

Smithsonian Libraries

Gift of
Dr. James G. Mead

ARISTOTELIS
DE ANIMALIBVS
HISTORIAE
LIBRI X.

GRAECE ET LATINE.

TEXTVM RECENSUIT
IVL. CAES. SCALIGERI VERSIONEM
DILIGENTER RECOGNOVIT
COMMENTARIVM AMPLISSIMVM
INDICESQVE LOCVPLETISSIMOS
ADIECIT
IO. GOTTLLOB SCHNEIDER
SAXO.

T O M V S III.

LIPSIÆ
IN BIBLIOPOLIO HAHNIANO
1811.

ARISTOTELIS

DE ANIMALIBUS

LIBER I

PRIMUM

DE ANIMALIBUS

DE ANIMALIBUS

LIBER I

PRIMUM

DE ANIMALIBUS

LIBER I

PRIMUM

DE ANIMALIBUS

DE ANIMALIBUS

LIBER I

PRIMUM

ADNOTATIONES

A D LIBRI I. CAPVT I.

1. *Εἰς πρόσωπα*] Venetus liber male *εἰς πρόσωπον* habet. Plura huius loci et capitis verba exscripsit auctor Isagogae editae a Bernardo (Steph.) p. 2.

ἴδια] Med. Venet. versio Thomae omisit, contra Gaza: *habeant tamen intra se partes diuersas suiue generis opificia*. vnde Casaubonus suspicabatur, eum scriptum legisse *καὶ ἴδια αὐτοῖς ἔργα*. In Scoti versione nihil esse, quod his verbis respondeat, ait Camus. At Albertus: *quod in se continet multitudinem et vniuersitatem quandam partium compositarum ad singulos actus communes alicuius partis animae*. Vnde colligas, Scotum Graeca haec *πρὸς ἴδια ἔργα* reddidisse. Cum Codices optimi vocabulum *ἴδια* damnent, nec vllus cum Gaza faciat, interim seclusi.

καὶ σκέλος] Versio Thomae addit: *et tota tibia*. vnde suspicor, in eius libro fuisse *καὶ ὄλος ὁ μηρὸς*, vt sequitur *καὶ χεῖρ καὶ ὄλος ὁ βραχίον*. Deinceps ante *νεύρων* ex Veneto *καὶ* inserui.

2. *τὰ μὲν εἶδει*] Versio Thomae *εἶδη* reddidit. Deinceps *τρόπον ἵππου* Venet. Postea *et eorum quaecumque* pro *καὶ τῶν ἄλλων ζώων ὅσα* habet versio Thomae. *λέγομεν ἑαυτοῖς* vulgato *αὐτοῖς* ex Reg. Med. substituit Camus. Statim *ὁμοίως* δὲ reddidit Thomas. Denique *λέγεται δὲ γένος οἶον ὄρνιθος καὶ ἐχθύος* V. R. Versio Thomae *λέγω* δὲ *ταὐτὸν γένος* reddidit: *dico autem idem genus*.

γὰρ ἐκάτερον] Versio Thomae ἐκάτερον γένος reddidit, sed deinceps verba κατὰ τὸ γένος καὶ πρὸς τὸ γένος omisit. Contra Med. Vat. Reg. verba καὶ πρὸς τὸ γένος, quos sequitur Camus, qui ex Reg. κατὰ τοῦ γένους dedit. Contra Venetus verba κατὰ τὸ γένος omisit. Cum duo genera, vel, vt hodie dicimus, classes, animalium Philosophus nominauerit in exemplo, vtrumque membrum κατὰ τὸ γένος καὶ πρὸς τὸ γένος necessarium est; si vero vnum posuisset tantum, abesse debebat alterum membrum καὶ πρὸς τὸ γένος.

3. τὰ πλείστα] Vulgatum πλείω ex Codd. et versione Thomae Gazaëque correxit Camus. Sequens ἐν αὐτοῖς παρὰ ἑνὲς se ipsa praeter vertit Thomas. Postea ταῦτα πεπονθέναι videtur Thomas scriptum legisse: ista enim habet. τὰ αὐτὰ ex Vat. Reg. dedit Camus.

Τὰ μὲν γὰρ ἐστὶ] Versio Thomae sequens αὐτῶν retractum et post γὰρ collocatum reddidit. Verbum ἐστὶ et αὐτῶν cum Regio omisit Camus. Deinceps Camotiana, Med. Venet. versio Thomae, Scoti et Alberti μαλακόσαρκα — σκληρόσαρκα habent. Etiam Vat. Ambr. μαλακόσαρκα habent. Postea ὄρνιθες Venet. Exemplum ὡσπερ αἱ γέραναι cum Med. Vat. Reg. Ambr. versione Thomae omisit Camus. Gaza tamen cum Veneto reddidit. Albertus in exemplo rostri longi ciconiam, brevis psittacum nominauit. Equidem seclusi verba suspecta vel ideo, quoniam reliquis membris exempla non subiunxit Philosophus. Albertus praeterea in exemplo πολυπτέρων falcones, ὀλιγοπτέρων struthionem nominauit.

ἀλλ' ὡς εἰπεῖν] Versio Thomae ἀλλ' ὡς ἐστὶν εἰπεῖν reddidit. Sequens συνέστηκεν vulgato συνίσταται, quod Venetus tamen retinet, Thomas constat vertit, ex Med. V. R. A. substitui. Post ἐναντίοις copulam καὶ ex Medic. Venet. et versione Thomae inserui, vt paulo antea τε post τοῖς ex Mediceo. Statim ὑπεροχὴν ex Med. V. R. A. bis dedit Camus. Vulgatum ὑπερβολὴν vtroque loco retinet Venetus.

Ceterum copulam καὶ insertam defendit comparatio loci similis initio sectionis, vbi est διαφέρειε — τὰ πλεῖστα τῶν μορίων παρὰ τὰς τῶν παθημάτων ἐναντιώσεις, — ἔτι δὲ πλήθει καὶ ὀλιγότητι καὶ μεγέθει καὶ σμικρότητι καὶ ὅλως ὑπεροχῇ καὶ ἐλλείψει.

τοῦτο ἐν ἰχθύϊ] Vulgatum τοῦτο καὶ ἐν ἰχθύϊ correxi ex versione Thomae et Veneto; hic tamen habet τοῦτο ἐν τῷ ἰχθύϊ. Sequebatur vulgo Τὰ μὲν οὖν μόρια, ἃ ἔχουσι. Camus ex V. R. A. versione Thomae ὅσα recepit: μόρια ἔχουσι omissis ἃ vel ὅσα. Venetus. Equidem cum Med. et versione Thomae Κατὰ μὲν οὖν τὰ μόρια dedi, et articulum τὰ de meo inserui. Cum μόρια eadem sint et dicantur, quae μέρη, non poterant recte dici τὰ μόρια vel eadem esse vel diuersa cum aliis modis tum positione τῶν μερῶν; at recte possunt ipsa animalia.

Πολλὰ γάρ] Versio Thomae πολλὰ μὲν γάρ reddidit: eadem πρὸς τῷ στήθει scriptum sequitur, vti mox vulgatum ἐν τοῖς μηροῖς ex Med. Venet. et versione Thomae correxi. in ventre sub coxis Albertus.

5. στερεὰ ὑγρα μὲν] Vulgo intersertum altero loco οἶον cum Veneto et versione Thomae omisi, quia statim sequitur οἶον αἷμα. Quod si priore loco toleraueris, altero erit delendum. Sequentia ita vertit Thomas: *humida quidem, quae totaliter manent donec utique sint in natura.* Legit igitur scriptum ὑγρα μὲν τὰ ὅλως μένοντα, ἕως ἂν ἦ, ἐν τῇ φύσει. Gaza: *quam diu in sede maneant naturali.*

ὁμώνυμον γὰρ τὸ μέρος] Vulgabatur: ὁμώνυμον γὰρ πρὸς τὸ γένος, ὅταν τῷ σχήματι καὶ τῷ ὅλῳ λέγηται κέρας. quam scripturam reddidit Gaza. Contra Thomas: *aequiuocum enim cum totum pars et figura dicatur cornu.* Legit igitur scriptum: ὁμώνυμον γὰρ, ὅταν τὸ ὅλον μέρος καὶ σχῆμα λέγηται κέρας. In Med. est ὁμώνυμον γὰρ μέρος ὅταν τῷ σχήματι καὶ τὸ ὅλον λέγηται κέρας. Etiam R. A. habent τὸ ὅλον. In Veneto est a prima manu scriptum

ὁμώνυμον γὰρ τὸ μέρος, ὅταν τῷ σχήματι καὶ τὸ ὅλον λέγηται κέρως. sed secunda correxit ὁμ. γὰρ πρὸς τὸ γένος. Vulgatam lectionem sententiae non congruere viderunt viri docti, quos nominavit Camus, *De bure S. Fauxbin et J. Goulin*, quorum ille totum membrum tanquam ex glossemate ortum tolli voluit; hic vero ὁμώνυμον in ὁμοιομερές mutari voluit. Priorem opinionem magis probauerim quam alteram, si vulgata scriptura omnino sensum probabilem haberet. Contra Medicei et Veneti lectio propius a vera abest, si post τῷ σχήματι inseras necum ὁμοιον ἢ et λέγηται mutaueris in λέγεται; quod feci, ita tamen, ut mea ab Aristoteleis separarem. Denique vulgatum ἕκαστον γένος cum Sylburgio correxi.

6. κατὰ μὲν τοὺς βίους] Ex Veneta μὲν inserui. Sequens αἰ τοιαῖδε vulgato αἰτία δέ, quod Gaza, ut potuit, vertit, ex Med. Canis. Veneto, Reg. Ambr. versione Thomae substituit Camus. Deinceps ἐνυδρα διχῶς Junt. Camot. ἐνυδοῖς καὶ λάταξ] Gazae *lutrix, latak*. Alberto *andris et theutheath et avis quam Graeci vocant ausa salicis et illa quae non habent pedes, sicut graece nominata andro*. In Reg. est ἐνιδρις. De latace dicitur ad 8. c. 3. Postea αἰθια Reg. Abline κόλυμβος V. R. Ambr. Cf. ad 8. c. 3. Denique ἀκαλήφαι vertit Thomas: ἀκαλύφη habet Ambr. Verba καὶ πεζὰ omisit Reg.

7. ποτάμια, τὰ δὲ λιμναῖα] Vulgatum ordinem θαλάττια, τὰ δὲ λιμναῖα, τὰ δὲ ποτάμια, τὰ δὲ τέλυ. ex versione Thomae mutavi. Venetus τὰ δὲ λιμναῖα, τὰ δὲ τέλυτια, τὰ δὲ ποτάμια habet. Sequens κόρυδος vulgato κορδύλη ex Med. Veneto, Vat. R. A. substituit Camus. κορδύλης Junt. Camot. *Cordyla* Gazae, *cordilus* Thomae. Cf. dicenda ad cap. 5. Albertus: *rara et animal quod graeco nomine tharcoguaos dicitur*.

καὶ τῶν θαλαττίων — πετραῖα] Haec verba cum Codd. omnibus, versionibus Thomae, Scoti, Alberti et Gazae omisit Camus, ex sola Camotiana recepit Sylburgiana et

quae eam secutae sunt. Equidem hic ea commodius collocari puto quam infra sect. 13. ubi cum Codicibus reliquit Camus, ego vero sustuli.

[σφήξ] Aldina σφήξ habet. ἔντομα Albertus hoc in loco rugosa et quae habent rugas anulorum in corpore vertit, alibi semper annulosa reddidit.

[ἐπιτα δέ] Venetus δέ omisit, rectius τήν, quod vulgo ante ἄλλην legitur. Deinceps pro ἐμπίδων Med. et versio Thomae ἀσπίδων habent. Postea vulgatum γίνεται — οἷστρος ex V. R. A. correxit Camus. *fiunt istri* est etiam in versione Thomae. γίνεται γὰρ ἐξ Venet. Albertus *ambydes* et *astoror* nominavit. Ceterum vitium loci recte animadvertit Camus in Comment. p. 307. sed emendationem non attulit. Locus est clarissimus infra 5, 19. αἱ δὲ ἐμπίδες γίνονται ἐν τῶν ἀσκαρίδων: et deinceps generatio ipsa describitur. Paulo antea vero est ibidem: ἐκ δὲ τῶν ἐν τοῖς ποταμοῖς πλατέων ζωδαρίων τῶν ἐπιθεόντων οἱ οἷστροι: διότι καὶ οἱ πλεῖστοί περὶ τὰ ὕδατα γίνονται, οὗ τὰ τοιαυτά ἐστὶ ζῶα. Mihi sic videtur. Verba οἷον ἐπὶ τῶν ἐμπίδων non sunt integra, sed copulanda cum sequenti γίνεται. Deinde verba ἐν τοῖς ποταμοῖς male a librariis coniuncta fuerunt cum mentione ἐμπίδων; hae enim non vivunt in aquis, sed earum larvae; ipsae aquarum viciniam habitant perfectae. Idem valet de οἷστροις. Videntur igitur excidisse verba quaedam intermedia de vermibus vel larvis ἐμπίδων et οἷστρον, ad quae pertinebant olim ista ἐν τοῖς ποταμοῖς, et sequentia ἐξ αὐτῶν οἱ οἷστροι. Ceterum ἐμπὶς est tipula Linnaei, οἷστρος videtur esse e genere ciliicis Linnaeano. Signum lacunae apposui.

[8. τῶν ζώων] Haec duo verba omittunt V. R. A. Pro σπόγγος versio Thomae *sungus* habet; videtur igitur scriptum σπόγγος legisse. Colon ipsum significat, spongiam pertinere videri ad animalium genus argumento sensus manifesti.

[οἷον ἐστὶ γένος] In Cami editione ἐστὶ excidit. Deinceps

ἀκαλύφης Ald. Juntina et Ambr. habent, vt alibi. Postea ἀποδύμεναι R. A. Denique ὀλοθυρία Ambr. αἰόλοθυρία alicunde posuit Scaliger. Noster de Partibus Anim. 4, 5. τὰ δὲ καλουμένα ὀλοθυρία καὶ οἱ πνεύμονες, ἔτι δὲ καὶ ἕτερα τοιαῦτα ἐν τῇ θαλάττῃ μικρὸν διαφέρει τούτων (σπόγγων) τῶ ἀπολελῦσθαι· αἴσθησιν μὲν γὰρ οὐδεμίαν ἔχει, ζῆ δὲ ὡσπερ ὄντα στυτὰ ἀπολελυμένα. Vnde Plinius 9. s. 71. *multis eadem natura, quae frutici, vt holothurii, pulmonibus, stellis.* Accuratius genus notis huiusmodi definire hodie non licet, et origo nominis latet.

τῶν δὲ χερσαίων] Versio Thomae τὰ δὲ χερσαῖα reddidit: deinceps Venet. ὄρνις καὶ μέλιτα habet. Sequens διαφέρει omisit Med. Venet. a. prima manu, et versio Thomae, vbi pro ἀλλήλων est *ad inuicem*, quasi πρὸς ἄλληλα fuisset scriptum. Pro εἰλητικά V. Ambr. δυτικά; Reg. εὔτικά, adscripto ἑλσπαστικά; Med. Canis. ἑλσπαστικά, Venet. ὕλσπαστικά. In exemplo ἑλσπασσεως noster de incessu animalium posuit βδέλλας et lumbricos. Contra ἔρπειν vel ἐρπύζειν dicit non solum infantes, sed et animalia omnia, imparibus pedibus anterioribus et posticis, veluti de Partibus 4, 10.

9. μόνον ἐστίν] Venetus ἐστίν omisit. Sequebatur vulgo νυκτερίδες δίποδες εἰσι, καὶ τῇ φώκῃ κ. π. Interim Medicei scripturam recepi, cum vulgata sit absurda. Venetus nihil variat; nec de versione Thomae monuit Camus; vbi tamen insignis est varietas. Ita enim ibi legitur: *pro peninis habent pellem. pedem habent quemadmodum boui marino colobati pedes.* Scriptum igitur legit: *νυκτερίδες δὲ ἀντὶ πτερῶν δέρμα ἔχουσιν: πόδα (μέντοι) ἔχουσιν ὡσπερ καὶ τῇ φώκῃ κεκολοβωμένοι πόδες.* vel propius ad Medicei scripturam: *νυκτερίδι δὲ ἀντὶ πτερῶν δέρμα, πόδες (μέντοι) εἰσιν, ὡσπερ καὶ τῇ φώκῃ κεκολοβωμένοι πόδες.*

τὰ ὅμοια αὐτῶ] Vulgatum αὐτῶν ex Vat. Ambr. versione Thomae et Alberti correxi. Deinceps τότε γὰρ ὁράται omissio καὶ Venet. et versio Thomae. Postea vulgatum

ἄλλως ex Med. Venet. et versione Thomae correxi. Praeterea Thomas ὄρνιθιον pro ὄρνεον scriptum reddidit *auilla*. Nunc ad rem. Hesychius: δρεπανίδες; εἶδος ὄρνέου. vbi iam olim C. Gesner. δρεπανίδες correxit. Idem: δρεπανίς, κέγχρος. vbi κέγχρος scribunt. Philoponus ad Aristotelem de anima, littera M. 6. οὕτω καὶ ἄποδά φαμεν ζῶα, οὐτὰ μὲν ἔχοντα πόδας, ἀλλὰ τὰ μικροὺς ἔχοντα. Ἔστι δὲ πτηνόν τι τοιοῦτον, ἰσοκὸς χελιδόνι, καθ' ἑσπέραν ἐπτάμενον. ὃ καλεῖται νυκτερίς. De postremo nomine dubito. Eustathius ad Odysseam p. 176. καὶ παρὰ Λυκίοις καὶ μέγχοι νῦν. οὐ χελιδόνας τινὰς, ἅς οἱ ἐδιώται πετροχελιδόνας φράσιν, ἐκεῖνοι καλοῦσιν ἄποδας. Alberti versionem posuit Gesner. Histor. Avium p. 545. quem ex Editione Mantuana comparatum cum Codice Msto et versione Scoti posuit Camus Notitiar. T. 6. p. 453. vnde nihil nisi nomina barbara lucramur. Rectius comparauerit lector nec sine fructu obseruationes Imperatoris Friderici II. de Venatione p. 13. ad quem locum annotavi quaedam de specie auium, quae transferre huc nolo. Fuit tamen, qui apodem Aristotelis et Plinii de Procéllaria Linnaei interpretaretur, secutus exemplum Pennanti. Falculam Gaza etiam ripariam vocavit, taxatus eam ob causam. Plinius 11. s. 107. *Qui negant volucrem ullam sine pedibus esse, confirmant et apodes habere et hirundinem et drepanin in eis, quae rarissime apparent.* vbi Codd. scripti pro *hirundinem* habent *ocen, oten, rectorem, nectorem*. Ex postrema scriptura Hermolaus Barbarus *nycterim* coniecerat, quem Pintianus refutauit, qui locum Joannis Philoponi ignorabat, vnde Hermolai coniecturae poterat auctoritas aliqua conciliari. De apodibus dicetur accuratius infra ad 9. c. 30.

10. μονωτικά] Vulgatum *μοναδικά* ex Med. Veneto, Canis. Vat. Reg. correxi. *solitaria* versio Thomae. Igitur etiam altero loco, qui statim sequitur, vulgatum *μοναδικῶν* corrigendum fuit, vbi libri scripti tacent. Verba *σποραδικά* ἐστίν: ἀγελαιᾶ μὲν οὖν vertit Thomas: *dispersa*.

Sunt autem gregatilia. Legit igitur scriptum: *σποραδικά.*
Ἔστι δὲ ἀγελαῖα.

[*γέρανος καὶ κύνος*] Albertus nominavit *sturnos et auem*, quae *Gurat* ab immutatione dicitur. Alibi *Gurse* nominat emberizam, olim *Gorse* vocatam, ut docet Frischii Lexicon p. 337.

[*δορομάδας*] Albertus: *sicut allec et delphini et quod graece dicitur domodes et thobaubi, lamodech et amyá.* Deinceps *θύνοι* Junt. Camotiana; vulgatum *πηλαμίδες* ex Med. R. A. correxi.

11. *γέρανος μὲν καὶ τὸ τῶν*] Ex Veneto *μὲν* adsciui. Deinceps pro *μυρία ἄλλα* post formicas Albertus locustas nominavit. Statim vulgatum *μοναδικῶν* correxi etiam nullo libro auctore.

[*σαροφάγα, τὰ δὲ καρποφάγα*] Hoc ordine collocata verba et membra orationis habet versio Thomae, cum vulgò post *παμφάγα* sequatur *τὰ δὲ καρποφάγα.* Deinceps verba *ὀλίγοις τῶν* omisit et *γλυκέσι* scriptum vertit Thomas.

[*θησανοιστικά*] Nominavit Albertus in exemplo formicam et murem montanum. *οἰκητικά* Gazae sunt quae *domicilia sibi parant.* Post formicam Codd. V. R. A. cum versione Gazae *muscam, μυῖα*, interserunt inepte, si de vulgari musca dicitur. Contra Albertus formicam et vulpem nominavit, addens: *quaedam autem nec de habitatione habent sollicitudinem, sicut musca et multa de genere rugosorum animalia.* Vnde suspicari possis, Scotum scriptum legisse *ἄοικα δὲ μυῖα καὶ πολλὰ τῶν ἐντόμων.* Non inepte.

12. *τοῖς τόποις*] Ne supernacuum putes additamentum, intellige *τῶν οἰκήσεων.* Inter equum et canem Albertus ceruum interserit, et *τηματώδη* vertit quae *faciunt sibi foueas.* *Γαζὰ foramina sibi excavaunt*, Thomas *foraminosa.* Igitur est pro *τηντικά*, ut *ἀτρητα* actiue sunt, quae nulla sibi foramina excavaunt.

Ἔτι δὲ ἡμερα καὶ ἄγρια· καὶ τὰ μὲν αἰεῖ,] Vulgatum Ἔτι τὰ μὲν ἡμερα, τὰ δὲ ἄγρια· καὶ τὰ μὲν αἰεῖ, ex V. R. A. Camus mutavit in Ἔτι δὲ ἡμερα καὶ ἄγρια. Ἡμερα καὶ ἄγρια τὰ μὲν αἰεῖ. Equidem Venetum secutus sum. In sequentibus αἰεῖ ἡμερα· τὰ δ' αἰεῖ ἄγρια dedit Camus. Vulgo erat αἰεῖ ἡμερα· καὶ ἄγρια. Sed τὰ δ' ἄγρια cum Veneto habet versio Thomae, qui πάροδαλιν *pardum* reddidit. Albertus: *lupus et turtur, quae graece secundum aliquos feschyd.* Ceterum cum h. l. homo et mulus in exemplo τῶν αἰεῖ ἡμέρων nominentur, apparet, recte mox vocabulum ἀνθρωποι inter ὕες et πρόβατα importune insertum omittere Thomam, quem sequor, quamquam is etiam vocem βόες omiserit.

13. σιγηλά] Pro κοτίλα Med. κεντίλα habet, quod Grammaticus cum aliquis in margine λάλα interpretatus esset, male postea librarii membrum τὰ δὲ λαλα inseruerunt post σιγηλά, quod tamen Codices omnes omittunt, quos secutus est Camus. Versio Thomae et Gazae idem omittunt, sed Thomas praeterea membrum τὰ δ' ἀνωδα omisit, et pro σιγηλά habet *sibilatium*, quasi σιξηλά scriptum legisset.

πάντων δὲ κοῖνον] Versio Thomae: *omni autem commune genus columbae circa coitus.* sed supra verba *genus columbae* alia manus scripsit *vacat*. Ergo librarii errore verba haec ex sequentibus huc tracta sunt, ubi Thomas ἄγροικα *agrum habitantia*, φάττα vero *fatga*, genus *columbae*, interpretatur. Albertus ἄγροικα reddit: *habitant agros planos et campos.*

ἀγρευτικά] Accorambonius ἀγορευτικά ex Codice aliquo annotavit. *non multum spermatica* vertit Thomas. Alberti versio pro κορακοειδῶν γένος habet: *sicut avis, quae graece graecodron dicitur, latine autem corvus.* Sequens σπανίως Med. dicitur in πάντα mutasse. Post ποιείται vulgo inserta leguntur verba Καὶ τῶν θαλαττίων

— τὰ δὲ πετραῖα. quae cum Camotiana rectius supra sect. 7. posui.

14. ἀμύνεται] Versio Thomae *insurgunt*; eadem post διαφέρουσι δὲ insertum καὶ reddidit, quod recepi.

δύσθυμα] Gazae *remissae et minime peruiçaces*, Thomae *irascencia*, ἐνστατικά Alberto *impetiosa*. ἀμαθῆ Gazae *bruta*. Pro ὕς Aldina ὄνος habet, pro ἔλαφος Thomae versio *elephas*. Sequebatur vulgo καὶ λαγῶς, δασύπους. Sed versio Thomae simpliciter *leporum* nominauit, et Codices Cami omnes omittunt verba καὶ λαγῶς, quos ille secutus est, monente iam olim Bodino ad Oppianum p. 100. Salmasio et Bocharto Hieroz. III, 32. Venetus tamen liber λαγῶς δασύπους habet, et Gaza vertit *leporēs, cuniculi*. Sed Graeci huius temporis cuniculum ignorant. Copulam καὶ equidem seruandam censi.

ἀνελεύθερα] Thomas *illiberalia* vertit, quasi ἀνελευθέρια scriptum legisset, vt paulo post ἐλεύθερα *liberalia* vertit, vbi ἐλεύθερα scribendum esse, miror neminem admonuisse. Contra ἀνελεύθερος recte dicitur *illiberalis*. Pro ὄφεις vulgato ex Reg. Ambr. ὄφεις dedit Camus. Ceterum Gaza εὐγενές nobile, γενναῖον generosum interpretatus est. Ita Pindarus Pyth. 8, 62. φρατὸν γενναῖον ἐπιπρόπει ἐκ πατέρων παῖσιν λῆμα. quo respiciens Plutarchus Arati c. 5. ἀλλ' ἢ γε φύσει τὸ γενναῖον ἐπιπρόπει ἐκ πατέρων κατὰ Πίνδαρον.

15. θυμικὰ καὶ φιλητικὰ] Reg. Ambr. θυμωτικά καὶ φιλοτικά. Deinceps vulgatum τῶν ex Veneto, Vat. R. Ambr. correxi. Postea vulgabatur βουλευτικὸν δὲ καὶ μόνον οἶον, ἄνθρωπος. Copulam omisi auctore Veneto et versione Thomae, οἶον vero cum Med. V. R. A. versione Thomae, Scoti et Gazae.

ἀναμνήσκεισθαι δὲ οὐδέν] Vulgo intersertum καὶ post δὲ omisit tacitus Camus, consentiente Veneto et versione Thomae. Deinceps vulgatum ἕκαστον monente Sylburgio

correxi. Denique copulam καὶ vulgo post λεχθήσεται intersertam cum Veneto et versione Thomae omisi.

CAPUT II.

1. ὃ δέχεται] Vulgatum ὁ δ. ex Med. Reg. et versione Thomae correxi, vt sequens διαφέροντα vulgato διαφέρονται substitui ex versione Thomae, admonente etiam Sylhurgio de vitio. Deinceps verba πρὸς τοῦτοις eadem versio recte omittere videtur. Nihil enim fere aliud nisi praecedens μετὰ δὲ ταῦτα significant. Post τροφῆς quae seclusi verba, cum Juntina et Gaza omisit Camus. Sane vt vulgo leguntur scripta, supernacua sunt; sed Thomas ἢ λαμβάνει scriptum legit et vertit aut suscipiunt. De vna vero parte, non de duabus loqui voluisse Philosophum, arguit sequens τοῦτο. ὃ μὲν λαμβάνει] Ita cum Casaubono correxi vulgatum ὁ μὲν, quanquam Codices ἢ μὲν praeferant; ex versione Thomae vocatur autem qua recipit posuit Camus, sed in Lipsiensi libro est in quo recipit. τὸ δὲ λοιπὸν significat partes ventri adiunctas, intestina nempe variis nominibus distincta.

2. ἐκείνης οὐ πάντα διὸ] Vulgatum ἐκείνου in ἐκείνης mutant Med. V. R. A. Praeterea Med. verba ita mutata distinxit: ἐκείνης δ' οὐ. Πάντα δὲ ὅσα. Equidem ex versione Thomae post ὅσα prius μὲν inserui. Sed in hoc loco vitium insigne inhaeserat, de quo nemo admonuit. Legébatnr enim ἔχει καὶ τῆς ξηραῖς τροφῆς: quod membrum opponitur priori ὅσα μὲν ἔχει δευτερά μέρη τοῦ ὑγροῦ περιττώματος, atque omnino propositio denunciat διττὸν περιττώμα. Contra vulgata in altero membro excrementum liquidum, in altero siccum alimentum pro excremento nominat. Tamen in extrema sectione recte est κοιλία δὲ τὸ τῆς ξηραῖς: vbi postremum ξηραῖς refertur ad antecedens περιττώσεως. Gazae versio hac absurditate Philosophum liberat. Ita enim habet: quae partem illam hu-

midī excrementi capientem habent, haec sicci quoque receptaculum continent. Praeterea is recte cibi (τροφῆς) receptaculum *ventriculum* (κοιλίαν), excrementi vero *alium* nominavit. Gazam voluit imitari Camus de verborum conditione non sollicitus. Posuit enim: *les animaux qui ont des parties destinées à recevoir le superflu des nourritures liquides, en ont d'autres pour le superflu des nourritures seches.* Is praeterea alteram hanc κοιλίαν *les intestins* nominavit; quod, quamquam falsum, poterat excusari, nisi idem antea verba de cibi receptaculo, εἰς ὃ δὲ δέχεται, κοιλία, vertisset: *celui où ils se rassemblent, ventricule et intestins.* Itaque ciborum receptaculum et excrementorum siccorum vnum idemque absurde facit. Remedium, quod adhibuit Camus, cum verba ἔχει καὶ τῆς ξηρᾶς τροφῆς verteret, *en ont d'autres pour le superflu des nourritures seches,* non procedit, nisi scripseris ἔχει καὶ τοῦ (περιττώματος) τῆς ξηρᾶς τροφῆς. Sed, ut dixi, propositio duplex excrementum habet, liquidum alterum, cui necessario siccum, non alimentum, sed excrementum respondere debebat. Vitium latens arguit etiam scriptura omnium Codicum ἐκείνης pro ἐκείνου; quo significatur, nomen feminine περιττώσεως antecessisse, quod si vulgato τροφῆς, ut feci, substitueris, sana omnia et integra praesto. De κοιλία hac altera, quae Camum fefellisse videtur, infra accuratius dicetur a nostro c. 16. ubi ἡ κάτω κοιλία audit. b. περιττώσει
3. Τῶν δὲ κοιλῶν] Generatim nominaverat animalia, quae simul os et ventriculum habent, aut alterum tantum; deinceps quae vesicam simul et alium habent, aut vesicae carent. Reliqua nunc dicit animalia respiciens ad reliqua membra et partes communes vel singulares animalium. Camus omisit in versione. b. ἀφίησι] Vulgato ἀφίᾶσι ex Codd. substituit Camus. Deinceps versio Thomae scriptum reddidit καὶ τούτων τοῖς μὲν ὑπάρχει. Pro ζώων Gazam ζώου scriptum legisse

et vertisse, monuit Sylburgius, qui post ἀφιέν intelligi ἐστὶ aut ἀφίησι scribendum censet. Pro εἰς ἕτερον Thomas εἰς τοῦτο scriptum vertit.

Ἐνίοις δ' οὐκ ἔστι] Vulgatum ἐν ἐνίοις ex Vat. Reg. correxit Camus, qui deinceps etiam iisdem auctoribus, cum quibus facit versio Thomae et Gazae, omisit ἧ, quod vulgo post θῆλυ intersertum legebatur: Postea ἀναγκαϊότατα sine ὄντα habent Codices et versio Thomae, unde recepit Camus, retento tamen ὄντα. Noster de Part. anim. 2, 10. πᾶσι τοῖς ξώοις τελείοις δύο τὰ ἀναγκαϊότατα μέρη ἐστίν, ἧ τε δέχονται τὴν τροφήν, καὶ ἧ τὸ περιστώμα ἀφιάσιν. Vulgabatur autem h. l. ἀναγκαϊα ὄντα.

C A P V T III.

1. αὐτῇ] Omisit versio Thomae; quare seclusi. Contra Gazae versio αὐτῇ reddidit *sentiendi vis ista*. Pro ἀνώνυμόν ἐστὶ versio Thomae habet: *innominata autem est*. Habuit igitur δὲ additum in libro suo, et sequens γὰρ omisit. Postea pro ἔτι Camot. ὅτι habet.

2. αἷμα καὶ φλέψ] Ita cum Gazae versione Camus. Edd. pr. et Sylburgiana τοῖς δὲ καὶ φλέψ. Med. R. A. versio Thomae τοῖς δὲ φλέψ. Sequentia magnam habent difficultatem in verbis ἔστι δ' ἀτελεῆ ταῦτα: maiorem etiam in istis ὄλον τὸ μὲν ἰὸς, τὸ δὲ ἐχώρ, quae Gaza vertit ita: *quae quidem imperfecta sunt, atque alterum fibra, alterum sanies dicitur*. Is igitur ἰς pro ἰὸς scriptum legit, quod auctoritate Scaligeri et Casauboni permotus recepit Camus, locum interpretatus ita: *Ces parties, lorsque elles ne sont pas parfaites, ne sont que des fibres et de la limphe*. Verum de partibus imperfectis Philosophus minime loquitur, nec sententia ea loco et disputationi huic convenit. Deinde quid significari voluerit vocabulo ἰς Camus, nec ad hunc locum nec in Commentario dixit, ubi obiter tantum sententiam huius loci attigit. Casaubonus vero, cuius annotationem repetiit Duval, comparavit locum de Partibus 2, 4:

vbi partes sanguinis, vt in Historia etiam pluribus in locis, facit ἵνας καὶ ἰχώρα, fibras et lympham, et in fibris coaguli naturam inesse censet. Haec verò notio ἰνὸς et ἰχώρος plane aliena est a loci sententia, quae desiderat ea, quae sanguinis rubri vices gerunt in animalibus minus perfectis, quae vulgo ἀναιμία vocantur, quasi sanguine careant. Recte verò Scotus eumque secutus Albertus loci sententiam vidit, quanquam prauam scripturam ἰὸς secutus. Hic enim ita: *Haec autem humiditas in multis animalibus perfectioribus est sanguis, et in aliis minus perfectis aut aquariis est alia humiditas, quae est loco sanguinis, sicut venenum est humiditas draconis — et est in aliis humiditas non completa, pallida, quae declinat ad aquositatem, sicut virus, quod est in animalibus.* Recte Albertus ἀτελή de animalibus perfectis interpretatus est, quibus mox opponit philosophus τὰ τέλεα, et quidem vel ἄποδα vel δίποδα vel τετράποδα; ex quorum enumeratione sequitur, ea, quae deinceps ἀναιμία dicuntur, intelligenda esse ἀτελή, minus perfecta animalia. Quid igitur ἰς significat, si pars sanguinis non est? Duo proposuit Philosophus in animalibus perfectis et coniunxit, αἷμα καὶ φλέβα, contentum et continens; quibus necessario in minus perfectis respondere debent ἰς καὶ ἰχώρ. Constat autem, ἰχώρα esse liquidum; hic igitur sanguini perfectorum animalium respondebit; atque ita necesse est, vt ἰς venae (φλεβί) respondeat. Comparet nunc lector locum 3. c. 4. vbi de venis disputatur. Ibi est de venis mesaraicis: *στεναὶ γὰρ εἰσι καὶ ἰνώδεις· λεπτοῖς γὰρ καὶ κοίλοις καὶ ἰνώδεσι τελευτῶσι φλεβίσι.* Ipsum etiam vocabulum ἵνας de venis minutissimis et fere obscuris posuit extremo capite eodem: *οἱ δὲ ὀλίγας καὶ ταύτας ἵνας ἀντὶ φλεβῶν ἔχουσι.* Superest ἰχώρ, de quo non est opus multa disputare, si modo locum Homericum Iliadis 5, 340. comparauerò, vbi est de dea vulnerata: *ὄρε δ' ἄμβροτον αἷμα θεοῖο, ἰχώρ, οἷός περ τε ὄρεϊ μακάρεσσι θεοῖσι.* Hinc ibidem dii

ἀναίμονες dicuntur, quia sanguinem humanae naturae et temperaturae non habent, sed eius loco alium liquorem ei respondentem, quem poeta *ἰχῶρα* vocat. Hunc eundem vocabuli vsum ad animalia imperfecta transtulit Aristoteles. Auctor odarii inter Anacreontica suavissimi in eicadam *ἀναίμον* dixit insectam, eamque etiam ob causam diis *ἀναίμοσιν* Homericis assimilavit. Insecta vero etiam Philosophus *ἀναίμα* dixit et animalibus minus perfectis annumeravit.

τοιούτῳ τινί] Vulgatum *τοιούτων* tacite correxit Camus; consentiente versione Thomae. Gaza vertit *aut aliqua generis eiusdem*. Camus: *ce qui y répond*. Sequens *τοῖς δὲ ἐν τῷ ἀναλόγῳ* dedit Camus pro vulgato *τοῖς δὲ τὸ ἀνάλογον*. Fatetur tamen in M. V. A. esse scriptum *τοῖς δὲ ἐν τῷ ἀνάλογον*. Saepissime variant libri scripti et editi casus obliquos vocabuli huius, vbi aut separatim scribendum est *ἀνά λόγον*, aut regula vna constansque sequenda ea est, vt vbiq̄ue etiam contra librorum auctoritatem in casibus obliquis *ἀναλόγου*, *ἀναλόγῳ*, *ἀναλόγων*, *ἀναλόγοις*, *ἀναλόγους* scribatur. Posteriores rationem equidem optauit, tanquam faciliorem, dubius adhuc, an rectiorem. Séquentia verba ita breuiavit auctoritate Codd. Camus: *Πᾶσι δὲ ἐν τοῖς ὁμοιομερέσιν. Αἰ δὲ ποιητικά* et cetera. Equidem nihil sum mutare ausus, cum et Gaza vulgatam expresserit; quanquam Thomas aperte *ἐν τῷ ἀναλόγῳ πᾶσιν* scriptum reddidit, reliqua vero vsque ad *Αἰ δὲ ποιητικά* omisit. Hanc Thomae rationem et scripturam totam probare debebat Camus, aut verba omnia suo in loco relinquere. Compendium enim illud receptum a Gallo sensum habet difficiliorem et minus grammaticè perfectum. Ceterum *ἐν* post *πᾶσι* δὲ ex Camotiana inseruit Sylburg.

Sensum tactus inesse carni et in ea parte, quae carni respondeat in animalibus minus perfectis, docet noster etiam de Anima 2. c. 11. *καὶ τί τὸ αἰσθητήριον τὸ τοῦ*

ἄπτοῦ ἀπικόν; πότερον ἢ σὰρξ, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις (in minus perfectis animalibus) τὸ ἀνάλογον, ἢ οὐ; ἀλλὰ τούτο μὲν ἐστὶ τὸ μεταξὺ, τὸ δὲ πρῶτον αἰσθητήριον ἄλλο τι ἐστὶν ἐντός. Instrumentum igitur tactus hoc quidem in nostro loco aperte posuit sanguinem et partes sanguine repletas carneas; hinc infra dicitur cor sensuum omnium fons, quia venae omnes a corde proficiscuntur. Contra veteres physiologi ante Aristotelem venarum originem a cerebro duxerant omnes. Sensuum vero instrumenta a cerebro ducta et per totum corpus deriuata ignoravit cum aeno suo Aristoteles, et neruorum munera ad venas transtulit, quae paulatim in carnes dispersae evanescant.

3. ἐν ποσίν] Versio Thomae ἢ ποσίν scriptum reddidit. Eadem sequentia καὶ ἵπποι omisit. Postea vulgatum τελέα mutato accentu correxit Camus ex admonitione Sylburgii. Denique πλείω πόδας ἔχει τῶν τετάρων R. A. habent.

C A P V T IV. (vulgo V.)

1. Τούτων δὲ τὰ μὲν] Intellige τῶν ἐνύδρων. Deinceps βράγχια habent scriptum Edd. veteres omnes hoc quidem in loco, alibi βραγχία. Postea φαλλαινα bis habet Med. chalene Alberto, calane Vincentio Speculi natur. 17, 2.

διὰ τοῦ νότου] per dorsum Thomae, a dorso Gazae. Rectissime Albertus: in delphino est posterius in capite. Omnibus enim cetis fistula per cranium ante cerebrum tendit; differentiam situs apparentis facit diuersa capitis et cranii longitudo.

τὰ δὲ ἀκάλυπτα] Intellige τὰ σελάχη, quod ipsum statim sequitur, quasi in exemplo positum. Nam praeter cartilagineos pisces nulli branchiae nudae et detectae sunt. Pro βάτοι versio Thomae βάτραχοι scriptum ranae reddidit. Albertus nominavit kelon, bato, halan, Vincentius l. c. cheleti et halan.

σκόληξ δὲ, ἐξ οὗ ὄλου ὄλον ἄλλο] Ita ex Codd. Canis.

et versionē Thomae scripsit Camus. Edd. pr. verba ὄλου ὄλον omittunt, quae cum Camotiana Sylburgiana eamque secutae Editiones post γίνεται inserunt. Consentit etiam cum nostra scriptura versio Scoti et Alberti et Gazae. Ceterum hunc locum et vsum Aristotelicum loquendi egregie illustravit Fabricius ab Aquap. p. 11. Operum Anatomicorum. Oua scilicet insectorum minutissima et fere inconspicua sunt, ita vt vermes tantum inde exclusi conspiciantur. Quare Philosophus pro ouis fere vbique σκώληκας nominavit; interdum tamen etiam σκώληκας ὠσειδεῖς et σκώλημα ὠσειδῆ, velut hist. 5, 26. et 28. Non dubitavit tamen simpliciter oua appellare locustarum et bruchorum 5, 28. 29. Cum ouo comparavit etiam vermem aurelia inclusum hist. 5, 28. quod aurelia putamen et fere figuram oui habet. Aureliam etiam interdum σκώληκα ἀκνητίζοντα vocat.

2. φανερόν τῶν μὲν] Versio Thomae ἀπὸ τῶν μὲν scriptum reddidit *ab his quidem perfecto*. Deinceps δίχρσιαι cum Basil. Sylburgiana eamque secutae Editiones, habent. Post οἶον τὰ τῶν σκελετῶν Gazae versio habet: *quale cartilaginea vermesque pariunt. Vermes item aut continuo mobiles sunt* etc. Sed Codices additamento illo carent.

CAPUT V.

ἀρτίους ἔχει πόδας] Addunt V. R. A. ὅσαπερ ἔχει πόδας. Similiter fere Gazae versio: *Verum quaecunque ambulant, omnia pedes pari numero possident.*

2. τέτταρα — πρᾶνέσι — ὑπτίοις] Thomas ἐν πρᾶνέσι, in dorsalibus, Gaza parte prona — supina reddidit. Albertus: *in facie hoc est anteriori corporum suorum, quod est venter et pectus*. Noster de Incessu c. 18. vbi pisces cum anibus comparat: τοῖς μὲν γὰρ ὄρσισι ἀνω αἱ πτέρυγες εἰσι, τοῖς δὲ περὺγια δύο ἐν τῷ πρᾶνεί. καὶ τοῖς μὲν ἐν τοῖς ὑπτίοις οἱ πόδες, τοῖς δ' ἐν τοῖς ὑπτίοις καὶ ἐγγύς τῶν πρᾶνῶν περὺγια τοῖς πλείστοις. Aristoteles quatuor tantum piscium pinnas numeravit, pectorales scilicet et

ventrales, quas pedum loco esse voluit. Quae plures enim quatuor pedibus habent animalia, ad *ἄναιμα* et imperfecta, ut sunt fere insecta, referre solebat Philosophus.

[*χρύσοφους καὶ λάβραξ*] Thomae posterior *spinula* audit; Albertus nominat *arthealudo* — *lacerat*, Vincentius 17, 5. *cartheea*. Sequens *γόγγρος* vulgato *κόγγρος* ex Med. Canis. Vat. Reg. substitui. Albertus *henkeles et hasinorine* nominavit. Conger nomen habet a *γόγγροις*, vel *στρογγύλαις ἐξοχαῖς δένδρων*, ut ex Theophrasto monet Galenus in Glossario sub vocabulo *γόγγρώνα*. Sequens *σῦραιναι* vulgato *μύραιναι* substitui ex Codd. omnibus Cami, versio tamen Thomae *marena* habet.

[*καὶ ὅσα ἄλλα χρῆται*] Vulgo erat tantum *ἀλλὰ χρῆται*; quam scripturam reddidit Thomas. Sola Camotiana habet *μύραιναι καὶ ὅσα χρῆται*. Medicei scripturam reddidit etiam Thomas, qui *λεῖα plana* vertit. Deinceps *νέουσι* vulgato antea *ναίουσι* admonitu Sylburgii substituerunt Edd. recentiores.

[*βάτος καὶ τρυγὸν*] Raiam cum Thoma vertit *βάτον* Gaza, sed idem mox male *βάτος* repetitum cum Basil. et Camotiana vertit, cum Aldina, Junt. et Codd. omnes, etiam versio Thomae et Scoti verum *βάτραχος* habeant. Albertus pro *βάτω* nominavit *basceamatis*, Vincentius *baschea maris*. Inepte idem Albertus *κερκοφόρα* vertit *plurimum caudarum*. ὅσα τὸ πλάτος ἔχει reddit versio Scoti apud Vincentium 17, 5. *quorum amplitudinis finis ad stricturam declinat*.

3. *καθάπερ καὶ τὰ μάλαια*] Copulam *καὶ* omisit versio Thomae. Sequentia ita vulgabantur ante Camum: *καὶ θᾶττον ἐπὶ τοῖς τοιούτοις τὸ κῆτος τούτων ἐκάτερον, οἷον σηπία καὶ τευθὶς καὶ πολύπους. βαδίξει δὲ τὰ τῶν ἐκατέρων ὡσπερ πολύπους.* Aldina tamen pro *ἐκάτερον* habet *οὐδέτερον*. Gaza vertit: *et quidem his celerius; iners autem alveus ducitur, ut sepia, loligo, polypus potest: sepia et loligo nequeunt.* Quem scriptum legisse suspicatur Syl-

burgius τὸ δὲ κῦτος ἔλκει ἀργόν. Cāmus ex V. R. A. dedit: καὶ θᾶττον ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις τὸ κῦτος, οἷον σηπία καὶ τ. κ. πολύπους· βαδίζει δὲ τούτων οὐδέτερον, ὥσπερ πολύπους. Sed verba priora omisit in versione, vbi est: *de sorte qu'ils ont le mouvement très-prompt, on le voit dans la seche* etc. Medic. habet καὶ θᾶττον ἐπὶ κῦτος, οἷον σηπία — βαδίζει δὲ τούτων ἐκιάτερον. Contra Saluianus Histor. Aquatil. p. 167. E. postrema verba e Codice Vaticano ita laudauit: βαδίζει δὲ τούτων οὐδέτερον, ὥσπερ πολύπους. Totius loci versionem ex scriptura Vaticani posuit p. 163. E. hanc: *quae pedes habent ut mollia, tum pedibus ipsis tum pinnis natant, et quidem his celerius, ut sepia, loligo et polypus: ambulat autem eorum nullus, ut polypus.* Thomae versio haec est: *Quaecunque autem videntur pedes habere, quemadmodum malakia, his natant et pinnis, et velocius super kiros, puta sepia et teuthis et polipes. Ambulat autem horum neutrum, quemadmodum polipes.* In Lipsiensi libro scriptum legi *super kytos*. Versio Scoti apud Vincentium 17, 5. *et hoc genus velociter movetur in natando, ita quod a ripa procedit ad pelagus, ut arthosis* etc. Albertus: *et ideo ille velox est valde in natando, et vincit undas, ita quod saepe procedit a littore in profunda pelagi. Sic autem praecipue pedibus et pinnis natat piscis vocatus arthosis, et sunt multa genera multipedum marinorum, quae sic natant et mouentur.* In hac insigni librorum scripturae diuersitate iudicium omne pendet a comparatione reliquorum locorum Aristotelis, et a cognitione naturae molluscorum. Polypum paruitate corporis differre a reliquis molluscis annotauit noster 4. c. 1. Corpus hoc in genere κῦτος, in polypis vulgariter etiam κεφαλή nominabatur. Pedes polypus octo tantum, sed longitudine pares habet; reliqua mollusca et breuiores et longitudine impares habent. Hinc polypus καὶ ὡς ποσὶ καὶ ὡς χερσὶ χροῖται ταῖς πλευράναις. Egreditur etiam in siccum polypus solus. Cetera enim mollusca, quorum

τὸ μὲν κύτος μέγα, οἱ δὲ πόδες βραχέεις, his pedibus uti ad gradiendum non possunt, ὥστε μὴ πορεύεσθαι ἐπ' αὐτοῖς. Haec sunt Philosophicæ verba omnia 4, 1. Denique molluscâ cetera pinnulas circa corpus habent, quibus polyopus caret, qui contra μεταξὺ τῶν ποδῶν ὑμένα διατεταμένον πάντα habet, quo praecipue tanquam velo in nauigando utitur nautilus, polyopi species. At de vulgari polyopo noster ait: νεὶ δὲ πλαγιος ἐπὶ τὴν καλουμένην κεφαλὴν (id est ἐπὶ τὸ κύτος) ἐκτείνων τοὺς πόδας. Qui modus natandi cum in loco 4, 1. polyopi quasi proprius assignetur, hic tamen omnibus molluscis communis esse dicitur καὶ θᾶπτον ἐπὶ τὸ κύτος. Quod an verum sit aut esse possit, propter diuersam pedum structuram, in polyopo membrana auctam, et corporis in reliquis molluscis pinnis circumdati, dubius adhuc haereo. Sensum tamen verborum graecorum ita tenemus. Consequitur igitur, ut οὐδέτερον in altero membro vera sit scriptura, ἐκατέρων vero falsa et a sensu aliena. Ceterum vnde in Editionem Cami venerit scriptura καὶ τούτοις μὲν νεὶ, καὶ τοῖς περὺνοις, an ex V. R. A. dubito. Equidem ex rationibus lucusque disputatis non sine Codicum auctoritate scripturam loci constitui.

νεὶ, τάχιστα δ' ἐπὶ τὴν κέρκον] Vulgatum νεὶ τάχιστα, τὰ δ' ἐπὶ τ. κ. ex Regio et versione Gazae correxit Camus. Italetiam Albertus: mouentur cum sua cauda retrorsum velocissime extensione et retractione siue replicatione ipsius versus suum ventrem, sicut si esset motus alarum sicarum. [κόρδυλος] Aldina, Canis. κροκόδειλος, Juntina et Camotiana κόρδιλος. Versio Scoti, apud Vincentium 17, 5, τευχεα id est crocodilus habet, plane ut Albertus. Versio Thoniae cordulis habet. Noster de Partibus 4, 13. οἱ κόρδυλοι βραγχία ἔχοντες πόδας ἔχουσιν περὺγια γὰρ οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ τὴν οὐραν μακρόδην καὶ πλατείαν. Idem de Respiratione c. 10. τῶν δὲ πόδας ἔχόντων ἐν ἔχει βραγχ-

χία μόνον τῶν τεθεωρημένων, ὁ καλούμενος κόρδυλος. Supra cap. 1. vulgabatür κορδύλη; et Hesychio σκορδύλη est ζῷόν τι τῶν τετραποδῶν ἐμφερές ἀσκαλαβοῦτη. Multa de hoc Cordylo disputavit Jo. Hermannus in Comment. ad Tabulam Affinit. p. 294. Probabile est, Aristoteli innotuisse genus aliquod lacertarum simile Sireni lacertinae Linnaei et Proteis Laurentianis, quae animalia uno eodemque genere Cordyli recte comprehendere posse censuit etiam nuper egregius Cuvier, qui sirenis lacertinae, protei anguinei Laurentiani similiumque quorundam animalium anatomiam, comparata etiam osteologia, dedit, et genus inter pisces, ranas et Tritones medium egregie stabilivit in Humboldtii nostratis Observationibus zoologicis itinerariis No. VIII. p. 160—213. additis picturis.

γλάνει] Vulgatum γλανεῖ monente Sylburgio correxi. simile
Magnum esse piscem, cauda lacertis aquaticis similem, mala
ex hoc loco licet arguere. Reliqua natura dubia est, ut
alibi dicitur. Albertus galabium dixit.
4. πτελωγὰ] Aldina, Junt. πτελωγὰ, et mox ἀλώπυξ
habet. Deinceps ἐστὶν ἔναιμα ὅσα καὶ δερμόπτερα scri-
ptum vertit Thomas. Post δίποδα male ex Juntina et Ca-
nottiana inseruit Sylburgiana eamque secutae Edd. δὲ,
quod recte omisit Camus consentiente versione Thomae.
De serpentibus alatis Aethiopicis nota est fabula ex Hero-
doto, qui ibi destruere aduenientes refert, 2. c. 76. ubi
tamen ex Arabia aduenire dicuntur. De vulpecula dubi-
tatio magna est. Sciuri aut Lemuris genus aliquod volans
intelligi videtur, de quo nusquam in veterum auctorum
scriptis traditum legi. Insecta vero πτελωγὰ sunt, quae
ἀλώπτερα dixit proprio vocabulo de Somno et vigilia c. 2.
δῆλον δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν ἀλοπτέρων, οἷον σφηκῶν καὶ με-
λισσῶν, καὶ ἐν ταῖς μυῖαις καὶ ὅσα τοιαῦτα. Et de In-
cessu c. 15. τὰ δὲ πτελωγὰ τοῖς ἀλοπτέροις ἐκ τοῦ πλαγίου
προσπέφυκεν, ubi versio Thomae alulae autem coleopte-
ris habet, et altero loco ibidem pro τὰ ἀλώπτερα habet cole-

optera. Capite autem 10. τοῖς μὲν ὀλοπτέροις τοῦ πτεροῦ, τοῖς δ' ὄροις τῆς πτέρυγος (γίνεται κάμψις καὶ ἀρχὴ τῆς πτήσεως) — διόπερ τὰ τε ὀλόπτερα καὶ τῶν σχιζοπτέρων οἷς τὸ οὐροπύγιον ἀφυῶς ἔχει πρὸς τὴν εἰρημένην χοῆσιν, οὐκ εὐθυποροῦσι: τῶν μὲν γὰρ ὀλοπτέρων οὐδὲν ἀπλῶς ἔχει οὐροπύγιον. vbi primo loco nihil mutavit Thomae versio, altero habet *totala*, tertio *coleopterorum*. Quarto vero, vbi est βραχεῖα δὲ ἡ πτήσις τῶν κουλέοπτέρων. ἐστὶ καὶ ἀσθενῆς, iterum *cothalarum* habet, vitiose, vt videtur, scriptum pro *totalorum*. Ὀλόπτερα igitur opponuntur τοῖς σχιζοπτέροις et sunt insecta, quae alas habent non fissas, sed integras, quales sunt plerumque omnium insectorum, si paucas tinearum species excipias. Hoc nostro in loco *πιλωτὰ* interpretatur glossa versioni Thomae adscripta: *alam membranalem et rugosam habentia*.

5. ἀνόνημα ἐν] Vulgo intersertum ἐν cum Vat. et Regio omisit Camus. Versio Thomae multo breuius habet: *reliqua autem duo innominata sunt*. Deinceps Med. κολεόπτερα bis habet hic et infra. Juntina cum Aldina μυλόλονθαί, vt postea μυίωψ. Albertus haec nomina posuit: *misciliones, cinifex et cinomiarum genus*.

6. ἐλάττω τῇ μεγέθει] Vulgatum τὰ μεγέθη ex V. R. A. correxi. *minora magnitudinibus* versio Thomae. Deinceps vulgatum ἀλεινοτέροις ex Codd. et versione Thomae correxit Camus. Postea male Gaza: *et mari potius aut dulcibus aquis quam terra*.

τέτρασι σημείοις] Alberti versio *quatuor membris*. Gazae *quaternis aptis*. Rectius Camus *en quatre points*. Verba ὄροις δὲ — ποσὶ δυοῖς vulgo alieno loco inserta legebantur post mentionem quadrupedum et verba τὰ μὲν τέτρασι ποσὶν, quae Camus secutus Codd. Med. V. R. versionem Thomae et Gazae suum in locum reduxit.

οὐθὲν ἦτρον] Intellige *κινεῖται*. Pro τέσσαρες V. R. A. τέτρασιν habent. Gazae versio: *flexus enim quaterni his aguntur, aut bini cum pinnis binis*. Praepositionem σύν

ex Camotiana addidit Sylburg. Rationem motus serpentinum per quatuor σημεῖα explicat de Incessu animalium c. 7.

7. τούτω γὰρ — συμβαίνει] Ita ex coniectura Casauboni ducta e versione Gazae et firmata a Codice Regio et versione Thomae, ubi est *accidit proprium*, scripsit Camus. Ald. Juntina, Basil. ταῦτα γὰρ οὐ μόνον κατὰ τὸν βίον σημαίνει. Ex Camotiana τούτω γὰρ — σημαίνει dedit Sylburgiana eamque secutae Edd. Ceterum hunc de quatuor pedibus locum impugnavit non immerito Aldrouandus de Insectis p. 372. Plinius tamen hinc *volucres quadrupes* duxit. Albertus habet: *animal, quod dies vocatur latine, graece autem gyrgyz: illud enim utitur in motu suo duabus alis et quatuor pedibus: vocatur autem a quibusdam effymera.* πόδας ἡγεμόνας Thomas vertit *principales*. De motione pedum per diametrum accuratius noster exposuit de Incessu animalium c. 14. De cancris ibidem est c. 16. πολλοὺς τε τοὺς ἡγουμένους ἔχουσι μόνον τῶν ζώων· τούτου δ' αἴτιον ἡ σκληρότης τῶν ποδῶν, καὶ ὅτι χροῶνται οὐ νεύσεως χάριν αὐτοῖς, ἀλλὰ πορείας, et paulo postea: διὰ τὸ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἡγεμόνας πόδας.

CAPUT VI.

Γένη δὲ μέγιστα] Vulgatum γένη δ' ἔτι μέγιστα ex M. R. A. correxit Camus. Pro ἔτι Thomae versio est reddidit, quae deinceps scripturam V. R. A. ἀφ' ὧν τὰδ' ἐστὶν expressit: *de quibus sunt unum quidem avium.* Ita quidem laudavit locum Camus, sed in libro Lipsiensi est: *de quibus haec sunt unum q. av.* Eadem pro κήτους cetera reddidit. Sane nescio, cur subito philosophus ad singularem numerum transierit, nec κητῶν similiter dixerit, ut ὀρνίθων, ἰχθύων.

ὃ καλεῖται ὄστρεον] Versio Thomae: *quae vocantur ostrea.* Legit igitur ἄ — ὄστρεα. Deinceps post γένη ante χαρμίνων intersertum vulgo τινὰ cum Codd. et versione

Thomae omisit Camus. Albertus pro astacis nominavit *astaloor* et apud nos vocatur *capra*, pro teuthide *larco*, nos et *cyron*.

[οὐκ ἔστι τὰ γένη] Ita cum Camot. Med. et versio Thomae pro οὐκέτι. Ambr. οὐκέτι ἐστὶ habet. Deinceps διαφωρὰν κατὰ τὸ εἶδος scriptum vertit Thomas. Gaza: *sed aut simplex est nullis, ipsum specificis euarians discriminibus.* et paulo antea: *Vnum enim, quod plura genera contineat, nullum est.* Camus hunc locum ita vertit aut potius peruertit: *Il n'y a plus de nom générique pour les autres animaux: on n'y trouve point d'espece qui renferme sous elle d'autres especes; chacune est simple et ses individus n'ont point de différence entre eux: telle est l'espece de l'homme: ou bien si quelques especes en comprennent d'autres, on ne leur a point donné de noms distinctifs. C'est ainsi que les animaux qui ont quatre pieds et qui ne volent point, ont un caractere commun, celui d'avoir du sang: mais les uns etc.*

τὰ τετράποδα [εἶδη] καὶ] Inclusum εἶδη omisit Med. et versio Thomae. Ex Reg. τετραποδώειδη μὴ πτερωτὰ dedit Camus. Paulo antea initio sectionis ἐτι τὰ τετράποδα habet Camotiana. Dum philosophus τετράποδα πτερωτὰ memorat, videtur ephemeris recordatus esse, cui ipse quatuor pedes cum alis tribuit capite priore.

φολίδας ἔχει] cortice muniuntur Gaza vertit. Deinceps ὁμοιον χώραν λεπίδος vertit Thomas *similis quantum ad locum.* Idem post ἔχιδνα vocabulum μόνον omisit. Deinde negationem οὐ ante πάντα τρίχας ἔχει vna cum Med. omisit. Pro οἱ ὕστριχες Albertus nominat *succam* et *porcum spinosum*. Infra 6, 30. est ἡ ὕστριξ, et 9, 39. αἱ ὕστριχες; at 8, 17. iterum est οἱ τε ὕστριχες καὶ αἱ ἄρκιοι.

ὥσπερ οἱ τῶν θαλαττίων] Nihil antecessit, quod repeti possit; nec τρίχες enim ἄκανθώδεις; nec ἄκανθαι congruunt

cum genere οἶ. An igitur πόδες repetendum? Sed id dialectica ars vix patitur fieri.

3. Τῷ δὲ γένους] Deinceps versio Thomae τούτων insertum reddidit. Ad ἀνώνυμα intelligo ἐν ὀνόματι, vno aliquo communi vocabulo et nomine non comprehenduntur, vt genus ὄστρακοδέρων multas habet species, quae communi nomine ὄστρεα vocantur; contra genus μαλακιστόρων, quod similiter species plures habet, velut καράβους, καρκίνους, ἄστεικούς, caret communi nomine, ἀνώνυμον ἐν ὀνόματι. Idem igitur accidit speciebus animalium quadrupedum viviparorum. Male Gaza locum vertit: *sed nullis fere notatae nominibus. Singulorum enim nomina habentur, vt hominis etc.* Rectius Camus: *mais elles n'ont point de nom commun, et on ne les designe en quelque maniere que par le nom de l'individu.* Sed neuter ἄλλα δὲ καθ' ἕκαστον expressit, sed potius ἄλλα καθ' ἕκαστον reddidit; quin in Editione Cami scriptum legitur nullo sensu ἄλλα δὲ καθ' ἕκαστον. Tollenda enim erat particula δὲ, quae sententiam peruertit; id quod feci, et vulgatum ἄλλα in ἀλλὰ mutaui. Voluit enim Philosophus significare, vocabulo quadrupedum plura εἶδη contineri, quae tamen in certa genera nomine communi appellata non omnia sint distributa. Certe quadrupedia vivipara non contineri vocabulo aliquo eiusmodi communi et genere, quale est genus et nomen λοφούρων seu iubatorum animalium, quod species plures, veluti equum, asinum, malum, hinnum, ginnum et mulum Syriacum comprehendat. In tota igitur quadrupedum classe hoc vnum extat exemplum generis et nominis pluribus speciebus communis.

ἵππος, κύνων] Versio Thomae pro ἵππος hyrcus habet, igitur κριός scriptum reddit. Deinceps vulgatum καὶ ἐπὶ τοῖς ἔχουσι χαιτήν λοφούροις καλούμενοις ex Codd. versione Thomae et Gazae correxit Camus. Gaza ita vertit: *Nullis fere, inquam, quoniam genus vnum vel superis*

omnibus, quae iumenta nominamus, est; ut equo, asino, mulo, ginnō, hinno et mulis, quae terra Syria fert. Thomas: et in iubatīs vocatis. Vidēs igitur, interpretationem Grammatici τοῖς ἔχουσι χαίτην [e margine irrepsisse in textum scriptoris. *οἱ καλούμενοι ἡμίονοι τῶν αἰγῶν καὶ τῶν κριῶν — καλουμένοις*] Vaticanus τοῖς — καλουμένοις habet, et sane infra 6, 36. οἱ καλούμενοι ἡμίονοι est de iisdem, ad quem locum de hoc genere accuratius dicetur. Pro γεννῶνται ἐξ ἀλλήλων Gaza habet *coeunt enim et mutua inter se ratione progenerant*. Thomas vertit: *coeunt et generant inuicem*. Vterque igitur γεννῶσιν scriptum legit; atque infra 6, 36. est: αὐται αἰ ἡμίονοι γεννῶσιν ἐξ ἀλλήλων. Hanc igitur scripturam praefero. Praeterea Thomas pro θεωρεῖν scriptum θεωρεῖσθαι vertit *spectari*. Supersunt ὄρεῦς, γίννος et ἵννος explicandi. Albertus pro ginnō et hinno nominavit *burdonem*, Thomae versio habet: *et rippa et ippa*. Sed cum Philosophus 6, c. 24. de his accuratius disputauerit, differo horum nominum interpretationem ad istum locum.

4. ὡς ἐν τύπῳ] Versio Thomae ὡς omisit, et pro γεύματος χάριν habet *progustationis gratia*, scriptum igitur προγεύματος reddidit. Deinceps vulgarem scripturam et distinctionem: χάριν· περὶ δὲ ὄσων καὶ ὄσα θεωρητέον, δι' ἀκριβείας ὑστερον ἐροῦμεν, ἵνα. tacite Camus correxit, cum quo facit versio Gazae: *quadam praegustandi gratia placuit, videlicet, ut quibus de rebus tractandum et quatenus esset persequendum intelligeretur: post accuratius de iisdem disseremus. ut primum* etc. Versio Thomae etiam plane prius δὲ post περὶ sublatum et translatum post ἀκριβείας reddidit.

τῆς ιστορίας] Camotiana τῆς omisit. Gaza vertit: *cum commentatio singulorum antecedit*. Male. Debat: *si notitia singulorum antecesserit*.

5. καὶ ὄλα] Haec verba omisit vertere Camus, ad animalia ipsa male retulit Gaza, cum ad membra et partes de-

beret. Deinceps *πρῶτον δὲ* Camotiana habet. *νομήματα* liber Thomae mutatum in *νοσήματα* habuit; ipse enim *infirmitates* vertit, et sequentia aliter scripta vertit: *ipsi singuli probant*. Legit igitur in suo libro: *ἀντὸς ἕκαστοι δοκιμάζουσι*. Gaza: *ut enim numos ad id quod sibi quisque exploratum certumque habeat, probare solet, ita caeteris quoque in rebus agendum est*. Is igitur pariter ἕκαστοι scriptum legisse videtur, quam scripturam equidem praefero. Pro *οὕτω δὲ* Thomas *οὕτω δὲ* reddidit *sic oportet*: idem denique post *εἶτα* insertum δὲ habuit et vertit.

CAPUT VII.

[*Μέγιστα μὲν οὖν*] Hunc locum exscripsit Isagoge anatomica Anonymi editionis Bernardi p. 3. [*κύτος, ὃ καλεῖται θώραξ*] Fuerunt qui haec pro glossmate haberent, repetito vocabulo *θώραξ* et notione diversa offensi, ut puto. Mirationem etiam facere potest, quod Scotus et Albertus hoc quidem in loco pro *thorace clibanum* nominarunt. Sed ecce Etymologicon M. in voce *θώραξ* ita habet: *οἰογὲ τὸ ἀπολαυστικὸν μέρος τοῦ σώματος τὸ ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν αἰδοίων καθήκον κύτος, ὃ καὶ ὄλμος καλεῖται*. Loca scriptorum, ubi ὄλμος de trunco corporis humani dicitur, collecta posuit Bernard ad Hypatum p. 145. Cf. etiam ad Nicandri Alexiph. versum 287. p. 167. dicta. Noster de Partibus animal. 4, 10. *ἄνω δ' ἐστὶν ὁ καλούμενος θώραξ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τῆς ἐξόδου τοῦ περιτώματος*. Ibidem: *τέλος δὲ τοῦ καλουμένου θώρακός ἐστι τὰ μόρια τὰ περὶ τὴν τῆς περιτώσεως ἐξόδον τῆς τε ξηρᾶς καὶ τῆς ὑγρᾶς*.

[*τούτου δὲ τὸ ἐμπρόσθιον*] Vulgatum *τούτω δὲ μέρη*, τὸ μὲν *πρόσθιον* correxit Camus ex R. A. *τούτου δὲ μέρη* Med. Canis. *ἐμπρόσθιον* habent Codd. omnes. Cum Camo facit versio Thomae.

[*τελευταῖον γὰρ — πήγνυται*] Cf. Blumenbachii Historiam ossium corporis humani p. 108. ed. prioris.

ἀραιὸν] Vocabulum versio Thomae omisit. Tres virilis cranii suturas licebit de suturis sic dictis veris interpretari; cf. Blumenbach l. c. p. 71. qui p. 83. cranii foeminei varietates vulgo creditas exposuit.

καὶ λίσσωμα τριχῶν] Vulgatum λίσσωμα — λίσσῶσει ex Med. Canis. R. A. in λίσσωμα — λίσσῶσει mutavit Camus. ἐλίσσωμα — ἐλίσσῶσει est in Vatic. Gaza: *Verticem calvae medium discrimen et aequamentum capillorum vocamus, quod — sed capillorum aequamento.* Ex quibus verbis iam olim fuerunt, qui Gazam λίσσωμα — λίσσῶσει scriptum legisse suspicarentur. *Cranii autem vertex vocatur circumuolutio medium pilorum. haec autem — pilorum reuolutione versio Thomae.* Albertus ita: *medium autem capitis, quod vocatur olla, capitis vel craneus, a quibusdam vocatur capitis inuolutio; eo quod cetera in sua inuoluit concavitate. Haec autem pars videtur esse aliquando duplicari, quasi duas eminentias et inuolutiones habeat, sed hoc raro contingit, et causa eius non est naturalis.* Confirmat igitur utraque versio Scoti et Thomae, verbum ab ἐλέω ductum olim hic lectum fuisse. Accedit locus Rufi Ephesii l. p. 24. ed. Londin. τὸ δὲ ἐν μέσῳ, καθ' ὃ δὴ μάλιστα εἰλοῦνται αἱ τρίχες, κορυφῆ. Spigelius in Anatomia p. 3. Linea, inquit, inter capillos, quae ad frontem a vertice excurrit, in dextram sinistramque partem capillitium diuidens; potissimum vero in mulieribus Aristoteli λίσσωμα καὶ λίσσῶσις τριχῶν, Gazae discrimen audit. Harduinus ad Plinii II. s. 48. *Vertices bini hominum tantum aliquibus, ubi attulit Philosophi locum, λίσσωμα et λίσσῶσιν τριχῶν capillorum explicationem interpretatur inepte, nescio quo auctore.* Mihi vero paene certum habetur, olim h. l. εἴλημα τριχῶν et deinde εἰλήσει scriptum fuisse; sed Codicum scripturam reliqui. Ceterum Harduinus comparabat Festi loca duo; alterum hunc: *Biseta porca dicitur, cuius a ceruice setae bisariam diuiduntur, cum iam esse incipit maior sex mensium.* Idem

alibi: *Dissulcus porcus dicitur, cum in ceruice setas dividit.* Δικούρους memorauit etiam Pollux 2. s. 43. ἐκλήθησαν δὲ καὶ δικόρουγοί τινές, οὓς καὶ μακροβίους νομίζουσι. Idem Suidae δίκουροι, Hesychio δίκουροι dicuntur.

CAPUT VIII.

ἐπὶ μόνου] Junt. et Camot. ἐπὶ μόνου. Deinceps Τοῦτο οἷς μὲν μέγα, omisso δὲ, Camotiana, non male. Plinius 11. s. 51. *Facies homini tantum, ceteris os aut rostrum.* Idem s. 114. ubi Aristotelis praecepta de morum his indiciis culparat, addit: *Addidit morum quoque aspectus simili modo apud nos Trogus, et ipse auctor seuerissimus, quos verbis eius subiiciam: Frons ubi est magna, segnem animum subesse significat: quibus parua, mobilem, quibus rotunda, iracundum, velut hoc vestigio tum oris apparente.* Manifestum hinc fit, Plinium ipsum Aristotelem non inspexisse, sed Trogum, eius interpretem, consuluisse. Ceterum locus ille firmat scripturam vulgatam θυμικοί, cum Med. habeat εὐθικοί, in quo latere εὐθικοί suspicari quis possit. Sed etiam Antigonus Carystius c. 124. ex h. l. retulit: καὶ φυσιογνώμονεϊ δὲ τινα τοιαῦτα τοῖς τὸ μέτωπον μέγα ἔχουσιν βραδυτέροις γίνεσθαι, μικρὸν δὲ εὐκινήτοις, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προστιθεῖς ἐν ἐκάστοις οἷς πλατὺ, ἐκστατικοῖς. ad quem locum vide annotationem Jo. Beckmanni. Hodie in libris Philosophi nusquam apparet temperamentum illud adiectum singulis praeceptis, quod olim legerat Antigonus. In Aristotelis Physiogn. c. 3. ἀναισθήτου signum ponitur μέτωπον μέγα περιφερές, σαρκῶδες. ad quem locum Accorambonus p. 734. hoc nostro in loco scribi maluit ἄθυμοι, quod interpretatur *socordes*. Locum hunc totum de Physiognomoniam excerpsit Galenus Charterii T. I. p. 453.

2. εὐθείαι] Galenus φύνουσαι additum habet. Deinceps αἱ δὲ ὑπὸ τοὺς κροτάφους scriptum Thomas vertit *sub tempora*. Sequens μώκου vulgato μώμου ex Med. Veneto,

Ambr. et Antigono substitui. *Derisorem Gaza, subsannatoris et derisoris* Thomas vertit. Sequens membrum αὶ δὲ κατεσπασμένοι φθόγου omisit versio Thomae. Trogus apud Plinium l. c. *Supercilia quibus porriguntur in rectum, molles significant; quibus iuxta nasum flexa sunt, austeros; quibus iuxta tempora inflexa, derisores; quibus in totum demissa, maleuolos et inuidos.* Antigonus c. 125. in eo variat, vt πρὸς τὴν ῥίνα κεικαμμένος στρουφνοῦ dicat.

τούτων ἑκατέρου μέρη βλέφαρον τὸ] Ita ex Codd. vulgatam scripturam τούτων μέρη ἑκατέρου βλέφαρα, τὸ correxit Camus, nisi quod is τούτου cum Codd. scripsit. Deinceps vulgatum αὶ ἔσχατοι indidem correxit Gallus. Articulum αὶ ex Camotiana recte iam Sylburgius inseruerat. Τὸ δ' ἐκτὸς τούτου Gaza recte vertit quod nigrum circumdat. Sequens βλεφαρίδος est pro βλεφάρου dictum; et Gaza palpebrae recte interpretatur.

κανθοὶ δύο, ὁ μὲν — ὁ δὲ πρὸς τοῖς κροτάφοις] Ita vulgatum κ. δύο μὲν πρὸς τ. ῥ., δύο δὲ πρὸς τ. κρ. ex Med. correxi. Versio Thomae vulgatum reddidit. Sequens κροκοῦθίας vulgato κροκοῦθους substitui ex Med. V. A. et Galeno, vt responderet sequenti πονηρίας. mali moris habet versio Thomae. Male Trogus apud Plinium: *Oculi quibuscunque sunt longi, maleficos esse indicant.* Galenus statim subiunxit haec: οἷς δὲ βραχεῖς, ἤθους βελτίονος: ὧν δὲ οἱ κτένες οἷον κροεῶδες ἔχοντες πρὸς τῷ μυκτῆρι.

ἂν δ' οἷον οἱ κτένες] Nihil mutat Venetus. οἷον καὶ ἰκτῖνες Canis. Versio Thomae: *si autem velut crepetem (Dicuntur maiores carnositates, quae sunt circa principium volae manus et circa calcaneum pedis) carnositatem habeant.* Glossema ineptum sententiam omnem peruertit. Albertus ita: *Quando vero locus ille fuerit multae carnis, sicut accidit oculis milui, significatur astutia et formidatio mala.* Camus (*Notitiarum* T. 6. p. 440.) eadem verba posuit ex Scoti versione MStā, sed in extremo ibi est: *fornicatio mala.* Cum Alberti Editione Veneta, qua vtor,

consentit Vincentius Spec. nat. 21. c. 12. Scotus igitur vt Canis. scriptum legit *ὄνον ἰκτίνες* et de miluis interpretatus est. Antigonus c. 26. haec tantum excerptis: *κυνθούς κρεώδεις, πονηρίας*. Trogus Plinii: *qui carnosos a naribus angulos habent, malitiae notam praebent*. Equidem verba graeca vitiosa censeo; sensum vero assecutus mihi videor esse. Intelligit Philosophus vestigium illud membranae nictantis in angulo anteriore oculi humani latens, quod si in carunculam maiorem vitio naturae aliquo excreuerit, medici graeci *ἐγκανθίδα* dicere solent, veluti Galenus de Compos. medic. sec. locos 4. c. 5. Paulus Aegineta libro 3. et alii. Hippiatrica p. 119. in equo vocant *ἐπικανθίδας τὰς ἐκ τῶν παρὰ τοὺς μυκτῆρας τόπων*. Sed Hierocles ibidem p. 121. male nominat *παραγκανθίδας τὰς παρὰ τοὺς μυκτῆρας*.

3. *γένη πάντα*] Vulgatum *πάντων* ex Codd. versione Thomae et Gazae correxit Camus, qui *πάντα γένη* edidit. Sequens *ὅλως δ' οὐκ ἔχειν* vulgato *ἔχει* ex versione Thomae substitui. Deinceps *ἀφαιρεθέντος γὰρ τοῦ δ* habet Camotiana. Postea *καὶ τὸν τόπον V. R. A. per locum* habet versio Thomae. Denique vulgatum *πληρουμένων* ex V. R. A. correxit Camus. *cum obducta cute oculi pressi, confusi oblaesique essent, dum crearentur*, versio Gazae. Contra Thomas: *tanquam in generatione factis et superducta pelle*. In libro Lipsiensi per compendium scriptum est *stes*. Denique *ἐπιφρομένου* vulgato *ἐπιφρομένου* ex Med. substitui. De animali eiusque oculis accuratius dicitur ad 4. c. 8. Plinius hinc quaedam delibavit 11. s. 52. *Subiacent oculi — non omnibus animalium hi: ostris nulli. — Quadrupedum talpis visus non est, oculorum effigies inest, si quis praetentam detrahat membranam*.

4. *τὸ μὲν λευκὸν*] Galenus l. c. habet: *ὄφθαλμοῦ δὲ τοῦ μὲν λευκοῦ ὁμοίως ἐπιπολὺ πᾶσι τὸ καλ. μέλαν διαφέρει. — οἷς δὲ χαροπὸν, τοῦ βελτίστου σημείον ἐστι, καὶ*

(126) 114-

πρὸς etc. Versio Thomæ habet: *Supercilia autem album eadem χαροπὸν varium reddit*, cum Gaza *fulvum verte- rit*, et deinde scriptum καὶ τοῦτο ἦθους reddidit.

μόνον δὲ ἢ μάλιστα τῶν ζώων] Vulgabatur *μόνον δὲ μάλιστα ἢ μᾶλλον τ. ζ.* sed verba ἢ μᾶλλον cum V. R. A. omisit Camus. Equidem secutus sum scripturam, quam Thomas vertit: *solus autem aut maxime animalium homo multicolor secundum oculos est.*

[Ἐτερόγλανκοι] Vulgatum γλανκοὶ audacter correxi ex libro de Generat. anim. 5, 1. τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων ὄμματα πολύχροα συμβαίνει εἶναι. — μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων ζώων ἵππος πολύχροον ἐστὶ· καὶ γὰρ ἑτερόγλανκοὶ τινες αὐτῶν γίνονται· τοῦτο δὲ τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν πάσχει ζώων ἐπιδήλως, ἀνθρώποι δὲ γίνονται τινες ἑτερόγλανκοι. Eosdem Hippiatrica ἑτεροφθάμους vocant p. 53. et Parthiis maxime probari referunt; eosdem etiam Pelagionius in Geoponicis 16, 2. describit. Plinius tamen s. 53. vulgatam huius loci scripturam sequi videtur: *Oculi homini tantum diverso colore: ceteris in suo cuique genere similes. Et equorum quibusdam glauci. Sed in homine numerosissimæ varietatis atque differentie, grandiores, modici, parvi, prominentes, quos hebetiores putant: conditi, quos clarissime cernere, sicut in colore caprinos.*

οἱ δὲ μέσοι βέλτιστοι] Ita cum Juntina, Camotiana et versione Thomæ Camus edidit, cum in reliquis Edd. sit: οἱ δὲ μέσοι, οἱ δὲ μέσοι βέλτιστοι. Galenus οἱ μέσοι δὲ καὶ βέλτιστοι habet; idem sequentia ita scripta habet: καὶ οἱ ἐκτὸς σφόδρα ἢ ἐντὸς, ἢ μέσως· τούτων οἱ ἐντὸς μάλιστα, — οἱ δὲ μέσον, ἦθους. Etiam versio Thomæ habet horum autem quæ intus. Vulgatam igitur μέσως τούτων οἱ δ' ἐντὸς μάλιστα correxi.

ἀτενείς] Thomæ *perstitiui*. Idem sequens σημείον omisit, quod ex Camotiana insertit Sylburg. Trogus apud Plinium: *qui identidem operire solent, inconstantiae signum.*

ἐκείνων δ' οἱ μὲν ἀναιδεῖς, οἱ δ' ἀβέβαιοι] Vulgatam scripturam ἐκείνων δ' ὁ μὲν ἀναιδής, ὁ δ' ἀβέβαιος ex versione Thomae, Gazae et Galeno correxi.

CAPUT IX. (vulgo XI.)

Ἔστι δὲ] Vulgatum δὴ ex versione Thomae correxi, ut iam olim fieri voluerat Sylburgius. Sequens ἄπνον non spirans vertit Thomas. Alcmaeonem secutus est Archelaus, ex quo Varro R. R. 2, 3, 5. *De quibus admirandum illud, quod etiam Archelaus scribit, non ut reliqua animalia naribus, sed auribus spiritum ducere solere.* Fabulam repetiit Aelianus H. A. 1, 53. de aegagris Oppiani Cynētica 2, 340. Compara annotata ad Aelianum, ubi originem erroris demonstrare conatus sum.

λοβός] Rufus p. 26. λοβός δὲ τὸ ἐκκρομές, ὅπερ καὶ μόνον Ἀριστοτέλης φησὶ τοῦ ὠτός ὀνομάζεσθαι, τὰ δ' ἄλλα ἀνώνυμα εἶναι. Cf. Pollux 2. s. 89. Vnde igitur Gazae versio *auris pars exterior, cui nomen auriculae, parte constat superiore, pinna, inferiore, fibra?* Scilicet etiam Thomae versio habet: *pars quidem innominata ala, haec autem lobus.* Fuerunt igitur Codices, ubi περὺγιον scriptum fuit, primum in margine, ut suspicor, a viro docto annotatum, quod deinde a librariis fuit textui insertum. Testatur enim Rufus, superiorem auriculae partem nomine caruisse in libris Philosophi. Miror Cami silentium. Idem Thomas post ἔχει ante ὄϊον additum habet *reuoluta*: itaque ἀνεκλιγμένον additum legit.

εἰς δὲ τὸν — οὐρανόν] Foramen palatinum ducit per tubam Eustachianam ad auriculam interiorem. Hunc πόρον nunc dicit Philosophus. Statim εἰς ἐκάτερον vulgato εἰς τὰντὸ ex V. R. A. substituit Camus. εἰς αὐτὸ Med. Canis. vertit Thomas *ad ipsum*. Veram scripturam reddidit Scotus his verbis: *et exit a cerebro vena et peruenit ad aurem dextram, et alia vena similiter et peruenit ad sinistram, et motus aurium est semper ad istas venas.* Haec ex

Codice scripto retulit Camus, sed Vincentius 20. c. 10. totum locum paulo rectius ita retulit: *omnisque sonus et tinnitus deuenit ad ipsum et ab ipso reuertitur ad cerebrum. Exit enim a cerebro vna et peruenit ad aurem dextram, atque alia ad sinistram: et motus aurium est super eas.* Vides aliter verba οὐκ ἔχει πόρον olim legisse scripta Scotum, sequentia etiam omisisse. Albertus vero ita: *ab anteriori parte cerebri exit vnum par venarum, hoc est neruorum, quod nerui ab antiquis venae dicebantur: et illius paris vnus neruus peruenit ad aurem dextram et diffunditur in ea; et alter peruenit ad sinistram. Nerui etiam motiui ex posteriore parte cerebri veniunt ad aures quorundam animalium, et super illos mouentur aures.* Albertus igitur verba περιαινουσι δὲ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ aliter scripta legit; et κινεῖται ἐπὶ φλεβίου ἐκάτερον cum Scoto interpretatur. At noster de partibus 2, 10. ἐκ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν οἱ πόροι φέρουσιν εἰς τὰς περὶ τὸν ἐγκέφαλον φλέβιας· πάλιν δ' ἐκ τῶν ὠτῶν ὡσαύτως πόρος εἰς τοῦπισθεν συνάπτει. vbi Gaza vertit *in occiput penetrat*, Thomas *pertingit*. Legit igitur διατείνουσι scriptum.

ἐπὶ φλεβίου] Ita pro ὑπὸ ex Reg. A. dedit Camus, qui praeterea κεῖνται indidem scripsit. *super* est in versione Thomae, Scoti, Alberti et Gazae. Venetus vulgatam retinet.

μόνος] Nemesius de Nat. hom. c. 10. μόνος δὲ ὁ ἄνθρωπος καὶ πίθηκος οὐ κινουσι τὰ ὦτα.

ὅσα γε κητώδη] Codd. omnes habent ὅσα οὕτω κητώδη, πάντα ἔχει τὰ ὦτα, ἀκοὴν ἔχοντα καὶ πόρους φανερούς. Ζωοτοκεῖ γὰρ etc. Versio etiam Thomae: *et aliorum quaecunque cetodea, omnia habent aures auditum habentia et poros manifestos.* In versione Scoti, et Alberti magnam scripturae varietatem e pluribus libris scriptis enotauit Camus Notitiarum T. 6. p. 437. quam huc transferre, operae pretium non erat. Aperte enim inutilia et ex superioribus partim repetita sunt verba, quae Codices addunt; velut

illa, ἀκοὴν ἔχοντα, recte ab initio propositionis vniuersae posita sunt; alterum membrum καὶ πόρους φανερούς pertinet potius ad exceptionem. Sed plura in hoc loco turbata fuerunt a librariis, quae nemo interpretum hucusque animaduertit; de quibus statim dicitur. Venetus autem liber ita scriptum habet: ὅσα οὕτω τε κητώδη, πάντα ἔχει τὰ ὄτα, ἀκοὴν ἔχει καὶ πόρους φανερούς ἔχει, οἷς ἀκούει. ὁ δὲ δελφίς ἀκούει μὲν, οὐκ ἔχει δὲ ὄτα. τὰ δ' ἄλλα κινεῖ etc. Is adeo plura omisit, quam reliqui Codices, et reliquis ita cetariis Gaza vertit, igitur αὐτῶ κητώδη scriptum legit.

[ζωοτοκεῖ γὰρ καὶ τὰ σελάχη] Haec addit, vt explicaret causam additamenti et exceptionis ὅσα γε κητώδη: nam cartilaginei pisces ad cete non pertinent, quanquam vivipari, nec aures nec meatus auditus manifestos habent. Totum locum Plinius ita vertit 11. s. 50. *Sed auriculae omnibus animal duntaxat generantibus, excepto vitulo marino atque delphino et quae cartilaginea appellauimus et viperis. Haec cauernas tantum habent aurium loco, praeter cartilaginea et delphinum, quem tamen audire manifestum est. Nam et cantu mulcentur, et capiuntur attoniti sono. Quanam audiant, mirum.* Ex quo loco licet suspicari, olim locum Aristotelis auctiorem et integriorem fuisse his fere verbis: ζωοτοκεῖ γὰρ καὶ τὰ σελάχη καὶ ἡ ἔχιδνα.

[ἡ μὲν οὖν φώκη] Ante haec verba vulgo legitur membrum hoc: ἀλλὰ μόνον ἄνθρωπος οἷς οὐ κινεῖ, quod hic alieno loco positum seriem orationis turbat, igitur in posteriore et suum reieci. Versio Thomae οἷς omisit, quam secutus sum.

[οὐκ ἔχει δὲ ὄτα] Dialecticā consecutio postulabat addi οὔτε πόρους φανερούς. Altera enim positio continetur iam illa superiore exceptione, πάντα ἔχει τὰ ὄτα ἔξω φώκης τε καὶ δελφίνος.

[Τὰ δ' ἄλλα κινεῖ πάντα] In repetita eadem sententia solet noster μὲν οὖν ponere. Malim igitur Τὰ μὲν οὖν

ἄλλα κ. π. Huic vero membro subieci statim illud, quod supra alienum vulgo locum occupauerat: ἀλλὰ μόνον ἄνθρωπος οὐ κινεῖ. quod factum non tam excusabunt lectores intelligentes quam probabunt potius.

2. ὡσπερ ἐνίοις — ἄνωθεν] Versio Thomae ἐν ἐνίοις reddidit. Noster de Partibus 2, 10. τέτακται δὲ τὸν τρόπον τοῦτον τὰ αἰσθητήρια τῇ φύσει καλῶς, τὰ μὲν τῆς ἀκοῆς ἐπὶ μέσον τῆς περιφερείας. ἀκούει γὰρ οὐ μόνον κατ' εὐθυωρίαν, ἀλλὰ πάντοθεν· ἢ δ' ὄψις εἰς τὸ ἔμπροσθεν ὄρα γὰρ κατ' εὐθυωρίαν· ἢ δὲ κίνησις εἰς τὸ ἔμπροσθεν· προοραῖν δὲ δεῦ ἐφ' ὃ ἡ κίνησις· ἢ δὲ τῆς ὀσφρήσεως μεταξὺ τῶν ὀμμάτων εὐλόγως. et cap. 11. τὰ μὲν γὰρ τετράποδα ἀπηρητημένα ἔχει τὰ ὄτα, καὶ ἄνωθεν τῶν ὀμμάτων, ὡς δόξειεν ἄν· οὐκ ἔχει δὲ, ἀλλὰ φαίνεται, διὰ τὸ μὴ ὀρθὰ εἶναι τὰ ζῶα, ἀλλὰ κύπτειν.

ἢ οὐθὲν ἢ μέσον] Pro his Galemus l. c. habet ἢ τούτων τὰ μὲν μικρὰ κακοήθους σημεῖον, τὰ δὲ μέσα βελτίστου ἡθους, τὰ δὲ μεγάλα etc. Versio Thomae habet *stultiloqui et nugatoris*, igitur *μωρολόγου καὶ ἀδολεσχου* reddidit scriptum. Antigonus contra c. 126. ὄτα μέσα βελτίστου ἡθους· τὰ δὲ μεγάλα καὶ ἐπανεστηκότα μωρολογίας καὶ ἀδολεσχίας. Trogus Plinii: *auricularum magnitudo loquacitatis et stultitiae nota est.*

4. τὸ μὲν ὄν — ὄις] Huic membro et particulae μὲν longo demum hinc intervallo respondet alterum illud μέρος δ' αὐτοῦ τὸ μὲν διάφραγμα χόνδρος. Deinceps pro ἐκπνεῖ Reg. Ambr. εἰσπνεῖ habet, versio Thomae *respiratur et inspiratur hoc*. Legit igitur scriptum *ἀναπνεῖται καὶ εἰσπνεῖται ταύτη*. Eadem versio deinceps *per hoc fit spiritus sonitu exitus*. Pro ἀθρόου igitur θρόω videtur scriptum legisse Thomas. De sternutatione, cur sola sacra fuerit habita, quaerit noster in Problem. 32. quaest. 9.

Ἀλλὰ δὴ] Versio Thomae ἀλλὰ καὶ reddidit. Sequens *χῶρις τοῖς μυκτήρσιν* Thomas *sine naribus* vertit, quasi τῶν μυκτήρων scriptum reperisset. Sed Gaza etiam miro

errore interpretatur haec: *quod fieri non potest, nisi naribus spiremus.* Recte contra Camus: *Au reste l'inspiration et l'expiration se font dans la poitrine, et sans elle on ne respireroit point par les narines, parce que ce n'est d' aucune partie de la tête, mais de la poitrine, que part la respiration.* Respexit autem Aristoteles antiqui alicuius physiologi opinionem, qui deceptus sternutationis spiritu per nares ex capite effundi viso respirationem omnem omnino eodem modo fieri putauerat.

ἐνδέχεται — ζῆν] Gaza nimis inepte *sed datur viuendi facultas, etiamsi desit spiratio.* Tamen in errorem secum pertraxit Camum, qui temperare studuit culpam: *on prétend, qu' il y a des personnes, qui vivent sans respirer.* At ταύτη refertur ad respirationem per nares.

Ἡ δ' ὄσφρησις γίγνεται] Gaza *Olfactus quoque — hac eadem parte subministratur.* Quare malim καὶ ἡ ὄσφρησις δὲ γίγνεται, quo melius vineta oratio continuetur.

5. Μέρος δ' αὐτοῦ] Respondet hoc membrum superiori sect. 4. μέρος τὸ μὲν ὄν — ὅς. Deinceps ἔστι δὲ διχότομος scriptum vertit Thomas, omissis ὁ μυκτήρ. Pro χοῆται Abr. Gronov. ad Aeliani H. A. 4, 31. malebat χοῶνται. Sed Philosophus saepissime numerum mutat subito.

6. τὴν κάτωθεν σιαγόνα] Ita pro γένυν ex V. A. scripsi. Proprie enim cum inferior mandibula (hoc vocabulo vitur hic Thomas) γένυς dicatur, quid opus erat τὴν κάτω adξdere? Deinceps οὗτος δὲ τὴν ἄνω μόνος ex V. R. A. dedit Camus. De crocodilo et motu maxillae superioris infra accuratius dicetur.

τὸ δ' ἐντὸς σιαγόνων καὶ χειλῶν στόμα] Hoc ordine collocata verba reddidit Thomas. Vulgo erat τὸ δ' ἐντὸς στόμα σιαγόνων κ. χ. Thomas σιαγόνας genas vertit. Deinceps vulgatum τούτω μέρη ex Codd. correxit Camus, sed is debebat etiam vulgatum ὑπερῶον ex iisdem Codicibus, item Junt. et Camot. emendare. Postea ἐπὶ τῷ πλατῆ Gaza vertit *si interiore tangat.* Denique ἄλλη aute σὰρξ cum

Codd. et Gaza omisit Camus. Versio Thomae: *sentit autem et omnia quae alia caro*. Alberti: *quod cum gustus est quidam tactus, ideo lingua sentit omne illud, quod est conueniens toti corpori sensibili, calidum videlicet et frigus, durum et molle, et hoc facit in omnibus partibus suis et cetera caro animalium*.

7. βελτίστη καὶ σαφεστάτη· καὶ ἡ λελυμένη] Ita vulgata scripturam βελτίστη· καὶ ἡ σαφεστάτη, ἢ καὶ λ. correxit Camus ex V. R. *haec autem optima et manifestissima, et soluta aut versio Thomae, qui scriptum reddidit μέση· αὐτὴ δὲ βελτίστη καὶ σαφεστάτη· καὶ λελυμένη ἢ κατ.* Idem epiglottum nominauit.

διφνές τοῦ στόματος] Versio Thomae *et quidem byfies oris intestinum*. Alberti: *sub radice linguae in lateribus interioris partis colli siue gulae, quae vocatur pars domestica, eo quod versus interiora hominis, sunt duae amygdalae, quae sunt duae auriculae linguae*. Rufus p. 28. παρίσθμια καὶ ἀντιάδες καὶ μῆλα τὰ ἐκατέρωθεν τοῦ φρυγγήθρου σαρκώδη καὶ ἀδενοειδῆ.

πολυφνές, οὔλον] Versio Thomae τοῦ στόματος insertum reddidit. Sequens σάρκινα δὲ ταῦτα refertur ad tonsillas, παρίσθμιον, et ad gingiuas, οὔλον. Statim pro ὀστέϊνοι versio Thomae ὀστᾶ scriptum reddidit: *dentes ossa*. Postea κίων ἐπίφλεβος Thomae *columna venulosa: Gazae particula pendet alia viūgera, venae applicata*. Albertus ita: *et via est posita super arteriam tracheam siue cannam, quam Aristoteles venam propter concauitatem sui vocat*. Sed Camus Notitiarum T. VI. p. 453. ex editione Mantuana et Codice retulit: *cannam, quae arteria venarum propter concauitatem sui vocatur*. Idem Scoti versionem ex Codd. hanc posuit: *Et in palato est membrum, quod dicitur viūla, et est posita super venam, et est conueniens ad vocem, et forte crescit et tumescit, et cum accidit id ei, dicitur via, et forte strangulat hominem*. Idem Camus ibidem posuit Galli, *J. Goulin*, coniecturam, qui legi

voluit κίων ἐστὶ vel κίων ἐπώνυμος. Rufus p. 28. Ἀριστοτέλης σταφυλοφόρον αὐτὸ καλεῖ, ὅτι φλεγμῆγαντος σταφυλῆ τι ὅμοιον ἐξ αὐτοῦ κρεμάννυται· σταφυλὴν γὰρ οὐ τὸ μόριον, ἀλλὰ τὸ πάθημα χρῆ ὀνομάζειν.

CAPUT X. (vulgo XII.)

τούτου δὲ — [καὶ πρόσθιον] Recte τούτου ad collum ipsum, non ad proximum στόμαχον retulit Gaza. Sequens καὶ πρόσθιον recte omisit versio Thomae; arteriae enim partem extantem et anterius protuberantem laryngem iam antea situ definiit; nec in stomacho repetiit situm addito καὶ ὀπίσθιον. Igitur verba duo inutilia seclusi. Necessaria vero erat definitio illa ἐντὸς πρὸ τῆς ῥάχεως. Nam statim sequitur et nominatur pars posterior exterior, ἐπώμης, *ceruix* Gazae.

ἢ θηλὴ διφυῆς] Gazae *iuncta papilla*. Mihi διφυῆς suspectum est; gemina enim ita dici non posse videtur. Aliter vero est διφυῆς στήθος μαστοῖς, vel, vt in V. Ambr. est, *μαστοί*.

2. *μονοφυῆς, τὸ μὲν*] Gaza *μονοφυῆς* non reddidit, Thomas vero pro τὸ μὲν vertit καί. Deinceps ἵτρον ex Junt. et Camot. renocavit Camus. ἐπίσιον Atticis esse quod reliquis Graecis ἐφήβαιον, testatur Moeris. Sed scriptum etiam ἐπέσιον et ἐπίσειον legitur. Cf. Dundass ad Oribasii Anatom. p. 237. Sequens ὑπὲρ Junt. Camot. mutant in ὑπό.

τὸ δὲ κοινὸν] Ex V. R. A. κοῖλον recepit Camus. Gaza vertit: *Cauum commune*. Igitur vtrumque vocabulum iunctum legit, quanquam alii suspicati sint eum κενὸν scriptum vertisse. Χολὰς de regione aliqua ventris sub thorace nusquam hodie legitur vsurpatum vocabulum; videtur tamen locum eum designare, qui χολάδας Homero dictas, id est intestina, continet. In sequentibus partes quaedam dorsi praetermittuntur, veluti ὀμοπλάται, πλευραὶ, ῥάχης et μετάφρενον, quae demum s. 6. adduntur, vbi vide adscripta.

3. δοκεῖ γὰρ εἶναι τις ἰσοφύς] Vulgatum ὄσφύς ex V. R. A. in δοκεῖ γὰρ ἰσοφυνές mutavit Camus, cum Sylburgius ex Etymologico M. et Suida docuerit iam olim ἰσοφύς veram esse scripturam. Ita enim auctor Etymol. in ὄσφύς: ὡς μὲν Ἀριστοτέλης, ἢ ἴση πρὸς τὸ ἄνω ἐμπεφυκῦα, ἰσοφύς τις οὔσα. Ita etiam Zonarae Lexicon, cuius Editor nobis inde procudit Aristotelem Grammaticum, Diogeni Laertio 5, 35. memoratum. Idem Camus vulgatum ἐφ' ἔδραν ὄν, quod est etiam in Med. mutavit in ἐφεδρα, cum Sylburgius recte ex Rufo ἐφεδρανον scribendum esse docuisset. Locus Rufi est libri 1. p. 32. πυγαὶ δὲ τὰ μετὰ τὴν ὄσφυν σαρκώδη καὶ ἐφεδρανα, ἐφ' ᾧν καθίζομεν· ἄλλοι δὲ γλουτούς καλοῦσι. Cf. Pollux 2. s. 184. Thomae tamen versio locum aliter scriptum reddidit: *terminat autem quod quidem velut in sede est glutos*. Videtur igitur legisse scriptum *περαίνει δὲ τὸ μὲν οἶον ἐφ' ἔδρα ὄν γλουτός*.

ἐπὶ τέλει τοῦ θώρακος] Versio Thomae verba duo postrema omisit, quae rectius abessent, ne significatio vocabuli θώρακος in tam breui loco tam insigniter mutetur et varietur. Hic enim significat totum truncum, vt supra c. 7. Pro διμερὲς Junt. Basil. διμοιρὲς habent.

καὶ ἀεὶ λείον — καὶ ἴσον] Vulgatam σαρκῶδες καὶ λείον, ὡς εἰπεῖν ἴσον Camus ex Codd. V. R. A. mutavit in σαρκῶδες καὶ ἀνίσον ὡς εἰπεῖν, interpretatus: *partie charnue separée par une espece de bourrelet*. Mediceus liber habet scriptum: καὶ ἀεὶ λείον. Versio Thomae *summitas carnea et super plana vt est dicere aequalis*. Sed in Lipsiensi Codice est: *semper plana*. Igitur σαρκῶδες καὶ ἀεὶ λείον, ὡς εἰπεῖν ἴσον scriptum legit. Gaza vertit: *parte sui prima carne propemodum constans et aequabili facie turbinata*. Scaliger vulgatam malebat vertere: *carne constat laeui et vt ita dicam aequabili*. Medicei scripturam et Thomae vnice veram restitui inserta copula καί. Pars opposita, τὸ χονδρῶδες, non est semper laeuis et aequalis, sed potius rugosa et inaequalis magnitudine pro diuerso tempore.

ἀνώνυμον δέρμα] Contra Rufus Ephesius 1. p. 31. τὸ δὲ πέρασ τοῦ καυλοῦ βάλανος, καὶ τὸ δέρμα τὸ, περὶ αὐτῆ πρόσθη, καὶ τὸ ἔσχατον τῆς πρόσθης ἀκροπόσθιον. Polluci 2. s. 171. πρόσθη dicitur τὸ ἐπὶ τῆ οὐρήθρα δέρμα. Hesychio τὸ δέρμα τοῦ αἰδοίου. Sed totum etiam genitale πρόσθη dicitur, vnde ἀκροπόσθια Hesychius τὰ ἄκρα τοῦ αἰδοίου interpretatur. Herodianus Etymologici M. deriuabat inde vocabulum, quod proprie πρόσθη dicta fuerit. Credo eum comparare voluisse πρόσθην cum vocabulo πρόσθεμα, quod idem Etymol. interpretatur genitale virile; ita puerorum προσθέματα nominat Strato, poeta nequam, Epigr. 3. Contra Hesychius προσθέματα interpretatur τὰ πυγαιῖα.

διακοπῆ — βλεφαρίσ] Noster infra 3, 11. ὅπου δ' ἂν ἦ καθ' αὐτὸ δέρμα, ἂν διακοπῆ, οὐ συμφύεται, οἷον γνάθου τὸ λεπτὸν καὶ ἀκροποσθία καὶ βλεφαρίσ. De Part. anim. 2, 13. de palpebra: διὸ καὶ συμφύεται οὔτε βλεφαρίσ οὔτε ἀκροποσθία, ὅτι ἄνευ σαρκὸς δέρματά ἐστι. vbi recte versio Thomae οὐ συμφύεται scriptum reddidit. Hippocrates Aphor. 6, 19. νεῦρον διακοπὴν ἢ γνάθου τὸ λεπτὸν ἢ ἀκροποσθίην οὐ συμφύεται.

τούτω καὶ τῆ βαλάνω] Ex Codd. τούτου καὶ τῆς βαλάνου scripsit Camus. Πρόσθη cum sit cutis, qua caulis pars maior et inferior includitur, extra tumorem rugosa et laxa, eius pars anterior libera, quae ἀκροποσθία dicitur, communis ei est cum glande, quam extra tumorem vestire solet. De natura genitalis humani iterum traditur infra 2, 1.

4. εὐαυξῆς] Male Junt. Camot. εὐάξῆς. Infra 2, 1. τὸ δὲ χονδρῶδες ἔχει αὐξῆσιν. De Part. anim. 4, 10. μόνον τοῦτο τῶν μορίων ἄνευ νοσερᾶς μεταβολῆς αὐξῆσιν ἔχει καὶ ταπεινῶσιν.

ὄσχεος] Vulgatum ὄχευς reliquit Camus, in ὄσχεος mutant Med. Canis. in ὄσχεα V. R. A. et Codex ab Accoram-bono nominatus. Versio Thomae oscheus habet. Reliquis

in locis noster ὄσχεαν nominavit, hoc vero in loco ὄσχεος dicere maluit, quam formam posuit etiam Rufus, quod ita melius origo vocabuli ex ὄχευς facti apparebat, quam simul significare voluit Philosophus, ut supra, ubi ὄσφυς nominatur. Fortasse olim fuit: ὄσχεος ὡσπερ τις ὄχευς.

5. *υπὸ τὴν ἥβην*] Versio Thomae *sub pectore* habet, nisi *sub pectine* scribere voluit librarius. Sequentia de οὐρήθρα Gaza interpretatus est: *Cervix ab utero effertur*. Graecis aliis scriptoribus insolitum hac quidem notione vocabulum; quare J. Goulin apud Camum Notitiarum T. 6. p. 456. corrigebat: *ἀλλὰ δίοδος*, et totum locum interpretabatur: *L'urethre est separée de la matrice dans les femmes, mais il est dans les hommes le conduit de la semence: c' est d' ailleurs dans les deux sexes le conduit de l'urine*. Sed nec emendatio nec interpretatio haec procedit.

ἤτρου] Camus ex Junt. Camot. *ἤτρου* reuocavit etiam h. I. Sequentia *μηροῦ* δὲ — *περίνεος* omisit versio Thomae. *περίνεον* coles vertit Gaza hic et de Gener. 1, 2. *τοιαῦτα δὲ τυγχάνει μόρια ὄντα τοῦ μὲν θήλεος αἰ καλούμεναι ὑστέρα, τοῦ δ' ἄρρένος τὰ περὶ τοὺς ὄρχεις καὶ τοὺς περιέουσ.* Hesychius *περίναιος* scriptum exhibet. Vocabulum significat locum intermedium inter anum et initium genitalis. Cf. Foessii Oeconom. Hippocr. h. v.

6. *περὶ μὲν τῶν ἔμπροσθεν*] Hunc locum et superiorem sect. 3. a librariis fuisse turbatum et confusum, manifestum est. Supra enim posteriores thoracis partes iam nominatae fuerunt, ὄσφυς, γλουτὸς et κοτυληδών; hic, tanquam nihil de postica parte antecesserit, adduntur ὀμοπλάται, ῥάχις, ὄσφυς et πλευραὶ, nec haec ordine naturali; nam praepostere lumbi nominantur ante costas. Ceterum Camot. deinceps habet *ὑποκάτωθεν δέ*.

δὲ κατὰ τὴν γαστέρα τοῦ θώρακος ὄσφυς] Versio Thomae habet *δὲ ἢ κατὰ τ. γ. τ. θ. ὀ*. Scaliger cum Gaza *τοῦ θώρακος* omisit; nec dubito etiam haec verba esse vitiosa. Inapte enim *τοῦ θώρακος* dicuntur lumbi

esse *κατὰ τὴν γαστέρα*, id est in anteriore et inferiore parte trunci, quae *γαστήρ* vocatur; supra vero rectius *ἢ ὀσφύς* dicebatur *διάζωμα τῶν ὀπισθεν*.

Λιγύων] Vulgatum *Λυγρίων* V. R. A. mutant in *Λιγνύων*. Med. Venet. *Λιγύων*, vnde versio Thomae *Egyis*. *Canis*. *Λιγγύων*. *Camus* *Λυχρίων* dedit. Verum *Λιγύων* ex h. l. retulit Eustathius ad Dionysii Perieg. versu 76. *Λιγυας* *Turdulos* interpretatus est Gaza. Cf. Reinesii V. Lect. p. 74. seqq. Fabulam de costis Ligurum paucioribus originem habuisse eandem suspicor cum ea, quae a variis gentibus barbaris de animalium costis narratur. Plures enim costas ouibus procerioribus tribuunt incolae Carnioliae, teste Hacquet in Itiner. Alp. Carniol. T. 1. p. 36. Idem Moldaviae faciunt incolae, teste Kantemir Descript. Moldau. p. 93. vers. german.

CAPVT XI. (vulgo XV.)

σχεδὸν τοῖς μέρεσι] Vulgo intersertum *ἐν* ante *τοῖς* cum versione Thomae omisi. Eadem pro *πρὸς τὸ πρόσωπον* scriptum vertit *ὡς τὸ πρόσωπον*, *velut facies*, deinde *ὅσοις οἱ πόδες*.

2. *ἀγκῶν, ὠλέκρανον, πῆχυς*] Aldina, Med. *ἀγκῶνος*. Versio Thomae habet: *humerus, vlna, cubitus, pectus*. Deinde *condilum* pro *κόνδυλος*. Postea Med. *φάλαξ*, versio Thomae *falax*, Ambr. *φάλαργος*. Pro *διηρημένον* ex V. R. A. *διηρθρωμένον* dedit Camus. Versio Thomae insignem arguit varietatem: *brachium penes cubitum, manus autem interius quidem sed et vola carneum et dearticulatum distinctione*. Legit igitur scriptum *χειρὸς δὲ τὸ μὲν ἐντὸς, ἀλλὰ καὶ τὸ θέναν σαρκῶδες καὶ διηρθρωμένον διαιρέσει*. Plinius 11. s. 98. *Quibus animalium manus sunt, intus tantum carnosae, extra nervis et cute constant*. Idem ibidem sect. 114. ex Aristotele posuit haec: *Igitur vitae brevis signa ponit — pluresque in manu incisuras nec perpetuas. — Contra longae esse vitae — in manu una duas in-*

cisuras longas habentes. Quaerit noster Problem. 10, 42. διὰ τί ὅσοι τὴν διὰ τῆς χειρὸς τομὴν ἔχουσι δι' ὅλης, μακροβιώτεροι; ἢ διότι τὰ ἀναρθρα βραχυβιώτατα, ὡς τὰ ἔνυγρα; εἰ δὲ τὰ ἀναρθρα βραχύβια, δῆλον ὅτι τὰ ἠρθρωμένα τὸναντίον· τοιαῦτα δὲ ὦν καὶ τὰ φύσει ἀναρθρα μάλιστα ἠρθρωται· τῆς δὲ χειρὸς τὸ εἶσω ἀναρθρότατον. Cf. ibidem 34, 10.

ἄρθρον δὲ χειρὸς] Vulgatum ἄρθρα ex Codd. et versione Thomae correxit Camus. *distinctio* vertit Thomas.

3. πλανησίεδρον] Accorambonus ex Codice aliquo apposuit τὸ δὲ πλάνης ἔδρον μύλη. Versio Thomae *planesi-dron* habet. Gaza: *Mola*, quod locum orbiculatum foris adiectum est. Dicitur aliis ἐπιγονατῖς, latine *patella*.

ἢ φλεβώδης] Haec omisit Camotiana. Scaliger καὶ φλ. malebat. Sequentia ἰσχία ἔχουσι et reliqua ita vertit Thomas: *vertebra habent: contrariis particula opposita genu detracta.* Legit igitur scriptum τοῖς δ' ἐναντίοις τὸ μέρος ἀντικείμενον τῷ γόνατι κατεσπασμένον.

διφυῆς ἐν ἐκατέρῳ] Hunc locum diuerse posuit Eustathius ad Dionysii versum 557. τῆς κνήμης διοστέου οὔσης τὸ μὲν πρόσθιον ἀντικνήμιον, τὸ δ' ὀπ. γαστροκνημία, τὸ δ' ἔσχατον — λέγει δὲ καὶ ὅτι τῶν σφυρῶν ἐκάτερον ἐκ πλαγίου τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν κάμπτεται.

4. πτέρνα] Haec aliter scripta vertit Thomas: *fissa quidem superioribus digiti V.* Deinceps *στηθος* ex Codd. et versionibus Thomae, Scoti et Gazae inseruit Camus. Poterat addere Eustathium ad Homeri Iliad. 3. p. 999. ed. Politi. Hesychius: *στηθος καὶ τὸ ὑπὸ τοὺς ποδῶν δακτύλους στηθύμιον.* Rufus p. 30. *στηθος* vocari ait in manu et pede partem supinam carnosam et pulposam. Cf. Pollux 2, 162.

ἐπ' ἄκρω μόνῳ· κάμπτοι] Ita vulgatam ἄκρων· μονό· κάμπτοι ex Codd. et versione Scoti correxit Camus. Sequens *παχὺ* Gazae *pleniusscula* est. In Physiognomicis p. 201. pro eo esse ὀμαλὸν monuit Sylburg. Postea *κοινῇ*

δὲ ex Canis. recepit Camus. Versio Thomae *communis autem. Gazae commune femoris et tibiae genu poplesque.* Legit igitur καὶ κ. Copulam ipse etiam inserui et vulgatum δὴ correxi.

CAPVT XII. (vulgo adhuc XV.)

[ἵνα περαινήται τὸ ἐφεξῆς] Versio Thomae: *ut ab hoc termino oriatur. Gazae: ut series commentandi seruetur perpetua, dum ordinem persequimur omnium.* Quid Thomas secutus sit, difficile est ad coniciendum.

[πρὸς τοὺς κατὰ φύσιν τόπους] Memoravit Camus Notitiarum T. VI. p. 456. coniecturam cuius sui J. Goulin, qui σκοποῦς scribi voluit. Eadem moneta percussam apponit coniecturam alius, Debure — S. Fauxbin, qui verba sequentia τὰ ἄνω καὶ κάτω vt aliena reiciebat. Ipse Camus Scoti versionem hanc apposuit: *et partes hominis principaliter sunt creatae ac compositae secundum creationem et situm totius mundi.* Sententiam Philosophus accuratius tradidit de Partibus 2, 10. τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἢ μόνον μετέχει τοῦ θεοῦ τῶν ἡμῶν γνώριμων ζώων ἢ μάλιστα πάντων. ὥστε διὰ τε τοῦτο καὶ διὰ τὸ γνώριμον εἶναι μάλιστα αὐτοῦ τὴν τῶν ἔξωθεν μορίων μορφήν, περὶ τούτου ἂν εἴη λεπτέον πρῶτον. Ἐνθὺς γὰρ καὶ τὰ φύσει μόρια κατὰ φύσιν ἔχει τούτω μόνω, καὶ τὸ τούτου ἄνω πρὸς τὸ τοῦ ὅλου ἔχει ἄνω· μόνον γὰρ ὀρθόν ἐστι τῶν ζώων ὁ ἄνθρωπος. De capite ἀσάρκω repetit 4, 10. vbi est: ὀρθόν μὲν γὰρ ἐστι μόνον τῶν ζώων, διὰ τὸ τὴν φύσιν αὐτοῦ καὶ τὴν οὐσίαν εἶναι θεϊαν. Ἔργον δὲ τοῦ θειοτάτου τὸ νοεῖν καὶ φρονεῖν· τοῦτο δ' οὐ ῥάδιον πολλοῦ τοῦ ἄνωθεν ἐπικειμένου σώματος.

[σῶμα τὸ ἐαυτῶν] Versio Thomae *corpus ipsorum.* Igitur αὐτῶν legit. Deinceps καὶ ἐχόμενος Junt. Camot. In Sylburg. et reliquis Edd. καὶ deerat, quod restituit Camus, consentiente versione Thomae.

3. ἐφ' ὃ καὶ ἡ πορεία] Vulgatum ἐφ' ἃς ex Codd. et ver-

sione Thomae correxit Camus. In Med. membrum hoc deest. Emendationem e Gazae versione collegerat iam olim Sylburg. Deinceps pro vulgato τὸ κινητικώτερον μέρος versio Thomae habet *mollior pars*, vnde apparet, eum ὑγρότερον scriptum legisse, cuius locum deinde interpretatio occupavit.

πτερόνα ἐκ τοῦ] Post πτερόνα vulgo insertum ἢ cum Gaza deleri voluit Sylburgius, et omisit Camus. Deinceps ἢ τὸ οὐς ex V. R. A. dedit Camus, qui Notitiarum T. VI. p. 456. ineptam cuius sui Jo. Goulin coniecturam memoravit ἢ ἀρθροῦται ὁ πούς corrigentis. Verba sequentia ἐκ δὲ τῶν πλαγίων — ἀριστερῶν, omisso δὲ, cum prioribus copulavit male Eustathius in loco supra allato ad Cap. XI. sect. 3. Versio Thomae: *secundum aurem: ex plegalibus autem dextris* etc. Ceterum post βραχίονες deest verbum aliquod, veluti ἀποχερμαίνονται, quod Gaza videtur reddidisse: *brachia ex latere corporis sinistro dextroque dependenti*. Sequens participium, ἔχοντες, flagitat id verbum.

εἰς τὸ ἐντός] Versio Thomae *in anteriis*. Deinceps Galenus J. Goulin apud Camum suspicabatur deesse haec verba, τὰ δὲ σκέλη εἰς τὸ ἐντός. Non inepte. Nam vt in homine τὰ κροτά τῶν σκελῶν καὶ τῶν βραχιόνων πρὸς ἄλληλα ἐπ' ἀνθρώπου μάλιστα, ita infra 2, 1. τὰ ζωοτόκα τῶν τετραπόδων τὰ κοῖλα τῆς περιφερείας πρὸς ἄλληλα ἀντεστραμμένα ἔχει. ad quem locum plura dicentur.

4. εἰς τὸ πρόσθεν ἔχει] Versio Thomae *habentia*, igitur ἔχοντα scriptum reddidit. Sequens ἀνθρώπῳ vulgato ἄνθρωπος substitui ex versione Thomae: ἀνθρώποις malebat Sylburg. De vitio non admonuit Camus, sensum tamen verum reddidit, qui ex vulgata scriptura non potest extorqueri. Deinceps vulgatum δεύτερον δὲ γεῦσιν ex Codd. correxit Camus.

CAPVT XIII. (vulgo XVI.)

ἄγνωστα] Vulgatum ἀγνώριστα ex Med. Canis. R. cor-

rexit Camus. Sequens *μάλιστα* cum Aldina et Basil. omit-
tunt Codd. Ex Junt. Camot. addidit Sylburg. consentiente
versione Thomae et Gazae. Deinceps post *ὅσα ἔχει αἷμα*
vulgo legebatur *ἔστιν ἔναιμα*, quae verba inutilia cum
Codd. et versione Thomae omisit Camus. Contra Gaza:
et ὁβ̄ eam rem sanguinea appellantur.

2. *κατὰ μέγεθος δ' ἔχει*] Vulgo additum *ὁμοίως* ante
ἔχει in *ὅμως* mutari voluit Sylburgius, resecurit Scaliger,
omisit cum Codd. Camus. Ipsum effatum ita demum verum
esse, si neruorum inde prodeuntium crassitudinis ratio-
nem habueris, docuit egregius Soemmering.

περὶ αὐτὸν τὸν ἐγκέφαλον] Articulus τὸν in Laemariana
et Cami Editione omissus est. Contra αὐτὸν omisit versio
Thomae. Deinceps vulgatum *παρεγκεφαλῖς*: *ἔσχατον δὲ*
ἑτέραν ἔχουσα correxi secutus versionem Thomae, vbi est
extremum, alteram habens formam. Contra *ἔσχατον δὲ*
omitti voluit C. Hoffmann. ad Galenum de *Vsu Partium*
p. 169. a. vbi obiter monet, non recte Galenum censuisse,
Herophilum primum *παρεγκεφαλίδα* cerebellum nomi-
nasse.

3. *τὰς δὲ σιαγόνας*] *Thontas' genas* vertit. *λόφουρα* Al-
bertus *animalia habentia caudam pilosam*. *κοῖλόν τι μι-
κρόν* Albertus interpretatur: *est locus profundus et longus,*
qui est ventriculus medius ipsius. Videtur igitur *μακρόν*
scriptum legisse Scotus.

ἢ μῆνιξ — δερματικός] Junt. *θερματικός*, Camot. *ὁ*
μῆνιξ — θερματικός. *pelleus* Thomae. Deinceps vulga-
tum τὸν ἐγκέφαλον ex Ald. Junt. Bas. Med. correxi.

4. *παράλληλοι*] R. A. *παρ' ἀλλήλους* habent. Locum
hunc de neruis, qui πόροι hic dicuntur, explicare conatus
sum in *Histor. litter. Piscium* p. 296. seqq. Pro *ἐγγύτερον*
Sylburg. malebat *ἐγγύτεροι*.

5. *ὁ καλούμενος ἰσθμὸς*] Vulgatum *ὁ τε οἰσοφάγος κα-
λούμενος* iam olim damnauit Codrus Vrcus *Epistol.* 4. qui
ὁ τε οἰσοφάγος καὶ ἰσθμὸς καλούμενος scribendam esse

censuit. Sylburgius ὃ τε στόμαχος malebat, et firmare conabatur coniecturam loco Galeni libro 4. de Vsu Partium: ὄνομα δὲ τῆς εἰσόδου ταύτης τὸ μὲν ἴδιον οἰσοφάγος, τὸ δὲ κοινὸν στόμαχος· ἀπάσης γὰρ κοιλίας ὁ προτεταγμένος ἀρχὴν στενὸς οἶον ἰσθμὸς τις οὕτως ὀνομάζεται. Itaque οἰσοφάγος locum vocabuli στόμαχος occupasse putabat ex interpretatione Grammatici. Posuit deinde loca medicorum, vbi στόμαχος κύστιος, μήτρης etc. dicitur, vti monuerat iam antea M. Cagnatus Observ. I, 15. Verum addita etymologia nec στομάχῳ nec οἰσοφάγῳ conuenit, quam Galenus στόμαχον censuerit ἀρχένα στενὸν quemcunque dici. Sed is vsum sermonis graeci, non ipsam etymologiam respexit. Versio Scoti habet: *intus collum et post os esophagus est, angustus locus.* Etymol. M. in παρίσθμια ex Herodiano Grammatico habet haec: τὰ περὶ τὸν φάρυγγα, διὰ τὸ παρακεῖσθαι τῷ ἰσθμῷ. Ἰσθμὸς δὲ ἐστὶ στενὸς τόπος, δι' οὗ ἔνται τὰ ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα. et in ἰσθμὸς· οὐ μόνον ὁ λαιμὸς, ἀλλὰ καὶ στενὴ γαῖα μεταξὺ δύο θαλασσῶν. Idem in ἰσθμιον· ὁ περιτραχήλιος κόσμος ὁ περιτιθέμενος τῷ ἰσθμῷ — ἰσθμὸς δὲ καὶ ὁ τραχήλος, παρὰ τὸ εἰσιέναι δι' αὐτοῦ τὰ ποτὰ καὶ τὰ βρώματα. Scilicet nostro et Hippocrati παρίσθμια dicuntur tonsillae, quoniam iuxta ἰσθμὸν vtrinque sitae sunt, alias ἀντιάδες vocatae, Hippocrati etiam alicubi ἰσθμια. Homero Odysseae 18. versu 299. ἰσθμιον est ornamentum collare; collum igitur ipsum ἰσθμὸς, quod isthmi similitudinem habet inter caput et truncum sili. Sed proprie ἰσθμὸς ab ἔναι dictus quoduis orificium et introitum significat, vt. Homericā εἰσίσθμη satis arguit. Hinc ἰσθμιον Hesychius, Photius et Moeris puteal seu περιστόμιον φρεάτιον interpretantur. Photius etiam verbum ἰσθμιάζει interpretatur καταπίνεται· ἰσθμὸς γὰρ ὁ τραχήλος. Debebat potius dicere οἰσοφάγος pro τραχήλος. Itaque cum vulgatum οἰσοφάγος nulla ratione tolerari posse consentiant omnes Interpretes, malui Codrum sequi

et addere vocabulum, quod antiquissimi scriptores graeci pro collo et gula adhibuerunt, et cui soli adiuncta etymologia conuenire videtur. Nam si plane delere *οἰσοφάγος* velis, tum iterum paulo post pro *τοῦ οἰσοφάγου* scribendum erit *τοῦ ἰσθμοῦ*. At vero sect. 9. haec eadem gula *στόμαχος* vocatur; qui locus facere possit, vt putes *οἰσοφάγος* vocabulo ipsum Philosophum alterum *στόμαχος* iunctum apposuisse. Pro *στενότητος* Camot. *στεροτητος* habet.

πολλοῖς λεπτοῖς] V. R. A. omittunt *πολλοῖς*. Albertus habet *venae subtiles panniculares*. Deinceps vulgatum *ἐπὶ μὲν τῇ ἄνω — τὴν ἐκ τῶν μυκτήρων* ex Codd. correxit Camus: *ad superiora vertit etiam Thomas. situs quidem arteriae in supremo est per os interius in gutture in oppositione directa contra foramen palati, quod venit de naso* Albertus.

ἀνασπάσσει] Versio Thomae *reiecerint*: eadem deinceps *eryglotum* habet. Eadem *αὐτὸν* post *ἔχουσιν* omisit. *πλεύμονος* V. R. A. habent.

6. *πολυσχιδῆς*] Ald. Junt. Camot. Med. Reg. *πολυσχιδῆς* habent. Deinceps *ἀπὸ* ante *μιᾶς* omisit Camot.

7. *κοῖλα μέρη*] Ex sola Camot. inseruit *μέρη* Sylburgius, ceterae Edd. cum Med. omittunt. Deinceps ante *ἐκ μειζόνων* vulgo insertum *ἀεὶ* cum Codd. omisit Camus.

8. *καὶ ἐνώδεσι*] Haec verba Edd. pr. praeter Camotianam, et versio Thomae omittunt. Sequens *κοῖλόν ἐστι* male Camus interpretatur *ces ligamens sont creux*. Loquitur enim de ventriculo cordis Philosophus, vt ex cap. 17. apparet. Male etiam *τὸ κοῖλον* cauum aliquod a corde separatum interpretatur C. Hofmann de thorace p. 88. 89.

ἐκβήξῃ] Ita Camotiana cum Codd. Ceterae Edd. pr. habent *ἐκρήξῃ*, versio Thomae *excutiat*, plane vti Gazae.

9. *διαζώματος*] Ita cum Camotiana Codd. *στόματος* ceterae Edd. pr. Deinceps vulgatum *οἶονεὶ ἐντέρω τινὲ εὖρος ἔχοντι* ex V. A. correxit Camus. Canisiani liber habet:

ἀλλ' οἰονεὶ ἔντερον εὖρος ἔχον, εἶτα ἔντερον πλατὺ εἰλιγμένον ἐπιεικῶς πλατὺ. In Reg. ante ἐπιεικῶς πλατὺ repetitum extat εὖρος ἔχον. Versio Thomae: *venter autem hominis similis canino est: non multo enim intentius maior, sed similis velut intestinum amplitudinem habens: deinde intestinum simplex conuolutum rationabiliter latum.* Scoti ita habet: *Venter vero hominis assimilatur ventri canis, quamuis sit amplior, et exit e ventre intestinum.*

ἐπιεικῶς πλατὺ] Vulgatum εὖρος ἔχον ex V. R. A. et versione Thomae correxit Camus.

10. ἡ δὲ κάτω κοιλία] Saepius hanc nominavit noster in sequentibus. Rufus p. 38. τὸ δὲ κῶλον καὶ ἡ κάτω κοιλία καλεῖται· monet eandem Homero *νειαιρίην* dici. Similiter latini scriptores. Cato de R. R. c. 156. et 158. hinc *alium superiorem* pro ventriculo dixit. Plinius 11. s. 79. *A ventriculo lactes in homine et oue, per quas labitur cibus, in ceteris hillae: a quibus capaciora intestina ad alium, hominique flexuosissimis orbibus. Idcirco magis avidi ciborum, quibus ab alio longius spatium. Hic conficiuntur cibi; hinc in alium delabuntur. Media haec umbilico adnexa in omnibus, in homine suillae infima parte similes, a Graecis appellatur colon, ubi dolorum magna causa est.* Cf. dicta ad Catonis locum p. 198.

ὕμην πιμελώδης] Thomae *pellicula*. Sequentia ὑπὲρ δὲ τῶν ἐντέρων minime mesenterio conueniunt, sed potius omento; quare C. Hofmann Var. Lect. p. 85. scribendum censuit: τὸ δ' ἐπίπλοον ἀπὸ μέσης τῆς κοιλίας ἤρτηται ὑπὲρ τῶν ἐντέρων. Ἔστι δὲ τὴν φ. — ἀμφόδουσι. Τὸ δὲ μεσεντέριον etc. Quam equidem emendationem probo, ita tamen, vt post ἀμφόδουσι censeam scribendum: *Μεταξὺ δὲ τῶν ἐντέρων τὸ μεσεντ.* Ceterum Camus verbum ἐστὶ vulgo post μεσεντέριον et ante τοῦτο καὶ πλατὺ positum omisit cum Codd.

ἐξήρτηται] Versio Thomae *oritur* habet. Vulgo deinceps καὶ δι' αὐτοῦ legebatur, sed καὶ cum Codd. omisit Ca-

mus. Quod si seruare malis, tum cum versione Thomae ἐξήρηται scribendum est, quod ad μεσεντέριον refertur; quam rationem equidem praefero. Ita initium mesenterii signatur, vt omenti verbis ἤρηται ἀπὸ τῆς κοιλίας. Tum vero πυκναὶ κατατείνουσι cum versione Thomae scribendum erat pro πυκναὶ καὶ κατατείνουσαι vulgato, vbi tamen καὶ copulam cum Codd. omisit Camus. porriguntur vertit Thomas verbum κατατείνουσι. Initium mesenterii signatur etiam Capitis sequentis sect. 3. his verbis: κατὰ μὲν τὴν μεγίστην κοιλίαν συνήρηται τῇ μεγίστῃ φλεβί, πρὸς ἣν καὶ τὸ μεσεντέριόν ἐστι. Ceterum Hofmann I. c: corrigi volebat h. l. scribendo: πολλαὶ καὶ πυκναὶ καὶ δι' αὐτοῦ (scilicet μεσεντερίου) κατατείνουσαι π. τ. τ. ε. θ. Denique ἐντέρων φύσιν ex Reg. et Ambr. dedit Camus.

CAPUT XIV. (vulgo XVII.)

κείται δ' ἐπὶ τῇ ἀορτῇ] Versio Thomae ἐπ' αὐτῇ τῇ ἀορτῇ reddidit scriptum. Haec ipsa et sequentia verba κατὰ τὰ ὄξέα omisit Camus, quoniam eadem mox de vniuerso genere animalium repetantur. V. R. A. habent κείται δ' ἐπὶ τῇ ἀορτῇ κατὰ τὰ ὄξέα καὶ κατὰ τὸ στήθος. Vulgatam Camot. auget copula καὶ ante κατὰ τὸ στήθος. Videtur Camus solam coniecturam secutus esse. Certe versio Thomae nihil hic omisit, nec Gaza.

διαιρουμένων] Vulgatum διαιρούμενον correxi ex versione Thomae et Gazae. Ille enim *dissēctis*, hic *dissecto animante* habet, quem sequitur versio Cami. In verbis καὶ πυκνὸν incipit Codex Beati Rhenani, quem litteris Rh. signabo.

ἐν τοῖς κοίλοις αὐτῆς] Ita pro αὐτοῖς cum Gaza versio Thomae habet. Deinceps κατὰ μέσον τὸ στήθος Rhen. et versio Thomae. Statim ἀπὸ post μικρὸν inserui ex versione Thomae, vbi est *modicum a diuisione vberum*. Albertus: *modicum a pellicula distinguente inter mamillas*.

2. πλὴν τὸ ἄκρον εἰς ὄξύ] Rhen. πλὴν τὸ εἰς ἄκρον ὄξύ.

Thomas ἄκρον ὃ εἰς ὄξυ vertit et pro *συνῆκται* habet *τεν-
dit*. Magnitudinem ventriculorum cordis permutauit Al-
bertus ita, vt dextrum paruum, sinistrum magnum faciat.
Sed infra 3. c. 3. plane eodem modo haec et quidem paulo
accuratius traduntur; de medio ibi est: ἡ δὲ μέση μεγέθει
τούτων ἐν τῷ μέσῳ ἀμφοῖν.

καὶ εἰσιν εἰς — ἀμφοτέρως δὲ] Haec omnia desunt in
Mediceo, Canis. Veneto, Rhen. et versione Thomae,
vbi continuatur oratio ita: ἔχει δὲ τὰς δύο μικρὰς καὶ
εἰς τὸν πνεύμονα τετραγμένας ἀπάσας. Quae equidem
verba secludenda putaueram potius tanquam superflua,
cum locum geminum compararem. Infra enim 3, 3. est post
verba supra posita statim: ἀμφοτέρω δὲ αἱ δύο πολλῶ
ἐλάττους εἰσὶ τῆς μεγίστης· συντέθηται μέντοι πᾶσαι
αὐταὶ πρὸς τὸν πνεύμονα, ἀλλ' ἄδηλον διὰ σμικρότητα
τῶν πόρων, πλὴν ἐπὶ μιᾷς. Existimabam igitur, omnes tres
ventriculos a Philosopho dici cum pulmone habere com-
munionem; sed postquam comparavi locum s. 3. φέρει γὰρ
ὁ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν κοῖλον τῶν πόρων, ὁ δ' εἰς τὸ ἀριστερὸν,
animaduerti demum addito αὐταὶ praecedens πᾶσαι ad
duos minores ventriculos Philosophum voluisse referre.
Igitur auctoritati optimorum librorum obtemperavi et ver-
ba priora tanquam falsa seclusi. Nam coniectura Galli
Debure vix merebatur commemorari a Camo (Notitiarum
T. 6.) qui ἀμφοτέρως mutari voluit in ἀμφώτιδας. Al-
berti versio ita habet: *medius autem ventriculus, et ille
qui paruius est in dextro cordis, sunt perforati, et habent
in se vias, quas superius diximus, et aperturæ maiores in
diastole cordis sunt versus pulmonem, et hoc magis mani-
festatur inferiori, quod est sicut ventriculus, qui dexter
est.* Scoti versionem ex Codice apposuit Camus in Notitiis
hanc: *ventriculus sinister est magnus et medius mediocris,
et dexter paruius: et ventriculus medius et paruius sunt per-
forati, et sua foramina sunt versus partem pleumonis, et
hoc manifestatur in inferiori ventriculo.* In alio tamen Co-

dice manus recentior inter lineas post *sinister* posuit *parvus*, post *dexter* vero *magnus*. Apparet igitur Scotum et Albertum vna cum Med. Canis. Veneto, Rhén. et versione Thomae omittere verba *καί εἰσιν εἰς τὸν — ἀμφοτέρως*, et sequi scripturam eam, quae cetera ita continuat: *ἔχει δὲ τὰς δύο μικρὰς — τετραμμένας*.

κοιλῶν κάτωθεν ἐκ τῆς προσφύσεως. Κατὰ μὲν]
 Hanc vulgarem distinctionem, quam sequitur Scoti et Alberti versio, mutavit monitu Casauboni ex Gazae et Thomae versione Camus ita, vt post *κοιλῶν* punctum poneret. Cetera ita continuavit: *Κάτωθεν ἐκ τῆς προσφύσεως κατὰ μὲν τὴν* etc. Sed ipsa oratio laxa, nec cum antecedente vineta intercedente particula aliqua, satis ita vitium distinctionis nouae indicat. Coniunctionem cordis cum pulmone signavit capitis antecedentis sect. 8. his verbis: *συνήρτηται δὲ καὶ ἡ καρδία τῇ ἀρτηρίᾳ πιμελώδεσι καὶ χονδρώδεσι καὶ ἐνώδεσι δεσμοῖς· ἣ δὲ συνήρτηται, κοιλόν ἐστι· φρυσιμένης δὲ τῆς ἀρτηρίας ἐν ἐνίοις μὲν οὐ κατὰδηλον ποιεῖ, ἐν δὲ τοῖς μείζουσι τῶν ζώων δῆλον, ὅτι εἰσέρχεται τὸ πνεῦμα εἰς αὐτήν*.

3. *Κατὰ μὲν τὴν]* Gaza cum Thoma continuans haec cum antecedentibus, vti dixi, particulam *μὲν* omisit. Sequebatur vulgo *ἐξήρτηται*, quod correxi ex versione Thomae, vbi est *adaptatur*. Gaza *coniungitur* dixit. Infra 3, 3. est: *ἡ μὲν οὖν μεγάλη φλέψ ἐκ τῆς μεγίστης ἤρτηται κοιλίας τῆς ἄνω καὶ ἐν τοῖς δεξιοῖς — ἡ δὲ ἀορτή ἀπὸ τῆς μέσης*. Sequens *καὶ* omisit versio Thomae. De mesenterii nexu vide Capitis antecedentis sect. 10.

πόροι ἀπὸ τῆς καρδίας] meatus perpetui Gazae. De his accuratius infra 3, 3. *τείνει δὲ πρῶτον μὲν ἄνω ἀπὸ τῆς καρδίας τῆς μεγάλης φλεβὸς μόριον πρὸς τὸν πνεύμονα καὶ τὴν συναρπιν τῆς ἀορτῆς ἄσχιστος καὶ μεγάλη οὖσα φλέψ, σχίζεται δὲ ἀπ' αὐτῆς μόρια δύο, τὸ μὲν ἐπὶ τὸν πνεύμονα, τὸ δ' ἐπὶ τὴν ῥάχιν. — Ἡ μὲν οὖν ἐπὶ τὸν πνεύμονα τείκουσα φλέψ εἰς διμερῆ ὄντ' αὐτὸν διχῆ σχί-*

ξεται πρῶτον, εἶτα παρ' ἐκάστην σύριγγα καὶ ἕκαστον τροήμα τείνει, μείζων μὲν παρὰ τὰ μείζω, ἐλάττων δὲ παρὰ τὰ ἐλάττω. — ἐπάνω δὲ οἱ ἀπὸ τῆς φλεβός εἰσι πόροι τῶν ἀπὸ τῆς ἀρτηρίας σύριγγων τεινουσῶν.

οὐδείς δὲ — πόρος] Rhen. δὲ et πόρος omisit. Gaza vertit: *neque ullo communi foramine commeant*. Deinceps εἰς τὸν δεξιὸν a prima manu scriptum habet Rhen. sed recentior in margine εἰς τὸ adscripsit. Postea vulgatum εἰς τὸν ἀριστερὸν πόρον ex Med. V. R. et versione Thomae correxit Camus. Sed Thomae versio ita: *fert enim hic quidem in dextrum pororum, hic autem in sinistrum*. Omisit igitur aut in libro suo scriptum non legit κοῖλον, sed εἰς τὸν δεξιὸν τῶν πόρων, quod voluit etiam dare librarius Rhenani libri. Sed recte Camus secutus Gazam: *le font passer au coeur, où leurs troncs s'ouvrent, l'un dans la cavité droite, l'autre dans la cavité gauche*. Ceterum iam olim vitium vulgatae viderat C. Hofmann. de Thorace p. 13. qui corrigebat: *φέρει γὰρ ὁ μὲν τῶν πόρων — ὁ δ' εἰς τὸ ἀριστερόν*. Sed πόρων suo loco potest relinqui; quanquam longius a suo articulo disiunctum. De coniunctione cordis cum pulmone hic locus omnium clarissimus est, vnde pendet omnis crisis locorum duorum supra sect. 2. et libri 3. cap. 3.

κατ' αὐτὰς κοινῇ] Gaza vertit: *separatim ratione communi*. Camus vero: *Nous décrivons ailleurs la veine cave et l'aorte, et nous parlerons dans un même lieu de ce qui regarde chacune d'elles*. Mihi vitium in vulgata scriptura inesse videtur. Nam si κατ' αὐτὰς separatim significat, vti Gaza voluit, non video, qui statim, nulla interiecta particula, κοινῇ iungi possit.

4. τοὺς ἐξηρημένους] Vulgatum ἐξαιρουμένους ἐκ τῶν διαιρουμένων ζώων εὐθὺς ex Rhen. et versione Thomae correxi, vbi est *exsiccatos, ex quibus diuisis animalibus confestim*. Sed male is interpretatus est ἐξηρημένους, quasi esset deductum a verbo ξηραίνω. Deinceps verba μόνον

ἔχει αἷμα versio Thomae reddere dicitur a Camo *cor suum habet sanguinem*. Sed suspicor in Codice male scriptum aut lectum fuisse *suum* pro *solum*. Nihil enim varietatis ex libro Lipsiensi enotauit.

λεπτότατον δ' ἐστὶ] De Partibus 3, 4. διόπερ τὰ μέγιστα τρεῖς ἔχουσι μόνας· τούτων δὲ πλεῖστον μὲν αἷμα καὶ θερμότατον ἔχουσιν αἱ δεξιά, ἐλάχιστον δὲ καὶ ψυχροτερον αἱ ἀριστεραὶ, μέσον δὲ αἱ μέσαι τῷ πλήθει καὶ θερμότητι, καθαρώτερον δέ· δεῦ γὰρ τὴν ἀρχὴν ὅτι μάλιστα ἤρεμεῖν.

5. φρένες] Aldina et Rhen. φλέβες. Sequens μὲν omisit versio Thomae. Verba ἐν μέσῳ δ' ἔχει etc. Gaza interpretatur: *parte media tenue membranaeque exilitate contextum*. Albertus: *in medio sunt istius diaphragmatis partes subtiles, ex quibus contextitur, et sunt partes neruorum et venarum*. Noster de Partibus 3, 10. τὸ διάζωμα πρὸς μὲν τὰς πλευρὰς σαρκωδέστερόν τε καὶ ἰσχυρότερον, κατὰ μέσον δὲ ὑμενωδέστερον. — διὸ καὶ λεπταὶ κατὰ μέσον εἰσὶν αἱ φρένες.

εἰσὶ δὲ καὶ αἱ τοῦ ἀνθρώπου] Cami editio καὶ omisit· τῶν ἀνθρώπων Basil. Pro φλέβες Med. cum versione Thomae φρένες habet. Deinceps vulgatum ὡς κατὰ τὸ ἀνάλογον ex V. R. A. correxit Camus. In Rhen. ὡς et ἀνθρωπίνου, quod vulgo ante σώματος legebatur, omissum est. Junt. Camot. ἀνθρωπέου habent. Ceterum nisi de venis diaphragmatis peculiariter haec intelligi voluit, alieno loco dixit Philosophus, recte monente Scaligero.

Ἐπὶ δὲ τὸ διάζωμα] Ita pro ὑπὲρ ex Med. Canis. Rhen. Codice Accoramboni, versione Thomae, Scoti, Alberti et Gazae scripsit Camus, vti iam olim fieri voluit Scaliger et C. Hofmann Var. Lect. p. 87. Deinde pro τερατωδῶς versio Thomae *monstrosus* habet.

τῇ κάτω κοιλίᾳ] Versio Thomae et Gazae κάτω omiserunt: quare inclusi. Male Camus vertit *attachés avec les intestins auprès de l'epiploon*. Vsum splenis enim noster de Partibus 3, 7. hunc esse voluit: ὁ γὰρ σπλὴν ἀντισπᾶ

ἐκ τῆς κοιλίας τὰς ἱκμάδας τὰς περισσάς. Scaliger συνήρ-
 τηται verbum ad iecur et splenem simul referri censuit;
 quod fieri per leges grammaticas non licet.

πλείστοις] Versio Thomae *πλείοσιν* habet. Sequens *συμ-
 βαίνει* δὲ τοῦτο refertur ad verba *οὐκ ἔχει χολήν* — *ἔπεστι*,
 male interposita descriptione figurae hepatis disiuncta, vt
 animaduertit Scaliger. Deinde pro *ἐν τοῖς ἱερείοις* versio
 Thomae habet *in multis sacris*. Scriptum igitur fuit in
 libro eius *ἐν πολλοῖς ἱεροῖς*. et statim: *in loco quodam
 Calcedoniae in Euboiā non habet*. Noster de Partibus 4.
 c. 2. *συμβαίνει δὲ τὸ τοιοῦτον καὶ περὶ τὰ πρόβατα καὶ
 τὰς αἴγας· τὰ μὲν γὰρ πλεῖστα τούτων ἔχει χολήν· ἀλλ’
 ἐνιαχοῦ μὲν τοσαύτην, ὥστε δοκεῖν τέρας εἶναι τὴν ὑπερ-
 βολήν, οἷον ἐν Νάξῳ· ἐνιαχοῦ δ’ οὐκ ἔχουσιν, οἷον ἐν
 Χαλκίδι τῆς Εὐβοίας κατὰ τινα τόπον τῆς χώρας αὐτῶν*.
 Causam reddere voluisse videtur Aelianus l. a. 16, 26.
 vbi idem de Scythicis ouibus narrat, quem locum ignora-
 bant interpretes Herodoti 4, 55. cum dubitabant de lectio-
 ne vulgata: *τοῖσι δὲ κτήνεσι ἢ ποιῆ ἀναφρομένη ἐν τῇ
 Σκυθικῇ ἐστὶ ἐπιχολωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν*.
 Hoc nostro in loco *χολήν* Albertus interpretatus est cystin
 felleam. De Partibus l. c. est: *ἔχει δὲ χολήν τὰ πολλὰ τῶν
 ἐναίμων ζώων τὰ μὲν ἐπὶ τῷ ἥπατι, τὰ δ’ ἀληρημένην
 ἐπὶ τοῖς ἐντέροις, ὡς οὕσαν οὐχ ἦττον ἐκ τῆς κάτω κοιλίας
 τὴν φύσιν αὐτῆς*.

τοὺς θύοντας] Versio Thomae *videntes θεωροῦντας* red-
 didit. Sequens *ἴδιον* omisit Rhen.

τῇ δ’ ἀορτῇ] Aldina, M. V. R. A. Canis. Rhen. versio
 Thomae habent *ἀορτηρία*, in Regio tamen correctum. De-
 inceps *per hepar pertransit* versio Thomae, omisso γὰρ,
 habet. Reg. Ambr. *οὐ διέχει*. Male. Noster de Part. 3, 4.
τείνει δὲ αὐτοῦ (ἥπατος) φλέψ, ἐξ ἐκείνης δ’ οὐδεμία.
 Ibidem verbo *διέχειν* similiter vtitur: *διὰ μὲν τῶν ἄλλων
 σπλάγχχνων διέχουσεν αἱ φλέβες, διὰ δὲ τῆς καρδίας οὐ
 διατείνει φλέψ*.

ἡ αἶ] Versio Thomae *quorum* pro ἡ reddidit.

7. πᾶσι τοῖς ζώοις] Verba τοῖς ζώοις non male omisit versio Thomae, et deinceps post ὁ δεξιὸς additum ἐστὶν reddidit. Postea vulgabatur ἔχει ὁμοίως τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο, sed ex versione Thomae verba καὶ τοῦτο retraxi.

πλὴν οἱ τῆς φώκης] Observationem Philosophi confirmat Hartmann in anatomia phocae, Regiomonti 1683. p. 12. Deinceps Camot. στερότάτοι. V. R. A. στερεώτεροι. Ald. Junt. στερώτατοι. *solidissimi* versio Thomae. Albertus *venas emulgentes* interpretatur.

τὸ μὴ — μηδὲ πήγνυσθαι] Edd. pr. cum versione Thomae τῶ habent. Cetera vertit Gaza: *nec intra se quicquam concreescere ostendunt*. Legit igitur μηδέν. Scaliger etiam vertit *neque sanguinem intus habent nec concretionem*. Camus: *ni d' autre liqueur susceptible de coagulation*. Satius erat comparare locum de Partibus 3, 9. vbi est: *διόπερ ἐν τοῖς κοίλοις αὐτῶν οὐκ ἐγγίγνεται αἷμα οὐδὲ πήγνυται τελευτώντων*.

νεανικοὶ] Gaza *meatus insignes*. Thomae versio habet *exsilit* scriptum. Sed in loco de Partibus, vbi est *ἐκ δὲ τοῦ κοίλου τῶν νεφρῶν φέρουσι πόροι ἀναιμοὶ εἰς τὴν κύστιν δύο νεανικοὶ, ἐξ ἑκατέρου εἷς, καὶ ἄλλοι ἐκ τῆς ἀορτῆς ἰσχυροὶ καὶ συνεχεῖς*. ibi igitur versio Thomae *graciles* habet, et pro *συνχεῖς concavi*.

8. διὰ τῶν στενῶν] Codices addere *σκελῶν* narrat Camus, sed Rhen. *σκελῶν* habet, in margine manus recentior vulgatam, vt alibi, annotavit *στενῶν*. Versio Thomae *σκελῶν* reddidit. Albertus habet: *et deinde eadem venae iterum collectae in strictum procedunt ad ossa ancharum et ramificantur in eis primo*. Postea *τεταγμέναι* πρὸς Venet. Reg. Ambr. *ac denuo ibi porrectae apparent* breuius Gaza, qui *ἰσχίον coxam* interpretatur, Scaliger *chunes*.

ἐξἀορτησιν] Versio Thomae *ortum habens a poris et renunculis tensis*. Legit igitur scriptum *ἔχουσα ἀπὸ τῶν πόρων τῶν ἐκ τῶν νεφρῶν τεταμένῶν*. Non inepte. Pro τε-

ταμένους Reg. A. τεταγμένοις habent. De Partibus 3, 9. καθώρισται δ' ἡ κύστις ἐκ τῶν νεφρῶν· τείνουσι γὰρ πόροι ἰσχυροὶ πρὸς αὐτήν. vbi Thomas *terminata est male vertit.*

παρὰ τὸν καυλὸν] Ex Edd. pr. Vat. Reg. et versione Thomae αὐλὸν reuocauit Camus, nostrum ex Camotiana dederat Sylburg, Gaza *ceruicem* vertit. Deinceps *μεγέθους* malebat Sylburg, cum quo sentio. Gaza vertit: *proportione quam caeterorum amplior.* Quem recte taxauit Scaliger.

9. αἰδοῖον, νεφρῶδες καὶ χονδροῶδες ὄν] Verba postrema quatuor vulgo post illa: τὸ δὲ πρὸς τὴν κύστιν transposita legebantur ineptissime, quasi *τροῖμα* aliquod dici possit *νεφρῶδες* aut *χονδροῶδες*, quod tantum latum aut angustum, rotundum aut quadratum et sic porro dici potest. Deinde recte Scaliger taxabat Philosophum immerito, quod alterius foraminis substantiam descripserit, alterius omiserit. Ineptiae hae librariis debentur, quae plura in hoc loco turbarunt.

τὸ μὲν — *τροῖμα συνέρῳγός*] Locum vulgo vitiosissimum atque ita scriptum: τὸ μὲν — *τροῖμα σ. εἰς ταῦτό, μικρὸν δ' ὑποκάτω. τὸ μὲν οὖν εἰς τοὺς ὄρχεις.* ex Scaligeri emendatione ita scripsit Camus: τὸ μὲν — *τροῖμα, τὸ δὲ συνέρῳγός εἰς ταῦτό, μικρὸν δ' ὑποκάτω. Τὸ μὲν οὖν εἰς τ.* Altera Scaligeri coniectura haec fuit: τὸ μὲν — *τροῖμα διερῳγός, τὸ δ' εἰς ταῦτό, μικρὸν δ' ὑποκάτω.* Neutra sensum aperit, sed vim facit potius sermonis consuetudini. Mollior est mutatio, quam ipse tentauit et recepi. Gaza vertit: *Genitale — adnectitur, foramine foras directo peruium: sed paulo inferius altero intra eandem semitam conuio deductam: quorum foraminum alterum* etc. Thomas *συνέρῳγός* vertit *conductum*, quasi *συνηγμένον* scriptum legisset. Sed vt *genitale* non potest recte dici *συνηγμένον εἰς ταῦτό τροῖμα τὸ αὐτό*, ita contra breuitate aptissima *συνέρῳγός* dicitur *εἰς τὸ αὐτό τροῖμα τὸ ἐξωτά-*

τω, id est *peruium esse duobus meatibus, qui demum coniunguntur et coeunt in vnum foramen externum*. Nihil igitur mutauit, nisi vt particulam οὖν secluderem, et verba μικρόν δ' ὑποκάτω ab antecedentibus separata sequentibus attribuerem. Denique εἰς τὴν κύστιν scripsi ex Rhen. et versione Thomae, vbi vulgabatur πρὸς τ. κ.

τοῖς ἄρῶσι] Thomas ἐν τοῖς ἄρῶ. scriptum vertit. Deinceps κοινοῖς Rhen. et versio Thomae, quae vna cum Medic. et Rhen. omittit verba vulgo post λεγομένοις inserta, ἅμα καὶ περὶ τούτων ὕστερον, quae equidem seclusi, Camus vero auctoritatem Scaligeri secutus mutauit in ἅμα καὶ περὶ τῶν ὕστερῶν διορ. Sed matricum mentio importuna est et ab hoc loco aliena. Vitium tamen vulgatae bene sensit Scaliger. *de quibus postea partium communi examine, quemadmodum se habeant, disseremus* Gaza.

θέσις ἐπὶ τοῖς ἐντέροις] Ex Reg. ἐν τοῖς ἐντέροις dedit Camus, vertens *entre les intestins*. Deinceps Edd. primarum τὰ τοιαῦτα correxit Sylburg, quem secutae sunt recentiores cum Camo, confirmantibus Codicibus scriptis.

ADNOTATIONES

AD LIBRI II. CAPVT I.

Κοινὰ πάντων] Aldina cum Regio *πάντα*. Statim post *γενῶν τινῶν* desidero vocabulum aliquod, quale expressit Gaza: *aut aliquorum generum propriae*. Igitur *ἴδια*. Postea *ἀλλήλων πολλῶν* sequenti *πολλάκις* omissio Ambr.

ὅσα ἐστὶ γένει] Post *ὅσα* vulgo intersertum *γε* cum Rhen. et versione Thomae omisi; vulgatum *γένη* ex Med. correxi. *genere diuersa* Gaza. Sequens *καὶ* omisit Thomas. Denique vulgatum *τοῖς δ' οὐχ ὑπάρχει* ex V. R. A. contraxi in breuius.

2. *καὶ ζωοτόκα*] Ita pro *ζωοτοκοῦντα* V. A. versio Thomae. Sequens *ἅπαντα* cum Rhen. omisit Med. Deinceps *σπονδύλους* Leon. Camot. Postea *ὅμοια ἅπαντα ἔχει κινῆ* Rhen. Denique *ἀνάλογα* idem, vnde vulgatum *ἀνάλογον* emendauit; *πολυσχεδῆ* Ald. Junt. Camot. hic vt supra. Plinius 11. s. 101. *Omnia digitos habent quae pedes, excepto elephanto: huic enim informes, numero quidem quinque, sed indiuisi ac leuiter discreti, unguibusque, haud unguibus, similes, et pedes maiores priores, in posterioribus articuli breues. Idem poplites intus flectit hominis modo.* Cf. infra ad 3, 9.

τῶν ἀνθρώπων] R. A. in textu *τῶν θηρίων* habent, quod est etiam in margine Rhen. tanquam lectio vulgata adscriptum. Sequens *τοῦ* ante elephantum nomen omisit Rhen. Deinceps *ὀπηθίους* Juntina. Verba *τοιούτων καὶ* omisit Rhen.

πίνει γὰρ καὶ ἐσθίει] Versio Thomae: *bibit enim et dirigit appetens hanc ad os et elephantistae si appetat sursum: hac et arbores extrahit.* Legit igitur scriptum *πίνει γὰρ καὶ εὐθύνει ὀρέγων.* Ipse noster optime interpretatur de Partibus 2, 16. ἧ τὴν τροφήν προσάγεται καθαπερ χειρὶ χρώμενος πρὸς τὸ στόμα τὴν τε ξηρὰν καὶ τὴν ὑγρὰν καὶ τὰ δένδρα περιελίττων ἀνασπᾶ.

ὀρέγων τοῦτω] Vatic. Rhen. versio Thomae *τοῦτο habent*; deinceps Aldina, Basil. *ὀρέγει ἄνω τοῦτω* (sic), Junt. Camot. *ἄνω ὀρέγει ἄνω τοῦτω.* V. *ἀνορέγει ἄνω τοῦτω.* Reg. *ἀνορέγει τοῦτω ἄνω.* Ambr. *ἀνορέγει ἄνω τοῦτο.* Med. *ἂν ὀρέγει ἄνω τῶτω.* Thomas *ἂν ὀρέγη ἄνω reddidit.* Rhen. *ὀρέγων τοῦτο tantum habet.* Vulgatam dedit Sylburgius.

τῷ δ' ἄκρῳ ἐγκλίνει, οὐ κάμπτεται] Rhen. *καὶ κάμπτεται sensu contrario habet, et statim χονδροδεσμον ἔχει.* Versio Thomae: *non autem habet iuncturas.* Plinius 8. c. 10. *calium manus* i. e. proboscidis memorat; quam vna cum labiis et dentium exsertorum medulla in cibo expetitam refert Aeliani H. A. 10, 12. Vincentius S. N. 19. c. 47. *huic nasus est quasi calcaneus ex cartilagine creatus, quo utitur loco manus.* Albertus: *promuscida autem illa est ex cartilagine, ut sit media inter os et carnem, quo flecti possit et tam resistere duris apprehensis et nocumentis incurrentibus.* Hoc loco *χονδροῶδες* ad apicem tantum refertur, qui cartilagineus dicitur. De tota enim proboscide negat Camper *Kleine Schriften* Tom. I. p. 75. et in *descript. anatom. gallica* p. 9. qui digitum vocat et membranaceum esse affirmat. Nunc videamus de verbo *ἐγκλίνει*, quod Gaza vertit: *adunciuscula parte sui postrema naris haec est.* Contra Camus: *l'extrémité se courbe facilement, quoique sans articulations, à cause des cartilages dont elle est formée.* Intelligit Philosophus appendicem extremæ proboscidis, cuius mentionem ab Aristotele omissam mirabatur Camus in *Commentario* p. 295. Hanc ad vsus tam

varios adhiberi ait Philosophus flexione ea, quae fit sine articulis, quibus digiti flectuntur. Totam etiam reliquam proboscidem mollem et flexibilem, *μαλακὸν καὶ κάμπτεσθαι δυνάμενον*, esse affirmat de Partibus 2, 16. Male igitur Gaza, bene contra Camus locum vertit. Verba autem ita struenda sunt: *ἐγκλίνει δὲ (ὁ μυκτήρ) τῷ ἄκρῳ, οὐ κάμπτεται δέ· χοιδοῶδες γὰρ ἔχει (ὁ μυκτήρ)*. In sequentibus intelligitur ὁ ἐλέφας ad verba.

3. *πλατὺ — στενὸν*] Hinc *τὰ εὐρυστήθη τῶν τετραπόδων καὶ τῶν ὀρνίθων καὶ ἀνθρώπων* infra 9, 50. Cf. de Partibus 4, 10. Josephi *Anatomie der Säugethiere* I. p. 277. Blumenbach *vergleichende Osteologie* p. 356.

ἀλλ' ἢ ἀνθρώπος] Ex Vat. Ambr. *πλὴν ἀνθρώπου* dedit Camus. *nisi homo* versio Thomae. Sequens *πρὸς τῷ στηθει* ita Aeliani H. A. 4, 31. retulit: *μαζοὶ αὐτῷ πρὸς ταῖς μασχάλαις εἰσὶ*. Ita scilicet noster de Partibus 4, 10. ὁ δ' ἐλέφας δύο μόνον ἔχει, τούτους δὲ ὑπὸ ταῖς μασχάλαις τῶν ἐμπροσθίων σκελῶν. Simili ratione sitas mammas habent Manati et Dugores aquatici.

4. *τῶν κώλων καὶ τῶν ἐμπροσθεν καὶ*] Verba *τῶν ἐμπροσθεν* in Editione Laemar. exciderunt. Sequentia *καὶ ξανταῖς* omittunt Med. Rhen. Ita post *τετραπόδων* Camotiana prima inseruit verba *πλὴν ἐλέφαντος*, quae recte cum V. R. A. et versione Thomae omisit Camus.

πρόσθια — ὀπίσθια] Gaza: *genua ante se flectunt, suffragines in auersum, aduersaque inter se habent convexa curvaturae crurum suorum*, imitatus Plinium, qui 11. s. 102. *aves ut quadrupedes alas in priora curvant, suffragines in posteriora*. Idem 11. s. 101. *Cetera animalia in diuersum posterioribus articuli pedibus quam prioribus. Nam quae animal generant, genua ante se flectunt et suffraginum artus in auersum. τὰ μὲν πρ. εἰς τοῦπισθεν, τὰ δ' ὀπ. εἰς τοῦμπροσθεν* habent V. R. A.

ἀντεστραμμένα] Ita pro *ἐστραμμένα* dedi ex Camot.

M. Canis. Rhen. Eodem verbo in eadem re vtitur de Incessu c. 13. Sequebatur vulgo οὐχ οὕτως ὡς λέγουσὶ τινες. Aldina Junt. οὐχ οὕτως λέγουσὶ τινες. Basil. Sylb. οὐχ οὕτως ὡς λέγουσὶ τινες. Camot. οὐχ οὕτως ὡσπερ λέγουσὶ τινες. Mecum Med. Rhen. οὐχ οὕτως ὡσπερ ἔλεγον ex Canis. V. R. A. dedit Camus. Noster de Incessu c. 9. καὶ περὶ τῶν ἐλεφάντων ὁ παλαιὸς ἦν λόγος τοιοῦτος οὐκ ἀληθῆς ὢν: nempe antecesserat ἐνδέχεται καὶ μὴ ἔχοντος καμπὴν τοῦ σκέλους κινεῖσθαι, ὡσπερ τὰ παιδία ἔρπουσι. Cf. ibid. c. 13. Ceterum doctrinam Aristotelis de motu et flexione artuum et articulorum humanorum contrario motui quadrupedum erroneam esse apparet. Erroris autem causa in eo sita est, quod os humeri et coxae in quadrupedibus, inprimis longipedibus, breue, adstrictum et corporis tegumento communi comprehensum est, neque ita, vt in homine, quadrumanibus animalibus; vrsō et elephanto, liberum extat moueturque. Itaque diuersa ossa animalium cum humanis compararunt falsisque nominibus appellarunt; quod post Fabricium ab Aquapendente de motu locali animalium secundum totum p. 342. ed. Albini et Galium Barthez monuit Blumenbach *Handbuch der vergleichenden Anatomie* p. 69. 70. Ita pluribus in animalibus σκέλη vocat, qui sunt potius metatarsi; idem valet de pluribus ossium nominibus alienis.

5. οἶον κροκοδείλω] Ita pro ὡσπερ κρ. V. A. ὡσπερ κροκοδείλοις Rhen. Deinde τὰ σκέλη ἀμφοτέρω Rhen. τὰ πρόσθεν Vat. Postea παρεκκλίνοντα margo Rhen. Plinius 11. s. 102. *oua parientibus quadrupedum, crocodilo, lacertis, priora genua post curuantur, posteriora in priorem partem. Sunt autem crura his obliqua humani pollicis modo. Sic et multipedibus, praeterquam nouissima salientibus. Aues vt quadrupedes alas in priora curuant, suffragines in posteriora.* In quibus plura sunt vel interpretis vel librariorum vitia, quibus tollendis Codicum fides non sufficit. Varia tentarunt Dalecampius et Pintia-

mus; ceteri Interpretes vitia falsis interpretationibus in-
crustare conati sunt.

βεβλαίσωται ἐπὶ τὰ πλάγια τὰ ἐντὸς] Vulgatum ἐβλαί-
σωται ex Rhen. correxi. *curuat* reddit Thomas, *vergunt*
Gaza. Sequens ἐντὸς ex Aldina, Med. A. Rhen. et versione
Thomae et Scoti dedit Camus, ἐκτὸς est in Edd. ceteris,
V. R. et versione Gazae. cf. de Incessu c. 13.

6. εἰς δὲ τὸ ὀπισθεν] Rhen. τὰ ὀπισθεν. Sequens κάμ-
πτει vulgato κάμπτεται substitui ex versione Thomae, ubi
est *flectit*. Deinceps ἐναντίων Rhen. Versio Thomae ha-
bet: *contrarium autem illius et anterioribus skeleis*. supra-
scripto ab alia manu *ϋhis*.

τοῖς ἄλλοις ἐναντίως] Ita pro πολλοῖς Med. Canis. ver-
sione Thomae scripsi. Deinceps οἱ ταῦτα ἔχοντες Rhen.
et versio Thomae.

καὶ ὁ ὄρνις] Copulam omisit Thomas. Deinceps vulga-
tum δίπους μὲν γὰρ ὢν Camus mutavit omisso μὲν, non
nominatis Codd. auctoribus. Versio Thomae γὰρ omisit,
et statim post τὰ omisit μὲν.

7. ὁμοίους χερσὶν] Ex V. R. et versione Thomae μὲν
interseruit Camus. Sequens ἄροτου *miris* vertit Albertus.
Postea οὐ μέγαν omisit Camotiana. ὄνυχα μέγαν Leon.
Isingr. Recte tenuit cum MSS. omnibus et 3 versionibus
vulgatam Camus. Denique vulgatum παραπλήσια ex Codd.
suis correxit Camus.

8. κατὰ διάμετρον] Cf. de Incessu cap. 14.

κατὰ σκέλος] In exemplo Albertus nominat *leonem et*
elephantem. Plinius 11. s. 105. *Leo tantum et camelus pe-*
datim gradiuntur, hoc est ut sinister pes non transeat dex-
trum, sed subsequatur. Scaliger ita interpretatur: *In aliis*
enim animalibus, quantum pes dexter promouet a linea,
in qua aequae cum sinistro consistebat, tantum sinister
ante dextrum. In leone autem non item; sed subsistit si-
nister citra illud spatium. Quare non immerito κατὰ σκέ-
λος dixerunt Graeci. Est enim quasi clauda ambulatio.

Non item fit triangulum ἰσοσκελές. Accuratius animal-
vertes gressionem eorum animalium, quorum pedes poste-
riores praelongi sunt, cuiusmodi ursis et simiis. Saepe
enim obliqui incedunt, ne posterior pes in anteriorem im-
pingat, sed ut vacuum spatium obtineat, alter sub ventre,
alter extra latus ponit vestigium. Contra lepores adeo
quadrate eunt, ut in niuibus terna tantum inuenerimus ali-
quando vestigia: ita ut unus e posterioribus nouam notam
imprimeret, alter non, sed in prioris foueam sese inmit-
teret. Compara dicenda infra ad libri 9, 31, 2.

Βακτριανὰ καὶ] Ald. Junt. Camot. Ἀρόάβιαι. Codex
Reg. ἀμφοτέραι αἱ τε Βάκτριαι καὶ αἱ Ἀρόάβιαι. V. A.
Βακτρίαι.

ὅτε οὐ προβαίνει] Gaza Plinium imitatus: cum pes sini-
ster non transit dextrum, sed subsequitur. Camus distinctius:
le pied gauche ne devance pas la trace du pied droit, il
ne fait que le suivre. Ceterum ὅτε pro ὅτι scripsit primus
Sylb. verum habet solus Rhen.

C A P V T II. (vulgo I.)

καὶ γὰρ καὶ ἡ φάκη] Rhen. et versio Thomae alterum
καὶ omittunt ante ἡ. Deinceps ἐλέφαντος Canis. Rhen.
cerui vertit Albertus.

2. Ἔστι δὲ τῶν μὲν] Versio Thomae Ἔτι expressit, quod
est in Camot. et Med. Deinceps ἥττον δασέα dedi ex Rhen.
ordine vulgato inuerso. Postea τὴν κάτω βλεφαρίδα —
ἀλλὰ τὴν κάτωθεν Rhen. sed paulo inferius pili rari non-
nullis exeunt Gaza. Sequens περὶνάσιν Thomas vertit
insunt. Albertus: in inferioribus enim non habent, licet
quibusdam sorte ex aliquo accidente orientur aliqui pili in
palpebra inferiore. In vtraque palpebra cilia habere simias
et elephantem affirmat Perrault, Oeuvres de Physique
T. II. p. 290. Plinius 11. s. 47. in capite cunctorum anima-
lium homini plurimus pilus. sect. 94. quadrupedum dorsa
pilosa, ventres glabri. De Partibus 2, 14. cilia struthio-

camelum habere narrans pergit: καὶ τῶν ἐχόντων τρίχας ἐπ' ἀμφοτέρα οἱ ἄνθρωποι μόνον ἔχουσι. τὰ γὰρ τετραπόδα τῶν ζώων ἐν τοῖς ὑπτίοις (*ventralibus* versio Thomae) οὐκ ἔχει τρίχας, ἀλλ' ἐν τοῖς προανέσι μᾶλλον· οἱ δ' ἄνθρωποι τούναντιον. — καὶ διὰ τοῦτο τῶν τετραπόδων οὐδὲν οὔτε βλεφαρίδα ἔχει τὴν κάτωθεν, ἀλλ' ὑπὸ τοῦτο τὸ βλέφαρον ἐνίοις περιφύονται μόναι τρίχες. Postrema veritit Thomas: *adnascuntur quidam pilis*, quasi τινὲς τρίχες scriptum legisset. Sed *μανὰ* scribendum esse hic noster locus docet. *pilos* tamen *quosdam sub ea nascentes* habet etiam versio Gazae.

3. ὁμοίως πάντη] Thomae versio πάντων reddidit. Χαίτην Gaza *iubam* interpretatur, Plinium imitatus, qui leones, sed etiam bisontes et equos iubatos dixit.

προανῆ τοῦ ἀχένοσ] Thomae versio *in dorsali collo*. Vocabulum λοφιάν de sue et apro adhibuit Homerus.

ὁ ἐπέλαφος καλούμενος] Ex Rhen. et versione Thomae καλούμενος inserui. Deinceps πάροδιον pro ἐπάροδιον dedi ex Aldina, Med. Rhen. Veneto. *pardium* versio Thomae. In V. A. est ἐπαριδίον. Scotus omisit. Recte Pallas in Spicileg. Zool. I. p. 4. interpretatur camelopardalin Linnaei.

πόγωνα ἔχει] Haec verba non habuit in suo libro Thomas. Hippelaphum Buffonus in Historia Axidos, vt' et Tragelaphum Plinii, eundem facit cum ea cerui varietate, quam vulgo Galli vocant *Cerf des Ardennes*, nostri *Brandhirsch*. Consentit Pallas Spicileg. XI. p. 51. qui tamen vetulis tantum ceruis accidere id ait, quod varietati cuidam tribuit Buffonus; item Erxleben in Systemate Mammalium p. 304. Me tamen dubium adhuc retinent cornua τῆς δορκάδος, quae illi tribuit Philosophus.

4. Ἔστι δ' ἀμφοτέρα κερατοφόρα] Med. Canis. ἔτι δ' ἀμφοτέρα ὅ τε βόνασσοσ (*Can. βόνασσοσ*) καὶ ἐπέλαφοσ κ. Deinceps δίχαλα Aldina, Junt. Camot. V. R. A. hic et vbi-que habent.

Αραχώταις] Ita pro *Αραχωτοῖς* cum Med. Can. et Rhen. scripsi monente Sylburgio ex Stephano Byzantino. Trage-laphum Plinius in Phasiana regione collocavit.

ἔχουσι μάλλον. τὰ δὲ τῶν] Vulgatum *ἔχουσι. μάλλον δὲ τὰ τῶν* ἑπ. ex Aldina, Camot. M. V. R. Rhen. versione Thomae et Gazae correxit Camus. Ceterum boues hos fe-ros Indicos vel Arachoticos esse genus illud, quod hodie Buffalos dicimus, monuit Buffon in annotatione ad Histo-riam eius animalis.

5. *Βακτριανὰ*] Vulgatum *Βάκτριαι* constantiae causa mutavit Camus. *Bracici* vertit Thomas.

ἐφ' οὗ] Rhen. *ἐφ' ὃν — ἐν γόνατα*. Versio Thomae *fir-matur et ad corpus*. Voluit dare *aliud corpus*. Intelligit Philosophus callos genuum cameli. Plinius 8. s. 26. *Ca-melorum duo genera, Bactriae et Arabiae: differunt, quod illae bina habent tubera in dorso, hae singula: sub pectore alterum, cui incumbant. Dentium superiore or-dine ut boues carent, in utroque genere*.

Θηλὰς μὲν οὖν] Ita cum Rhen. versio Thomae pro *θη-λὰς δέ*. Deinceps *τέττορας* Rhen. Postea idem *τὰς καμπὰς* dedit. Vulgo articulus deerat. *ὑπόστασιν τῆς κοιλίας αὐαί* *interuallum* interpretatur Gaza. Sanum verbum equidem non puto. *ὑπόστασιν* alia notione vsurpare solet noster, veluti de Part. 2, 16. de pedum vsu: *ἔνεχ' ὑποστάσεως τοῦ βάρους*, ad sustinendum onus. *Subsicens venter* huic loco et rei non conuenit, sed potius *substrictus*; igitur *ὑ-πόστασις* placet. Ceterum respicit locum Herodoti 3, 103. repetitum ab Aeliano H. A. 10, 3. ad quem opiniones virorum doctorum narraui. Cf. etiam dicenda infra ad 8. c. 28. Contraria scilicet causa in camelo fecit, ut plures flexuras pedum habere videretur, cum in reliquis generi-bus summi artus cute constricti cum flexuris lateant, ut supra admonui.

ἰσχίον δὲ μικρόν] Rhen. *δὲ καὶ μικρόν*. Versio Thomae: *astragalum quidem pticl'a sub toto skeleo similem quidem*

boui turpe autem et paruum ut secundum magnitudinem. Scriptum igitur legit: καὶ ἀστράγαλον μὲν ἴδιον ὑπὸ παντὶ τῷ σκέλει, ὅμοιον μὲν βοῦ, αἰσχροὺν δὲ καὶ μικρόν. Versio apud Vincentium 18, 23. *in quolibet pedum est genu, super quod flectunt pedem. in utroque pede est caba simile cabae vaccini pedis, quia paruum est respectu corporis.* Vides igitur ne Scotum quidem vulgatam habuisse in suo libro. Rem conficit locus Plinii 11. s. 105. *Camelo tali similes bubulis, sed minores paulo: est enim bisulcus etc.,* quae deinceps ponam. His igitur de causis vulgatam, βοῦ, ἰσχίον δὲ μικρόν, correxi. Vestigium leue scripturae verae seruanit Rhen. Silentium Cami miror. Deinceps vulgatam ἀμφόδουν correxi ex Codd. Cami et Rhen. ἀμφόδον Aldina, Junt. Camot.

6. ἐκ μὲν τοῦ ὀπισθεν] Inutile γὰρ post μὲν vulgo intersertum omisi cum Rhen. et versione Thomae. Deinceps τὰ δ' ἔμπροσθεν Rhen. Postea vulgatam μικρὰ ex Rhen. correxi.

μέγροι τῆς δευτέρας καμπῆς] Haec ita Thomas interpretatur: *ex posteriori quidem parum scinditur usque ad secundam inflexionem digitorum, anterieus autem scinditur parum quantum usque ad primam inflexionem digitorum in summitate quatuor, et est aliquid per medium scissionis, sicut anseribus.* vnde apparet, eum cum Mediceo et Rhen. scriptum legisse ἐπ' ἄκρω, non, vt vulgo est, ἄκρων. Alterum καμπῆς in secundo membro omittunt Aldina, Junt. Basil. ex Codice suo restituit Accorambonus. Albertus: *posterius autem in pedibus suis est aliquanta fissura, sed digitos fissos in pedibus illis coniungit corium, sicut quod est inter digitos anseris diuisos.* Postea καὶ ἐστὶ τι καὶ διὰ μέσου Rhen. Plinius 11. s. 105. *est enim bisulcus discrimine exiguo pes imus, vestigio carnosio, vt vrsis quadrupedum.* Ceterum falsa Gazae versio, quam sequitur Camus, vbi vocabula ὀπισθεν et πρόσθεν de superiore et anteriore parte pedis dicuntur, induxit Perraltum in eundem erro-

rem, quo factum est, vt Philosophum immeritum culpa-
ret. Τὸ ὀπισθεν significat pedem vtrumque posteriorem,
τὸ ἔμπροσθεν vero vtrumque anteriorem. Vtrumque vero
par pedum ἔσχισται μικρὸν ἐπ' ἄκρῳ τέτταρα, id est, di-
uisum est in extrema parte in partes quatuor vel digitos.
Vocabulum τέτταρα non est cum vocabulo δακτύλων co-
pulandum; ita enim debebat esse τετάρων, sed ἔσχισται
τέτταρα dicitur graece, intellecto εἰς, vt διαίρειν, velut
in Platonis Politico sect. 24. διέλωμεν τοίνυν αὐτήν δύο μέρη.
ad quem vide annotationem Fischeri p. 153. Similiter au-
tem statim sect. 8. est: τὰ μὲν οὖν δίχηλα δύο ἔχει σχίσεις
ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν, τοῖς δὲ μόνυξι τοῦτ' ἐστὶ συνεχές.
vbi τὸ ὀπισθεν est par artuum posteriorum, τὸ ἔμπροσθεν
anteriorum; vtrumque vero habet δύο σχίσεις, vnā
nempe in singulo pede posteriore et anteriore; in solidi-
pedibus contra τοῦτο, id est τὸ ὀπισθεν et τὸ ἔμπροσθεν,
est indiuisum vtrumque par pedum. Ita breuissime expeditur
locus antea impeditus et Aristotelis obseruatio cum
naturae veritate conciliatur. Audi doctissimum Gallum,
Cuvier, disputantem de similitudine cameli et ruminantium
animalium in structura pedum in libro: *Annales du Mu-
seum d' histoire naturelle Cah. 18. p. 450. D' abord son
pied n' est pas entièrement fourchu; les deux doigts sont
réunis en-dessous par une semelle commune; il n' a point
des sabots complets, mais seulement des espèces d' ongles
attachés, comme ceux de l' elephant, devant le bout de
chaque doigt; sa dernière phalange n' a rien de la forme
propre aux ruminans, qui consiste à être plus haute que
large, plane au côté interne, bombée à l' externe etc.
Elle est très-petite, et de la forme de celle des pachyder-
mes. Enfin, quoique ses molaires soient tout-à-fait de ru-
minans, il se distingue éminemment de toute cette classe
par les deux dents pointues qu' il a implantées dans l' os
incisif.*

ὑποδοῦσι καρβατίναις] Ita pro ὑποδύουσι καρβατίναις

Med. Rhen. *calceant vilibus operculis* Thomae versio. *υ-ποδοῦσι* etiam Canis. Deinde ἔστι δὲ ἀνίσχια Rhen. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἀνίσχια vertit Thomas. *carpatinas crepidas* vocat Catullus. Cf. Gesneri Lexicon Rusticum in voc. *calceus*.

7. *νευρώδη*] Huc credo respicere Plinium 11. s. 98. *Quibus animalium manus sunt, intus tantum carnosae, extra nervis et cute constant.* Idem sect. 105. *Pedes homini maximi, feminis tenuiores in omni genere. Surae homini tantum et crura carnosae.* — *Vola homini tantum, exceptis quibusdam.*

8. ὄσπερ πρόβατον] Rhen. ὡς πρόβατον, qui deinceps verba ὁ ποτάμιος — μώνυχα ἄσπερ omisit.

μώνυχες ὕες] Cf. Antig. Caryst. c. 72. Aeliani H. A. 3, 35. qui αἴγας Πλυρίδας μώνυχας memorat 5, 27. ἐν Παιονίαις ex Aldina, V. R. A. edidit Camus. ἐν ταῖς Παιονίαις R. A. cum versione Thomae. Sed ego in Lipsiensi libro scriptum reperi *Peoibus*, supra scriptum *Peoniis*. Scriptum igitur legit *Παίοσι*, quod vnice probo. Plinius 11. s. 106. *Sues in Illyrico quibusdam locis solidas habent ungulas. Cornigera fere bisulca. Solida ungula et bicornis nullum. Vnicorne asinus tantum Indicus: unicomis et bisulcum oryx. Talos asinus Indicus vnus solipedum habet.* Versio vetus apud Vincentium 18. c. 78. *In quibusdam regionibus venter porci magnus est et pedem fissum non habent.* Vnde venter magnus venit? De Moldavia testatur Kantemir Descriptio Mold. p. 96. versionis germanicae. Ceterum δίχαλα vbique habet vna cum Aldina Camot. V. R. A.

ἔμπροσθεν καὶ] Haec verba omiserunt Aldina, Junt. Basil. Codd. Cami, Rhen. et versio Thomae, quos auctores temere secutus vertit *en arrière*, vt Gaza *a parte priore posterioreque*, cum deberet *in pedibus anterioribus et posterioribus*, vt supra monui. Deinceps *μονώνυξι* V. R.

9. ἄκροα τῶν ζώων. Τὰ μὲν οὖν πλεῖστα τῶν ἐχόντων] Ita vulgatum ἄκροα· τῶν ζώων οὖν τὰ μὲν πλεῖστα δὲ τῶν

ἐχ. correxit Camus ex V. R. A. et versione Thomae. Camotiana πλεῖστα δὲ dederat, quod Sylburgius in π. γε mutavit. Med. κερατοφόρα τῶν ζώων. Τὰ δ' ἀκέραια, τὰ μὲν οὖν πλεῖστα τῶν ἐχόντων κ. δίχαλα. Rhen. nihil mutat nisi γε in δὲ cum Camotiana. *sine cornibus animalium. plurima quidem igitur versio Thomae.* Deinde δίκερρον Edd. pr. recte puto, vt ἄκερα.

οὐθὲν ὄπται] Vulgo intersertum ἡμῖν cum Rhen. et versione Thomae omisi. Pariter μονόκερως post ὄνος vulgo insertum cum Med. et Rhen. omisi. Deinde ὀνύχων μόνον Aldina, Junt. Camot. μονωνύχων V. R. A.

διὸ οὐ καλλιαστράγαλόν ἐστι] Vulgatum οὐκ ἀστράγαλόν ἐστι ex Vatic. correxit Camus. R. A. habent οὐδὲ καλλιαστράγαλον. Sylburgius ex Gazae versione οὐκ εὐαστράγαλον scribendum suspicatus erat: *vt talo careat probiore.* Versio Thomae: *propter quod non habens astragalum est.* Habuit igitur scriptum: *διὸ οὐκ ἔχων ἀστράγαλόν ἐστιν vel τυγγάνει.* Accorambonus ex Codice posuit: *διὸ καὶ οὐκ ἀστράγαλον ἔχει.* Nostram scripturam Camus confirmat auctoritate Plinii 11. s. 100. *nam sues ex utroque genere existimantur; ideo foedi earum tali.*

10. πολυσχιδῆς — ἀστράγαλον] Hoc membrum in Rhen. excidit. Post ὄπται Camot. inseruit τοιοῦτον, quod Camus omisit cum versione Thomae. Eustathius ad Iliad. p. 994. ed. Basil. τοὺς ἐν ποσὶν ἀστραγάλους, ὡς φησιν Ἀριστοτέλης, οὔτε ἄνθρωπος ἔχει οὔτε τι τῶν μονύχων καὶ ἀκεράτων. Plinius 11. s. 103. *Solidas habent ungulas, quae non sunt cornigera: nec talos habent eadem. At quae bisulca sunt, habent. Eidem digitos habentibus non sunt, neque in prioribus pedibus omnino ulli.* Deinceps ἀλλὰ ἢ λυγξ̄ omisso μὲν Rhen. Postea ex eodem et versione Thomae vulgatum λαβυρινθῶδες correxi. Plinius 11. s. 106. *Lynx tantum digitos habentium simile quiddam talo habet, leo etiamnum tortuosius. ὄϊον πλάττουσι* Gaza reddit *quale effingunt,* Camus à s'en rapporter aux desseins qu'on

en donne. Itaque ipse Philosophus leonis interiora nec ossa nunquam viderat? οἷον περιπλάττουσι V. R. A.

ἔχοντα ἀστράγαλον] Rhen. ἀστραγάλους. Gaza h. l. vertit: *ita ut erectus in suffragine parte sui prona foras, supina introrsum spectet.* Plinius l. c. *Talus autem rectus est in articulo pedis ventre eminentem concavo in vertebra ligatus.* vbi etiamsi Codd. quorundam scripturam assumeris *concaua* eamque in *concauus* mutaueris, vt in *vertebra concauus* dicatur, id est in dorso, tamen sensum nisi ineptum et falsum non efficies. Albertus: *et calcaneus quidem — rectus est nusquam incuruatus, et vt melius eo pes figatur et ventriculus vbi intumescit parum declinat versus exterius pedis et dorsum est declinatum ad anterius animalis in anterioribus pedibus, sed ad exterius in posterioribus.* Quae sunt falsissima et ineptissima. Ad verba ἔχει — ἐν τῇ καμπῇ annotandum, hinc ductum esse vocabulum *gamba*, quo Vegetius metatarsi os longum in pedibus equinis posterioribus signavit, Galli *os de canon* vocant. Situm est statim infra talum. Hinc Pallas in descriptione sceleti gambam pro metatarso dixit, Spicilegii Zoolog. XI. p. 27. Ex hoc vocabulo prauus vsus vocabuli Gallici *jambe* ortus inualuit.

Κῶα — Χῖα] Ita sola Juntina habet. κῶα — ἰσχία Aldina et reliquae cum Codd. M. V. A. Rhen. In Regio veram manus secunda addidit. *cola* — *vertebra* versio Thomaе. Gaza *veneres* — *canes* vertit. Conr. Gesner in Cane p. 213. verum primus vidit et adstruxit comparans proverbium: Χῖος παραστάς Κῶον οὐκ ἔα λέγειν. In Hippocrate de Fracturis Χῖον est Galeno os illud, cui caput tibiae ossis inseritur. Cf. Foessii Oeconomia h. γ. In talo lusorio latera numeris signata erant, vbi Κῶος dicebatur senio seu senarius, Χῖος aut κων vnio. Cf. Eustathius ad Iliad. p. 1399. ed. Basil. Sed imprimis huc pertinet locus Rufi Ephesii p. 70. ἐν ᾧ διαστήματι ὁ ἀστράγαλος ἔγκειται, οὗ καὶ ἐπιβέβηκε τὸ κατὰ τὸ ἐπιτριῶν ἀλλάχιον καὶ τὸ ἐξ πα-

ράκεται τῇ τῆς κνήμης καὶ τῆς περόνης ἀποφύσει· τὸ δὲ ἐπιτριῶν ἐπιβέβηκε τῷ ἐπιτεταγμένῳ αὐτῇ ὀστέῳ, τῆς δὲ περόνης λεγομένῳ κυβοειδεῖ πρὸς ταῖς κοιλότησιν, ὡς ἀντικατακλίεσθαι τὰς τοῦ ἐπιτριῶν ἀνωμαλίας καὶ συνδεῖσθαι χόνδρου περιφύσει. Qui locus aperte vitiatus ita emendandus: τὸ ἐπιτριῶν, κατὰ δὲ ἄλλους Χιον. Est igitur τὸ Χιον ternione signatum, τὸ ἕξ vero senione signatum est τὸ Κῶον. Hesychius in voce Κῶος, ὁ Κῶος ἀστράγαλος ὁ ἕξ, ὁ μὲν γὰρ Χιος ἐδύνατο ἔν, ὁ δὲ Κῶος ἕξ. Cf. Interpretes ad Pollucis 9. s. 100. vbi tradit, Κῶον tunc vulgo ἐξίτην vocatum fuisse, quod refert etiam Photii Lexicon. V. et Zenobii Adagia 4, 74. Diogeniani 5, 70. Suidam in Κῶος. Albertus haec ita vertit: *Plurima autem animalia habentia duos calcaneos habent eos declinantes contra se inuicem et latera calcaneorum in quibusdam declinant versus exterius pedis et extrema, vbi sunt principia calcaneorum in supremo rascete pedis.* Nunc ad rem ipsam explicandam aggredior, quae viros doctos, inprimis vero interpretes veterum scriptorum valde exercuit et dubios fecit. Talus in pede humano omninò adest, vt in omnium quadrupedum pedibus, sed in humano pede, qui corpus erectum sustinere debebat, longe diuersus figura a talo ceterorum animalium. In ruminantibus seu pecoribus Linnæi talis reperitur talus, qualem Graeci et Latini numeris signatum ad ludum talorum adhibuerunt, inter elegantissimos habentes ἀστράγαλος δορκαδείους seu ex dorcade sumtos. Primus Fabricius ab Aquapendente de Gressu p. 33. ed. Lips. loca veterum scriptorum bene interpretatus est, vbi homini et digitatis animalibus talus negatur, bisulcis vero tribuitur. Postea varietatem formae in variis animalibus cum varietate nominum, quibus impertiti sunt populi, qui ad ludum ossa haec adhibuerunt, accurate tradidit Th. Hyde in Historia talorum inserta Tomo II. Syntagmatis Dissertationum Oxoniae 1767. p. 310. seqq. quem laudauit Blumenbach, *Handbuch der vergleichenden Anatomie* p. 78. Va-

rietatem iuncturae, non figurae, in animalibus enarrauit *Cuvier* Lection. Anatom. I. p. 376. seqq. Camperi observationes de talis vngulorum et digitorum animalium cum meis posui in Promptuario Lipsiensi ad historiam naturalém anni 1787. p. 433. seqq.

ἐξέχοντα] Thomas *singularem* male vertit. Deinceps vulgatum *σκληρόν δὲ καὶ κατὰ τὸν τόπον* ex V. R. Rhen. correxit Camus. Versio Thomae: *durum autem secundum locum umbilici. τὸν* ante τόπον omittit Rhen. qui statim τὸ δ' ἄνω — μείζον habet. Sequentia ὡσπερ πέντε omisit idem Codex, et margo tanquam vulgatam πέντε tantum adscriptum habet.

Διατελεῖ δέ] Particulam δὲ cum versione Thomae et Scoti, sententia postulante, vt putabat, omisit Camus. διατελοῦσι τὸν πλείω scriptum vertit Thomas. Deinceps ὃν post τετράπουν positum bis cum V. R. omisit male Camus. Albertus vertit: *non enim habent anchas ita ligatas sicut bipedia, neque habent caudam sicut quadrupes praeter hoc quod kybon appellatur.* Postea γυναικὶ dedi ex Medic. et versione Thomae pro γυναικός, denique ἀνθρώπου vulgatum ex Rhen. et versione Thomae correxi.

παντα τὰ τοιαῦτα] Gaza *genera haec omnia* vertit, quasi γένη additum legisset, quod probarem equidem. De simiis pauca noster haec de Partibus 4, 10. ὁ δὲ πίθηκος διὰ τὸ τὴν μορφὴν ἐπαμφοτερίζειν καὶ μηδετέρων τ' εἶναι καὶ ἀμφοτέρων, διὰ τοῦτο οὔτε οὐράν ἔχει οὔτε ἰσχία, ὡς μὲν δίπους ὄν, οὐράν. ὡς δὲ τετράπους, ἰσχία. Τῶν δὲ καλουμένων κέρκων διαφοραὶ τ' εἶσι, καὶ πλείοσιν ἢ φύσις καταχοῖται καὶ ἐπὶ τούτων οὐ μόνον πρὸς φυλακὴν καὶ σκέπην τῆς ἐδρας, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὠφέλειαν καὶ χρῆσιν τοῖς ἔχουσιν. Nunc primum de diuersitate οὐράς et κέρκου videamus, quas saepe iuxta nominauit, sed vt diuersas, Aristoteles. H. Stephanus in Thes. posuit, κέρκον proprie esse caudam, quae caulem habeat carnosum, siue pilosum siue depilem, quo pisces careant et aues. Quam definitionem

Thes. inter hunc & supra

non satis esse accuratam statim videbimus. Supra erat: τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι πόδας, οὐραὶ καὶ κέρκοι καὶ τὰ τοιαῦτα τὸ κάτωθεν μέρος εἰσὶ. Ex piscibus et σελάχεσι nominavit τὰ κερκοφόρα et in exemplo posuit βάτον καὶ τρυγὸνα ex raiarum genere libro primo. Supra: ἔτι τὰ πλείστα κέρκον ἔχει· καὶ γὰρ ἡ φώκη μικρὰν ἔχει ὁμοίαν τῇ τοῦ ἐλάφου. De Part. 2, 14. ὅσοις δὲ τὸ σῶμα δασὺ λίαν πεποίηκε, τούτοις ἐνδεῶς ἔχει τὰ περὶ τὴν κέρκον, ὅσον ἐπὶ τῶν ἄρκτων συμβέβηκε. 4, 10. κέρκον δ' ἔχει σχεδὸν οὐ μόνον πάντα τὰ ζωοτόκα, ἀλλὰ καὶ τὰ ὠοτόκα. 4, 13. piscibus tribuit οὐρὰν et οὐραῖον, et e raiarum genere torpedini ait pinnas esse πρὸς τῇ οὐρᾷ; contra βάτος et τρυγὸν ex eodem genere raiarum κερκοφόρα dicuntur, quia caudam longam, mobilem et spinosam habent. Ibidem vespertilionem dicuntur οὔτε κέρκον οὔτε ὀρρόπύγιον habere, illud, quoniam velut aues sint, hoc vero, quoniam quadrupes. Esse vero ὀρρόπύγιον ex pennis fissis compositum. In quadrupedibus tamen promiscue vsurpat vtrumque vocabulum. Nam initio κῆβος dicitur πίθηκος ἔχων οὐρὰν, postea vero οἱ δὲ κῆβοι, καθάπερ εἴρηται, ἔχουσι κέρκον.

Simiarum genera varia nominavit primus Aristoteles, πιθήκων vocabulo vsus. Vnus Codex Reg. πίθηκες habet, quae forma videtur solis poetis in vsu fuisse. Aristophanes pluribus locis πιθήκους et in Pace χαροπούς π. nominavit. Pindarus semel πίθωνα nominavit. Hesychius et Suidas grammatici tradunt, Athenienses simias καλλίας, item Lacones καλλίαρ vocasse. Hoc genus omnium optime notum habuisse videtur Aristoteles; de cynocephalis vero multa sine dubio in Periplus tradita legerat, sed pleraque fabulosa; igitur his immoratus non fuit magis quam κῆβοις. De cynocephalis Indicis Ctesiae narrationem excerptis Aelianus H. A. 4, 46. Χοιροπίθηκον obiter nominat in Capitis sequentis descriptione chamaeleontis. Κῆβος idem esse videtur, quem κερκοπίθηκον Megasthenes Strabonis libro 5, alii vero κῆπον vocarunt. Vocabulum vi-

elucidationem

5

detur esse peregrinum. Nomen idem legitur inscriptum monumento Praenestino musiuo. Sed variatur mire animalis descriptio apud varios auctores, qui plures eiusdem generis species designasse videntur. Equidem his nominibus enarrandis immorari nolo. Extat libellus Lichtensteini de Simiarum generibus antiquitati cognitis, quem ad eat, qui recentiorum Graecorum scriptorum notitias cognoscere cupit. Plura in his ad liquidum perduci adhuc non potuerunt. Nobile Simonidis Pindaro aequalis Fragmentum extat de muliebris generis variis moribus cum quadrupedibus comparati, vbi est de similitudine simiac: *τὴν δ' ἐκ πίθηκου — αἰσχίστα μὲν πρόσωπα — ἐπ' ἀνθένα βραχεῖα κινεῖται μόγις, ἄπυγος, αὐτόκωλος, — δῆνεα δὲ πάντα καὶ τρόπους ἐπίσταται, ὥσπερ πίθηκος*. Vides igitur *πίθηκον* esse genus simiae ecaudatum et natibus tritis, quales Romani *clunas* vocabant. Festus: *Clunas, simias a clunibus tritis dictas existimant*. Primus hoc Aristotelis Caput illustrare conatus est Edw. Tyson in Anatomia Simiae, *Anatomy of a Pygmy* p. 80. seqq. post etiam Camper.

ὁ βόνασσος] Canis. R. A. βόνασος. Deinceps *παρὰ τὴν Παιονίαν* et duobus iterum locis sequentibus *παρὰ* habet Vatic. Articulum *τὴν* omisit Rhen. Postea *Μαιδικὴν* dedit Camus pro vulgato *Μηδικὴν*, quod voluit fieri Sylburg. *Μεδιαν* est in versione Thomae. Cf. dicta ad Cap. I. libri *περὶ θανυμοσίων* p. 4. in editione Beckmanni.

11. ὄφεις] Aldina, Junt. Camot. Rhen. ὄφεις. Deinceps *ἐχόντων κέρας* ex Vat. Reg. dedit Camus, quod sequentia flagitant pro vulgato *κέρατα*. Post *μέχρι τινός* vulgo adiectum *μᾶλλον* cum Codd. suis, Rhen. et versione Thomae omisit Camus. Plinius 11. s. 45. *Cornua multis quidem — et serpentum, variis data sunt modis, sed quae iure cornua intelligantur, quadrupedum generi tantum. — Omnibus autem caua et in mucrone demum concreta sunt. Cervis autem tota solida et omnibus annis decidua. — nulla cerua-*

rum, nec quibus multifidi pedes, nec solipedum ulli, excepto asino Indico, qui vno armatus est cornu. — Ceterorum ossibus adhaerent, ceruorum tantum cutibus enascuntur. Postrema vitiosa adeo contra Aristotelis veram sententiam asserere conatus est Harduinus, quae, nisi Plinii error intercessit, ita facile corriges: *Ossibus adhaerent ceruorum tantum, ceterorum cutibus enascuntur*, transposito vno vocabulo *ceterorum* et interpunctione mutata. Plura vide infra ad Caput 9. libri 3. de cornuum varietate.

περὶ ὃ δὲ τοῦτο] Ex Rhen. ὃ interserui, quod reddidit etiam Gaza: *quam (cauam partem) solidum quiddam osse enascens subit.* Pessime Camus vulgatam secutus: *et la partie solide qui est autour une production de la substance osseuse.* Ceterum ὠτῶν pro ὀστῶν male est in Camot. Med. Rhen. et versione Thomae. Idem vitium ex Codice suo annotauit Accorambonus. Cf. ad 3. c. 9.

μόνος ὁ ἔλαφος] Ita vulgatum *μόνον ἔλαφος* ex Rhenani libro correxi. Versio Thomae *solus* habet. ἀπὸ διετοῦς *a biennio* reddit Thomas. Deinde vulgatum *πηρωθείη* ex Med. Vat. Rhen. correxit Camus, praeceunte Sylburgio. Plinius 11. s. 45. *omnibus autem caua et in mucrone demum concreta sunt: ceruis autem tota solida et omnibus annis decidua.*

C A P V T III. (vulgo I.)

Ἔτι δὲ περὶ τοὺς μαστοὺς] Vulgabatur *ἔτι τε περὶ τε τοὺς μ.* sed *τε* cum Rhen. omittit versio Thomae, contra Rhen. id in locum vulgati δὲ reponit. Deinceps *θηλάς* Thomas *pabulas* vertit. Sequens vulgo *ἐμπροσθεν* omittit Rhen. et post *εἶρηται* addit *πρότερον* cum versione Thomae, quem sequor. Postea *ἔχει δὲ ἡ θήλεια*, omisso *καὶ* vulgo post δὲ inserto, Rhen. et versio Thomae. Pro *ὄραν* Thomas reddidit *videantur*, quasi *ὄρασθαι* scriptum legisset. Ceterum vere in thorace mammae elephantis sitae

sunt, sed simul sub axillis, quoniam armi corpori applicati sunt et thoracis partem eam occupant, aliter atque in homine. Cf. Camperi *Description anatomique d'un elephant* p. 12.

2. ἔχει, ἐν τοῖς μηροῖς δ' ἔχει] Vulgatum ἔχει ἐν τ. μηροῖς καὶ τὰς θηλάς. ex Rhen. et versione Thomae correxi. Sequens οὐτ' ἐν τοῖς μηροῖς neque inter femora vertit Thomas. Plinius 11. s. 95. *Mammæ homo solus e maribus habet, cetera animalia mammarum notas tantum. Sed ne feminae quidem in pectore, nisi quæ possunt partus suos attollere. — volucrum vespertilionum tantum. — Quibus solida vngula nec supra geminos fetus, hæc omnia binas habent mammæ, nec alibi quam in feminibus. Eodem loco bisulca et cornigera, boues quaternas, oves capraeque binas. Quæ numeroso secunda partu et quibus digiti in pedibus, hæc plures habent toto ventre duplici ordine, ut sues, generosæ duodenas, vulgares binis minus: similiter canes. Alia ventre medio quaternas, ut pantheræ; alia binas, ut leaenæ. Elephas tantum sub armis duas, nec in pectore, sed citra in alis occultas. Nulli in feminibus digitos habentium. — Ursæ mammæ quaternas gerunt.*

ἡ δὲ παρδαλις] αἱ δὲ παρδάλει Med. Rhen. versio Thomae, vbi est *pardali*. Sequens membrum ἡ δὲ λέαινα δ. ε. τ. γαστροῖ omisit Camotiana. Contra Vat. et Reg. post *παρδαλις* subiungunt ἔχει δὲ καὶ ἡ κάμηλος — θηλάς τετρασας ἐν τῇ γαστροῖ, ἡ δὲ λέαινα δύο ἐν τῇ γαστροῖ. Pariter Ambr. pro illis ὡσπερ ὁ βοῦς habet ἐν τῇ γαστροῖ. Vulgata firmat versio Thomae, Scoti; cum Reg. et Vatic. facit Gaza. Ceterum articulum ὁ in verbis ὡσπερ ὁ βοῦς omitendum censi.

πλὴν ὅσοι εἰκόασι] Ita pro ὅσα scripsi ex Rhen. et Veneto. De Partibus 4, 10. ἐνια τῶν ἀρρένων οὐκ ἔχει, οἷον ἵπποι οἱ μὲν οὐκ ἔχουσι, οἱ δ' ἔχουσιν, ὅσοι εἰκόασι τῇ μητροῖ. Equi et hirci exemplum attulit Albertus ad h. l. Galenus de Usu partium libro VII. extremo, vbi hunc locum

laudauit, posuit hanc regulam: *quibuscunque animalibus in pectore sunt mamillae, seruantur et in maribus: quibus vero in ventre solum sunt, non seruantur, nisi similitudinem corporis ad matrem magis quam ad patrem similia, quod in equis obseruauit Aristoteles.* De mammis pectoralibus sententiam firmat exemplum elephantis, simiae et vespertilionis. Capras Libycas mammis pectoralibus praeditas habet Aristoteles Aeliani H. A. 16, 33. Talem capram pinxit Paulini in Ephemerid. Natur. Cur. Dec. II. Ann. V. p. 55. in Appendice. In ouibus interdum, sed raro, papillas et vbera pectoralia reperiri narrauit Campero negotiator iumentarius, vt ab egregio viro accepi. Mas asinus similiter mammas habet, et in praeputio equorum quorundam reperit Daubenton, post eum La Fosse *Cours d' Hippia-trique* p. 167. In ibice Sibirico mare in areola nuda ante scrotum vtrinque papillam reperit Pallas Spicileg. XI. p. 52. idem in Antilope Saiga mare in ipso (margine antri inguinalis nudi XII. p. 38. in gutturosa ibidem p. 53. et in Moscho XIII. p. 32. in ceruicapra l. p. 29. Denique doctissimus Gallus Daubenton dicitur Aristotelis obseruationem in equis confirmasse peculiariter in libro: *La Médecine éclairée par les Sciences par Fourcroy* 1791. To. II.

3. *Τὰ δ' αἰδοῖα*] Rhen. *τὰ μὲν δ' αἰδοῖα τῶν ἀρρένων.* Deinde *τὰ μὲν ἔμπροσθεν* V. R. A. et versio Thomae. Postea verba *καὶ τοὺς ὄρχεις καὶ* omittunt Med. Rhen. et versio Thomae. Plinius 11. s. 109. *genitalia maribus quibus essent retro, satis diximus. Ossea sunt lupis, vulpibus, mustelis, viuerris. — camelino arcus intendere orientis populis fidissimum.* Sect. 110. *Testes pecori armentoque ad crura decidui, subtus adnexi, delphino praelongi vltima conduntur aluo, et elephanto occulti.* Idem 10. s. 83. *Coi-tus auersis elephantis, camelis, tigribus, lyncibus, rhinoceroti, leoni, dasypodi, cuniculis, quibus auersa genitalia.*

κάπρο] Thomae versio *caprae.* Deinceps *ἑλέφας αἰδοῖον*

omisso articulo Rhen. postea οὐκ ἀνὰ λόγον cum Med. Aristotelem genitale elephantum iunioris vidisse consentiunt hodie viri docti. Cf. Camper *Descript. anatom.* p. 15. Postea παρὰ τοὺς νεφροὺς ex V. R. A. dedit Camus, nullo sententiae discrimine. Denique post ταχέως vulgo haec sequebantur: καὶ τὰ μὲν ἀπολελυμένους ἔχει τοὺς ὄρχεις, ὡσπερ ἵππος, τὰ δ' οὐκ ἀπολελυμένους, ὡσπερ κάπρος. quae cum Camotiana omisit Camus, qui monet versionem Scoti et haec et sequentia vsque ad ἐπιπολὺ τὸ αἰδοῖον omittere. Gaza cum verba illa transtulisset, sequens θήλεια, ad postremum κάπρος relatum, sus femina interpretatus est, Camus contra de elephante femina, in qua vera omnia et talia, qualia Philosophus vidit et descripsit. Eundem situm partium in mortua demum femina agnouit Perraltus; de Aristotelis auctoritate litteris meis admonitus egregius Camperus eum accurate descripsit et pinxit in libro saepius laudando p. 15. 76.

4. τὸ αἰδοῖον — ἐν τῷ τόπῳ, οὗ τὰ οὖθρατα] Vulgatum τὰ αἰδοῖα — ἐν ᾧ τόπῳ τὰ οὖθρατα correxi ex Rhen. et versione Thomae. Sequens ἐστὶν omittit idem Rhen. qui deinde cum Med. ὅταν δ' ὀχεύωνται ἀνασπᾶ dedit pro vulgatis ὅταν δὲ ὀργᾶ ὀχεύεσθαι. Versio Thomae scriptum ὅταν δὲ ὥρα ἢ ὀχεύεσθαι reddidit cum fuerit hora coeundi. Denique verba τῷ ἄρρενι omisit versio Thomae, et ἐνέρωγε Rhen. dat pro ἀνέρωγε.

θήλεια πάντα] Cum in maribus ea tantum genera retro mingant, quae genitalia retro conuersa habeant, feminae contra omnes, etiam in humano genere, si feminam situ horizontali incedentem cogites, retro mingunt. Post ὀπισθοουρητικά ἐστὶ vulgo sequuntur verba, quae tanquam spuria seclusi. Repetunt enim de femina elephante, quae supra accuratius exposita fuerant, et additur quod de ceteris animalibus falsum est: καθάπερ καὶ τἄλλα, vbi copulam καὶ cum V. R. A. omittit versio Thomae. ὑπὸ τοὺς μηρῶν habent V. R. A. Praetera alieno loco subduntur; quid

enim additum γὰρ commune habet cum praecedente tractione animalium eorum, quae retro mingunt. Denique versio Alberti haec etiam praeteriit. Sed ecce Camus haec ita vertit: *la femelle de l'éléphant, quoique elle ait le vagin au dessous des cuisses, jette son urine en arriere comme les autres.* Qui sensus verborum eorum, quae quidem hodie leguntur, non est; is vero vt inesset, scriptum oportebat: καὶ γὰρ καὶ ὁ θῆλυς ἐλέφας καίπερ ἔχων τὰ αἰδοῖα ὕ. τ. μ. καθάπερ τὰ ἄλλα· scilicet ὀπισθοουρητικός ἐστι. Sic sane commode hoc membrum cum antecedente oratione iungeretur.

5. ἐμφυσᾶται] V. R. A. ἐμφύεται. *inflatur* Thomae versio. *tumescant* Scoti. *quorundam autem tument ex neruo cartilaginoso et non ex carne, de qua sit curandum sicut virga tauri* Alberti. Deinceps γαλῆ τοιοῦτον ὀστοῦν V. R. A. Cur philosophus repetat dictum de mustela, nescio, nisi quod fabulam aliquam respici puto de membro eius, qualem de coïtu per os refutat de Gener. 3, 6. De structura genitalis noster de Partibus 4, 10. ἔτι δὲ μόνον τοῦτο τῶν μορίων ἀνὲν νοσηρᾶς μεταβολῆς ἀύξησιν ἔχει καὶ ταπεινώσιν· τούτων γὰρ τὸ μὲν χρήσιμον πρὸς τὸν συνδυασμὸν, τὸ δὲ πρὸς τὴν τοῦ ἄλλου σώματος χρεῖαν· ἀεὶ γὰρ ὁμοίως ἔχοντα ἐμποδίζοι ἄν. συνέστηκε δὲ τὴν φύσιν. ἐκ τοιούτων τὸ μόριον τοῦτο, ὥστε δύνασθαι ταυτα ἀμφοτέρω συμβαίνειν. τὸ μὲν γὰρ ἔχει νευρῶδες, τὸ δὲ χονδρῶδες· διόπερ συνιέναι τε δύναται καὶ ἔκτασιν ἔχειν καὶ πνεύματος ἐστὶ δεκτικόν. Vbi vides carnis mentionem inter partes genitalis non fieri.

6. τελειωθεῖς] Vulgato τελειωθεῖς ex emendatione Cami substitui, vt libri I. c. 15. Eandem lectionem infra praebet Reg. Codex. Sequentia τὸ κάτωθεν μέρος πρὸς τὸ μέγεθος Gaza vertit: *crura posteriora partem complent inferiorem.* Postea οὐρὴ καὶ κέρκοι Rhen. non habentibus autem caudae et caudillae et talia versio Thomae. Videtur scriptum οὐραὶ καὶ οὐραῖα legisse. Κέρκος Aristoteli quid sit, et quo differat

ab οὐρῶ, dicetur accuratius infra ad Caput de simiis. Denique *ρέον ὄν* — *τέλεωθέν* Rhen. Vulgatum *τελεωθεις* ex Reg. correxi. Cum Rhen. scripturam recipere dubitarem, vulgatum ὄν — *τετραποδίζον* cum Sylburgio corrigere malui.

7. *Τὰ δ' ἀνά λόγον*]. Separatim scripsi, quae vulgo iunctim leguntur *ἀνάλογον*, longe diuerso sensu, quem magis etiam variauit versio Gazae: *quadrupes reptat, deinde se erigit bipesque incedit. Sunt quae ex proportione incrementa partis vtriusque capere soleant, ut canis*. Videtur igitur addita legisse haec: *ἔπειτα δ' ὀρθοῦνται τε καὶ δίπους βαδίζει*. Talem apodosin flagitare etiam videtur protasis *τὸ πρῶτον*; sed Codices a Camo et me comparati tacent.

μείζω ἔξει] Ita pro *μείζονα* Rhen. Deinde *λοφούρα* dedi ex Med. Rhen. pro *λοφούρια*. Ambr. *ἀλοφούρια* habet. Versio Thomae *iubata*. In Theophrasti h. pl. pluribus locis *λόφουρα* nominantur, vt ab Eustathio ad Homerum, imprimis hist. pl. 3, 18. quem locum Scholia ad Nicandri Alexiph. 611. excerpserunt, sed *κολόφουρα* posuerunt, cum locus Callimachi ab iis positus, quem etiam Aelianus H. A. 9, 27. respexit, *λοφούρων* etymologiam et descriptionem apertissimam exhibeat: *ἐρπετά, τῶν αἰεὶ τεθράφαται λοφιαί*. Addunt Scholia: *λόφουρα δὲ εἰσι βόες, ἡμίονοι*. Noster praeterea nominauit I, 6. et 13. et 16. vbi Codices et Edd. nullam varietatem habent, quam miror h. l. Camum tenuisse, qui ex Med. *λοφούρα* scriptum posuit, cum reliquis in locis Editiones *λόφουρα*, etiam in Eustathio exhibeant. Denique vulgatum *γίνεται, ὕστερον δὲ τὸ ἀπὸ* (vbi Aldina, Basil. et Sylb. *δὲ* habent) ex Junt. Camot. Codd. suis, versione Thomae et Gazae correxit Camus. Versio Scoti hunc locum omisit. Rhenanus cum Aldina et Bas. facit; is hic et vbique *οὐθέν* et *οὐθεις* scriptum habet. *posterius ab ungula* vertit Thomas. Nunc ad rem, de qua noster de Part. 4, 10. *πάντα γὰρ ἐστὶ τὰ ζῶα νανώδη τἄλλα παρὰ τὸν ἄνθρωπον· νανῶδες γὰρ ἐστίν, οὗ τὸ μὲν*

ἄνω μέγα, τὸ δὲ φέρον τὸ βᾶρος καὶ πεξεῦον μικρόν. ἄνω δ' ἐστὶν ὁ καλούμενος θώραξ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τῆς ἐξόδου τοῦ περιτώματος. Τοῖς μὲν οὖν ἀνθρώποις τοῦτο πρὸς τὸ κάτω σύμμετρον καὶ πολλῶ ἔλαττόν ἐστι τελειομένοις, νέοις δ' οὔσι τούναντίον τὰ μὲν ἄνω μεγάλα, τὰ δὲ κάτω μικρά· διὸ καὶ ἔρπουσι, βαδίζειν δ' οὐ δύνανται. Τὸ μὲν πρῶτον οὐδ' ἔρπουσιν, ἀλλ' ἀκίνητίζουσι· νόνα γὰρ εἰσι τὰ παιδία πάντα· προϊοῦσι δὲ τοῖς μὲν ἀνθρώποις αὖξεται τὰ κάτωθεν, τοῖς δὲ τετράποσι τούναντίον τὰ κάτω μέγιστα τὸ πρῶτον, προϊόντα δ' αὖξεται ἐπὶ τὸ ἄνω· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ἀπὸ τῆς ἕδρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν κύτος. Διὸ καὶ ὑπεὶ οἱ πῶλοι τῶν ἵππων οὐδὲν ἢ μικρόν ἐλαττοῦς εἰσι, καὶ νέοι μὲν ὄντες θιγγάνουσι τῷ ὀπισθεν σκέλει τῆς κεφαλῆς, πρεσβύτεροι δ' ὄντες οὐ δύνανται. Vnde Plinius 11. s. 108. *Solidipedum crura statim iusta nascuntur mensura, postea exporrigentia se verius quam crescentia. Itaque in infantia scabunt aures posterioribus, quod addita aetate non queunt, quia longitudo superficiem corporum solum ampliatur.* Accedit auctoritas Xenophontis de Equestri re I, 16. de aestimanda pulli futura magnitudine: ὅτου γὰρ ἂν ᾧσιν αἱ κνήμαι εὐθύς γενομένου ὑψηλόταται, οὗτος μέγιστος γίγνεται. προϊόντος γὰρ τοῦ χρόνου πάντων τῶν τετραπόδων αἱ μὲν κνήμαι εἰς μέγεθος οὐ μάλα αὖξονται, πρὸς δὲ ταύτας, ὡς ἂν συμμέτρως ἔχη, συναύξεται καὶ τᾶλλο σῶμα. Xenophonti κνήμαι sunt, quae Philosopho nostro τὰ κάτω dicuntur. Observationem eandem confirmavit Buffon in historia naturali equi, sed alia ratione explicare causam conatus est, quam Philosophus ab eo non nominatus. Camperus olim a me consultus, respondit, se in iuniore elephanto pedes breuiiores, in adulto longiores posterioribus anteriores reperisse. In alteris literis posuit hanc opinionem, videri pedes quadrupedum eorum, quorum spina sit horizontalis, aequaliter crescere, vt in tauro, equo, camelo et cane; contra quorum spina obliqua adscendat, vt elephantis, forte etiam camelo, par-

dalibus, eorum pedes anteriores etiam cum aetate altiores fieri. Nescio an hinc fiat, ut cerui iuniores posterioribus pedibus anteriorum vestigia supergrediantur (*überschreiten*), quod adulti non faciunt, narrante etiam Buffono.

8. ἀλλὰ πρῶτον] Versio Thomae alterum omisit vocabulum. Deinceps vulgo ἀμαφόδοντα, quod servauit Camus. χαοχαρόδοντα Thomas serraliter dentata vertit. Postea ἐπαλλάττει τοὺς ὀξείας, omisso τοὺς ὀδόντας, Camotiana. Gaza: *aliis continui, ut equo et boui, sunt enim dentibus serratis, quorum series acutorum dentium mutua insertionem pectinatim se constipat.* Camus ita: *l'extrémité aigüe de leurs dents laisse entre chacune d'elles des intervalles égaux: — le cheval et le boeuf, dont les dents forment une surface plane.* Plinius 11. s. 61. *Dentium tria genera: serrati aut continui aut exserti. Serrati pectinatim coeuntes, ne contrario occurso atterantur, ut serpentibus; piscibus, canibus. Continui, ut homini, equo. Exserti, ut apro, hippopotamo, elephanto. Continuorum, qui digerunt cibum, lati et acuti; qui conficiunt, duplices; qui discriminant eos, canini appellantur. Hi sunt serratis longissimi. Continui aut utraque parte oris sunt, ut equo; aut superiore primores non sunt, ut bobus, ouibus omnibusque, quae ruminant. Caprae superiores non sunt, praeter primores geminos. Nulli exserti, quibus serrati; raro feminae, et tamen sine usu. Itaque cum apri percutiant, feminae sues mordent. Nulli, cui cornua, exserti, sed omnibus concaui; ceteris dentes solidi.* De suis noster infra 4, 11. χαυλιόδοντας αἰθήλεια οὐκ ἔχουσι τῶν ὑῶν. de Partibus 3, 1. αἰθήλεια τῶν ὑῶν δάκνουσι. Dentes ἐπαλλάττοντας ipse noster ibi ita περιγράφει: ἐναλλάξ ἐμπίπτουσιν, ὅπως μὴ ἀμβλύνωνται τριβόμενοι. vbi pectinatim coeunt minus bene Gaza vertit. Ceterum nouum est, quod nescio vnde addidit Plinius de capris et de dentibus exsertis. De his tamen etiam Albertus ad h. l. *culmos cauos eiici* monet, sed *cuneo osseo cavitati indito, ut in cornibus boum.*

9. ἄμα δὲ χαυλιόδοντας] Vulgo antecedens membrum desinebat in ὁμοῦ, quod cum Med. et Rhen. omisi. ὁμοίως δὲ reddidit Thomas et statim *καρχαρόδοντα*. Deinceps *φώκη καρχαρόδης* Rhen. et inepte *ζώοις* pro *ὄδοῦσι* habet. Albertus: *hoc enim habet dentes acutos ante et tamen unum ponit directe super alium, ut citius dividat, ne aqua intret os eius, quando masticat. In hoc enim suum genus diversatur a generibus piscium acutos dentes habentium.* Male inseruit quaedam deprauata ex libri de Partibus 3. cap. 1. In phoca sua Kulmus dentes incisores et caninos figura aequales et acutos, molares omnes tricuspidatos vidit et descripsit in Actis Naturae Curios. Vol. I. p. 22.

10. τὸ ἐν Ἰνδοῖς θηρίον] Ita pro ἐν Ἰ. τὸ θηρίον Rhen. Deinceps habet *μαρτιχώραν* — *τριστοίχους ὀδόντας*. Med. *μαρτιχώραν*, V. *μαντιχώραν*, R. A. *μαρτιχώραν*. Versio Thomae *Marthiokoras*: in Lipsiensi distincte scriptum *martikoras* legi. Vulgo erat ante Camum *μαντιχώραν*. Nomen cum Photio p. 67. Bibliothecae ex Ctesiae libro excerptante scripsit Camus. Cf. Aeliani H. A. 4, 21. Philostrati V. A. 3, 45. Pausanias 9, 21. Plinius 8, 21. et 30.

ἡλίξον λέοντα] Hinc Eldemir in Capite de Leone, in versione Gallica post Oppianum Gallicum p. 178. *Il y en a de plusieurs especes; j'en ai vu une, dit Aristote, qui a quelque ressemblance avec la figure de l'homme: son poil est d'un rouge fonce et sa queue est faite comme celle du scorpion.* Vides, quam monstrose peruerterit interpretatio Arabica historiam et doctrinam Philosophi.

δὲ καὶ ᾧτα] Juntina *δασὺ ᾧτα*, quae scriptura defendi poterat ex Aeliano: *τὰ δ' ᾧτα ἔοικεν ἀνθρώπῳ — μείζων δὲ καὶ δασέα. τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς γλαυκός ἐστι, καὶ εἰκασιν ἀνθρωπίνους καὶ οὗτοι.* Camotiana *δασὺ ὄμματα* habet, transposito vocabulo ᾧτα vel ὄμματα. Rhen. *δὴ καὶ τὰ ὄμματα* habet solus. Albertus: *animal in multis simile urso, quod tamen ipse Astiages (Ctesias) genus lupi esse dicit, quod a graeco nomine vocat maricon morion, quod*

sonat. vir insanus apud nos, et dicit — et est pilosum sicut ipse leo, et pedes eius similes sunt pedibus leonis, qui sunt rotundi et multos digitos fissos habent cum unguibus acutis, et oculi eius sunt sicut oculi hominis, et est fuscorum oculorum. Cor autem eius est rubicundum. Omisit igitur πρόσωπον et ὄμματα, non ὦτα, reddidit. Versio Thomae: faciem autem et aures, supra scripto nares.

τὸ δὲ χροῶμα κινναβάρινον] Rhen. δὲ omittit; κινναβάρινον Aldina et Sylb. Deinceps ἔχει cum Rhen. versio Thomae. Postea ἀπακοντίζειν Med. Simplex ἀκοντίζειν R. A. Albertus: et hoc animal eicit pilos et mutat eos pro tempore. Versio Thomae: habet, et hinc inde dependentia dicitur in acutum erigere. Quid igitur is scriptum legit? Ego non assequor. Denique post φωνῆ ex Med. Rhen. ἄμα inserui. Contra ὁμοιον in ὁμοία mutant V. R. A. Aelianus simpliciter φωνὴν σάλπιγγος ὡς ὅτι ἐγγυτάτω προέεται. Tigrin hoc animal Pausanias interpretabatur; equidem hystricis genus aliquod nobis non satis notum intelligi puto, sed fabulosa multa ex vulgi sermonibus admiscuit Ctesias.

11. ὕς δ' ὅλως οὐθένα] V. R. A. οὐθένα βάλλει ὀδόντα. Sed Vat. ὅλως omisit. Thomas vertit: posterius autem totaliter nullum iactat dentem. Scriptum igitur legit: ὕστερον δ' ὅλως οὐθένα βάλλει ὀδόντα. Contra noster de Generat. 5, 8. contra Democritum disputans: καίτοι θηλάζει γε καὶ ὕς, οὐκ ἐκβάλλει δὲ τοὺς ὀδόντας· ἔτι δὲ τὰ καρχαρόδοντα θηλάζει μὲν πάντα, οὐκ ἐκβάλλει δὲ ἔνια αὐτῶν πλὴν τοὺς κυνόδοντας, οἷον οἱ λέοντες. Plinius 11. s. 64. Suibus decidunt nunquam. Albertus h. l. cum Avicenna cum suibus nominat capreolos Africanos pulcrorum oculorum, Gazellas, credo, intelligens. Ceterum molares minores maioribus subditos suum reperit et descripsit Daubenton, adeo ut sues etiam dentes mutare consistet hodie. Etiam homines maxillares mutant, sed non omnes.

ὦπται δ' ὅτι] Vulgatum οὐκ ὦπται δ' ὅτι ex Aldina,

Med. Rhen. correxit Camus. R. A. habent οὐδένα αὐτῶν· οἱ δὲ τοὺς κυνόδοντας ὄπται βάλλειν μόνον καθάπερ ἄνθρωπος. Vatic. οἱ μὲν ὅλως — βάλλειν ἓνα αὐτῶν· οἱ δὲ τοὺς κυνόδοντας et cetera, vt R. A. Gaza vertit: *alii caninos tantum appellatos mutare velint, quos etiam homo amittit: verum hoc latere.* Versio Thomae: *hic autem caninos dentes solum, sui vero quod iactat quemadmodum homo, vnde Camus posuit in textu: οἱ δὲ, ὅτι βάλλει καθάπερ καὶ ἄνθρωπος.* Albertus post μόνον haec posuit: *et hoc plures experti circa canes testificantur. Quae autem eiiciunt dentes, non eiiciunt dentes anteriores, sicut homo, sed haec latent multos, quod industria ad hoc non ponitur experiendi — hoc enim accidens omnibus agrestibus conuenit, qui dentes eiiciunt. Culmos vero eorum plures eiiciunt. Culmus enim est sicut cornu, et huius signum est, quod in porcis culmus interius est concavus sicut cornu, et ingreditur in eum ex mandibula anteriori pars ossea tenens cum mandibula, et similiter est in culmis elephantii.*

πρὶν ἢ] Vulgato πρὶν ex V. R. A. ἢ addidi. Deinceps ὑποφύωσι Rhen. Postea vulgatum ἀντα, ὁμοίως δὲ τὸ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ex Sylburgii coniectura correxit Laemariana, Duualiana, firmata a Med. Reg. Rhen. Postea οἱ δὲ πρῶτοι βύτεροι ex Reg. dedit Camus.

12. ἐναντίως δὲ πρὸς] Thomae versio καὶ inserit post δέ. Deinceps vulgatum ἀνωθεν — πλατεῖς, κάτωθεν δ' εἰσιν ὄξεις ex V. R. A. versione Gazae et Scoti correxit Camus. Vitium viderat etiam Scaliger. De Partibus 3, 1. ὀρίζουσι δὲ ἐκατέρους οἱ κυνόδοντες μέσσοι τὴν φύσιν ἐκατέρων ὄντες· τότε γὰρ μέσον ἀμφοτέρων μετέχει τῶν ἄκρων· οἱ τε κυνόδοντες τῇ μὲν ὄξει, τῇ δὲ πλατεῖ εἰσιν. Plinius 11. s. 63. *Reliquis perpetuo manent: mutantur homini, leoni, iumento, cani et ruminantibus; sed leoni et cani non nisi canini appellati. — maxillares, qui sunt a caninis, nullum animal mutat. — Ceterum maxillis plures, quam*

feminis, in homine, pecude, capris, sue. — Ceteris senecta rubescunt, equo tantum candidiores fiunt. Denique observationem de maiore dentium numero in maribus obiter confirmavit in pluribus animalibus annotatio Daubentoni.

13. *τεθεώρηται πω*] Vulgo additum postremo loco *ταῦτα* cum Rhen. Med. et versione Thomae. *πω* omittunt R. A. Sequens *ἀραιόδοντες* Camotiana, Sylburgiana, Med. Canis. et Rhen. dedit. *ἀνόδοντες* Edd. pr. V. R. versio Thomae. *ἀρόδοντες* Ambr. Ante Sylburgium vitium viderat C. Gesner et *μανόδοντες* scribi voluerat, Hist. Aquatil. p. 1124. Vulgatam nunc confirmat locus nostri in Problem. 10, 47. et 34, 1. Plinius 11. s. 104. *Vitae brevis signa ponit (Aristoteles) raros dentes.* Veram scripturam reddidit Scotus et Albertus.

14. *κοραντῆρες*] Alberto *adulterini*. Verba *ἤδη δέ τισι γυναιξί* omisit Ambr. Plinius 11. s. 63. *homini nouissimi, qui genuini vocantur, circiter vicesimum annum gignuntur, multis et octogesimo, feminis quoque, sed quibus in iuventa non fuere nati.* Sequens *παρασχόντες* pro *παρέχοντες* dedi ex Med. R. A. In seqq. pro elephante Albertus cervum nominat, et *κοίμνα* Thomas *minutatim* vertit. *Τέταρας ἐφ' ἐκάτερα* Gaza *quatuor utrinque*, Camus *quatre à chaque machoire* vertit: contra Plinius *elephanto intus ad mandendum quatuor dentes.* De molaribus Philosophum loqui, in aperto est; numerum dentium adulti elephanti recte reddidit Plinius monente Campero *Description* p. 35. Postea *δύο μεγάλους* Reg. Denique *ἀνασίμους* pro *ἀνωσίμους* ex Med. et Rhen. dedi, quod Sylburgius etiam et Casaubonus repositum voluerant. Ceterum *κοιμνά* scriptum habent Edd. omnes; contra *κοῖμνον* Etymol. M. p. 328. Solus Hesychius *κοιμνός* de hordeo et *κοιμνούς* de herbis quibusdam albis habet.

15. *ἐξ ἐναντίας*] Thomae versio reddit *expositos*, vt *ἀνασίμους sursum flexos.* Sequens *κάτω γὰρ* ex V. A. dedit

Camus pro κάτω δέ. Pro βλέπουσι V. R. A. ἔχουσιν habent. Postea γενόμενος dedi pro γεννώμενος ex Rhen. γενώμενος Leon. Camotiana. Denique οδόντας τούς μεγάλους, ἀδήλους μέντοι τὸ πρῶτον scriptum vertit Thomas.

ὅστε ἔργον εἶναι] Verbum εἶναι omittit Rhen. Plinius 11. sect. 62. *elephanto intus ad mandendum quatuor: praeterque eos, qui prominent, masculis reflexi, feminis recti et proceri.* Postrema sunt vel ex errore interpretis vel ex diuersa scriptura orta. In lingua consentit Aelianus H. A. 4, 31. at Plinius 11. c. 61. *latam* male dixit, vbi *altam* vel *latentem* corrigendum esse monuit Camper *Description* p. 47. Discrimen dentium a philosopho annotatum nullum esse statuit etiam Camper p. 52. quamquam vario modo curuati reperiantur.

C A P V T IV. (vulgo VII.)

τῶν μὲν γὰρ] Rhen. τῶν τοῖς μὲν γὰρ habet. Verba τὴν δ' ὄψιν σιμὸς Thomas vertit *visu hebes*, quasi σιφλὸς scriptum legisset. *attollit in sublime faciem suam* Albertus. Verba καὶ χαυλ. ὑποφαινομένους omisit Scoti versio. δίχαλον Codd. omnes hic et vbicumque vocabulum occurrit. Ita δίχαλον ζυγὸν Hesychius ex poeta tragico nescio quo posuit. Pro ἤλικον ὄνος Thomas *maior asino*. Postea ὡς περ δόρατος Rhen. Pro vulgato δόρατα, quod habet etiam Venetus, Thomas *scuta* nominat. Scotus: *quapropter parantur ex eo solutares* (lego sotulares) *corrigiae*. Plinius 11. c. 39. *corii crassitudo talis, ut inde torquentur hastae.* Sed idem 8, 25. *Hippopotamus tergoris ad scuta galeasque impenetrabilis.* vnde Scaliger scribi maluit κόρυθας, Sylburgius θώρακας, Maussacus plura tentabat ita: μέγεθος δ' ἐστὶν ὄνου, τοῦ δὲ δέρματος τὸ πάχος ἤλικον ὅστε etc. Albertus habet: *ex eius spissiore fiunt soleae calceorum, ex tenuiore fiunt corrigiae cingulorum.* Idem in fine addit: *et hoc genus animalis est fissi labii inferius.* Ita scilicet vertit verba ἀνερόγωγὸς στόμα ἔχει, quae for-

tasse olim h. l. addita legit. Alioquin non apparet, quae causa fuerit Philosopho subito ad hippopotami descriptionem, quam scilicet audiendo acceperat, transeundi. Ipsum animal Aegyptiacum non vidisse, plura testantur, quae ex aliena narratione falsa retulit, quae senior aetas partim correxit, vti narraui in Disputatione adiecta Historiae litterariae Piscium, et nuperrime docuit egregius Cuvier in Descriptione Sceleti inserta libro: *Annales du Museum d' Histoire naturelle*.

C A P V T V. (vulgo VIII. et IX.)

Κῆβοι] Thomae versio *simia et kebi*. Alberto *kybon*, Vincentio *Kiboz*. De cynocephalis Albertus: *et haec sunt, quae in Mappa mundi canini homines vocantur*. Paulo antea τῆ φύσει R. Ambr. Postea ἀγριώτεροι — κυνοδεδεστέροις R. Ambr. καὶ ante τοὺς ὀδόντας omisit versio Thomae. Vulgatum κυνοειδεστέροις emendauit. Denique ἰσχυροὺς Rhen. Plinius 8. s. 80. *effratior cynocephalis natura, sicut satyris*.

2. οἱ δὲ πίθηκοι] Reg. *πίθηκες*. Deinceps τετραπόδεις Aldina, Juntina, Camot. vnde Sylburg. coniciebat τετραποδώδεις. Sequentia δὲ ὡσαύτως omittunt Med. Rhen. et versio Thomae. Contra sequens ὡς ante ὄντες V. omittit. ἀνθρωποειδῆς Rhen. Forte ἀνθρωπόδεις voluit. Denique τὸ πρότερον Rhen. Plinius 11. s. 62. *Simiae dentes vt homini. Idem s. 100. Simiarum genera perfectam hominis imitationem continent facie, naribus, auribus, palpebris, quas solae quadrupedum et in inferiore habent gena. Iam mammas in pectore et brachia et crura in contrarium similiter flexa: in manibus unguis, digitos longioremque medium. Pedibus paulum differunt. Sunt enim vt manus praelongi, sed vestigium palmae simile faciunt. Pollex quoque his et articuli, vt homini, ac praeter genitale, et hoc in maribus tantum, viscera etiam interiora omnia ad exemplar.*

ἢ τε θοιξ] Versio Thomae ἢ μὲν reddidit. Deinceps vul-

gatum οὐκ ἐπ' ἀμφοτέρω ἐχόντων ex Med. Canis. V. Reg. Rhen. Accoramboni correxi, quibuscum facit versio Thomae. Postea λεπτάς μέντοι dedi pro λεπτάς δὲ ex versione Thomae, qui tamen vertit. Pro μικράς Reg. habet μακράς. Gaza *prolixius*. Denique ἄλλα ante τετράποδα omisit Med. Versio Thomae: *et paruas. omnia enim quadrupedia has non habent*. Ceterum repetenda lectori est h. l. observatio supra c. 2. s. 2. posita de ciliis palpebrae inferioris, cuius qui non recordabantur iniuriam Philosopho fecerunt, veluti Camper *Description Anatom.* p. 7.

3. Ἐτι δὲ ἐν τῷ] Ita pro Ἐχει δὲ cum Rhen. et versione Thomae scripsi. Deinceps μικράς μαστῶν V. Reg. versio Thomae. Sequens καὶ ante βραχίονας omisit Thomas. Postea vulgatum περιφερείας πρὸς ἀλλήλας ἀμφοτέρων ex Med. et versione Thomae correxi. ὁμοίους vulgato ὁμοίως ex V. R. versione Thomae et Gazae substituit Camus. Plinius 11. s. 101. nescio unde: *simiae imbricati ungues*. Articulum τῷ ante ἀνθρώπῳ omittit versio Thomae. Ceterum Gaza h. l. vertit: *ut circumferentiae membrorum utroque obuersae inter se adducantur*. Supra vero cap. 1. καὶ ἔχουσι τὰ κοῖλα τῆς περιφερείας πρὸς ἀλλήλα ἀντεστραμμένα vertit: *aduersaque inter se habent conuexa curuaturae crurum suorum*. Vtrobique Gazam secutus est Camus, nisi quod utroque in loco vocabulum *courbure* rectius adhibuit. Posteriore in loco nostro vterque a sensu vero aberravit. Homo enim membra posteriora et anteriora antrorsum flectit, cum quadrupedes anteriora antrorsum, posteriora retrorsum flectant ex doctrina Aristotelis. Plinius 11. s. 102. *Homini genua et cubita contraria, item vrsis et simiarum generi, ob id minime perniciousa*.

οἶον χειρῶς] Versio Thomae οἶον omisit. Deinceps μακρότερος ex V. R. A. versione Gazae dedit Camus. Postea τὸ ante τῆς χειρὸς ex versione Thomae inserui, quae verbum καθάπερ omisit. θάνασ habet Rhen. et abhinc ἀπ' ἄκρου.

4. *συγκάμπει*] R. versio Gazae et Thomae *κάμπει*. Vat. *ἀμφω ὡς ποσὶ καὶ χερσὶ καὶ οὐ κάμπει*. Ambr. pariter *οὐ κάμπει* habet. Postea vulgatum *ὥσπερ πρὸς τὸν βρ.* emendauit ex Rhen. *πρὸς* omittunt V. R. A. versio Thomae. Recte solus Gaza *proportione cubitorum et tibiarum*, quem sequitur Camus. Sed ita *ὥσπερ* non erat tolerandum.

C A P V T VI. (vulgo X.)

ὄνυχια] *ungues* vertit Thomas, quasi *ὄνυχας* scriptum legisset. Sequens *κροκόδειλος*, quoniam *ὁ ποτάμιος* vel *ὁ ἐν Νεῖλῳ* non additur, intelligendus terrestris seu lacerta stellio Linnaei, recte admonente Alberto, qui Arabico nomine *hardon* vocat. Quod cum non animaduertisset Perraltus, temere Philosophum hyperbolae insimulauit.

ὠστόκα] Male Rhen. *ζωστόκα*. Deinceps *οὐδὲν γὰρ* vertit Thomas. Verba *μὴ ἐγκλίνοντι* (Rhen. *ἐγκλίναντι* rectius habet) et totum locum Gaza ita vertit: *adeo laeuem indiscretumque eum ipsum linguae tributum locum sortiuntur, vt nisi admodum labium diduxeris, ne vestigium quidem linguae inspicere queas*: quem secutus in vertendo Camus de lacuna tamen manifesta lectorem non admonuit. Breuissime etiam Albertus: *et in quibusdam non apparet piscibus aliquid simile linguae omnino, sed locus inuenitur lenis continuus*. Equidem ὥστε inserui, ceterum lacunae signa posui.

2. *ἔτι δὲ καρζαρόδοντα πάντα*] Vulgatum *ἐστὶ* ex versione Thomae correxi. *πάντα* omittunt V. Reg.

ἐν τῇ γῆ — διατρίβουσι] Med. V. R. A. Rhen. *διατρίβει*. Cetera auctiora aliter collocant V. R. A. *τὸ πλεῖστον ἔξω ἐν τῇ γῆ διατρίβει*.

ἀλειυνότερον] Ita etiam Herodotus 2, 114. vbi comparat annotationem Wesselingii.

C A P V T VII. (vulgo XI.)

κάτω καθήκει συνάπτοντα] Gaza: *latera deorsum ducta ventri iunguntur vt piscibus*. nimis breuiter, secutus sci-

licet Plinium, qui 8. c. 33. *At chamaeleontem et Africa, quanquam frequentiore Indiae. Figura et magnitudo erat lacerti, nisi crura essent recta et excelsiora. Latera ventri iunguntur, ut piscibus, et spina simili modo eminet. Rostrum, ut in paruo, haud absimile suillo: cauda praelonga in tenuitatem desinens et implicans se viperinis orbibus: unguis adunci, motus tardior ut testudini; corpus asperum ceu crocodilo; oculi in recessu cauo, tenui discrimine, praegrandes et corpori concolores: nunquam eos operit: nec pupillae motu sed totius oculi versatione circumaspicit.* Errorem Plinii et Gazae castigavit Perraultus in anatomia chamaeleontis, qui monet sensum esse hunc: costae pectus et abdomen et ilia continuant et coniungunt. Simul corpus vtrinque compressum piscium comparatione significat. Rectius vertit Camus, adeoque Albertus, vbi est p. 39. a. *Latera autem sunt valde continua coartatione descendencia usque ad infimam partem ventris, sicut videmus descendere latera piscis.*

χοιροπιθήκου] Hunc adhuc ignoramus, nisi eum malis intelligere, quem sub hoc nomine descripsit Boddaert in libro *Naturforscher* P. XXII. Plinius pro facie *rostrum suillum* posuit, eumque imitatus Gaza *rostrum simiae porcariae* vertit. *corio pitiki quasi porci simialis* versio Thomae. Pro *μακρόν* male Med. Rhen. versio Thomae *μικρόν*.

2. διχῆ διήρηται] Ex Camotiana, M. V. A. Rhen. versione Thomae, Scoti, Alberti, Gazae *διχῆ* addidit Camus. Sequens ἐπὶ βραχὺ paulo tenuis vertit Gaza, male omisit Camus, qui tamen recte *τινὰς δακτύλους* reddit *des especes de doigts, quosdam digitos* Gaza. Postea vulgatum ἔμπροσθεν — πρὸς αὐτῷ τριχὰ — διχὰ, bis et ter correxi e V. R. A. ἔμπροσθεν dedit Rhen. solus, αὐτὸν Rhen. et versio Thomae.

3. κοίλω τε] Rhen. *κοίλω μὲν* habet. Deinceps vulgatum *ὁμοίω τοῦ λοιποῦ σώματος* correxi inserto τῷ. Med. τῷ τοῦ λοιποῦ σώματι, V. A. τῷ λοιπῷ σώματι, Reg. τῷ λοιπῷ

σώματος habent. Postea επικαλύπτει τοῦτο dicit, quasi χροῖον, non χόρα, antecesserit. Intelligitur defectus palpebrarum et membranae nictitantis; sed interdum tamen oculos claudi marginibus cutis vtrinque iunctis observavit Perraltus. Ceterum Gaza inepte ex Plinio pupillae motum huc intulit et philosophum criminationi Perralti obnoxium fecit. Plinius 11. c. 36. *chamaeleontis oculos ipsos circumagi totos tradunt.*

χροιάς] V. A. χροάς. recte, puto. ὠχρὰν Thomas male *fuscam* vertit. παρδάλια *maculas leopardi* dixit Albertus. ὀφθαλμοὶ videntur, vt antea, dici oculi cute communi corporis tecti, paruo discrimine relicto; nam de ipsorum oculorum colore mutato non constat.

4. καὶ ἀποθνήσκων δέ] Inserui καὶ ex Rhen. et Thomae versione; haec vero sola δέ pro τε dedit, et sequens ὠχρὸς iterum *fuscus* interpretatur. Hunc esse colorem animalis contracti, cum minus apparet, et mortui affirmat Hasselquist p. 351.

καὶ ταῖς σιαγώσιν ὀλίγα σαρκία] Verba vulgo interposita, ἄσαρκα δὲ παντελῶς ἐστὶ καὶ ταῖς σιαγώσιν, cum M. V. R. A. Rhen. versione Scoti et Gazae omisit Camus. Versio Thomae habet, vbi est *apud genas* pro καὶ ταῖς σιαγώσιν, quasi πρὸς ταῖς σιαγώσιν scriptum legisset. Deinde πρόσφρασιν Rhen. *in radice caudae, vbi cauda cum corpore suo continuatur*, vertit Albertus.

Καὶ αἷμα δ' ἔχει] Rhen. δὲ omittit, sequens μόνον versio Thomae. περὶ ante τὰ ὄμματα ex Vat. inseruit Camus: idem ante sequens ὅσα insertum vertit Thomas.

5. συνεχῆς δὲ τούτοις] Hoc equidem non satis intelligo: Perraltus nervos visorios magis longos nec cerebro continuatos esse ait. *Prope iis contiguum* vertit Gaza.

περιέχει τι] V. A. περιέχει διαλάμπων τι αὐτῶν. Reg. περιέχει δὲ λάμπων τι αὐτόν. Versio Thomae περιέχεται reddidit *continetur* — *aliquid per ipsos*. Hinc effeci quod dedi. Perraltus hunc circulum per ipsam aperturam cutis

conspici posse affirmat. *quidam lucens veluti anulus aeneus tenuis nulla pelle interceptus cingit* Gaza vertit, quasi περιέχει τις λάμπων ὄλον χοίκος χ. λ. et pro διὰ τούτων aliud quid scriptum legisset. Et sane διὰ τούτων ad oculos commode referri non potest; ad cutem si referre volueris, διὰ τούτου scribendum erit. *on aperçoit autour de l'oeil à travers les membranes* vertit Camus, nescio quo auctore. Albertus ita: *et cum excoriatur corium, quod est inter oculos et circa eos, apparet quasi sit color aeris luteus aut armillae quae fit ex aere, et hic color est sicut si album clarum super se natans habeat rubeum subtile et undique videatur per ipsum.* Videtur is scripturam nostram διαλάμπων δι' αὐτοῦ confirmare. Sed Camus ex Codice *lucens* pro *luteus* retulit, Scoti vero verba haec posuit: *Et cum aufertur corium, quod est supra oculos, apparet sub ipso simile armillae aeris gracili lucenti.* Ceterum χοίκος *lunata* dicitur Thomae.

Καθ' ἅπαν] Rhen. Καὶ ἅπαν. Sequens ἰσχυροὶ omit-
tunt Juntinae. Deinceps vulgatum ὑπερβάλλοντες ex Med.
Rhen. correxi. *excedentes* versio Thomae. Plinius l. c. *Et
coloris natura mirabilior: mutat namque eum subinde et
oculis et cauda et toto corpore — defuncto pallor est. Caro
in capite et maxillis et ad commissuram caudae admodum
exigua, nec alibi toto corpore. Sanguis in corde et circa
oculos tantum: viscera sine splene. Hibernis mensibus la-
tet, ut lacerta.* Idem 11. c. 36. s. 72. *pulmo chamaeleonti
portione maximus, et nihil aliud intus.* Vides quam sibi
constet in ineptiis, quas alienis vbique admiscet Plinius.
Albertus ita: *Per totum autem corpus eius extensum est
membrum unum fortissimum et hoc est dorsum ipsius et os
dorsi compositum ex spondilibus eius.* Qui toto, vt aiunt,
coelo aberravit, forte Scoti versione falsus. Cautè Gaza
hunc locum interpretatus est, quem imitari debebat Ca-
mus. Nunc vero omnium ineptissima haec posuit: *Le
corps est revêtu presque dans sa totalité de plusieurs mem-*

branes fortes, qui s'élèvent sensiblement au dessus de celles qui couvrent le surplus du corps. Scilicet de interioribus loquitur Philosophus, et nunc pulmonum singularem formam et firmitatem explicat, vti iam olim monui in Priore Physiologiae Amphibiorum Specimine anno 1790. edito p. 41. vbi totum hoc caput de chamaeleonte sum interpretatus. Addo locum Theophrasti apud Plntarchum de Solertia animalium p. 73. ed. Reiskii, p. 187. Huttenii, vbi de colorum mutatione est: μεταβάλλει ὁ χαμαιλέων — ὑπὸ δέους ἄλλως τρέπεται φύσει ψοφοδεὴς ὢν καὶ δειλός· συνέπεται δὲ καὶ πνεύματος πλήθος, ὡς Θεόφραστος· ὀλίγον γὰρ ἀπόδει πᾶν τὸ σῶμα τοῦ ζώου πλήρες εἶναι πνεύμονος, ᾧ τεκμαίρεται τὸ πνευματικὸν αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὰς μεταβολὰς εὐτρέπτον. Coloris igitur mutationem a timiditate repetebat Theophrastus, ad quam conferre putabat spiritus multitudinem pulmone ingenti contentam, quo paene totum corpus sit refertum. Hinc etiam patet, quo sensu supra dixerit philosophus τῆς χοροῖας μεταβολῆ ἐμφυσσωμένῳ αὐτῷ γίννεται, i. e. corpore inflato fieri coloris mutationem. Atque ita de Partibus 4, 11. ἰσχνότατος ὁ χαμαιλέων τῶν ὠτόκων καὶ πεζῶν ἐστὶ πάντων· ὀλιγαίμοτατον γὰρ ἐστὶ πάντων· αἴτιον δὲ τὸ τῆς ψυχῆς ἡθός ἐστὶν αὐτῷ· διὰ γὰρ τὸν φόβον γίννεται πολύμορφος· κατάψυξις γὰρ ὁ φόβος δι' ὀλιγαίμιαν καὶ δι' ἔνδειάν ἐστὶ θερμότητος. Ex quo postremo loco Plinius 28. s. 29. *Similis et magnitudine est supra dicto crocodilo (terrestri), spinæ tantum acutiore curvatura et caudæ amplitudine distans. Nullum animal pauidius existimatur, et ideo versicoloris esse mutationis.* Pulmonum membranaceam structuram laciniis multis transuersis auctam pinxerunt Valisnerius et Perraltus.

[*χορόνον ἰσχυρῶς, βραχείας ἔτι κινήσεως*] Vulgatum *χορόνον, βραχείας ἰσχυρῶς ἔτι κινήσεως* sola Thomae versione confisus correxi. Codices scripti nihil mutant, nisi quod Rhen. *βραχείας δὲ ἰσχυρῶς* habet. Vitium arguit ineptum

ἰσχυρῶς βραχείας ἔτι. Ceterum recte Gaza *dissectus hic totus spirare praeterea diu potest*. Scilicet vocabulum ὅλος copulandum cum verbo ἐνεργεῖ, non cum ἀνατεταμημένος. Cum pulmones per totum corpus extensi pertingant, dissectus etiam chamaeleon toto corpore respirat diu.

διαφερόντως μὲν] Rhen. μὲν omisit. De contractione corporis atque inflati spiritus emissionem dici haec admonuit Perraltus. Splenem vel lienem in specie Africana paruum reperit Valisnerius, in Asiatico Hasselquist, in suis contra desiderarunt Panarolus et Perraltus.

φωλεύει] *subit cavernas et latitat* Gaza, quem secutus Camus, *Le chaméléon habite dans des trous*, grauius etiam peccauit. Nec immunis ab hac culpa Albertus: *mansio autem eius est in cauernis et fissuris petrarum et montium, sicut lacertae*. De latitatione hiberna dixit Hasselquist p. 349.

CAPUT VIII. (vulgo XII.)

πάντ' ἔχει] Intellige τὰ τῶν ὀρνίθων γένη, vti recte monuit Sylburgius. Saepe ita ab vno sexu ad alterum subito transit Philosophus. Deinceps εἰς τοῦμπροσθεν male Aldina cum Codice Regio habet.

. ἔτι δὲ τὸ ἰσχυριον] Rhen. ἔστι habet. Sequens μηρῶ vulgato μικρῶ ex Med. et Rhen. substitui. Statim μακρῶ habet Med. quod recipere ausus non sum, cum Albertus habeat in versione: *ancha est longa similis coxae quadrupedum et adhaeret corpori quasi a laterè medii ventris eius et hoc habet proprium, quod a gressibili distinguit, et ideo putatur esse coxa, quando absconditur a volatili. Coxa vero volatilis est os illud, quod cum carne sibi adhaerente continue iacet inter crus et membrum anachae, quod adhaeret dorso volatilis*. Thomae versio μηρῶ reddidit cruri. Gazae: *et clunem femori similem longiorem ventremque medio tenus porrectum cohaesione perpetua, ita vt ipsum diuulsum femur esse videatur; sed enim femur parte alia iunctum tibiae est*. Ceterum vt in superiore

parte pedum posteriorum, cute abdominali constricta nominanda vulgus aberrare solet, ita cum eo loqui conatus Philosophus ab errore non immunis dici potest. Quod enim femur videri ait, verum esse femur agnouit et singula ossa pedum recte enarrauit Imperator Fridericus II. in Libro de arte venandi cum auibus Libri I. p. 40. vbi vide annotata p. 27. et 28.

στεγανόποδα διηρθρωμένους] Vulgatum στεγανόποδά ἐστι, διηρθρωμένους δ' ἔχει ex Vat. Reg. correxit Camus. Sequens ἔχουσιν ante οἱ πλείστοι ex Codice suo Accorambonus, ex V. R. A. inseruit Camus. Accedit versio Thomae. ἀντὶ πτέρων recte interpretatur Albertus: *quo vititur loco calcanei in stando et loco pollicis in apprehendendo*. Cf. ad Friderici II. Artem dicta p. 29.

σπίζης] *fringilla* Gazae. Laudat hunc locum vitiose scriptum Scholiastes Theocriti ad Pharmaceutriam. Sequens ἴδια pro ἰδίᾳ ex Camotiana et versione Gazae adsciui, vt̄i postea ὁμοίαν pro ὁμοίως ex Med. et versione Thomae. Post ἔκτασιν copulam καὶ omisit Thomas. Ceterum de aue Noster de Partibus 4, 12. ἡ δ' ἕγγξ δύο μόνον ἔχει τοὺς ὀπισθεν καὶ δύο τοὺς ἔμπροσθεν. αἴτιον δὲ, ὅτι ἥττόν ἐστιν αὐτῆς τὸ σῶμα προπετές ἐπὶ τὸ πρόσθεν. Eodem modo psittaci, pici, cuculi, striges digitos retro binos versos habent, monente Perralto, *Oeuvres de Physique* Vol. 2. p. 376.

εἰς τοὺπίσω] *ad superius* Thomae versio. Deinde ὁμοίως pro ὁμοίους ex V. R. A. et versione Thomae dedi, postea κολιῶν pro κολοιῶν ex solo Rhen. *colayorum* versio Thomae. *Monedulas* Gazae, in quibus nihil simile reperitur. κολιοὶ sunt e picorum genere. τρίζει Thomas *trizat* vertit, addens: *vocabulum impositum a voce, modo emittendi vocem, qui cum saltu*. Aeliani H. A. 6, 19. καὶ τὸν πλάγιον ἡ ἕγγξ αὐλὸν μιμεῖται. Frischius noster vocem iyn̄gis cum voce picorum comparabat, equidem clamori tinnun-

culi similem exaudire mihi visus sum. Ceterum Med. *τρίξει*, Ambr. *τρύξει* habent.

3. *ἔχουσι μὲν, ἴδιον δέ]* Vatic. *ἔχουσιν ἴδιον*. Sequens *ἔχουσιν* omittunt V. R. A. et versio Thomae, ut *τούτων* post *πόρους* Rhen. et Med. Postea *καρδαμύττουσι* Rhen. *operiunt oculos* Thomas vertit, ut *κανθοῦ lacrimali*, et *δέρματι ἐπιόντι pelle supposita*. Denique *ἐν τῷ ἄνω* pro *καὶ τῷ ἄνω* Rhen.

οἱ σαῦροι] Articulum omittit Rhen. Sequens *πάντες* ante *ὥσπερ* omittunt Med. Vatic. *non tamen operiunt pellicula oculos quidem sicut avis* versio Thomae. Igitur inclusi vocabulum inutile. Postea *καὶ* ante *καυλὸν* omisit versio Thomae et cum Codd. suis Camus.

4. *ὀρροπύγιον]* Vulgatum *οὔροπύγιον* ex Med. Vat. Ambr. Rhen. correxi. *ορορίγιον* versio Thomae. *ὀρροπήγιον* Reg. Ita statim *μικροῦ ὀρροπύγιοι* Camot. Rhen. *μικροῦ ὀρροπύγιοι* Ald. Junt. *μικροῦ ὀρροπύγιοι* Basil. *οἱ δὲ μικρὸν ὀρροπύγιον* Vatic. *οἱ δὲ μικρὸν ὀρροπήγιον* Reg. Mecum facit Mediceus et Ambr. *parui oriorigii* versio Thomae. Paulo antea *ἔχοντες πέτονται* Vatic. Reg. *apud ventrem habentes volant* Thomae versio.

καὶ γλωτταν] Vulgo intersertum *γὰρ* cum Codd. suis, Rhen. et versione Thomae omisit Camus. *καὶ γλώσσαν* δὲ malebat Sylburg. Post *γλωτταν* ex Thomae versione *ἔχουσι* inserui. Pro vulgato *πλατείαν* ex Med. et Rhen. *βραχέϊαν* dedi. Post *ὀρνίθων* Rhen. cum Med. omittunt.

ἐπιγλωττίδα ἐπὶ τῆς] Versio Thomae *epyglottum*. Sequens *ἐπὶ* omittit Rhen. Deinceps *διάγει* Camot. Med. Rhen. Voluisse videntur dare *διανοίγει*. *claudit et aperit* versio Thomae. Postea vulgatum *καθεῖναι* ex Rhen. correxi. *nihil descendat* etiam versio Thomae.

πληκτρα] Ita pro *πληκτρον* Rhen. Med. V. R. Deinceps *πληκτιφόρα* Rhen. Sequens *μόνος* omisit Thomas. Postea vulgatum *ὁ οὔτε σὰρξ* correxi ex Rhen. et versione Thomae. Denique verba *τὴν φύσιν* omisit Rhenani liber. Ce-

terum Medicus liber cum sequente capite librum tertium exorditur.

C A P V T IX. (vulgo XIII.)

ἀφώρισται] Rhen. ἀφώριται. Sequens ῥύακας Thomas vertit *canales*, Gaza *alveolos humoris*. Plinius 11. s. 95. *Delphini binas in ima aluo papillas tantum nec evidentes et paulum in obliquum porrectas: neque aliud animal in cursu lambitur.*

2. τότε τῶν βραγχίων] Rhen. τῶν τε τῶν βρ. Deinceps vulgatum δύο ὄντα πρὸς τὰ βραγχία correxi ex versione Thomae. προμήκεις δύο, οἷον ἔγγελυς δύο ὄντα Camot. πο. δύο, οἷον ἔγγελυς δύο πρὸς Med. Ceterum Tryphon Grammaticus apud Athenaeum 7. p. 299. monet Atticos in singulari numero ἔγγελυν, plurali vero ἐγγέλεις per omnes casus frequentasse, addens Ἀριστοτέλης δ' ἐν τοῖς περὶ ζώων διὰ τοῦ ἐγγέλεις εἶρηκεν. Quod praeceptum libri scripti et editi Aristotelis nusquam secuti sunt, sed terminationem vbique variarunt.

οἷον ἐν Σίφαις] Versio Thomae: *cestreus* — qui in lacu ouat, quasi scriptum legisset κεστρέυς, οἷον ἐν Σ. ὁ ἐν τῇ λίμνῃ κύων. Deinceps τανία Med. τεινία Reg. Noster de Incessu anim. 1, 7. καὶ γένος τι κεστρέων, οἷ γίνονται ἐν τῇ λίμνῃ τῇ ἐν Σίφαις. De Generat. 3, 11. τὰ δὲ τῶν ζώων σκωλημοτοκεῖται καὶ τῶν ἐναίμων, οἷον τῶν γένος τι κεστρέων καὶ ἄλλων ποταμίων ἰχθύων, ἔτι δὲ τὸ ἐγγελύων γένος. Sylburgius monuit apud Stephanum Byzantinum et Ptolemaeum Σίφαις esse, apud Pausaniam dorice Τίφα. Locus est in Boeoticis c. 32, 3. situs paludis in Thespiaca regione. De eodem vero genere est de Gener. 2, 5. de piscibus sine sexu: οἷον αἶ τε ἔγγελυς καὶ γένος τι κεστρέων περὶ τοὺς τελματιαίους ποταμούς. Infra 5, 11. ἐνιοὶ δὲ τῶν κεστρέων οὐ γίνονται ἐκ συνδυασμοῦ, ἀλλὰ φύονται ἐκ τῆς ἑλύος καὶ τῆς ἄμμου. Denique 6, 15. ἀλλὰ γένος τι ἐστὶ τῶν κεστρέων τοιοῦτον, ὃ φύεται ἐκ τῆς ἑλύος καὶ τῆς

ἄμμον. Male ex hoc genere duo effecit Camus Commentarii p. 528. Suspicionem Wottoni de hoc genere posui in Historia litter. Piscium p. 75. Hos eosdem esse puto τοὺς ὀρυκτοὺς κεστρεῖς, quos fossiles reperiri ait Strabo 4. p. 17. ed. Sieb. prope Ruscinonem in Gallia ad lacum vicinum. Denique Theophrastus Aristotelis discipulus de Piscibus in sicco degentibus p. 469. ed. Heins. κεντρίσκον nominare videtur hoc idem cestrei genus: ἕνια γὰρ οὐκ ἐκ ζώων, ὡσπερ ἡ ἔγχελυς· δοκεῖ δὲ αὐτῆ γίνεσθαι (deest quod versio Furlani sponte interpretatur)· καὶ ὁ καλούμενος κεντρίσκος, ὡσπερ καὶ ἐν Ἡρακλείᾳ περὶ τὸν Λύκον ποταμόν. Is etiam fossilis repertus fuisse dicitur. Nomen centrisci, nisi vitiose est scriptum, vt κεστρεὺς proprie piscem rostri acuti significat.

σμήραινα] Rhen. σμύραινα. De incessu cap. 7. ἕνια τῶν ἐνύδρων τοιούτων οὐδὲν ἔχει πτερόγιον, οἷον αἱ μύραινα, ἀλλὰ χοῖται τῇ θαλάττῃ; ὡσπερ οἱ ὄφεις τῇ γῆ καὶ τῇ θαλάττῃ. Deinceps τῶν δὲ σελαχῶν τὰ πλατέα omisso μὲν versio Thomae. Postea vulgatum προμήκη διαφόρως ἔχει ἐν τοῖς πλαγίοις omissis verbis διαφ. ἔχει correxit Camus ex V. R. A. Rhen. versione Thomae, Scoti et Gazae. Denique οἷον ante τὰ γαλεώδη (male V. A. ἀλεώδη) omittit Reg.

3. ὁ δὲ βάτραχος] Ex Codice βάτος annotavit Accorambonus. Negationem ante ἀκανθῶδει omittunt V. A. Contra Mcd. οἱ σελαχῶδεις cum Rhen. et versione Thomae habet statim, omissa negatione.

4. καὶ τὰ μὲν ὀλίγα] Vulgatum καὶ πάλιν τὰ μὲν ὀλίγα ex V. R. A. versionibus Thomae, Scoti et Gazae correxit Camus. Post ἐκάτερα Rhen. πάντες omisit, et deinde κάπος sine ὁ habet. Postea δίστιχα Reg. Denique ξιφίας Rhen. ἐν ante τοῖς ἰχθύσι omisit versio Thomae. πλήθος pro πλήθους male Vatic.

5. πτερωτὸν] Plumatum Thomae. Sequens λείον Gaza laeues vertit. Sicut qui cutem squamis conspicuis tectam

non habent: *qui ont la peau lisse* vertit Camus. Docent exemplar congrui et anguillae deinceps posita, vbi Rhen. cum Thomae versione ἔρχεσθαι καὶ θύννος habent.

σκάρου] V. R. A. ἐκτὸς σκάρου habent. Deinceps vulgatum καὶ πολυστοίχους, καὶ ἔνιοι ἐν τῇ γλώττῃ· καὶ γλῶτταν σκληρὰν ex coniectura Scaligeri correxit Camus.

6. οἱ μὲν ἀνεργῶγος] V. R. A: omittunt οἱ μὲν, nec sequitur, quod illis verbis respondeat. Igitur seclusi. Sequens ἔνια sola Camotiana cum Codd. Cami, Rhen. versione Thomae et Gazae habet. Statim ζωοτοκούντων pro ὠοτοκούντων ex Rhen. et versione Thomae posui. ζωοτόκων ex Aldina, suis Codd. et versione Scoti dedit Camus, qui tamen de veritate lectionis dubitabat propter ea, quae cap. 7. traduntur, et malebat ὡσπερ καὶ τὰ καρχαρόδοντα τῶν τετραπόδων.

σκληρόφθαλμοι ὄντες] Quae vulgo adduntur βλέφαρα δ' οὐκ ἔχουσι, recte cum Camotiana, Med. Rhen. et versione Thomae omisit Camus. Deinceps πλὴν βάτου voluit scribi Niphus, quem recte Camus refutavit ex loco de Generat. anim. 3. c. 3.

C A P V T X. (vulgo XIV.)

ποτίμοις] Vulgatum ποταμίους ex Medic. Canis. Rhen. et versione Thomae correxi. Sequens καὶ omittit versio Thomae. Deinceps ὄφεις Rhen. habet.

τῆς κεφαλῆς] Vulgatum τὴν κεφαλὴν ἔχουσι γογγρ. ex Vatic. correxi. quoniam caput marinorum est durissimum et asperum et minus quam caput terrestrium proportione corporis sui Albertus et Vincent. 20. c. 11.

2. Εἰσὶ δὲ καὶ] Vulgatam εἰσὶ δὲ σκ. ex Medic. Rhen. et versione Thomae auxi addita copula καί. Deinde τὸ εἶδος ex Rhen. dedi pro τῷ εἶδει. De scolopendra terrestri et nomine dicitur ad 4, 7, 2. de marinis ad 9, 25, 4.

γίνονται δὲ οὐδ' αὐταὶ] Vulgatum γίνονται δ' αὐταὶ ex R. V. A. et versione Thomae correxi.

3. τῶν πετραίων] Ex V. R. *τι πετραῖον* dedit Camus.
δίκας] *vindictas* vertit Thomas.

CAPVT XI. (vulgo XV.)

πῶς ἔχει] R. V. A. *ὡς ἔχει*. Deinde τοῦτο γὰρ διαφ.
 Rhen.

τῷ τὰ μὲν] Medic. τῷ τὰ μὲν λοιπὰ ἔναιμα.

ἔτι δὲ — τετραπόδων] Haec ex Vatic. Canis. Medic. et
 vers. Thom. addidit Camus. Sed in Vatic. post ζωτόκα
 insertum est ὠσόκα. Consentit etiam Albertus p. 40. b.
 Verba καὶ ὄρνις Camotiana omisit, sed Rhen. habet, qui
 tamen postea καὶ κῆτος omittit.

ὄφεις] Vitiosum est, vt manifestum. Genus enim ser-
 pentium ipse antea nominavit.

στόμαχον μὲν ἔχουσι καὶ] Hanc vulgatam ex Medic. et
 vers. Thom. correxi.

2. ὅσα ὠστοκεῖ τῶν] Male Medic. ζωστοκεῖ.

οὐχ ὅμοιον] Ita pro οὐθ' ὅμοιον Rhen.

3. ὅσα αἷμα ἔχει] Haec, vncis seclusa, omittunt Medic.
 Rhen. habuit Albertus.

καλοῦνται] καλεῖται ex R. V. A. Camus dedit. vocant
 Thomas ex καλοῦσι vertit.

ὁμοίως πλὴν] Falsam distinctionem et sententiam ver-
 tendo obscuravit Gallus: *la tenuité de leur sang et le
 peu de volume de leur corps font qu'on n'apperçoit de sang
 qu'au coeur*. Indicium vitii habet Alberti versio: *nisi quia
 in corde vaccae, quin et cerui et quorundam aliorum ali-
 quando ossa reperiuntur*. Videtur, igitur scriptum legisse
 πλὴν ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ. Vulgabatur ὁμοίως πλὴν ἐν τῇ
 καρδίᾳ. "Ἴδιον δ' ἐστὶν etc. quae ita vertit Gaza, nec va-
 riant libri scripti. Quod Albertus *ceruos* nominat, ab eius
 errore venit, non a libris. Ipse noster de Part. 3, 4. Ge-
 ner. 5, 7. boues et equos, altero loco βοῶν ἐνίας, Hie-
 rocles Hippiatr. p. 173. ex nostro equos καὶ ἡμιόνων ἔστιν
 οὓς nominavit. Plinius: *in equorum corde et bouum ossa re-*

periuntur interdum. De meo ἴδιόν τι dedi. Verba ἔχει δὲ καὶ ἡ τ. ι. κ. ὀστοῦν hoc in loco vertunt Thomas et Scotus, sed paulo inferius collocata habent R. V. A. Plane omisit Gaza.

4. οἶον ἰχθύς] Ex R. V. et versione Thom: οἶον οὐκ ἰχθύες οὐκ ἔχουσιν, οὐδ' εἶ τι ἄλλο dedit Camus. Vulgo erat οἶον ἰχθύς οὐκ ἔχει, οὐδέ τι ἄλλο τῶν ζώων, ὃ ἔχει βρ.

ζωοτόκων — ὠστοκόων] Ita M. V. A. R. Rhen. Thom. versio pro ζωοτοκούντων — ὠστοκοούντων. Solus tamen Medic. cum Rhen. et Thoma ὠστοκοούντων habet.

ὀλίγου] Ita pro ὀλίγους Codices Cami, Canis. Rhen. versio Thomae et Gazae. Deinde vulgo ἐν περιστεραίς, quod correxi ex Medic. Rhen. et versione Thomae, vt fecerat Camus.

αἰγοκέφαλος] Albertus *agatycalus*. Thomae versio: *accipitre et miluo. noctua autem totaliter non habet.* Legit igitur scriptum: ἰκτίνω· γλαυξ δ' ὅλως οὐκ ἔχει. Ex eodem καὶ ἐπὶ τῶν dedi, vbi vulgo καὶ deerat. ὅλως omittit R.

ἐμύς] Ita pro μῦς ex versione Thomae et Gazae dedit Camus. Copulam καὶ ante crocodili et ranae nomen omisi cum Rhen. Vocabula φρούνη, σαῦρος versio Thomae postea post verba τὰ μὲν ἔχει inserit.

ἔλαφος] Nemesius de Natura hominis 4. p. 116. ἔλαφοι δοκοῦσι μὴ ἔχειν τὴν ξανθὴν χολήν, ἐπειδήπερ ἐν τοῖς ἐντέροις ἔχουσιν αὐτὴν διεσπαρμένην καὶ ἀφανῆ.

5. ἔτι δὲ ἵππος] Ita versio Thomae pro ἔτι δὲ τάδε ἵππος. Contra V. R. A. ἐπὶ δὲ τάδε habent. Deinde ὕων Medic. Rhen. versio Thom. et Scoti et Albertus. In libro 4. de Part. c. 2. vulgatur ἐν τῷ τῶν μυῶν. vbi Gaza et Thomas μυῶν verterunt. Vulgatur μυῶν, deinde Ἀχαιναὶ (αἱ) καλούμεναι. Nostrum ex V. A. et versione vtraque dedit Camus. *achainii* Thomas. *species cerui hahane, quam quidam dorchadem esse dicunt, habet fel in auricula* Albertus. Antigonus Carystius c. 76. ex h. l. τοὺς Ἀχαινοὺς καλουμένους, sed c. 35. genus foemineum habet. Cf. infra ad 9, 5.

ἵππος] Repetit de Partibus 4, 2. Hierocles Hippiatricorum p. 173. ex Aristotele tradit: οὐκ ἔχειν τε προσπεφυκυῖαν τὴν χολήν· κείσθαι γὰρ αὐτὴν παρὰ τὸ ἔντερον πολλὴν καὶ δυσώδη. Idem ibidem refert ex nostro, equum habere πνεύμονά τε τρίβολον, quod C. Gesner. p. 449. recte in τρίλοβον mutavit, Ruellius vero interpres pulmonem recte in hepar transtulit.

φώκη] De Partibus 4, 2. repetiit de phoca et delphino, nec Belonius reperit vesicam, quam tamen cum Seuerino et Segero reperit Hartmann et Perrault. Plinius 11. s. 75. *Praeterea in iecore est et cetis omnibus; vitulis quidem marinis ad multa quoque nobile.*

ἐν τῇ κέρκῳ] Hoc plures etiam hodie venatorum asserunt. Certum est caudam colorem virescentem intus gustumque amarum habere. Hinc saltim opinio orta videtur de bile caudae insidente.

ὁ λέγουσι] Rhen. ὁ λέγω, τὰ μὲν. Ante sequens ὑγρὸν vulgo insertum ὄλον omittunt Medic. Rhen. versio Thomae et Gazae. Hic posterior etiam τῷ σπληνὶ scriptum legisse videtur.

6. ζῶντες· ἐγγίγνονται] Rhen. ζῶντας. Vulgo ἐγγίγονται legitur, quod mutavi. *fiunt* vertit Thomas. Inepte Albertus *neruos* pro *vermibus* nominavit. Aldina οὐλῶν, Basil. ὠλῶν habent, quod ex libro scripto in εὐλῶν mutari iussit Scaliger. *Vimniculos* ex versione Thomae posuit Camus, equidem *maximis genus immiclis* scriptum reperi. Plinius 11. s. 49. *Ceruis inesse in capite vermiculi sub linguae inanitate et circa articulum, qua caput iungitur, numero viginti produntur.* Auctor libri de natura rerum apud Vincentium 18, 39. *Venatores autem pro experimento certissimo prodiderunt, quod ceruo ad aetatem gravidam veniente, osse capitis sub oculo terebrato naturaliter (i. e. sinu seboso Pallasii) vespae concretae et formatae interius ex humore superfluo, vel, ut alii autumant, ex medulla produnt euolantes: et tunc dicunt eum non posse diutius vi-*

vere — aliquando etiam eodem modo vespas dicunt prodire concretas e naribus cerui. Intelligit sinus frontales, in quorum cellulis nidulantes apud oves, capras et ceruos hos vermes descripsit et pinxit Thorne *Philosophical Transact.* no. 295. Hos e capite caprae detractos vermes medicinae loco praescribit oraculum apud Alexandrum Trallianum. Ingrediuntur autem per nares, vbi ova deponuntur.

οὖν οὐκ] Rhen. οὖν omisit.

7. ἐλέφας] ἔλαφος *ceruus* vertit Thomas. Deinceps *τεμνόμενον* Rhen. Ceterum *χολήν* intelligi vesicam felleam, non est quod moneam. Is enim vsus vbique sollemnis Philosopho. Locus, quem designat, est ipse ductus choledochus amplius, quem Galenus 6, 8. Admin. anatom. pro vesica fellea habuit. Cf. Camper *Description* p. 38.

ἔχουσι χολήν] Posteriorius vocabulum ex R. V. A. addidit Camus.

γλανίς] Inter maritimos igitur pisces quaerendus glanis. Deinceps *λιόβατος* ex Codd. memorat Camus. Hunc eundem Codices nominant infra 6, 11. Postea *γγενam* nominat Thomas. *σφύραινα* propter longitudinem corporis memoratam malebat Gesner *Aquatil.* p. 1060. et 1062.

ὅσπερ ἔχει] Alio ex scripto nostri refert Aeliani H. A. 13, 4. ὅτι ἄρα ἐπὶ τοῦ λοβοῦ τοῦ δεξιοῦ καθημένην ἔχει χολήν πολλήν, αὐτῷ δὲ τὸ ἦπαρ κατὰ τὴν λαιὰν φορεῖται πλευράν. Cf. Plinii 32, 7.

οἱ δὲ πρὸς] Vulgatum οἱ δ' ἄλλοι πρὸς ex Codd. suis correxit Camus; accedit Rhen. et versio Thomae, qui deinceps *ἀποτεταγμένην* et *παρατεταγμένην* vertit. Post πόροις vulgo insertum ἐνίοις cum V. R. A. omisit Camus; habet Med. Rhen. versio Thomae. *meatibus quibusdam perpetuis* Gaza. Copulam καὶ ante ἐπαναδίπλωμα omisit Thomas. Ceterum ἄμνια est in Ald. Junt. Camot. *περὶ τὸ ἔντερον* R. A.

ἔλωψ] Vulgabatur ἔλλοψ. Medic. Vatic. ἔλωψ vbiq̄ue habent, nostrum Rhen. Versio Thomae habet: *rana atrathus èlops*.

Post nomen *ξιφίας* Edd. primae addunt *χελιδών, στρουθός*, quae nomina Medic. Rhen. et Gaza omittunt, et translata huc fuisse e posteriore loco, primus monuit Rondeletius assentiente Gesnero in Passeris piscis historia, quem nusquam Aristoteles nominavit. Igitur recte verba omiserunt Edd. Casaub. Dunaliana et Laemariana. *gladiatus grundo struthos* versio Thomae.

8. γόγγροι] Ita Medic. Rhen. pro γόγγρος.

κόραξ — στρουθός] Albertus omisso priore pro posteriore habet *genus passeris quod grinon graece vocatur, et est passer croceus* p. 40. b.

ἄμα πρὸς τῷ ἥπατι — αἰγοκέφαλος] Vatic. πρὸς τῷ ἥπατι καὶ τῇ κοιλίᾳ ἔχουσιν. Versio Thomae: *quidam autem sursum apud epas et ventrem*. Ergo ἐνιοι δ' ἄνω scriptum legit. Ad *aegocepalum* glossam idem appositam habet haec: *bubo aliis accipiter*. Albertus: *sicut falconum genera*. Idem ad verba *ἰέραξ καὶ ἰκτίνος* (ἰκτίνος scripsit Camus), quae vertit *accipiter et miluus*, verba antecedentia πρὸς τῇ κοιλίᾳ retulit.

CAPVT XII. (vulgo XVI. et XVII.)

τῶν ἄλλων — οὐθέν] Ita vulgatam ὅσα δὲ ὠστοκεῖ, τῶν μὲν ἄλλων οὐθέν ἔχει οἷον οὐτ' ὄρνις ex versione Thomae correxi. Sequens *μόνη* ex Vat. in *μόνον* mutavit Camus, omisit Thomas. Postea *ὁμοίως* Rhen. Pro marina testudine Albertus: *vitulus marinus qui koky dicitur: quasi φώκη* scriptum legisset.

βόνασσος] Alberto *vacca agrestis*. Sequentia vulgo sic extant scripta: ὅσα ἔχει, πάντα τὰ μέρη ταῦτα ὁμοίως, quae cum Camo ex Medic. Vatic. Rhen. et versione Thomae correxi.

2. *τὴν τε καρδίαν*] Inepte vulgo exordiuntur hinc Cap. XVII. Editiones L. et Cam. *τὴν*. δὲ habent. Aliter Gaza: *Cor prorsus in medio pectoris omnibus praeterquam in homine*. Deinceps καὶ τὸ στόμα omisso πρὸς edidit Camus, de auctoritate mutationis nihil annotans.

ἀνήρηται δ'] Gaza: *extremumque inde pendens qua*. Legit igitur *τε* pro *δέ*. Vulgatum *εἰς ὃ* in *ἧ* mutavit Camus ex Medic. Canis. Addo Rhen. *pars cordis acuta est pendens versus superius ad partem capitis, ubi est motus branchiorum*, Albertus vertit. Praeterea vulgatum *αὐτῶν τὸ ἄκρον* mutavi in *αὐτῆς*. Ita enim Thomas: *adaptata est autem ipsius summitas ad quae copulant branchias*. Legit igitur *εἰς ἃ* scriptum. De Respiratione c. 16. *ἐπεὶ δὲ οὐχ ὡσαύτως αἱ κεφαλαὶ νεύουσι τοῖς τε πεζοῖς τῶν ζώων καὶ τοῖς ἰχθύσι, πρὸς τὸ στόμα ἢ καρδία τὸ ὄξύ ἔχει· τείνει δ' ἐξ ἄκρου τῆς καρδίας αὐλὸς φλεβονευρώδης εἰς τὸ μέσον, ἧ συνάπτουσιν ἀλλήλοις παντὰ τὰ βραγχία. Μέγιστος μὲν οὖν οὗτός ἐστιν· ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν τῆς καρδίας μὲν ἕτεροι τείνουσιν εἰς ἄκρον ἐκάστου τῶν βραγχίων, δι' ὧν κατάψυξις γίνεται πρὸς τὴν καρδίαν, διαῦλωνίζοντος αἰ τοῦ ὕδατος διὰ τῶν βραγχίων*.

τεταμένοι] Versio Thomae etiam hic *τεταγμένοι* habet. πόροι Alberto recte *quaedam viae et arteriales a corde ad branchias exeunt*.

3. *ἔχουσιν ἐστίν*] Camot. *ἐστίν* omisit.

τι γένος] Recte Gaza *leporum generi cuidam*. Scribo igitur *τινὸ γένει*. Deinceps *Βόρβην* V. R. A. et margo Rhen. *παρὰ τὴν* Vatic. *Βόλβην* nominant Aeschylus Persarum versu 492. Thucydides 1, 58. 4, 103. Archestratus Athenaei 7. p. 311. Situm designat Hegesander Athenaei 7. p. 334. Ad nomen *Συκίνη* Gaza γῆ subaudiit, *in Sycino agro*. *Συκαῖ* nominantur Stephano Byz. *Συκῆ* Straboni contra Byzantium sita in opposito litore. — Postea *δόξη* Rhen.

4. *σπλῆν δὲ ἐστὶ*] Camot. *δέ* omisit, *ἐστὶ* Rhen. Sc-

quens κείμενοι Thomas vertit *iacent*, igitur κείνται legit scriptum. Post κατὰ φύσιν vulgo sequebatur καὶ οἱ νεφροὶ τοῖς ἔχουσι κείμενοι τὸν αὐτὸν ἔχουσι τρόπον· vbi εἰσὶ pro ἔχουσι malebat Sylburgius. Thomas κείνται habuit et *iacent* vertit. Rhen. ἔχουσι omisit. Sed totum comma vt alienum ab h. l. et ex superioribus repetitum cum Gaza et Scoto recte omisit Camus.

τοῖς δεξιόις] Rhen. τοῖς omittit. Cf. de re I. cap. 17. Sequens τένει δὲ dedi ex Rhen. et Thomae versione. Vulgo δὲ deest. Post κοιλίαν ante διαζώματος Rhen. διὰ omisit.

εἴρηται] ἤδη addit Rhen. et versio Thomae. Deinde εὐθὺ Vatic. Postea προσπίπτει Editio Basil. Codex Medic. Rhen. Denique πρὸς τὸ στόμα pro εἰς dedi e Rhen.

5. ἀρχὸν] Rufus Ephesius p. 38. πρὸς τὴν ἔδραν καὶ τὸν ἀρχόν. *culum* vertit Thomas. In libro de Partibus 3, 14. est de eadem re ὁ καλούμενος προκτὸς, sed ibi Thomae versio ἀρχὸν reddidisse videtur: quāquam Galenus de vulvae dissectione ἀρχὸν intestinum rectum ex Hippocrate interpretetur.

ἀμφώδοντα] Rhen. ἀμφόδοντα. Deinde μηρικάζειν cum Edd. primis. μηρικίζειν Reg. μηρνκίζειν A.

ἐπὶ τὰ κάτω παρὰ] Thomas vertit ἀπὸ τῶν παρὰ, cum vulgo sit περὶ. Etiam Camus παρὰ ex V. R. A. dedit. Gaza breuius: *ab ore deorsum tendit ad pulmonem septumque transuersum. hinc se ad ventrem applicat maiorem.* Denique προσβολῆς habet Rhen. *adiectioni* Thomae versio. Ceterum mirari licet ruminandi modum nusquam ab Aristotele. descriptum hodie legi. Ruminantia breuiter expedit infra 9, 50. situm breuiter attingit et numerum de Partibus 3, 14. Modum explicauit Daubenton in *Memoires de l'Acad. des Sciences* anni 1768. p. 389. seqq. Equidem hic apponam locum Alberti nescio vnde ductum p. 41. a. *In talibus enim animalibus est mery, quod accipit a parte oris, valde amplum inferius sicut saccus, et incuruatur*

quidem versus partem, in qua est pulmo; deinde regirat ad stomachum, qui vocatur maior, et ibi constringitur ad quantitatem superioris partis stomachi, et cum eo continuatur, et mery quidem duplices habet villos, longos quidem ad glutendum, et latitudinales ad reiiciendum, et sunt illi in interiore tunica ipsius mery. propter quod sine difficultate reddunt cibum ori ad ruminandum, quoniam propter dentium defectum primo durus cibus sufficienter masticari non poterat, nisi mollificaretur prius et alteraretur in sacco ipsius mery, in quo repositus fuit. Post mery autem in omnibus animalibus talibus est stomachus, qui venter maior vocatur, et pellis est, quae quidem pellis parte est inter mery et stomachum: interior dico pellis est aspera et villosa, ut dura tenere et tangere possit sine sui nocumento; inferius autem ad percanarium ventris maioris est alius venter applicatus maiori ventri ad radicem percanarii, ex quo sugunt multae mesaraicarum, et quod est ad quantitatem percanarii, ad quem est transitus cibi mollis, est minor, quam venter maior et quam mery. et post hunc iterum est alius, qui quidem inferius iterum non quidem immediate sed mediante praedicto est post ventrem maiorem: et ille est in quantitate tertii, et aliquando est maior in quibusdam animalibus propter intestinum, quod participant quaedam ipsorum et quaedam non: et ille quartus est longus et reuolutus, ut ex multis eius reuolutionibus sufficienter trahere possint mesaraicae. Villosus etiam est in principio mollis et lenis ex parte sphincteris, et post illum non est nisi intestinum, a quo non trahitur cibus.

6. πλακώδης] Thomas vertit *capedines habens*. Gaza *cancellatus et crustatus*, qui deinde *πλάκας cancellos et crustas* vertit. Peyer *Merycologiae* p. 135. *plagulas membranaceas*. Athenaeus 7. p. 323. ex nostro *sepieae tribuit κοιλίαν πλακώδη καὶ λείαν, ὁμοίαν τοῖς τῶν βοῶν ἡνύστροις*. vbi pessime vertitur. De Partibus 4, 8. *πλακωδέστερα τὰ κάτω αἰ θήλειαι τῶν ἀρρένων καράβων ἔχουσι*. Gaza *pla-*

niores tabellatioresque vertit. De Generat. 3, 8. διόπερ μείζους ἔχει τὰς πλάκας τὰ θήλεα αὐτῶν ἢ τὰ ἀρρένα φυλακῆς χάριν τῶν ὠῶν. vbi Gaza tabellas vertit.

ἀπὸ δὲ τούτων] Ita Rhen. pro τούτου. Et sic vitatur Coiteri censura.

7. ἀμφόδοντα] Rhen. ἀμφόδοντα habet. Deinceps τούτων τε καὶ τῷ dedi ex R. A. et versione Thomae, τούτω τε καὶ τῷ ex Medic. et Rhen. dedit Camus pro vulgato τούτω καί.

εἰς μέσσην ἢ πλαγίαν] Male R. A. πρὸς μέσσην τείνειν τ. κ. Deinde μίαν ἔχει κοιλίαν omisso τὴν R. satis bene. Postea ἄρκος Rhen.

πολὺ ἐλαττω] Deinceps Ambr. omissa negatione καὶ πολὺ μείζω. Rhen, μείζον. Idem postea κύων καὶ omisit. Pro ἐντέρου Edd. pr. ἐτέρου habent. Ceterum de suillo ventriculo est locus de Partibus 3, 14. ἔστι δὲ ἡ μὲν τῆς ὑδὸς μείζων καὶ τινὰς ἔχουσα μετρίως πλάκας πρὸς τὸ χρονιωτέραν γίγνεσθαι τὴν πέψιν. vbi Gaza *flexuosus venter* vertit, sed Thomae versio *placas* habens πλάκας verum reddidit.

καὶ τῶν ἄλλων δὲ] Thomas καὶ δὲ non vertit.

διαφορὰ δὲ καὶ ἐν] Rhen. copulam καὶ omisit. Deinceps κατὰ τὴν τοῦ στομάχου θέσιν καὶ σύντηξιν Gaza scriptum multo melius legisse et vertisse videtur. *et stomachi coaptationem* Thomas.

8. ἐπαναδιπλώσει] De Partibus 3, 14. τοῖς μὲν ἀπλοῦν ἔστι καὶ ὅμοιον ἀναλυόμενον, τοῖς δ' ἀνόμοιον· ἐνίοις μὲν γὰρ εὐρύτερον τὸ πρὸς τῇ κοιλίᾳ, τὸ δὲ πρὸς τῷ τέλει στενότερον· — τοῖς δὲ πλείοσιν ἄνωθεν στενότερον, πρὸς τῷ τέλει δὲ εὐρύτερον· μείζω δὲ καὶ ἀναδιπλώσεις ἔχοντα πολλάς τὰ τῶν κερατοφόρων ἔστι καὶ οἱ ὄγκοι τῆς κοιλίας τούτοις μείζους καὶ τῶν ἐντέρων διὰ τὸ μέγεθος. Ibidem intestinorum tractum ita definit, vt post initium latius fiat et in κῶλον et coecum transeat; hinc iterum angustius et tortuosum fiat, postea vero recta pergat ad anum. Pars inter colon et latiore partem vt inter rectum intermedia

aluus inferior, ἢ κάτω κοιλία, vocatur, pars tortuosa etiam ἔλιξ; denique ieiunum intestinum (ἢ νῆστις) partem tenuis intestini ante coecum occupat. Quem locum non satis recte excerpit Plinius 11. s. 79. *ab hoc ventriculo lactes in homine et oue, per quas labitur cibus, in ceteris hillae: a quibus capaciora intestina ad aluum, hominique flexuosissimis orbibus. Idcirco magis auidi ciborum, quibus ab aluo longius spatium. [Iidem minus solertes, quibus obesus venter. Media (aluus) haec umbilico adnexa in omnibus, in homine suillae infima parte similis; a Graecis appellatur colon, ubi dolorum magna causa est. Angustissima canibus, qua de causa vehementi nisu nec sine cruciatu leuant eam. Postrema dubitationem habent; clarius Aristoteles: ἐνίοις μὲν γὰρ εὐρύτερον τὸ πρὸς τῇ κοιλίᾳ, τὸ δὲ πρὸς τῷ τέλει στενώτερον· διόπερ αἱ κύνες μετὰ πόνου προΐενται τὴν τοιαύτην περιίττωσιν.*

μικρὰ μὲν ὀλίγα] Ita pro μικρὰ μὲν γὰρ ὀλίγα habet Rhen. et versio Thomae.

συμφύσεις] *concamerationes habens* Thomas vertit. Contra Rhen. *συμφυές*. Plinius: *ventres et elephanto quatuor*. Versio Vincentii 19. c. 45. *elephas intestinum habet inuolutum villosum, ideoque putatur, quod habeat quatuor ventres, nec habet alium stomachum, totumque suum interius simile est interiori porci. Hepar eius quadruplo maius hepate bouis et similiter est residuum sui interioris*. Vbi miror, vnde vocabulum *villosum* duxerit. Gaza vertit: *Elephanto intestinum ita est sinuosum, ut aluos habere quatuor videatur. In hoc etiam cibus recipitur: nullum enim conceptaculum cibi aliud separatim adest*. quem verbo tenus secutus est Camus. Male. Primum enim ventriculo carere elephantum si voluisset annotare Philosophus, antea facere debebat, ubi de ventriculo tractabat. Nunc vero de intestinorum tractu agere coeperat, quorum appendices (ἀποφυάδας) in quibusdam generibus annotauit. Verbum ἐγγίγνεται male Gaza reci-

pitur interpretari videtur; certe ἀγγεῖον non est ventriculus, nec verba χωρὶς δ' οὐκ ἔχει ἀγγεῖον reddunt rationem antecedentis membri. Ita enim scriptum oportebat *χωρὶς γὰρ οὐκ ἔχει*. Verbum ἐγγίγνεται licebit potius interpretari *immorari*; cibus enim in pluribus ruminantium ventriculis immoratur, quibuscum similitudo aliqua intercedit intestino elephanti sinuoso; et sane his sinibus cibum elephanti immorari testatur observatio Camperi, qui fere vsque ad extremum colon chylum ex cibo digesto peruenire ait, nec ullam stercoris speciem ei inesse. Is praeterea sinuosum intestinum descripsit et pinxit, et Aristotelis fidem contra falsam interpretationem tueri conatus est. *Description* p. 37. Igitur si ἐγγίγνεται mecum interpreteris *immorari*, tum sequentia hoc significant: *separatim vero nullum habet receptaculum*, cui nempe cibus, dum perficitur, immorari possit, vt in ruminantium ventriculis pluribus. Potest tamen etiam membrum hoc postremum referri ad appendices intestinorum, quibus elephantum carere moneat. Vtramcunque interpretationem optaueris, de ventriculi absentia nihil inde arguere licebit.

ἐν τούτοις καὶ] Ita vulgatum τούτῳ ex versione Thomae correxi. Sed eadem male postea habuit scriptum καὶ τὰ σπλάγχνα ἔχει omissio δέ.

9. φύσιν τοῖς τετράποσι] Vulgo intersertam copulam καὶ post φύσιν omisi, quod fecit etiam in versione Camus. Deinceps verba τῶν ζωτόκων, quae sunt in Aldina, omisit Editio Junt. et Canot. cum Gaza contra τῶν ζώων ex Codd. suis et duabus versionibus antiquis dedit Camus.

ὅλως τοῖς τοιούτοις] Ita pro ὁμοίως ex Mediceo et Rhen. dedi cum Camo. *omnibus totis talibus* versio Thomae, quae ὅλοις scriptum reddidit.

κροκοδείλοις ἀμφοῖν] i. e. fluuiatili et terrestri. Albertus: *crocodili species quae vocatur tenchea — quae hardon vocatur.*

10. ἔχει παραπλήσια] Ita Med. V. R. Rhen. versio

Thomae pro παραπλήσιον. Idem Thomas ἔχουσι vertit. Sequens ἀποδοὺς vulgato ἀποδιδοὺς ex Medic. Vat. Rhen. substitui, sed M. V. μῆκος αὐτοῖς ἀποδοὺς ἀφέλοι habent, ἀφέλη Reg. Postea vulgabatur ἰχθῦς.

μακρὸν καὶ δικρούαν] Camot. μακρὸν omisit. Deinceps ἀνομοιότητα Medic. Vatic. et Gazae versio habent.

11. προέχειν] Thomas coniungit vertit, igitur προσέχειν scriptum legit.

ἐξέλκεται] Ita Med. Vat. pro ἐξέρχεται. extrahitur usque longe versio Thomae, quae cum Alberto μέλαινα omisit. Deinde verba τὸ δικρούαν — μάλιστα οἱ ὄφεις omisit eadem versio Thomae.

ἔντερον μακρὸν καὶ] Verba μακρὸν καὶ omittunt Medic. Rhen. et versio Thomae et Alberti.

ἐπὶ δὲ τοῦ φάρυγγος] post fauces versio Thomae. τῇ φάρυγγι R. V. A. Deinceps Rhen. μικρὰ καὶ μακρὰ καὶ νεφροειδής. Albertus: et est paruum longum in aspectu figurae exterius simile reni. Denique ἐνίοτε πρὸς omissa negatione reddidit Alberti versio.

12. ἐνὸςδεῖ πόρω] Gazae versio: pulmo deinde adnectitur simplex, fibrosus, fistulosus. Legit igitur συριγγώδης additum. Alberti versio habet: et in eo sunt partes durae ac si sint neruosae, subtiles, inuolutae, longe pendentes a corde, quoniam illae sunt viae ramorum arteriae, quae peruenit in ipsum.

σπλήνα δὲ μικρὸν] Aldina, R. A. μακρὸν habent. De hepate versio Alberti ita: post pulmonem in dextra quidem parte est epa et est ipsum longum extensum super ventrem.

χολήν — ὁμοίαν] Ita Rhen. et versio Thomae pro ὁμοίως. Deinde πρὸς τῷ ἥπατι Rhen. ὕδροι Alberto sunt serpentes magni.

μηὲν ἡμέραις] Falsum et ineptum hoc arguit Veslingius Observat. de Vipera p. 225.

ἐκκεντήση] Ita cum Sylburgio Codd. ἐκκεντήσει Edd. praeferat vertit Thomas.

13. διαφέρουσαν] Male Rhen. διαφοράν. Deinceps ἐν-
τεροειδῆ scriptum legit et vertit Thomas: *valde similem*
intestino. Vulgo erat ἐτεροειδῆ.

μόνος ἰχθύς] Dictum pro μ. ἰχθύων annotavit Sylburg.
Deinceps μηρουκίξιν R. A.

ἰχθύες ἄνωθεν] Vulgo intersertum πλείους cum Medic.
et Rhen. omisi.

κίθαρος] Ita scribi voluit Sylb. pro κιθαρός, et habet
V. Contra Medic. et Rhen. κιθαρίς habent: *cythara* versio
Thomae. Sequens σκάρος habent Aldina, Gaza, versio
Thomae, Canis.

καὶ πάνυ πολλάς] Ex Rhen. πάνυ inserui.

14. καὶ πρὸς ἀλλήλους] Haec omisit Camot. Sequens
διαφορὰς pro διαφορὰν suppeditavit Rhen.

φάττα] Ita Rhen. pro φάσσα. Vocabulum ἀλεκτροῦν
saepius hic ponitur de gallinaceo genere vniuerso.

αὐτόθεν] Ita pro αὐτόθι R. A. et a secunda manu Rhen.
a principio Thomae versio. Deinde στενώτερα Rhen.

15. στιφράν] Sylburgii emendationem a Codicibus V.
R. A. firmatam pro στυφράν posui. στρυφράν Medic. et
Rhen. *calcatum* versio Thomae. *quod stomachus talium*
est parvus et aliquando spissae carnis et durae et non ex-
tensibilis Albertus. Ante δέρμα vulgo insertum ἐν cum
Medic. omittit Rhen. Hanc membranam quidam ἐχίνον vo-
carunt. Sed quid est illud, quod in Gazae versione legi-
mus: *cutis intus robusta, crustatisque facile detrahi in-*
tegra potest. An habuit scriptum καὶ ὀστρακῶδες, ῥᾶστα
ἀφαιρούμενον ὄλον?

ἢ τὸ πρὸς τὴν κοιλίαν τείνον] Ita Codd. Cami, versio
Thomae: *vel qua propius ventriculum adit* Gaza. τὴν πρὸς
κ. τείνοντα solus Rhen. Vulgo ἢ πρὸς τ. κ. τείνοντα.

κολοιός] Versio Thomae *colonis* habet, *colonus* ex ea-
dem retulit Camus.

καὶ καταρρύακτης] Copulam omisit Camot. sola. Dein-
ceps ὅτις R. hic et vbiq̄ue scriptum habet.

16. τῆς κοιλίας αὐτῆς] Ita ex Medic. et versione Thomae dedit Camus pro τὴν κοιλίαν αὐτὴν ἔχουσιν ὁμοίαν. Etiam Albertus ita: *habent stomachos et ventres, quorum in quibusdam partibus suis creatio est ex simili substantia sicut substantia rapae.* De Partibus 3, 14. οἱ δὲ τὸν οἰσόφαγον πλατὺν ἢ πρὸ τῆς κοιλίας αὐτοῦ μέρος τι ὀγκῶδες ἢ τῆς κοιλίας αὐτῆς τι ἐπανεστηκός. vbi Thomae versio: *quasi ipsius partem aliquam quantitativam.* Legit igitur scriptum ὡσπερ αὐτῆς μέρος τι ὀγκῶδες.

κεγχρηῆς] Ita Medic. Canis. Rhen. pro κεγχροῖς. Versio Thomae *cencreis.* Ita Aeliani H. A. 2, 43. vbi vide adscripta.

ὅσα τὸν ἀχένα μακρόν] De Partibus 3, 14. εἰσὶ δὲ τινες οἱ τούτων οὐδὲν ἔχουσιν, ἀλλὰ τὸν πρόλοβον μακρόν, ὅσα μακροσκελῆ καὶ λεῖα, διὰ τὴν τῆς τροφῆς ὑγρότητα. Ita enim pro *λειότητα* recte Codex Accoramboni et versio Thomae habet. Sed praeterea ibi scribendum ex h. l. ἔχουσιν οὔτε τὸν πρόλοβον, οὔτε τὸν οἰσόφαγον εὐρύν, ἀλλὰ μακρόν etc.

σχεδὸν δ' οὔτοι] *σχεδὸν δὲ καὶ οὔτοι τὸ* versio Thomae scriptum reddidit.

17. συχνῶν] Versio Thomae *sychnῶν compactorum* reddidit.

ἀπλοῦν ἀναλυόμενον] *Gaza et simplex resolui potest.* Supra sect. 13. καὶ τὸ τοῦ ἐντέρου μέγεθος ἀπλοῦν - ὃ ἀναλύεται εἰς ἓν. vbi Camus vertit: *est simple dans toute sa longueur; les replis qu'il forme s'effacent, lorsqu'on l'étend.* Hic vero idem: *étroit et simple, lorsqu'on le développe.*

ἀποφυάδας] Sequitur vulgo *ἀπολελυμένας*, in Medic. *ἀπολυμένας*, sed id verbum omittunt V. R. A. versio Thomae et Gazae.

λόκαλος] Medic. omisit cum versione Thomae et Gazae, Rhenani margo a recentiore manu adscriptum habet. *Ciconia ascalaphus* habet Gaza. Sylburgius *κόκαλος* coniecit scribendum ex Hesychio, qui εἶδος ἀλεκτρούνων interpretatur. Sed additum *παλαιὸν* monstrat, id vocabulum vitia-

tum esse ex *κοκύαν*. Idem: *κοκκίαι, οἱ πάπποι καὶ οἱ πρόγονοι*. Est id pro *κοκύαι*. Idem vitiosa habet pro eodem *Κούκα, πάππον. Κυκοίας, προγόνους*. Suidas *κοκκίαι* cum Etymol. M. Conr. Gesner in Alucone p. 94. ait, hoc nomen Italicum esse auis nocturnae, ab aliquo forte adscriptum, vt vocem ascalaphum interpretaretur, et a librariis postea insertum. Camotiana *ἀσκάλαφος* omisit. Singularis et vnicus locus est in Etymologico M. p. 278. *Διονύσιος ὁ Ἀσκάλαφος ἐλέγετο, ἢ — ἐπειδὴ μακρὸς καὶ λεπτὸς ἦν καὶ ὠχρὸς· τοιοῦτο δὲ ἐστὶν ὁ ἀσκάλαφος τὸ ὄρνεον*. In quibus notis non tam auium e noctuarum genere similitudinem agnosco, quam ardeolarum. Verum ex eiusmodi scurrilibus iocis fere nihil arguere licet.

κύκνος] Medic. Rhen. *κυκλάμινος* habent: *είκνυς, bistarda, ποέτνα*, versio Thomae. Deinceps *σικκροῦν ἔνιοι* dedi pro *τινὲς* ex Rhen.

ADNOTATIONES

AD LIBRI III. CAPVT I.

Πᾶσιν ἐντός ἐστι] Versio Thomae *πᾶσιν ἐνεστι* reddidit. Deinceps *πολλὰς ἔχει διαφορὰς* V. R. A. et versio Scoti.

ὀσφύτι ἔχει] Rhen. *ἰσχει*. Sequens *ἀφεῖται* Thomas *vertit distat*. *Gaza demissum pendet cum testibus*. Postea *τοῖς ἔμπροσθεν οὐρητικοῖς* V. R. A. Denique *ἄλλο ὃ ἔχει βραγχία* Rhen. Pro *ἐν αὐτοῖς* Camus ex Reg. *ἑαυτοῖς* dedit. *Camotiana αὐτοῖς*.

12
2. *ἐχῖνος]* De Generatione 1, 12. *ὁ δ' ἐλέφας καὶ ὁ ἐχῖνον ἐντός ἔχουσι τοὺς ὄρχεις*.

πρὸς τοῦπισθεν] Ita pro *ἐκ τοῦ ὀπισθεν* V. R. A. Versio Thomae *a posteriori continui*, *Gazae annexi retro*, Scoti *continuantur a ventre*, Alberti *continuantur ad ventrem vel coxam*. Deinceps *ἀπηρητημένοι Thomae remoti*, sed altero statim loco *seiuuncti*. *γένει τῶν ὑῶν* Rhen.

ὡσπερ εἴρηται] Rhen. *καθάπερ εἴρηται*. Deinceps *vulgabatur: εἰς ἓνα ἄνωθεν πόρον ἄχρι τῆς τοῦ περιπλώματος ἐξόδου. τὸ δ' ἄνωθεν λέγομεν τὸ πρὸς τ. ἄκ.* V. R. A. *habent: εἰς ἓνα πόρον. Τὸ δ' ἄνωθεν λεγόμενον τὸ πρὸς τὴν ἄκανθαν τῆς τοῦ περ. ἐξόδου. vnde Camus effecit et dedit εἰς ἓνα πόρον, ἄνωθεν τῆς τοῦ περ. ἐξόδου. τὸ δὲ ἄνωθεν λέγομεν τὸ πρὸς τ. ἄ.* Quam lectionem ait firmari versione Thomae: *in vnum porum desuper superfluitatis exitus. Desuper autem dicimus quod ad spinam. Etiam Scoti: et concurrunt in vnum supra locum exitus superfluitatum*

apud spinam. In Lipsiensi libro est: *superfluiditatis exitum.* Albertus: *usque ad partem spondilium, ubi deficiunt costae, et ibi concurrunt in unum orificium, quod est quidam porus, qui est aliquantulum supra anuum, per quem est exitus superfluitatum apud spinam dorsi.*

περὶ ἑκάστων] Med. περὶ ἑκάστου αὐτοῦ. Camot. Canis. etiam περὶ ἑκάστου. Reg. Ambr. αὐτῶν omittunt. περὶ ἑκάστου ἰδίοις dedit Camus. *in propriis circa unum quodque diligentius* versio Thomae.

ῶχροτέρους] Thomas vertit *magis fuscus.* Albertus inserit: *et in quibusdam apparet color eorum per se et in quibusdam sunt cooperti et inuoluti pannis contextis.*

συνάπτων εἰς ἓν] Ita pro ἓνα Rhen. et versio Thomae, ubi est *in unum.* *Ad porum unum* Albertus. Deinceps *anser et gallo* habet Albertus. Hunc locum de anuum pene illustravit Aldrouandus *Histor. Anium T. III. p. 108.* et Tannenberg *Spicileg. de Partibus genitalibus masculis Anium Goettingae 1789.* In ansere et auate penem longum, sed in gallo nullum reperit Harvey *de Generatione p. 16.*

προσπεφύκασι] Thomas vertit *copulati sunt.*

μὲν τὴν ὄραν] Articulum τὴν omisit Rhen.

ἐπιδηλώτατα] Edd. pr. ἐπιδηλώτατα. Sequens φάτταις Thomas vertit *fassis*, Albertus *turturibus.* Deinceps vulgatum *οἴονται ἐνίοτε οὐδ' ἔχειν* ex Medic. Rhen. versione Thomae, Gazae et Scoti correxit Camus. *multi putant* Albertus. Postea *ὄρχεις αὐτὰ* cum Codd. Cami Rhen. sed *ipsos* est in versione Thomae.

6. τῷ ἔμπροσθεν] Ita pro τῷ πρόσθεν Rhen. Deinceps *extus in manifestos* habet Thomas, puto vitio scribae.

αὐτοὺς ἔχουσι καθ' αὐτοὺς] Ita pro αὐτῶν ἔχουσι ex Med. Canis. Rhen. versione Thomae Camus. *hi quidem ipsos habent per se testiculos.* Albertus vero: *prominentes per se quasi distincti.* Pro ὄρχεα Thomas habet *osklea.* Edd. pr. ἐν ante τῇ καλουμένη omittunt.

7. καὶ ἄλλοι] Sylburgiana δὲ adiecit ex Camotiana.

Sequens *ἐκείνου* Gaza reddidit *illo superiore*, nempe arteriaco, quem spiritu potius quam sanguine repletum Philosophus statuit ex communi errore antiquissimorum Physiologorum. Deinceps *κεφαλήs ἐκατέρας* Med. *capite utroque* versio Thomae. *ἐκάτερος* Rhen.

8. *προσκαθήμενοι*] Versio Thomae *adhibiti* reddit, quasi *προσεσχημένοι* scriptum fuisset. Deinceps *ἀν μὴ* Rhen. Sequens *προσκαθήμενος* Thomas reddit *continens*, igitur *προσεχῆs* scriptum legisse videtur. Postea vocabulum *αἱματώδες* omisit versio Scoti, ut verba *τῶν ἐκ τῆs ἀροτῆs* Gaza.

καυλόν] Versio Thomae *virgam*, Gazae *ceruicem*, Alberti *radicem*. Sequens *φέρει* recte Thomas *fertur* reddit. Deinceps vulgatum *πρὸs τὸν καυλόν* ex V. R. A. correxit Camus. Postea *περὶ τοῦτο* V. R. Copulam *καὶ* ante *ἐκ τῆs* cum Rhen. et versione Gazae omisi.

9. *ἀρχὴ τῶν ἀπὸ*] Ex R. A. et versione Thomae *τῶν* inseruit Camus. Deinceps *ἐφ' ὧν α* scriptum reddidit Thomas. Sequens *κεφαλαὶ* ex V. R. A. Camus in *κεφαλή* mutavit. Ita vero debebat deinceps unicum *κ* cum Med. A. Juntina, Camotiana et versione Thomae ponere. Pro *ἐφ' οἷs* Reg. *ἐφ' ἧs*, Ambr. *ἐν οἷs* habet.

οἱ προσκαθήμενοι] Ita pro *καθήμενοι* Med. R. A. Canis. Camot. *adhibiti* versio Thomae. Deinceps *ἐν οἷs αὐτὰ τὰ οο* scriptum Thomas vertit: *in quibus ipsa οο*. Statim vulgatum *ἐφ' οἷs ἢ ὑγρότης* ex Rhen. et versione Thomae correxi, qui iterum subiungit *in quibus ipsa bb*. Ergo *ἐν οἷs αὐτὰ τὰ ββ* scriptum legit. Denique vulgatum *ἐν οἷs τὰ ψψ* mutavi.

διαφθέρουσι] Recte Gaza: *Castrare solent duobus modis, aut enim testes novos adhuc frangunt aut adultos iam firmosque excidunt*. Male Thomas *pereunt*, quoniam sequens *ἐκτέμνονται excisi* vertendum fuit, cui *ἐκτέμνονσιν* substitui. Vat. *ἐκτέμνοντες* habet. Camus *οἱ δὲ ὕστερον ἐκτέμνονται* ex V. A. dedit. Vocem *ἤδη* ante *ταῦρον*

cum V. R. A. omisit Camus. Locum hunc de castratione gemina repetit et accuratius tractat infra 9, 50. Denique τοῖς ζώοις pro τῶν ζώων Rhen. et versio Thomae habet.

10. διηρόαι μὲν οὖν] Rhen. οὖν omisit, item articulum τὸ ante στόμα. Thomae καυλὸς deinde est *collum*, Gazae *ceruix*. Deinceps δελφίς Edd. pr. Med. Reg. Verba ὄθεν — προσαγορεύουσι vereor ne a grammatico aliquo accesserint inserta. Postea ἢ τετράποδα pro vulgato καὶ τετρ. ex Codd. et versione Thomae dedit Camus.

11. καὶ οὐ] Haec verba omisit versio Thomae, eadem ταῦτά γ' ἔχει scriptum expressit. Deinceps vulgatum κερατίων· εἴλιγμα δ' ἔχουσι αἱ τῶν πλείστων ex Med. Rhen. correxi. κερατίων ex Camotiana et Med. cum Casaubono dedit etiam Camus consentiente versione Thomae, et δὲ resecurit cum Med. Canis. et tribus versionibus: εἴλιγμα reliquit. Verba αἱ τῶν πλείστων — ἀπάντων ἔχουσι omisit Rhen. Versio Thomae verba hoc ordine meliore scripta reddidit: ἐπ' ἄκρων δὲ τῶν καλουμένων κερατίων αἱ τῶν πλείστων ὑστέραι εἰλ. ἔ. in summitatibus autem vocatorum keratiōrum plurimorum matrices reuolutionem habent.

πρὸς τῷ ὑποζώματι] Accuratius haec explicantur infra 6, 10. et de piscium vtero gemino 6, 10. Deinceps διπόδων ἢ pro δ. καὶ scripsi cum Gaza. Statim ὡν ἐν omisso εἶναι V. R. A. quod deleuit etiam Camus. Postea ὅσων λέγεται ψαθυρὸν R. Ambr. Cf. dicta ad 6, 13. ψαθυρὸν Basil. V. A.

12. στιφρὸν] Rhen. Camot. στέριφον. Med. a prima manu habet στριφνόν, a secunda στεριφνόν. *compactum* versio Thomae: *carne durissima, ut sustinere possint testas ouorum* Alberti. Suidas στέριφον pro στρεῶν et στεριφοποιεῖν pro στρεοποιεῖν dici annotavit, monente Sylburgio. Postea Rhen. et versio Thomae habent: τὰ δὲ πρὸς — ὑμενώδη καὶ λεπτά.

διὰ τοῦ καυλοῦ — κολποῦται] Versio Thomae *per canalem* reddit. Eadem duce, Med. et Rhen. additum σ

ὕμην post κομποῦται, deleuit Camus. Post ταῦτα idem cum V. R. A. omisit πάντα. Denique ὠτοκόων male Rhen. habet.

[καυλὸς κάτωθεν] Versio Thomae *canalis*, V. R. σαῦρος, sed in Regio correxit manus secunda. Pro οχίσσις versio Thomae σχέσις scriptum, reddidit *habitus*. Pro ἀπόδων versio Alberti διπόδων reddidit.

[13. ὅ,τι ἄν] Ita ex V. R. A. vulgatum ὃ ἄν correxit Camus. quodcumque sine pedibus versio Thomae, quae pro ἧ est, reddidit, et ὁμοίως τε pro δέ. Deinde καθάπερ τῶν ὀρνίθων omisso καὶ Rhen. et versio Thomae.

[καὶ μέχοι πρὸς] Audaciam corrigendi lectores excusabunt. Vulgo legebatur confusus locus: ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τὸ ὑπόζωμα τείνει καθάπερ καὶ τῶν ὀρνίθων. ἔτι δὲ διὰ μέσου τῶν δικτύων κάτωθεν ἀρξαμένη μέχοι πρὸς τὸ ὑπόζωμα τείνει, καὶ τὰ ὡὰ ἐνταῦθα γίνεται καὶ ἄνω ἐπ' ἀρχῇ τοῦ ὑποζώματος. ἔτα etc. Rationes explicui infra ad 6, 10.

[προελθόντα] Rhen. προελθόντος habet et verba ἐκ τῶν ἀνατομῶν omittit.

[14. διαφορὰν] Rhen. Med. διαφέροντα. Post ὠτοκοί ex Med. Rhen. πάντα addidit Camus, consentiente versione Thomae et Gazae. Pergit Rhen.: ὁ δ' ἔχεις. Vulgo erat: ἔχεις δέ. Sequens παρακλησίως ἔχει Thomas vertit *vicine habet*.

[πόρος ἐκάτερος ὄν] Expectabain ἐκατέρω οὔσα. Gaza vertit: *uno continuo meatu — quasi duplex meatus usque ad septum*. Deinceps στοιχείον Med. *ordinatim* Gaza vertit, *secundum ordinem* Thomas.

[15. ὅσα μὲν] Ita pro ὅσα καὶ Rhen. et versio Thomae. Deinceps εἰς τὸ ἐμφανὲς Rhen. Postεὰ ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς τῆς κοιλίας Vat. Reg. *desuper a ventre* Thomae versio. Deinceps ἐπαμφοτερίζεται V. R. A.

[κάτωθεν πρὸς] Vulgo intersertum καὶ cum Med. Camotiana, Rhen. et versione Thomae omisit Camus. Deinceps ἐν ἧ τὰ περὶ τὰ ὡὰ ex Med. Canis, Rhen. correxit Camus.

ἐν ἧ τὰ περιττὰ ὡὰ Aldina cum Vatic. ἐν ἧ τὰ περὶ τὰ ὡὰ etiam Reg. *in qua oua versio Thomae, qua oua continentur Gazae, in qua est animal Alberti.*

ἦδε] Vatic. ἦδη. Deinceps ἄλληλα Rhen. Postea καὶ ἀμφώδοντα omissa negatione Rhen. Noster de Generatione 2, 7. τὰ δὲ πολλὰ τῶν κολοβῶν ζώων καὶ ἀμφωδόντων οὐκ ἔχει κοτυληδόνας ἐν ταῖς ὑστέραις, ἀλλ' ὁ ὀμφαλὸς εἰς φλέβα τείνει μίαν etc. Cf. infra 7, 8. Leporem omisit versio Alberti. Denique ἐξάρτισις habet Rhen. De cotyledonum forma et vsu disputari accurate in Promtuarium Lipsiense ad historiam naturalem anni 1787. p. 424 seq. ubi monui de leporum cotyledonibus constare, de murium et vesperilionum non item; itaque ὕς pro μῦς scribendum esse suspicatus sum p. 429. De suillo enim genere constat; vesperilionum grauidarum anatomiam adhuc consideramus.

C. A. P. V. T. II.
κοινότατον] Rhen. κοινότητος. Sequens καὶ ante ὁ μάλιστα omittit Rhen. Postea καὶ τούτῳ ἀνάλογον Edd. pr. R. A. τούτων M. R. A. versio Thomae. τὸ τούτῳ ex Codice annotavit etiam Accoramb. Verba sequentia ἐν ἐκάστῳ — τούτῳ propter similitudinem omisit librarius scriptor Rhenani. Denique ἀναλογούμενα vulgato ὁμολογούμενα ex Camis. substituit Camus. ἀνάλογα annotavit Accorambonus. et respondentia his versio Thomae et Gazae.

2. εἰρηκότων οὐ καλῶς] Ambr. εἰρηκότες. Deinceps vulgatum οὐκ ἀληθῶς ex Med. Rhen. correxi. non bene versio Thomae.

ἀλλὰ πᾶν] Ita ex Med. Reg. Camus. ἀλλ' οὐ πᾶν Ald. Basil. ἀλλὰ τὸ πᾶν reliquae Edd. cum Rhen. Deinceps ἐν δὲ ζῶντι ex V. R. edidit Camus. Postea ἐστὶν vulgato εἶναι post ἀδύνατον ex Rhen. versione Thomae substitui. Denique οὐδ' ἐν τοῖς λελεπτυσμένοις scriptum reddidit Thomas. Sequens τότε recte omisit idem ex exterioribus apparentibus vertens. Galenus libro 8, Administrationum Ana-

tomicarum de musculorum intercostalium fibris, *Maxime vero*, inquit, *euidens in hisce musculis fibrarum inspectio est animali iam vetulo simul et extenuato macie.*

3. *Σύννεσις*] R. A. *Σύνεσις*, V. *Συένησις*. Voluerunt dare cum Rhen. *Συένεσις*. Versio Thomae *Sbennesis enim quidem*: legit igitur scriptum *Σβέννεσις γὰρ μὲν*. Nomen Syennesis Ciliciae regulorum proprium habet Xenophontis *Anabasis* 1, 2, 12. Cf. Wesseling ad Diodori 14, 20.

τρόπον λέγει] Verbum *λέγει* ex Rhen. et versione Thomae adieci. Deinceps vulgatum *ὀφθαλμοῦ παρὰ τὴν ὀφρῶν* ex Med. Rhen. correxi. Sed ex M. *ὄσφῶν* non apposuit Camus. In Veneto est a prima manu *ὄμφαλοῦ περὶ τὴν ὀφρῶν*, manus secunda suprascriptit *ὄσφῶν*, manus tertia infra in marginē vtramque lectionem *ὀφθαλμοῦ — ὀφρῶν*, et *ὄμφαλοῦ — ὄσφῶν* adscripsit. *ab umbilico iuxta superciliūm* versio Thomae. Postea vulgatum *περὶ τὸν πνεύμονα* ex V. R. A. versione Thomae correxit Camus. Denique vulgatum *εἰς τὰ ἀριστερὰ* plane omissum in Rhen. ex versione Thomae correxi, vbi est *in sinistrum*: et statim οὖν post *Ἡ μὲν* ex Med. inseruit Camus.

4. *Διογένης*] Huius opus *περὶ φύσεως* legerat Simplicius, cuius in Commentariis ad Aristotelis *Physica* locus insignis affertur inde, vbi in extremo est: *καὶ νοήσεις γίνονται τοῦ ἀέρος σὺν τῷ αἵματι τὸ ὄλον σῶμα καταλαμβάνοντος διὰ τῶν φλεβῶν· ἐν οἷς καὶ ἀνατομὴν ἀκριβῆ τῶν φλεβῶν παραδίδωσι*. In Diogenis enarratione primum Rhen. *εἰς δύο μέγιστα* habet. *sunt duae quae maximae* versio Thomae, qui *εἰσὶ δύο αἰ μέγιστα* scriptum legit. Deinceps *παρὰ τὴν νοτιαίαν* pro *ἐπὶ* ex V. R. Rhen. versione Thomae et Gazae dedit Camus. *περὶ Medic.* Postea *παρὰ τὰς κλείδας* pro *περὶ* ex V. R. A. dedit Camus.

σῶμα φλέβες] Articulum *αἰ* vulgo intersertum cum Rhen. omisi. Deinceps *διατείνουσαι — εἰς τὰ δεξιὰ — εἰς τὰ ἀριστερὰ* ex Codd. suis et versione Thomae dedit Camus. Postea *ὀλίγαι ἄνωθεν* Rhen. Denique *τὴν χεῖρα* ex Camot. in-

seruit Sylburg, habet etiam ista verba Med. Rhen. sed sequens τὴν omittit Rhen.

5. ἄκρα ἑκατέρω] Versio Thomae ἑκατέρας reddidit. Sequens τὴν ἄλλην vulgato τὴν ὄλην ex Med. versione Thomae et Alberti substitui. Postea φλεβῶν τείνουσαι ex V. R. dedit Camus.

κατὰ τὴν πρόσφυσιν] Rhen. πρόσφασιν. a radicibus coxae siue a iuncturis coxarum vertit Albertus. Non male. quia femur iungitur Gaza. Deinceps τείνει διὰ τοῦ ὀπίωθεν τοῦ μηροῦ scriptum Thomas vertit tendit per posterius cruris. Sequens ἐμφαίνεται dedit Rhen. pro ἐκφαίνεται. Denique vulgatum μικρὸν ἤτιων ex V. R. versione Thomae et Gazae correxit Camus. quae est minor quam praedicta Albertus.

καθάπερ αἱ εἰς τὰς χεῖρας] Ita pro καθάπερ καὶ εἰς ex Med. et versione Alberti edidit Camus. Contra καὶ omittit Rhen. Statim versio Thomae scriptum καὶ ἐπὶ τοὺς πόδας reddidit. Sequens καθήκουσι vulgato καθήκουσαι ex V. R. A. substituit Camus.

6. Σχίζεται δὲ καὶ] Ex versione Thomae καὶ inserui. Deinceps, vbi est ἡ τελευτᾶ, Rhen. ἡ τελευτηῆ habet. Verba de vena collari παρὰ τὴν μεγάλην ita reddidit Albertus: *Adhuc autem in collo est vena vna, quae diuiditur in duos ramos, et procedit eius vtraque pars tantum ad propinquum venae magnae: hac tamen est minor.*

συνέχουσιν αὐτῆς] Vulgabatur συντείνουσιν, quod est etiam in V. R. συντείνουσιν αὐτοῦ Ambr. συνέχουσιν αὐταῖς Camot. Med. ad quam plurimae ex capite continuae ipsi versio Thomae, qui συνεχεῖς αὐτῇ vel συνέχουσαι. Alberti: *et ad hanc plurimae perueniunt, quae a capite descendunt.* Equidem Rhen. scripturam sequor. ad quas plurima illarum capitis pars contendit Gazae versio. συντείνουσι, καὶ αὐται dedit Camus.

ὑπὸ τὴν ὠμοπλάτην] Ita ex Med. Camus scripsit pro

vulgato ἐπὶ τὴν. Ante Sylburgianam erat ἐπὶ τὸν. Rhen. ὑπὸ τῷ ὤμοπλάτῃ. *sub spatula* versio Thomae.

ἄς ἀποσχῶσιν, ὅταν τι] Variant libri. Leon. Isingr. V. R. A. ἀποσπῶσι, quod recepit Camus, vertens: *on ouvre ces veines*: qui praeterea ὅταν τὸ ὑπὸ τ. δ. dedit: ἄς ὑποσχίζουσιν ὑπεράχουσαι ὅταν ὑποδράμη λύπη. αἱ δ' ἔτι περὶ. Med. ἄς ἀποσχίζουσιν αἱ καὶ παρέχουσιν ὅταν ὑποδράμη λύπη. αἱ δ' ἔτι καὶ περὶ τ. κ. vel ἄς ἀποσχίζουσι καὶ αἱ ὑπερέχουσι. Rhen. et Venetus habet ἄς ὑποσχίζουσιν αἱ ὑπερέχουσαι ὅταν ὑποδράμη λύπη. Deinceps Venetus cum Med. habet αἱ δ' ἔτι καὶ περὶ τὴν κοιλίαν τὴν σπλ. κ. τ. ἦπ. Gaza vertit: *quibus adigere cultellum solemus, quoties aliquid sub cute affligit*. Thomas: *quas ramificant et extollunt, quando incidit tristitia: eae adhuc et circa ventrem*. Scoti: *cum contingit homini dolor, eleuabuntur et apostemabuntur*. Alberti ita: *sed in quantitate vena haec est minor duabus dictis. Signum huius dicit esse, quod cum contingit homini dolor in parte illa, intumescunt ibi venae et eleuatae ad superficiem aliquam ibi apostemantur. Venae autem quae sunt in circuitu stomachi siue ventris prope venam hepatis et splenis extenduntur sursum et procedunt per ascellas et brachia ad partes manus. Quaedam etiam earum non tantum ascendunt, sed extensae etc.* Ego cum Sylburgio censeo ἀποσχῶσι dictum pro ἀποσχάζουσι. Alterum ἀποσπῶσι sensum non habet. Post ἂν δέ τι ex Rhen. καὶ addidi.

7. ὑπὸ τοὺς μαστοὺς] Ita pro εἰς τ. μ. Med. versio Thomae. Deinceps statim ἀπὸ τούτων ἐκάτεροι Rhen. sed versio Thomae prius ἕτεροι omisit. Postea ἀπὸ ἐκατέρου τείνουσι Rhen. τείνουσι etiam versio Thomae reddidit. Denique Med. ἐκάτεροι δ' ὑπὸ τὸ δέρμα.

ἔπειτα λεπτότεροι] Intersertum vulgo ἔτι cum V. R. A. omisit Camus. Deinceps vulgatum ὑπὸ τῶν σαρκωδῶν ἐκπίνεται ex Canis. Med. Rhen. versione Thomae correxi. Vulgatum Gaza reddit *a carne ebibitur*, Scotus et Albertus

sanguis spissus grossus imbibitur et sugitur a carne. Sequens ὑπερβάλλον Gaza reddit: *sed cum ad loca deuenit.* Camus: *ce qui en reste et qui va se rendre aux differents endroits.* Neuter sensus Graecis inest. Potius vertendum erat: postquam loca ista vel partes carnosas superauit, emersit e carnibus. Sed obstat sequens praepositio εἰς, quae suadet, vt ὑπερβάλλον interpretemur *ascendens.* τοὺς τόπους τούτους Albertus interpretatur *in locis vasorum seminis.* Recte, puto. Difficile omnino est in enarratione tam erronea, ipso iam Aristotele confitente, veram auctoris scripturam coniectura assequi: id quod praecipue de ordine et numero vasorum sanguiferorum, et de ortu et qualitate sanguinis valet. Quanquam in membro postremo vulgatum ἐκπίνεται mihi magis placet, alterum propter optimorum librorum auctoritatem tantam recepi. Denique in fine Leon. et Camotiana Σύνεσις scriptum habent, quam scripturam in Herodoti et Ctesiae libris etiam reperiri monet Sylburg. Σύνεσις Reg. In verbis καὶ θερμοὺν desinit subito liber Rhenani, qui paulo ante ipsum Aristoteleae vasorum enarrationis initium pergit, ommissa tamen nuspam repetens. Polybus autem haec praefatur, quorum lectorem meminisse velim: αἱ παχύταται τῶν φλεβῶν ὄδε πεφύκασιν. Totus locus de venis repetitus legitur in libro Hippocratico de natura ossium, ad quem vtrumque magnam lectionis varietatem e libris enotauit Foesius, quam huc apponere operae pretium non erat.

8. Πόλυβος] Vulgatum Πολύβιος correxit cum H. Mercuriali in Censura librorum Hippocraticorum Sylburgius. Legitur scilicet hodieque inter libros Hippocraticos p. 229. ed. Foesianae hoc anatomicae scientiae antiquae specimen, de quo vide Reinesii Var. Lect. p. 75.

ζεύγη] Ita pro γένη ex Camot. scripsit Sylburg, cum qua faciunt Med. Canis. Vat. et tres versiones. γένη est in R. A. Deinceps παρὰ vulgato περὶ ex Canis. et versionibus substituit Camus.

εἰς τῶν σφυρῶν] Vulgatum ἐκ τῶν σφυρῶν εἰς τὸ ἔξω ex V. R. A. correxit Camus. *ad malleolos exteriores versio Gazae. ad calcanei partem domesticam Alberti, qui pergit ita: Deinde reflectitur ad silvestre calcanei, et intrat plantam pedum et ibi ramificatur, et de pari isto una quidem vena descendit in una parte, dextra videlicet, et altera in sinistra. Huius autem signum etc.*

καὶ ἰσχίον] Edd. et Codices omnes ἰσχιῶν. Sylburgii emendationem receperunt recentiores, consentiente versione Gazae. Longe aliter h. l. scriptum legit et vertit Thomas: *et vertebrarum inter ignyas et cauillas desoris.* Ergo fuit in eius Codice μεταξὺ τῶν ἰγνυῶν καὶ τῶν σφυρῶν ἔξωθεν.

αἱ καλοῦνται σφαγίτιδες] Versio Thomae καὶ pro αἱ habet et deinceps *fugitides*. Statim παρὰ pro vulgato περὶ ex V. R. A. versione Thomae dedit Camus, qui φέρουσι ex V. R. A. adsciuit. *feruntur secus nates* versio Thomae. Pro ψοιάς ex Med. recepi ψυάς. In libris Hippocr. est ψόας.

διὰ τῶν ἰγνυῶν] Aliter collocata verba vertit Thomas: *et per interiorum partem inguium et per tibias.* Statim iterum ψυάς ex Med. scripsi pro ψοιάς. Deinceps μεταξὺ τῶν ἰγνυῶν inter vertit Thomas.

9. Τὸ δὲ τρίτον] Gaza vertit: *Tertium par venarum a temporibus—porrigitur ad pulmones.* Albertus: *par tertium procedit a nucha, quae est in spondilibus colli.* Thomas: *Tertium vero genus (suprascriptum iugum) ex temporibus per collum sub ascellis.* Igitur ὑπὸ τὰς μασχάλας scriptum legit. ὠμοπλατίας V. R. Denique pro ὑπὸ τὸν μαστὸν V. R. A. εἰς τὸν μαστὸν.

εἰς τὸν ὄρχιν] Med. Canis. Veneti ἀρχὸν recepit Camus, quod in Hippocraticis habent libri. *anum* etiam nominat versio Scoti et Alberti. Vulgatum tenet Gazae et Thomae versio. Paulo antea Medic. verba καὶ εἰς τὸν νεφρὸν omisit.

καὶ τῶν ὀφθαλμῶν] Singularem *oculo* habet versio

Thomae. Deinceps V. R. A. καὶ τὰς κλείς. ἐντεῦθεν δὲ διὰ τῶν — εἶτα διὰ τῶν παχέων. Gazae versio καρπούς καὶ τὰς συγκαμπὰς volam et digitos reddit, Camus aux roignets et aux doigts.

ὑπὸ τὰς μασχάλας] Ex Codd. suis εἰς τ. μ. dedit Camus. ad malas etiam Gazae versio. Deinceps αἱ δὲ ὑπὲρ τῆς γαστροῦς ἄμφω εἰς τὸ αἰδοῖον τελευτῶσι scriptum vertit Thomas: hae autem super ventrem ambo in pudendum terminantur.

CAPUT III.

τῶν περὶ τὴν φύσιν] Rhen. περὶ φύσεως. nec desunt naturae interpretes versio Gazae. Physicos intelligi manifestum est, qui num recte οἱ περὶ τὴν φύσιν dicantur, quaeri potest. Mihi scriptura Rhen. praebere videtur indicium, olim h. l. scriptum fuisse: τῶν περὶ φύσεως γεγραφότων, vt antecedens enarratio e libris Syenneseos et Digenis περὶ φύσεως petita est. Etiam Polybi locus e libro περὶ φύσεως ἀνθρώπου est, hodie inter Hippocraticos superstes. Ceterum Platonem saltem et eos, quos Plato secutus est, excipere debebat Philosophus. Is enim in Timaeo p. 387. τὴν καρδίαν ἄμμα τῶν φλεβῶν καὶ πηγὴν τοῦ περιφερομένου κατὰ πάντα τὰ μέλη σφοδρῶς αἵματος dixit.

πάντες δ' ὁμοίως] Ita pro ὅμως, quod Gaza reddidit, ex Aldina, Med. Vat. versione Thomae Camus. Deinceps αὐτὴν pro αὐτῶν Rhen. Sequens πρότερον post εἴρηται ex Rhen. versione Thomae accessit. Postea vulgatum ἀπεπνιγμένοις ex Med. V. R. Rhen. correxit Camus. Ante Sylburgium erat ἀποπνιγμένοις.

κατὰ τὴν ῥάχιν ἐντός: ἔστι δὲ κειμένη αὐτῶν ἢ μὲν] Ita Med. Rhen. iuxta spinam quidem intus ipsam ante (autem?) positae versio Thomae. Reddidit igitur vulgatum ῥάχιν μὲν, ἐντός δὲ κείμεναι αὐτῆς.

2. διὰ μὲν γὰρ] Rhen. γὰρ omittit. Post ὅλαι comma sublatum retraxi et post τείνουσαι reposui, vti Gaza ver-

tit: *transigunt enim totae caetera viscera, per quae tendunt, suam seruantes naturam, ut nihil contrahant detrimenti, quo minus et sint venae et appellentur.* Sequens διὰ τὸ pro ὅστε ex Med. et Rhen. reposui. Sententia eadem est de Partibus anim. 3, 4. διὰ μὲν τῶν ἄλλων σπλάγχνων διέχουσιν αἱ φλέβες, διὰ δὲ τῆς καρδίας οὐ διατείνει φλέψ· ὅθεν καὶ δῆλον, ὅτι ἀρχὴ τῶν φλεβῶν ἐστὶ καὶ μῦρον ἢ καρδία. Vides haud paulo accuratius nostro in loco additum esse ὄλαι. Vide etiam dicenda ad sect. 3. verba εἶτα διὰ τοῦ κοίλου.

Ἔχουσι δὲ αἱ καρδιαὶ πᾶσαι μὲν κοιλίας ἐν ἑαυταῖς] Ita Med. et Rhen. nisi quod Rhen. ἔχουσαι, Med. ἐν αὐταῖς habet. Ante Camum erat αἱ πᾶσαι μὲν καρδιαὶ κοιλίαν. Scaliger malebat κοιλίας, quod omnino recipiendum censui. Versio Thomae: *habent autem et corda omnia.* Legit igitur scriptum ἔχουσι δὲ καὶ καρδιαί. De tribus cordis ventriculis quae dici poterant defendendi Philosophi causa, occupauit omnia diligentia Halleri Element. Physiolog. Tom. II. p. 340. Sequens πάσας ante τὰς τρεῖς cum Med. et Rhen. omisit Camus.

Ἔστι δὲ τῆς] Ex V. R. A. vulgatum ἔτι δὲ τῆς Camus correxit. Deinceps ἐν τῷ ἀνωτάτῳ αὐτῆς scriptum vertit et in supremo ipsius Thomas, et αὐτῆς est in Rhen. Postea ἀμφοτέρω δὲ πολλῶ ἐλάττους εἰσι, omissis verbis αἱ δύο, quae tanquam superflua seclusi; quanquam fortasse aliquis ea ex loco gemello I, 14. (vulgo 17.) sect. 2. defendere posse videatur. Sed vide ibi dicta. Denique ἀδῆλοι vulgatum ex R. A. correxit Camus. Sequens πλὴν μιᾶς Albertus reddidit *praeterquam in viro.* Sed in vno scripserat Albertus sine dubio, vti Gaza, vnde patet, vtrumque ἐπὶ μιᾶς scriptum legisse, quod sententia flagitat; igitur inserui. Supra I, 14. 2. de eadem re est: κατὰ δῆλον δὲ κατὰ μίαν τῶν κοιλιῶν. vbi vide adscripta.

3. μεγίστης] Rhen. μεγάλης. Sequenti γίγνεται πάλιν Camus τείνεται πάλιν ex Med. Camis. Rhen. substituit.

protenditur iterum vena versio Thomae. per medium sinum formam recipit Gazae, qui πάλιν omisit. et transit per medium per fundum colli Scoti et Alberti, qui tamen habet per medium fundum colli, et ille ventriculus est concavus quasi vena: eo quod idem ventriculus per modum quem diximus est pars partium radicalium eiusdem venae maioris et in ipso spiritus est sanguis. Quod si comparo verba sect. 2. διὰ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων σπλάγγων ἢ τυγχάνουσι τεινουςαι, ὅλαι δὲ αὐτῶν διέρχονται σωζόμεναι καὶ οὔσαι φλέβες, ἢ δὲ καρδία ὡσπερ μόριον αὐτῶν ἐστίν, καὶ μᾶλλον τῆς ἐμπροσθίας καὶ μείζονος, et locum ex libro de Partibus ibi adscriptum, dubitatio mihi incidit, an verior sit lectio Gazae, qui τοῦ μέσου γίνετα φλέψ reddidit, omissa particula πάλιν.

πολλῶ κοινωνεῖ] Med. et versio Thomae πολλῶν. *per fistulam multo arciores inicit societatem et tendit a latere cordis, cum vena maior sua radice cor transigat, cum se promit. Vena item ipsa maior membrana et cute constat:* Gaza vertit: legit igitur scriptum καὶ ἢ μεγάλη φλέψ διὰ τῆς καρδίας, ἢ δὲ ἀοστή. Sed praeterea alia variauit, quorum vestigium in Codd. nullum exstat. Vulgatam ex Basil. assumserat Sylburg, cum qua sentit Reg. Codex, sed correctoris manus ibi lacunam suppleuit ita. Ceterae Edd. cum Codd. Med. V. A. Rhen. εἰς δὲ τὴν ἀοστήν, consentiente versione Thomae. Albertus hunc locum praeteriit. Emendationem tentauit C. Hoffmann de thorace p. 67.

4. πρῶτον μὲν ἄνω — μόρια δύο] In hoc loco vertendo Gaza longe abit a nostris libris: habet enim versio eius ita: *Pars prima venae maioris sursum a corde proueniens scinditur bipartito. Adit alterum membrum pulmones, alterum spinam et vertebrae colli nouissimam.* In Reg. Ambr. τεινει δὲ πρῶτον ἀπὸ τῆς καρδίας (corrigitur κοιλίας in R.) τῆς μεγάλης οὔσα (ἄσχιστος οὔσα corrigitur in R.) φλέψ. Verba ἄσχιστος καὶ μεγάλη οὔσα φλέψ omisit etiam versio Alberti, qui verba συναψιν τῆς ἀοστής reddit: *versus pul-*

monem et, ibidem ramificata coniungitur cum quibusdam partibus minoris quam orthyn vocant, quae reflexae ad pulmonem veniunt. Pro ἀπ' αὐτῆς μόρια Camotiana ἀντ' αὐτῆς habet.

παρ' ἐκάστην σύριγγα. — τείνει]. deinde singulas fistulas singulaque foramina subit. versio Gazae. Pro τείνει Thomas pertendit habet, videtur igitur διατείνει scriptum legisse hic et saepius deinceps. Rhen. deinceps μείζω μὲν περὶ τὰ μείζω — περὶ τὰ ἐλάττω habet.

τοῖμα τ' ἔνεστι καὶ φλεβίον]. Ita Med. pro τοῖματα ἔνεστι. venulae versio Thomae: reddit scriptum φλεβία. Deinceps οἱ ἐπὶ τῆς φλεβὸς. Med. meatus autem qui a vena sunt super syringas ab arteria tensas. Vena autem etc. versio Thomae. via autem venae maioris est supra viam minoris quae orthy vocatur in viis, quae procedunt ex ambabus ad cannam vocalem pulmonis Alberti. Sunt σύριγγες hae, quae hodie dicuntur βρόγχια. Plato in Timaeo p. 388. τὴν τοῦ πνεύμονος φύσιν μαλακὴν καὶ ἄναιμον, εἶτα σήραγγας ἐντὸς ἔχουσας οἷον σπόγγου κατατετρομένης dixit.

ράχιν τείνει] pertendit versio Thomae. In loco Homericο Piadis 13, 546. ἦ τ' ἀνὰ νῶτα — ἱκάνει dedi ex Med. et Rhen. pro ἦ διὰ νῶτα — ἱκανέν. Posterius recepit etiam Camus ex Med. per girum colli procedit versio Thomae. Ad locum Homericum vide Annotationes Heynii p. 468.

φλεβία καὶ πρὸς ἕκαστον] Versio Thomae καὶ omisit. Post ἕκαστον σφόνδυλον in Rhen. margo adscripta habet verba in textu omissa κατὰ δὲ τὸν ὑπὲρ τῶν νεφρῶν σφόνδυλον, quae exciderunt etiam in Editione Laemariana anni 1597. Deinceps μόρια τῆς μεγάλης φλεβὸς vertit Thomas, et ἀπὸ cum V. R. A. omisit Camus.

6. ὑπεράνω] Gazae versio: sed rursus parte superiore, quae ex corde tendit scissa numerosiore venarum propagine duo petit loca. Deinceps σκέλη τείνουσι Thomas vertit

pertendunt, προανῆ vero *dorsales*; hoc quidem male. Gaza: *pinnas quae parte prona continentur*. Pectorales intelligit, quas proprie *περύγια* vocare solet.

ἡ δὲ σχίζονται εἰς τὸν ἀρχένα] Gaza vertit: *sed quae scissae ceruicem subeunt, iuxta pulmonum arteriam tendunt*. Omisit igitur verba ἀπὸ τῆς μεγάλης φλεβός. Deinceps Rhen. *περὶ — τὰ τοῦ πνεύματος*. Med. *τὴν τοῦ πνεύματος*. *arteriam pulmonis pertendunt, quibus interceptis* versio Thomae. Verba *ἀνευ πνιγμοῦ* omisit Gaza. Sed Albertus ita reddidit: *manibus constrinxerit, accidit strangulatio*, vt aliam scripturam secutus esse videatur, velut οὐκ ἀνευ πνιγμοῦ vel ὡσπερ ἀπὸ πνιγμοῦ. Denique *συμβεβηκότες* Camotiana habet, versio Thomae *coniaccientes*. Ceterum Rufus Ephesius p. 42. monet, carotides compressas vocem adimere et soporem inferre, sed non vt venas, sed quoniam nerui iuxta siti laedantur, addens ὡφρθη νῦν, recens inuentum de neruis significans. Alia ratione Aristotelem excusare conatus est C. Hoffmann ad Galenum de Vsu Partium p. 197. a.

7. μέχρη τῶν ὠτῶν] Vulgatum *μετάξυ* ex Med. correxit Camus, consentiente versione Thomae et Alberti; Gaza vulgatum reddidit. Deinceps vulgabatur *τῆς κεφαλῆς*, quod ex Med. Canis. consentiente iterum versione Thomae et Alberti correxit Camus. *qua maxillae faucibus coeunt* inepte vertit Gaza, ita tamen vt confirmet datiuum *κεφαλή*. Recte Camus: *où la machoire s' articule avec la tête*.

συμβάλλει τῇ προτέρῃ] adiungitur versio Thomae. Vulgatum *πρότερον* ex Rhen. correxi. Idem Rhen. pro *μόριον* in margine *μόνον* tanquam vulgatum habet appositum. Ex eodem deinceps vulgatum *τὴν χεῖρα* correxi. Pro verbis *μία δὲ ἑτέρα* versio Thomae habet: *vena autem altera*: *τῶν περὶ τὰ ὦτα* Camotiana. Pro *μήνιγγα* versio Thomae *myringam* habet.

8. *τελευτῆ εἰς αὐτὸν*] Ita cum Med. Rhen. *ἀποτελευτῆ* cum Camotiana scripsit Sylburg, eumque secutaç Edd. re-

centipres. Cum Leon. et Juntina ἐντελευτᾷ dedit Camus, qui postea λοιπῶν τῶν ἀπὸ τῆς inserto articulo τῶν ex Med. recte scripsit.

Τὸν αὐτὸν δέ] Leon. Camot. τὸν δὲ αὐτόν. Sequens τὰ omittit Rhen. Postea vulgatum ταῦτ' ἔστι τῶν τῆς μεγάλης ex Med. correxi.

C A P V T IV.

τὸ δὲ ὑποκάτω τῆς καρδίας] Ex Med. et Rhen. recepi in locum vulgati τὸ δὲ εἰς τὸ κάτω τ. κ. Postea τείνει Thomas vertit *pertendit*.

συνέχεται] *ad aortam*—*continetur* Gazae versio. γαλαροῖς Gaza *flaccidis*, Thomas *congruis* male vertit, sequens vero τείνει iterum *pertendit*. Deinceps μία μὲν διὰ dedi ex versione Thomae pro μὲν μία διὰ. Eadem postea πολλαὶ μὲν καὶ λεπταὶ — δύο δὲ ἀπὸ τῆς διὰ τοῦ ἥπατος φλεβὸς ἀποσχίσεις ὧν ἡ μὲν habet; et Camus διὰ ante τοῦ ἥπατος ex Codd. suis et versione Gazae restituit.

ἀποσχίζόντων] Med. Rhen. ἀποσχίζόντων. *abscindentibus* versio Thomae. Deinceps τὸ ἀπ' αὐτῆς φλεβίον versio Thomae reddidit. Postea ἐπὶ τὸν ἀριστερόν βραχίονα Rhen. Verba πλὴν ἐκείνη — σπλῆνα τεινούσης omisit Albertus, qui πάγκραας *ventrem* vertit.

3. πρὸς τε τὴν ῥάχιν] Ita pro ἀρχὴν ex Med. Rhen. versione Thomae et Alberti scripsi cum Camo. *Hic capitibus renum potius adhaerescunt*—*velut in litteram lambda* versio Gazae, quasi τὰς ἀρχὰς τῶν νεφρῶν scriptum legisset. Deinceps vulgatum ὡσπερ εἰς λάμβδα ex Rhen. correxi, qui praeterea ἐκατέρα habet. *in litteram a utraque* versio Thomae.

4. εὔ μάλα κοίλη] Versio Thomae: *a corde quidem ducta bene concava*. Gazae: *ducitur eodem de corde nimium amplitudine insigni*. Deinceps ἐπιστενωτέρα Vatic. Pro sequenti καὶ R. A. δὲ habent. Postea τείνουσι δὲ καὶ ἀπὸ τῆς inserto καὶ ex versione Thomae dedi, qui *pertenduntur* habet pro τείνουσι.

λεπτοῖς γὰρ καὶ κολλοῖς] Rhen. γὰρ omittit, et cum Med. Canis. ποικίλοις habet, *variis versio Thomae. Gaza: quippe quos extenuatos in fibras cauas tamen cessare ad- uerterimus.* Sequens *τείνει pertenditur* vertit Thomas, vt postea *τείνουσιν.*

καθάπτουσιν εἰς] Albertus vertit *et tangunt ossa.* Deinceps *φέρουσαι* Rhen. Sequens *εἰς* omisit versio Thomae, vt postea nomen *φλέβες.*

διατεταμέναι] Versio Thomae *intentae.* Sequens *καθάπτουσι* Thomas vertit *descendant,* et sequens vulgo *πάλιν* ante *πρὸς τὴν κύστιν* omittit cum Med. Rhen. Prae- positionem *ἐν* ante *τοῖς ἄρῶσιν* omittunt Leon. Camotiana. Postea *ταῖς θηλείαις* vulgato *τοῖς θήλεσι* substitui ex Rhen.

6. *Τείνουσι δὲ ἀπὸ*] Reg. *τείνουσαι.* Deinceps pro *ἀπὸ τῶν σχιζομένων* versio Thomae *ἀποσχιζομένων* reddidit *abscissis,* quod recepi. Postea *καὶ ἄλλαι μὲν ἐπὶ τοὺς βουβῶνας* V. Reg.

περὶ τὰς ἰγνύας] Rhen. *συνάπτουσι τὰς ἰγνύας περὶ ταῖς ἐτέραις.* Versio Thomae: *copulantur circa ventres tibiae aliis uenis.* Legitne *κοιλίας* scriptum? *ante genua* Albertus vertit.

7. *ἤρτηνται τὰς ἀρχὰς*] Versio Thomae *κατὰ τὰς ἀρχὰς* scriptum reddidit. Deinceps *ἅπασι μὲν τοῖς ἐναίμοις ζώοις οὕτω* ex Rhen. dedi pro *ἅπασι μὲν οὕτω τ. ἐν. ζ.* Postea vulgatum *τὸ μὲν γὰρ ἄλλο* ex Rhen. et versione Thomae correxi.

οὐδὲ ταῦτ' ἀπάντα] Ita cum Sylburgio vulgatum *ταῦτα* ex Med. Reg. et versione Thomae Gazaeque correxit Camus. Idem deinceps vulgatum *οὐδὲ ταῦτα μὴν οὐδ' ὁμοίως* ex Med. R. A. correxit. *neque et similiter in omnibus est manifestum* vertit Thomas.

ἐν τοῖς μάλιστα] Ex Rhen. *μάλιστα* inserui, consentientibus Med. Canis. R. A. Post sequens *ἐν* versio Thomae μὲν interserit. Postea *ὄχετοῦ τινος* Reg. Deinceps Aldina, Basil. *ἰλύος· εἰσὶ δὲ οἱ ὀλίγας.* Locum Albertus ita vertit:

quod canales sunt similes quasi lineis indivisibilibus. Rhen. verba ὀλίγας — φλεβῶν ἔχουσιν omisit. Noster de Partibus 3, 5. καθάπερ οὖν ἐν ταῖς ὀχετείαις αἱ μέγιστα τῶν τάρφων διαμένουσιν, αἱ δ' ἐλάχισται πρῶται καὶ ταχέως ὑπὸ τῆς ἰλύος ἀφανίζονται, πάλιν δ' ἐκλιπούσης, φανεραὶ γίνονται· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν φλεβῶν αἱ μὲν μέγιστα διαμένουσιν, αἱ δ' ἐλάχισται γίνονται σάρκες ἐνεργεῖα, δυνάμει δ' εἰσὶν οὐδὲν ἥττον φλέβες· διὸ καὶ σωζομένων τῶν σαρκῶν καθ' ὅτι οὖν αἷμα ῥεῖ διαιρουμένων· καίτοι ἄνευ μὲν φλεβῶς οὐκ ἔστιν αἷμα· φλεβίον δ' οὐδὲν δῆλον, ὡσπερ ἐν τοῖς ὀχετοῖς αἱ τάρφροι, πρὶν ἢ τὴν ἰλὸν ἐξαιρεθῆναι. Praeterea ex fine capitis eius huc pertinent sequentia de diuisione duarum venarum magnarum; plura enim ibi non habet Philosophus: διεστῶσαι δ' ἄνωθεν ἢ τε μεγάλη φλέψ καὶ ἡ ἄορτή, κάτω δ' ἐναλλάσσουσαι συνέχουσι τὸ σῶμα· προῖοῦσαι γὰρ σχίζονται κατὰ τὴν διφυῖαν τῶν κώλων· καὶ ἡ μὲν ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν εἰς τὸ ὀπισθεν προέρχεται, ἡ δ' ἐκ τοῦ ὀπισθεν εἰς τὸ ἔμπροσθεν, καὶ συμβάλλουσιν εἰς ἓν. "Ὡσπερ γὰρ ἐν τοῖς πλεκομένοις ἐν γίνεταί τὸ συνεχὲς μᾶλλον, οὕτω καὶ διὰ τῆς τῶν φλεβῶν ἐναλλάξεως συνδεῖται τῶν σωμάτων τὰ πρόσθια τοῖς ὀπισθεν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἀπὸ τῆς καρδίας ἐν τοῖς ἄνω τόποις συμβαίνει. vbi vulgatum πλεκομένοις ἐγγίνεται ex versione Thomae correxi. Plato in Timaeo p. 403. Bipont. τὸ σῶμα ἡμῶν διωχέτευσαν τέμνοντες οἷον ἐν κήποις ὀχετοὺς, ἢ ὡσπερ ἐκ νάματος ἐπιόντος ἄρδοιτο· καὶ πρῶτον μὲν ὀχετοὺς κρυφαίους ὑπὸ τὴν ξύμφυσιν τοῦ δέρματος καὶ τῆς σαρκὸς δύο φλέβας ἔτεμον νοτιαίας, δίδυμον ὡς τὸ σῶμα ἐτύγγανεν δεξιοῖς τε καὶ ἀριστεροῖς ὄν. Ταύτας δὲ καθῆκαν παρὰ τὴν ῥάχιν, καὶ τὸν γόνιμον μεταξὺ λαβόντες μυελόν. — μετὰ δὲ ταῦτα σχίσαντες περὶ τὴν κεφαλὴν τὰς φλέβας καὶ δι' ἀλλήλων ἐναντίας πλέξαντες διεῖσαν, τὰς μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ τοῦ σώματος, τὰς δ' ἐκ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ κλίναντες, ὅπως δεσμός αἷμα τῇ κεφαλῇ πρὸς τὸ σῶμα εἴη μετὰ τοῦ δέρμα-

τος, ἐπειδὴ νεύροις οὐκ ἦν κύκλω κατὰ κορυφὴν διειλημμένη· καὶ δὴ τὸ τῶν αἰσθήσεων πάθος ἴν' ἀφ' ἑκατέρων τῶν μερῶν εἰς ἅπαν τὸ σῶμα ἦ διαδιδόμενον.

CAPVT V.

ἔχει τόνδε τρόπον] Ita Rhen. pro τοῦτον τὸν τρόπον. Camus τόνδε τὸν τρόπον ex Med. Reg. Ambr. dedit. Sequebatur vulgo: τὰ μὲν τελευταῖα καὶ παντελῶς αὐτῆς· ἄκοιλα γὰρ ἐστὶ καὶ τάσιν ἔχει. Gaza vertit: *et quidem postrema eius neruo omnino constant: quippe quae nullo intus cauo distinguantur — applicata ad nodos ossium lubricos.* Thomas: *extrema ipsius et penitus sine profunditate est et tensionem habet.* Is igitur scriptum legit: *τελευταῖα αὐτῆς καὶ παντελῶς ἄκοιλιά ἐστι, καὶ τάσιν ἔχει.* Albertus: *et in his quae extrema eius, in quibus filariter adhaerent cordi, non sunt vacua siue concaua, sed sunt fortia extensa in corde sicut venae quaedam filares: fortia etiam sunt in extremitatibus illis, in quibus elongata a corde tangunt ossa.* In quibus nihil auxilii est ad emendanda verba, quae, vt potui, constitui. Verba τῶν ὁστῶν omittit Rhen.

κανάβοις] Med. Canis. Venet. καράβοις. Versio Thomae carrabis vel cartabis. Sed in Lipsiensi est *in pictis cartabus.* De Generat. 2, 6. *ἐκ δὲ τῆς καρδίας αἱ φλέβες διατεταμέναι, καθάπερ οἱ τοὺς κανάβους γράφοντες ἐν τοῖς τοίχοις· τὰ γὰρ μέρη περὶ ταύτας ἐστὶν, ἅτε γινόμενα ἐκ τούτων.* vbi Thomae versio *canabos* habet. Gazae ibi habet: *diductae modo riuorum, qui in parietibus proficiscentes ab eodem fonte pinguntur.* hic vero: *vt in depictis canalibus hoc est fontibus riuo multiplici sparsis.* Ita etiam Scaliger; vterque falsus a Joanne Philopono, qui locum de Generatione interpretatus *μιστέροναν* posuit. Ineptissime. Contra recte Camus: *La disposition des veines ressemble à celle de ces lignes que les peintres tracent avant de former une figure: elles suivent tellement tout le contour*

du corps etc. Scilicet eum ad verum sensum direxit vsus vernaculi sermonis, qui *cannevas* simili notione vsurpat. Hesychius habet *κανάβιον κηρόν*, quem eum esse ait, quo vtantur statuarii *πρὸς πλάσιν*, ad fingendas formas. Sed statim subiicit: *Κάναβοι, τὰ ξύλα, περὶ ἃ τὸ πρῶτον οἱ πλάσται τὸν κηρόν τιθέασιν. ὅθεν καὶ οἱ λεπτοὶ καὶ ἄσαρκοι κἀνάβοι λέγονται.* Canabum ait dici lignum, circa quod statuarii ceram ponentes fingunt formam. Sed Pollux 7, 164. et 10, 189. tradit *κἀνάβον* dictum lignum illud vel formam, circa quam fingebantur dolia vinaria maiora de luto, quae rotae figulorum imponi et fingi non poterant. Photius Grammaticus: *τὸ πρῶτον ξύλον ὑπὸ τῶν πλαστῶν, περὶ ὃ τὸν πηλὸν τιθέντες πλάσσουν.* Igitur a plastica statuariorum et vsu luti et cerae ad formas fingendas transit vocabulum etiam ad officinas figulorum, denique ad picturas lineares, praecipue in parietibus frequentatas. Festus in *Stipatores* — *unde et stipam, qua amphorae, cum extruuntur, firmari solent; etiam stipites, qui ob eandem causam destituuntur.* ad quem locum posuit Scaliger locum Tertulliani: *quod simulacrum non prius argilla deformat cruci et stipiti superstructa:* et alibi: *diximus originem deorum vestrorum a plastis de cruce induci.* De ratione doliorum vinariorum extruendorum locus vnicus extat in Geoponicis 6, 3. De statuariorum vsu locus est Suidae a nemine hucusque annotatus, vbi verba ἀπ' ἀκροφυσίων Aristophanis interpretans *κίναβέματα* nominat, addens: *κίναβος τὸ εἶδωλον, πρὸς ὃ πλάσται καὶ οἱ ζωγράφοι βλέποντες διατίθενται πλάττοντες καὶ γράφοντες.* vbi corrigo *κἀνάβος*, quod H. Stephanus non animaduertit, nec Kusterus, nec Brunckius in Fragmentis Aristophaneis. Denique ipse noster de Partibus 2, 9. *ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες ἐκ πηλοῦ ζῶον ἢ τινος ἄλλης ὑγρᾶς συστάσεως, (igitur et ex cera) ὑφιστάσι τῶν στερεῶν τι σωματίων, εἶθ' οὕτως περιπλάττουσιν· τὸν αὐτὸν τρόπον ἢ φύσις δεδημιούργηκεν ἐκ τῶν σαρκῶν τὸ ζῶον.*

οὕτως ὡστ' ἐν] Reg. Ambr. οὕτως omittunt. Compara de re ipsa dicta supra Capite 2. et 3. de venarum origine in macilentis corporibus conspicua. Pro εἰ δ' ἦν Aldina, Juntina et Camot. ἰ δ' ἦν habent.

2. ἐγνύα] Versio Thomae: *ignya oppositum genu. Gazae: poples dicta. Alberti: et maior pars quae conuenit in vnum est in interiori genuum.*

ὁ τένων] Omittit Reg. Ambr. Deinceps ἐπίτομος et ὠμοιαία Edd. ante Sylburgianam, quae ex Gazae versione, vbi est *attendo et humerarius*, correxit. Med. ὠμῶδία. Vitiōsam scripturam tamen reuocauit Camus. Albertus: *et magis illae quae ex partibus procedunt ad partes dorsi et girationes spatularum. Thomae: et alterum seu neruus duplicatus tñ. tringus, et in his quae ad robur auxiliantes, robustusque et humeralis.* Rufus Ephesius p. 43. αἰ παχῆαι ἐκ τοῦ ἐνίου ἐκφύσεις, καὶ τὰ εἰς τὴν πτέρναν ἐκ τοῦ μῦος ἐκφυόμενα τένοντες. Pertinet igitur nomen τένων ad vtrumque genus Rufo, nescio an Aristoteli quoque. Hesychius: Τένων, τὸ ἐν τῷ τραχήλῳ νεῦρον. Idem: Τένοντες, τὰ διατεταμένα νεῦρα ἀπὸ κεφαλῆς ἕως τῶν ποδῶν. καὶ ἡ συνάρθρα τῶν νεύρων. Homerus flexores cubiti τένοντας vocat II. 20, 478. femoris et pedum 4, 521. 5, 307. Sed pluribus in locis, veluti II. 10, 456. 16, 587. 14, 466. Odys. 3, 450. τένοντε colli vocat. Atque hic est neruus Philosophi διπτηχῆς.

ὅσα ἄπτονται, ἦ] Ex Med. Can. hoc vulgatum correxit Camus. κάμπτονται Ambr. Gaza vertit: *sive foris vicissim tanguntur. Thomas: se tangunt. Albertus: sic enim ossa, quae coniunguntur ad inuicem, sunt ligata cum neruo ligamentali, et in locis omnium ossium talis est multitudo neruorum talium.* Rufus p. 43. νεῦρα μὲν τὰ μὲν ἀπ' ἐγκεφάλου καὶ νοτιαίου προαπτικά καὶ αἰσθητικά καὶ προαιρετικά. καὶ τόνοι. Τὰ δὲ περὶ τὰ ἄρθρα συνδετικά. vbi corrige τόνοι δὲ τὰ περὶ. Sic enim idem p. 37. vbi de collo: καὶ

τὰ νεῦρα τὰ ἐκατέρωθεν αὐτοῦ τόνοι, καὶ τὰ ἄλλα αἰσθη-
τικὰ καὶ ἐνώδη τόνοι ὡσαύτως.

3. νεύρων, πλὴν ἐν τῇ κεφαλῇ] Ita pro νεύρων· ἐν δὲ
τῇ κεφ. scripsi ex Ambr. πλὴν ἐν δὲ τῇ κεφ. Reg. Deinceps
vulgatum περὶ ταῦτα μυξώδης correxit Camus ex Med.
αὐτὰ habet etiam versio Thomae, cum qua copulam καὶ
ante λευκῆ omisi.

4. πυροῦσθαι] *Neruis ignem non patitur* vertit Gaza,
igniri Thomas, et sequens *διακοπῇ detruncetur*. Verba
καὶ πλευρᾶς ex Med. Canis. versione Thomae, Scoti et Al-
berti adiunxit Camus. Plinius pauca ex hoc capite duxit
11. s. 88. *Nerui orsi a corde, bubuloque etiam circumuo-
luti, similem naturam et causam habent, in omnibus lu-
bricis applicati ossibus, nodosque corporum qui vocantur
articuli, aliubi interuentu, aliubi ambitu, aliubi transitu
ligantes. — Neque ii solidantur incisi. — Sine neruis sunt
quaedam animalia, ut pisces: arteriis enim constant.*

C A P V T VI.

καὶ διέχουσιν] Gaza: *tendant a neruis*. Thomas vertit
pertinent. Ἴνες Alberto sunt *nerui subtiles filo assimilati*.
Primum hoc fibrarum genus est, de quo iam supra cap. 4.
οἱ δὲ ὀλίγας καὶ ταύτας Ἴνας ἀντὶ φλεβῶν ἔχουσιν. Plinius
11. s. 89. *Venae in praetenuis postremo fibras subter totam
cutem dispersae adeo in angustam subtilitatem tenuantur,
ut penetrare sanguis non possit, aliudue quam exilis hu-
mor ab illo, qui cacuminibus innumeris sudor appellatur.*
Sanguinis fibras nusquam Plinius nominavit. Contra Ca-
mus primum hoc genus in Commentario omisit.

βουβαλίδος — οὐκ ἔνεισιν] Ita pro εἰσὶν Rhen. et versio
Thomae, qui *bubalae* habet. Plinii locum posui infra ad
Cap. 19. De Partibus 3, 2. iunguntur cervis et δορκάσι,
ceu cornutae, sed ibi est βουβάλοις.

στιφρά] Camot. στρουφνὰ, Rhen. στρουφνῆ, Med. στρου-
φρά. *continua* versio Thomae. Articulum ἡ ante τῶν ἄλ-

λων omisit Rhen. πλαδῶσα Thomas vertit *errabunda*, Gaza *fluida*. Deinde negationem ante ἐμβάλη ex Med. et tribus versionibus addidit Camus. Eius loco est αἷμα in V. R. A. Denique Rhen. τὸ τῶν προβάτων — νεύρων καὶ ἐνῶν habet; etiam Med. νεύρων. Aristotelis observationem repetit Galenus de Vtilitate respirationis et Quod mores animi temperamento corporis respondent. Multi multa disputarunt contra Philosophum, qui tamen non plane negat ceruorum et similium sanguinem coagulari, sed multo tardius, quam reliquorum animalium. Nam coagulari contra Aristotelem obseruauit Redi in Experimentis naturalibus. Quaedam pro Aristotele posuit Italus *Rosa, Lettera Vta sopra alcune curiosità fisiologiche*. 1748. Sunt fere ruminantia omnia ista animalia, quorum sanguinem Philosophus difficulter coagulari ait. Horum succus gastricus propter victum vegetabilem acidus est, in carniuoris contra alcalinus. Hinc ruminantia omnia natura inducti salem amant, carniuori contra a sale morbosi fiunt, et falcones facile pereunt. In hac ratione ruminantium sanguinis facilior vel difficilior coagulatio praecipue verti mihi videtur. Habet huc pertinentia quaedam Pallas Spicil. Zool. XII. p. 24.

C A P V T VII.

συνηρημένα ἐστὶ καὶ συνεχῆ ἀλλήλοις] Ita vulgatum *συνήρηται καὶ συνεχῆ ἐστὶν ἀλλ.* correxi ex versione Thomae et Rhen. Hinc ex Rhen. articulum αἰ antè φλέβες addidi. Deinceps ἔχουσιν ὀστοῦν — σφονδύλου Rhen. Noster de Partibus 2, 9. de ossibus et venis: ἐκατέρα γὰρ αὐτῶν ἀφ' ἑνὸς ἠρημένη συνεχῆς ἐστὶν καὶ οὔτε ὀστοῦν ἐστὶν αὐτὸ καθ' αὐτὸ οὐδὲν, ἀλλ' ἢ μόριον ὡς συνεχῆς, ἢ ἀπτόμενον καὶ προσδεδεμένον, ἵνα χρῆται ἢ φύσις καὶ ὡς ἐνὶ καὶ ὡς συνεχεῖ, καὶ ὡς δυσι καὶ διηρημένοις πρὸς τὴν κάμψιν. quem locum integriorem dedi ex versione Thomae et Gazae.

2. κεφαλῆς ἐστὶν ὀστοῦν] Ita pro κεφαλῆς ὀστοῦν συν-

εχές ἐστὶ τοῖς Rhen. Deinceps προιονωτῶν Rhen. Vulgatum ῥαφίς ex Med. Rhen. correxit Camus. Postea ὡσπερ κύων — συγκείμενα Rhen. De cane repetiit Aelianus 4, 40. κυνὸς κρανίον ῥαφήν οὐκ ἔχει. quod in vetulis verum videri potest, quorum cranium durissimum. suturarum vestigium non habet. De reliqua obseruatione, quam falsam hodie quibus anatomiae non plane imperitus agnoscit, lubet apponere locum Rufi Ephesii p. 34. ὃν μία μὲν περιφερῆς ῥαφή τὸδε βρέγμα περιτέμνεται, ἄλλη δὲ τὸ ἰνίον, ἄλλη δὲ μέσην τὴν κορυφήν. ἔστι δὲ οἷς αὕτη ὑπερῶσα τὴν διὰ τοῦ βρέγματος τελεντᾶ εἰς τὸ μεσόφρονον. Corona-lem et lambdoideam suturam nuper demum ab Aegyptiis medicis nominatas, antiquis vero innominatus esse addit Rufus.

2. δὲ ἡ κεφαλή] Versio Thomae ἡ κεφαλή omittit. Post δύο omittit τούτων Rhen. vt deinceps verba πρὸς τὰ λοιπά. Med. μακρὰ ὡς τὰ λοιπά, sed correctum μικρά. Vnde effeci ὡς πρὸς τὰ λοιπά. scilicet reliquorum comparatione vertit Gaza. Thomas: *et longa vel parua ad reliqua*. Denique pro verbis κινεῖ τὴν σιαγόνα τὴν ἄνωθεν V. R. A. habent οὐ κινεῖ τ. σ. τὴν κάτωθεν.

3. ἔνεστι τὸ τῶν ὀδόντων] Vulgatum ἐστὶ τῶν ὀδόντων ex Vat. correxit Camus. Margo Rhen. ἔνεστι annotauit, tanquam vulgarem scripturam. Deinceps δυνατὸν reddidit Thomae versio: *et possibile sculpi*.

4. περόνης] Cum Med. Rhen. pro vulgato περόνη habet περωνίς. Aldina, Junt. περώνη. Vulgatum Gaza *fibula* vertit. Camus: *l'os qui supporte la tête vient de l'épine du dos, ainsi que les clavicules*. Quae cum Philosophum ineptiarum damnent, equidem vestigia lectionis Codicum secutus verum mihi indagasse videor comparato loco de Partibus 2, 6. vbi est de medulla spinali per dorsum et collum tendente et continua: διὰ τὸ ἀντὶ περόνης γὰρ γίνεσθαι, γλίσχρος καὶ νευρώδης ἐστὶ. Ita columna verte-

bralis et spinalis vice fibulae coniungit et continet reliqua ossa. κλεις V. Ambr. habent.

ἐπὶ πλευραῖς] Thomas vertens *inter costas* scriptum μεταξὺ πλευρῶν legit. Deinceps vulgatum αὐται μὲν ex Codd. suis correxit Camus. Noster de Partibus 2, 9. τὰ δὲ περὶ τὴν κοιλίαν ἀνόστεια πᾶσιν, addita etiam causā. Crocodili sternum abdominale vnicum hucusque est in hoc genere, quod cognitum habemus. Postea ἔστι δὲ ἐν τοῖς ὄμοις scriptum vertit Thomas. Denique ὅσα ἐν ταῖς χερσὶν Rhen.

5. μετὰ τὸ ἰσχίον] Versio Thomae apud ventrem, suprascripto prope vertebrum. Deinceps κατῆνες ὧν μέρος τὰ σφυρὰ Vatic. σφυρὰ Thomae cauillae.

πληκτρα] Hesychius: πληκτρον — καὶ τὸ μέρος, καθ' ὃ ἢ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ τῇ κοτύλῃ προσπελάζει, καὶ διὰ τὸ πεπληχθαι τὸν μηρόν. Quae sunt plane diuersa. Videtur intelligi hic ὁ ἔξω κόνδυλος, ὃν ἔνιοι φασὶ τῶν ἰδιωτῶν ἀστράγαλον προσαγορεύεσθαι, vt ait Rufus p. 70.

ἀναλογίαν μάλλον] Ita pro μόνον ex Med. Canis. Rhen. et versione Thomae Camus. Deinceps μεγέθει Rhen. et versio Thomae. Postea οὐδ' αὖ ἔχει δόξειεν Rhen. videbuntur utique habere versio Thomae. Denique ἔχει δὲ καὶ ἐν τοῖς μηροῖς Rhen.

6. πάντων μάλιστα] Ita pro μάλιστα ὁ λέων πάντων Rhen. et versio Thomae. Sequens μικρὸν παραλλάττει paulo inter se differunt vertit Gaza. In superstitionibus libris nusquam de hoc discrimine aliquid traditum legi, nisi quod de Partib. 2, 9. ἔχει δὲ καὶ ὁ δελφὶς οὐκ ἀκάνθας, ἀλλ' ὅστ' αὖ ζωτόκος γὰρ ἐστὶ τοῖς δ' ἐναίμοις μὲν, μὴ ζωτόκοις δὲ, παραλλάττει κατὰ μικρὸν ἢ φύσις, οἷον τοῖς ὄφρυσιν ὅστ' αὖ μὲν, ἀσθενέστερα δὲ. Τῶν δ' ἰχθύων τοῖς μὲν αὐτόκοις ἀκάνθα καὶ τοῖς ὄφρυσιν ἀκάνθωδης ἐστὶν ἢ τῶν ὀστέων φύσις, πλὴν τοῖς λίαν μεγάλοις· τούτοις δὲ δι' ἄπερ καὶ τοῖς ζωτόκοις πρὸς τὴν ἰσχὺν ἰσχυρωτέρων δεῖ τῶν στερεωμάτων· τὰ δὲ καλούμενα σελάχη χονδράκανθα τὴν

φύσιν ἐστίν. Plinius 11. s. 86. *de medulla: leoni in feminum et brachiorum ossibus paucis exigua admodum, sed iis in tanta duritia, ut ignis elidatur, velut e silice, quem locum infra corrigam. Idem s. 87. Delphinis ossa, non spinæ: animal enim pariunt; serpentibus spinæ.*

7. ἴδιον δὲ τοῖς]. Ita pro δ' ἐν τοῖς Rhen. et versio Thomae. ἀκανθία λεπτά sunt, quae Gallus Gouan ossa vaga vocavit in piscium sceletō. Post ἀκανθωδεστέρα verbum ἐστὶ omittunt V. R. A. versio Thomae et Camus.

ἐνίοις μὲν — ἐνίοις δ' οὐκ] Versio Thomae ἐν ἐνίοις scriptum utrobique reddidit. Deinceps vulgatum τοῦ ἔχειν his correxi. Thomas vertit *ut existunt ad habere partes sic et ad habere.* Legit igitur πρὸς τὸ ἔχειν. Gaza: *Vt enim partes corporis quaeque habentur, ita ossa quoque ad partes accommodata habentur.* Camus: *selon qu'ils ont ou n'ont pas les parties auxquelles ces os appartiennent.* Deinde ὅσα τὰ αὐτὰ μὲν vulgatum ex Medic. correxit Camus. Postea καὶ τὸ μᾶλλον Rhen. Denique vulgatum περὶ τῶν ὀστέων τοῦτον ex Med. Rhen. et versione Thomae emendavi.

CAPVT VIII.

καὶ οἱ χόνδροι]. Ita vulgabatur, sed copulam cum M. V. R. Rhen. et versione Thomae omisit Camus. Sequens ὡσπερ in οἶον mutat Rhen. Deinde σελαχώδεσι Med. Rhen. cartilagineis versio Thomae. Postea ἔνεστι δὲ Rhen. versio Thomae. Denique τοῖς χονδρώδεσιν ἐν οἷς—ζωοτοκούντων καὶ τῶν πεζῶν Rhen. Rectius Med. δὲ καὶ πεζῶν, ex quo copulam inseruit Camus. Cum Rhen. tamen facit versio Thomae. Plinius 11. s. 87. *Cartilaginea aquatiliū habent medullam in spina. Vituli marini cartilaginem, non ossa, item omnium auriculae ac nares, quae modo eminent, flexili mollitia, naturae prouidentia, ne frangerentur. Cartilago rupta non solidescit; nec praecisa ossa recrescunt, praeterquam veterinis ab angulo ad suffraginem.* Noster de Partibus 2, 9. ἔνεστι δὲ καὶ ἐν τοῖς ζωοτόκοις

πολλά τῶν ὀστέων χονδρώδη, ἐν ὅσοις συμφέρει (ita vulgatum διαφέρει ex Codice Accoramboni, versione Thomae et Gazae corrigo) μαλακὸν εἶναι καὶ μωξῶδες τὸ στερεόν, διὰ τὴν σάρκα τὴν περικειμένην, ὅσον συμβέβηκε περὶ τε τὰ ὄτια καὶ τοὺς μυκτῆρας· θραύεται γὰρ τὰ κραῦρα ταχέως ἐν τοῖς ἀπέχουσιν. Ἡ δὲ φύσις ἢ αὐτὴ χόνδρου καὶ ὀστοῦ διαφέρει δὲ τῷ μᾶλλον καὶ ἥττον· διὸ καὶ οὐδέτερον ἀξιά- νεται ἀποκοπέν. Οἱ μὲν οὖν ἐν τοῖς πεξοῖς ἀμύλοιο χονδροὶ κεχωρισμένῳ μυελῷ· τὸ γὰρ κεχωρισμένον, εἰς ἅπαν με- μιγμένον, μαλακὴν ποιεῖ καὶ μωξῶδη τοῦ χόνδρου τὴν σύ- στασιν. Ἐν δὲ τοῖς σελάχεσιν ἢ μὲν ῥάχιν χονδρώδης ἐστίν, ἔχει δὲ μυελόν· ἀντ' ὀστοῦ γὰρ αὐτοῖς ὑπάρχει τοῦτο τὸ μόριον. Vides eadem omnia ibi tradi, nec vllum cartila- gineorum genus excipi, vt h. I. τὰ πλατέα, quae Gazae versio omisit; et recte quidem. Quare suspicor a Philo- sopho ἐν τοῖς προnéσι τὸ κατὰ τὴν ῥάχιν scriptum fuisse: *id est in prona corporis parte quod in spina respondet ossi.*

CAPVT IX.

παρὰ ταῦτα] Rhen. περὶ. Sequentia verba ἐν οἷς — τῶν ζώων non agnoscit Gazae versio, et recte secluserit Sylburgiana eamque secutae Editiones. Nam ταῦτα τὰ μόρια omnia non sunt auibus peculiararia. Tacuit Camus.

καὶ σχιστά] Haec omisit Thomas; deinceps οὐδὲ καμ- πτόν οὐδὲ σχιστόν Basil. Copulam ante τῶν κεράτων omi- sit Rhen. et versio Thomae, contra τὴν ante τῶν τριχῶν ex Rhenani libro inseruit.

μελανοδερμάτων] Ita pro μελάνων δερμάτων ex M. Ca- nis. dedit Camus. Malim tamen μελανοδέρμων ex more reliquorum compositorum. τῶν τε γὰρ μελάνων δ. — καὶ χηλαὶ καὶ ὀπλαὶ Rhen. Deinde vulgabatur τὰ μὲν πλείστα κοιλὰ ἐστι, τὸ ἀπὸ τῆς προσφύσεως περὶ τὸ ἐντὸς ἐκπεφυ- κὸς ὀστοῦν τῆς κεφαλῆς — τὰ στερεά. Camus ex Reg. lau- davit τῶν δὲ κεράτων τῶν μὲν πλείστον κοῖλον — ἐπ' ἄκρον δ' ἔχει τὸ στερεόν. In Vat. est κοῖλον. Deinde ex Med. V.

R. A. ἐκ τῆς κεφαλῆς ὀστοῦν edidit Camus. In Rhen. est τὰ πλείστα κ. ἐστὶν ἀπὸ τῆς προ. Versio Thomae habet: et adhaerentia circa intrinsecum perueniens ex capite os — soliditatem. Supra 2. cap. 11. τὰ δ' ἄλλα κοῖλα μέχρι τινός, τὸ δ' ἔσχατον στερεόν. Τὸ μὲν οὖν κοῖλον ἐκ τοῦ δέρματος πέφυκε μᾶλλον· περὶ ὃ δὲ τοῦτο περιήροσται τὸ στερεόν ἐκ τῶν ὀστέων, οἷον τὰ κέρατα τῶν βοῶν. De Partibus 3, 2. τῶν δ' ἄλλων τὰ κέρατα μέχρι τινός κοῖλα, τὰ δ' ἄκρα στερεὰ, διὰ τὸ πρὸς τὰς πληγὰς τοῦτ' εἶναι χρησιμὸν· ὅπως δὲ μηδὲ τὸ κοῖλον ἀσθενές ἦ, οὐ πέφυκεν ἐκ τοῦ δέρματος, ἐν τούτῳ δ' ἐνήροσται στερεόν ἐκ τῶν ὀστέων. Gaza nostrum locum vertit: *Cornua parte plurima caua sunt a radice, quatenus ambiunt os, quod ortum a capite cauo cornu inseritur totumque implet, in mucronem tamen exeunt solidum et simplici parte extrema constant.* Qui quamquam plura verba in suo libro scripta reddidisse videatur, consentit tamen cum Rhen. ab initio τὰ πλείστα κοῖλά ἐστὶν ἀπὸ, quam scripturam reposui. Thomas videtur scriptum legisse: καὶ προσπεφυκότα περὶ τὸ ἐντὸς ἐκπεφυκός ἐκ τῆς κ. ο. Ceterum basis cornuum bouillorum et ceruinorum procedit ex ossibus bregmatis; couchas dicunt, in ceruo nostrates *Rosenstock*. Naturam eorum et vasa descripsit Perraultus in anatomia ceruarum Sardarum, bouillorum Malpighius Operum T. II. p. 213. seqq. ceruinorum Daubenton, et Mellin in *Schriften der Berliner Gesellschaft* Tom. II. p. 174.

πολυσχιδῆ] Rhen. πολυσχεδῆ. Deinceps vulgatum μόνον καθ' ἕκαστον correxi ex Med. Rhen. Sequens τὰ δὲ κέρατα — ὀστέῳ ad boues et similia genera referendum est. Postea vulgatum ἄλλοθι κινουῦσαι ex Med. Rhen. versione Thomae correxit Camus. Sed Rhen. praeterea habet: διὸ καὶ οἱ ἐν Φρυγίᾳ — ἄλλοθεν. Antigonus c. 81. ex nostro refert ἐν Φρυγίᾳ δὲ βοῦς εἶναι, οἱ κινουῦσι τὰ κέρατα. Plinius 11. c. 37. *cornua mobilia ut aures Phrygiae armentis.* Aelianus H. A. 2, 20. βόες δ' Ἐρυθραῖοι κινουῦσι καὶ κέ-

ρατα ὡς ὄτα. Idem 16, 33. Ἀριστοτέλης γε μὴν φησι τῶν βοῶν τῶν ἐν Λεύκτροις ἐκπεφυκέναι τὰ κέρατα καὶ τὰ ὄτα ἔκφυσιν τὴν αὐτὴν καὶ εἶναι συνυφασμένα. Idem 6, 27. τοὺς δ' ἐν Νεύροις βοῦς Ἀριστοτέλης φησὶν ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχειν τὰ κέρατα. vbi equidem ὕβον καὶ κινεῖν τὰ κέρατα scribendum suspicor. Plinius 8. s. 10. *Carici quoque boues in parte Asiae foedi visu tubere super armos a ceruicibus eminente, luxatis cornibus, excellentes in opere narrantur.* Liceret forte locum comparare ex Descriptione Abyssiniae auctore Lobo T. I. p. 88. de bobus: *Ceux-là n'ont point de cornes, ou s'ils en ont, elles sont si molles et si flexibles, qu'elles leur pendent comme des bras rompus.* Denique de tauris Aethiopicis carniuoris eadem cornua mobilia refert Agatharchides Photii p. 1363. Diodori Siculi T. I. p. 201. et Aeliani H. A. 17, 45. vbi vide annotata. Cosmas Indopleustes de rhinocerote bicorni Aethiopico eadem plane refert.

ὄσαπερ καὶ δακτύλους] Copulam ex Rhen. inserui. Sequentia verba δακτύλους δὲ ὄσα πόδας omisit Camus, rationem hanc edens: *j'ai pensé que ces mots n'étoient ici qu'une mauuaise glose, qui contenoit une assertion fausse.* At ita debebat simul omittere verba καὶ δακτύλους ἀσχίστους — διηρθρωμένους καὶ, quae ad illa referuntur. Ita statim iterum nimia licentia vsus verba, quae post longiorem parenthesin perspicuitatis causa repetiit philosophus: τῶν δ' ἐχόντων, tanquam inutilia resecurit. Malim tamen τῶν δὴ ἐχόντων. Denique vulgatum αἰετὸς tanquam poeticum ex Rhen. correxi. De elephanto supra 2, 1, 2. τὰ περὶ τοὺς δακτύλους ἀδιαρθρότερα ἔχει. vbi Plinii locum apposui, qui *digitos vngulis, non vnguibus similes* dixit. Vngues diffformes habet elephantus, vt annotat Camper *Description* p. 69.

CAPVT X.

τῶν ἀναλόγων] Vulgatum ἀνάλογον aut diuidentium aut ita, vti feci, corrigendum erat. Deinceps

τοῦ δέρματος Rhen. Postea ζωτόκια. λεπίδας male Rhen. φολίδας ita reddit Albertus: squamosum et rugosum squammositate quasi punicea. ψαθυρόν reddit gracilia debilis corticis. ψαθύρον V. R. A. μόνον pro μόνοι Rhen. Plinius 11. s. 94. quae animal pariunt, pilos habent, quae ova, pennas aut squamas, aut corticem, ut testudines, aut cutem puram, ut serpentes. De postremis vitiosis nemo adhuc admonuit.

γόγγρος μὲν οὐ] Rhen. γόγγρος ὅλον τοιοῦτον — καὶ λεπτότητες. Postea copulam καὶ ante πλείους omittit cum Rhen. versio Thomae, quos sequor. Peius est μακροτέρους, quod habet Rhen. Denique idem ὁ τόπος οὗτος οἷος ἔχειν habet. De Gener. 5, 3. παχύτης μὲν οὖν καὶ λεπτότης αἴτιον μάλιστα τὸ δέρμα· τοῖς μὲν γὰρ παχὺ, τοῖς δὲ λεπτόν, τοῖς δὲ μανόν, τοῖς δὲ πυκνόν ἐστίν· ἔτι δὲ συναίτιος καὶ τῆς ἐνούσης ὑγρότητος ἢ διαφορᾶ· τοῖς μὲν γὰρ ὑπάρχει λιπαρὰ, τοῖς δὲ ὑδατώδης. Quae deinceps exsequitur atque explicat.

2. περὶ τῶν λεπιδωτῶν] Sylburg ἐπὶ malebat. Articulum ante φολιδωτῶν omittit Rhen. vt ante τρίχας. Pro εὐβοσία in Rhen. est εὐδία per compendium scriptum, sed in margine vulgata annotatur hic et vbiunque variatur scriptura. De Generat. 5, 3. ὅσα δὲ τῶν ζώων μὴ ἔχει τρίχας, ἀλλὰ τὸ ἀνάλογον αὐταῖς, οἷον ὄρνιθες μὲν πτερά, τὸ δὲ τῶν ἰχθύων γένος λεπίδας, καὶ (ἐπὶ addit versio Thomae) τούτοις συμβαίνει τῶν τοιοῦτων παθημάτων ἔνια κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον.

Εἰσὶ δ' αὖ — μαλακαὶ] Haec omnia omisit Rhen. Vulgatum αὖ cum versione Thomae omisi. Pro κεκαμμένοι in Rhen. sic est scriptum: κεκᾶνμένοι. De Generat. 5, 3. σημείον δὲ, ὅτι καὶ σκληρότεροι αἱ οὐλαι τρίχες τῶν εὐθειῶν εἰσι· τὸ γὰρ ξηρόν σκληρόν· εὐθύτριχα δὲ, ὅσα ὑγρότητα ἔχει πολλήν.

3. φύσις τῶν τριχῶν] Ita pro τῆς τριχῆς ex versione Thomae dedi. Deinceps αἱ τῶν χερσαίων ἰχθύων Vatic.

Postea vulgatum ἐνίοις — διαφέρει, διὰ τὴν σκληρότητα τῶν ὀστέων Camus ita mutavit, vt ex Med. Rhen. et versione ἐκ insereret, et διὰ cum Med. omitteret.

4. λεπτότατον] Rhen. χαλεπώτατον. Hunc locum excerpit Isagoge in Anatomiam Hominis p. 6. Plinius 11. s. 94. *boum coriis glutinum excoquitur taurorumque praecipuum.* De Generat. 5, 5. ὅτι λεπτότατον πάντων δέρμα ἔχει ὁ ἄνθρωπος ὡς κατὰ μέγεθος· διόπερ οὐδὲν ἰσχύει πρὸς τὴν τῶν τριχῶν μεταβολήν.

ἀσαρκότατον] Rhen. ἀσαρκότητος. Gaza: *quoniam ibi nulla interposita carne ossi adhaereat.* Albertus: *quoniam in loco illo inter corium et os in quibusdam non est omnino caro.* Reperi igitur Codicis scripturam. Sequens καθ' αὐτὸ omisit Rhen. *sine omni tactu carnis* Albertus. Plinius 11. s. 93. *Cutis ipsa sensu caret, maxime in capite: ubicunque per se ac sine carne est, vulnerata non coit, vt in bucca cilioque.* Albertus pro γνάθου habet *in lacrymali inferiori in extremo genarum.* βλεφαρῶν Thomae est *palpebra.*

ἦ καὶ οἱ κατὰ φύσιν] Vulgatum ἦ τε οἱ κ. φ. ex Rhen. correxi, qui deinceps οἱ ante κατὰ τὸ στόμα recte inserit. Sequens διήρηται ex Vat. Ambr. vulgato εἴρηται substitui. Gaza: *ubi naturales meatus solent euaporare, — sed sicut distinctum iam est.* Ceterum disputationem de pilorum natura, varietate et mutatione, earum causis post nostrum tractavit Perrault, *Oeuvres de Physique*, Tom. II. p. 391. praecipue vero Pallas Spicileg. Zoolog. XI. p. 73. vbi praecepta Aristotelis examinavit. Huic vero diuersitas pilorum praecipue ad panniculi adiposi et cellulosaee telae subcutaneaee habitum referenda videtur. Deinde coeli temperiem plurimum in pilis mutandis valere. Schellhammer ad cutis densam et fere nerveam naturam in talpa in frigido aere sub terra degente, ad quam panniculus carnosus firmiter adhaeret, sericeam pilorum mollitiem refert, atque poros in densa cute minores etiam pilos tenuiores effi-

cere, in Miscellan. Naturae Curios. Dec. II. Ann. I. p. 323. Varietatem pilorum in animalibus anatomicè persecutus est Baster Actorum Harlemens. Tom. XIV. Bulbum pilorum magis firmando pilo quam nutriendo seruire suspicatur Blumenbach Physiolog. p. 147. nota. Denique multa de eodem argumento disputauit Hunter in Descriptione Regni Peguani p. 50. versionis germanicae, qui in plurimis cum egregio Pallasio sentit.

5. τὰς χροιάς] Ita pro χροιάς Rhen. Deinceps λευκαίνονται ἐν ἀνθρώπῳ. Versio Thomae: dealbantur omnibus. Postea eadem σφόδρα omisit et pro πλὴν ἐν ἵππῳ reddidit sicut in equo, ὡσπερ ἐν ἵππῳ. Abhinc ἀπ' ἄκρας male Albertus interpretatur ab extremo aetatis iam humidæ.

τῶν πολιῶν] Male Rhen. τῶν πολλῶν. Sequens ἦ idem omittit. Deinceps vulgatum οὐ χαννότης correxi ex Regio, vbi scriptum οὐχανούτης male interpretatus Camus in οὐκ αὐότης mutauit. Gazæ versio ariditas, Thomae siccitas habet. Diuersam scripturam male interpretatur Albertus: propter quod albedo pilorum et canities non sunt vna res in ratione causæ. Legit igitur αὐότης scriptum Scotus, quem sequitur Albertus. Iam olim veram scripturam coniectura assecutus fuit Septalius ad Problemata T. II. p. 104. Noster de Gener. 5, 5. ὅτι δ' οὐκ ἔστιν αὐανσις, οὐδ' ὡσπερ ἢ ἀφαναινομένη πόα λευκαίνεται, οὕτω καὶ ἡ θριξ, σημεῖον, ὅτι φύονται εὐθὺς ἔναια πολιαί· αὐον δ' οὐδὲν φύεται· λευκαίνονται δὲ καὶ ἐπ' ἄκρον πολιαί. vbi pariter cum spiritu aspero scribendum αὐανσις, ἀφαναινομένη, αὐον, denique ἀπ' ἄκρον. Pro πολιαί versio Thomae πολλοὶ reddidit.

ἔξανθήματι] De Gener. 5, 4. ἐν γὰρ τῇ καλουμένη λεύκη λευκαὶ γίνονται αἱ τρίχες. Deinceps vulgatum πολιαὶ γίνονται — ἀνέφυσαν ex M. V. A. Rhen. correxit Camus. ἐγένοντο coniecerat iam olim Scaliger. facti sunt versio Thomae. ὑγιανθεῖσι V. A. ἀνεφύησαν iam habet Aldina, Junt. Camot. ἀπορῶντισῶν Camot. De Gener. 5, 4. καὶ

γὰρ ἐκ νόσων πολλοῖς πολιὰ ἀνέφρυσαν, ὕστερον δὲ ὑγια-
σθεῖσι μέλαινα ἀντὶ τούτων. vbi μελανθεῖη ἂν τι τούτων
scriptum Thomas vertit: *nigrescet utique aliquid horum.*

Γίνονται δὲ μᾶλλον] Ita pro τε μᾶλλον versio Thomae.
De Generat. 5, 5. σημείον — τὸ τὰς σκεπαζομένας τρίχας
πίλοις ἢ καλύμμασι πολιοῦσθαι θάπτον· τὰ γὰρ πνεύματα
καλύει τὴν σῆψιν· ἢ δὲ σκέπη ἄπνοιαν ποιεῖ. vbi versio
Thomae ἄπνοιον ποιεῖ reddidit. Deinceps τῶν ὀπισθεν
Rhen. Idem καὶ ταῖς βλεφαρίσι. Articulum ante ὀφρύσι
omittit Camot. Deinceps πρῶται, ἔπειτα δὲ αἰ. Vulgatum
πρῶτον omittit versio Thomae, equidem propter sequens
τρίται mutauit. Postea ἴσοι γὰρ οἱ τόποι — ἐν οἷς ἐγγίνον-
ται αἶ τε — καὶ ὕστερογενεῖς Rhen. Vulgo erat ἴσοι γὰρ
τόποι. Margo Rhen. τόσο tanquam vulgatam scripturam
annotauit.

6. καὶ μάλιστα καὶ πρῶται] Med. et versio Thomae μά-
λιστα αἰ πρῶται. Statim τούτων γὰρ Rhen. cum Thoma.
Deinceps ἢ μὲν κατὰ κορυφὴν Rhen. qui vulgatum ὀφρύσας
cum Med. in ὀφρῦς recte mutat. Thomae versio *anapha-
lanthiasis* habet. Discrimen a Philosopho annotatum ob-
seruarunt etiam LXX Interpretes Leuitici c. 13. vbi ἀνα-
φάλαντος et ἀναφαλάντωμα opponuntur φαλακρῶ et φα-
λακρώματι. Suidas formam ἀναφαλαντίας praeferit, qua
vtitur Lucianus l. p. 115. vbi conferatur annotatio Hem-
sterhusii p. 418. Bipont. Latinis est *reburrus* et *recaluaster*.

7. οὔτε οἱ εὐνοῦχοι] Vulgatum οὐδὲ οἱ ἐκτετμημένοι cor-
rexi prius de meo, alterum ex Rhen. Antigonus c. 117.
εὐνοῦχον δὲ φαλακρὸν οὐδένα γίνεσθαι· τὰς δευτερογενεῖς
τρίχας τοὺς μὲν ἐκ παιδὸς διαφθαρέντας οὐκ ἴσχειν, τοὺς
δὲ ὕστερον ἀποβάλλειν πλὴν τῆς ἥβης. Similiter noster
9, 50. Hippocrates Sect. VI. Aphorismo 28. vnde Porphy-
rius de Abstin. p. 233. Plinius 11. s. 87. *Destiuuium ca-
pillorum in muliere rarum, in spadonibus non visum, nec
in illo ante Veneris vsum, nec infra cerebrum aut infra*

verticem aut circa tempora atque aures. Caluitium vni tantum animalium homini praeterquam innatum. Canities homini tantum et equis, sed homini semper a priori parte capitis, tum deinde ab auersa.

πλήν ὀλίγαι] Posterius vocabulum omittit Rhen. qui deinceps στῶσι dat. Cariae sacerdotes barbatae memorantur ab Herodoto 1, 71. 8, 104. vbi vide annotationes V. D. et Bartholini (Thomae) Epistol. medic. Centur. III. p. 408. Plinius 11. s. 94. *Pubescit homo solus: quod nisi contingit, sterilis in gignendo seu masculus seu femina. Pili in homine partim simul partim postea gignuntur. Congeniti autem non desinunt, (eunuchis addit Harduinus nullo auctore libro) sicut nec feminis magnopere. Inuentae tamen quaedam defluvio capitis inualidae, ut et lanugines oris, cum menstrui cursus stetere. Quibusdam postgeniti viris sponte non gignuntur. Quadrupedibus pilum cadere atque subnasci annum est: viris crescunt maxime in capillo, (capite Vincentius habet) mox in barba. Recisi non ut herbae ab ipsa incisura augentur, sed ab radice exeunt. Crescunt et in quibusdam morbis, maxime phthisi, et in senecta: defunctorum quoque corporibus. Libidinis congeniti maturius defluunt: agnati celerius crescunt. Quadrupedibus senectute crassescunt, lanaeque rarescunt.*

ἀλλὰ καὶ ἄγονοι] Vulgatum ἅμα καὶ ἄ. ex Med. Rhen. correxit Camus. Deinceps αὐξάνονται — πλέον — εἶτα — πώγωνι Rhen. Praepositionem ἐν ante πώγωνι ex Camot. inseruit Sylburg.

ἐπὶ συμφύσει] De Partibus 2, 15. εἰσὶ δὲ αἰμὲν ὀφρῦες ἐπὶ συνθέσεως ὀστέων, διὸ καὶ δασύνονται πολλοῖς γηράσκουσιν οὕτως, ὥστε δεῖσθαι κουρᾶς. Deinceps αἱ δὲ ταῖς βλεφαρίσιν Rhen. Postea idem βραδύταται habet. Denique pro ἀκμῆς Reg. ἡβῆς habet. Albertus vertit: *ante iuuentutem finitam.*

ἐν τῷ δέσματι — ἡ ποικιλία] Rhen. ἐν τοῖς δέσμασι omisso articulo ἡ. Sequentem observationem de colore cutis lin-

guae consentiente cum superficie repetit infra 6, 19. λευκὰ δὲ τὰ ἔκγονα καὶ μέλαινα, εἴαν ὑπὸ τῆ τοῦ κριοῦ γλώττη λευκαὶ φλέβες ὧσιν ἢ μέλαιναι· λευκὰ μὲν, εἴαν λευκαὶ, μέλαινα δὲ, εἴαν μέλαιναι. Varro R. R. 2, 2, 4. *animadvertendum quoque, linguane nigra aut varia sit, quod fere qui eam habent, nigros aut varios procreant agnos.* Virgilius Georg. 3, 387. *illum autem, quamvis aries sit candidus ipse, nigra subest vdo tantum cui lingua palato, reice, ne maculis infuscet vellera pullis nascentum.* Columella 7, 3, 1. *itaque non solum ea ratio est probandi arietis, si vellere candido vestitur, sed etiam si palatum atque lingua concolor lanæ est: nam cum hæe corporis partes nigrae aut maculosæ sunt, pulla vel etiam varia nascitur proles.* De lingua notas colligit etiam Palladius Julii 4, 2. Arietum ora spectare iubet Plinius 8. s. 72. *quia cuius coloris sub lingua habere venas, eius et lanicium est in fetu.* Democritus in Geoponicis 18, 6. ouium prægnantium linguam inspicere iubet, nigra an alba variaue sit; sed titulus falsus esse videtur de oue prægnante, et contra de ariete intelligi debere. Observationem ipsam in canibus et ouibus confirmavit Blumenbach de Leucaethiopum oculis. Obiter eandem noster repetit de Gener. 5, 6. de ariete præcipue infra 6, 19. Deinceps vulgabatur οἱ μὴ διγένειοι, quod seruauit Camus. Laemariana omisit negationem cum Gaza: *qui mento sunt bipartito.* Codicum est mira varietas. οἱ μὰ διγένειοι R. A. sed margo οἱ μὴ διγένειοι habet, quod est in Rhen. ὀμαδῆ γένειοι Medic. Margo Rhenani οἱ μαδιγένειοι annotat. Venetus a prima manu habet οἱ μαδιγένειοι, a secunda οἱ μὴ διγένειοι. *minus autem fiunt calvi qui mentum et barbam sursum recuruata habent* versio Thomae: *euulsus vero barbam non erit caluus nisi modicum Scoti.* In Codice Lipsiensi Thomae legi scriptum: *qui mentum et barbam sursum reclinati habent.* Equidem dedi, quod scriptum etiam legit et vertit Scotus. Photii Lexicon laudatum ad Hesychii μαδαροῦς habet *μαδαγένειον, τὸν μα-*

δαρὸν ἔχοντα γένειον. Pollux 1, 88. μαδηγένειος habet, ubi libri scripti habent etiam μαδησιγένειος.

οἶον ἐν ταῖς φθίσει] Vulgatum οἶον τε ταῖς φθισικαῖς correxi ex Med. Rhen. nisi quod vterque ἐν τε ταῖς habet, Rhen. autem δὲ post μᾶλλον omittit. *magis autem in senecta* versio Thomae. Copulam τε post οἶον ex Camotiana addiderat Sylburg, simplex ἐν vertit Thomas. Deinceps Basil. Sylburgiana eamque secutae Edd. habent ἀφροδισιαστικοῖς· αἱ μὲν συγγενεῖς. Nihil mutat Rhen. aut Thomas, nisi quod hic pro γίγονται θᾶττον *fluunt* vertit.

ἰξίαν] Reg. ἰξίας, Ambr. ἰξια, Aldina et Vat. ὀξείαν. Versio Thomae *ixiam* servauit, Scoti plane a vero aberravit: *illi qui temperate coeunt, non caluescunt nisi parum, et quidam hominum calui erunt et frequenter coeunt, et oriuntur eis capilli in capitibus.* Sic etiam Albertus. Deinceps καὶ αἱ λεπίδες τοῖς ἰχθύσι omisso δὲ Rhen. De Partibus 5, 3. πρεσβυτέρων γιγνομένων τοῖς μὲν τρίχας ἔχουσι σκληρότεροι γίγονται αἱ τρίχες, τοῖς δὲ πτερωτοῖς καὶ λεπιδωτοῖς τὰ πτερά καὶ αἱ λεπίδες. De capillis mortuorum Synesius in Caluitii laude p. 79. τοῦτο γὰρ ὑπὸ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ θεραπευτῶν εἰς πάντας διατεθρύλληται, καὶ τις ἐν χοῦν κορύας ἀποθανῶν εἰς νέωτα κόμην καὶ πώγωνα βαθὺν ἤνεγκε. Fabula inepta de Agdesti apud Arnobium 5. p. 166. *succrescere mortuo comas semper tradit.* Cf. Tertulliani de Anima c. 51.

τὰ πτερωτά] Vulgatum τὰ πτερά τὰ ex Vat. Reg. correxit Camus. Verum habet etiam margo Rhen. Deinceps vulgatum *αὐτῇ δὲ ὡς τεθεώρηται* ex Med. Rhen. et versione Thomae correxi. Consentit versio Scoti apud Vincentium 16, 5. *in gruibus color plumae in iuuentute cinereus est, in senectute nigrescit.* Sic item Albertus. Plinius 10. s. 42. *quod in grandiore alitum genere grues tantum: hae enim senectute nigrescunt.* Cautius noster de Gener. 5, 5. μελαντέρας δὲ γίνεσθαι γηρασκούσας λέγουσι τὰς γεράνους· μελαντέρων λευκά] Vulgo interserta ἢ λευκοτέρων cum

Mediceo, Rhen. et versione Thomae omisit Camus. Praeterea Vat. et Ambr. omittunt etiam λευκά. Gaza vertit: *pennae volucrum unicolores interdum e nigris aut nigriusculis albidisue in albas transeunt*. Videtur is ex antecedentibus repetiisse πετραά. Mihi vero ἐνίοτε mutandum videtur in ἔνια, quod nomina sequentia κόραξ, στρουθός, χελιδόνες postulant. In Rhen. est etiam μελανοτέρων. Distinctius haec tradit de Gener. 5, 6. μονόχροα λέγω, ὧν τὸ γένος ὅλον ἐν χρωμα ἔχει· οἷον οἱ λέοντες πυρρόοι πάντες — ὀλόχροα δὲ, ὧν τὸ σῶμα ὅλον τὴν αὐτὴν ἔχει χροάν· οἷον ἐστὶ βοῦς ὅλος λευκός καὶ ὅλος μέλας. — μεταβάλλει δὲ τὰ ὀλόχροα πολλῶ μᾶλλον τῶν μονόχρων, καὶ εἰς τὴν ἀλλήλων χροάν τὴν ἀπλῆν, οἷον ἐκ λευκῶν μέλανα, καὶ ἐκ μελάνων λευκὰ καὶ μεμιγμένα ἐξ ἀμφοτέρων. — τὰ δὲ μονόχροα τούναντίον· οὐ γὰρ μεταβάλλει, ἂν μὴ (Thomas μεταβάλλοι ἂν, εἰ μὴ reddidit) διὰ πάθος· καὶ τοῦτο σπάνιον· ἤδη γὰρ ὤπται καὶ πέριξ λευκῆ καὶ κόραξ (cornix Thomae) καὶ στρουθός καὶ ἄρκτος.

12. δ' ἔνια τῶν ζώων] Rhen. δέ τινα τ. ζ. Deinceps Thomae versio scriptum τὰ μὲν γὰρ λευκὰ — τὰ δὲ μέλανα reddidit. Postea vulgatum ταῦτα δὲ καὶ περὶ τὰς ὀχείας ἐστὶν ὕδατα Sylburgius scribendum et distinguendum censuerat ita: ταῦτα δὲ καὶ π. τ. ὀχείας· ἐστὶν ὕδατα. quod fecit Camus, nisi quod τὰ αὐτὰ dedit ex V. R. A. ταῦτα dedit etiam Laemariana, distinctione vulgari servata. Locus nondum est persanatus. Aelianus H. A. 8, 21. ex nostro retulit: μεταβάλλει δὲ τὰς χροὰς τὰ πρόβατα ἐκ τῆς περὶ τὸ πόμα ἀλλαγῆς κατὰ τὴν τῶν ποταμῶν ιδιότητα· ἢ δὲ ὥρα τοῦ ἔτους, καθ' ἣν ἀπαντᾷ τοῦτο αὐτοῖς, ὁ τῆς μίξεως καιρός ἐστι. Vnde malim h. l. ταῦτα δὲ μάλιστα περὶ τὰς ὀχείας γίνεταί. Ἔστι γὰρ ὕδατα etc.

τὰ πρόβατα] Haec verba omittunt Med. V. R. A. Rhen. et versio Thomae. Post οἷον ex Rhen. καὶ inserui. Deinceps τῆ ἐπὶ omittunt V. R. A. Versio Thomae postea scriptum ἐπὶ τῆ Τραχείας reddit: *Trachia*. Abhinc Ἀστροῖτιδι

malebat Sylburg, commemorans ex Stephano Byzantio Astyra Mysiae oppidum ad Troadem. Med. habet Ἀσσηρίτιδι. Pro ἐποίει versio Thomae ἐπίνετο reddit bibebatur. Pro ψυχρός apud Antigonum c. 84. legi Κοχρύνας monuit Sylburg.

Ἀντανδρία] Aldina, Juntina, Camot. Ἀνανδρεία, Basil. Ambr. Ἀτανδρεία. Ex versione Thomae Camus posuit *Atandia*, in Lipsiensi reperi scriptum *Atrandia*. Sequens δὲ omisit Thomas. Videamus nunc locum Antigoni c. 84. Τὸν δὲ ἐν τῇ Χαλκιδικῇ ποταμὸν τὸν ἐπὶ Θράκης τὸν καλούμενον Κοχρύναν πίνοντα τὰ πρόβατα ἔχειν τὰ γεννώμενα μέλανα ποιεῖ. καὶ ἐν τῇ Ἀντανδρίᾳ δύο ποταμούς εἶναι, ὧν τὸν μὲν λευκὰ, τὸν δὲ μέλανα γεννᾷν· δοκεῖν δὲ καὶ τὸν Σκάμανδρον ξανθὰ ποιεῖν· διὸ καὶ τὸν ποιητὴν ἀντὶ Σκαμάνδρου Ξάνθον αὐτὸν προσαγορεύειν· καὶ ἐν τῇ Εὐβοίᾳ δὲ κατὰ τὴν Ἰταλικὴν, τὴν συνορίζουσαν τῇ Χαλκίδι, δύο ποταμοὶ Κέρων καὶ Νηλεύς· ὧν αἱ γυναῖκες εἰς περὶ τὸ συλλαμβάνειν οὔσαι πίνουσιν, εἰς μὲν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Κέρωνος, μέλανα τίκτουσιν· εἰς δ' ἀπὸ τοῦ Νηλέως, λευκὰ. Is igitur multo auctiorem legit nostri locum. De Chalcidico enim fluuio addit, eum nigrum ouium colorem potu reddere. Quae annotatio in Aristotele excidit. Nomen fluuii certatim viri docti ex nostro corrigere voluerunt, quibuscum equidem non sentio, quamuis scripturam Antigoni vulgarem veram esse non affirmem. Ecce enim Aelianus H. A. 8, 21. φιλεῖ δὲ πῶς ταῦτα γίνεσθαι περὶ τε τὸν ἐν Ἀντάνδρῳ ποταμὸν καὶ τὸν ἐν Θράκη, οὗ τὸ ὄνομα ἐροῦσιν οἱ πάροιχοι Θράκες. Is videlicet nomen barbarum fluuii ponere noluit, igitur tacuit, formula adhibita ea, quam in simili ratione pluribus in locis frequentauit. Deinde verba Antigoni κατὰ τὴν Ἰταλικὴν vitiosa in Ἀττικὴν ineptissime mutari voluit Meursius. Hestiaeotidi assignat vtrumque fluuium auctor a Plinio 31. c. 2. nominatus, quae nihil cum regione Chalcidis per situm habere potuit. Potius Ἐρετρικὴν scribendum, vel in opposito Chalcidis

latere nomen regionis quaerendum. Ex Strabone nihil proficimus; is enim obiter sine nota situs fluuium *Κηρέα* et *Νηλέα* nominauit libro 10. p. 40. ed. Sieb. Antigonum in Aristotelis Codice clausulam hanc additam legisse contextus iste verborum satis docere videtur; contra auctor, qui *θαυμασίους ἀκούσμασι* narrationem eandem addidit cap. 184. sua potius ex Strabone duxisse videtur, cuius breuitatem dum interpretari conabatur, lapsus est. Is enim breuiter: *ὃν ἀφ' οὗ μὲν τὰ πίνοντα πρόβατα λευκὰ γίνονται, ἀφ' οὗ δὲ μέλανα.* Contra excerptor dedit: *λευκὰ γίνονται ὅς ὀνομάζεται Κέρβης· ὁ δὲ Νηλεὺς, ὅς μέλανα ποιεῖ.* At Antigonus Nelei aquas colorem album inducere ait, auctore, vt videtur, Aristotele. Scilicet extremo loco mentio Euboicorum fluuiorum excidisse videtur. Sed praeterea aliud vitium vulgatis Philosophi libris haesisse videtur; cuius leue vestigium reperisse mihi videor in Aeliani loco supra nominato, qui vnum Antandriae fluuium nominat, cum vulgati philosophi libri duos nominent. Scilicet verba illa: *ἐν τῇ Ἀστυρίτιδι* alienum locum occupasse videntur, translocanda post *ψυχρὸς ποταμὸς* ita, vt *καὶ ἐν τῇ Ἀστυρίτιδι καὶ ἐν τῇ Ἀντανδρίᾳ δύο ποταμοὶ* etc. omisso δὲ post Antandriae nomen, quod omisit etiam versio Thomae, iungantur, vt in Asiae ora non ita longe dissita sunt sub Ida monte oppida Antandros et Astyra. In vtraque igitur regione erat fluuius; vtriusque mentionem coniunctim posuit Aristoteles. Denique Antigonum in nostro non *τὸν Ὀμηρον* scriptum, sed potius *τὸν ποιητὴν* legisse existimo, eamque scripturam praefero.

13. *καὶ ἐντὸς ἔχει*] Copulam omisit versio Thomae, vt sequentia *καὶ ὑπὸ τοῖς ποσὶ* Edd. pr. praeter Camotianam et Codd. V. R. A. sed reddidit ea Thomas, Scotus, Albertus et Gaza. Plinius 11. s. 94. *Dasyodi et in buccis intus pili et in pedibus, quae vtraque Trogus et in lepore tradidit, hoc exemplo libidinosiores quoque hominum hirtos*

colligens. — *Pennarum caules omnium caui: praecisae non crescunt, euulsae renascuntur.* qui verba Aristotelis sequentia de pennis, ἀλλ' ἐκπίπτει· οὐκ ἀναφύεται, aut aliter scripta legit, ita fere: ἀλλ' ἐκτιλθὲν ἀναφύεται· οὐκ ἀναφύεται δ' ἐκτιλθὲν οὔτε: aut hallucinatione sententiam corrumpit.

μῦς τὸ κῆτος] Vulgatum *μυστίκητος* Med. mutat in *μυστοκῆτος*. Ita etiam Venetus et Rhenani liber. Gaza: *musculus etiam piscis.* Thomae versio *Impistocetus* habet, Alberti *Mastakycor*. Plinius scripturam nostram aperte secutus 11. s. 62. *musculus*, inquit, *marinus, qui balaenam antecedit, nullos habet dentes, sed pro his setis intus os hirtum, et linguam etiam et palatum.* Sed corrumpit bonam Philosophi sententiam addendis his, *qui balaenam antecedit.* Confudit enim musculum hunc cum eo, quem 9. c. 62. ducem balaenarum facit; sed idem recte 32. c. 11. *Vt a belluis ordiamur, Balaenae, Pristes, Musculi.* Primus in notitia Philosophi agnouit balaenarum naturam Rondeletius; a quibus diuersae *φάλαινα* Aristotelis, vnde tamen Romanorum balaenae ortae sunt, habent in vna tantum maxilla dentes, intra caua alterius recipiendos. Ex vulgata scriptura ortum nomen *Mysticeti* et a Linnaeo maximo sui generis animali assignatum deinde nomenclaturas scriptorum omnium peruagatum est; de quo, vt de historia ipsius animalis, plura dixi in Historia litter. Piscium p. 158. seqq. quae repetere nolo.

ἀλλ' ἐκπίπτει] Versio Thomae habet: *sed excidunt. pennatorum autem euulsa neque apium ala neque quaecunque alia talia — apis, sed moritur.* Legit igitur scriptum: ἀλλ' ἐκπίπτει· τῶν περωτῶν δὲ ἐκτιλθὲν οὔτε τῶν μελιττῶν τὸ περὸν οὔθ' ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ἄσχιστον — ἀλλ' ἀποθνήσκει. Similem aut eandem scripturam Plinius secutus est, vt supra admonui. Verbum *τοιαῦτα* omittunt Rhen. Med. Ambr. non male. Denique vulgatum ἀλλ' ἔκτοτε ἀποθνή-

σκεῖ ex Rhen. et versione Thomae correxi. ἐκ τότε malebat Sylburg.

CAPVT XI. (vulgo XIII.)

ὁμοιος δ' ἐστίν] Rhen. et versio Thomae ὁμοίον ἐστίν. Pro τιλτόν ex Med. Canis. Rhen. versione Thomae et Scoti reposui τατόν, quod cum graecum esse non putaret Camus, ἐκτατόν reposuit. Thomas *extensibile*, Scotus *neque extenduntur* dixit. Gaza vulgatum interpretatur *euulsile*. Paulo antea verba καὶ λεπτῶ omittunt A. Reg. Postea ὑμήν post καρδίαν recidit Camus auctoribus Codd. suis nescio an omnibus. ψιλὸς ὑμήν deinde Gazae est *ipsa membrana sincera*. Denique omisso sequenti καὶ pergit Rhen. et versio Thomae ψιλούμενά τε τὰ ὀστᾶ, *nudatque ossa*. De Partibus 3, 11. πάντα δὲ τὰ σπλάγχνα ἐν ὑμένι ἐστί. — ὁ δὲ ὑμήν τὴν φύσιν τοιοῦτος· πυκνὸς μὲν γὰρ — ἄσαρκος δὲ — λεπτὸς δὲ, ὥστε κοῦφος — μέγιστοι δὲ καὶ ἰσχυρότατοι τῶν ὑμένων εἰσὶν οἳ τε περὶ τὴν καρδίαν καὶ περὶ τὸν ἐγκέφαλον. — ταῦτα δὲ κύρια μάλιστα τῆς ζωῆς. vbi vulgatur τοῖς ζωοῖς. Mecum facit versio Gazae et Thomae.

2. τὸ ἐπίπloon] Medic. καὶ ἐπίπλους ὁ ὑμήν· ἔχει δὲ ἐπίπloon. Sequens ῥαφή male interpretatur Albertus: *et pendentia zyrbi circa intestina assimilatur suturae cuidam*. De Partibus 4, 3. ἐστὶ δὲ τὸ μὲν ἐπίπloon ὑμήν τοῖς μὲν στέαρ ἔχουσι στεατώδης, τοῖς δὲ πιμελήν πιμελώδης. — φύεται δὲ τὸ ἐπίπloon ὁμοίως τοῖς τε μονοκόλοις καὶ τοῖς πολυκόλοις ἐκ μέσης τῆς κοιλίας κατὰ τὴν ὑπογεγραμμένην οἷον ῥαφήν. vbi Codex Accoramboni ἦροται δὲ τὸ ἐπίπloon habet, quod reddidit Gazae versio; ipse Philosophus paulo postea: καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ μέσης ἦροται τῆς κοιλίας. vbi Thomae versio et Gazae *oritur* habent, igitur ἦροται scriptum legerunt. Cf. supra 1, 16. Plinius 11. s. 80. *Ventriculus atque intestina pingui ac tenui omento integuntur, praeterquam oua gignentibus*. Postremum vnde habeat, nescio.

3. ἡ χελώνη μόνον] Reg. μόνη. Vtrumque recte dicitur.

Albertus: *Ouans autem animal non habet vesicam praeter genera lacertarum et praeter animal, quod Caha vocatur, quod etiam vicinum est generi lacertarum, licet sit pigrius illo.* De Partibus 3, 8. *πλην αἰ χελῶναι τῶν φολιδωτῶν — ὅτι αἰ μὲν θαλάττιαι σαρκώδη καὶ ἔναιμον ἔχουσι τὸν πνεύμονα καὶ ὅμοιον τῷ βοείῳ, αἰ δὲ χερσαῖαι μείζω ἢ κατὰ λόγον. — κύστιν μὲν οὖν ταῦτα μόνον τῶν τοιούτων ἔχει — ἢ μὲν θαλαττία μεγάλην, αἰ δὲ χερσαῖαι μικράν πάμπαν.* Plinius II. s. 83. *Infra alium est a priore parte vesica, quae nulli oua gignentium, praeter testudinem: nulli nisi sanguineum pulmonem habenti: nulli pedibus carentium. — Vesica membrana constat, quae vulnerata cicatrice non solidescit: neque qua cerebrum aut cor inuoluitur: plura enim membranarum genera.*

ἤδη τοιοῦτον] Rhen. *ἤδη* omisit. Deinceps οὖν post μὲν cum Reg. Ambr. omisit Camus. *διήσιν* Albertus interpretatur a *vesica mortuorum nunquam exit humiditas urinae.* Postea vulgatum *ξηρὰς συστάσεις* ex Med. correxit Camus. Recte etiam versio Thomae. Albertus: *residet ex urina superfluitas terrestris sicca glutinosa.* Mihi tamen verbum adhuc deesse videtur *ἐγγίγνονται*, et *ξηραὶ συστάσεις* praferrem, quo sequens *ἐξ ὧν* referatur. Versio Scoti apud Bartholomaeum 5, 44. *et forte aggregatur in vesica superfluitas sicca, et ex eo contingit lapis.*

ἀναλόγων] Vulgatum *ἀνάλογον* correxi. Sequens *τούτοις* repudiant M. V. R. A. vnde *ἔχει τοῦτον τὸν τρόπον* edidit Camus.

CAPVT XII. (vulgo XVI.)

ἐναίμοις πᾶσιν] Rhen. *ἐναίμοις ἐστὶν ἐν πᾶσι μεταξύ.* Deinceps vulgatum *ἀνάλογον* iterum correxi. Pro *τούτοις* Thomae versio *τούτοις* scriptum vertit. Gazae versionem verborum *ἐπὶ μῆκος μόνον, nec venarum aut nervorum modo in longum secari tantum idonea*, reprehendit Mercurialis Var. Lect. 6. c. 10. Sequens *μὲν οὖν τῶν ζῶων* addito *μὲν* ex Med. Vat. et versione Thomae dedit Camus.

φλεβία καὶ ἕνες] Haec defendit et explicat Hartmann in Ephemerid. Natur. Curios. Decur. II. anni VII. p. 38. Deinceps εὐοσία — χρωμένη Rhen. πιμέλη Thomae sagimen. Postea ἔχουσι σάρκας omissa τὰς Rhen. et versio Thomae. Idem Rhen. αἰ ante φλέβες omittit. Denique γίνεται δὲ καὶ τὰ σαρκία Med. et Rhen. γίνεται pro vulgato γίνονται ex Regio dedit Camus.

CAPVT XIII. (aliis XVII.)

πιμέλη] Alberto pinguedo sagiminis. Idem στέαρ θραστόν interpretatur: quando fricatur manibus, propter sui terrestreitatem et siccitatem puluerizatur, postquam exsiccatus est. Post υὸς addit κυνός, porci et canis. Pro πήγνυται primo loco Aldina, Juntina πήγνυται, altero πύκνυται, Camotiana altero πύγνυται habet. Verbum ψυχόμενον Gaza refrixit interpretatur, sed noster de Partibus 2, 5. ἢ οὐ πήγνυται οὐδὲ θρούπεται ξηραίνομένη. Plinius 11. s. 85. partem ex illo loco, quaedam ex nostro duxit, velut haec: *Concretus hic et cum refrixit, fragilis, semperque in sine carnis: contra pingue inter carnem cutemque succo liquidum.* Videtur is additum aliquod vocabulum in postremo legisse, veluti χυμῶδες.

2. τὸ ἥπαρ ἐν ἐνίοις] V. R. omittunt verba τὸ ἥπαρ ἐν, sed in R. secunda manus addidit. A. τὸ δὲ σπλάγγνον ἐν ἐνίοις. Versio Thomae ἐν omittit. Deinde ἀπιμέλωτα V. R. A.

ἐχθύων στέαρ] Canis. Rhen. γένος. Sequens καὶ omittit versio Thomae. Albertus: *zymbum autem piscium quorundam non est separatum, sed mixtum cum pinguedine, quam sagimen vocamus, et ideo cum constat non coagulatur, sed molle remanet.*

πιότητα] Ex V. R. A. πιμέλην dedit Camus. ποιότητα Rhen. Sequens γὰρ omittit Rhen. et versio Thomae. αἰ ἐγγέλους ὀλίγον στέαρ ἔχουσι Medic. Ceteri Codices ante-

riora variant. Pro ὀλίγον enim Reg. ὄλος, Vat. ὄλαι, Ambr. ὄλα habet. Postea pro πίονα Rhen. πλείονα habet.

3. στατωδῶν] Med. σταθητικῶν ἀνκηρηοί. Voluit dare, vt Rhen. στατικῶν. Deinceps Aldina, Junt. Camot. ἐπιμελότερος. De Partibus 3, 9. ἐν πᾶσι δὲ τοῖς ἔχουσι νεφροὺς ὁ δεξιὸς ἀποτέρω τοῦ ἀριστεροῦ ἐστίν — ἐν πᾶσι δὲ τοῖς ζώοις ὁ δεξιὸς ἀπιμελέστερός ἐστίν. Plinius 11. c. 37. *dexter omnibus elatior et minus pinguis.*

κατὰ τὸ μέσον] De Partibus 3, 9. ἀλλὰ καὶ πάνυ πίονα ὄσιν, ἐλλείπει τι, καὶ μὴ κατ' ἀμφοτέρους, ἀλλὰ κατὰ τὸν δεξιόν. vbi Codex Accoramboni cum versione Gazae et Thomae inserit ὅμως. Quid sit τὸ μέσον, apparet ex eodem loco, vbi est: ἐκ δὲ τῶν νεφρῶν ἢ γιγνομένη ὑπόστασις διηθουμένων τῶν ὑγρῶν διὰ τοῦ σώματος τῶν νεφρῶν εἰς τὸ μέσον συρρέει, οὗ τὸ κοῖλον οἱ πλείστοι ἔχουσιν αὐτῶν. Et antea: ἔχουσι δὲ οἱ νεφροὶ πάντες κοῖλον — πλὴν οἱ τῆς φώκης. vnde Plinius 1. c. *Utrique autem (reni) pinguitudo e medio exit, praeterquam in vitulo marino. Vitium apertum est, tamen nemo de eo admonuit. Pro voce pinguitudo desideratur vocabulum, quod graeco κοῖλον respondeat.*

τὰ στατωδῆ] Rhen. τὰ ἀστεῶδη καὶ μάλιστα. Sequens post πάντη αὐτῶ cum Med. omittit Rhen. versio Thomae et Camus. De Partibus 3, 9. γίνεται δὲ περινεφρα τάχιστα τῶν ζώων τὰ πρόβατα πάντων. Ita enim cum Gaza versio Thomae plenior locum habet. Deinceps *Leontinuni* versio Thomae habet. Post ὄψε ex Med. Rhen. ποτε addidit Camus. Denique τῆς τροφῆς Rhen. Plinius 18. s. 21. *Cum centesimo quidem et Leontini Siciliae campi fundunt triticum.* Vnde apparet fertilitas agri Leontini.

4. πάντων δὲ] Versio Thomae *omniumque*, ergo πάντων τε reddidit. Deinceps vulgatum ὅσα ἔχουσι τοῦτο τὸ μόριον ex V. R. A. et versione Thomae correxit Camus. Noster de Sensu c. 2. καὶ τὸ λευκὸν τοῦ ὄμματος ἐν τοῖς ἔχουσιν αἷμα πῖον καὶ λιπαρὸν. Plinius 11. s. 85. *Omnibus*

animalibus est quoddam in oculis pingue. Cf. Halleri Phyl. Tom. I. p. 28.

πάντα τὰ πιμελώδη] Ex Rhen. πάντα inserui. Versio Thomae πάντα ὅσα reddidit. Ex eodem Rhen. deinceps vulgatum αὐξάνηται correxi, quanquam is αὐξεται habet. Gaza: *sed praecipue cum iam suae longitudinis ac latitudinis modum adeptā, augeri in profundum incipiunt.* Plinius 11. s. 85. *Steriliora cuncta pinguis, et in maribus et in feminis. Senescunt celerius praepinguis.* Noster de Partibus 2, 5. διὸ καὶ γηράσκει ταχέως τὰ λίαν πίονα.

CAPVT XIV. (vulgo XIX.)

ἀλλ' ὑπάρχει] *sed vernaculus atque intimus in omnibus integris atque imputidis* Gaza. Deinceps pro οὐδενί Med. οὐδέν habet. Postea ἀπτόμενον videtur versio Thomae reddidisse *tactus*. Denique ἡ τῆς κοιλίας Med. Rhen. De Partib. 2, 3. καὶ γὰρ διὰ τοῦτο θιγγανόμενον αἰσθησιν οὐ ποιεῖ, ὥσπερ οὐδ' ἄλλο τῶν περιττωμάτων οὐδέν.

οὐκ ἔχει] Negationem omittunt V. Reg. et versio Thomae. Sequens ἀπτομένων iterum Thomas vertit *tactus*. Articulum ante σάρκα omittit Rhen. προκός *damarum* vertit Gaza hic et de Partib. 2, 3. vbi eadem traduntur. Versio Thomae *proko* habet, glossa *lepore*.

2. αἱ ἴνες] Edd. pr. οἶον ἴνες. Albertus: *nisi extrahantur ab eo fila per colationem ipsius.* Deinceps τάχα Rhen. Postea τῶν ἐναίμων omisso μὲν V. A. quos sequitur Camus, contra versio Thomae post ταῦτα insertum μὲν reddit. Abhinc vulgatum τὰ καὶ — ζωοτόκα ex Rhen. et versione Thomae correxi. Sequebatur vulgo τῶν ἐναίμων μὲν, ὠτοκοῦντων δὲ, nec Codices aliquid variant; Gaza tamen vertit: *mox iis sanguineis quae pariunt oua. Quae autem vel natura etc.* Quare cum sententia manifesto manca sit, posui, quod intelligi potest. In Rhen. tamen est ζωοτοκεῖ, καὶ τῶν ἐναίμων. Denique verba ὥσπερ τὰ πεπωκότα Plinius 11. s. 90. vertit: *Solum hoc in corpore temporarium*

*sentit incrementum, siquidem hostiae abundantio-
rem fundunt, si prius bibere.*

τὰ γὰρ πίονα] Rhen. τὰ δὲ π. Sequens γίγνεται omittit
Camotiana. Versio Thomae *facta magis sanguinis habentia,
ex sanguine quidem enim pingue.* Deinceps vulgatum τὰ
μὲν πίονα ἄσηπτον τὸ αἷμα ἔχει ex Med. Rhen. et versione
Thomae correxit Camus.

3. μελάντατον] Rhen. μελανότατον. Deinceps ἐν δὲ τοῖς
κάτω μορίοις versio Thomae. De Partibus 2, 2. ἐν τε τοῖς
μορίοις τοῦ ἐνὸς ζώου· τὸ γὰρ ἐν τοῖς ἄνω μέρεσι πρὸς τὰ
κάτω μόρια διαφέρει ταύταις ταῖς διαφοραῖς. Plinius 11.
s. 90. *et inferiore parte pinguior — Taurorum celerrime
coit atque durescit: ideo pestifer potu maxime. Aprorum et
ceruorum caprearumque et bubalorum omnium non spissat-
tur. Pinguisissimus asinis, homini tenuissimus. — Obes
minus copiosus, quoniam absumitur pingui.*

ἐν ἅπασι] Rhen. ἐν τοῖς πᾶσι. Deinceps πάντη ὁμοίως
τοῖς ζώοις versio Thomae. Postea vulgatum καὶ ἔστι δὲ
τῶν ὑγρῶν μόνον καθ' ἅπαν τὸ — αἰεὶ ex Mediceo corre-
xit Camus, nisi quod ἅπαντα — αἰεὶ dedit. In Rhen. est
καὶ ἔστι τὸ ὑγρῶν μόνον — αἰεὶ. Versio Thomae prius μόνον
etiam omisit. Denique vulgatum ἐν τοῖς ζώοις τῇ καρ-
δίᾳ Camus mutavit ex Med. Vatic. in τοῖς ζώοις ἐν τῇ καρ-
δίᾳ. Equidem ordinem dedi, quem versio Thomae expres-
sit: *in corde animalibus.* Albertus: *primum quod causatur
e sanguine est cor.*

πρὶν ἦ] Rhen. πρὶν solum habet. Sequens ἐκθνήσκουσι
vulgato οὐ θνήσκουσι ex V. R. A. substituit Camus. *plura
quidem moriuntur* versio Thomae. *anima deficit* Gazae.
Postea διοροῦται Rhen. quod male Thomas *penetrat* vertit.
Denique ἴδρωσαν Basil. ἴδισαν cum Leon. et Camot. Syl-
burgiana. ἴδιαν Junt. ἴδησαν Reg. Rhen. *ut iam quidem
visum est cum sanguineo sudore et exiens* versio Thomae.
Legit igitur scriptum ὥστε ἤδη μὲν ὄπται σὺν αἱματώδει

ἰδρῶτι. nisi is in ἴδησαν erravit, et *quidam* pro *quidem* scripsit.

ἐξιόν] Rhen. ἐξιόν. Deinceps vulgatum πετρομένων, ἐξ ἰχώρων ex Rhen. et versione Gazae et Thomae correxi. Postea tamen male Rhen. νεροσηκότα. Denique σηπνόμενον γίνεται omisso δέ, et σπόρος habet Rhen. σπόρος etiam Med. πόρος Aldina, Junt. Camot. ex sanie virus versio Thomae. quo demum concallescente porus id est tofus lapis consistit Gazae.

4. παχύτερόν τε γάρ] Rhen. παχύτατον γάρ. Sequebatur vulgo ὁμοίως ἔχόντων πρὸς ὑγίειαν. nullo sensu, quem tamen recte accepit et reddidit Gaza: dummodo caetera adsint pariter, quae vel ab aetate vel a sanitate proficiscantur. In Rhen. ἔχον τῶν legitur, quod vitio non medetur, sed ad verum ducit. Albertus: quando mas et femina fuerunt in bona dispositione sanitatis. ὑγίειαν Leon. Camot. Deinceps ἐπιπολλῆς Rhen. Sequens μὲν omittunt Leon. Camot. et versio Thomae.

ζώων ἢ γυνῆ] Articulum omisit Rhen. Deinceps verba τῶν ζώων ἐν omittunt A. R. sed in A. margine addita sunt. Rhen. ἐν tantum omisit, quem sequor. Pro ῥοῦς versio Thomae roys habet, et post νοσηματικῶν additum τινῶν vel ἐνίων vertit. Postea ἐὰν δὲ συμβαίνη omisso τι vertit Thomas. Noster de Generat. 1, 19. ὡς γὰρ ἐπιτοπολὸν οὔτε αἰμορροῖδες γίνονται ταῖς γυναιξίν οὔτε ἐκ τῶν ὀνῶν ῥύσις αἵματος οὔτε τι ἄλλο, μὴ τῶν καταμηνίων ἰσταμένων. ἂν τε συμβῆ τι τούτων, γίνονται χείρους αἰ καθάρσεις, ὡς ἀναλίσκομένης εἰς ταῦτα τῆς ἀποκρίσεως. vbi praeterea ixias versio Thomae, varices Gazae commemoravit. Compara etiam dicenda ad libri 7. cap. 10. vel 11. ex vulgari descriptione.

5. διαφέρει δὲ καὶ] Copulam καὶ omittit Rhen. Deinceps ἴηται ἀφροειδὲς R. ἰχώρ ἀφροειδῆς Vat. tenuis et aquosus Albertus. sanie trahit Gaza peius interpretatur.

Postea πήγνυται παχὺ Edd. ante Sylburgianam, vel potius παχὺ δὲ τὸ τ. γ. Leon. et Camot.

καὶ ἐν τῷ σώματι ἢ ἐπιπολῆς] Gaza vertit: *vel in corpore sanguis, qui per summa est.* Versio Thomae, *etiam si in corpore sit superficie tenuis*, expressit scripturam: καὶ ἐν τῷ σώματι ἢ ἐπιπολῆς, quam etiam Gaza secutus esse videtur. Albertus καὶ ἐπιπολῆς reddidit.

γίγνεται τοῦτο] Rhen. τοιοῦτο — διωρίσθαι. Posterius est etiam in Medic. διορῶσθαι Basil. διωρῶσθαι V. R. et Edd. pr.

C A P V T XV. (vulgo XX.)

ἐνίοις] Rhen. ἐν ἐνίοις. Deinceps ὡσπερ αἷμα omisso καὶ versio Thomae. Postea vulgatum ὑμενώδεσι ex Reg. et versione Gazae correxit Camus. *vasis membranalibus* Albertus. Post κοιλίαις additum γίγνονται vertit Thomas.

καὶ τούτων ἐνίοις] Rhen. et versio Thomae τούτων ἐν ἐνίοις. Post οὐκ ἔχει vulgo additum πάμπαν cum Codd. suis omisit Camus; meus et versio Thomae habet. Sequens ἔχει omisit Thomas, qui statim ἐλάττων ἔνεστιν ἐν ἐνίοις vertit. ἐν inserit etiam Rhen. Plinius 11. s. 86. *Et medulla ex eodem esse videtur, in iuuenta rubens, et senecta albescens, non nisi cauis haec ossibus: nec cruribus iumentorum aut canum; quare fracta non ferruminantur, quod defluente euenit medulla. Est autem pinguis iis, quibus adeps, seuosa cornigeris, neruosa et in spina tantum dorsi ossa non habentibus, ut piscium generi: vrsis nulla, leoni in feminum et brachiorum ossibus, paucis exigua admodum, sed iis in tanta duritie, ut ignis elidatur, velut e silice.* vbi in postremis scribendum *ceteris enim est tanta duritia* ex Vincentio Sp. nat. 21. c. 6. Cetera duxit Plinius ex loco nostri de Partibus 2, 6. qui cum hoc comparandus est, et supra 3, 7.

C A P V T XVI. (vulgo adhuc XX.)

σύμφυτα] Rhen. σύμφυλλα. Deinde τὸ μὲν καὶ ἀποκεκοιμένον Thomae versio reddit. Postea ἐν ante ἅπασιν ex

eadem inserui. Articulum τὸ ante γάλα omisit Rhen. De-
 nique ἐνίοις οἶον οἰ καλ. θοροὶ ἐν ἰχθύσιν vulgatum ex
 Med. Rhen. versione Thomae correxit Camus.

ἔχει τὸ γάλα] Articulum omittit Rhen. Deinde ὅσα ζω-
 τόνα Vat. Reg. Deinceps δελφίς καὶ φάλαινα καὶ φώκη me-
 liore ordine scriptum vertit Thomas: *delphis, balaena et bos*
marinus. φάλλαινα Med. hic et alibi. Pro γάλα Rhen.
 male τᾶλλα habet. Plinius II. s. 95. *et balaenae autem vi-*
tulique mammis nutriunt fetus.

οἶον ἰχθύς καὶ ὄρουις] Reg. ἰχθύες καὶ ὄρουιθες cum Scoti
 et Gaza versione, quod recepit Camus.

2. ὁ καλεῖται ὀρόδος] Desiderat graecismus ὄς. Deinceps
 ἡμετέρων Med. Male Casaubonus putabat desiderari post
 hoc vocabulum aliquid, veluti τὰ μὴ ἀμφοδόντα. Intelli-
 gitur enim facile τὸ γάλα. Plinius II. s. 98. *Caseus non*
fit ex utrinque dentatis, quoniam eorum lac non coit. Te-
nuissimum camelis, mox equis: crassissimum asinae, ut
quo coaguli vice utantur. — Omne autem igne spissatur,
frigore serescit. Bubulum caseo fertilius, quam caprinum,
ex eadem mensura pene altero tanto. Quae plures quaternis
mammis (i. e. papillas) habent, caseo inutilia, et meliora
quae binas.

3. πρὶν ἢ ἔγγυον] Ita ex V. R. dedit Camus pro πρὶν μὲν.
 Junt. Camot. Med. Rhen. πρὶν μὴ. Vatic. hic et vbique
 ἔγγυον habet. Paulo antea διοροῦται Med. Reg.

καὶ ὕστερον] Varro R. R. 2, II, 2. *a mulgendo atque*
ortu optimum id est, quod neque emunctum longe abest a
mulso neque a partu continuo est sumtum. vbi recte cor-
rexit Vrsinus: a mulgendo, quod optimum est id, quod
neque longe abest neque a partu continuo est mulctum.

ὀλίγον] Ex versione Thomae, vbi *paucum*, vulgatum
 ὀλίγα correxi. Deinde ἐπιτιθεύεσθαι Vat. Reg. Postea λαμ-
 βάνουσι — τρῖβοντες Thomas vertit *accipiunt fricantes,*
κνήδην Basil.]

4. ἀνθρώπῳ ὡς ἐπιτοπολὺ οὐ γίγνεται] Vulgatum ἀν-

θρόπῳ ἐν οὐδενὶ μὲν ὡς ἐπιτοπολὺ γίνεται γ. ex V. R. A. et versione Thomae correxit Camus. Deinceps ἔν τισι δὲ γίνεται ex V. R. A. dedit Camus. Postea αἰγὶ ἐκ μαστῶν ex Rhen. et versione Thomae correxi. Pro vulgato ἄρῶεν indidem ἄρῶην scripsi et articulum de meo inserui. Post ὀχεύσαντος versio Thomae αὐτοῦ inserit, quod non necesse. Articulum τῶ ante ἐν Δήμῳ ex Codd. suis et Rhen. inseruit Camus. Camot. *μαντευσαμένοις*, Med. *μαντευομένων*. Denique *χορημάτων* margo habet Rhen. pro *κτημάτων*, quae erat scriptura Edd. pr. excepta Camotiana, et Codd. V. R. A. Antigonus c. 26. ex h. l. retulit ἐν Δήμῳ ἀμελχθῆναι γάλα τράγου τοσοῦτον, ὥστε τροφαλίδας γενέσθαι. vbi exempla plura collecta annotavit Beckmann p. 49. Similem hircum visum a se testatur Blumenbach Physiologiae p. 435.

5. ἠ — ἐλαιώδης] Med. Rhen. ὀ — ἐλαιῶδες. Versio Thomae scriptum *λιπαρότης*, καὶ ἐν — ἐλαιῶδες reddidit. Deinceps vulgatum καὶ ὄπου πλεῖον correxi. Med. καὶ ὄπου πῖον habet. et quibuscunque fit copia caprini Gazae versio. Aliud scriptum vertit Thomas: vbi coagulatum caprinum miscet. Igitur πύον aut πνεῖαν legit.

πήγνυται δὲ μάλιστα] Rhen. δὲ οὐ μάλιστα τὸ τυρὸν — ἀχμηρότερον. Etiam Thomae versio: sed quod siccius habet. Igitur πλέον ante ἔχον non legit, quod cum V. R. versionibus Gazae et Scoti omisit Camus.

μάλιστα μὲν] Rhen. μάλιστα οὖν, omissis καὶ τὸ αἴγειον. Deinde ἵπποι Aldina, ἵππιον Junt. Camot. καὶ ὄνειον omisso articulo Rhen.

6. Ἔνεστι δὲ] Ita pro Ἔστι dedi ex versione Thomae. Deinceps τροφαλίδας vulgatum correxi. Miror interpretes, qui hoc tolerarunt, cum supra sect. 4. τροφαλίδας dedissent. Pro μιᾶς δεούσης Thomae versio habet *tympera vna quidem existente*. Igitur μιᾶς μὲν οὔσης scriptum legit.

πλήθος δ' οὐδὲν οὔτε] Vulgatum πλήθος δὲ οὔτε correxi ex Rhen. et versione Thomae, vbi est: *multitudinem au-*

tem nullam neque. Deinde *δυεῖν* dedi ex *Rhen.* pro *δυοῖν*. Postea *εἰς ἔρια* — *ἐκπληθῆ* idem liber, ex quo vulgatum, in fine *ἐκπήγνυσι* correxi.

6. *θηλαζόντων*] Locum hunc de coagulo, unde vulgo Caput XXI. exordiantur inepte, Codices mirum in modum variatum habent. Vulgo erat: *θηλαζόντων ἐστὶν ἐν τῇ κοιλίᾳ· γίνεται οὖν ἡ πνευρία γάλα ἔχον ἐν ἑαυτῷ πῦρ, ὃ ἐκ τῆς τοῦ ζώου θ.* Nihil mutavit Camus. In *Reg.* margo *τρον* habet pro *πῦρ*. *Medic.* *τρον*· ἐκ δὲ τῆς habet cum *Rhen.* *Gazae* versio: *est ergo coagulum lac ignem habens intra sese, quod cum animalis tepore concoqueretur, caseum traxerit.* *Thomae:* *Adhuc autem lactentium est in ventre; fit quidem ergo coagulum lac habens in se ipso caseum: ex animalis autem caliditate decocto lacte.* *Albertus* vulgarem lectionem reddere videtur. In *Rhen.* margo tanquam vulgarem lectionem hanc habet: *θηλαζόντων. τοῦτο γὰρ ἐν τῇ κοιλίᾳ γίνεται γὰρ ἡ πνευρία γάλα ἔχον ἐν ἑαυτῷ πῦρ.* *Thomas* scriptum legit: *γίνεται μὲν οὖν.* In vulgata scriptura tentavit quaedam *C. Hoffmann* *Var. Lect.* p. 89. sed nihil nisi verborum ordinem mutavit infelix ille Criticus. Addo nunc locum de *Partibus* 3, 15. *ἔχουσι δὲ τὴν καλουμένην πνευρίαν τὰ μὲν πολυκόιλια πάντα, τῶν δὲ μονοκόιλων δασύπους. ἔχει δὲ τὰ ἔχοντα τῶν πολυκόιλων τὴν πνευρίαν οὐτ' ἐν τῇ μεγάλῃ κοιλίᾳ οὐτ' ἐν τῷ κερουράλῳ οὐτ' ἐν τῷ τελευταίῳ ἠνύστρω, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ τελευταίου καὶ δύο τῶν πρώτων ἐν τῷ καλουμένῳ ἐχίνῳ· ἔχει δὲ ταῦτα πάντα πνευρίαν διὰ τὴν παχύτητα τοῦ γάλακτος· τὰ δὲ μονόκοιλα οὐκ ἔχει· λεπτὸν γὰρ τὸ γάλα τῶν μονοκόιλων. Διὸ τῶν μὲν κεραιτοφόρων πῆγνυται, τῶν δ' ἀκεράτων οὐ πῆγνυται τὸ γάλα. Τῷ δὲ δασύποδι γίγνεται πνευρία διὰ τὸ νέμεσθαι ὁπώδη πόαν· ὃ γὰρ τοιοῦτος χυμὸς συνίστησιν ἐν τῇ κοιλίᾳ τὸ γάλα τοῖς ἐμβρούοις. Διότι δὲ τοῖς πολυκόιλοις ἐν τῷ ἐχίνῳ γίνεται ἡ πνευρία, εἴρηται ἐν τοῖς προβλήμασι.* Sed locus *Problematis* hodie non extat. Ceterum ibi versio *Thomae* *viridem herbam* interpretata potius *πρώδη πόαν* scriptum

reddidisse videtur. ὀπόδης est succo fici simili succo turgida herba. Acetosellam interpretatur Hartmann de Phoca cap. 8.

καὶ ἡ τοῦ δασύποδος] Versio Gazae: *atque etiam quod leporis est.* Thomae: *et quidem lepusculi.* Legit igitur scriptum καὶ μὲν ἡ τοῦ δασύποδος. Deinceps ἀρίστη δὲ πνευτῖα νεβροῦ Rhen. Plinius 11. s. 96. *Coagulum hinnulei, leporis, hoedi laudatum. Praecipuum tamen dasypodis, quod et profluvio alui medetur, vnius utrinque dentatorum.*

τὸ πλεῖον ἰμαῖσθαι ἢ ἔλαττον γάλα] Vulgatum τὸ πλεῖον ἢ ἔλαττον βδάλλεσθαι γάλα correxi ex Rhen. qui tamen τῷ habet. Pro ἐν Φάσει versio Alberti habet *in Epheso. ἐν Φάσιδι* Vatic.

αἰ μεγάλαι] Omisit haec versio Thomae, vbi est: *epyrontae autem vaccae idt.* Deinceps vulgatum βδάλλεται correxi e Rhen. et statim vulgatum γίνεται δὲ ζῶα [οῦ] καὶ τᾶλλα μεγάλα τετράποδα ex Med. et tribus versionibus correxit Camus. Vulgatum οῦ ex ὄνου ortum deleri voluerat Sylburg. In versione Thomae est: *Fiunt autem praeter asinum et alia magis empize et quadrupedia.* suprascripto alio vocabulo supra *empize.* Camus ex suo libro posuit *fiunt praeter asinum et alia magna Epirā quadrupedia.* In Rhenani libro lacuna est magna. Copulam post εὐβοσίαν versio Thomae omisit. Ad mentionem canum Albertus haec apposuit: *et dicit Auicenna, quod canes illius terrae sunt maximi et hirsuti: et similiter est apud nos in zelandia, vbi sunt magnae vaccae: ibi enim etiam sunt maximi canes et hirsuti.*

Πυρρίκα—Πυρρόου] Noster infra 8, 7. διὸ οἱ ἐν τῇ Ἠπείρῳ τὰς καλουμένας Πυρρίκας βοῦς ἐννέα ἔτη διατηροῦσιν ἀνοχεύτους καὶ καλοῦσιν ἀποταύρους, ὅπως αὐξῶνται.* Τούτων δὲ τὸ μὲν πλῆθος εἶναι φασὶ περὶ τετρακοσίους, ἰδίους τῶν βασιλέων· ἐν ἄλλῃ δὲ ζῆν χώρα οὐ δύνασθαι, καίτοι πεπειρασθαι τινάς. Plinius 8. s. 70. *in nostro orbe Epiroticis laus maxima, a Pyrrhi, ut ferunt, iam inde regis*

cura. Id consecutus est, non ante quadrimum ad partus vocando. Praegrandes itaque fuere, et hodieque reliquiae stirpium durant. At nunc anniculae fecunditatem poscuntur. Obiter Epiroticarum vaccarum meminit Aelianus H. A. 3, 33. Idem 12. c. 11. boues Chaonios memorat, a Thesalis et Epirotis λαρινούς vocatos, τῆς σποράς τῆς τῶν Γηροῦνου βοῶν. Athenaeus 9. p. 376. λαρινούς dictos ait ἀπό τινος κώμης Ἡπειρωτικῆς Λαρίνης, quanquam alii aliter. Scilicet Hercules Geryonae boues ex Erythia abactos dicitur per Epirum et Thesprotiam traduxisse, ex quibus sit orta illa stirps Epirotica. Apollodorus 2, 5, 10. εἶχε δὲ φοινικᾶς βόας, ὧν ἦν βουκόλος Εὐρύτιων. Hinc variae gentes stirpem duxisse obiter memorantur. Eosdem boues κεστρίνους in Larissa Thesprotiae appellatos fuisse tradunt Scholia ad Aristophanis Aves versu 465. et Pacem versu 924. exscripta a Suida in vocabulo λαρινοί. Ex Geryonae stirpe hac deriuabant etiam Syri bones magnos, quos αἶθωνας, *rufo colore*, vocat Oppianus Cynege. 2, 102. Πυρρόικας vel Πυρρόιχας quidam a rege Pyrrho, alii a colore rufo deriuabant. Huc facit, quod Apollodorus Geryonae boues φοινικᾶς, Oppianus αἶθωνας appellant. Nescio, vnde sumserit Eustathius, quod posuit in Commentario ad Dionysii Perieg. versum 588. in insula Erythia ouium lac non facere ὀρόον, sed misceri aquam, atque ita caseum inde fieri. Varro R. R. 2, 5, 10. *Transmarini Epirotici non solum meliores totius Graeciae, sed etiam Italiae.* Columella 6, 1, 1. *aliae formae sunt Asiaticis, aliae Gallicis, Epiroticis (bubus) aliae.* De canibus Varro R. R. 2, 9, 5. *a regionibus appellantur Lacones, Epirotici, Sallentini.* Sunt Athamanes et Molossi, quos iuxta nominat Gratius versu 181. Molossos clamorosos vocat Lucanus, tacitis canibus opponit Seneca Hippolyti versu 32.

8. μηδική] Versio Scoti *melga* habet. Alberti: *sicut granum rubeum, quod melega vocatur, quod quidam surigum vocant.* Sequens καὶ seclusi post ὄροβοι, quod

plane omisit versio Thomae. *κίτισος* Aldina, Juntina, Camot. Codex Ambr.

πρὸς τὴν κτῆσιν] Scripturam *κῆσιν* forte meliorem ita reddidit Thomae versio: *sicut ad i utō habere confert et mulgentur*. Deinceps vulgatum *βδάλλεσθαι* ex Codd. suis et versione Thomae correxit Camus, qui *πολύ* ex Med. vulgato *πολλήν* substituit.

Γάλα δὲ ποιεῖ καὶ τῶν] Vulgatum *πολύ* δὲ *γάλα* correxi ex versione Thomae, quae praeterea copulam *καὶ* omisit. Deinceps vulgatum *πληθὸς ὀλίγον ὄ* correxit Camus, sed omisso *οἶον* ex Med. et versione Thomae, Scoti, Gazae et Alberti. *Χειμέρα* Med. *καθιέναι* Thomas vertit *descendere*, legit igitur *κατιέναι*. Ceterum quod ait *τὰ φρυσώδη* lac augere, facit eo etiam Herodoti narratio de Scythiis 4, 2. *ἐπεὰν φρυσητῆρας λάβωσι ὀστέϊνους — τούτους ἐσθέντες ἐς τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα φρυσῶσι τοῖς στόμασι, ἄλλοι δὲ ἄλλων φρυσέοντων ἀμέλγουσι. φασὶ δὲ τοῦδε ἔνεκε τόδε ποιέειν· τὰς φλέβας ἐμπίμπλασθαι φρυσωμένας τῆς ἵππου καὶ τὸ οὐθαρ κατίεσθαι*. Similem narrationem de camelis habet Niebuhr *Descript. Arab.* p. 165. de vaccis Promontorii Bonae Spei Mentzel *Tom. II.* p. 338. Contra Ucraniae vaccae raptο vitulo lac retinent nec ultra libidini indulgent, non amplius idoneae generationi. Cf. Hamnard *Reise Tom. I.* p. 188.

9. *πᾶσι τοῖς ἔχουσι*] Vulgatum *παρὰ τοῖς ἔχουσιν, ἂν* ex Med. correxit Camus, consentiente versione Thomae, qui post *ἔχουσι* additum *γάλα* legit et vertit. Idem *ἀμέλγεται γὰρ καὶ μῆνας ὀκτώ* scriptum vertit.

καὶ αἰ μέλαιναί] Ita vulgatum *μέλανες* ex Med. et versione Thomae correxit Camus, atque ita fieri voluit iam olim Sylburg. Deinceps vulgatum *τροφιμώτατον* ex Med. correxit Camus. Sequens *ἐλάττονα* vulgato *ἐλάττον* ex emendatione Sylburgii substitui.

CAPVT XVII. (vulgo XXII.)

[Ἡρόδοτος] Libro 3. p. 125. quem tamen defendere conatus est Paw *Recherches sur les Americains* I. p. 179.

[ἐν δὲ τοῖς πάγοις] De Generatione 2, 2. τὸ δὲ σπέρμα οὐ πήγνυται τιθέμενον ἐν τοῖς πάγοις ὑπαίθριον, ἀλλ' ὑγραίνεται, ὡς ὑπὸ τοῦ ἐναντίου παχυνθέν.

[καὶ ὅπερ Κτησίας] Copulam omisit versio Thomae. Ex Mediceo Camus ὁ ὁ Κτησίας dedit. Noster de Generat. 2, 2. Ἡρόδοτος γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγει φάσκων μέλαιναν εἶναι τὴν τῶν Αἰθιοπῶν γονήν. et paulo antea: Κτησίας γὰρ ὁ Κνίδιος ἅ περὶ τοῦ σπέρματος τῶν ἐλεφάντων εἶρηκε, φανερός ἐστιν ἐψευσμένος· φησὶ γὰρ οὕτω σκληρύνεσθαι ξηραινόμενον, ὥστε γίνεσθαι ἤλεκτρον ὅμοιον.

ADNOTATIONES

AD LIBRI IV. CAPVT I.

Ταῦτα πλείω] Ex Med. et versione Thomae ταῦτα inseruit Camus. Antea νῦν Med. Plinius 9, 28. *Piscium quidam sanguine carent, de quibus dicemus. Sunt autem tria genera. In primis quae mollia appellantur: deinde contacta crustis tenuibus: postrema testis conclusa duris. Mollia sunt loligo, sepia, polypus et caetera eius generis. His caput inter pedes et ventrem, pediculi octoni omnibus.*

ἔναιμα τῶν ζώων] Verba duo postrema cum Camot. Med. et versione Thomae addidi, vti Sylb. quae iterum omisit Camus. Deinceps οἶον καὶ τὸ σηπιῶν Med.

2. ἔτι δὲ τὸ] Vulgatum ἐν δὲ τὸ—ἐστὶν ὅσα τὸ μὲν στερεὸν ἐκτὸς ἔχουσιν ex versione Thomae emendavi. Medic. τὰ δὲ μαλ. ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσων ἐκτὸς τὸ στ. ἐντὸς δὲ μαλακόν.

φλαστόν] Med. Can. θλαστόν, Reg. φλαστόν. *frangibile* versio Thomae. Deinceps τε ante τῶν καράβων ex Codd. inseruit Camus. Cf. ad sect. 10.

Ἔτι δὲ τὰ ὄστ.] Ex Vat. R. A. ἐν δὲ τῶν ὀστρακοδέρμων edidit Camus. *unum autem ostracoderma* versio Thomae. Deinceps θλαστόν Med. φλαστόν Ambr. *comminuibile et īgossa frangibile sed non per inflexionem confringibile* versio Thomae. Postea κοχλίων ex Camot. Med. dedi pro κόχλων. *conchiliorum* Thomas.

3. ἀνόμοια] Ita pro ἀνόνημα ex Codd. versione Thomae

et Gazae scripsit Camus. Deinde *μηλλολόνθη* Med. Postea τὸ δ' αὐτὸ γένος αὐτῶν ἐστὶ vulgatum ex Vatic. correxi omisso αὐτῶν. De formicis alatis nescio unde Eustathius ad Odysseam p. 508. ed. Basil. ἐστὲν δὲ ὅτι λέγονται μὲν παρὰ τοῖς παλαιοῖς *νύμφαι* οἱ *μύρμηκες* οἱ *περωτοὶ* καὶ οἱ ἐν κήποις δὲ *σκώληκες*. Hesychius: *νύμφαι* οἱ *περωτοὶ* *μύρμηκες* καὶ οἱ *σκώληκες* οἱ *περοφυοῦντες* οἱ ἐν τοῖς τῶν *μελιτῶν* *κυττάρους*. Idem in *νύμφη* — καὶ ὁ ἐν τοῖς *μελισσείοις* *σκώληξ*. Photius et Suidas: *νύμφαι*, *σκώληκες* οἱ ἐν τοῖς τῶν *μελιτῶν* *κυττάρους*, ὅταν ἤδη *περοποιεῖν* ἀρξῶνται· οἱ δὲ ἀπλῶς τοὺς *περωτοὺς* *σκώληκας*. Photius idem: *Σέρφοι* οἱ *περωτοὶ* *μύρμηκες*, οὗς ἡμεῖς *νύμφας*· οὕτω *Δίδυμος*. *Κάσσιος* δὲ *Λογγίνος* *σέρφος* *πηγνόν* τι *μακρὸν* (*μικρὸν*) *κῶνῶπι* *ἐμφερές* *κατὰ* τὸ *μέγεθος*. *μετὰ* δὲ τοῦ *τ* *στέρφους* *φασὶν* εἶναι τοὺς *περωτοὺς* *μύρμηκας*.

πυγολαπίδες] De quibus iterum infra 5, 19. vbi vide dicenda. Hic *περόποδες* Reg. Vat. Ambr. habent. Versio Thomae *ricorides*. Camus posuit e suo libro *rikokris*, in quo *περόποδες* etiam, ignotum aliunde nomen, latere videtur.

4. *τάδ' ἐστίν· ἐν*] Ita pro *ταῦτά ἐστίν* ex Mediceo dedi et Vatic. Deinde *ὀνομαζόμενοι* iidem libri. Postea *περιέχει τὰ ἐντὸς* dedi ex Veneto et Camotiana. *τάντος* Medicei eodem pertinet. Vulgatum *πᾶν τὸ σῶμα* sensum non habet in hoc genere animalium. Recte etiam Gaza: *alveus siue sinus continens interiora*. Hoc annotasse magis ad munus interpretis pertinebat, quam *κέφαλον* in Aldina pro *κεφαλήν* positum, in quo *κέλυφος* latere suspicabatur Scaliger.

ἔτι δὲ περούγια] Leon. Isingr. *ἐστὶ δὲ πτ.* habent. Deinceps vulgatum *δ' ἐν πᾶσι* ex versione Thomae correxi omissa praepositione *ἐν*.

5. *ὅκτι ἔχει*] Vulgo intersertum *πάντα* cum versione Thomae omisi, et sequens *πάντα* vulgato *πάντας* substitui

cum Camo ex Med. versione Thomae et Gazae. πάντα hoc omittunt V. R. A.

τεῦθοι] Ex Camotiana, scripsi pro τευθοί. Deinde vulgarem scripturam et interpunctionem μακρὰς ἐπ' ἄκρων, τραχύτητα inserta copula καὶ et commate remoto correxit tacitus Camus. δικότυλον *bifurcatam* vertit Thomas.

ἄγκυραν] Camot. ἀγκύρας. Deinde cum Leon. νεύουσι. Versio Thomae ἀποσαλεύουσι reddit *sub illas mouetur*. Sequens δ' ὥσπερ περυγίους inserto ὥσπερ ex Med. posui: postea ἃ ἔχουσιν ex V. A. dedit Camus. Denique παρὰ τὸ κύτος Vat. Plinius: *Sepiae et loligini pedes duo ex his longissimi et asperi, quibus ad ora admouent cibos, et in fluctibus se velut anchoris stabiliunt: ceteri cirri, quibus venantur*. Athenaeus 7. p. 323. ex nostro retulit: λέγεται δέ, ὡς ὅταν ὁ χειμὼν γένηται, τῶν πετριδίων ὥσπερ ἀγκύραις ταῖς προβοσκίσι λαμβανόμεναι ὀρμοῦσι.

προσάγεται δὲ ταῖς] Vulgatum προσάγει μὲν οὖν ταῖς ex Med. Canis. versione Thomae correxi. Deinde παράλευκος V. R. A. quod *albicans* reddidit Gaza. Sequentia ἔστι δ' αὐτῆ ἐπὶ τῇ ῥάχει vertit Gaza *dorsoque adnexum*, Camus *il est placé sur l' épine*: multo ineptius. Plinius 9. c. 29. *Polyporum multa genera, terreni maiores quam pelagii: omnes brachiis ut pedibus ac manibus utuntur: cauda vero, quae est bisulca et acuta, in coitu. Est polypis fistula in dorso, qua transmittunt mare, eamque modo in dextram partem, modo in sinistram transferunt. Natant obliqui in caput, quod praedurum est sufflatione uiuentibus*. Quae sunt plane ineptissima, nisi librariorum error intercesserit. Sed recte monuit L. Th. Gronouius ad h. l. p. 105. scribendum esse *sufflatum uiuentibus*. Conr. Gesner recte Hesychii glossam comparauit, qui προῆθμα interpretatur πολύποδος κεφαλή. ἔνιοι πλεκτόνη. Est a verbo προῆθω, quod inflo et sufflo significat, deriuatum uocabulum. Albertus ita p. 56. a. *pedes autem horum animalium habent extrema valde acuta, sicut extremitates pedum cancri fluuiatilis, et*

color pedum ipsorum declinat ad albedinem, et quilibet eorum est fissus in duo, sicut pedes cancri, ut diximus: et radix siue principium cuiuslibet cruris est in parte spondilis dorsi eius; et in hoc differunt a cancri pedibus: quorum radix est in imo sub ventre; sed in hoc animali non est spondile, sicut in animalibus sanguinem habentibus; quod illa habent dorsum compositum ex multis spondilibus, in hoc autem animali dicitur spondile pléuis (sic) quae venit per dorsum ipsius. Male is ad omnes pedes transtulit, quod est de vno apud Philosophum. Male etiam ῥάχιν de dorso et superiore eius parte interpretatur, cum in pedibus polyporum sit pars laeuis, inferior vero τραχύτητα δικότυλον habeat. Hoc ipsum significare videtur noster, dum ait οὗ πρόσω αἰ κοτ. ἐστὶ, quae vertit Thomas ante quod — sunt. Camus: sur le devant de laquelle commencent les cellules. Uterque igitur anteriorem partem pedis, non inferiorem, interpretatur, quod magis cum vi verbi πρόσω conuenit. Sed praeterea mirum, vnde Albertus duxerit et radix siue principium — est in parte etc. An legit ἐστὶ δ' ἡ ἀρχὴ scriptum? Vulgatum αὐτῆ de positione pedis ipsius respectu corporis interpretari non licet, cum ῥάχιν sit ipsius pedis pars. Igitur αὐτῆ ad postremum δικρόαν, non ad vocabulum πλεκτανῶν referendum videtur, ut haec bifurca pars dicatur esse in superiori pedis parte, ante seriem acetabulorum posita. Nemo adhuc tale quid in polyphis aut reliquis speciebus obseruauit. Vide Dissertationem meam de Molluscis p. 20. Sed ipse noster iterum infra 5, 12. de hac parte ita: differt mas polyphus a femina corporis proceritate: καὶ τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν ἀλιέων αἰδοῖον ἐν τῇ πλεκτάνῃ λευκόν. Sed tertio loco de Gener. 1, 15. est: ἡ δὲ τῆς πλεκτάνης τοῦ ἄρρένος διὰ τοῦ αὐλοῦ δίσσις ἐπὶ τῶν πολυπόδων, ἧ φασιν ὀχεύειν πλεκτάνῃ οἱ ἀλιεῖς, συμπλοκῆς χάριν ἐστὶν, ἀλλ' οὐχ ὡς ὄργανου χρησίμου πρὸς τὴν γένεσιν· ἔξω γὰρ ἐστὶ τοῦ πόρου καὶ τοῦ σώματος. Mihi rebus omnibus rite pensatis in δικρόα et sequentibus

mentio duorum magnorum acetabulorum latere videtur, quibus brachium hoc distinguit noster infra 5, 6. (vulgo 6.) Forte igitur scriptum fuit: καὶ ἐξ ἄκρου δύο κοτυληδόνες μεγάλαι ὑπὸ τῆ ῥάχει· καλεῖται etc.

μεταβάλλει δὲ τοῦτον] Vulgatum τοῦτο ex Med. versione Thomae et Scoti correxi. Deinde εἰς ἀριστερὰ Medic. Postea δὲ τὸν θορόν versio Thomae et Scoti. Med. Canis. ἀφίησι δὲ ἕκαστον θορόν ταύτη. *emittunt autem thorum singula hac* versio Thomae. Denique πλαγίως Med. *lateraliter* Thomas.

8. οἱ τε πολυποδες] Thomae versio τε omisit. Post μαλακίων Vat. et Ambr. addunt τὰ τῶν πολυποδίων. Post ἐπ' αὐτοῖς vulgo additum τούτοις cum V. R. A. omisit Camus. ἐν αὐτοῖς omisso τούτοις Med. et versio Thomae.

αὐτῶν δὲ πρὸς αὐτὰ] Intellige διαφορὰ ἐστὶ. Sed ita sequi solet, vt hic expectabam: μακρότερον γὰρ ἐστὶν. Deinceps τεῦθοι dedi pro τευθοῖ cum Med. qui ἔτι πολὺ habet. Postea γίνονται Leon. et Camot. hic et in seqq. habent, vbi tacitus saepenumero γ omissum inserui. Denique μείζους ἔτι pro ἐπὶ posui ex Med. et versione Thomae, pro vt scribi voluit Sylburg.

9. τὸ γένος ὀλίγον] Conr. Gesner Hist. Aquat. p. 584. *τι γένος ὀλ. malebat, paruum quoddam genus, inductus forte eam in opinionem a Gaza, qui vertit lolliorum genus pusillum admodum est, et facie quoque a lolligine differt, cum deberet rarum.* Deinceps διαφέρει δὲ τὸ σχῆμα τῶν τευθίδων ὁ τεῦθος Medic. Postea ὄξυ τῶν τευθίδων Vat. Reg. Denique versio Thomae: *est autem genus paruum teuthorum.* Contra rectius Albertus seu Scotus *modus — rarus habet.*

ἐλλείπει] Hoc in locum glossae ἔλασσον restituit Camus ex Med. Canis. *deficit* Thomae versio. Albertus: *in ala sunt diuisiones et vacuitates plures, inepte, reddit tamen ἐλλείπει.* Postea πλάγιον reddit Thomas *laterale.* Athenaeus quasi ex Aristotele haec posuit 7. p. 326. Ὁ δὲ τεῦθος

μόνῳ τούτῳ διαφέρει τῷ μεγέθει· γίνεται δὲ καὶ τριῶν σπιθαμῶν. τὸ δὲ χροῶμά ἐστιν ὑπέρουθρος, καὶ τῶν ὀδόντων τὸν μὲν κάτω ἐλάττονα ἔχει, τὸν δὲ ἄνω μείζονα, ἄμφω δὲ μέλανας καὶ ὁμοίους ῥύγγει ἰέρακος, ἀνασχιθεῖς δὲ κοιλίαν ἔχει ὁμοίαν ταῖς υἑίαις. quae falsa vt sint, videtur in causa esse inscitia excerptoris.

ὀδόντες] De Partibus 4, 5. ἔχουσι δὲ τὰ μὲν μαλάκια περὶ τὸ καλούμενον στόμα δύο ὀδόντας καὶ ἐν τῷ στόματι ἀντι γλώττης σαρκῶδες τι, ᾧ κρίνουσι τὴν ἐν τοῖς ἰδεστοῖς ἠδονήν. Athenaeus 7. p. 323. ex nostro haec retulit: τὴν σπηλίαν δὲ φησι πόδας ἔχειν ὀκτώ, ὧν τοὺς ὑποκάτω δύο μεγίστους, προβοσκίδας δύο, καὶ μεταξὺ αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς καὶ στόμα. ἔχει δὲ καὶ ὀδόντας δύο, τὸν μὲν ἄνω, τὸν δὲ κάτω, καὶ τὸ λεγόμενον ὄστρακον ἐν τῷ νώτῳ· ἐν δὲ τῇ μύτιδι ὁ θολός ἐστιν· αὕτη δὲ κεῖται παρ' αὐτὸ τὸ στόμα, κύστεως τρόπον ἐπέχουσα. Quae rectius leguntur de Partibus 4, 9. de sepiis et teuthidibus: αἱ μὲν γὰρ τοὺς ἄνωθεν τῶν ὀδόντων ἔχουσι καὶ τούτων τοὺς ἐσχάτους δύο μείζους, τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν ὀκτῶ δύο κάτωθεν μεγίστους τούτων — καὶ οἱ ἐσχατοὶ δύο μείζους τῶν μέσων, ὅτι τούτοις συννηρητοῦσιν. vbi ex Gazae Codice addenda sunt verba ἕξ μικροῦς hoc ordine: ἄνωθεν τῶν ὀδόντων ἕξ μικροῦς ἔχουσι. Gaza enim vertit: *pedes supra dentes senos exiguos eorumque nouissimos duos maiores*. Veram esse doctrinam Aristotelis docui de Molluscis p. 12. Addam nunc reliqua Athenaei verba ex nostro, vt ait, excerpta: ἔστι δὲ ἡ κοιλία πλακώδης καὶ λεία, ὁμοία τοῖς τῶν βοῶν ἠνύστροις. Τρέφονται δὲ αἱ μικραὶ σπηλῖαι τοῖς λεπτοῖς ἰχθυοῖς, ἀποτείνουσαι τὰς προβοσκίδας ὡσπερ ὄρμιās, καὶ ταύταις θηρεύουσαι. Vbi vocabulum πλακώδης male vertunt *in latitudinem patens*. Aristoteles H. A. 2, 17. echinum ait ruminantium intus esse τραχὺν καὶ πλακώδη, contra τὸ ἠνυστρον habere πλάκας πολλὰς καὶ μεγάλας καὶ λείας. vbi Gaza *concellatum et crustatum*, deinde *cancellis et crustis* vertit. Vide ibi annotata.

ἐγκέφαλον μικρόν] Cf. ad sect. 13. dicenda.

10. οἰδέν] Vulgatum, quanquam Atticorum proprium, οὐδὲ ἐν ex Med. mutavi; forte οὐθέν scribere debuissēm, quo noster saepissime utitur.

σάρξ σχιστή] De Partibus 2, 8. τὰ μὲν μαλάκια σχεδὸν ὅλα σαρκώδη καὶ μαλακά· πρὸς δὲ τὸ μὴ εὐφθαρτον εἶναι τὸ σῶμα αὐτῶν, καθάπερ τὰ σαρκώδη, μεταξύ σαρκὸς καὶ νεύρου τὴν φύσιν ἔχει· μαλακὸν μὲν γὰρ ὡσπερ σὰρξ ἐστίν, ἔχει δὲ ταῖσιν ὡσπερ νεῦρον· τὴν δὲ σχίσιν ἔχει τῆς σαρκὸς οὐ κατ' εὐθυωρίαν, ἀλλὰ κατὰ κύκλους διαριετήν.— ὑπάρχει δὲ ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ ἀνάλογον ταῖς τῶν ἰχθύων ἀκάνθαις, οἷον ἐν μὲν ταῖς σηπίαις τὸ καλούμενον σηπίον, ἐν δὲ ταῖς τευθίσιν τὸ καλούμενον ξίφος· τὰ δὲ τῶν πολυπόδων τοιοῦτον οὐδὲν ἔχει, διὰ τὸ μικρὸν ἔχειν τὸ κύτος, τὴν καλουμένην κεφαλὴν, θάτερα δ' ευμηκη. vbi vulgatum τὴν δὲ φύσιν ἔχει ex Codice Accoramboni, versione Thomae et Gazae in σχίσιν mutavi. Plinius 11. s. 87. *Aquatilium mollibus nulla ossa, sed corpus circulis carnis vinctum, ut sepiae atque loligini.*

μέγαν καὶ περιφερῆ] Vulgatum παρεμφερῆ ὄρνιθι ex Med. mutavi, quocum facit versio Thomae: *prolobum magnum et circularem quasi avium*. παραφερῆ ὄρνιθώδη Canis. ἐμφερῆ ὄρνιθι Reg. Forte nihil mutandum fuit, quanquam figura rotunda in plurimis adsit. ὄρνιθι dictum esse potuit pro ὄρνιθείῳ. Sequens ὅμοιον ex Med. Canis. dedi pro ὁμοία. Indidem est ἔλικι pro ἐλίκη. *revolutioni* versio Thomae.

οἰσοφάγον—ἐντερον] De Partibus 4, 5. μετὰ δὲ τὸ στόμα τοῖς μαλακίοις ἐστὶ στόμαχος μακρὸς, τούτου δ' ἐχόμενος ὁ πρόλοβος οἷόςπερ τοῖς ὄρνισιν, εἶτα συνεχῆς κοιλία, καὶ ταύτης ἐχόμενον ἐντερον ἀπλοῦν (*expansum* Thomae) μέχρι τῆς ἐξόδου. Ταῖς μὲν οὖν σηπίαις καὶ τοῖς πολυπόσιν ὅμοια καὶ τοῖς σχήμασι καὶ τῇ ἀφῆ τὰ περὶ τὴν κοιλίαν· ταῖς δὲ καλουμέναις τευθίσιν δύο μὲν ὁμοίως αἰκοιλιώδεις εἰσὶν ὑποδοχαί, ἥττον δὲ προλοβώδης ἢ ἑτέρα·

καὶ τοῖς σχήμασιν ἐκείνων διαφέρουσιν, διὰ τὸ καὶ τὸ σῶμα πᾶν ἐκ μαλακωτέρας συνεστάναι σαρκός.

παχύτερον] *grossius Thomae, spissius Alberto, laxius Gazae. Scaliger πλαύτερον malebat, quod in Vaticano reperit Saluianus.*

11. σπλάγγνον δ' οὐδέν] De Partibus 4, 5. τὰ δὲ καλούμενα μαλάκια καὶ μαλακόστρακα πολλὴν ἔχει πρὸς ταῦτα διαφοράν· εὐθύς οὖν τὴν τῶν σπλάγγνων ἅπασαν οὐκ ἔχει φύσιν· ὁμοίως δὲ οὐδὲ τῶν ἄλλων ἀναίμων οὐδέν. — ἐτι δὲ ὧν ἔνεκεν ἔχουσι τὰ σπλάγγνα τὰ ἔναιμα τῶν ζώων, οὐδὲν ὑπάρχει τοῖς τοιούτοις· οὔτε γὰρ φλέβας ἔχουσιν οὔτε κύστιν, οὔτ' ἀναπνέουσιν, ἀλλὰ μόνον ἀναγκαῖον ἔχειν αὐτοῖς τὸ ἀνάλογον τῇ καρδίᾳ. etc.

μύτιν] Med. Canis. Venet. μύστιν — θορόν habent. Versio Thomae: *mistim et in hac tholum vel thorum saum nigrum. Ego in libro Lips. legi intestini pro mistim scriptum. Scotus: membrum quod dicitur mastix, in quo est sperma et nigrum. Vat. θόλον habet.*

θολόν] De Partibus 4, 5. πρὸς βοήθειαν δὲ καὶ σωτηρίαν ἔχει ταῦτα τὸν καλούμενον θολὸν ἐν χιτῶνι ὑμενώδει προσπεφυκότα (quoddam nigrum — corpulatum versio Thomae) τὴν ἔξοδον ἔχοντι καὶ τὸ πέρας, ἧπερ ἀραιῶσι τὸ περιτόωμα τῆς κοιλίας (male τὸ ἔντερον inserit Thomas) κατὰ τὸν καλούμενον αὐλόν. Οὗτος δ' ἐστὶν ἐν τοῖς ὑπτίοις. Ἐχει μὲν οὖν πάντα τὰ μαλάκια τοῦτο τὸ μόριον ἴδιον, μάλιστα δὲ ἡ σηπία καὶ πλεῖστον· ὅταν γὰρ φοβηθῶσι καὶ δεδίωσιν, οἷον φράγμα πρὸ τοῦ σώματος ποιοῦνται τὴν τοῦ ὑγροῦ μελανίαν καὶ θόλωσιν. Αἱ μὲν οὖν τευθίδες καὶ πολύποδες ἔχουσιν ἀνωθεν τὸν θολὸν ἐπὶ τῇ μύτιδι μᾶλλον, ἢ δὲ σηπία πρὸς τῇ κοιλίᾳ κάτω πλείω γὰρ ἔχει, διὰ τὸ χρῆσθαι μᾶλλον. Τοῦτο δ' αὐτῇ συμβαίνει, διὰ τὸ πρόσγειον μὲν εἶναι τὸν βίον αὐτῆς, μὴ ἔχειν δὲ ἄλλην βοήθειαν, ὥσπερ ὁ πολύπους· ὁ γὰρ πολύπους ἔχει τὰς πλεκτάνας χρησίμους καὶ τὴν χρώματος μεταβολὴν, ἢ συμβαίνει αὐτῇ ὥσπερ καὶ ἡ τοῦ θολοῦ πρόε-

σις διὰ δειλίαν. Ἡ δὲ τευθὶς πελάγιόν ἐστι μόνον τούτων. Πλείω μὲν οὖν ἔχει ἢ σηπία παρὰ τοῦτο τὸν θολόν, κάτω δὲ, διὰ τὸ πλείω. Ῥάδιον γάρ ἐστι προῖεσθαι καὶ πόροθεν ἀπὸ τοῦ πλείονος. Γίνεται δὲ ὁ θολός, καθάπερ τοῖς ὄρυσιν ὑπόστημα τὸ λευκὸν ἐπὶ τοῦ περιπτώματος γεῶδες, οὕτω καὶ τούτοις ὁ θολός, διὰ τὸ μηδὲ ταῦτα ἔχειν τὴν κύστιν. Ἐκκρίνεται γὰρ τὸ γεωδέστατον εἰς αὐτόν· καὶ τῆ σηπία πλείστον, διὰ τὸ πλείστον ἔχειν γεῶδες. Σημεῖον δὲ τὸ σηπίον τοιοῦτον ὄν. Τοῦτο γὰρ ὁ μὲν πολύπους οὐκ ἔχει, αἱ δὲ τευθίδες χονδρῶδες καὶ λεπτόν.

τούτων δὲ πλείστον αὐτῶν] Ita ex Med. scripsi pro vulgato τούτων δ' ἐπὶ πλείστον αὐτόν. Sylburgius iam voluit αὐτῶν scribi. ad plurimum ipsorum versio Thomae. αὐτῶ Vat. τούτου δὲ πλείστον αὐτῶν Venetus. Photii Lexicon p. 207. h. l. ita excerpfit: Μύστις, ὃ ἔχει ἀντὶ σπλάγγων τὰ μὴ ἔχοντα σπλάγγνα ζῶα, ἐφ' οὗ τὸν θόλον, ὃν πλείστον καὶ μέγιστον ἢ σηπία ἔχει· κείται δὲ ὑπὸ τὸ στόμα· διὰ δὲ τῆς μύτιος ὁ στ. τείνει, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς περὶ ζῶων φησίν.

μύτις] Versio Thomae cum Veneto (μύστις) mystis. Deinde vulgatum ἢ δὲ εἰς τὸ ἔντερον ἀνατείνει ex Med. Veneto, versione Thomae et Gazae correxit Camus, et tamen pessime vertit: *Le canal qui vient du reservoir (mytis) de l'encre tend en bas vers le même lieu que l'intestin: leurs extrémités sont enveloppées d'une membrane commune.* Vulgatam lectionem sequi videtur hic et vbi πόρον pro θολόν vulgo est. Sed hic *thorum* pro πόρον et deinde pro θολόν habet versio Thomae. κάτωθεν ὁ θορός est in Veneto. Deinde ὑμένι περισχόμενον ἔχει τὸν θόρον idem habet.

12. τεύθῳ] Ita Camot. pro τευθῶ. Deinceps σηπίειον Ald. Med. σηπύειον Canis. σήπιμον vertit Thomas. Postea διαφέρει γάρ· ὅτι τὸ μὲν σήπιον Vat. differt enim, quia *seripimum*, versio Thomae. Postea ψαδυρότητα Vat. R. ψαδηρότητα Junt. ψαδηρότητα Ambr.

στερεὸν οὐδὲν] Vulgo intersertum τοιοῦτον omisi cum V. R. A. κεφαλὴν statim dicit ipsum corpus, κύτος in sepis et loliginibus. Ceterum Athenaeus tanquam ex nostro excerpta posuit haec 7. p. 326. Ἀριστοτέλης εἶναι φησὶ καὶ ταύτην τῶν συναγελαζομένων, ἔχειν τε τὰ πλεῖστα τῆς σηπίας, τὸν τῶν ποδῶν ἀριθμὸν, τὰς προβοσκίδας. τῶν δὲ ταύτης ποδῶν οἱ μὲν κάτω μικροὶ εἰσιν, οἱ δ' ἄνω μείζους· καὶ τῶν προβοσκίδων ἡ δεξιὰ παχυτέρα, καὶ τὸ ὅλον σωματίον τρυφερόν καὶ ὑπομηκέστερον· ἔχει δὲ καὶ θολὸν ἐν τῇ μύτιδι, οὐ μέλανα δὲ, ἀλλ' ὠχρᾶν, καὶ τὸ ὄστρακον μικρὸν λίαν καὶ χονδρῶδες. vbi Casaubonus μύτει dedit, Epitome Msta habet μύτι, Veneta et Basil. κύστει, Codex A. μύστι. De pedibus quae traduntur, falsa sunt, nisi potius scriptum fuerit olim κάτω μικροὶ εἰσιν, οἱ ἄνω δύο ἔσχατοι μείζους. Ita enim natura habet, et in sepia similia omnia sunt. De proboscide altera crassiore testatur experientia verum esse.

15. ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου] Supra sect. 9. erat: ὧν (ὄφθαλμῶν) τὸ μετὰξὺ μικρὸς χόνδρος ἔχων ἐγκεφάλου μικρὸν. Gaza haec nostra vertit: *meatus ille subditus gulae a cerebello in ima alvei pertendit.* Cum cerebri natura et situs sexu non differant in animalibus, de cerebro πόρος intelligi non potest, sed potius de partibus genitalibus, quorum situs et initium designatur verbis ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου, a cerebro. Cerebrum inclusum annulo cartilagineo medium inclusum et transeuntem habet oesophagum; igitur etiam hinc patet meatum hunc de cerebro non posse intelligi. Cerebrum polypi accuratissime descripsit post Tilesium, qui in sepia enarravit, *Cuvier Leçons d' Anatomie comparée* Tom. II. p. 299. seqq.

πρὸς ὃ τείνει — μαστῶ] Med. ἔστι δὲ ὃ τείνει — μαστοῦ. Deinceps ἐρυθρά τε τὰ σωματία Med. σώματα V. A. *rubea vasa continentia oua in feminis, lac in maribus* Albertus. Postea ἔξωθεν καὶ μέγα dedi pro ἔξω δὲ κ. μ. ex Mediceo. *desoris et magnum* versio Thomae. Denique χρωμα δὲ

λευκὸν vertit Thomas: *color autem albus*, cum glossa in margine ab eadem manu: *alias rubeus*. Quam liber Lipsiensis non habet.

ἀγγεῖον] Plinius 9. s. 74. *Polyri hieme coeunt, pariunt vere oua tortili vibrata pampino tanta fecunditate, ut multitudinem ouorum occisi non recipiant cauo capitis, quo praegnantem tulere.*

14. διαγραφῆς] Supra 1, 17. διαγραφῆς τῆς ἐν ταῖς ἀνατομαῖς. 6, 11. ἀνατομῶν διαγεγραμμένων meminit. De Generat. 2, 7. ἐκ τῶν παραδειγμάτων τῶν ἐν ταῖς ἀνατομαῖς. Galenus Admin. Anatom. libro 6. τοιαῦτα δ' εἰσὶν ἐν ταῖς κεφαλικάῃς ὀνομαζομέναις δέλτοις ταῖς ἀρχαίαις. vnde patet, ipsa instrumenta anatomica fuisse in libris depicta. Cf. Phil. Jac. Hartmann de Peritia veterum anatomica p. 46. et 49.

πάντα δὲ τὰ ἄρῶνα] Ambr. πάλιν δὲ τ. ἄ. habet. Deinde pro ταῦτα Sylb. malebat ταύτη. Postea ὄντα μελάντερα Med. Denique alterum πάντα ante ἔχει omisi cum M. V. et versione Thomae, qui pro τε vertit δέ.

ὀρόπυγιον] Ita pro ούροπυγιον ex Codd. Cami scribendum, cum ea scriptura in ceteris locis sit sine variatione.

15. ἄλλα τε δύο] Vatic. ἄλλο δὲ ἢ τε κ. teste Saluiano Aquatil. p. 161. b. Deinceps ἐλεόνη Canis. *eleanis* versio Thomae. Hesychius: ἐλεδώνη, ὁ πολύπους. Suidae ἐλεδόνη. Idem: ἐλεδώνη, ἄνθος. Iterum: Δελεδάνη, ὁ μυλαῖος ἰχθύς. Lege ὀσμύλος ἰχθύς. Diphilus Athenaei 8. p. 357. ἢ δὲ χελιδῶν ἢ τῶ πολύπω εἰκνῖα ἔχει τὸ ἀφ' αὐτῆς ὑγρὸν εὐχροίαν ποιοῦν καὶ κινοῦν αἶμα. vbi ἐλεδώνη scribendum esse viderunt etiam alii. Idem Athenaeus 7. p. 318. εἶδη δ' ἐστὶ πολυπόδων ἐλεδώνη, πολυποδίνη, βολβοτίνη, ὄσμυλος, ὡς Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ καὶ Σπεύσιππος, ἐν δὲ τῶ περὶ Ζωϊκῶν Ἀριστοτέλης μαλάκια φησὶν εἶναι πολυπόδας, ὄσμύλην, ἐλεδώνην, σηπίαν, τευθίδα. vbi Epitome Msta ἐλεδώνη leni cum spiritu scriptum habet, vt editio Wecheliana Aristotelis, cum Duualliana et Editio Cami spiritum asperum cum Edd. Athenaei praeferant. πολυποδίνη sola

Casauboniana contra fidem Codd. habet. Deinde *βολβοτύνη* Codex A. In loco Epicharmi comici ab Athenaeo ibidem apposito memorantur in apparatu coenae *ποταναὶ τευθίδες* (volatiles teuthides) *χ' ἅ δυσώδης βολβίτις*. vbi nuperus Editor metri causa, vt ait, *βολβιτίνη* scripsit. Formam *ὄσμύλη* agnoscit etiam Hesychius, vbi *ὄσμύλαι* interpretatur *βολβητῖναι*, *θαλάσσιοι*. vbi scribendum esse *ὄσμύλαι* monuerunt iam alii. Simul formam *βολβιτίνη* inde cognoscimus. Idem *δελιδώνη*, *ὄσμυλίας ἰχθύς* habet, quod ex *ἐλεδώνη* vitiatum ortum habet. Hinc simul formam *ὄσμυλίας* accipimus. *Ὅσμύλον* iuxta polyrum vulgarem nominat cum Oppiano Halieut. 1, 305. Aelianus H. A. 5, 44. et 9, 45. Idem Aelianus Suidae in h. v. tradit: *ἐλεδώνη εἶδος πολύποδος, ἥτις ἔχει μίαν κοτυληδῶνα καὶ ἐστὶν ἐπτάπους*. Sed de numero pedum vereor, vt Grammaticus aut scriba recte exscripserit locum; *μία κοτυληδῶν* vero de vnica acetabulorum serie intelligendum videtur. Denique Artemidorus Oneirocritici 2, 14. inter marina animalia exossia nominat haec: *πολύπους, τευθίς, ἀκαλήφη, ναύπλιος, πορφυρίων, σηπία*. vbi Codex Venetus alter habet *ἀκαλήφη, ναύπλιος, ἀληνῶν, πορφυρέων*. vbi noua et ignota vox vitii suspicionem facit etiam in porphyryone aliunde ignoto. Suspicio igitur in vitiosis vocabulis latere *ἐλεδώνη, πομπίλος*.

Iam varietate nominum explicata rem videamus. Rondeletius duo genera Aristotelis pro vno eodemque habet, quod ipse vidisse testatur, longioribus brachiis, quam polyrum vulgaris habet, vnicaque acetabulorum serie, et odore moschi, quem siccatum etiam seruet. A Graecis recentioribus *μοσχίτην* vocari ait, quod nomen in Pselli libro de Diaeta reperitur. Belonius idem sentiens narrat ab Italis *Moscarolo, Moscardino* et *Moguntino* propter odorem vocari. Gillius duo genera distinguit, alterum odore foetido, alterum odore grato. Hoc Graecis hodiernis *μοσχίτην*, Massiliensibus *Musco* vocari, et longitudine tenui bra-

chiorum discerni. Illud, vel *ἑλεδώνην*, hodie ait *Halidona* appellari. Saluianus Rondeletium sequi videtur; vnum certe genus moschum olens, Italis *Moscardino* et *Moscarolo* vocatum, descripsit. Abhinc recentiores huius generis plane obliti videntur esse, nec Linnaeus ullam eius mentionem fecit. De malo odore polypi marini alicuius traditum legi quidem in libro: *Essai sur l'hi toire naturelle de St. Domingue*. Paris 1776. p. 346. *il repand une odeur des plus fetides, même lorsqu'il est vivant*. Sed de acetabulorum seriebus nihil ibi definitur. Nuper Gallus Bosc reperit polypum in mari Chiniensi descriptum primum ab egregio Cauerio in *Elementis Historiae natur.* p. 381. qui cute rugosa, acetabulis raris et dissitis odoreque moschi distinxit. Contra ipse inuentor in descriptione inserta libro *Actes de la Société d'histoire naturelle de Paris* I. p. 24. corpore granulato et tuberculato descripsit, et seriebus geminis acetabulorum densissimis; quas notas confirmat pictura in Tabula V. fig. 1. 2. proposita. Eandem postea speciem sub nomine Octopodis granulati descripsit et pinxit La Marck in libro: *Mémoires de la Société d'histoire naturelle de Paris. Année 7.* p. 1 — 25. Hic idem Gallus Octopodem cirrhatum descripsit et in Tabula I. fig. 2. pinxit, quem corpore rotundiusculo et laeuiusculo, capite duplo ampliore, brachiis compressis et spiraliter inuolutis, serie vnica acetabulorum distinxit. Praeterea vaginae apertura, quae in reliquarum specierum ventre tantum patet, in hac dorsum etiam ambit, vndique patens et libera. Denique idem La Marck moschatum octopodem veteribus cognitum ibidem descripsit et pinxit in Tabula II. Hunc corpore elliptico laeui, brachiis longis et tenuibus, simpliceque acetabulorum serie distinxit. Corpus magnitudine fere aequale est capiti. Non dubito igitur, hunc ipsum esse Aristotelis *heledonam*, contra vero cirrhosum *bolitaenam* eiusdem, quanquam Gallus moschatum suum cum *bolitaena* comparauerit. De vita,

moribus atque odore nihil potuit referre Gallus, cum p-
raque omnia specimina mortua viderit et descripserit. Vi-
detur vtraque species odorem grauem communem habere.

διαφέρουσα] Med. διαφέρει. Deinde *μόνον* vulgato *μό-
νη* substitui ex M. Vat. Articulum *τῶν* restitui ex Med. *υνίου*
cameraturae dixit Thomas, qui deinde *bicamerata* habet.
Postea *τά τε γὰρ ἄλλα* Vaticanus a Saluiano inspectus.

βολίταιναν] Leon. Camot. *βολέταιναν*. Versio Thomae:
vocant hii quidem bolitenam, hii autem quiolin: margo
habet *alias oszolim*. Lipsiensis habet *bolithenam* — *quolin*.
sic. Pollux 2, 76. *ὀσμύλιας ἰχθύος τι εἶδος, ἣ ὑπὸ πολ-
λῶν ὄζαινα καλουμένη· πολύποδος δέ ἐστιν εἶδος ἔχον με-
ταξὺ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν πλεκτανῶν αὐτὸν δυσῶδες πνεῦ-
μα ἀφιέρτα*. Hesychius: *ὀσμύλια τῶν πολυπόδων αἱ ὄζαι-
ναι λεγόμεναι*. Plinius 9, 30. *Polyrorum generis ozaena,*
dicta a graui capitis odore, ob hoc maxime miraenis eam
consectantibus. / *cepa*

16. *ναυτίλος*] Libri variant scripturam *καὶ ναυτικός*.
ὑπ' ἐνίων deinceps dedit Camus ex Med. et versione Thomae.
Med. tamen *ποντίλος* habet, Thomas *pautilus*. In Lipsiensi
reperi: *naution, ab aliquibus autem patilus. Est autem vel-
ut polyrus*. ita vt vno vocabulo et *ναυτίλος* et *ναυτικός*
comprehendat. Vulgabatur enim *ναυτίλος καὶ ὁ ναυτικός*,
ὑπ' ἐνίων δὲ ὡν *πολύποδος*. R. et A. *καὶ ναυτικός* habent.
ὅ τε καλούμενος ὑπὸ τινων ναυτίλος, καὶ ποντίλος ὑπ' ἐνίων·
ἔστι δὲ ὅϊον πολύπους Venetus. Gaza vertit: *quorum alterum*
*nautam aliqui vocant, alterum pompilum siue ouum po-
lyri*. Plinius 9, 29. *inter praecipua miracula est qui vocatur*
nautilos, ab aliis pompilos. Vaticanus Saluiani habet *πόν-
τιλος* — *ὅϊον πολύπους*, quocum facere ait Med. Camus,
qui eum secutus est. Sed Vatic. habet *ὑπὸ τινων* δέ. Vul-
gatam Harduinus ad Plinium defendebat loco Athenaei 7.
p. 317. F. *ὁ δὲ ναυτίλος καλούμενος, φησὶν Ἀριστοτέλης,*
πολύπους μὲν οὐκ ἔστιν, ἐμφερῆς δὲ κατὰ τὰς πλεκτάνας.
Sed rectius dixisset Harduinus ineptissimam et philosopho

indignam scripturam ἔστι δὲ οἶον πολύπους, nam ipse antea quartum genus polyporum nautilum dixerat. Mihi verba καὶ ναυτικὸς mera scripturae varietas vel interpretatio grammatici esse videtur ad ναυτίλος adscripta; igitur vncos adhibui. ὠὸν πολύποδος si non vera est lectio, certe ad veram ducit. Ecce enim Callimachi Epigramma V. in nautili concham dedicatam in templo Arsinoes Aegypti, cuius hoc distichon vitiosum nemo hucusque vel emendare vel interpretari potuit: μηδέ μοι (loquitur concha) ἐν θαλάμαισιν ἔθ' ὡς πάρος (εἰμὶ γὰρ ἄπνους) τίκει τ' αἰνοτέρης ὤρον ἀλκυόνης. Si τίκεται — τέρης ὤρον ἀλκυόνης scripseris, credendum, oua halcyonem deponere solitam in testa nautili, partum nautili vulgo ouum halcyonis auis vel etiam Halcyonae habitum fuisse. Quid si istuc Philosophus narrationem intenderit? Satis de nominis varietate dictum; nunc rem videamus. Primum quod habitare ait Philosophus nautilum in ὀστρείοις, Gaza vertit in conchis. Sed statim subdit τὸ δ' ὄστρακον αὐτοῦ ἐστὶν οἶον κτεῖς, hoc est, Gaza interprete: *testa iis ut pectunculis*. Alibi ὄστρεα generatim Philosophus nominat testacea bivaluia; vocabulum vero ὄστρακον etiam univaluibus et crustaceis assignatur. Dubitari igitur potest, an hic etiam bivaluem testam intelligi voluerit Philosophus, praesertim cum testam pectinum comparet, qui sunt bivalues. Sed tertio loco iterum ὄστρεον singulari numero vocat, cum de vno nautilo loquitur, vti antea de genere utroque coniunctim dixerat habitare ἐν ὀστρείοις. Cardo rei vertitur in comparatione et verbis ei adiectis: κτεῖς κοῖλος καὶ οὐ συμφυής. Quae Gaza vertit: *ut pectunculis concava, simplex tamen nec ita destinata, ut ei inhaereat*. Qui si substitisset in verbo *simplex*, quanquam ambiguo, probarem; sed addidit ea, quae non formam testae definiunt, sed adhaesionem et coniunctionem animalculi cum testa, de qua Philosophus non loquitur. Camus Gazam quidem, vt alibi, sequitur, sed dum verbum *simplex* omittit, reliqua vero

tenet, grauius etiam peccat: *sa coquille ressemble à celle d'un petoncle qui seroit creuse, et l'animal n'y est point attaché.* Nam Philosophus ipse infra 9, 37. negat de ortu animalis et testae cum eo coniunctae (*καὶ συναυξήσεως τοῦ ὀστράκου*) constare, nec magis certum esse adhuc, an concha solutum (*ἀπολυόμενος*) animal viuere possit. Error igitur Gazae et Cami manifestus est. Nunc quaerendum, quid significant verba *καὶ οὐ συμφυής*. Scilicet infra cap. 4. vbi conchyliorum ordo describitur, de bialuibus est: *τῶν δὲ διθύρων τὰ μὲν ἐστὶν ἀνάπτυχα, οἷον οἱ κτένες καὶ οἱ μῦες· ἅπαντα γὰρ τὰ τοιαῦτα τῇ μὲν συμπέφυκε, τῇ δὲ διαλέλνται, ὥστε συγκλείεσθαι καὶ ἀνοίγεσθαι.* Addit esse bialuia quaedam, quae *ἐπ' ἀμφοτέρα συμπέφυκεν, οἷον οἱ σωλήνες.* id est, Gaza interprete: *utroque latere connexa sunt.* In priore loco vertit *parte altera ligata, altera soluta.* Pergit Philosophus: *καὶ τούτων τὰ μὲν ῥαβδωτά ἐστὶν, οἷον κτεῖς.* quae Gaza vertit: *pectinatim diuisae, vt pectunculi,* imitatus Plinium 9. s. 52. qui concharum quasdam ait esse *pectinatim diuisas, alias nodo breui ligatas, alias toto latere connexas.* Hodie pectines et similes conchas, quarum superficies strias extantes ordine positas habet, costatas dicunt. Harum valuas vno in latere nodo ligatas et coniunctas *συμφυεῖς* dicit Philosophus. Dum igitur nautili concham vel testam cum pectine comparat, nihil nisi testae superficiem costatam spectat; ideoque addit, testam illam non esse geminam alteroque in latere connexam, sed velut alteram pectinis testam in profundum excauatam. Atque haec forma plane conuenit testae ei, quam Argonauta Liunaei habitat. De forma pedum infra 9, 37. videbimus, hoc enim in loco comparatione bolitaenae defungitur Aristoteles. Igitur brachia longa et simplicem acetabulorum seriem spectare videtur. Testam tamen non esse adnaïam, sed assumi ab animali tegumentum causa, obiter significatur verbis *περιπεσόντος τοῦ ὀστράκου, testa dilapsa,* vt vertit Gaza; manifestius etiam

illis, quibus negat, alteram speciem testa egredi, ἀλλ' ἐνε-
στι ὡπερ ὁ κοχλίας, id est, *inest atque inhaeret testae*
cochlearum more.

Quod ad animal ipsum attinet vtrumque, varias recen-
tiorum dubitationes fideliter retuli in Libro de Sepiis
p. 120: seqq. nec ipse Gallus *La Marck* hos duos testarum
habitatores cognitos habuit. Recentissimis demum tempo-
ribus, cum Itinerator Peron ex maribus Indicis nouum
genus. Nautili sepiis simile, Spiram vocatum, retulisset,
quod testam suam ipso corporis pallio inclusam gerit, vt se-
piae os suum, Gallorum decus, *Cuvier*, reliqua duo genera
comparata accuratius etiam descripsit, vnde notas retulit
eius discipulus *Dumeril* in annotationibus ad Tabulam C.
libri: *Zoologie analytique*. Argonauta igitur sepiae simi-
lis loco proboscidum brachiorum par vnum ex aliqua lon-
gitudinis parte in membranam oualem expansum habet,
quod veli vices gerit, vtpote quod pro lubitu animal con-
voluere atque explicare potest. Nautilus pompilus Linnaei
item sepiis similis cutem corporis in dorso post caput in
cuculli speciem expansam habet, quae veli vices gerit ani-
mali natanti, ceterum in testa polythalama abscondito. Os
cingunt plures ordines vel circuli tentaculorum breuium
marginibus excisis vel lobatis. Denique Nautili Spirulae
Linnaei incola corpore postremo in lobos duos cutaneos
desinit, quibus testae polythalamae inhaeret. Plura dicen-
tur ad 9. Cap. 25, 12.

Eandem notitiam animalis cum testa sua allati a Gallo
Peron posuit, eiusque fabricam et connexionem cum
testa ad similia concharum vniuersium polythalarum
genera, veluti cornua Ammonis, discorbes, lenticulas,
nummulanas, orthocerata et belemnitarum incolas proba-
bili coniectura retulit Gallus *La Marck* in libro: *Annales*
du Museum d'histoire naturelle Tom. 5. p. 180. seqq.

κοῖλος καὶ οὐ συμφυῆς] Med. Venet. κοῖλον — συμφύεις.
receptaculum — conclusum versio Thomae. Deinceps συμ-

φυῆς οὗτος· νέμεται δὲ V. A. ὀστρέου *testa* reddit Thomas. παραπεσόντος Vatic. Saluiani.

αὐτοὶ μικροὶ] Med. οὔτοι μικροὶ τὸ εἶδος, item Vat. Saluiani et versio Thomae, nisi quod Vat. τῷ δὲ εἶδει. *hic modus non est valde paruus* Albertus, quasi οὔτοι μικροὶ scriptum legisset. Postea ἀλλ' ἔνεστιν ex V. A. versione Thomae dedit Camus pro vulgato antea ἀλλ' ἔστιν. Accedit Vat. Saluiani. ἀλλ' οὐκ ἔστι R. Scaliger totum hoc membrum ἀλλ' — κοχλίας abesse malebat. Huius generis polyporum cum nec testam nec corporis formam accuratius describere dignatus sit Philosophus nec hic neque infra libri 9. c. 25. s. 12. nihil nisi suspensiones ferre possum. Spirulas conchas plures habitant animalia polypis similia, sed numero brachiorum sepiis affinia. Nautilus spirulam Linnaei incolit animal sexu distinctum, pelagium, quod ad littora nunquam accedit: testae spirae instar intortae extremo corpore in filum attenuato inhaeret. Descripsit id et pinxit Peron Gallus in Itinerario, *Roissy (Histoire naturelle des Mollusques Tom. V. p. 15. pl. 16. f. 1.) et Denys de Montfort (Conchyliologie Systematique Tom. I. p. 99. tab. 25.)*.

C A P V T II.

τούτῳ παραπλήσιον] V. et Reg. τούτον. Voluerunt τούτου dare. Deinceps μὴ ἔχειν malebat Scaliger. Recte. Cf. ad sect. 4. et 9. *eo quod habent telas siue unguilas fissas et alias quasdam* versio Thomae. Postea κύφαι et κράγγονες vulgatum mutavi. De posteriore monuit etiam Sylburg ex Hesychio, qui κραγών, εἶδος καρίδος. De re nunc videamus. Astacus est, quem Linnaeus Cancrum gammarum dixit, nostrates *Hummer* vocant. Notas diligenter collectas posuit et explicuit Gallus Cuvier in libro: *Annales du Museum d' Histoire naturelle, Année I. No. XI. p. 368 — 384.* vnde μαλακαστράκων omnium Aristotelicorum nomina cum recentioribus comparata huc translata apponam, ne saepius ad eundem librum ablegans lectorem plura verba facere cogar.

Astacum Aristotelis Plinio elephantum dici demonstrare conatur Cuvier. Ad hoc idem genus pertinet astacus fluuiatilis ab Aristotele memoratus, quem eundem fluuii Europaei omnes alunt, quemque notissimum habent omnes.

Genus *καρκίνων* facile agnoscitur cauda sub corpus retracta, vnde reliquum corpus rotundius apparet veluti cauda mutilatum. Galli *cancres*, nostrates *Taschenkrebs*e vocant. In hoc genere omnium copiosissimo et fere toto marino vel maritimo nondum species omnes ab Aristotele descriptas agnoscere licuit: notas tamen familiarum, quas descripsit Philosophus, accuratius mihi videor explicuisse, quam Gallus Cuvier, in Collectione postea laudanda Opusculorum Berolinensium Amicorum naturae studiosorum p. 174. vnde in posterum facilius agnoscere poterunt viri docti singulas species, quas quidem viuentes in natalibus aquis videre atque obseruare contigerit. Pagurum Aristotelis eum agnouit Cavolini, quem post Belonium et Gyllium pinxit Mathiolus, descripsit Forskolius et Scopoli Entomol. Carniol. no. 1125. quemque hodie Graeci eodem nomine adhuc appellant. Fluuiatilem vero *καρκίνων* nuper demum in fluuiis insularum maris Graeci et Mesopotamiae repertum descripsit Gallus *Olivier* in Itinerario.

E genere *καρίδων* seu squillarum tertia species refertur a Cuvierio ad cancrum locustam Linnaei, et crangonem. *Καρίδας κυφάς* comparat cum cancro squilla Linn. quem Galli *Crevette* vocant, *κραγγόνας* autem cum cancro digitali Linnaei.

De Carabo postea seorsum dicam, quem nondum satis certo agnoscere mihi quidem licuit. Nomine cancri parui (*καρκινίου*) comprehendit Aristoteles praeter cancrum Diogenem et eremitam Linnaei plures species in turbinatis et bivaluibus conchyliis reperiundas. Libro 4. c. 8. de Partibus memorat *καρκίνιον* aliquod pedibus postremis latis

instructum, in quo cancrum depuratorem Linn. agnovit Cuvier, et ante eum Rondelet.

2. *ἔτι δὲ οἱ ποτάμιοι*] R. A. *ἔτι δ' οἱ ποτάμιοι ἄλλοι ἐλάττους*. Med. *ποτάμιοι*. Deinceps *ἵππους M. Canis. V. R. ἵπποις* Ambr. *ipres* versio Thomae. Cf. Plinii 9. c. 31. Be- lonii Observ. II, 77. *δρομίαι* dicuntur Aeliano H. A. 7, 24. Postea *ταχέως* male repetitum ante *καταλαβεῖν* cum M. omisit Camus. Vtrumque *ταχέως* omisit versio Thomae.

τοῖς ἀστακοῖς] Versio Thomae *ὄστράκοις* reddidit.

3. *πλακωδέστερα*] Versio Thomae *spatia magis habentia*. Deinceps *ἔχουσι πέντε*, omisso intermedio *ἐφ' ἑκάτερα*, male ex superioribus repetito, dedit Camus ex Med. Reg. versione Thomae et Gazae.

ὀξείς τοὺς] Albertus: *12 pedes, sex hinc sex inde: et duo qui sunt versus caput, sunt valde acuti*. Sequens *κραγγών* vulgato *κραγγη* substituit Camus ex Canis. et versione Thomae. Post hoc nomen articulum *τὸ* omisit Med.

4. *ἐκότερα (πλατεῖς)*] Posterius vocabulum inserui ex versione Thomae et Alberti, qui *lati* habent. *λεπτοὺς* vero Albertus *acutos et graciles* reddidit, a Gaza omissos. Deinceps *planum ac leue* reddens Albertus *ἀπλοῦν* scriptum, non *ἄπουν* legisse videtur. Ceterum Medic. *ἀνάπαλιν* sine articulo habet.

καὶ κέρκον] Copulam omisit versio Thomae. Sequens *κραγγών* pro *κράγγη* ex Canis. dedit Camus, et sic versio Thomae. *cranginis — sunt* Gaza, idem deinde *in crangine* dixit. Postea vulgatur *μέσον αὐτῶν ἀκανθῶδες ἀμφότεραι, πλὴν αὐται*. Med. habet *αὐτῶν ἀμφότεραι ἀκανθῶδεις πλὴν αὐται ἄμφω*. *medium ambarum* versio Thomae. *quarum pinnarum media utroque in genere spinulis horrent* Gaza. *medium vero quod est inter pedes extensum* Albertus. Scripsi *αὐτη*, quod ad *κραγγών* refertur recte etiam in versione Cami. De re nunc videamus. *Οὐράν, κέρκον* et *ὀροπύγιον* dicit eandem partem postremam corporis. Nondum tamen causam reperi, cur vocabula di-

versa adhibuerit. De Partibus 4, 8. vbi est: διαφέρουσι δέ, ἢ οἱ μὲν κάραβοι ἔχουσιν οὐράν, οἱ δὲ καρκίνοι οὐκ ἔχουσιν οὐράν· τοῖς μὲν γὰρ διὰ τὸ νευστικοῖς εἶναι χρήσιμος ἢ οὐρά· νέουσι γὰρ ἀπερειδόμενοι οἷον πλάταις αὐταῖς· τοῖς δὲ καρκίνοις οὐδὲν χρήσιμος, διὰ τὸ πρόσειον εἶναι τὸν βίον αὐτῶν καὶ εἶναι τρωγλυδύτας — οἱ μὲν οὖν κάραβοι καὶ οἱ καρκίνοι πάντες τὴν δεξιὰν ἔχουσι χηλὴν μείζω καὶ ἰσχυροτέραν. inde Scaligeri emendationem supra sect. 1. τῷ μὴ ἔχειν χηλᾶς confirmatam philosophi ipsius auctoritate recepi.

5. μώνυξ] Edd. pr. R. A. μονώνυξ. Deinceps vulgatum ὑπίω· ἢ μὲν γὰρ θήλεια μεγάλας ἔχει καὶ ἐπ' ἔλαττον τὰ πρὸς τῷ τρ. ex Med. et Veneto correxi. Camus partem emendationis dedit relinquens καὶ ἐπ' ἔλαττον τὰ. quare eius versio falsa est. Sequentia etiam corrumpit, cum ex Aldina, versione Gazae et V. A. ederet καὶ οὐκ ἐπ' ἔλαττονα. Cum Med. facit versio Thomae: *pinnulas — femella quidem magnas habet et permutata apud collum*. Albertus: *alae quae sunt in dorso multa, et versus collum sunt minores*. Veram scripturam ex Codice annotavit etiam Accorambonus. Totum membrum de pinnulis maris in versione Thomae, vt in Codice Niphi, deesse monuit Camus. *Τράχηλον* ex vsu vulgi caudam nominat Philosophus; item faciunt Galli. Ita *κεφαλή* polypi corpus dicebatur. Ceterum *περούγια* nunc dicit Philosophus non extremas caudae pinnas, sed appendices inferioris caudae, quas in carabis describit infra 5, 17. De Generatione 3, 8. *πλάκας* vocat. Sunt veluti pinnulae hirsutae, quibus oua dispertita racemi instar adhaerent. In carabo agnoscere non potuit adhuc quisquam, cum verum carabum etiamnum ignoremus.

ταῦτα μικρά] V. A. μικρὰ καὶ ταῦτα λεῖα. Sequens *ὁμοίως* vulgato *ὅμως* substituit Camus ex Camot. M. Canis. R. versione Thomae. Postea *κέρατα* pro *κεράτια* dedi ex Med. *cornua* Thomas vertit.

6. πάντων τούτων] Ex V. A. τούτων ἀπάντων dedit Camus.

Post ἐκτός additum καὶ cum Med. omisi, ita volente auctore capitis sequentis sect. 1. Deinde vulgatum λαμπρόν correxi ex Med. Canis. versione Thomae, vbi *subalbidum* legi in Lips. item Alberti versione. Postea διαπεπλασμένον Camot. Med.

ἀνωμάλους δ' αὐτούς] Vulgatum ἀνώματος δὲ αὐτοῖς ex Med. et versione Thomae correxi. Deinceps ibidem est καὶ τὸ ἔσχατον. Postea καὶ καρχαρόδοντας dedi ex Med. et versione Thomae, vbi erat ἀπαντας καρχαρόδους. Denique καρχαρόδων altero loco pro καρχαρόδους posui ex Med.

μέσους ὥσπερ] Ita pro ἐντός ὥσπερ scripsi ex Med. Can. versione Thomae. Albertus etiam: *et in radice media forficis grossiores sicut molares*. Idem postea τρεῖς καὶ οὐ συνεχεῖς vertit: *in superiori 4 aliquantulum distantes ab invicem*.

7. βλαισοῖ] Thomae *curui*. Deinceps τῇ θέσει omisso κάτω ex Med. dedit Camus. Postea vulgatum καθάπερ προτείνειν καὶ πιέσαι, cuius vitium animaduertit etiam Sylburg, ex Med. Canis. versione Thomae, Alberti et Gazae correxit Camus.

βραγχιώδη] Ita pro βραγχιοειδῆ ex M. Canis. A. scripsit Camus. *branchiodes* Thomae versio. Aldina, V. R. βραγχία δῆ. Deinde addita vulgo verba post προσάγεται, nempe τὸ λείχον, cum Codd. et versione Thomae, Scoti et Gazae omisit Camus. Albertus verbosius: *et post hoc sunt auricularae, in quibus coniunguntur duo mandibularie forficis et extremitates illarum auricularum sunt spinosae, et illas quasi semper mouet, forte expellendo aquam a iunctura mobilis partis forficis mandibularis*.

8. μακρὰ, βραχύτερα δέ] Ita Camot. pro μικρὰ. Ex versione Scoti posuit Camus: *sunt cornua longa, sed breuiora et subtiliora cornibus karaborum*. Albertus habet *longa et gracilia*. Thomas *parua. κέρατα βραχύτερα καὶ λεπτότερα* cum V. R. A. dedit Camus, vti vertit Gaza. Reg. etiam

πολὺ ὀκράβος habet cum versione Thomae et Gazae. Postea παχεῖς pro βραχεῖς habet R. V. et versio Gazae. *debiles et parui* Albertus.

9. ἔξωθεν πενταχῆ] V. A. ἔξωθεν πάντα καὶ ἐκτὸς ἐστὶ. Versio Thomae: *diuisa sunt quidem desoris ομπικμαque, extrinsecus est latum ultimum.* Sed in Lipsiensi libro reperi scriptum: *desoris circumquaque, extus autem sextum est latum.* Legit igitur πανταχῆ, ἐκτὸς δὲ τὸ ἕκτον. Deinceps Med. Ambr. πλατὺ καὶ τὸ ἔσχατον. Versio Thomae πλατὺ ἔσχατον reddit. Denique vulgatum προσεκτίκτουσιν ex Med. correxit Camus. τὰ δ' ἐκτὸς, εἰς ἃ προσεκτίκτουσιν Ambr. ἐκτίκτουσιν Reg. in quae pariunt Thomas.

κράβος τραχύ] Versio Thomae τραχέα habuit, sed ita etiam λεία scriptum oportebat esse. Deinceps ὀπότερα ἂν τύχη Med. ὀπότεραν τύχη V. A. *quacumque utique contigerit* versio Thomae, qui ὀπότερανοῦν legit. Ceterum miror, cur Philosophus subito nunc χηλὰς nominet, cum supra in descriptione accurata §. 6. μεγάλους πόδας dixerit, et initio Capitis in comparatione cum carabo astacum χηλὰς habere negauisset. Scilicet χηλὰς dici noluit, quia sunt multo latiores et crassiores et denticulati. De Carabo annotandum, eum minime congruere cum cancro homaro Linn. quocum compararunt hucusque viri docti; nec cum cancro elephante Herbstii, quocum ipse Herbstius et postea Gallus *Latreille* comparauit (*Annales du Museum d'histoire naturelle Part. XVIII. p. 391.*) omnia conueniunt. Neque omnino ullus horum virorum curauit aut descripsit sexus discrimina a Philosopho obseruata; vnde instrumenta foeminea ad oua excludenda inferiori caudae parti addita difficile est explicare. Multae tamen carabi notae reperiuntur in cancro elephante Herbstii; eas vero, quae desiderantur, explicui copiosius in Collectione Scriptorum Berolinensium Amicorum naturae studiosorum (*Der Gesellschaft naturforschender Freunde zu Berlin Magazin*

Vol. I. P. III. p. 163. seqq.) vbi totum genus *μαλακοστράκων* duce Cuverio explicare conatus sum.

10. *παρά τῷ στόματι*] *per os* Thomas, *ore* Gaza et Camus. Cap. 3. sect. 3. est *παρά τὸ στόμα*. Deinceps ἀφήσει Sylburg ex Gazae versione mutari voluit in ἀφιάσι δ' ἐπιλαμβάνοντες. Sequens vulgo *κατὰ μικρόν* emendavi ex V. A. *ēiicit paulatim claudendo os suum* Albertus. Sed Cap. 3. sect. 3. haec paulo aliter traduntur, vtrobique tamen satis obscurē. Postea βραγχιοειδῆ vulgabatur, quod mutavi bis.

πάντων τούτων ἐστίν] Gaza *τούτο* legit et male vertit: *communis enim omnibus branchiarum adnexus est*. De Respirat. c. 12. *ἀλλὰ διὰ τὴν τροφήν, ὅπως μὴ ἅμα δεχομένοις εἰσρέη τὸ ὑγρόν. Τὰ μὲν οὖν μαλακόστρακα, ὅσον οἷ τε καρκίνοι καὶ οἱ κάραβοι, παρά τὰ δασέα ἀφιάσι τὸ ὕδωρ διὰ τῶν ἐπιπτυγμάτων, σηπίαι δὲ καὶ πολύποδες διὰ τοῦ κοίλου τοῦ ὑπὲρ τῆς καλουμένης κεφαλῆς*. Sylburg sequentia vulgo ita scripta, *ἐστίν· ὀδόντας τε πάντ' ἔχει δύο*, corrigebat: *ἐστίν, ὀδόντας τὰ πάντ' ἔχειν δύο*. Ego versionem Thomae secutus sum. Margo Basil. habet *τὰ πάντ' ἔχειν δύο*. Postea vulgatum *ἐν τῷ στόματι σαρκώδη* ex Med. versione Thomae et Scoti correxi. *ἐν τῷ στόματι σαρκώδεστρον* ex V. R. dedit Camus.

στόματος ἐχομένην] Ita etiam Gaza. Male *στομάχου* M. V. R. versio Thomae, Scoti et Aldina. Deinde *εὐθύς ἐντερον* V. A. Postea vulgatum *καρκίνοις, ἧ* (omisit Camot. *ἧ*) *τὸ ἐπίπτυγμα ἔχουσι, κατὰ μέσον τὸ ἐπίπτυγμα*, emendavi ex Med. Versio Thomae in libro Lipsiensi habet: *qua habent secundum medium epiptygma*, sed margo post *medium* supplet *operculum loco caudae*, quasi legisset *ἧ τὸ ἐπίπτυγμα ἔχουσιν ἀντὶ οὐράς*.

11. *Ἔτι τὰ*] Scaliger ὅτι τὰ maluit. Deinde *μήμονα* Ald. Camot. Reg. *mystenac mekonem* versio Thomae. Deinde pro *κοίλους* V. R. Gaza *καὶ κοιλίαν, ἐν ἧ ἔνεστι*. Albertus:

dentēs magnos profunde inflexos. profundos Thomas. De-
nique *καταλλήλως* Med. habet.

12. πάντες ἔχουσι] Ita ex M. R. A. Camus dedit pro
πάντα, quod sola Camotiana habet. Post *καὶ οἱ καρκίνοι*
vulgo sequebatur: *καὶ οἱ καρκίνοι γὰρ ὀδόντας δύο ἔχουσι.*
quod totum membrum omittunt Edd. pr. habet tamen Med.
R. A. versio Thomae. Camus recte Edd. pr. Gazam, Ni-
phum et Scotum est secutus.

τῆ μὲν θηλεία — τῷ δ' ἄρρένι] Ita vulgatum *τῆς μ. θη-*
λείας — τοῦ δὲ ἄρρένος ex Med. et versione Thomae correxi.
Cavolini de Gener. Cancrorum p. 148. versionis contendit
hunc meatum a cerebro esse derivatum. Postea ἢ *τῆς θη-*
λείας dedit ex M. A. addito articulo *τῆς* Camus.

13. οὕτω τὸ ὠὸν καὶ] Vulgatum *οὕτοι τὸ ὠὸν· καὶ αἱ*
κ. ex V. R. correxit Camus consentiente Gaza. Deinceps
ιδία Camot. et versio Thomae.

καὶ ἐν τούτῳ] Versio Thomae *καὶ* omisit. Deinceps vul-
gatum *τὴν δὲ ἀφήν* ex Med. Canis. V. R. et versione Tho-
mae correxi.

ὡσπερ ἀρπεδόνη] Nimis breuiter Thomas *grossa*. Deinceps
ψαθηρά Leon. Postea *ἐντέρῳ θοορίῳ* Med. *intestinalo*
thori versio Thomae.

ὡὰ ἴσχει — ἐρυθρά] Ita pro *ὠὸν — ἐρυθρόν* ex Med. Vat.
et versione Thomae Camus. Deinceps *τὸ σαρκῶδες* M. et
versio Thomae.

C A P V T III.

τὰ ἐντὸς] Ex R. A. *καὶ τὰ ἐκτὸς* addidit et vertit Camus,
quae habuit etiam Gaza et Thomas. Deinde *κοινὰ τούτοις*
— *ἐντερὸν ἐστὶ* Vatic. Postea pro *στόμαχος* edidit Camus
στόμα, quod Niphus ait se in libro scripto bono reperisse.

ἰσχυροτέραν] Vide Cap. II. sect. 9. quae pertinent non
ad astacum peculiariter. De oculis vide sect. 6. quae vulgo
vitiosa legebantur.

ἐν ἐστὶν ἀδιόριστον] Ita pro *ἐνεστὶν* ex Med. Camus. *in-*
est determinatum Thomae versio. Deinceps *εἰ τι* ante *ἄλλο*

cum V. R. A. male omisit Camus. *et aliqua alia pars* versio Thomae, quasi *καί τι ἄλλο* scriptum legisset.

2. *ἐγγύς ἀλλήλων*] Hanc nouam obseruationem de oculis vnam de paucis habet hoc Caput, vt alteram deinde de dentibus cancrorum, *ἀλλὰ μακροί*. Ita enim ex Codd. 4. et 3 versionibus scripsit Camus pro *μικροί*. Ad sequentia *ὧν μεταξύ* etc. compara dicenda ad sect. 4.

3. *παρὰ τὸ στόμα*] Ita ex Scaligeri emendatione et Codd. 4 scripsit Camus pro *περὶ*. *secus os* versio Thomae. Suprà Cap. 2. sect. 10. erat *παρὰ τῷ στόματι*. Quae de aqua marina emittenda sequuntur, eadem sect. 10. Cap. 2. traduntur: *δέχονται μὲν παρὰ τῷ στόματι πάντα τὰ τοιαῦτα, ἀφήσει δ' ἐπιλαμβάνοντα μικρὸν τούτου μόριον οἱ καρκίνοι*. vbi alii *καταμικρὸν* scribunt.

κατὰ τοὺς ἄνω πόρους τοῦ στόματος] Ita pro *σώματος* ex M. Canis. V. A. versione Thomae et Gazae Camus. Haud scio an superioris Capitis sect. 10. verba *ἀφήσει δ' ἐπιλαμβάνοντα κατὰ μικρὸν τούτου μόριον οἱ καρκίνοι* sint hinc emendanda, atque ibi addendum *ἐπικαλύμμασι*. Sed ita mihi dubitationem facit membrum: hoc *ἀφήσει* — *εἰσῆλθεν*, cum sequatur de emissione *καὶ ὅταν δέξηται* — *ἐπιλαμβάνει τὸ στόμα* etc. quasi non *παρὰ τὸ στόμα*, sed ipso ore aqua fuisset recepta. Deinde inepta est tautologia in verbis: *ἐπιλαμβάνων τοῖς ἐπικ. ἢ εἰσῆλθε*. Deinde in illis: *ἐπιλαμβάνει τὸ στόμα τοῖς ἐπικαλύμμασιν ἀμφοτέροις*.

ἀποπνίξει] Med. *ἀποπνύει*. *emittit* versio Thomae. Sequens *δικρόα* nouam habet obseruationem.

ἔχει δὲ τὰ μεταξύ — ὁδοῦσιν] Ita Med. pro *τὸ vulgato*. V. R. A. *ἔχει δὲ μεταξύ*. Deinde *περὶ τοῖς ὁδοῦσι* Med. *παρὰ τ. ο*. Canis. Sed totum hunc locum tanquam male repetitum ex sectione 2. omisit Camus. Ibi erat *ὧν μεταξύ ἐστὶν οἷάπερ ὁ κάρραβος ἔχει πρὸς τοῖς ὁδοῦσι*.

κύτει — ὠχρὸς] Intelligit, puto, *μύτιν*. Sic enim Cap. 2. sect. 11. de dentibus astaci: *μεγάλους καὶ κοίλους, ἐν οἷς ἐνεστι χυμὸς ὅμοιος τῇ μύτιδι*.

λευκά] Med. μικρὰ τὰ προμήγη λεπτά — διαπεπλασμένα. *et parua quidem producta alba et ruffa superducta* versio Thomae. *et sunt albae et rubeae partes inuolutae ab invicem et continuae* Albertus. Vterque igitur scriptum legisse videtur λευκά καὶ πυρρόα ἐπιειλιγμένα.

τῷ πλάτει] Ita pro πάχει ex Med. versione Thomae dedit Camus. Deinde συνηρεφές vulgatum ex M. R. versione Thomae et Gazae correxit idem. *et in se magis concretum* vertit Thomas, qui sequens καὶ omisit. Denique θηλειῶν vulgatum corrigi iussit Sylburg. Nunc mihi clausulam capitis aliquis comparet, τὰ μὲν οὖν — τρόπον, cum clausula praecedentis: Τα μὲν οὖν μόρια ὅσα ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἔχουσι (τὰ μαλακόστρακα) ταῦτά ἐστι, et iudicet, an hoc caput cum eiusmodi clausula ab Aristotele profectum et superiori additum fuisse credibile putet. Consideret deinde argumentum capitis; et primum quae ab initio traduntur de defectu viscerum, et de tribus partibus interioribus, oesophago, ventriculo et intestino, quas cum sanguineis animalibus exsanguia habent communes. De visceribus idem monitum iam in mollium historia praecesserat; nec in μαλακοστράκων historia aliquid de visceribus fuit memoratum. Cur igitur haec absoluta vtriusque generis historia demum partim iterum monentur, quae enarrationem interiorum partium antegredi vel comitari debebant? Adde, quod quaedam inepte traduntur, velut illud, sanguinea animalia habere omnia σπλάγχνα τὰ ἔσωθεν, quasi quaedam viscera extus posita habeant. Igitur Gaza et Camus ineptum additamentum τὰ ἔσωθεν praeterierunt. Quod si tres fere observationes de positione oculorum, de figura dentium et de bifurco cancerorum ventriculo exceperis, caetera omnia, quae caput continet, ex superiore repetita esse videntur. Itaque suspicor caput hoc totum accessisse ex Epitome Hieroclis vel alia; causam et occasionem erroris quis hodie explicare audeat? Sufficit

ineptias et falsitatem scriptionis argumentis conuincere; coniecturis et suspitionibus alii poterunt indulgere.

CAPVT IV.

ζώων, οἶον οἷ τε] Omissum in V. R. οἶον male resecurit Camus. Deinceps κόγχοι Canis. hic et infra habet. *cocli et cocliae* versio Thomae, qui postea verba καὶ κατὰ τὰ ὄστρακα omisit.

ἀφανῆ πᾶσαν] Versio Thomae *inmanifestam autem opnem* expressit ἀφανῆ δὲ πᾶσαν. Sequens κοκάλια vulgato κοκάλια substitui ex M. et versione Thomae, qui *στρομβώδη tornata* dixit. Vulgatum κοκάλια defensionem non facile reperiet in glossa Hesychii: Κώκαλον, παλαιόν, καὶ εἶδος ἀλεκτρούνοσ: nec in nomine regis Siciliae Κωκάλω, quem in Minois historia celebravit antiquitas. Contra Hippocratis Κόκαλον Erotianus interpretatur τὸν πυρῆνα τοῦ στροβίλου, vel ipsum strobilum. Hesychius: κόκαλος, ῥόμβος, στρόβιλος, πύκη. vbi vide Interpretes. A forma igitur strobili genus hoc testaceorum terrestre dictum videtur.

2. τὸ δὲ σαρκῶδες] Ita pro τὰ σαρκῶδη dedi ex Med. et versione Thomae. ἐπιπολὸ Med. qui λεπὰς hic et vbique habet cum Thoma. Ceterum λέγω δὲ pro δὴ ex correctione Sylburgii tacitus dedit Camus. De lepade Synesii Epistola 4. p. 167. ἡ δὲ λεπὰς ὄστρεόν ἐστι κοῖλον, ὅπερ ἐπέδαν λάβηται πέτρας, ἀπισχυρίζεται.

ὁμοίως δὲ συγκέκλεισται] Hoc vulgato συμπέφυκεν ex Codd. et versione Thomae et Aldina substituit Camus. *conclusa sunt* dicit Thomas pro συμπέφυκε, hic vero *conclusa sunt* — *solenes*. Noster de Partibus animal. 4, 7. καὶ τῶν διθύρων τὰ μὲν ἐστὶν ἀνάπτυκτα, οἶον κτένες καὶ μῦες· ἐπὶ θάτερα γὰρ συγκέκλεισται, ὥστε ἀνοίγεσθαι ἐπὶ θάτερα καὶ συγκλεεσθᾶι· τὰ δ' ἐπ' ἄμφω συμπέφυκεν, οἶον τὸ τῶν σωλήνων γένος. Infra 4, 8, 18. δοκοῦσι δὲ οἷ τε σωλήνες, ἂν τις ψοφήσῃ, καταδύεσθαι καὶ φεύγειν κατωτέρω, ὅταν αἰσθωνται τὸ σιδήριον προσιόν· ὑπερέχει γὰρ

αὐτῶν μικρὸν, τὸ δ' ἄλλο ὅσπερ ἐν Ἐσθλάμῃ ἐστίν. Plinius 10. s. 88. *in marinis ostræis auditum esse non est verisimile, sed ad sonum, mergere se dicuntur solenes: ideo et silentium, in mari piscantibus.* Idem 11. sect. 52. *et solenes fugiunt admota ferramenta.* Noster 5, 13, 8. αἱ δὲ κόγχαι καὶ σωλήνες καὶ κτένες ἐν τοῖς ἀμμώδεσι λαμβάνουσι τὴν σύστασιν· αἱ δὲ πίνναι ὀρθαὶ φύονται ἐκ τοῦ βύσσου. sect. 10. τῶν δὲ μὴ μεταβαλλόντων αἱ μὲν πίνναι ἐρύζονται, οἱ δὲ σωλήνες καὶ αἱ κόγχαι ἀρύζονται διαμένουσιν· ὅταν δ' ἀνασπασθῶσιν, οὐκέτι δυναταὶ ζῆν. *Byssus radicum vice firmat pinnam: huiusmodi bysso seu radicibus carent solenes et conchæ. Verba ὅταν δὲ ἀνασπασθῶσιν ad utrumque genus, an ad pinnas et byssifera tantum genera pertineant, dubitari posse videtur: Ceterum Rondeletius verba nostri συμπέφυκεν ἐπ' ἀμφοτέρω corumque sententiam tanquam falsam insectatus est, quam interpretatus recte defendit Réaumur in Mémoires de l'Académie des Sc. 1772. p. 118. Alterum scilicet latus cardine similiter ac reliquæ conchæ clauditur; reliquam testarum longitudinem utrinque membraná iunctam ac clausam habet. Habitat semper arenam, in quam carne veluti pistillo immisso penetrat, parte superiore emittit siphunculos duos respiratorios, ad quos vestigia foraminis in arena relicta ducunt. Hos intellige, ubi noster ait ὑπερέχει γὰρ αὐτῶν μικρὸν, scilicet μέρος. Hos igitur siphunculos cum ferramentum tangit, contrahuntur. Piscatores ergo Gallici eos sparso in foramine arenæ sale eliciunt foras. Pictones Galliae *Couteliers* vocant solenes. Diphilus Siphnius Athenæi 3. p. 90. Οἱ δὲ σωλήνες μὲν πρὸς τιῶν καλούμενοι, πρὸς τιῶν δὲ καὶ ἀύλοὶ καὶ δόνακες καὶ ὄνυχες, πολύχυλοι καὶ κακόχυλοι, κολλώδεις. Καὶ οἱ μὲν ἄρῶνες αὐτῶν ῥαβδωτοὶ εἰσι καὶ οὐ μονοχρώματοι· εἰσὶ δὲ τοῖς λιθιώσι καὶ ἄλλοις δυσουροῦσιν εὐθετοὶ· οἱ δὲ θήλειοι μονοχρώματοί τε εἰσι καὶ γλυκύτεροι. Addit Athenæus: σωλημιστὰ δ' ἐκαλοῦντο οἱ συνάγοντες τὰ ὄστρεα ταῦτα. Distinctius Xenocrates c. 28.*

Σωλήνες ἢ αὐλοὶ ἢ δόνακες, ἄρρῆνές εἰσι καὶ θήλειαι, αἱ καλοῦνται ὄνυχες. Διαφορὰν δ' ἔχουσι· καθαριτικαὶ γὰρ εἰσιν αἱ θήλειαι, οὖρων κινητικαὶ, ὑγραίνουσι· σκευάζονται δὲ ἀνοιγόμενοι. Οἱ δὲ πρόσφατοι καὶ μεγάλοι μελανοράβδωτοι κατὰ τὴν ἐτερόχροϊαν ἄρρῆνες, ταρακτικοὶ οὖρων. — οἱ δὲ ἐλάχιστοι γλυκεῖς· γλυκύτεραι δὲ αἱ θήλειαι· εἰσὶ δὲ μονόχροαι. Ἀκμάζουσι δὲ θέρους. Plinius 32. s. 53. *solen siue aulos siue donax siue onyx siue dactylus.* Idem sect. 32. *Purgatur vesica et pectinum cibo. Ex his mares alii donacas, alii aulos vocant, feminas onychas. Urinam mares mouent. Dulciores feminae sunt et unicolors.* Vbi vox *pectinum* vitiosa est aut excidit vocabulum *solenium*. In Diphilo et Xenocrate obiter animaduerto diuerso sensu dici ῥαβδωτός, quam ab Aristotele. Hic enim sect. 3. cum dixisset *λειόστρακα*, in quibus etiam solenes, pergit: *τὰ δὲ τραχυόστρακα — καὶ τούτων τὰ μὲν ῥαβδωτά ἐστίν, ὅσον κτεῖς καὶ κόγχων τι γένος, τὰ δ' ἄρρῥαβδωτά, ὅσον αἱ τε πίνναι καὶ κόγχων τι γένος.* Idem Aristoteles alibi columnarum striaturam ῥαβδωσιν dixit. Contra Diphilus et Xenocrates colorum virgas intelligi voluerunt, quo sensu etiam *vestes virgatae* dicuntur. De feminis unicoloribus Plinius 10. s. 51. ita: *unguesque veluti igne lucentes in tenebris, etiam in ore mandentium.* et sect. 87. *concharum e genere sunt dactyli ab humanorum unguium similitudine appellati. His natura in tenebris remoto lumine alio fulgere claro; et quanto magis humorem habeant, lucere in ore mandentium, lucere in manibus, atque etiam in solo ac veste decidentibus guttis, ut procul dubio pateat, succi illam naturam esse, quam miramur etiam in corpore.* Ungues et dactylos *συνωνύμως* Plinius videtur appellasse; verene an falso, iudicare non possum. Hodie genus hoc pholadem appellant et ad *πολύθυρα* referunt, cum testis duabus cum minore accessoria constet. De luce pholadum narrat et Plinii fidem tuetur Réaumure in *Mémoires de l'Acad.* 1723. p. 287. Idem ibidem anni 1772. p. 126. pholadis

speciem, in prouincia Pictonum *Dails* appellatum, (a latino dactylus, vt videtur) quae duram argillam perforat atque in ea habitat, sed in tenebris non lucet, descripsit cum partibus internis. Contra quae phosphorea luce conspicuae sunt in tenebris, durissimas cautes et saxa perforant, ibique habitant. Coniicere fortasse licebit, hinc fluxisse opinionem vulgi a medicis adoptatam, hoc genus in cibo sumtum τοῖς λιθιώσι καὶ ἄλλοις δυσουροῦσι commodum esse.

οὐθ' ἐν τῆς] Leon. Camot. οὐθεν. Deinde τήθεια M. Canis. τηθεια A. hic et alibi. Postea γάλακτες dedi ex M. Canis. versione Thomae pro γαλάδες. Denique τραχύστρακα pro τραχέα ex Camot. Med. Canis. Ita enim respondet antecedenti λειόστρακα, atque ita esse apud Athenaeum 3. monuit Sylburg.

3. λιμόστρακα καὶ πίνναι] Ita pro πίννα Med. πίννα Leon. et Basil. bis habet. λιμόστρακα Aldina, Camot. R. A. λιμόστρακα Med. *limprostrea* versio Thomae. Deinde pro κτεῖς eadem versio κῦτεῖς habet. Postea vulgatum λεπτόχειλα — παχύχειλα ex Med. Can. correxi. Denique λειμόστρακα Med. *limostrea* Thomas. λιμόστρακα A. R. In Lampriidii Helioabalalo p. 107. *primus fecit de piscibus isitia, primus de ostreis et leiostreis et aliis huiusmodi marinis conchis.* Codicum scripturam *lithostreis* praeferebat Salmasius.

4. οἶον ὁ κτεῖς] Thomas hic *kteys* habet. Deinceps πετᾶσθαι Med. Canis. τὰς κτένας Med. Versio Thomae *bifnas* nominat. Camus ex suo libro posuit *kifnas*. In margine erat: *alias kikenas.*

ἐκ τῆς προσφυῆς] Haec vulgatis καὶ προσφυῆ substituit Camus ex V. R. A. et versione Thomae. Deinceps πίννη Med. στρομβώδη hic *tornatilia* vertit Thomas. Postea νέεται Canis. pro νέμεται habet.

ἡ λεπάς] Med. et versio Thomae *λοπάς*. De lepade quae passim noster tradit, nolo hic repetere. Formam eius

speciei, quae in Gallia maritima *Oeil de bouc* vocatur, motum cum instrumentis motus descripsit *Réaumur* in *Mémoires de l'Académie* 1710. p.462. Petris tam tenaciter inhaerere, vt ferro abradi debeat, tradit Aelianus de nat. animal. 6, 55.

5. τὸ ἔσχατον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς] *Gaza*: vt testae postrema a capite intorqueantur. *Camus*: que l'extrémité de leur coquille opposée à la tête est toujours terminée en vis. Male is sequens ἐπίπτνγμα envelope vertit, recte *Gaza operculum*.

Ἔστι δὲ πάντα] Libri haec variant. *Med. Canis*. ἔστι δὲ πάντα τὰ στρομβώδη τῶν ὀστρακοδέρμων δεξιά καὶ κινεῖται οὐκ ἐπὶ τὴν ἐλίαν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ κατ' ἀντικρῦ. Ita etiam versio *Thomae*, qui postrema reddit et ad id quod e directo. *Vulgatam*: ἔτι δὲ πάντα — δέρμων δεξιά κινεῖται, οὐκ ἐπὶ — τὴν ἀντικρῦ retinuit *Camus*. *Aldina*, *Junt. Camot*. κινεῖται, *Basil.* cum *Cod. Vat.* κινῆται. *Ambr.* κινείται. *Praesens* dedit *Sylburg*. Equidem fidem librorum scriptorum secutus comparo locum de *Incessu animalium* c. 4. δεξιὸν δ' ἔστιν, ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως ἔστιν. καὶ διὰ τοῦτο τὰ στρομβώδη τῶν ὀστρακοδέρμων δεξιά πάντ' ἔστιν· οὐ γὰρ ἐπὶ τὴν ἐλίαν κινεῖται, ἀλλ' ἐπὶ τὸ κατ' ἀντικρῦ πάντα πρόερχεται, οἷον πορφύραι καὶ κήρυκες. De turbinatis in contrariam partem intortis contra naturam (nostri dicunt *links gewundene Schnecken*) sed raris disputavit bene *Chemnitzius* noster in *Libro Der Naturforscher* P. XVII. p. 1. sqq. Causam et rationem huius formae non vbique agnouerunt viri docti, velut in helice cornea *Linnaei*, quam planorbem rectius appellarunt recentiores. Haec cum spiracula pneumatica atque anum in sinistro latere, atque omnia viscera conuersa habeat in sinistrum latus, quae in aliis dextrum occupant, tum etiam testam, dum incedit, aliter supra corpus collocatam gerit. Qua de re ita docet egregius *Cuvier* in libro *Annales du Museum d'histoire naturelle* Fascic. 39. p. 194. *Quand l' animal rampe et qu' il porte sa coquille à*

peu près verticalement sur son dos, c' est du côté droit qu' elle est le plus concave. Il étoit naturel de penser que ce côté concave répond à l' ombilic et l' autre à la spire; par conséquent que la coquille est inverse; car la spire des coquilles ordinaires est toujours dirigée à droite, quand l' animal marche. Suspicio tamen aliam notionem inesse motui dextro turbinatorum ei, quem dixit Aristoteles. Is enim spiram testae retro conuersam intelligere videtur, dum animal mouetur, aperturam vero antrosum spectantem; recentiores vero conuersionem testae ipsius sinistram vel dextram iudicant ex umbilico et spirae acumine in alterutrum latus conuerso.

6. στρομβωιδῶν] στρομβοειδῶν L. et Camot. hic et statim postea.

δίθυρα] Vulgo erat δίθυρα· τὰ συγκλειστὰ δὲ διαφοράν. Gaza vertit: *nec vero multum uniualue ac biualue genus conclusile sibi dissident: quippe quae parum differentiae.* Secutus est igitur scripturam V. R. A. δίθυρα, συγκλειστὰ δέ. διαφοράν γὰρ ἔχει. quam dedit Camus. Contra Med. Canis. δίθυρα· τὰ πλείστα δὲ διαφοράν μὲν etc. Et sic versio Thomae: *non multum autem differunt nec monothyra. plurima autem differentiam quidem habent — modicum.* Omisit igitur καὶ δίθυρα.

Ἡ δὲ φύσις ἀπάντων] Vulgo post φύσις interseruntur verba τῶν στρομβοειδῶν, quae versio Thomae omisit.

7. Ἐχει γὰρ] Laemar. Ed. male ἔχει μὲν habet. Deinceps Med. et versio Thomae τὰ μὲν ἐξωτάτω ἐν τῷ στόματι τοῦ ὀστράκου σ. στρουφράν. *carnem solidam* Thomas. *in ore testae* Gaza.

πάμπαν μικρά] V. A. πάντα μικρά· ἡ δὲ κεφαλή.

κοχλίας] De Partibus 4, 5. οἱ μὲν κόχλοι καὶ ὀδόντας ἔχουσι σκληροὺς καὶ ὀξεῖς καὶ τὸ μεταξὺ σαρκῶδες. et paulo postea: οἱ δὲ κόχλοι καὶ ὀδόντας δύο.

8. προβοσκίδας] At de Partibus 4, 5. apibus et muscis tribuit ἐπιβοσκίδα τὴν ἐξιούσαν ἐκ τοῦ στόματος. ibidem: καὶ

τὴν προβοσκίδα — μεταξὺ κέντρου καὶ γλώττης. quae male interpretatur Camus Commentarii p. 473. *une trompe placée entre l'aiguillon et la langue.* Verum in priore loco versio antiqua Guilelmi *proboscadem* habet; igitur etiam ibi προβοσκίδα scriptum legit, et vox ἐπιβοσκίς auctoritate caret.

οἰστροί, (ῶ)] Inserui ῶ ad sensum necessarium. Deinceps malim etiam ἔτι δὲ τὴν ἰσχύν. Vulgo erat ὅτι — ἰσχυρότατον. Correxerit Camus ex Med. Canis. versione Gazae et Thomae. De Partibus 2, 17. ταῖς δὲ πορφύραις τοσαύτην ἔχει δύναμιν τοῦτο τὸ μόριον, ὥστε καὶ τῶν κογχυλίων διατροπῶσι τὰ ὄστρακα, οἷον τῶν στρόμβων, οἷς δέλεαζουσιν αὐτάς. ἔτι δὲ οἱ τε οἰστροὶ καὶ οἱ μύωπες οἱ μὲν τὰ τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ζῶων δέρματα διαίρουσιν. Postea. verba ὁμοία δ' ἐστὶν ἡ κοιλία omisit versio Thomae: contra Gaza cum Canis. omisit verba ὁμοία οὕσα ante τῶν κόχλων vulgo interserta, quae male tenuit Camus.

λευκά στιφρά] Canis. λεπτά στρουφρά. Deinceps ταῦτα ante μᾶλλον omisit versio Thomae. Haec duo λευκά στιφρά in cochleis non magis quam in sepiis adhuc intelligere potui. Infra sect. 12. nescio an de eadem parte sint intelligenda verba: καὶ τὸ λεγόμενον ὠὸν τοῖς ἔχουσιν, (μονοθύροις καὶ διθύροις) ὅταν ἔχωσιν, ἐν τῷ ἐπὶ θάτερα κύκλω τῆς περιφερείας ἐστὶν, ὥσπερ καὶ τὸ λευκὸν τοῖς κόχλοις· καὶ γὰρ ἐκείνοις τοῦτο ὅμοιον ὑπάρχει. Camus in Commentario p. 475. de glandulis salivalibus Swammerdamio dictis in cochlea interpretatur. Quam interpretationem etsi in sepiis locum habere posse concedam, in bivaluibus tamen ea mihi locum habere non videtur.

9. ἀπλοῦς] Hanc scripturam Med. Canis. Veneti, utriusque versionis antiquae vulgatae διπλοῦς substituere debbat Camus.

ἑλίκη] Medic. ἑλικί. *reuolutione* vertit Thomas. Deinde περὶ τὴν ἑλίκην Thomas vertit *vsque ad*, sed suprascriptum est *circa*.

οιονεί περίττωμα] Ita Edd. pr. cum Codd. V. R. A. κοιλίας interseruit Camotiana, quod reddidit etiam Thomae versio. οἶον κοιλίας π. ex Canis. dedit Camus. οἶον κοιλία Med. Sequentia Gaza ita vertit: *excrementitia magna sui parte in omnibus testaceis generibus inest. Hinc sursum versus replicaeis.* Legit igitur scriptum ὄστρακηροῖς ἐπιτοπολὺ, omisso vocabulo αὐτῆς vel in γένεσι mutato. Male Camus: *car le mecon ou au moins sa maieure partie, est dans tous — comme la décharge de leur estomac.* Igitur vulgatum τὸ πολὺ, quod cum verbis reliquis non conuenit, mutauit in ἐπιτοπολὺ, et inutile pronomen αὐτῆς seclusi. Thomae versio habet: *ostracercis quidem multum ipsius et hac inflectens sursum.* Legit igitur scriptum: ὄστρακηροῖς μὲν τὸ πολὺ αὐτῆς, καὶ ταύτη ἐπικάμψαν.

παρὰ τὴν κεφαλὴν] Ita Camus pro περὶ ex V. R. A. Canis. secus vertit Thomas.

10. ἀπὸ τῆς κοιλίας] Ita pro ὑπὸ M. V. R. A. Canis. versio Gazae et Thomae.

ὑμενίῳ μακρῶς] Ita Camus ex Med. Canis. pro ὑμῆν, ᾧ μακρῶς vulgato. V. R. ὑμένι ᾧ dant, quam scripturam Gaza reddidit. *hymene* habet versio Thomae. *et haec via est quasi contexta in vna parte cum stomacho ex parte ventris* Albertus.

ἔχει δὲ ἐντομάς] Dicere mihi videtur vterum, qualem e terrestribus, marinis et aquaticis cochleis pinxerunt Lister et Swammerdam. Vide inprimis huius Tabulam V. fig. 10. c. c. c. et Redii Tabulam XII. et XIII. p. 40. seqq. Optime omnium hanc partem, quam ipse matricem vocauit, ex helicum vario genere et limacum descripsit et pinxit egregius *Cuvier* in libro *Annales du Museum de l'histoire naturelle* Fasciculi 38. p. 166. et Fasc. 39. p. 191.

ὑμένι — λεπτοῦ] Albertus vertit: *sed inuoluitur via ista in tela subtili, et in extremo continuatur intestino et per illud emittit oua sua.*

ταῖς χελώναις] Vitiosa haec mihi videntur. Albertus in-

terpretatur *laha id est cochleas nudas nigras*. Comparatio testaceorum internarum partium cum iisdem partibus testudinum mihi videtur incongrua, nec possum reperire in testudinum vario genere, quae possim dicere τὰ μέλανα τραχέα συνεχῆ, quae iuxta intestina extensa appareant. Veruntamen in Capite sequenti primum ait echinos omnes habere τὰ μέλανα; deinde sect. 3. τὰ δὲ μέλανα ἀπὸ τοῦ στόματος πλείω, καὶ πρὸς μὲν τὸν ἔξω πόρον συνάπτοντα, πρὸς ἑαυτὰ δ' ἀσύναπτα· τούτοις δ' ὡσπερ διειλημμένος ἐστί. Tertio vero loco sect. 6. ἄνω δὲ τὰ μέλανα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν ὀδόντων ἤρτηται, ἃ ἐστί πικρὰ καὶ οὐκ ἐδάδιμα. Ἐν πολλοῖς δὲ τῶν ζώων τὸ τοιοῦτόν ἐστιν, ἢ τὸ ἀνάλογον· καὶ γὰρ ἐν ταῖς χελώναις καὶ ἐν φρύναις καὶ ἐν βατραχίοις καὶ ἐν τοῖς στρουμβώδεσι καὶ τοῖς μαλακίοις, ἀλλὰ τῷ χρώματι διαφέρει, καὶ ἄβρωτά ἐστί τὰ τοιαῦτα ἢ πάνπαν ἢ μᾶλλον. Hinc igitur satis defenditur vulgatum χελώναις, sed nihilo magis inde mihi quidem fit manifestum, quam partem dixerit τὰ μέλανα. Conieceram olim τὴν μήκωνα, quae in genere κηρύκων nigra, in neritis rubra esse dicitur, et μύτιν τῶν μαλακίων eandem esse partem, colore tantum diuersam; sed hoc in loco iuxta μήκωνα commemorantur τὰ μέλανα; itaque pars aliqua diuersa a μήκωνι significari videtur. Vtra igitur iecinoris nomine vocanda sit, difficile mihi ad iudicandum videtur esse.

11. οἱ θαλάττιοι κόχλοι] Ita Med. Canis. pro οἱ ἄλλοι κ. habent. Deinceps καὶ post ταῦτα inserui ex Med. Canis. Ambr. et versione Thomae. τὰ λευκὰ omisit Gaza: Scaliger malebat ταῦτα, πλὴν λευκὰ καὶ ἐλάττω.

τῆ μὲν — τῆ δ'] Ita Medic. et versio Thomae pro πῆ — πῆ.

οὐ δηλα] Ita pro εὐδηλα ex Medic. et tribus versionibus edidit Camus.

τῷ ἐδάφει] Hoc pro βάθει ex R. Ambr. dedit Camus. Sequens γυγγλυμώδει Thomas vertit in totali. λεπάδες Thomae sunt *loptides*.

12. καὶ τὰ τοιχώδη] Vt in sepiis vocat branchias, ita easdem hic significare videtur.

ἐν τῷ ἐπὶ θάτερα κύκλω] Vulgatum ἐν τῷ κύκλω τῆς περιφερείας τῷ ἐπὶ θάτερα ἐστὶν ex Medic. correxi. Deinceps idem Codex habet καὶ γὰρ ἐκεῖνο τοῦτοις ὁμοίως ὑπάρχει cum versione Thomae.

13. ἔστι γὰρ, πρὸς ᾧ — ἐν ὑμένι.] Haec tamquam ab aliena manu addita reseuit Camus. Vulgo autem ita scriptum legebatur initium: ἔστι γὰρ πόρος, ἣ πορεύεται. Nostram lectionem habet Med. et versio Thomae. *Foramen enim quo egerant, omnia habent* et reliqua habet versio Gazae. Scoti versio habet: *locus vero exitus superfluitatis in una parte corporis, et illa superfluitas, sicut diximus superius, in tela retenta.*

οὐκ ἐπὶ ταῦτὸ τῷ ἐντέρῳ] Vulgatum οὐκέτι ταῦτὸν τῷ ex Med. et Canis. correxit Camus. τῷ ἐτέρῳ tamen Medic. Consentit versio Thomae et Gazae. οὐκ ἐπὶ ταῦτῳ ἐντέρῳ Rhen. qui a verbis Ἡ δὲ τοῦ περιττώματος iterum incipit.

τὸ δ' ἔτερον] Ita Medic. τὸ δ' ἔτερον Rhen. Vulgo ἔτερον deest.

λεπάδι] Rhen. λοπάδι, versio Thomae *loradi*. Deinceps κάτω, non ὑποκάτω, Rhen. *desubtus* Thomas. Deinceps φανερώς pro φανερά Rhen. Athenaeus 3. p. 88. *Τὰ δ' ὠτάρια (γίνεται δὲ ταῦτα καὶν τῇ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν Φάρω νήσῳ) τροφιμώτερα — Ἀντίγονος δ' ὁ Καρύστιος — τὸ ὄστρεον τοῦτο ὑπ' Αἰολέων φησὶ καλεῖσθαι οὐς Ἀφροδίτης.* quod repetiit Hesychius in *Οὐς Ἀφροδίτης*. Xenocrates c. 32. *τὰ δὲ καλούμενα ὠτάρια γίνονται πρὸς πέτραις.* Videtur esse species *Haliotidis* Linnaei.

τῇ θέσει] Medic. Canis. Rhen. τῇ φύσει.

14. τρόπον μὲν τινα] Ex Rhen. μὲν interserui. Deinceps ταῖς ἀράχλαις Medic. Canis. Eandem speciem Orpianus *Haliut.* 1, 320. et Aelianus de n. a. 7, 31. *καρκινάδα* vocavit. Cancrum Diogenem et Eremitam intelligit, quorum ille sinistram chelam, hic dextram maiorem semper gerit.

Cum araneis comparantur, quum in testa conditi latent protensis pedibus anterioribus; carabis vero similes sunt tota corporis forma, et imprimis asperitate membrorum anteriorum. Reliquam formam explicuit post Reaumurium Swammerdam, qui interiora etiam interpretatus est. Plura vide in Commentatione de cancris, astacis et caridibus Aristotelicis inserta libro: Der Gesellschaft naturforschender Freunde zu Berlin Magazin für die neuesten Entdeckungen Vol. I. p. 176.

ἔχει ἐκείνο.] Ita pro ἐκείνου Medic. maius magis habet quam in illo versio Thomae.

15. κεράτια δύο] Medic. δύο omisit, habet versio Thomae, quanquam id neget Camus.

κατακλινομένους] Ita, vti vulgatum κατακλειομένους voluit corrigi Sylburg, habet Medic. Canis. Rhen. versio Thomae. oculi longi, non profundi neque pendentes Albertus.

τοιχώδη] Albertus τροχώδη vertit ita: et inferius versus os coniungunt membra parua rotunda multa in exteriori corporis eius.

δίκρους] Ita pro δικρούς Rhen. quanquam postea δικρώων sine varietate legitur.

διανοιγόμενον ἔνδοθεν ὠχρόν ἐστίν.] Ita Rhen. pro vulgatis διοιγόμενον ὠχρόν ἔνδοθεν. intus est flavum versio Thomae.

16. εὐαπόλυτον] R. V. A. εὐαπόδυτον habent. Deinceps νηρείταις, νηρειτῶν Rhen. Ex Med. νηρείταις, ex A. νειρίταις posuit Camus. Postea παραπλήσια vertit Thomas. Denique τῶν — δεξιῶν Rhen.

17. κόγχαις τοιοῦτον] Med. Canis. κρόκαις τούτων. Plura mutat Rhen. λαμβάνεται δὲ ἐν ταῖς κρόκαις τούτων, ὧν ἐστίν προσφάτοις. Articulum ante πρόσφους omittit etiam Med. Canis. Deinde κύλλαρον Med. Canis. R. A. Rhen. Venet. quod vulgato σκύλλαρον praetuli. Vocem enim ἀκύλλος deriuo, eaque manum alteram maiorem, alteram cancri minorem et quasi claudicantem vel debilem signifi-

cari puto. *Squillam parviam* vertit Gaza in vulgata lectione. Thomas haec habet: *accipitur autem et in locis marinis vocabilibus korum, quorum est adhaerescencia similis et in aliis.* Ita laudavit verba Camus, Lipsiensis vero Codex prius et omittit, deinde habet *notabilibus horum.* Idem Thomas verba *τοῦτον δὲ κ. σκ.* omisit, quae vitiosa etiam videntur. Certe *τοῦτο* scribendum videtur. Etiam praecedens *ὢν* non bene cum *τοιοῦτον* coit, nisi ad *κόγχαις* referre malueris. Ceterum *κρόκαι* Hesychio et Photio sunt *ψῆφοι παραθαλάσσιοι.*

καὶ μέγα] Med. Canis. et Alberti versio *μέλαν*, plane omisit Thomas. *νηρείτης* paulo antea Venetus habet.

νεανικῶς] *Leviter* vertit Thomas; male. Athenaei 3. p. 86. προσφύς ὅπως τις χοιράδων ἀναρίτης, i. e. νηρίτης.

18. *νηρίται προσέχονται*] Rhen. *νηεῖται προσέχονται* — *λοπάδες, ὡσάντως δὲ καὶ αἰμορροῖδες.* Thomas *accedunt* vertit et eandem lectionem cum Rhen. Med. et Canis. sequitur, habet etiam *emoreides*, vel, vt est in libro Lipsiensis, *emorroides* hic et paulo post.

ὡσπερ] Ita Rhen. pro *ὡσπερ*. Deinceps *οἶον τοῖς διθύροις* Med. *οἶον ἐν τοῖς διθύροις* vertit Thomas. Ad *ἄμφω* intellige *θυρίδες*. Quod hic *ἐπικάλυμμα* vocatur, supra erat *ἐπίπτυγμα*. Iterum de Partibus 4, 5. *τρόπον δὲ τινα καὶ τὰ στρομβώδη διθύροις ἔοικεν· ἔχει γὰρ ἐπίπτυγμα ἐπὶ τῷ φανερῷ τῆς σαρκὸς πάντα τὰ τοιαῦτα ἐκ γενεῆς, οἶον αἵ τε πορφύραι καὶ οἱ κήρυκες καὶ οἱ νηεῖται καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον γένος πρὸς βοήθειαν — τὰ δὲ στρομβώδη τούτῳ τῷ ἐπικάλυμματι, ὡσπερ δίδυρα γινόμενα ἐκ μονοθύρων.* De nerite concha fabulam narrat Aelianus H. A. 14, 28. de forma pauca addit, vnde nihil arguere licet. Praeter nomen *ἀναρίτης* aliud habemus in Hesychio: *Νήριτος, ὁ νηρίτης, ὃ ἐστὶ κογχύλιον κοχλιῶδες, ποικίλον.* Ex Suida in vocabulo *Νηρίτης* apparet scripturam in Codd. passim obuiam *νηρείτης* antiquioribus Grammaticis ignotam fuisse.

19. αἰμορροῦσι] Ita pro ἀπορροῦσι Medic. Canis. Rhen. versio Thomae.

τινες κόχλοι] Med. Canis. Rhen. versio Gazae et Thomae κόχλαι.

γίνονται ἐν τοῖς ποταμοῖς] Intersectum post primum verbum καὶ auctore Thomae versione sustuli. Fluviatilem astacum in insularum Archipelagi et Mesopotamiae fluviis repertum descripsit *Olivier* in Itinerario; sed hospitem adhuc ignoramus, quem cum eo comparavit *Aristoteles*.

CAPUT V.

μεγάλα ἐγγίγνεται] Ita Rhen. vulgo γίνεται. Deinceps idem cum Med. μείζονι καὶ ἐλάττονι, quod recepit *Camus Echinorum* et asteriarum *Linn.* ventriculos quinque descripsit et pinxit *Gaietanus Torraca* in *Mémoires de l'Acad. des Sc. de Turin* Tom. 6. anni 1801. qui sic concludit: *Cet animal (echinus marinus) est une véritable étoile à cinq rayons, un animal pentagastrique, emprisonné dans une theca ou boîte ronde qui en garantit la partie molle.* De ouariis echinorum compara *Basteri* Opusc. subsec. p. 115. et annotationes ad *Monroi* Physiologiam piscium p. 94.

καὶ μικροί] Rhen. ἐὶ μικροί. Deinceps σπατάγων vulgabatur, σπατάγγων R. V. σπαταγγίων Med. Rhen. spatangiorum versio Thomae. Codex *Theodosianus* Tom. V. p. 289. *Spatangium sane in primae qualitatis piscem imputari praecipimus, quod decem librarum pondus sua magnitudine minime excedere videtur.* *Plinius* 9. s. 51. *Ex eodem genere sunt echini, quibus spinae pro pedibus. Ingredi est his in orbem volui; itaque detritis saepe aculeis inveniuntur. Ex his echinometrae appellantur, quorum longissimae spinae, calyces minimi. Nec omnibus idem vitreus color. Circa Toronem candidi nascuntur, spina parva. Ova omnium amara, quina numero. Ora in medio corpore in terram versa. Tradunt saevitiam maris praesagire eos, correptisque operiri lapillis, mobilitatem pondere stabi-*

lientes, nolunt volutatione spinas atterere. Quod sibi videre nautici, statim pluribus ancoris nauigia infrenant. In quibus geminum errorem eumque grauissimum Plinii conspicias, primum quidem de echinometris, alterum in ouorum amaritudine, quam Philosophus nigris illis partibus assignat, de quibus postea videbimus. Idem 9. s. 74. *Echini oua pleniluniis habent hieme.* 11. s. 62. *echinis quinque dentes esse, unde intelligi potuerit, miror.*

2. βρυττῶν] Vulgo βροίσσων. Reg. βρούσσων. Med. Rhen. βυροῶν. *uirorum* Thomas. Hesychius βρύττων dedit in voc. βρύττος et ἄμβρυττοι. quod praetulit etiam Bochart Hieroz. 2. c. 45. Idem Hesychius: σπατάγγαι, οἱ μεγάλοι ἐχῖνοι οἱ θαλάσσιοι. Cf. Athenaei 3. p. 91. Idem sub vocabulis laudatis ex nostro varietatem βρούννος retulit, et ἄβρυττοι ἐχίνων θαλασσίων εἶδος.

μεγέθει μὲν μικρὸν] Verba μεγέθει μὲν ex Med. Canis. Rhen. addidi. In versione Thomae *magnitudine paruum* prius verbum punctis suppositis damnatur.

ἀκάνθας δὲ] Vulgo δὲ deerat. ἀκάνθας δὲ μεγάλας ἔχει καὶ σκληρὰς Med. Canis. Rhen. versio Thomae. De hoc genere est in libro 5. de Generatione 3. σημείον δὲ καὶ τὸ ἐπὶ τῶν Ποντίων (pontinis Thomae versio) ἐχίνων συμβαῖνον, οἷς χρῶνται πρὸς τὰς στραγγουρίας· καὶ γὰρ οὗτοι διὰ τὸ ἐν ψυχρᾷ εἶναι τῇ θαλάττῃ (Ponto) διὰ τὸ βάθος (καθ' ἑξήκοντα γὰρ καὶ ἔτι πλείονων γίνονται ὄργυιῶν) αὐτοὶ μὲν μικροί, τὰς δ' ἀκάνθας μεγάλας ἔχουσι καὶ σκληρὰς.

ἐν πολλαῖς ὄργυιαῖς] Rhen. ὄργυιαῖς. ex multis finibus Thomae versio; igitur ἐκ πολλῶν ὀρίων scriptum legit. Equidem malim γίνεταί δὲ τῆς θ. ἐν π. ὄρ. Postea *Τωρώνην* habet Rhen.

3. συνάπτοντα] Rhen. συνάπτονται. *copulantur* Thomas.

πλειστάκις οἱ ἐδάδιμοι] De Partibus 4, 10. echinos ait calidiores oua maiora habere: ὥστε νέμεσθαι καὶ μὴ μένειν ἐδραίους· σημείον δὲ τούτου τὸ ἔχειν τοὺς τοιούτους

ἀεί τι ἐπὶ τῶν ἀκανθῶν ὥσπερ κινουμένους πυκνά· χρῶν-
ται γὰρ ὡς ποσὶ ταῖς ἀκάνθαις. vbi ὡσπερ ex Thomae et
Gazae versione inserui. Simul inde vitium vulgatae in
nostro loco apparet, vbi erat: σημείον δέ τι αἰεὶ ἔχουσιν
ἐπὶ τ. ἀ. quod correxi ex graecismo. De spinis est ibidem
4, 5. ὁ δ' ἐχίνος μάλιστα πάντων ἀλεωρήν ἔχει· κύκλω γὰρ
τὸ ὄστρακον συνηρηφές καὶ κεχαρακωμένον ταῖς ἀκάνθαις.

αἰεὶ—ἔχουσιν] Rhen. αἰεὶ omisit, sequens οὖν etiam cum
Thomae versione. Postea καὶ ἐδώδιμα omissa negatione
Rhen.

4. τὴν μὲν λεγομένην] Rhen. μὲν omittit, deinde τῶν
ἐχίνων habet.

λεπάσιν] Rhen. λοπάσιν. *loradibus* Thomas. Deinde πρὸς
τῇ νομῇ pro vulgato πρὸς τὴν νομῆν.

5. πέντε κοίλους] De Partibus 4, 10. ἔχουσι δὲ οἱ ἐχίνοι
ὀδόντας μὲν πέντε καὶ μεταξύ τὸ σαρκῶδες ὥσπερ (ὅπερ
Thomae versio) ἐπὶ πάντων ἐστὶ τῶν εἰρημένων· ἐχόμενον
δὲ τούτου στόμαχον, ἀπὸ δὲ τούτου τὴν κοιλίαν εἰς πολλὰ
διηρημένην, ὡσπεραεὶ πολλὰς τοῦ ζώου κοιλίας ἔχοντας·
κεχωρισμένοι γὰρ εἰσὶ καὶ πλήρεις περιττώματος· ἐξ ἑνὸς
δ' ἤρτηνται τοῦ στομάχου καὶ τελευτῶσιν εἰς μίαν ἔξο-
δον τὴν τοῦ περιττώματος· περὶ (παρὰ Thomae versio) δὲ
τὴν κοιλίαν σαρκῶδες μὲν οὐδὲν ἔχουσιν, ὡσπερ εἴρηται, τὰ
δὲ καλούμενα ὡὰ πλείω τὸν ἀριθμὸν ἐν ὑμένι χωρὶς ἕκα-
στον, καὶ κύκλω ἀπὸ τοῦ στόματος (*in circuitu corporis* Th.
versio, ergo κύκλω τοῦ σώματος) μέλανα ἄττα διεσπαρ-
μένα χύδην (*separatim* Th.) ἀνώνυμα.—πάντες μὲν ἔχουσι
ταῦτα τὰ μόρια, ἀλλ' οὐκ ἐδώδιμα πάντες τὰ καλούμενα
ὡὰ καὶ μικρὰ πάμπαν ἔξω τῶν ἐπιπολαζόντων.—εὐθύς τε
γὰρ γενόμενοι ἔχουσι καὶ ἐν ταῖς πανσελήνοις μᾶλλον, οὐ
διὰ τὸ νέμεσθαι μᾶλλον, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀλεινοτέρας εἶναι
τὰς νύκτας διὰ τὸ φῶς τῆς σελήνης. δύσριγα γὰρ ὄντα διὰ
τὸ ἀναιμα εἶναι, δέονται ἀλέας· διὸ καὶ ἐν τῷ θέρει
μᾶλλον πανταχοῦ εὐθηνούσι, πλην οἱ ἐν τῷ Πυρρόσι

εὐρίπῳ· ἐκεῖνοι δ' οὐχ ἦττον χειμῶνος· αἴτιον δὲ τὸ νομῆς εὐπορεῖν τότε μᾶλλον ἀπολειπόντων τῶν ἰχθύων τοὺς τόπους κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν. Ἔχουσι δὲ οἱ ἐχῖνοι πάντες ἴσα τε τῷ ἀριθμῷ τὰ ὡὰ καὶ περὶττά· πέντε γὰρ ἔχουσι· τοσοῦτους δὲ καὶ τοὺς ὀδόντας καὶ τὰς κοιλίας. vbi vulgatur *ἑυθρηνοῦσιν*· οἱ δ' ἐν *Πυρραίῳ* δ' εὐρίπῳ οὐχί· ἐκεῖνοι δ' οὐχ ἦττον etc. Correxī ex Thomae et Gazae versione. De echinis euripi Lesbici iterum noster H. A. 5, 12. καὶ ὅλως τὰ ὀστρακόδεσμα ἐν τε τῷ ἔαρι φαίνεται τὰ καλούμενα ὡὰ ἔχοντα καὶ ἐν τῷ μετοπῶρω, πλην τῶν ἐχίνων τῶν ἐδωδίμων· οὔτοι δὲ μάλιστα μὲν ταύταις ταῖς ὥραις, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αἰεὶ ἔχουσι, μάλιστα δὲ ταῖς πανσελήνοισι καὶ ταῖς ἀλειναῖς ἡμέραις, πλην τῶν ἐν τῷ εὐρίπῳ τῶν *Πυρραίων*· ἐκεῖνοι δὲ ἀμείνους τοῦ χειμῶνος· εἰσὶ δὲ μικροὶ μὲν, πλήρεις δὲ τῶν ὡῶν. Strabo 13. de Lesbo p. 917. ὑπέρβασιν ἔχουσα εἰς τὸν *Πυρραῖον* εὐρίπον σταδίων εἴκοσιν. ἴδονται δὲ ἡ *Πύρρα* ἐν τῷ ἐσπερίῳ πλευρῷ τῆς *Λέσβου* διέχουσα τῆς *Μαλέας* ἑκατόν. Noster de Gener. 3, 11. extremo: ἐκ *Πύρρας* τῆς ἐν *Λέσβῳ* τῶν ὀστρέων διεκόμισαν. Initio disputationis admonet Philosophus haec omnia accuratius intelligi posse, partim ex historia, alia ex anatomicis delineationibus: τὰ μὲν γὰρ τῷ λόγῳ, τὰ δὲ πρὸς τὴν ὄψιν αὐτῶν σαφηνίζειν δεῖ μᾶλλον. Igitur etiam nos, vbi-cunque licet, lectorem ad picturam ablegabimus. Sed videamus antea quae Antigonus ex nostro excerpserit c. 137. καὶ τὰ τῶν θαλαττίων δὲ ἐχίνων ὡὰ ταῦτ' ἴσχειν, (cum luna augeri) ἴδιον δὲ καὶ τὸ πάντας αὐτοὺς ἔχειν πέντε καὶ ἴσον ἀλλήλων διεστηκότα καὶ περὶ τὴν περιφέρειαν τοῦ ὀστράκου κύκλῳ, ὥστε ἴσας τὰς ἐκ τοῦ κέντρου προσπίπτειν αὐτῇ. vbi vulgatum *κύκλον* facile erat in *κύκλῳ* mutare. De pari interstitio ouorum nullum in Philosophi loco utroque vestigium hodie extat; denique in extremo deest aliquod vocabulum, veluti *διαϊορέσεις* vel simile. De vitio nihil suboluit postremo Editori.

Recentiores scriptores historiae animalium retinuerunt

diuisionem per tria genera, eorumque notas separatim posuerunt. Primus interiorem structuram descripsit *Gandolphe, Histoire de l'Academie de Paris 1709. p. 33.* Videtur is spatangii speciem ante oculos habuisse; a quo diuersam echini vulgaris speciem post eum descripsit *Reaumur, Mémoires de l'Academie 1712. p. 138. seqq.* qui multa diuersa in suo reperit. Abhinc organa motus et generationis descripsit *Baster Opusc. Subseciv. p. 111.* Plurium interiora annotauit *Dargenville (Conchyliologie, Partie I. p. 308. Part. II. p. 62).* Aliud opusculum Galli *Dufay* memorauit *Camus* in Commentario p. 414. qui prudenter a *partibus nigris* echinorum comparandis atque explicandis abstinuit. Exteriorem et interiorem structuram echini cuiusdam Italici descripsit et pinxit *Janus Plancus* in Comment. Bono- niens. Tom. V. Parte I. p. 236. seqq. Multo accuratius interiora, praecipue vero organa vel respiratoria vel suctoria rimatus descripsit et pinxit *Monro* in Anatomia piscium germanice versa p. 88. Tabula 32. et 33. ex echino esculento *Linnaei*. Proboscides, quas sugendae aquae marinae inseruire censuit *Monro*, exsertiles ad motum in aqua perficiendum, aculeos vero seu spinas ad motum per fundum maris vel reptationem accommodauit *Spallanzani*, ex cuius libro excerptas observationes reperi in *Collectione: Leipziger Sammlungen zur Physik* Tom. IV. p. 323. Oua quinque in suo reperit etiam *Plancus*, sed intestinum in tres ventriculos dilatari dicit; contra tria tantum oua in *Spatango* purpureo reperit *O. Müller* *Zoologiae Danicae* I. p. 11. Oua in echinis quibusdam etiam decem reperiri testatur Cuvier *Lect. Anatom.* Tom. V. p. 199. vbi generationis organa breuiter describuntur. Dentium structuram et musculos accuratissime descripsit Tom. III. p. 329 — 333. vbi monet speciebus quibusdam dentes nec cauos neque omnino villos esse, veluti spatangis. Nusquam vero ibi fit mentio partis vllius, quae linguae vicibus fungi possit. Denique quod attinet ad *partes nigras amaras* echi-

norum, equidem ex situ et magnitudine existimo intelligi fasciculos quinque vasculares, quos cum raiarum branchiis comparabat Monro, ex echino esculento pictos in Tabulae 33. f. 13. sub litteris G. G. G. G. Eosdem intelligens Cuvier in *Tableau Élément.* p. 645. nominat *cing paires d'organes branchus, dont les troncs aboutissent vers la bouche et qui sans doute reportent au dehors l'eau introduite par les tubes.* Sed in postremo libro *Lection. Anatom.* Tom. IV. p. 414 — 417. confitetur vir egregius, se adhuc dubium haerere de natura et structura organorum respiratoriorum, quae natura in hoc genere cum digestoriis confudisse videatur. Praeterea de fasciculorum istorum quinque colore et gustu nusquam quicquam annotatum me legisse, fateor.

σῶμα σαρκῶδες] Ita pro σαρκοειδές tres Cami Codd. Praeterea στόμα Vatic.

συνέχουσι — εἰς ἐν] Versio Thomae εἰς ἐν omittit et verbum reddit *continui sunt.*

τὸν ἀριθμὸν — ἐν ἅπασιν.] Ita Rhen. pro τῷ ἀριθμῷ ἐν πᾶσι. Thomas *aequalia numero*, sed ἐν ante ἅπασιν omisit.

ἔστι τῷ πλήθει] Duo postrema vocabula ex Medic. Rhen. et versione Thomae inserui, qui *numero* vertit.

6. Ἄνω δὲ τὰ μέλανα ἀπὸ τῆς] Ita cum Mediceo Rhen. Vulgo erat, quod male Camus tenuit: ἄνω δὲ τὰ μέλανα. ἀπὸ δὲ τῆς. Veram tamen scripturam vertendo expressit Camus, qui in Commentario p. 688. ex h. l. retulit haec: *On trouve des oeufs ou du moins des corps qui y ressemblent et des corpuscules noirs dans l'interieur des Grenouilles:* quae plane falsa sunt. De re dixi ad Capitis antecedentis sect. 11.

πολλοῖς δὲ τῶν ζώων] Ita recte pro ὧν ex Med. Canis. Rhen. et vtraque versione antiqua Camus. Thomae versio habet *in multis autem animalium tale aut proportionale.*

χελώναις] Thomae versio *torratis.* Alibi *tortucam* vocat testudinem. Deinceps φρούνοις Medic. Canis. *phrinis*

Thomae versio, *φρούλοις* Rhen. Hic idem *ἐν* ante *βατράχοις* et *τοῖς* ante *μαλακίοις* omittit. Ceterum *μαλακίοις* scripsi ex consuetudine nostri.

ἐστὶν ἐν πάσι] Ex Med. Rhen. et versione Thomae duo postrema verba inserui. Deinceps *πάντα ἢ μᾶλλον* vertit Thomas.

συνεχὲς τὸ σῶμα] Med. *συνεχὲς τοῦ ἐχίνου τὸ στόμα*. Pro *λαμπτήρι* in versione Thomae est *ραχίασσι*. Deinde vulgatum *ἀπεριεδόμενος* ex Medic. correxi. *firmatur* habet versio Thomae.

C A P V T VI.

μόνων] Ita pro *μόνον* ex Canis. Vat. et versione Thomae et Gazae Camus. Sequens *βύρσα cornu* reddidit Thomas. Supra cap. 4. erat: *ἐστὶ δὲ ἅ ὅλα περιέχεται ὄστράκῳ καὶ οὐδὲν τῆς σαρκὸς ἔχει εἰς τὸ ἔξω γυμνόν, οἷον τὰ καλούμενα τήθυα*. vbi Codd. *τήθεα* habent. Infra c. 9. minime, inquit, omnium olfactum habere videntur *τῶν ἀκινήτων τὰ τήθυα καὶ οἱ βάλανοι*. vbi pariter Codd. *τήθεα* dant. Locum de Partibus postea ponam. In Homeri loco II. 16, 747. olim non solum *τήθεα*, sed etiam *τήθυα* et *τήτεα* fuisse lectum infra demonstrabitur. Epicharmus comicus poeta Athenaei 3. p. 85. *τηθυνάκια* et *βαλάνους* iuxta nominat. Noster similiter 5, 15. *περὶ δὲ τὰς σήραγγας τῶν πετριδίων τήθυα καὶ βάλανοι*. Denique in cibo tethea Chalcedonica commendavit Archestratus Athenaei 3. p. 92. *Τήθεα Καλχηδών*. Totigitur auctoritatibus permotus vulgatam omnium librorum scripturam *τήθυα* mutare in *τήθεα* ausus fuissē, nisi genitius bis positus *τηθύου* obstitisset, quem in *τήθεος* mutare non sum ausus. In libro de Partibus 4, 5. pariter est: *ιδίως δ' ἔχουσι τῶν ὄστρακοδέξμων οἱ τ' ἐχίνοι καὶ τὸ τῶν καλουμένων τηθύων γένος*. vbi Thomae versio *tenthuorum*, Gazae habet *vertibula siue tubera*.

τὸ ὄστρακῶδες] Ita pro *τῷ ὄστράκῳ* Rhen. *testa eius* est in versione vtraque antiqua.

μικροῦς] Rhen. *μικρόν*. Deinde *ῥαδίως* Medic.

ἀφίησι καὶ δέχεται] Ita cum Rhen. versio Thomae pro vulgato ἀφίησι τὸ ὑγρὸν καὶ δέχεται.

τὰ μὲν ὡσπερ ἐχίνος] Rhen. τὰ μὲν οὖν ὡσπερ ἐ. Gaza: quale in ceteris ostreis vel echinaeum vel quod appellant papauer. Itaque τὸ ἐχινῶδες scriptum legisse videbatur Sylburgio. De echinorum excremento nihil peculiare antea traditum est. μήκονα deinde Edd. pr. cum R. habent hic et alibi.

2. περὶ τὸ ὀστρακῶδες] Ita pro σαρκῶδες ex Med. V. R. Rhen. et tribus versionibus scripsit Camus. παρὰ praetera Rhen.

οὐδενὶ ὁμοιον] Vulgo intersertum δ' ἐστὶν cum versione Thomae omisi. Sequens πᾶσα ὁμοία ex Med. et versione Thomae recepi pro πᾶσιν.

στενωτέρον] Junt. Camot. Codex R. στενότερον. Med. στενωτέρα habet.

3. μέσον τι συνεχές] Vulgatum μικρὸν correxi e versione Thomae, ubi est: *distinguit. Medium quidem continuum.* Deinde ὑγρότης γίνεται Leon. et Camot. Comparemus nunc locum de Partibus 4, 5. τὰ δὲ τήθηνα μικρὸν τῶν φυτῶν διαφέρει τὴν φύσιν, ὅμως δὲ ζωτικώτερα τῶν σπόγγων. — Ἔστι δὲ ὅτε καὶ τὰ τήθηνα καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἕτερον γένος, τῷ μὲν προσπεφυκὸς ζῆν (ζῆ reddidit Thomas) μόνον φυτῷ παραπλήσιον, τῷ δ' ἔχειν τι σαρκῶδες δόξειεν ἂν ἔχειν τιν' αἰσθησιν. Ἀδηλον δὲ τοῦτο ποτέρως (Leon. et Camotiana πότερον) θετέον. Ἐχει δὲ τοῦτο τὸ ζῶον δύο πόρους καὶ μίαν διαίρεσιν, ἣ τε δέχεται τὴν ὑγρότητα τὴν εἰς τὴν τροφήν, καὶ ἣ πάλιν διαπέμπει τὴν ὑπολειπομένην ἐκμάδα· περίττωμα γὰρ οὐδέν ἐστι δῆλον ἔχον, ὡσπερ καὶ τᾶλλα ὀστρακώδεσμα· διὸ μάλιστα καὶ τοῦτο κἂν εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον τῶν ζῶων φυτικὸν δίκαιον καλεῖν. — διὰ μέσου δὲ λεπτὸν διάζωμα, ἐν ᾧ τὸ κύριον ὑπάρχειν εὐλογον τῆς ζωῆς. (ὑπάρχει εὐλόγως scriptum vertit Thomas.) Superest nunc locus Xenocratis de Alimento ex aquatilibus capiendo Cap. 29. Τήθηνα γίνονται ἐν βορβόρῳ καὶ φυκιφόροις ἀ-

κταῖς, εὐρίσκειται τ' ἐν βρύοις καὶ πράσοις καὶ φυνκίοις· ἔοικε φρυγῶ θαλαττίῳ μύκητι. δυσέκνιπτον δὲ ταῖς χερσὶν ἐναπολείπει ποιότητα. μάλιστα δ' αὐτῶν τὰ δερματώδη ἀκατέργαστά ἐστίν· ἀρκεῖ δὲ τοῖς νεφροῖς ἢ στόμαχον κακουρουμένοις καὶ τεινεσμῶδεσι καὶ ἰσχυαδικοῖς, τῇ τε ἄνω κοιλίᾳ μετὰ πηγάνου διδόμενα. Τέμνεται δὲ καὶ πλύνεται, ὁπῶ τε Κυρηναϊκῶ καὶ πηγάνῳ, ἀλμυρῇ τε καὶ ὄξει συναρτύεται, ἢ μετ' ὄξους καὶ προτροπῶν σὺν ἠδυόσμῳ χλωρῶ. Κάλλιστα δὲ τὰ ἐν Σμύρῃ τῆς Ἀσίας· Αἴγυπτος δὲ οὐδ' ὄλως φέρει. Quae vulgo vitiosissime scripta emendavi ex versione Rasarii, partim vero ex Codd. scriptis. Ita vulgatum μάλιστα δ' αὐτὰ δερματώδη ex Rasarii versione, vt deinceps quod vulgabatur ἰσχυαδικοῖς τε, τῆς ἄνω κοιλίας — διδόμενος. Postea sequebatur: Πλύνεται δὲ καὶ δίδεται, quod ex Rasarii versione et libro Mosquensi correxi. Denique vitiosum καὶ πρὸ τρόπου — κάλλιστοι δὲ οἱ partim ex Ras. emendavi. Margō Codicis Regii 2290. habet adscriptum Scholion ad vocem Τήθρα, ὁ σβούρδουκλας. In Lexico Graeco Thomasiai vernaculo legitur annotante Ancora: σβούρδουκλοι, οἱ φουσκαι, ἢ ψάρια, sponghe marine, pesci. Nunc videamus Plinium. Is primum 32. s. 30. *lateris dolores leniunt hippocampi tosti sumti, tetheaque similis ostreo in cibo sumta.* Idem s. 31. *Tetheae torminibus et inflationibus occurrunt. Inveniuntur hae in foliis marinis sugentia, fungorum verius generis quam piscium. Eaedem et tenesmun dissoluunt renumque vitia.* Sect. 39. *Cachecticis, quorum corpus macie conficitur, tethea vtilia sunt cum ruta ac melle.* vbi Edd. veterum scripturam *tetheae vtilis* Harduinus ex Chiffletiano libro mutavit. Addit Broterius Codicem Regium 3. Contra Editio princeps et Reg. 2. *et ea vtilia sunt* habent. Sunt haec omnia ducta e Xenocratis loco; in quo praeterea νεφροῦς ἢ στόμαχον κακουρουμένοις scribendum censeo. Nunc expedita critica ratione accedamus ad naturam ipsam animalis explicandam.

Duae sunt recentiorum sententiae de natura tethyorum

et nomine; altera Listeri de Bivaluibus p. 93. altera Bohadschii. Lister nititur his argumentis. Ab Athenaeo *τήθεα* dici pholadibus et balanibus similia, praeterea *τὸ τήθος ἀρῶ-βδάτων, λειόστρακον* vocari, et ab Hesychio *τήθεα* appellari *ἀρῶνγα*; hinc putat speciem laeuem pholadis intelligi ex eo genere, cuius concha testulis componitur, et quod in fissuris et rimis rupium viuit. Censet igitur a tubuli respiratorii forma papillari *τήθος* animal dictum. In Tabula VII. fig. 3. pinxit pholadem laeuem sub nomine *Τῆ-θος* veterum. Videamus nunc singula argumenta. Locus Athenaei est 3. p. 88. vbi post balanorum et pholadum mentionem, (quorum non forma describitur, sed succi qualitas et alimenti, quod inde ad corpus humanum infer- tur) subiunguntur haec: *τὰ δὲ τήθη παραπλήσια τοῖς προειρημένοις καὶ πολυτροφώτερα*. Deinde tanquam ex Aristotelis libris de Animalibus excerpta adduntur haec: *ὄστρεα, πίννη, ὄστρεον, μύς, κτεῖς, σὼλῆν, κόγχη, λεπὰς, τήθος, βάλανος* — *ἔστι δὲ ὁ μὲν κτεῖς τραχυόστρακος, ῥάβδατος, τὸ δὲ τήθος ἀρῶράβδατον, λειόστρακον, ἡ δὲ πίννη λεπτόστομον* etc. Sed haec eo quidem ordine in libris superstibus hodie non leguntur; nusquam autem notitia testae tethyi; nec vsquam singulari numero *τήθος* dixit Philosophus. Ex Hesychii loco multo minus arguere aliquid licebit. Is locum Iliadis 16, 747. interpretatur, vbi vrinator dicitur in mari quaerere ad cibum *τήθεα διφῶν*. Grammaticus igitur primum *τήθεα* explicat per ostrea; deinde *τὰ ἀρῶνγα ἢ ὄστρεα ζητῶν*. Tertio loco habet *τήθεα, τενάγη, ἃ προσχέουσιν οἱ ποταμοὶ, καὶ εἶδος ὄστρέων*. Idem Grammaticus alibi *ήθεα διφῶν* ex eodem Poetae loco positum *ὄστρεα ζητῶν* interpretatur. Etymologici M. auctor a verbo *τητάω, quaero*, deriuat in Homeric loco *τήτεα*, id est ostrea, addens: *τήτεα γὰρ εἰσιν, ἃ ζητοῦντες καταδύουσιν*. Vocabulum *ἀρῶνγα* in Hesychio nemo interpretari adhuc potuit; multo igitur minus arguere aliquid inde Listero licuit. Plura habent Grammatici veteres

ad locum Aristophanis *Lysistr.* 549. quae exscripsit Suidas sub vocabulo *Τήθεα* et *τήθη*, *αυία*. Nicander *Alexipharmacorum* versu 396. in remedio nominat *τήθη τε γεραϊόμενα μυίοισι* i. e. delectata muscis, in quibus videlicet habitent. Ad quem locum Interpres graecus: *τὰς ἀγρίας λεπάδας, ἃς ἡμεῖς ὠτία λέγομεν. Ὁ δ' Ἀριστοτέλης ὄστρεα, καὶ Ὀμηρος κοινῶς τὰ ὄστρεα*. Hoc vero loco multo commodius abuti potuisset Lister, vbi agrestes lepadæ esse dicuntur *tethea*. Sed grammaticis et ipsi Athenæo, qui non magis sapuit, credere non licet, sed potius sequenda sunt indicia et argumenta formæ et naturæ posita ab ipso Philosopho; quod cum facere omisisset Lister, plane a vero aberravit. De loco Homérico hoc vnum addo, Grammaticos, quibuscum Hesychius *τήθεα* interpretatur *τὰ τενάγη, vada*, videri *στήθεα* in Homero scriptum legisse, quod vocabulum eodem modo Hesychius fuit interpretatus.

Altera probabilior est sententia Bohadschii, *tethyon* esse id genus, quod Linnaeus *ascidium* vocavit, cum *ascidium* debuisset. Speciem *vescam* veterum esse *ascidium* vulgarem Linn. idem sensit; quae *ostreis* inhaeret et ab *accolis* maris comeditur, p. 123. Eadem videtur esse species descripta a Bastero *Opusc. Subsec. Tom. I. libri 2. p. 25.* *Ascidium sociale* seu *intestinale* reperit quidem Bohadsch liberum in littore, ideoque illud non adhaerere putabat; sed Gunnerus *adhaerentes* plures *saxis* aut *fucis* marinis vidit, aut *vestigia* *abruptæ* *carnis* reperit. Nempe vi maris interdum *sede* sua *abripiuntur* et in *littus* *eiiciuntur*. Manet ergo sententia Aristotelis, *tethya non moueri*. Postremæ speciei *generationem* vidisse sibi visus est Bohadsch, quam descripsit I. c. *Accuratam* *notitiæ* *Aristotelicæ* *comparationem* cum *specie* ab eo *descripta* instituit Gunnerus, *Schriften der Drontheimer Gesellschaft*, Tom. III. p. 69. *versionis* *Lipsiensis* *anni 1767.* *Poros* *duos* seu *foramina* *tuberibus* *duobus* *insita* vidit, quae *animal* *pro* *lubitu* *retrahit* et *exserit*; *pro* *canalibus* *cibi* *habet* cum Bohadschio

Gunnerus. In plurimis speciebus alterum foramen minus est, ut in sociali Gunneri. Consentiant etiam, quae de corpore incluso vagina testacea refert sed pauca Gunnerus. Graecum nomen a sugendo vel a papillis, quibus externum corpus obsitum est, et quibus adhaerere scopulis et fucis creditur. Interiorum picturam rudem dedit *Cuvier*, *Tableau élémentaire* Tab. X. Desideratur adhuc accuratior anatomia huius generis; sed nervos et branchias curate descripsit *Cuvier*, *Leçons d'Anatomie comparée* Tom. III. p. 312.

[*χρῶμα — ὠχρόν — ἐρυθρόν.*] *Ascidia papillosa coccineis papillis obsita est; gelatinosa tota glabra et colore coccineo imbuta, auctore Bohadsch; pallidum seu flauo virescentem colorem in Asc. intestinali seu sociali testatur Gunner l. c.*

4. *ἀκαληφῶν*] Edd. pr. V. R. A. *ἀκαλύφων*. Versio Thomae *akaliforum*. Deinceps vulgatum *προσπέφυκε μὲν γὰρ ex Medic. et Rhen. correxit Camus.*

[*τὸ σῶμα — αὐτοῦ*] Vulgatum *αὐτῆς ex Rhen. correxi. Ceterum στόμα idem cum Mediceo habet.*

[*προσέχεται*] *προσδέχεται Rhen. προσέρχεται reddidit Thomas accedit.*

[*ἐπανοιδεῖν*] *tumefaciat Thomas. Deinceps post ζῆ ex Rhen. δὲ interserui.*

[*ἀπ' ὀστρέου*] *Rhen. ἀπὸ στρεοῦ. quasi de testa vivit Gaza. le rocher leur est pour la vie ce que la coquille est aux autres testacées vertit Camus, nempe ex altero loco infra 8. c. 2.*

[*ἀντέχεται*] *Rhen. γὰρ addit cum versione Thomae; ex iisdem τι post sequens κἄν inserui. Verbum κατεσθίει omittit Med. cum Rhen.*

[*ὃ, ἐάν τι*] *Ita Rhen. pro ἄν τι. Deinceps ordinem vulgarem καὶ ἐχίνους καὶ κτένας ex Rhen. mutavi; indidem vulgatum δὲ οὐδὲν παντελῶς φαίνεται. Versio Thomae scriptum reddidit περίττωμα δὲ παντελῶς οὐ φαίνεται.*

5. ἔστι δὲ γένη τῶν] Med. φυτοῖς ἐστι· γένη τῶν ἀκαλήφων ἐστι δύο. Rhen. φυτοῖς· γένη δὲ τῶν ἀκαλειφῶν δύο. *plantis est. Genera autem versio Thomae.*

οἶαι γίγνονται] Rhen. καὶ γίνονται. Deinde idem στρουφνάν. *solidam versio Thomae.*

μαδαραῖ] Versio Thomae: *sunt enim et pili rari. Camus: leur chair se dissout.*

καὶ ὄλας] Sic vulgatum ὄλας ex Rhen. et versione Thomae corrige. Rhen. ἀφαιρεῖσθαι οὐ δύνανται habet ordine mutato. Deinceps *πονοῦσι* δὲ scriptum vertit Thomas. *εἰσδύονται* pro *ἐνδύονται* scripsi ex Rhen.

τῶν μαλακοστράκων] Articulum hic et ante ὄστρακοδέρμων, tum τε post ὅσα ex Medic. inseruit Camus. Duo vrticarum genera breuiter a loco distinguit infra 5, 16. De Partibus 4, 5. ἄς δὲ καλοῦσιν οἱ μὲν κνίδας, οἱ δ' ἀκαλήφας, ἔστι μὲν οὐκ ὄστρακόδερμον, ἀλλ' ἔξω (πίπτον inserit Camotiana) τῶν διηρημένων γενῶν· ἐπαμφοτερίζει δὲ τοῦτο καὶ φυτῶ καὶ ζώῳ τὴν φύσιν· τῷ μὲν γὰρ ἀπολελῦσθαι καὶ προσπίπτειν πρὸς τὴν τροφήν ἐνίας αὐτῶν ζωϊκόν ἐστι, καὶ τῷ αἰσθάνεσθαι τῶν προσπιπτόντων ἔτι δὲ καὶ τῇ τοῦ σώματος τραχύτητι χρῆται πρὸς σωτηρίαν. Τῷ δ' εὐτελές (imperfectum Gazae) εἶναι καὶ προσφύεσθαι ταχέως ταῖς πέτραις τῷ γένει τῶν φυτῶν παραπλήσιον, καὶ τῷ περιττώμα μηδὲν ἔχειν φανερόν, στόμα δ' ἔχειν. Supra 1, 1. ἐνια τὴν μὲν τροφήν ἐν τῷ ὑγρῷ ποιῆται καὶ οὐ δύναται ζῆν ἐκτὸς, οὐ μέντοι δέχεται οὔτε τὸν ἀέρα οὔτε τὸ ὑγρὸν, οἷον ἀκαλήφαι καὶ τὰ ὄστραα. i. e. nec vt homo per pulmonem, nec vt pisces per branchias respirant. Ibidem paulo postea: οἷον ἐστι γένος τι τῆς καλουμένης ἀκαλήφης· τούτων γὰρ τινες νύκτωρ ἀπολυόμενα νέμονται· πολλὰ δὲ ἀπολελυμένα μὲν ἐστι, ἀκίνητα δὲ, οἷον ὄστραα καὶ τὰ καλούμενα ὀλοθούρια. Haec omnia Plinius 9. s. 68. ita in vnum contulit: *Vrticae noctu vagantur, noctuque mutant. Carnosae frondis his natura, et carne vescuntur. Vis pruritu mordax, eademque quae terrestis vrticae. Contrahit*

ergo se quam maxime rigens, ac praeternatante pisciculo frondem suam spargit complectensque deuorat: alias marcenti similis et iactari se passa fluctu algae vice, contactos pisces attrituque petrae scalpentes prurimum inuadit. Eadem noctu pectines et echinos perquirat: dum admoueri sibi manum sentit, colorem mutat et contrahitur. Tacta vredinem mittit, paulumque si fuit interualli, absconditur. Ora ei in radice esse traduntur: excrementa per summa tenui fistula reddi. Postrema sumta sunt ex libri 8. c. 2. vbi vrticis, vt ostreis, in superiore parte πόρον esse ait, quo excernatur cibus assumtus. Hinc interpretaberis verba supra posita: περίτρωμα δὲ φανερόν οὐδὲν φαίνεται ἔχουσα. Caute loquitur Philosophus: excrementa nulla apparent; habet tamen meatum, vt ostrea, excrementis emittendis idoneum. Quaedam Plinius vel potius is, quem sequitur, egregie explicauit, veluti *carnosae frondis natura — frondem suam spargit*, quae Philosophus obscurius significauit comparatione polypi: καὶ προσέχεται καθάπερ ὁ πολύπους ταῖς πλεκάναις οὕτως etc. Similes igitur cirrhus vrticis tribuit brachiis polypi. Sed aliunde admiscuit et noua Plinius haec: *contrahit — rigens*: deinde: *alias marcenti — algae vice*: postea: *colorem mutat et contrahitur*: denique: *paulumque — absconditur*. Fabulae similia videntur esse illa: *attrituque petrae — prurimum*. Aelianus H. A. 7, 35. a bruma magis esui esse vrticas monet, etiam prurimum a tactu annotans. Apparationem ad coenam et vires medicas docet Xenocrates cap. 16. Diphilus Athenaei 3. p. 90. prurimum excitare affirmat, qui illas colligunt, nisi manus antea vnguento munierint. Medusae Linnaei os in inferiore parte, Actiniae in superiore parte habent. Cf. Gronouius ad Plinii IX. p. 160. Fistulam excrementi reperire non potuit Réaumur Mémoires de l'Acad. 1710. p. 467. qui omnes vrticas motu progressiuo sed lento gaudere contra Aristotelem asserit. Viuiparas vidit idem eas species, quas incolae prouinciae Pictauiensis *cult*

de chevaux et culs d'anes appellant. Pruredinem in nulla expertus est. Verum is Actinias potius quam Medusas Linnæi vidisse et descripsisse videtur.

CAPVT VII.

συγγενικοῖς] Rhen. *γενικοῖς*. Deinde vulgo *ἀνδρίνη* erat. *ἀνδρήνη* Med. Rhen. *ἀρδρήνη* Vat. Versio Thomae *antrebana* habet. Postea *πᾶσι* ante *τοῖς τοιούτοις* ex Med. et versione Thomae inserui.

κολεῶ] Rhen. *κουλεῶ*. Sequens *κάραβος* pro vulgato *κάνθαρος* ex Ald. M. Canis. R. Rhen. versione Thomae dedit Camus. *fullo* vertit Gaza.

κανθαροῖς] Medic. *κάνθαρος*. Sequens *ἄλλα* ex Medic. et Rhen. addidi. Postea *καὶ περὶ τὴν κοιλίαν* omisso τὸ Rhen.

τὸ νῶτόν ἐστιν] Rhen. *τὸ* et *ἐστιν* omisit; idem deinceps *μικρὰ* habet.

ταῖς ἐντομαῖς] Rhen. articulum omisit. *entomis* vertit Thomas. Sequens *πλὴν ὅσα* pro *πλὴν ἃ* ex Rhen. dedit, qui postea simplex *ψύχεται* habet.

2. *καὶ ἡ κεφαλὴ*] Rhen. copulam *καὶ* omisit, sequens *ξῆ* prius versio Thomae. Postea negationem ante alterum *ξῆ* tollit Rhen. †

ἐπὶ τὴν τομὴν] Gaza cum Scoto vertit *caput versus*, vnde eum *κεφαλὴν* scriptum legisse suspicabatur Scaliger: *προτομὴν* malebat Robertus Constantinus: *incisionem* vertit Thomas.

Notitia scolopendreae huius terrestris paulo accuratior est in Nicandri Theriacis versu 812. vbi *ἀμφικαρῆς* vocatur. Ad quem locum auctor Scholii: *Ψευδῶς δέ φησιν. οὐ γὰρ ἐστὶν (δικέφαλος), ἀλλ' ὡς Ἀριστοτέλης φησὶν, εἰς τοῦπίσω πολλάκις ἔρπει, καὶ παρέχει δόξαν τοῦ δικέφαλος εἶναι.* Nicandrum contra graeci interpretis criminationem defendere suscepit Robertus Constantinus, medicus Geneuensis doctissimus, in Dissertatione de scolop-

pendra, inserta Lexico Crispini, quod vulgo deinde etiam Septemvirale dici coepit, sub hac voce, quam totam ad verbum transcripsit, partim contraxit H. Stephanus in Thes. Gr. Lat. sed non nominavit auctorem, quod tanto viro indignum erat. Hinc in vulgus pervenit opinio a Constantino proposita, eamque etiam Gallus Camus in Commentariis secutus est. Itaque postulat hic locus, ut in eandem disputationem descendam atque opinionem Constantini accurate perquiram atque examinem. Quod attinet igitur ad locum Nicandri, hic tanquam poeta vulgi superstitiosa et falsa opinione potuit impune abuti. Sed graecus eius interpres, quod errorem poetae et vulgi annotasset, reprehensionem non merebatur, sed laudem. Locus Aristotelis, quo ille nititur, hodie non extat. Similem poetae locum explicat Hesychius in voce *Ἀμφὶ δὲ σφάγανον. ζῶόν τι πολύποον, σκολόπενδρα καλούμενον*. In locis Aristotelicis omnibus, ubi scolopendrae fit mentio, nulla nota peculiaris editur, unde animal agnoscere liceat. Vide histor. 1, 5. 2, 14. 4, 7. 9, 37.

Scolopendrae naturam, ut explicaret obscuram, Rob. Constantinus confugit ad etymologiam, et vocabulum a voce *σκόλοψ* et *ἔδρα* arcessit, ut animal sit, quod palum vel aculeum in sede vel ano infixum gerat, *σκολοπέδρα*, atque inserta littera *ν*, *σκολόπενδρα*. Omnium igitur primum insectum illud, quod inter tithymalos saepius reperitur, octipes, dorso laevi et variegato, aculeoque in externa corporis parte eminente armatum, hoc nomine appellatum fuisse putavit. Est autem larva papilionis in esularum vel euphorbiarum genere habitans, cui similes aculeatae in aliis plantis reperiuntur. Atque ad hoc genus refert locum Theophrasti corruptum et lacunosum historiae plantarum 7, 11. ubi de radice gladioli est: *πολλὰς δὲ ἐνρίσκουσι ταῖς σκολοπίαις· χაίρει γὰρ καὶ συλλέγει τὸ ζῶον*. quae Gaza vertit: *Permultas iuxta eam scolopendras reperiunt; gaudent enim ea herba, frequentesque congregan-*

tur in eam. Constantinus ibi εὐρίσκουσι τὰς σκολοπίαις — συλλέγεται scribi voluit. Sed ne sic quidem vel sanatus est, vel versioni Gazae accommodatus. Heinsius edidit, nescio quo auctore, εὐρίσκουσι παρὰ ταῖς σκολοπίαις — συλλέγεται, qua scriptura sensus etiam magis et obscuratur et peruertitur. Mihi quidem recte Conr. Gesner. παρὰ ταῖς σκολοπιαιῖς interpretatus esse videtur *cubilibus vel cumulis talparum*. Nam talpam σκόλοψ Atticis vocatam fuisse, aliunde constat. Comparata dicta in Lexico Gr. Vt vero a μύρμηξ venit μυρμηκιά, sedes et cubile formicarum, ita a σκόλοψ pariter est σκολοπιά. Huius scolopendrae morsum venenatum facit Constantinus. Alterum genus scolopendrae facit simile priori corporis forma notisque dorsi rubris, ex erucarum genere, hirsutum, multipes et arcuatim repens, etiam vitibus noxium, quod a Gallis *châtte velue* vocetur. Hanc scolopendram etiam ζούλον vocatam fuisse narrat. Tertiam scolopendram terrestrem esse eam, quae proprie μύριόπους, latine *millepeda* vocetur, corpore oblongo, lato, plano, tergore squammatim compacto, breuiter, quae etiam hodie scolopendra apud nativae curiosos audit. Hanc tertiam speciem ait a Nicandro in loco supra posito descriptam; secundam vero nomine ζούλου ab illo significatam esse. Errorem viri docti, qui putavit huic tertiae et primae scolopendrae geminum esse os et caput, facile temporibus iis, quibus ista scripsit, condono. Sed nescio, quomodo potuerit ad secundum genus referre hunc Aristotelis locum. Scolopendram denique marinam a secundae similitudine vocatam censuit, et ad eam refert picturam a Rondeletio positam. Herbam autem scolopendrion a similitudine scolopendrae terrestris secundae appellatam voluit, quoniam habet folia laciniata et incisa more polypodii, subter autem notulis rubris distincta atque hirsuta, oblonga, flavescentia. Equidem in tota hac viri docti disputatione uti subtilitatem et sagacitatem ingenii in vestiganda nominis etymologia admiror et

laudo, ita scriptorum graecorum et Grammaticorum auctoritatem desidero, denique infantiam studii rerum naturalium agnosco atque excuso. De marinis scolopendris quid mihi videatur, dicam infra ad 9, 24, 4. Terrestrium nullam equidem diuersitatem descriptam vel manifesto notatam reperio; sed agnosco genus a Linnaeo etiam vetere nomine appellatum, cuius plures sunt species, quarum indigenas Graeciae nondum cognitae habemus.

οἶον γλωτταν] Ex Med. et versione Thomae et Alberti inserui οἶον. Deinceps εἰς αὐτήν dedi ex Rhen. pro αὐτό; ex eodem et versione Thomae post μαλακὸν addidi verbum ἐστί.

3. καὶ οἱ μύωπες δέ] Ex Rhen. δέ inserui. *moipes istri* habet versio Thomae.

ἐν ἅπασιν — ὀπισθοκέντροις] Contra de Part. anim. 4, 5. vbi est de linguiformi ἐπιβοσκίδι, addit: ὅσα δὲ μὴ ἐστὶν ἐμπροσθόκεντρα, ἐν τῷ στόματι ἔχει τὸ τοιοῦτον μόριον, οἶον τὸ τῶν μυρμηκῶν γένος, καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἕτερον. Vitium est manifestum; formicae enim feminae et operariae aculeum posticum habent. Itaque scribendum ἐμπροσθόκεντρα ἐν τῷ στόματι, ὀπισθεν ἔχει, aut ἐμπροσθόκεντρα, ἐν τῷ ὀπισθεν ἔχει.

4. καὶ μόνον δὴ τοῦτο] Vulgatum καὶ μόνον δὴ τ. ἐντόμων τοῦτον ex Rhen. correxi.

μακρόκερκον] Vulgatum μακρόκεντρον ex quatuor Codd. versione Scoti correxit Camus. Addo Rhen.

ἔτι δὲ χηλᾶς] Rhen. ὅτι τε χηλᾶς — τοῦτο καὶ τὸ habet. Male Medic. ἔτι δὲ χολήν ἔχει.

σκορπιῶδες] Phalangium scorpioides Linnaei.

οὐδὲν δ' ἐστὶν ὀπισθόκεντρον δίπτερον μόνον] Ita vulgatum scripturam οὐδὲν δὲ ἐστὶν δίπτερον ὀπισθ. ex Med. Rhen. et versione Thomae correxi. Plinius: *nullum, cui aculeus in alio, bipenne est.* Idem antea: *nullum, cui telum in ore, pluribus quam binis aduolat pennis.*

ἀνορθόσπυγιος] Rhen. ἀνορθόσπυγιος. Post ὀμμάτων ex

Med. et Rhen. ἔχει inseruit Camus. *habent quaedam* versio Thomae.

5. ψυχὰ καὶ κάραβοι] *Papilionis et fullonis* Gaza, qui et supra κάραβον *fullonem* interpretatus est. Albertus haec omisit. Thomae versio habet *plinchae et carabi*. Camus *Psycha* retulit ex ea versione in Indice nominum, quibus vititur Thomas in nominibus graecis reddendis. In Vatico margo κάνθαροι adscriptum habet.

ὅσα δέ] Rhen. ἂ δέ. Deinde idem *καμπόμενα*. Hesychius: *πηδάλια, τῶν ἀκρίδων οἱ ὀπίσθιοι πόδες.*

διαφορὰς] Malim *διάφορα*. Deinde vulgabatur οὕτως *σαρκώδης*. Rhen. οὔτε *σαρ.* dedit. *intra ostracodea fit carnea* versio Thomae, quae scriptum sequitur *οἶον τὸ ἐντὸς τῶν ὀστρακωδῶν γίνεταί σαρκῶδες*. quam scripturam equidem praefero.

6. διὸ καὶ οὔτε ἄκανθαν] Rhen. et versio Thomae καὶ omisit. Deinceps οὔθ' οἶον *σηπίειον* Med. *setruum* est in versione Thomae.

οὐδὲν δεῖται] Ita pro οὐ προσδεῖται Med. Rhen. nisi quod Med. οὐθέν habet.

ταῦτα καὶ τοιαῦτά ἐστιν] Ita pro vulgatis *τοιαῦτα καὶ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον* Medic. et Thomae versio. Contra Rhen. *τοιαῦτα* omissis reliquis habet. *ταῦτα καὶ τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον* Vatic.

7. ἐντὸς δ' εὐθύς] Ita pro vulgatis *ἐντὸς δὲ τοῦ κύτους* ex Medic. Rhen. et versione Thomae dedit Camus. *intra sinum* Gaza. Post *ἐντερον* intersertum ἐστὶν omittunt Med. R. A. Rhen.

ὀλίγοις] Ald. Junt. ὀλίγος, Bas. ὀλίγοι, vulgo ὀλίγον, quod ex Canis. R. A. Rhen. versione Thomae et Gazae correxit Camus, addens locum Plinii 11. c. 4. *nihil intus nisi admodum paucis intestinum implicatum*. Addo Scoti vel Alberti versionem. Ceterum pro ἔχει Rhen. et versio Thomae ἔχον habent.

σπλάγγνον] Thomae versio *σπλάγγνα viscera* reddidit.

ἢ ἀπλοῦν ἢ ἐλλιγμένον] Medic. alterum ἢ omisit; Rhen. utrumque, et praeterea ἐλλιγμένον habet. Idem articulum ante ἀκρίδες omisit. Albertus vertit: *intestinum plenum aliquantulum inuolutum sicut locusta.*

ἄλλων ζώων] Vulgo intersertum δὲ auctore Rhen. omisit. ὀπισθοκέντροις] Hoc vulgato ἐμπροσθοκέντροις Camus ex Canis. Reg. substituit. Plinius 11. s. 32. *νιῦν hoc ex iis quae vivunt et sine ore est. Pro eo quiddam aculeatorum linguis simile et hoc in pectore, quo rorem lambunt; pectus ipsum fistulosum: hoc canunt aethetae, ut diximus. De cetero in ventre nihil est. — Iisdem solis nullum ad excrementa corporis foramen.* Postremum de suo addidit Plinius falsum, cetera bene interpretatus, imprimis situm τοῦ γλωττοειδοῦς in pectore bene addidit, cum Philosophus naturam tantum eius dixerit, μακρὸν, συμφυῆς καὶ ἀδιάσχιτον. Gaza vertit *prolixum, compactum indivisumque.* Vereor ne in συμφυεῖ reddendo aberrauerit. συμφυῆς enim alibi in balanis dixit, quod undique cohaeret clausum; quare potius hic fere συνώνυμον vocabulo ἀδιάσχιτον esse videtur. *Compactum* certe non est. Camus contra: *continue à sa tête et d'une seule piece*, propius a vero. Ortum enim e collo rostrum pectori asseritur. Hinc ἀύχενουρηγῶτὰ vocavit Gallus Dumeril hunc insectorum ordinem. Noster de Partib. 4, 5. τὸ δὲ τῶν τεττίγων γένος — τὸ αὐτὸ μόριον ἔχει στόμα καὶ γλωτταν συμπεφυκὸς, δι' οὗ καθαπερεὶ διὰ ῥύγχους δέχεται τὴν τροφήν ἀπὸ τῶν ὑγρῶν. Ceterum Sylburgius scriptum malebat τούτῳ μακρὸν, quod equidem probo. De natura et partibus cicadarum vide dicenda ad 5, 30. et infra ad 4. c. 9.

ἀχέτας] Rhen. ἀσχέτας, deinceps cum Medic. Canis. διάζωμα dedit pro vulgato ὑπόζωμα. Versio Thomae τεττιγόνια vertit *cicadalia.*

8. τινές φασι] Rhen. φασί τινες habet, deinde rectius cum Medic. Canis. ἐμπειρικῶν pro vulgato ἐμπορικῶν, quod recepit etiam Camus. *expertorum* versio Thomae. Ceterum

Casaubonus in sequentibus legi malebat ἕτεροι δὲ — ἄλλοι δὲ, quo melius apodosi initio οἱ μὲν responderet.

δοκίους, μέλινα] Vulgatum δοκοῖς ex M. Canis. Rhen. correxi. Praeterea ἀμέλινα M. Rhen. Deinceps στρογγύλα δὲ Rhen. cum versione Thomae.

καὶ ἀσπίσιν] Ex Rhen. copulam καὶ inserui. scutis vertit Thomas. Idem Rhen. postea καὶ ἄλλα ὅμοια — πτερύγια ἔχει cum versione Thomae habet.

λαβέσθαι] Thomas capi vertit. Post ἄκρω Rhen. αὐτοῦ additum habet, versio Thomae summmitate ipsa, igitur αὐτῷ expressit.

ζώων ἀπάντων] Ita Rhen. pro πάντων cum Med. Deinceps verba τὰ τ' ἐντὸς καὶ τὰ ἐκτὸς ita contrahit Medic. τὰ τ' ἐκτὸς καὶ περὶ ἕκαστον γένος ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. Etiam Rhen. copulam ante ἰδίᾳ omittit.

C A P V T VIII.

ὑπάρχουσιν] Rhen. ὑπάρχει — ἐλάττους εἰσὶν. εἰσὶ δέ. Deinceps vulgatum καὶ ἔτι πρὸς τούτοις ex eodem correxi et Med. et versione Thomae. Postea vulgatum φαίνονται ex M. V. R. Rhen. emendavit Camus. Denique γένος ἐν Med. Can. Rhen.

2. τοῦτο γὰρ] Ita pro τοῦτο μὲν γὰρ scripsi ex Rhen. Deinceps vulgatum ὀφθαλμοὺς μὲν γὰρ ἐν τῷ φανερωῷ correxi ex Med. et Rhen.

πάντα ἔχοντες] Male Rhen. πάντες. Sequens κυκλώπιον Thomas vertit: et quod in circuitu ringue, suprascripto album. Postea ταῦτα πάντα pro ταῦτα dedi ex Med. Canis. et versione Thomae. Denique vulgatum ἔξω τούτων οὐδὲν σημαίνει ex Rhen. et versione Thomae correxi.

ἐν τῇ γενέσει] Praepositionem ἐν omittit Rhen. Deinceps πληρουμένης dat cum Med. γεννήσει Reg. ορθὰ natura versio Guilhelmi habet. Postea vulgatum ἢ συνάπτει τὸ νεῦρον ex M. Canis. Rhen. Veneto et versione Thomae correxi. τῷ νεύρω Vat.

τοὺς ἄνω χαυλιόδοντας] Aelianus H. A. 11, 37. χαυλιόδοντα τὰ ὑποφαίνοντα ἔξω τοὺς ὀδόντας, ὅς ὁ ἄγριος, σπάλαξ. Suidas in τυφλότερος ἀσπάλακος haec habet: φησὶ δ' αὐτὸν Στησίμβροτος ὑπὸ τῆς Γῆς τυφλωθῆναι διὰ τὸ φθεῖρειν τοὺς καρπούς· ἔχει γὰρ ὀδόντας μακρωτάτους, καὶ ῥύγχος ὡσπερ γαλῆς (forte μυγαλῆς) καὶ πόδας ὡς ἄρκτου. Quae exscripsit Apostolius Prov. 19, 65. Nunc de re videamus. Oculos in vulgari nostra talpa quanquam minutos, manifestos tamen, si paulum pilos dimoueas, agnosces. Igitur merito genus aliud intelligi suspicari oportebat, quod in Syria demum reperiunt descripsit Gallus Olivier in Itinerario et cum Aristotelico comparauit nomine graeco appellatum. Hoc enim oculos manifestos non habet, sed sub cute latentes. Quod ad duos neruos crassos attinet, quos e vicinia medullae oblongatae ortos ad maxillae superioris dentes exsertos tendere iuxta oculorum sedes ait Philosophus, videtur ille quidem negare vsum opticorum neruorum aspalaci; nihilo tamen minus suspicari licet, in hoc etiam genere, velut in vulgari talpa, propter viciniam vtriusque neruorum paris spectatorem facile falli. Zinn in Comment. Goett. Tom. IV. p. 192. de oculo talpae ita: *Neruus opticus talpae longus et gracillimus ortus communi origine cum neruo maximo proboscidem adeunte, cranio egressus longo itinere obliquus super musculum proboscidis introrsum et paulum extrorsum fertur, et oculi parti posteriori sphaericcae, multa carne obductae, in axi fere optica inseritur.*

3. καὶ τὰ αἰσθητήρια] Gaza vertit: *ergo in nonnullis vel ipsae sensoriae partes latissime patent.* Camus importunum καὶ non reddidit, quod equidem tollendum et deinceps τὰ μέντοι τῶν ὀμμάτων scribendum suspicor.

τὴν γλῶτταν ἔχουσιν] Rhen. verbum omisit.

4. τὴν γλῶτταν ἔχουσι μὲν] Med. Rhen. τὴν γλ. omitunt. Idem κωφίοις habent. Praeterea Rhen. ὀστώδη γὰρ — ἀπολελυμένην ἔχουσιν dedit, vbi vulgo ἔχουσιν

deerat, et *τε* post *ὄστώδη* insertum legebatur. Ceterum in verbis excusabis *ἀνακολουθίαν* structuræ. De re ita Observationes anatomicae Collegii priuati Amstelod. Part. I. p. 40. *Id quod lingua vulgo dicitur, proprie non est lingua; nam in superiori palato haeret, ita ut cibus sub ea trans-eat; sed est glandulosa quaedam substantia alba, mollis; humida, et quæ puncta aut alio modo laesa se miro modo cominouet.* Ex cyprino pinxit eam *Collins*, sed irritabilitatem nemo alius annotauit. In Gadis eodem in loco glandulae duae sitae sunt, quas *Monrous* cum humanis tonsillis male comparauit.

[*μη σκοπουμένοις*] Temere scripturam Med. V. R. Rhen. Ven. et versionis Thomae *μὲν* recepit *Camus*. Deinceps πολλοῖς *χαίρει* Med. *propriis enim multis* versio Thomae, sed suprascripto *a* et syllaba *is* punctis suppositis damnata. Rhen. plane omisit vocabulum. Deinde *ἀμίας* *Camot*. Postea vulgatum *καὶ τὸ πῖον τῶν* ex Med. Rhen. correxi. Versio Thomae: *genus amiae capiunt magis esca, et quidem pinguium piscium.* Legit igitur scriptum *τὸ τῆς ἀμίας γένος λαμβάνουσι δελέατι καὶ μὲν τῶν πίωνων ἰχθύων.*

[*ἐν τῇ γεύσει*] Ex Rhen. *ἐν* inserui; idem sequens *ἐν τῇ* omittit. Deinde *ὃ γάρ τις εἶναι* Rhen. *τις* etiam ex M. *Canis*. R. A. annotauit *Camus*, et *ὃ* pro *ὅ* ex M. *Canis*. *quod enim utique aliquibus esse videbitur Thomae versio.*

5. [*τυφλά*] Foramina narium in plurimis piscium loco solito adsunt et neruos suos recipiunt. Quae vero foramina cum branchiis habere communionem ait, forte intellexit ea, quae post oculos squalorum et raiarum posita aquam marinam emittunt. Sed haec narium locum non occupant consuetum.

[*τριηρῶν*] Thomas *galearum* verit. Sequens *ὁμως* vulgato *ὁμοίως* ex Med. Rhen. et Thoma substituit *Camus*. Postea vulgatum *ἀθρόον* ex Med. et Thoma in *ἀθρόους* mutauit *Camus*; equidem *ἀθρόως* *Canis*. Rhen. recepi. Alia est ratio in sequenti *ἀθρόους*. Denique *ἐξωκείλειν*

Rhen. ἐξοκείλειν Med. *attelebare* Thomas, qui praeterea συμβαίνει ἐπὶ omissio καὶ legit, μονοξύλοις *fustibus* vertit, denique *sonantes multos ex ipsis* vertens legit ψοφοῦντες πολλοὺς ἐξ αὐτῶν.

7. πολλοὺς ἀθρόους] Thomas *multos valde* vertit. Deinceps τῆς ῥύμης dedi ex Rhen. Vulgo τῆς deest. κόπησ ῥεπι, ῥύμης *motus scafae* vertit Thomas. Postea vulgatum *συγκυκλώσονται* mutauit. Med. *κυκλώσσει* dat cum Rhen. *συγκυκλώσων* Canis. *quousque utique circumderint* Thomas. In Rhen. est ὅτε ἂν βούλωνται, deinde λίθους. Albertus habet *percutiunt asseres*.

8. περιβάλλονται] Rhen. περιβάλλεται. Deinceps vulgatum *συγκλείσαι* ex Rhen. correxi. *circumcludantur* Thomae versio.

9. ἐκ πάντων πολλῶν] Rhen. εἰς π. π. male. Sequens ἄττα ex Med. Canis. inserui. Postea κόττους ex Gazae versione substituit Sylburgius. Antea enim erat βοίτους. Aldina cum R. A. κοίτους dat. κόττους Venetus, Med. Can. Rhen. Versio Thomae: *cottos hos venantur*. Gesner p. 476. malebat βοῖτους, quos gobiones fluuiatiles interpretabatur. Post κόττους vulgo intersertum καὶ omisi cum Thomae.

τὰ δ' ἐκπίπτει] Ita Med. ἐμπίπτει Rhen. Vatic. ἐκπίπτουσι Junt. Camot. ἐσπίπτει Reg. Vulgo ἐμπίπτουσι. Deinceps περιφερόμενα Rhen. *egrediuntur delati* versio Thomae.

10. ὄξυκόους] Ita cum M. Rhen. hic et paulo post ὄξυκοοι. Contra suadente Sylburgio ex V. R. ὄξυηκόους utrobique dedit Camus. Deinceps τοὺς ἰχθύς vulgato ἰχθύας substitui ex Rhen. Ceterum post φανερόν Albertus haec addit: *Audiunt non per instrumentum auditus, quod non habent; sed forte sub branchis expanditur tympanum auditus eorum, quod immutatur a sonis*. Sed fefellit hominem coniectura. Tympanum non magis adest, quam meatus externus, sed ductus semicirculares cum sacco lapillos includente, qui ossiculorum auditus vicem gerunt. Sonus igitur per ossa percussa capitis propagatur eo vsque.

ἐκ τοῦ διατρίβοντος] Vulgatum λέγειν δὲ τοῦτο τοὺς δια-
τρο. ex Rhen. correxi. Med. λέγειν δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ διατρο.
Post θάλατταν vulgo interserta διὰ τὸ omittit uterque
Codex.

χορέμψ] Vatic. χορέψ. Med. cum Rhen. omittit. *Kiremis*
versio Thomae. Albertus tria tantum nomina postuit, in
iisque est *jeremys*. Deinceps *σάρπη* Rhen. cum Veneto.
Postea *χορέμψ* Rhen. Medic. *χορμίς* Vat. sed supra ο scri-
pto ε. Denique *μάλιστα* pro *μᾶλλον* Rhen. Audiamus nunc
Aelianum H. A. 9, 7. *Λιθοὴν ἀγαθὸν καὶ ὄξυτατον τὸν λά-
βρακα Ἀριστοτέλης εἶναί φησι, καὶ μέντοι καὶ τὸν χορέμψ
καὶ τὴν σάλπη καὶ τὸν κεστρέα. Πυνθανομαί τε τὸν λά-
βρακα σαφῶς εἰδέναι, ὅτι ἄρα ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ λιθί-
διόν ἐστι, καὶ χειμῶνος τοῦτο ψυχρότατον γίνεται καὶ λυ-
πεῖ αὐτὸν ἰσχυρῶς· ταύτη τοι καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν
τοῦ ἔτους ἀλειώνει αὐτὸν, καὶ ἐπινοεῖν τῇ φύξει τῇ ἐκ τοῦ
λίθου φάρμακον τοῦτο καὶ μάλα γε ἀντίπαλον. Καὶ χορέ-
μψ δὲ τὸ αὐτὸ ποιεῖν καὶ φάρον καὶ σκίαιναν πέπυσμαι·
ἔχει γὰρ τὸν ὅμοιον λίθον καὶ ταῦτα.* cuius loci altera
pars ducta est ex nostri H. A. 8, 19. vbi *χορμίς* edebatur.
De nomine plura dixi in Histor. litter. piscium p. 98. H. 1.
simul vides vestigia veritatis a veteribus agnitae in vsu la-
pillorum capitis ad auditum. Vides praeterea piscem *χορέμψ*
pariter omissum ab Aeliano et scripturam *χορμίς* ab eo fir-
matam. Plinius 10. s. 89. *pisces quidem auditus nec fora-
mina habent: audire tamen palam est.— Itaque produntur
etiam clarissime audire mugil, lupus, salpa, chromis, et
ideo in vado vivere.* Postrema sunt aut mutila aut ineptis-
simo loco addita.

11. ὄσφρησεως ἔχει] Verbum omisit Rhen. Deinde vul-
gatum τῶν ἰχθύων οἱ πλείστοι mutavi ex Rhen. ordinem.
Postea ex Med. Canis. Rhen. et versione Scoti inserui verba
οἱ δ' ἄλλοι τούτων ἦπτον. Denique τοῖς τε δελέασι dedi ex
Rhen. cum vulgo esset τοῖς δελέασί τε.

ἢ σάλπη] Vatic. οἱ σάλπιοι. Deinde post πολλοὶ V. R. A.

omittunt verba τῶν ἰχθύων. Postea σπηλαιῶ Med. Abhinc vulgatum προσκαλέσασθαι ex Rhen. correxi. *provocare* versio Thomae. Denique vulgatum εἰς τὴν ἄγραν ex Rhen. Can. correxi. Med. προσκαλ. εἰς τὴν θήραν.

ἐπαλείφουσι] Ita pro περιαλείφουσι Rhen. *circumungunt frixurae odoribus* Thomae versio. Deinceps ἡ ἐγγέλη Med. τιθέασι δὲ Rhen. Postea ἡθμόν vulgato ἰσθμόν substitui ex M. Rhen. et versione Thomae. Denique vulgatum πάντες φέρονται μᾶλλον ex Rhen. correxi. φέρονται θᾶττον Med. Canis. Pro ὅλως δὲ Thomas ὅλως δὴ legisse videtur *utique* vertens. Plinius: *quosdam et speluncis latentes salsamento illitis faucibus scopuli piscator expellit, velut sui cadaueris agnitionem fugientes.* De quo loco iudicavit bene Victorius Var. Lect. 9, 1. Albertus habet: *vase enim testeo salsa accepto a piscatoribus et posito in aqua ante cauernam, in qua habitat, intrabit in vas.* Idem pro salpa alios nominat pisces ita: *ut barbelli per cadauer et cancri per carnem retro ad nauim suspensam.* Addit: *et Aristoteles dicit, quod illi qui cerebri vocantur siue ceribiae capiuntur per branchos, quum foetidis imbuti fuerunt.*

12. ἡ τῆς κνίσσης] Rhen. τῆς omisit. Deinceps ῥύακες Rhen. *ryades* Thomae, *vanareyz* Alberto. Cf. infra 8, 13. et ad Aeliani H. A. 9, 46. Postea vulgatum πλύσμα ex Med. Can. Rhen. correxi. πήλωσμα Edd. pr. et Vaticani Sylburg primus mutauit. πόλισμα Reg. Verum habuit Gaza. *lauatura piscium* Alberto. Denique vulgatum ἐγγυθείσης ex Vat. Rhen. versione Thomae (vbi est *hauratorio effuso*) et Gazae emendauit Camus, et ante eum Sylburgio suadente Duval.

13. τάχιστ' ὀσφραίνεσθαι] Ita pro ταχὺ Rhen. versio Thomae. Pro γένηται αἷμα Casaubonus χέηται malebat: *sanguis effusus est* Gaza vertit. Deinceps vulgatum ὅλως μὲν ἐὰν σαπρῶ — δελεάση εἰς τὸν κύρτον ex Med. Canis. Reg. correxit Camus. *totaliter autem si quis — in venatione ad hamum* versio Thomae. In Rhen. vulgatam reperi, sed is praepositionem εἰς solus recte omisit.

14. οὐκ ἔχουσι φανερόν] Ita pro οὐδὲν Rhen. Deinceps vulgatum οὐδὲ δὴ correxi ex versione Thomae: *neque autem*. Sequens οὖν ante πάσας omittit Rhen. Postea ταῦτα pro ταύτας dedit Camus ex Med. Rhen. versione Thomae, Scoti et Gazae. Denique vulgatum ζώων, ἐπειδὴ τέτταρα δ. εἰσὶ γένη ex Med. Canis. Rhen. versione Thomae correxit Camus. Editio Laemariana tamen ζώων εἰς τέτταρα habet. V. R. ἐπεὶ μὲν εἰς τέτταρα.

15. τούτων δὲ — ἔντομα] Haec verba omisit Rhen. vti καὶ γεῦσιν Medic.

ἔντομα ὄντα] Additum ὄντα desiderari aliquod vocabulum arguere videtur, sed non sum ausus ex Med. et Rhen. πεζὰ addere; nam sequens ἄπτερα ea ipsa significat. Deinde ex Rhen. vulgatum αἶ τε μέλιτται correxi. Idem cum Med. αἰ κνίπες habet. Gazae *culices dicti miliones* secuto Plinium 11. s. 19. et 30. s. 53. Sed is κνίπας Theophrasti h. pl. 4, 17. interpretatus est plane diuersos et in lignis viuentes. Nostri sunt e formicarum genere. De Sensu c. 5. Καὶ τὸ τῶν μικρῶν μυρμηκῶν γένος, οὓς καλοῦσιν τινες σκνίπας. In libro Kyranidum p. 87. formicarum genera euumerantur; in his sunt: *aliae vero sunt tenues et graciles et rubrae, quae dicuntur zinyphes*. quae videntur mihi esse hae ipsae σκνίπες. Forte lectio Codd. αἰ κνίπες vera est.

περιπαττομένων λείων] Verba καὶ θείου Ambr. omisit. Contra Rhen. περιπλαττομένων habet. λείων puluisculo Gaza, *puluerizatis* vertit Albertus. Deinde μυρμηγκίας Rhen. et στήρακος. Med. στόρακος.

16. Ἐτι δὲ αἰ σηπία] Ita pro αἶ τε σηπία ex Med. Rhen. correxi, sed Med. αἶ τε tamen habere dicitur. Mecum facit versio Thomae. Sequens προσέχονται vulgato προσέρονται substitui ex coniectura Scaligeri et versione Alberti, qui ita: *tam immobiliter adhaeret*. Sed is male fumum storacis ad capiendum polypum adhiberi narrat. Plinius 10. sect. 90. *Conueniuntque ex alto etiam ad quosdam odo-*

res, ut sepiam ustam et polyrum; quae ideo coniiiciuntur in nassas. Sentinae quidem nauium odorem procul fugiunt, maxime tamen piscium sanguinem.

[ἀποσπᾶσθαι] Vulgato ἀποσπασθῆναι substitui ex Med. Rhen. vt statim τεμνόμενοι vulgato ἀποτεμνόμενοι ex eodem Rhen. detruncati tamen est in versione Thomae. Postea κόρουζαν habent Aldina, Canis. Rhen. Ex versione Thomae posuit Camus: *cornimam*, et ex margine: *herba est sine foliis*. In libro Lipsiensi reperi scriptum *cornýbam*, suprascripto *m*, vt esset *cornýmam*. Albertus *kabora* habet, addens: *quidam autem eam vocant venciā*. Plinius l. c. *non potest petris auelli polyrys: idem cunila admota ab odore protinus resilit. Purpurae quoque foetidis capiuntur.*

[εὐθέως ὁσμώμενοι] Vulgato εὐθὺς ὁσφραϊνόμενοι substitui ex Rhen. qui male sequens ἀφιᾶσιν omisit, vt paulo antea verba ὡς φασι. Statim sequebatur vulgo ἐνίοτε γὰρ τήν τε τροφήν. Sed Rhen. cum versione Thomae verba ἐνίοτε γὰρ omittunt. Igitur γὰρ necessarium post τήν τε inserui. Denique προσιζάνει dedi pro προστρέχει ex Med. Rhen. *insident* Albertus, *accedit* Thomas. Articulum τὰ ante γλυκέα tacitus addidit Camus, et habet Rhen. οἱ κώνωπες pro ὁ κώνωψ eidem Rhen. debetur. Plinius l. c. *Cornus ceruini odore serpentes fugantur, sed maxime styracis: origani aut calcis aut sulphuris formicae necantur. Culices acida petunt, ad dulcia non aduolant.*

17. ὅπερ καὶ πρότερον] Credo fuisse ὡςπερ κ. προ. quae est nostro formula ferè solemnis.

[οἶον ἐπὶ] Reg. οἶον omittit, non male. Deinceps τοιοῦτον pro τοιοῦτο dedit Rhen. Sequens ἔχουσι versio Thomae *habentia* reddit; igitur ἔχοντα legit. Idem Rhen. ἐκ τῶν αὐτῶν pro διὰ τ. α. habet. Postea Thomas scriptum προσέρχονται δὲ διὰ τὰς ὁσμάς καὶ προσέρχονται κρίναντα ταῦτα χαίρει οἷς χυμοῖς ἕκαστον vertit: *accedunt autem propter odores et adueniunt discernentia haec gaudent qui-*

bus s. s. Medic. Rhen. προσέρχονται κείναντα habent. καὶ ante τοῖς χυμοῖς omittit Rhen. et ἕκαστον praefert.

18. στόμα ἔχει] Rhen. στόματα. Ex eodem τῆς ante ὄψεως inserui. σωλήνες Thomae solines, Alberto solinete. Sequens προσιόν pro προσφερόμενον ex Med. Rhen. dedi. Versio Thomae: *ferrum accedens seucestas. expedit enim ipsorum parum.* Expressisse igitur potius videtur ὑπάρχει, quod habet Med. quam ὑπερέχει. De re vide dicta supra ad cap. 4. s. 2. Pro ὡσπερ ὀρῶντες male Rhen. habet προσορῶντες.

19. νηρίτας] Rhen. νηρείτας. Deinceps προσιόντας ex Mediceo et Rhen. recepit et male vertit Camus. Sequentia Gaza vertit: *quoties escam persequuntur*, dubia sententia. Male Camus: *qui vont à la pêche des nerites avec des appas.*

οὐδὲ φθγγόμενοι] Rhen. μὴ φθ. Sequens ὡς male omisit Med. Deinceps vulgatum ἀκινήτων, οἷον τὰ τήθυα, correxi ex Med. Rhen. τήθρα Rhen. balana versio Thomae. Vtrumque genus infra 5, 15. iungit, vbi de ortu eorum tradit. Balani tamen notitiam nusquam dedit in libris superstitibus. Plinius semel balanum nominavit. Sed Athenaeus 3. p. 88. ex perduto libro aliquo Philosophi refert haec: λεπὰς δὲ μονόθυρον καὶ λειόστρακον, συμφνές δὲ μῦς· μονοφυές δὲ καὶ λειόστρακον σωλήν καὶ βάλανος· κοινὸν δ' ἐξ ἀμφοῖν κόγχη. quae vertuntur: *patella vero univalvis, testa laeui.* Cohærentibus testis constat musculus: *in unam concreta eaque laeui solen et glans: communis ex ambabus naturae est concha.* Quae versio vitio non caret omnino. Nam noster hist. an. 4, 4. τὰ δὲ δίθυρα μὲν ἐστίν, ὁμοίως δὲ συμπέφυκον ἐπ' ἀμφοτέρω, οἷον οἱ σωλήνες· ἔστι δὲ ἅ ὅλα περιέχεται τῷ ὀστράκῳ καὶ οὐδὲν τῆς σαρκὸς ἔχει ἐς τὸ ἔξω γυμνόν, οἷον τὰ καλούμενα τήθυα. quae aliis etiam in locis repetiit, nulla balanorum mentione iniecta. Vertenda igitur potius erant verba Philosophi: *coniunctis valvis constat musculus, vtrinque et quasi in unam coniunctis solenes et balani, iisque lae-*

vibus. Denique Diphilus Siphnius medicus apud Athenaeum 3. p. 91. hoc indicium formae posuit: αἱ δὲ βάλανοι καλούμεναι ἀπὸ τῆς πρὸς τὰς δρυΐνας ὁμοιότητος. Vocatae igitur sunt a similitudine glandium. Xenocrates c. 17. βάλανων μὲν ἄριστοι οἱ θερείας λαμβανόμενοι, ἐπιτήδειοι πρὸς βρωσίν, οἳ γίνονται, ὅπου ἐπιμίγνται γλυκὺ ὕδωρ· τρώφιμοι δ' εἰσὶ καὶ γλυκῆς, πλέον δ' εἰσὶν ἐντρεφόμενοι πέτραις· ἥδιστοι γὰρ — αἱ δὲ μὴ ἐν πέτραις δριμύται καὶ φαρμακώδεις. Ita locus iste scribendus, vbi Editiones multis locis genus foemineum praeferunt, quod adhibuit etiam in nomine βάλανος cum Diphilo Hicesius Athenaei p. 87. Similitudinem glandis quercinae ad asperitatem valuarum referre, vt in chamarum aliquo genere asperarum fecit Xenocrates, non licet, si verum ex Aristotele Athenaeus λειόστρακον retulit. De ostracodermis nusquam adhibuit Philosophus verbum μονοφυῆς, sed de visceribus est de Partibus 3, 7. τῶν σπλάγχων τὰ μὲν μονοφυῆ, καθάπερ καρδία καὶ πνεύμων, τὰ δὲ διφυῆ, καθάπερ νεφροί. vbi Gaza *simplicia* — *bipartita* vertit. Rectius, puto, *indivisum* vel *indivium* interpreteris. Theophrastus similiter de palmis: ἔστι δὲ φοῖνιξ μονοστέλεχος καὶ μονοφυῆς· οὐ μὴν ἀλλὰ γίνονται τινες διφυεῖς καὶ τριφυεῖς, id est, palmae sunt vno et simplice caule, quaedam tamen etiam gemino et tergemino diuiduntur. Licebit igitur etiam solenes μονοφυεῖς dicere, licet bialues sint, quoniam valvae vtrinque iunctae sunt. Similiter etiam balanos, qui plerumque quinis plane coniunctis integuntur. Nec tamen existimo Aristotelem ipsum vocabulo μονοφυῆς vsum fuisse de solenibus et balanis, sed potius Athenaei excerptoris imperitiae assignandum puto vsum vocabuli improprium et ab Aristotelico alienum. Balanum primus agnouit Rondeletius eo quidem facilius, quod maris mediterranei aecolae Galli speciem balanorum aliquam glandem marinam appellant, sed non edulem, quam *Pousseped* vocant. Haec est Linnaei *Lepas balanus*. Similitudinem glandis

quercinae aliis exquirendam relinquo et commendo, qui plures species generis viuas viderunt. Suspicio eam in forma plurimorum conica aut basi carnea, cui quaedam species insident, latere. De balanorum interiore structura et historia compara Tilesii *Jahrbuch der Naturgeschichte* 1802. p. 223 seqq. inprimis vero Cuverium *Lection. Anatomic.* Tom. II. p. 312 seqq.

CAPVT IX.

Φωνή καὶ ψόφος] Vulgo intersertum δὲ cum Rhen. omisi. Sic etiam vertit Thomas, qui *tertium ab his* habet, ergo *τρίτον ἀπὸ τούτων* legit scriptum. Deinde Rhen. *ἔστι καὶ ἡ τῆς γλώττης.*

τὰ δ' ἄφωνα] Ita Rhen. et versio Thomae pro ὅσα δ' ἄφωνα. Articulum ante *χείλη* ex eodem inserui. Postea vulgatum *οὔτε φωνεῖ οὔτε διαλέγεται* recte correxit Camus. Librarius hinc ad sequentia aberrauerat; argumento est liber Rhen. qui totum locum hunc, *ψοφεῖν — διαλέγεται*, omisit, vt versio Thomae. Similiter Thomas scriptum vertit *γλώτταν ἔχει μὴ ἀπολελυμένην.*

2. τῷ ἔσω] Rhen. *οὐ τῷ ἔσω πνεύματι, ἀλλὰ θύραζε.* Deinde βομβεῖ Thomae versio, quod praeferebat Sylburg. Postea vulgatum *τῷ ὑμένι ὑπὸ τὸ ζῶμα* ex Med. Canis. Rhen. versione Thomae, V. R. correxit Camus. *membrana septo transuerso subdita, qua praecinctum corpus distinguitur* Gaza.

ὅσων διήρηται] V. R. ὅσον cum Edd. pr. Gazam ᾧ scriptum vertere putabat Sylburg, qui primus ὅσων coniecit. ὑπόζωμα etiam Ambr. Deinceps vulgatum *οἶον τὸ τῶν τεττίγων γένος* ex Med. correxi. Intelliguntur enim soli ἀχέται. Postea vulgatum *αἴρονται — συστέλλονται* ex Med. Vat. versione Thomae et Alberti emendauit Camus. *ποιῶσι* post *τρίβουσαι* sola Camot. cum Codd. habet additum.

Noster de respiratione cap. 9. ὅσα δὲ μακροβιώτερα τῶν ἐντόμων — τούτοις ὑπὸ τὸ διάζωμα διέσχισται,

ὅπως διὰ λεπτοτέρου ὄντος τοῦ ὑμένας ψύχεται —
 καὶ τᾶλλα δὲ, ὅσα βομβεῖ, οἷον σφήκες καὶ μηλολόνηται
 καὶ τέττιγες· καὶ γὰρ τὸν ψόφον ποιοῦσι πνεύματι οἷον
 ἀσθμαίνοντα· ἐν αὐτῷ γὰρ τῷ ὑποζώματι τῷ ἐμφύτῳ
 πνεύματι αἴροντι καὶ συνίξοντι συμβαίνει πρὸς τὸν ὑμένα
 γίγνεσθαι τρίψιν· κινοῦσι γὰρ τὸν τόπον τοῦτον ὥσπερ τὰ
 ἀναπνεύοντα ἔξωθεν τῷ πνεύματι. — καὶ τῇ τρίψει τῇ πρὸς
 τὸν ὑμένα ποιοῦσι τὸν βόμβον, ὥσπερ λέγομεν, οἷον διὰ
 τῶν καλάμων τῶν τετροπήμενων τὰ παιδία, ὅταν ἐπιθῶσιν
 ὑμένα λεπτόν. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τῶν τεττίγων οἱ ἄδοντες
 ἄδουσι· θερμότεροι γὰρ εἰσι, καὶ ἔσχιται αὐτοῖς ὑπὸ τὸ
 ὑπόζωμα, τοῖς δὲ μὴ ἄδουσι τοῦτ' ἔστιν ἄσχιστον. Sed est
 tertius locus nostri infra 5, 30. ὁμοίως δὲ ἐν τε τοῖς μι-
 κροῖς καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις οἱ μὲν διηρημένοι εἰσὶ τὸ ὑπόζω-
 μα οἱ ἄδοντες, οἱ δ' ἀδιαίρετον ἔχοντες οὐκ ἄδουσι· κα-
 λοῦσι δὲ τοὺς μὲν μεγάλους καὶ ἄδοντας ἀχέτας, τοὺς δὲ
 μικροὺς τεττιγόνια. ἄδουσι δὲ μικρὸν καὶ τούτων οἱ διηρη-
 μένοι. vbi Gaza praecinctu diuiduas et indiuiduas dixit.
 Loca nunc videamus ceterorum scriptorum. Strabo libro
 6. p. 736. sq. vbi causam reddere conatur, cur cicadae in
 regione quadam Locrorum non canant, ita: τὸ αἴτιον εἰκά-
 ζουσιν, ὅτι τοῖς μὲν παλίσκιόν ἐστι τὸ χωρίον, ὥστ' ἐνδρό-
 σους ὄντας μὴ διαστέλλειν τοὺς ὑμένας, τοῖς δ' ἠλιαζομέ-
 νοις ξηροὺς καὶ κερατώδεις ἔχειν, ὥστ' ἀπ' αὐτῶν εὐφυῶς
 ἐκπέμπεσθαι τὸν φθόγγον. Contra Meleager aliam canendi
 rationem indicat Epigrammate 111. ἠχῆεις τέττιξ δ' οσεραῖς
 σταγόνεσσι μῦθοσθεῖς — ἄκρα δ' ἐφεξόμενος πετάλοις
 προιονώδεσι κώλοις αἰθίοπι κλάζεις χρωτὶ μέλισμα λύρας.
 Sed is male ad cicadam transtulit rationem eandem, quam
 in locusta praedicat Epigrammate 112. ἀκρίς — λιγυπτέ-
 ρυγε — κρέκε μοί τι ποθεινὸν ἐγκρούουσα φίλοις ποσσὶ λά-
 λους πτέρυγας. Scilicet, vt ait Plinius 11. s. 51. *Locustas
 pennarum et feminum attritu sonare creditur sane.* Poeta
 tamen nescio quis lyricus apud Demetrium de Elocutione
 sect. 142. de cicada pariter dixit *περούγων δ' ὑπο κακχέει*

λιγυράν αοιδάν. Cetera non tango vitiosissima, quibus sanandis non suffecit ingenium Jacobsii ad Antholog. Tom. I. p. 122. Contra recte Mnascalas Epigr. 10. locustae *πέρουγας λιγυφθόγγους* tribuens ait: *ἐκ περούγων ἀδὺ κρέκουσα μέλος — κατ' εὐκάρπους αὐλακας ἐξομένα.* Idem Epigr. 11. *ἀκρίδα μελεσίπτερον* vocavit, vt Phaennus Epigr. 2. Meleagrum imitatus Archias Ep. 39. male dixit de cicada: *ἔκρεκες εὐτάρσοιο δι' ἰξὺς ἀχέτα μολπάν.* Pariter Nicias Epigr. 8. comparato Pamphili Epigr. 2. Bianor Epigr. 3. *λαλίστατος ἦν ἵκα τέττιξ φθέγγατο διγλώσσῳ μελπόμενος στόματι.* vbi os bilingue cicadae tributum cum non intelligeret postremus Editor, *φθέγγατ' ἐν ἀγλώσσῳ* scribi maluit comparans Simmiae Epigr. 6. vbi est: *τέρπνὰ δι' ἀγλώσσου φθεγγόμενα στόματος.* Sed hic locus est de locusta cauea inclusa, non de cicada, quam vir doctus vbique in annotationibus cum locustis confudisse videtur. Denique Apollonides de cicada Epigr. 25. *νηδὺν ῥαπίζων δαίδαλ' αὐτορροῦ μέλει ἦδὺς καταργάνιζε τῆς ἐρημίας.* i. e. verberans ventrem varium et natium cantum effundebat in solitudine. In hoc, vt in Bianoris carmine, insunt vestigia notitiae accuratioris et peritiae naturae insecti. Ceteri poetae naturae inscitiam prodiderunt. Cuius culpa non minus affinis est Aelianus H. A. 1, 20. vbi ait: *οἱ δὲ τέττιγες κατὰ τὴν ἰξὺν εἰσι λαλίστατοι,* vbi versio habet: *circa cinctum loquuntur.* Ferri tamen hoc potest magis, quam Archiae *εὐτάρσος ἰξὺς* supra posita. Recentiorum primus instrumenta vocis enarravit Koenig in Ephemerid. Naturae Curios. Decad. II. Ann. IV. p. 84. Ait esse membranam plicatilem ad instar ventilabri feminei, cui sub alis annectatur tendo longiuseculus cum musculo, qui dum contrahitur, plicari faciat membranam maxime siccam, vt sonus edatur, quem etiam post mortem tractione tendinis imitari possimus. Organam musica cicadae pinxit Julius Casserius in opere anatomico. Sed omnium accuratissime enarravit Jul. Pontedera in Epistola ad Sheppardum adiecta Compendio Tabularum botanicarum edito,

Patavii 1718. vbi p. XV. loca Aristotelis accurate persecutus est, ita tamen, vt cauillatione non abstinuisse videatur. Veluti cum Philosophus ὑμένα dicit φανερόν cicadae, is contra affirmat duplicem esse; deinde organa musica ista in maioribus cicadis squammis esse tecta, in minoribus non esse tecta; denique organa ista, quae tympana vocat Pontedera, non esse ὑπὸ τὸ ὑπόζωμα, sed in thorace, et talem ὑμένα in aliis insectis praeter cicadas non reperiri. Quae quidem crimina omnia benigniore interpretatione facile eludere possumus. Verum in eo maxime iniuriam fecit Pontedera Aristoteli, quod in opere historico desiderabat eam notitiam partium, quam puto philosophum posuisse in anatomica partium descriptione, ad quam multis in locis lectorem ablegare solet. Postremo loco Plinii locum addo, quem ex Philosopho simpliciter translatum non magis dicere licet, quam alterum de voce ranae maris. Is libri 11. s. 112. *Alia cum tractu stridorem, ut cicadas. Recepto enim ut duobus sub pectore cauis spiritu, mobili occursante membrana intus, attritu eius sonare.* vbi Pin-tianus pro *cum tractu* malebat *attritu* scribi, deinde *recepto etenim duobus* etc. Plinius etiam in hoc loco et in altero de ranae maris voce non ipsum Aristotelem ante oculos habuit, sed potius interpretationem Nigidii, vt in permultis aliis, secutus est, quod iam in Historia litteraria Piscium p. 76. monui.

3. οὔτε γὰρ] Med. οὐ γὰρ δὴ. Canis. Rhen. οὔτω δὴ. Etiam R. δὴ habet. Sequens *τριγμούς* pro *τρισμούς* ex Med. Rhen. dedi. *trigmos quos dicunt vocem* versio Thomae. Reddidit igitur *φωνή*, quod est in Rhen. Postea *χρῶμις* Thomas *kromis*. Denique *τρογλισμόν* Rhen. *τρολλισμόν* Med. *glyrasmum* versio Thomae addens *nomen soni* est. Alberto *λύρα καὶ χρώμις* sunt *lauda* et *ieconus*.

ὁ κάπρος] Rhen. οὐ κάπρος. Deinde *χαλκεὺς* dedit pro *χαλκίς*. Postea omissio articulo *κόκκυξ* · ἡ μὲν γὰρ—*τρογῶν*—*ὄνομα ἔχειν*. Etiam Med. Can. ἡ μὲν γὰρ habent, quod scribi

voluerat Sylburg referendum ad nomen *χαλκίς*. In Med. est *συριγμόν*, in A. V. *συριγμόν*, versione Thomae *velut brigmon*, vbi praeterea est *calkis et kokux*, Alberto *halyz et koky*. Pro *κόκκυγι* Thomas habet *cochuzani*, quasi *κοκκίζοντι* scriptum legisset. Noster de Anima 2, 8. *ἀλλ' οἱ λεγόμενοι φωνεῖν, οἷον οἱ ἐν τῷ Ἀχελώφ ἰχθύες, ψοφοῦσι τοῖς βραγχίοις ἢ τινι ἑτέρῳ τοιοῦτῳ.* quae latina fecit suo more auctor libri de natura rerum apud Vincentium Sp. natur. 4, 21. Aeliani H. A. 10, 11. *λύρα μὲν γρουλλίζει καὶ χρομίς καὶ κάπρος, ὡς Ἀριστοτέλης φησί· χαλκὸς δὲ συρίττει· κόκκυξ δὲ ἄρα τὸν ὁμώνυμον ὄρνιν τῇ φωνῇ μεμιμημένος φθέγγεται παραπλήσια.* vbi vulgatum *σαῦρα* et *χαλκίς* emendauerat Gesner. Ceterum vulgatum *τριγμόν* correxi. Plinius 11. s. 112. *sed et ceteri pisces, quamuis pulmone et arteria careant, non intotum sine ullo sono sunt. Stridorem eum dentiδus fieri cauillantur: et is qui caper vocatur in Acheloo amne, grunitum habet et alii, de quibus diximus.*

τὴν δοκοῦσαν] Rhen. *τῶν*. Quae sint *τὰ περὶ τὴν κοιλίαν ἐντός*, difficile est coniiicere, nisi vesicam aëream significare voluit, cuius exitus est in oesophago, vnde exeuntes bullas aëreas per aquam obseruani in cobitide, quae vesicam eam osseam habet.

4. *σελαχωδῶν*] Ita pro *σελάχων* Rhen. *selacheorum* Thomas. Sequens *ἐπεριδόμενοι* pro *ἀπερ.* ex Rhen. Canis. dedi: praeterea *φέρονται* pro *φαίνονται* ex Med. Canis. cum *ferantur firmati humido* versio Thomae, quae *ροίζουσι* reddit *trizant*.

ὁμοίως γὰρ καὶ αὐται] Vulgatum *καὶ γὰρ αὐται* correxi transposita copula et inserto *ὁμοίως* ex Rhen. Deinceps *μικρὰ* habent M. Can. Venet. Rhen. Albertus. Postea *ὡσπερ γὰρ* vertit Thomas. Verba *τοῖς πτέρυξι* omittit Rhen. Abhinc *οὐ φωνεῖ, οὕτως;* denique *οὐδενός* Codd. omnes cum versione Thomae, sed M. R. A. *ἀφίησιν* addere et geminare dicuntur.

ὅταν ἔξελθῃ] Rhen. *ἔλθῃ* — *ὁμοίως τοῖς εἰρημένοις.*

Deinde vulgabatur ἔτι γὰρ τοῦτο φωνὴν ἔχει καὶ πνεύμονα. Camus ex Med. et Canis. dedit ἔστι γὰρ τοῦτω φωνή. Rhen. ἔστι γὰρ αὐτὰ φωνή· ἔχει γὰρ καὶ πνεύμονα. Versio Thomae: *est enim hoc vocale, habet enim*. Legit igitur scriptum: ἔστι γὰρ τοῦτο φωνῆεν· ἔχει γὰρ. Gaza: *hic enim et pulmonem et arteriam habet proindeque non nihil vocis potest promouere*. Denique τὰ χεῖλη habet Rhen. μύζει Gaza reddit *mutit*, Thomas *iacitit*.

5. ἀφίησι φωνὴν] Rhen. ἀφιάσι φ. — ἀσθενῆ δέ. Sed idem paulo post male ἀσθενῆ φωνὴν habet. Deinceps συριγμὸν pro σιγμὸν dat cum Canis. et Veneto. Sed Thomas *stridorem* vertit, qui *συριγμὸν sibilum*. Edd. pr. excepta Camot. *συγμὸν* habent. Ceterum Scaliger supra post ὠτόκα ἐστὶ καὶ τετράποδα adiungi voluit καὶ πεζὰ, vt ita comprehendat serpentes. Gaza vtique habet: *quadrupedes aut omnino pedestres*. Sed verba illa, ὡσπερ οἱ ὄφεις, non in exemplo ponuntur, sed lacertarum, quas intelligi voluit, vox comparatur cum serpentina.

τὸ δὲ πρὸς τὸν φάρυγγα] Rhen. τὰ δὲ — ἐπεπέπνυται male. et applicatur, vt *propriam emittat vocem*, versio Thomae, cum quo et Codd. Camus omisit post φωνὴν vulgo additum αἰεί. Habet tamen Rhen. *solent emittere* Gaza. Deinde vulgatum τῷ ὕδατι ex Rhen. correxi et versione Thomae.

† ὀλολυγόνα] Aeliani H. A. 9, 13. κέκληται ἠδε ἢ βοῆ ὀλολυγὸς, ὡς φασιν. Ὅταν δὲ τὴν θήλειαν προσαγάγηται, μένουσιν ἄμφω τὴν νύκτα· ἐν μὲν γὰρ τῷ ὕδατι συνελθεῖν οὐ δύνανται· μεθ' ἡμέραν δ' ἐπὶ γῆς συμπλακῆναι ὀρώδοῦσιν. Noctu igitur in terra et extra aquam coeunt ranae. De lingua ita Plinius 11. sect. 65. *Ranis prima lingua cohaeret, intima absoluta a gutture, qua vocem mittunt mares, cum vocantur ololygones. Stato id tempore euenit cientibus ad coitum feminas. Tum siquidem inferiore labro demisso ad libramentum modicae aquae receptae in fauces, palpitante ibi lingua vlulatus elicitur. Tunc extanti buccarum sinus perlucet, oculi flagrant labore pro-*

pulsi. Idem c. 51. s. 112. *Ranis sonus sui generis, ut dictum est, (nisi si et in his ferenda dubitatio est) qui mox in ore concipitur, non in pectore.* Quae quidem posterior observatio digna profecto est eo viro, qui de sono proprio ranarum dubitaret. Vnde apparet, priorem observationem multo distinctiorem Aristotelea non esse profectam ab observatione Plinii, sed aliunde traductam, forte ex interpretatione Nigidii Aristotelea. Sed in eo erravit, quod mares ololygones nominat, cum id vocabulum ad vocem marium pertineat; quanquam posteriorem aetatem etiam animalis genus aliquod eo nomine appellasse certum sit, incertum quo nomine hodie appelletur. Praeclare autem *διαλαμπύσας διαγόνας extentos buccarum sinus et perlucentes* interpretatus est, sed in verbis haec notio non inest, qualia hodie scripta leguntur. Propius aliquanto a graecis abest versio Gazae: *cum sinus buccarum maxillis distentis interluceat.* Sed is *buccarum sinus* ex Plinio, vnde plura, admiscuit: in graeco sunt *maxillae perlucētes*. Verba etiam *ἐκ τῆς ἐπιτάσεως*, i. e. *ex intentione*, dubitari potest, ad oculos lucentes an ad mandibulas referenda sint. *Distentae* certe buccae aut maxillae non insunt in illis verbis, nec in istis de superiore maxilla, *ὅταν περιτείνῃ τὴν ἄνω*, quae Gaza reddit: *superioreque intenta.* Camus plura in vertendis graecis peruertit. Primum de postrema vel intima lingua, *τὰ δὲ πρὸς τὸν φάρυγγα ἀπολέλυται, καὶ ἐπέπτυσται*, quae Gaza verterat: *intima vero absoluta ad guttur applicatur*: hunc ducem secutus temere posuit: *est détachée et peut s' étendre sur le pharynx. C' est par le moien de cette disposition* etc. Rectius autem Albertus in versione huius loci habet: *In sono enim huius inferius linguae primo soluitur et anterieus affigitur palato.* Porro male Camus: *elle étend et avance la levre superieure. Cette tension des levres les rend transparentes.* Quanto melius auctor libri de rerum natura apud Vincentium Bellouacensem Speculi naturalis 20. c. 60. *Huius vocis ratio secundum*

Aristotelem ex hoc perpendi potest, quod ore clauso et inflatis lateribus consonat gutture, ad syllabam vero coax os aperit et instar follium latera reprimat, ut fortiori spiritu vox elata promatur; multiplicat vocem, quando posuerit aequaliter in aqua mandibulam inferiorem et extenderit superiorem. Cum autem ambas extenderit, eius oculi sicut candellae lucent. — In Augusto mense nunquam potest os suum pro quolibet ministerio cibi vel potus vel vocis aperire; quod si etiam manu vel baculo tentaueris, difficulter aperire poteris. Similiter Albertus libro 26. p. 253. b. Linguam habet palato adhaerentem, et ideo vox eius est coax de gutture ad os sonans: et quia non in directum lingua impediens procedit spiritus vocalis, ideo vesicas duas inflatas facit a latere oris, et cum vocat, inferius labrum in aquae tenet superficie, et superius extra aquam tenet, et non vocat nisi mas, qui clamat feminam. In Augusto autem dicitur adeo compressa habere labia, quod etiam instrumento aperiri non possunt extra aquam. Locum priorem C. Gesner de Rana p. 43. plane omisit. Bene igitur Ovidius Metamorph. sexto: vox quoque iam rauca est, inflataque colla tumescunt, ipsaque dilatant patulos conuicia rictus. Nec male φουσίγναθος, inflator buccarum, nomen ranae fecit auctor lepidus Batrachomyomachiae. Apparatum instrumentorum vocis ranae maris viridis egregie descripsit et pinxit Camper in Opusculorum Tom. I. p. 144. vers. germanicae.

6. ἰσοχειλῆ] Thomas aequales labiis mandibulas faciens in aquis circumtenderit supra vertit. Vitiosum περιτείνει ex Edd. antiquis reuocauit Camus, quod correxerat Sylburgius et recentiores Edd. emendauerant. Sequens δοκοῦσι ex emendatione Sylburgii receptum a Camo firmat Thomae versio, ubi est videntur. Abhinc καὶ διαλαμπουσῶν Rhen. cum quo articulum οὐ ante λύχνοι omisi. γίνεται νύκτωρ pro φαίνεται νύκτωρ οὔσα ex Med. Rhen. dedi. Denique μετρίως omittunt Med. Rhen.

7. προκαλούμενα] Manifestum vitium προκαλούμενα ex Med. Rhen. correxi. *prouocantia*. Minus necessaria emendatio est, quam ex Med. Canis. poteris recipere, φθεγγόμενα μάχεται. Sed similitudo et analogia membrorum facit desiderium exempli auis alicuius post προκαλούμενα positi. Gaza sane habet: *aliis ante pugnam, ut perdicibus*. Et in Codice Regio margo addita habet *οἶον οἱ πέρδικες*. Sed vereor, ne liber ille fuerit etiam hoc in loco a recentiore manu interpolatus, ipse non magna vel antiquitate vel auctoritate. Gazae versionis auctoritas nulla est. Is enim ex Plinio 11. s. 51. assumsit quae in Codice desiderabantur. Plinius autem ita: *Auium loquaciores quae minores, et circa coitus maxime. Aliis in pugna vox, ut coturnicibus, aliis ante pugnam, ut perdicibus, aliis cum vicere, ut gallinaceis. Iisdem sua maribus: aliis eadem ut feminis, ut lusciniarum generi*. Itaque orationis analogia suadente et Plinii auctoritate confisus verba a Codice Regio oblata inserui, seclusa tamen vncis adhibitīs. Omisi tamen articulum, qui in antecedente et insequente exemplo pariter abest. Interpolationis alterum exemplum in hac ipsa sectione habet Codex Reg. qui τὰ ἄρρενα μόνον a correctoris manu exhibet, vbi reliqui μάλλον. Sed Gaza vertit: *capitulus maribus tantum*.

ἴδιον τοῦτο τοῦ] Rhen. et versio Thomae τοῦτο omittunt; ex eodem Rhen. inter οὐ πάντα et διάλεκτον copulam καὶ inserui.

8. τραυλίζουσι] Vulgato τραυλίζονται substitui ex M. Can. Rhen. τὰ πολλὰ διῶ vertit Thomas. Deinceps ἡ διάλεκτος Rhen. Idem postea ἡ δὲ τοῖς ἄρθροις — εἴποιεν — κατὰ τρόπους. V. R. A. τῶν ἄλλων διαφέρει omisso ζάων. Ceterum εἴποιεν, quod habent Edd. pr. Sylburgius in εἴπειεν mutari iussit, quod fecerunt Laemariana et Camus.

9. τὸ τῶν περδίκων γένος· οἱ μὲν γὰρ] Vulgo omissum γένος inserui ex Med. οἶον τε τῶν π. οἱ μὲν Vat. γὰρ de meo

inserui. Deinde vulgatum *κακαβίζουσι* ex Rhen.] correxi. Ald. Junt. Camot. *κακαβοίζουσι*, Vatic. *τρίβουσι* dant. Theophrastus Athenaei 9. p. 390. ita: *οἱ Ἀθήνησιν ἐπὶ τάδε πέρδικες τοῦ Κορυδαλλοῦ πρὸς τὸ ἄστυ κακαβίζουσιν, οἱ δ' ἐπέμεινα τιτυβίζουσι*. Sequitur ibidem: *οἱ δὲ περὶ Βοιωτίαν ἢ οὐ διαβαίνουσιν εἰς τὴν Ἀττικὴν ἢ διαβαίνοντες τῇ φωνῇ διαδήλοι γίνονται, καθάπερ προειρήκαμεν*. Antigonus Carystius c. 6. de Atticis et Boeotiis perdicibus: *ὧν τοὺς μὲν εὐφώνους, τοὺς δὲ τελέως ἰσχροφώνους ὁμολογεῖται εἶναι*. Locum Theophrasti pleniorē excerp̄sit Aelianus H. A. 3, 35. omissis tamen verbis sonum imitantibus. Addit, Euboicas perdices similes Boeotiis fuisse. *κακαβίζειν* dicuntur perdices Attici, generis scilicet rufi, *τιτυβίζειν* Boeotiae et Euboicae, griseae. Cf. Belon *Histoire de la nature des Oiseaux* p. 255. et Jo. Beckmann ad Antig. p. 13. Verbum *τιτυβίζειν* de voce hirundinum annotavit Hesychius: hae vero *ἰσχροφῶνοι* sunt, et eadem *τρίζειν* dici possunt. Quare non erat necesse in nostro *τρίζουσι* mutare. Versio Thomae habet *karcamchizant — trizant*.

ὄρνιθίων] Ita propter sequens *ἐνια* scripsi pro *ὄρνιθων*. Deinde *ἀπόστροφα* male Rhen. *si cito a parentibus separata fuerint* versio Thomae; igitur auctiora haec ita habuit: *ἂν ταχέως ἀπόστροφα γένωνται*. Med. *ἀπόστροφοί* habet. Idem cum Rhen. rectius pro vulgato *ἀκούωσιν* dedit. *τῶν* ante *ἄλλων* cum Rhen. omisi.

Ἦδη — καὶ ἀηδῶν] Copulam omisit Thomae versio. Locum hunc excerp̄sit Plutarchus de Solertia anim. II. p. 973. ed. Reiskii. Sequens *ὡς* male omittit Rhen. sed recte vulgatum *ὁμοίως* in *ὁμοίας* mutat. Postea *ἐνδεχόμενον* pro *ἐνδεχομένης* dictum notavit Sylburg.

φωνεῖ μὲν ἄνευ τοῦ μυκτῆρος] Ita pro *φωνεῖ, ἄνευ μέντοι τῶν μυκτῆρων*, scripsi ex Rhen. *τοῦ μυκτῆρος* etiam M. V. *sine nare* Thomae versio. Deinde *αὐτοῦ* pro *αὐτῷ* Med. Postea vulgatum *ὅτ' ἀνθρώπος ἐκπνέει καὶ λαλεῖ* ex Med. Canis. Rhen. correxit Camus. *sicut cum homo expirat et*

doleat versio Thomae: sicut quum homo anhelat spiritus sui magna virtute Alberti. Verbi αιάζειν notionem optime docet locus de Generat. anim. 5, 7. de tibicinibus: οἱ γὰρ θερμοτέρῳ τῷ πνεύματι χρώμενοι καὶ τοιοῦτον προῖέμενοι οἷον οἱ αἰάζοντες, βαρύτερον ἀλλοῦσι. vbi Thomae versio falsam scripturam ἀκμαζόντες reddidit perfectae aetatis. Denique τετραχυμένη Rhen. tubarum raucitati Gaza, biicinae quadrupedum scissam Thomas, erit sonus dulcis sicut fistulae inepte Albertus vertit. Plinius 11. s. 51. Elephas citra nares ore ipso sternutamento similem elidit sonum, per nares autem tubarum raucitati.

CAPVT X.

ὅτι μὲν ὄσα] Ex Rhen. μὲν inserui, vt post ἔναιμα verba τῶν ζώων. Deinde βλεφαρίδα Med. palpebram Thomae versio. Plinius 10. s. 75. omnia quae conniueant, dormire manifestum est. Aquatilia quoque exiguum quidem, etiam qui de ceteris dubitant, dormire tamen existimant, non oculorum argumento, quia non habent genas, verum ipsa quiete cernuntur placida, ceu soporata, neque aliud quam caudas mouentia et ad tumultum aliquem expauescentia.

2. κάραβοί τε] Rhen. καὶ κάραβοί τε — φαίνονται δέ. Deinde post βλέφαρον ex Med. Rhen. versione Thomae αὐτῶν inserui.

εἰ μὴ διὰ] Vulgatum εἰ μὲν μὴ ex Rhen. correxi. capiuntur enim pisces, nisi propter pediculos et vocatos pulices inquietentur, ita utique immobilitantes, vt in manu capere sit facile versio Thomae. Legit igitur scriptum: ψύλλους οὕτως ἀτρεμίζοντες (vel ἀκίνητιζοντες), ὅστε καὶ τῇ χειρὶ λαμβάνειν ὀσάδιως. Gaza vertit: pisces enim vel manu facile caperentur, nisi pediculis et pulicibus appellatis sollicitarentur. Quem sequitur Camus. Apparet igitur cum ex ipsa oratione lacunosa tum ex versione Thomae, deesse in textu verbum ἐνοχλοῖντο vel simile aliquod. Quare lacunae signum apposui. Pro καλουμένους vulgo erat λεγο-

μένους. Illud est in Med. Canis. Rhen. ψύλους Reg. τὰς ψύλλας V. A. sed in A. correctum est τοὺς ψύλλους. Verba οὕτως ἀτρομίζοντες inserui, sed seclusi; denique vulgatum καὶ ὥστε correxi.

χρονίσωσιν [ἐν τοῖς δικτύοις]] Verba seclusa ita vertit Thomas: *si moram faciant in rethi*. Hanc tam insignem varietatem et quas paulo antea memoravi, miror a Camo omissas, qui vulgatum singulare χρονίσωσι vertit, quasi additum sit ἀτρομίζοντες, Gaza, vt si καθεύδοντες. Sequens ὄντες omisit Rhen. vt καὶ ante τοσοῦτοι Thomas.

3. ὅ,τι ἂν ἰχθύος ἤ] Ita pro ὅταν ex suis Codd. quibuscum facit Rhen. edidit Camus. *esca quaecumque piscis fuerit* versio Thomae. In Lipsiensi libro *fiunt* scriptum legi. ἐπὶ τῆς γῆς *si diu in imo manserit* recte vertit Gaza. ἐὰν χρονίσῃ ex Rhen. dedi pro ἂν. Pro περὶ Rhen. παρὰ habet. *συνεχομένην* ex Codd. suis M. V. R. dedit Camus. *sicut sphaeram cohaerentem ipsorum* versio Thomae. Equidem vulgatum *συνεχομένων* cum Gaza tenui. Male etiam αὐτὰ Rhen. habet. Plinius 9, c. 47. *adeo nihil non gignitur in mari, vt cauponarum etiam aestiua animalia pernicipi molesta saltu, et quae capillus maxime celat, existant et circumglobata escae saepe extrahantur: quae causa somnum piscium in mari noctibus infestare existimatur.*

τοὺς ἰχθύς — ὥστε καὶ] Ex Codd. suis et Canis. τοῖς ἰχθύσι dedit Camus. Rhenani liber nihil mutat, nisi quod sequens καὶ omittit.

4. πυρίαις] Hoc vulgato πέτραις ex Mediceo substitui solo. Contra ἀλίσκονται, nescio an ex eodem libro, an e pluribus, edidit Camus oblitus antecedentium καθεύδει et φέρεται — ὄντα. Deinceps θυνοσκόποι ex Leon. annotavit Sylburg. περιβάλλονται καθεύδοντας vertit Thomas: *incidunt circa dormientes*. Πυρίαι sunt h. l. capturae seu piscationes nocturnae. Plato Sophistae sect. 5. τῆς πληκτικῆς τὸ μὲν νυκτερινὸν πρὸς πυρὸς φῶς γιγνόμενον ὑπ' αὐτῶν τῶν περὶ τὴν θήραν πυρευτικὴν ὀηθῆναι συμβέβηκε.

Aelian. H. A. 11, 43. κόντωσις et διακόντωσις vocatur. Pollux 7. s. 138. πυρίαις et 10. s. 133. πυρίαν habet de hoc genere piscationis.

τῆς γῆς ἢ τῆς ἄμμου] Hoc ordine vulgatum ἢ τῆς ἄμμου ἢ τῆς γῆς scripsi auctore Rhen. Eodem ordine haec verbo tenus vertit Albertus. Idem Rhen. τὴν πέτραν habet. Sequentia ita vertit Thomas: *aut occultantes sub petra vel litore se ipsos latitant in harena.* Legit igitur scriptum: εαυτοὺς λανθάνουσιν ἐν τῇ ἄμμῳ. Postea τριώδουσι Med. tridentatis versio Thomae. Plinius 10. s. 75. *De thynnīs confidentius adfirmatur: iuxta ripas enim aut petras dormiunt. Plani autem piscium in vado, ut manu saepe tollantur.*

λάβρακες] Rhen. λάβραξ καὶ χρούσοφους καὶ κεστρεύς. Med. τριώδοντι deinceps habet. Sequens ληφθῆναι ἀντρίοδοντι pro vulgatis ληφθῆναι ἐν τῷ τριώδοντι dedi ex Rhen. Eandem scripturam ex Med. Reg. posuit Camus, tenuit tamen articulum τῷ. Ceterum Edd. pr. λάβρακες habent cum R. A. rectum sola Basileensis dedit. Postea δελφίς δὲ φάλαινα sine articulo ὁ Rhen.

5. τὸν αὐλὸν] Camotiana omisit. αὐτὸν habet Rhen. Deinde δι' οὐ ἀναπνέουσι. Versio Thomae male reddit propter quod. Postea δελφίνος γε καὶ ὁ. Rhen. Versio Thomae scriptum sequitur καὶ δελφίνος δὲ ῥέγγοντος. Leon. et Camotiana ῥέγγοντος habent. Plinius 10. s. 75. *nam delphini balaenaque stertentes etiam audiuntur.* Denique οἰπερ οἱ ἰχθύες Rhen. omisso καί. Somnum delphini paulo aliter describunt Plutarchus de Solertia p. 189. ed. Hutten, et ex eo Aelianus H. A. 11, 22.

βλέπει τὰ σκληρόφθαλμα] Ita pro βλέπουσι ex Codd. suis omnibus, quibuscum Rhen. facit, Camus dedit. Plinius l. c. *Insecta quoque dormire silentio apparet, quia ne luminibus quidem admotis excitentur.*

6. παιδίους ἔτι πάμπαν] Versio Thomae: *paruis adhuc omnino non fit somnium.* Gazae: *infantibus adhuc nullum*

penitus contrahitur somnium. Deinceps ἀρχονται τοῖς πλείστοις Rhen.

ἢ πέντε. Ἡδη δὲ γεγόνασι καὶ ἄνδρες] Vulgatam scripturam ἢ πέντε ἦδη γεγονόσιν· εἰσὶ δὲ καὶ ἄνδρες κ. γ. οὐδὲ πώποτε ἐνύπνιον εἶδον ex Med. Canis. Rhen. et versione Thomae correxi. *iam autem fuerunt et viri et mulieres, qui totaliter nunquam,* Thomas vertit. Plinius 10. c. 98. *Somniat statim infans: nam et puerore expergiscitur et suctum imitatur. Quidam vero nunquam: quibus mortiferum fuisse signum, contra consuetudinem somnium, inuenimus exempla.*

C A P V T XI.

οὐκ ὑπάρχει] Male Rhen. ὑπάρχουσιν. Sequens ὄστρακοδόμοις de vniuerso genere verum est: excepit pauca tantum genera nuperrime egregius *Cuvier, Leçons d'Anatomie comparée Tom. V, p. 181.* Nominavit is *buccinum undatum, muricem Tritonis, strombum et volutam,* quorum generum genitales partes diuisas et separatas corpore accurate descripsit.

2. Ἐν μὲν οὖν τοῖς ἄλλοις γένεσιν] Ita pro ζώοις ex Med. Canis. Rhen. scripsi. Praeterea οὖν omittit Rhen. *in aliis quidem animalibus simpliciter* versio Thomae. Firmat igitur coniecturam Sylburgii vulgatum ἀπλοῦν corrigentis, quam Camus ne commemorauit quidem. *simpliciter rationis modo* Gaza.

τὰ δ' ἄλλα ἄφορα] Ex Rhen. ἄλλα inserte. Recte vero Albertus: *sicut quaedam arbores, quae in vna indiuidua substantia habentes vires vtriusque sexus faciunt fructum.* Ita etiam natura fert τῶν ὄστρακοδόμων, quae pleraque omnia sexu utroque gaudent.

οὐκ ἔχοντα ὅλως] Hoc ordine Rhen. pro ὅλως οὐκ ἔχοντα. Deinceps idem habet ἐξ αὐτοῦ οὐδὲν pro αὐτῆς. Postea vulgabatur οἱ λέγοντες — ἐλμινθώδη προσπεφυκότα ἔχουσαι. Ex Rhen. correxi, consentiente Thomae versione, vbi est: *sed qui quidem dicunt.* Ex Med. Camus posuit tantum

προσώδη τ' ἔχουσαι ποτε. Venetus προσώδη et suprascriptum προσπεφυκότα habet. Rhen. etiam ἐλμιθώδη habet. Sed vulgatum προσπεφυκότα cum Thoma tenendum censui. Postea vulgatum μὴ προσθεωρήσαντες τὸ ποῦ ex eodem Rhen. correxi.

3. οὐδὲν τῶν τοιούτων] Rhen. τῶν τοιούτων omisit, sed bene postea vulgatum καὶ τάγε οὐ προσπεφυκότα ἀλλ' οὐκ ἐν τῇ γαστρὶ mutat. Verba ἀλλ' οὐκ omissa in Aldina, Junt. Basil. Codd. V. A. ita inseruit Camotiana: καὶ τάγε οὐ προσπεφυκότα ἀλλ' οὐκ ἐν τῇ γαστρὶ, vnde vulgatam effecit Sylburg. In Regio negatio ante προσπεφυκότα deleta et postposita fuit. Med. cum Rhen. facit. Canis. in eo differt, vt ponat: οὐ μὲν τῇ γαστρὶ. Camus a nostra scriptura in eo diuersus abit, quod καὶ ante προσπεφυκότα omisit. Versio Thomae: *in matrice habent adnata et non in ventre.*

ὠὸν δ' οὐδεμία] Repetit haec supra 3, 9. ἔγγελος δ' ὄλωσ οὐν ἔχει ὠὸν. Infra 6, 13. et c. 14. ἔγγελος οὔτε θορὸν οὔτε ὠὸν ἔχει. Accuratius vero quaestionem tractat toto capite 16. vbi vide annotanda.

ἐπέττετο γὰρ ἄν] Ex Mediceo, versione Thomae et Iegibus sermonis ἄν inseruit Camus. *digeretur enim utique* ait Thomas. Deinceps Rhen. ἄρρῆνος τε ἐγγέλωσ καὶ θηλείας — κεφαλήν ἔχειν καὶ μακροτέραν. Postea μικρὰν καὶ σιμοτέραν dedi ex Rhen. et Camotiana. Verba μικρὰν καὶ ceterae Edd. non habent, et σιμοτέραν. Sed recte Leon. Camot. σιμοτέραν. Med. μικρὰν tantum habet, vti versio Thomae. In Veneto est a prima manu θήλειαν μικρὰν τοῦ θήλεος, a secunda addita sunt καὶ σιμοτέραν οὐ. Denique θήλεος ἢ ἄρρῆνος Rhen.

διαφορὰν ἄρρῆνος] Infra 8. c. 30. καὶ ἐν ταῖς ἐγγέλωσι δὲ, ἄσκαλοῦσι θηλείας, ἀμείνους εἰσὶν οὐκ οὔσας δὲ θηλείας καλοῦσιν, ἀλλὰ τῇ ὄψει διαφορούσας. Quoniam marem et feminam in hoc pisce non agnouit Philosophus, sed generis eam differentiam esse putauit, hinc factum, vt sac-

pius τὸ γένος τῶν ἐγγέλεων nominaret, veluti de Generat. 3, 11. de incessu 8. et 9. Infra 6, 16. est τοῦτο ὄλον τὸ γένος de anguillarum speciebus, quas ille putabat.

4. ἐπιτραγία] Ita pro ἐπιτραγία Med. Rhen. versio Thomae. Sequens τοιοῦτοι omisit Rhen. et post ποταμίων collocat. Deinceps pro βαρῖνος habet βάλαιρος cum Canis. βάλαιρος Med. καρῖνος Ambr. quod a secunda manu in Reg. est positum nomen. In Veneto prima manus βάλαιρος scripsit, supra vero βαρῖνος. Gazae carini et balagri nominantur, Thomae carpius et balagrus, vel, vt est in Lipsiensi libro, carperus et balagrus. Scoto: sunt modi dicti Kicor et Balagores. Alberto: Piscium etiam fluiuatilium orientalium qui dicuntur kyroz halagorem sunt quidam modi. Conr. Gesner in Paralipomenis Aquatil. p. 1291: Hesychii glossam posuit hanc: βαρῖναι οἱ μὴ γεννῶντες. vbi corrigit βαρῖνοι ἐχθῦς οἱ μὴ γ. et barinum barbium esse suspicatur. Albertus exemplum piscis *Alse* (i. e. alosae) posuit, in quo nunquam oua reperta fuerint. Furlanus ad Theophrastum de Piscibus p. 289. nomen κυρῖνος mutat in κεντρίσκος aut βαρῖνος ex Gaza.

καὶ δοκοῦσιν ἄριστοι οὗτοι εἶναι.] Ita vulgatum καὶ εἰσιν ἄριστοι οὗτοι correxi ex Med. Rhen. sed δοκ. οὗτοι ἄρ. habet Med. Deinceps Rhen. Ἔστι δ' ἔνια pro Ἐτι δ' ἔνια dat, ita vt post φυτοῖς inserat copulam καὶ. sunt quaedam quemadmodum in ostracodermis versio Thomae. Postea οὐκ ἔστιν omittit R. et versio Thomae, addita habet A.

ἐρυθρινῶν] Vulgatum ἐρυθρινῶν ex M. Can. V. A. Rhen. correxi, vti fieri voluit Sylburg. Edd. pr. ἐρυθρικῶν. Item ex hisdem Codd. et Regio vulgatum χάναι correxi. Ceterum ψητῶν Thomas vertit *pectinum* genus. Alberto *bas-seca*. De sexu utroque ψητῶν contra Philosophum disputavit olim Belonius et Rondeletius, quorum argumenta excerpserit Gesner p. 782. De erythrina et channa dicetur ad 6, 13.

πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα] Vulgatum καὶ πάντα τὰ τ. mu-

tata distinctione ex Med. Rhen. correxi. *omnia enim talia* Thomas. Sequentia ζώων ὅσα μὴ ὠτοκεῖ vulgatis ζώων ἄμα ζωοτοκεῖ substituit ex M. Rhen. versione Thomae, Scoti, Alberti et Gazae Camus.

5. Ἐν δὲ τοῖς ὠτοκόοις] Rhen. ἐν μὲν τοῖς ὠ. — ἐν τε τοῖς ἰχθύσι — ἀσκαλαβώτης καὶ οἱ βάτραχοι. Postea idem εἰσι omittit ante τῶν ἰχθύων οἱ θήλυες. Ita enim habet pro θήλυες. Denique παλαιότερου. Albertus addit argumentum: *quod quum capiuntur pisces feminae sunt durioris carnis quam masculi.*

6. πάντων τῶν ζώων τὰ ἄρρένα κρείττω] Vulgatum π. τῶν ἀρρένων κρείττω ex Med. Rhen. Canis. versione Thomae, Scoti, Alberti et Gazae emendavit Camus. Deinceps vulgatum εὐπλευρότερα reddidit Thomas, Scotus et Albertus. Contra lectionem Camotianae, Medicei, Canis. Rhen. εὐοπλότερα Gaza vertit *aptiores*. Edd. pr. ἐκπλευρότερα cum Ambr. εὐπλευρότερα margo Basiliensium Edd. apposuit.

τὰ δ' ὡς ἂν ὀπίσθια καὶ κάτω λεχθέντα] Medic. Rhen. καὶ κάτω, ἔνια τῶν θηλέων. (θηλειῶν Med.) *posteriora et dorsum quaedam femellarum* versio Thomae. *in feminis vero inferius et posterius est durius et maius* Alberti.

Τοῦτο δὲ καὶ] Rhen. ταῦτόν καὶ — πάντων ἔχει τὸν αὐτὸν τρόπον. Ex Medic. ἔχει τὸν αὐτὸν τρόπον apposuit tantum Camus. Deinceps ἀνευρότερα τε καὶ ἀνανδρον τὸ θῆλυ Rhen. καὶ ἀναρθρον Med. Sequens κατὰ ante τὸ ἀνάλογον prima Camotiana inseruit, omissum in Edd. pr. et Codd. V. R. A. habent contra M. Canis. Rhen. Gaza. Postea ὑγροσαρκότερον δὲ τὸ θῆλυ — γονυκροτώτερον καὶ κνήμαι Rhen. habet. Aldina, Basil. γονυκρότερα, Junt. γονυκώτερα. et *genua curuabiliora* Thomas vertit, *genua pleniora* Gaza.

γλαφυρωτέρους] *pedes minus concauos* Thomas, *pedes debiliores et graciliores* Albertus vertit. Deinceps ὅσα τὰ μόρια ταῦτ' ἔχει τῶν ζώων Med. Rhen. vbi vulgabatur ὅσα

ταῦτα ἔχει τὰ μόρια, ἔχει τῶν ζώων. In Regio ἔχει repetitum a secunda manu fuit deletum. Vitium sustulit Camus. Postea vulgatum φωνῆς δὲ πάντα ex Rhen. mutavi. Tamēn versio Thomae *et de voce autem* habet.

7. αἱ δὲ θήλειαι τῶν ἀρρένων]. Noster de Gener. 5, 7. τῶν δὲ βοῶν οἱ μόσχοι βαρύτερον· τὸ δ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ἀρρένων καὶ θηλειῶν· — ἐπὶ δὲ τῶν βοῶν τούναντίον· βαρύτερον γὰρ αἱ θήλειαι φθέγγονται τῶν ταύρων. Vides hic μόσχος, vitulos, a bobus, et vaccas (θηλείας) a tauris distingui. Boves nempe sunt tauri castrati. Vituli igitur grauiorem vocem mittunt quam boues, boues quam tauri, vaccae quam boues et tauri. Quem locum si recte consideraueris, merito miraberis, hic vulgo scriptum ferri potuisse αἱ δὲ βόες β. φθ. αἱ θήλειαι τῶν ἀρρένων. (Nam soloece ita dicitur, cum deberet esse αἱ βόες αἱ θήλειαι, ut est in Libro de Generatione l. c. οἱ δὲ μόσχοι καὶ αἱ βόες αἱ θήλειαι — βαρύτερογγᾶ ἐστὶ. Deinde si vaccarum vocem comparare volebat Philosophus cum voce mascula, cur non dixit τῶν ταύρων, sed potius τῶν ἀρρένων? Voluit nempe comparare eam cum voce bouum et taurorum; ideo τῶν ἀρρένων dixit. Est enim bos mas castratus. Quae cum ita sint, non dubitavi Rhen. libri scripturam recipere et post αἱ interserere δέ. Ceterum obseruationem ipsam veram negauit esse Buffonus in Historia bouis, qui grauissimum illum bombum lasciuientis vel irascentis tauri comparauit cum solita vaccarum voce sane acutiore. Sed illum bombum intellexisse mihi non videtur Aristoteles. Buffonum secutus est Britannus Smellie, contra quem Aristotelis sententiam testimonio Zoologorum et Oeconomorum defendit Lichtenstein in annotatione ad versionem libri germanicam de Philosophia historiae naturalis Tom. I. p. 364. μόρια — οἶον] μόρια ἐστὶν, οἶον ὀδόντες — τὰ πλήμτρα Rhen. Thomas coniunctim ὀδόντες χαυλιόδοντες vertit *dentes ferales*. Abhinc ἐν ἐνίοις inserto ἐν. ex Med. Can. Rhen. et versione Thomae dedit Camus.

ὀρνίθων — τὰ πληκτρα] Articulum τὰ omittit Rhen. De dentibus exsertis verba αἰ θήλειαι οὐκ ἔχουσι τῶν υἰῶν Rhen. mutat in οὐκ ἔχουσι τῶν ἐνίων. Denique pergīt statim: ἐν ἐνίοις δὲ ὑπάρχει, plane vti versio Thomae. Vulgo est ἐνίοις δὲ ὑπάρχει.

κρεῖττω καὶ μᾶλλον τοῖς ἄρρεσιν] Ita pro κρεῖττον τοῖς ἄρρεσι μᾶλλον Medic. sed meliora magis masculis Thomae versio. κρεῖττω etiam Vat. Canis. κρεῖττον καὶ μᾶλλον τοῖς ἄρρεσιν Rhen. κρεῖττω τοῖς ἄρρεσι μᾶλλον dedit Camus. Denique ισχυρότερα τῶν θηλειῶν βοῶν Rhen. Med. Noster Problem. 10, 56. δοκοῦσι καὶ οἱ βόες οἱ ἐκτομίαι μεγάλα τὰ κέρατα ἔχειν, ὅταν ἐκτραθῶσιν. Albertus: et fortasse in feminis fortiora sunt cornua feminarum. vaccarum fortiora et maiora et longiora sunt cornibus taurorum masculorum non castratorum. Plinius 11. s. 45. feminis tenuiora plerumque sunt cornua, ut in pecore mutilis: ouium nulla, nec ceruiarum. Ita scripsit Harduinus ex Aeliani H. A. 12, 19. et mutilos interpretatur castratos. Male. Mutilum enim de cornuum defectu dicitur. Igitur aut lectio antiqua, ut in pecore, nullis ouium, retinenda, aut scribendum cum Broterio ex Codd. ut in pecore multis ouium nulla.

ADNOTATIONES

AD LIBRI V. CAPVT I.

Τῆς γενέσεως] Camotiana, Canis. Rhen. τῶν γενέσεων, quam scripturam sequentia satis approbant, vbi Rhen. καὶ τῇ μὲν — τῇ δὲ habet: contra Med. καὶ τῇ μὲν ἀνόμοια — τῇ δὲ. Canis. ἀνόμοιαι. Post πρώτων Camus ex Vatic. λεκτέον adiecit. Postea τελευταῖον vltimo reddit Thomas.

ἡ ἀρχιτέον] Rhen. λεκτέον. Deinde περὶ τῶν πεζῶν λεκτέον, ὅσα dedi, omissa post πεζῶν copula καὶ et distinctione mutata ex versione Thomae: ante ὠτοκά cum Camo ὅσα ex Med. et versione Thomae: post ὠτοκά inserit Vatic.

Ζωοτόκα δ' ἐστὶ] Rhen. ἐστὶ omittit. Deinceps συστραφείσης τινὸς τοιαύτης ἀρχῆς Rhen. In versione Thomae reperi scriptum *consistentia pncis*. Forte fuit *principio*. Postea περὶ φυτῶν Ambr. quod recepit Camus. Denique ζώοις αὐτοῖς ἐκ τῶν, omisso καὶ, Rhen. Med. et versio Thomae.

3. **ἄρρενα δ' οὐκέτι**] Rhen. et versio Thomae simplex οὐκ habent. Deinceps ὀρνίθων ἀπαντὰ ἐστὶ δῆλα (Med. δῆλον), μέχρι γὰρ τοῦ ὠοῦ (ὠὸν Med.) γεννηῆσαι δύναται — ἄρρενας αὐτῶν Med. Rhen. Versio Thomae: quae quidem auium palam omnia fiunt. usque enim ad oua generare. Equidem vulgatum ἀλλὰ μέχρι τοῦ ὠοῦ hinc mutavi, sententia postulante.

4. **καθ' αὐτὰ**] Sylburgius καθ' αὐτὰ malebat. Deinceps πλὴν ἐκ τῶν versio Thomae.

ἐν τοῖς ἐχομένοις] Rhen. ἐνδεχομένοις — φανερώτερον.

Deinceps παραπλησίως cum versione Thomae. Postea verba ἢ ἐν φυτοῖς Camotiana omisit.

5. γίνεται μὲν τι, οὐ ταῦτό δ' ἐξ οὐθενός] Vulgatum μὲν τι τοῦτο, αὐτὸ δ' ἐξ οὐθενός ex Med. et versione Thomae correxit Camus. Camotiana habet μὲν τι τοῦτο, ἐκ τούτου αὐτοῦ οὐθέν. Ambr. τι τοῦτος. fit quidem aliquid non idem autem ex nullo Thomae versio. Comparavit Camus locum de Generatione 1, 18.

μυιῶν—ψυχῶν σκώληκες] Vulgatum ψυλλῶν, quod Gaza pulicum reddit, ex Med. Rhen. et versione Thomae correxit Camus. apicularum versio Scoti et Alberti. Sed in Thomae versione scriptum reperi: ex muscis et sychis vermes ouales. Scriptum igitur legit: ἐκ τῶν μυιῶν καὶ ἐκ τῶν ψυχῶν σκώληκες ὡοειδεῖς. Ceterum rationes Cami probare omnes non possum. Primum enim quod comparat locum infra c. 19. initio: τίττει δὲ πάντα (ἔντομα) σκώληκα πλὴν γένος τι ψυχῶν· αὐταὶ δὲ σκληρὸν ὅμοιον κνήκου σπέρματι, ἔσω δ' ἔγχυμον. nihil is ad hunc locum pertinet. Papilionum enim genus istud solum ouum durum cneci semini simile parere dicitur, non vermem. Alter locus infra c. 31. magis huc pertinet, vbi pulicēs, pediculos et cimices parere ait κόνιδας, addens: ἐκ δὲ τούτων ἕτερον οὐδὲν γίνεται πάλιν. vbi obiter moneo in Editione Laemariana Sylburgiana et Cami κόνιδας scribi, hic vero Sylburgiana κόνιδας pariter habet, contra Laemariana et Cami κονίδας, quam scripturam Ammonius grammaticus praefert; igitur eam ipse secutus sum. In Athenaei 7. p. 352. Casaubonus κονίδες dederat, quod ex Edd. pr. et Codd. mutavit Schweighaeuser. Tertius locus iam a Sylburgio comparatus de Gener. 1, 18. plane conuenit: ἔτι ἔνια γίνεται τῶν ζώων (οὐκ ἐκ ζώων addit Thomae versio) οὐτ' ἐξ ὁμοιογενῶν οὔτε τῶ γένει διαφόρων, οἷον αἱ μυῖαι καὶ τὰ γένη τῶν καλουμένων ψυχῶν· ἐκ δὲ τούτων γίνεται μὲν ζῶα, οὐκέτι δ' ὅμοια τὴν φύσιν, ἀλλὰ γένος τι σκώληκων. Hinc praecunte Thoma post μυιῶν positum vulgo σκώληκες omisi.

τὰ τοιαῦτα] Ex Rhen. τὰ adieci. Deinceps ὅσα dedi pro πόσα ex Med. Canis. V. R. Rhen. et versione Thomae. Postea ἄλλων καὶ ἐφεξῆς dedi inserta copula ex Rhen. Articulum ante κοινή inseruit Camus ex Med. Rhen. περὶ αὐτῶν circa ipsa vertit Thomas.

C A P V T II.

οὐδ' ὁμοίαι] Ita cum Med. Canis. Rhen. et Scaligero pro οὐθέν scripsit Camus. Sequens vulgo ἔχουσαι habentibus vertit Thomas, igitur ἔχουσιν scriptum legit, quod recepi, quoniam vulgata nihil diuersum ab ὁμοίαι significat. Deinde vulgatum ὄργανα πρὸς τὴν τοιαύτην πρᾶξιν ἅπαντα τὰ ἄρῶνα τὴν γεννητικὴν correxi ex Rhen. Med. et versione Thomae. Postea πυγηδὸν Thomas conentia vertit sic scriptum *gentia. auersa coeunt* cum Plinio Gaza. Camus: *s'approchent à reculons et s'accouplent en arrière.* Eodem plane modo infra de fele: οὐκ ὀπισθεν συνιόντες, vbi Gaza, nulla Plinii auctoritate seductus, recte: *non parte posteriore se iungunt*, Camus pessime: *point à reculons*, Vbi vero est de camelis: οὐκ ὀχεύει ἀντίπυγος, id est *auersus*, vt recte hoc in loco Gaza, ibi Camus *leurs croupes ne sont point opposées.* Etiam in loco de Gener. 2, 16. de bobus ὀπισθονόμοις verba, *νέμεσθαι φασιν ἀναχωροῦντας πάλιν πυγηδὸν*, Gaza vertit: *recedendo in auersum pasci.* Sed *παλιμπυγηδὸν* scribendum, quod Hesychius interpretatur *τὸ εἰς τοῦπίσω ἀναποδίξειν.* Aelianus H. A. 16, 33. de iisdem bobus *εἰς οὐρὰν βαδίξειν* dixit. Vides, quantam inscitia Plinii et interpretum ceterorum Aristotelis famae iniuriam fecerit. Calumniam tamen repetiit nuperrime Blumenbach in libro *Handbuch der vergleichenden Anatomie* p. 440. Licebit tamen etiam Plinium excusare, et erroris calumniaeque originem et culpam transferre ad inscitiam recentiorum, qui Plinii orationem prae intellexerunt. Cum enim is *coitum auersis animalibus* fieri diceret, potuit vere et recte dicere, si coitum animalium

cum humano comparauit. Homo enim amplectitur feminam et aduersa facie coit; contra feminae animalium auersae excipiunt libidinem maris aduersi. Denique *λύγγες* Leon. et Camot. *leo, cattus et lepus* nominantur Alberto.

τὰ πλείστα] Rhen: *τὰ τε πλείστα* dedit. Deinde versio Thomae *sic singulariter*, quasi *οὕτω μοναχῶς* legisset scriptum, quod vnice verum vulgato *οὕτω τε καὶ μοναχῶς* substitui. Est enim *uno tantum modo*, nec *μοναχῶς* vllam speciatim coeundi rationem significat. Gaza: *eodem illo ac simplici more*. Postea *εἰσὶ δὲ καὶ διαφοροὶ* Rhen. Denique *συγκαθεισῆς* malebat Sylburg. *concidente* Thomae versio. *γυδεχόμενον γὰρ ἓνα* ex V. R. A. edidit Camus.

2. *αἱ ὠτίδες*] Ita pro *νεοττίδες* ex Med. Canis. Rhen. et versione Thomae scripsit Camus. *bistardae* Thomae, *gallinae* Scoto et Gazae. Deinceps *οὐδὲ καθείσῆς* — *ὥσπερ καὶ τὰ στρουθία* Rhen. Pro *ἐπιπῆδῶν* Edd. pr. habent *ἐπὶ ποδῶν*, quod vertit Scotus *coeunt eleuatae*, Albertus *stant eleuatae*. Plinius 10. 3. 73. *Soli coitus auium duobus modis, femina humi considente, ut in gallinis; aut stante, ut in gruibus*. Quare vulgatam olim scripturam reuocaui, quam *ἐπὶ τῶν ποδῶν* postea in simili [narratione dixit Aristoteles.

παρακεκλιμένοι] Infra 6, 30. vbi huc respicitur, est: *κατακεκλιμένοι ἐπὶ τῆς γῆς*. Plinius: *ambo cubantes complexique*, alibi *humanitus strati*. Solinus: *coeunt non itidem quo quadrupedes, sed apti amplexibus mutuis, vel ut humanis coniugationibus copulantur*. Albertus pro vrsis vulpes nominans ait: *coeunt proicientes se super terram*. Versio Thomae li. 1. habet *secus inclinatae*. Deinceps *ὄνπερ τὰ ἄλλα* — *ποιοῦσι* Rhen. *faciunt* versio Thomae.

ὄρθοι] Noster de Gener. 1, 5. de echino: *οὗτος δὲ πρὸς τῇ ὀσφύϊ μόνος (ἔχει τοὺς ὄρχεις) ταχὺ γὰρ ἀναγκαῖον γίνεσθαι τὸν συνδυασμὸν αὐτῶν· οὐ γὰρ, ὥσπερ τὰ τετραπόδα, ἐπὶ τὰ προανῆ ἐπιβαίνει, ἀλλὰ ὄρθοι μίγνυνται διὰ τὰς ἀκάνθας*.

3. μέγεθος ἐχόντων] Ita pro *μεγέθη* ex M. Canis. V. R. Rhen. et versione Thomae Camus scripsit.

ὑπάγοντα] ὑπάγοντα ex Med. Rhen. sequens *δέχεται* pro *δέχονται* ex Med. dedi. Versio Thomae *subeuntia*, Alberti *fugientes* habet. Cum Alberto facit Camus. Plinius 10. c. 63. *taurorum ceruorumque feminae vim non tolerant: ea de causa ingrediuntur in coitu (alii Codd. conceptu). Cerui vicissim ad alias transeunt et ad priores redeunt.* Ceterum *συμβαῖνον ὑπὸ τῶν νομέων* scriptum reddidit Thomas: *accidens a pascentibus.*

καὶ γὰρ ἐπὶ] Rhen. καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν ἐλεφάντων habet. Deinceps *ὀχεύει καὶ ὀχεύεται* — ὄνπερ καὶ κύων pro vulgato *ὀχεύει τὸν ἄ. τρ. ὡσπερ κύων* ex Med. Rhen. dedit Camus. καὶ ὀχεύεται addunt etiam V. R. A.

ὑποτίθησιν] Ita pro *ὑποτιθεῖσα* Rhen. et versio Thomae. Sequens *κράζουσι* ex Camotiana recepit Sylburg, ceterarum *κολάζουσι* reddidit Gaza. *ἄλλουρος* Thomae est *fissan*, Alberto *furimorus*. Camus *fissam* ex suo libro posuit. Plinius 1. c. *feles mare stante, femina subiacente: vulpes in latera proiectae, maremque femina amplexa.*

4. καθημένης] Albertus: *humiliat se super genua.* Sequens *περιβεβηκώς* Thomas reddit *coaptatus*. In verbis *οὐκ ἀντίπυγος* veterem fabulam refutat obiter Plinius tamen: *coitus auersis elephantis, camelis, tigribus, lyncibus, rhinoceroti, leoni, dasypodi, cuniculis, quibus auersa genitalia. Cameli etiam solitudines aut secreta certe petunt, neque interuenire datur sine pernicie. Coitus tota die, et his tantum ex omnibus quibus solida ungula.*

νευρώδες] Rhen. *νεῦρον* cum Edd. pr. *νευῶδες* ex Camotiana recepit Sylburg. Deinceps *ποιοῦνται* pro *ποιεῖσθαι* Rhen.

ὀχεύεται δὲ ἢ μὲν θήλεια] Ita vulgatum *ὀχεύεται μὲν ἢ θ.* ex Ambr. correxit Camus. Sequens *συγκαθιῖσα καὶ διαβαίνουσα* Thomas reddit *considerens et pertransiens*. Albertus autem ita: *elephas femina sedet et equitat supra*

ipsam mas, et ideo elephas femina descendit ad fouzam, ut melius possit saltari a mare. Narrat deinde ex Auicenna extra Indiam coitum elephantis visum: et tunc in coitu illo elephas mas iuuit se ex suo culmo et declinauit crupam feminae hoc est caudam, quae texerat vulvam eius, et ascendit super eam et coiuit, et ex hoc scitum fuit, quod culmus elephantis auxiliatur ad coitum ipsius et hoc fuit post praedicationem Machomety annis XL tribus minus (ergo anno 47. Hegirae). Ceterum versio Thomae ἐπαναβαίνων, omisso ὀχεύει, reddit ascendit.

καθάπερ καὶ τὰ ὀπισθοουρητικὰ] Rhen. καὶ omisit et cum Mediceo Camus. Deinceps ἐπὶ τῇ ὀχείᾳ Rhen. Postea ὡσπερ οἱ κύνες, omisso καὶ, Rhen. Copulam neglexit etiam Thomas. Denique ἔχουσι δὲ καὶ τὸ αἰδοῖον οἱ ἄρρενες μέγα Rhen.

CAPVT III.

καὶ τῶν πεζῶν] Male Rhen. καὶ ἡ τῶν πεζῶν — ποιεῖ τὴν ὀχείαν. In sequentibus lacunam esse suspicor. Membrum enim τὰ μὲν γὰρ ἐπιβαίνοντα non absoluitur, nec habet, quod illi respondeat τὰ δέ. Neque enim huc referri possunt, quae sequuntur ἔχουσι δέ τι etc. Haec enim explicant partes, quae inuicem inseruntur, non modum coeundi. Omittuntur nempe ex quadrupedibus ouiparis lacertae, quarum obiter demum sequenti sectione post serpentes fit alieno loco mentio. Pro τρυγόνες C. Gesner de Quadrup. viiup. p. 62. malebat φρῦνοι. Albertus: *sicut animal marinum, quod vocatur fecheach. Gaza pastinacam nominat, Camus ineptissime omnium le quadrupede qui porte le nom de la tourterelle.* Ratio, qua olim in censura Gallici Aristotelis (inserta Commentariis Lips. de rebus in scientia naturali et medicina gestis Vol. XXV. Part. IV. p. 636.) vsus vulgatam defendere et explicare de aue turture conatus sum, non procedit, quoniam ita debebat esse καθάπερ, non οἶον, quod in exemplis eiusdem generis ponitur. Igitur nunc nomen vitiosum censeo. Sed in nominanda rana

Philosophus etiam errauit; hoc enim genus genitalibus masculis caret et coitum non exercet, sed amplexus tantum. Recte Plinius 9. c. 51. *Ranae superueniunt, prioribus pedibus alas feminae mare apprehendente, posterioribus clunes.*

δέ τε, εἰς ὃ οἱ πόροι] Dicitur plerumque cloaca, in quam se inserunt ductus seminales et ouiferi; in hac eadem est etiam penis testudinis situs. Cf. Harvey de Generatione p. 14.

2. οἶον ὄφεις τε καὶ σμύραιναι] Ita pro ὄφεις, σμύραιναι Med. Rhen. Praeterea οἶον omisit Rhen. Sequens περιπλεκόμενα de meo dedi. Vulgabatur enim περιπλεκόμενοι, Camot. περιεχόμενοι, Med. περιπλεκόμεναι. Deinceps οἱ τε ὄφεις — δοκεῖ Rhen. δικέφαλον Vat. Postea vulgatum ὁμοίαν γὰρ τῇ περιπλοκῇ ex Med. et Rhen. correxi. Plinius 10. s. 82. *Lacertae, ut ea quae sine pedibus sunt, circumplexu venerem nouere.*

C A P V T IV. (vulgo V.)

ἰχθύες ἅπαντες] Ita pro πάντες Rhen. Deinde vulgatum περιπίπτοντες ex Med. Canis. Vat. Rhen. correxit Camus: *adaptati supina ad supina.* Pessime Albertus: *per applicationem dorsi ad dorsum*, vocabulo latino *supinus* falsus. Postea συνδοιασμόν Rhen.

βάτος καὶ τουγών] Thomae versio *rana et turtur*; legit igitur βάτραχος. Albertus: *vacor et argeron.*

ἐπιβαίνοντα] Ita pro ἐπιπίπτοντα dedi ex Med. Rhen. Versio Thomae: *secum incidentia, sed etiam ascendentia.* Deinceps ὅσοις μὴ ἐμποδίζει — ἔχουσι πάχος Rhen. Ceterum ex praecepto Philosophi sequitur, *raias caudatas plerasque omnes coire παραπίπτοντας τὰ ὕπτια πρὸς τὰ ὕπτια*: caudae crassitudinem impedire ait quasdam species. Malim vero ego pro πάχος scriptum legeremus τραχὺ, asperitas enim et aculei maius habent impedimentum, nec cauda plerisque nimis crassa est. Sed excipit et intelligit

Philosophus squatinam, ranam (Lophium Linnaei) et similes pisces. Plinius 9. s. 74. *plani piscium, quibus cauda non obest aculeique, et testudines in coitu superueniunt.*

ὄναι] Male Rhen. ὄνες. ranae Thomas: forte voluit rinae dare. Alberto rator, Gazae squatinae. Sequens ὄπιθεν omisit Rhen. et post ἔνια collocavit. Postea vulgo post κύνας additum φασιν cum Med. Rhen. omisit Camus.

2. σελαχώδει] Thomas *selacheis* vertens σελάχεσι scriptum legit. Pro γαλεώδη aliud vocabulum legit Thomas reddens: *et omnia talia.* Denique post τεθεώρηται vulgo insertam μάλλον cum Med. et Rhen. omisit Camus.

παραπίπτοντα — παρὰ τὸ θῆλυ] Ita vulgatum παρὰ τῷ θήλει correxi ex Med. V. Ambr. Rhen. sed in M. praepositio deest, in Ambr. manus secunda correxit. Vitium vidit etiam Sylburg. Primum verbum Thomas vertit *secus incidentia.* Plinius 9. s. 74. *delphini et reliqua cete simili modo et paulo diutius.*

3. τῶν σελαχιδῶν] Ita pro σελαχοειδῶν Rhen. *selacheorum piscium* Thomae versio, quasi σελαχῶν legisset. Deinceps pro ἄττα δύο non sum ausus recipere scripturam Rhen. et Med. τὰ μόρια τὰ δύο. Sunt illa membra appendices quaedam marium, quas apprehendendis feminis servare suspicantur viri docti. Accuratissime omnium descripsit Blochius olim meus in libro *Schriften der Berliner Gesellschaft* Tom. VI. Genitalibus feminarum poris inseri suspicatur Gallus Geoffroi apud Cuvierum in *Lectioibus Anatomicis* Tom. V. p. 119.

καὶ θοροῦ πλήρεις] Rhen. γίνονται θοροῦ τε πλήρεις. Sequens *συμπεραίνει* Thomas reddit *continuetur et extenditur.* Postea ἕτερος, ὡσπερ ἐλέχθη καὶ πρότερον, omisso πόρος, Rhen. Vulgo καὶ deerat.

4. ἔσωθεν δέ] Rhen. omittit ἔσωθεν. Gaza: *intusque alter iuxta habetur.* Camus: *en dedans il y a deux conduits voisins l'un de l'autre.* qui tamen nihil ad h. l. an-

notauit. Equidem δύο inserui, sed seclusum. Deinde πλὴν ἐπὶ χελώνης ex Medic. Canis. Reg. Rhen. dedit Camus.

τούτων δὲ ἡ θήλεια] Quasi χελωνῶν praecessisset. Pro θήλεια scribendum esse θαλαττία, iam olim monui in Historia Testudinum p. 123. Marinae enim testudini soli Aristoteles renes cum vesica assignauit cum alibi tum supra 2, 16. In Veneto libro θ' scriptum extat. Deinceps καὶ τὴν κύστιν Rhen. καίτοι κύστιν ἔχουσι Venet. Postea τῶν ὠοτόκων ἰχθύων Rhen.

5. τὸν τῶν ἀρρένων] Ex Rhen. articulum τὸν hic inserui et post ἀνακάπτοντα omisi. Camus ex Mediceo etiam hic inseruit, sed altero loco ineptum reliquit. Vulgatum ἀνακάμπτοντα recte iam olim corrigi iussit Sylburg, quod praeunte Gaza et Scoto fecit Camus. *reflectentia* est in versione Thomae.

περὶ μὲν γὰρ] Ex Rhen. et versione Thomae μὲν inserendum. Deinceps vulgatam τοῖς θήλεσιν, ἀποτικουσῶν ἀνακάμπουσιν correxi ex Rhen. qui tamen καὶ ἀποτικουσῶν δὲ habet. Post θήλεσιν intellige ἐπόμενοι τοῦτο δρῶσι. Thomae versio: *sequuntur femellas et reflectunt oua et emittunt.* Plinius 9. s. 74. *Pisces attritu ventrium coeunt, tanta celeritate, ut visum fallant. — Femina piscis coitus tempore marem sequitur, ventrem eius rostro pulsans: sub partum mares feminas similiter, oua vescentes earum. Nec satis est generationi per se coitus, nisi editis ouis interuersando mares vitale adsperserint virus. Non omnibus id contingit ouis in tanta multitudine: alioqui replerentur maria et stagna, cum singuli vteri innumerabilia concipiant.*

6. ἀρρένας γὰρ] Ita pro ἀρρένας μὲν γὰρ Rhen. Deinceps τὴν δόξαν ταύτην ἐποίησε τῆς ὀχείας dedi ex Rhen. et versione Thomae pro vulgato τὴν δ. ἐπ. τ. ὀχείας ταύτης. Sed Rhen. ταύτην post ὀχείας relinquit. Gaza τοιαύτης talis vertit. Denique ποιῆ δὲ τὸ τοιοῦτον dedi pro δὲ τοῦτο ex Med. Rhen. et versione Thomae.

τῶν αἰδοίων] Pro ἄρθρων ex Camot. Med. Rhen. adsciuī, quanquam ἄρθρον de virili pudendo dici bene noverim. Paulo antea versio Thomae scriptum περὶ δὲ τὴν ὄραν sequitur.

7. Αἰ δὲ πέρδικες] Ita pro οἱ Rhen. Deinceps καταπνεῦσαι τὸν ἄρῳνα pro vulgato τὸν ἄερα ex tribus suis Codd. Rhen. versione Thomae et Gazae dedit Camus. *exafflare masculinum* Thomas. Praeterea κατὰ ἀνέμων V. R. Aeliani H. A. 17, 15. ex hoc loco ὅταν κατὰ νότου γένηται τοῦ ἄρῳνος retulit. Sed Antigonus c. 87. vulgatam habet, vt Athenaeus 9. p. 389. ὁπότεν ἴδωσιν ἢ ὄσφρωνται τῶν ἄρῳνων κατ' ἀνεμον στάντων ἢ περιπετομένων, ἐγκύους γίγνεσθαι. Infra 6, 2. εἰάν γάρ κατὰ πνεῦμα στῆ τοῦ ἄρῳνος, κνύσκεται. vbi antea erat καταπνευσθῆ. De Gener. 3, 1. est: ὄσφραινόμεναι τοῦ ἄρῳνος καὶ ἀκούουσαι τῆς φωνῆς αἱ μὲν πληροῦνται, αἱ δὲ τίπτουσι παραχρηῖμα. Vnde facile fuit vitium loci emendare manifestum, de quo tamen nemo monuit. Genitiuus enim φωνῆς non habet quo referatur, sed inserto ἀκούουσαι bene procedit oratio, id est grammaticae; nam totus adhuc locus habet aliquid difficile atque impeditum, vt verear, ne plura sint vel transposita vel alio modo corrupta a librariis. Plinius 10. s. 51. *Si contra mares steterint feminae, aura ab his flante, praegnantes fiunt: hiantes autem exserta lingua per id tempus aestuant. Concipiunt et superuolantium adflatu, saepe voce tantum audita masculi.* Quae quidem interpretatio ducit ad eam coniecturam, vt scripta hoc fere ordine olim verba fuisse putem: ἐγκυοὶ γίγνονται, εἰάν ὀργῶσαι τύχωσι, καὶ ὑπερπετομένων, ἐκ τοῦ καταπνεῦσαι τὸν ἄρῳνα, πολλάκις δὲ καὶ τῆς φωνῆς μόνον ἀκούουσαι. Ceterum nescio, vnde Athenaeus l. c. habuerit verbum πέτονται, quod addit sic: πέτονται τε περὶ τὸν τῆς ὀργῆας καιρὸν χάσκοντες καὶ τὴν γλῶτταν ἔξω ἔχοντες αἰτε θήλειαι καὶ οἱ ἄρῳνες. Raro enim volant perdices.

παραπεσόνας] Male Rhen. περιπεσόνας. Versio

Thomae *coaptati* habens aliud etiam scriptum sequitur; vulgatum enim vertere solet *secus incidentes*. Deinceps vulgatam: ἐπεὶ ὄπται καὶ ἡ ἐπὶ τούτων ὀχία γινομένη τοῦτον τὸν τρόπον, ex Med. Rhen. et versione Thomae cor-
rexi.

C A P V T V. (vulgo VI.)

οἶον οἱ πολὺποδες] Cum V. R. A. Rhen. οἶον omisit Camus. σηπῆαι hic et infra Med. Deinceps ὁ μὲν πολὺπους ὅταν Rhen. omisso οὖν. Sequentia Gaza vertit: *alter superuenit passisque brachiis singulis ad singula subiacentis acetabulorum conceptu mutuo adhaerescit*. Thomas ἐφαρμύττει vertit *adaptatur*.

ποιοῦνται] Rhen. ποιοῦσα: deinde δύο μέγιστα, omisso articulo αἰ. Postea εἶναι δέ τι τοιοῦτον vertit Thomas. Abhinc vulgabatur πεφυκὸς ἅπαν εἰς τὸν μυκτῆρα, manifesto lacunosa oratione. Gaza: *neruo id quasi constare porrectum ad medium usque brachium confirmant, totumque nari feminae annecti*. Verbum igitur aliquod additum reddidit latino *annecti*. Versio Thomae: *adnatum omneque immittere in narem femellae*. Scoti: *et quod ipsum ponit membrum illud in os feminae suae*. Alberti: *assimiletur neruo procedenti ad medium pedis et quod illud membrum mas ponit in os feminae*. In solo Mediceo Camus scriptum reperit per compendium ἅπαν ἢν ἐμπιφράναι vel ἐνπιφράναι vel εἰσπιφράναι, vnde effecit ὁ πᾶν ἐμπιφράναι. In Veneto est a prima manu ἅπαν . . . πιφραναι εἰς τὸν μυκτῆρα τῆς θηλείας. Manus secunda spatium vacuum impleuit insertis ἢ εἰς, tertia supplementum et πιφραναι deleuit. Equidem ad ductum versionis Thomanae ex scriptura dubia effeci ἅπαν τ' εἰσαφριέναι εἰς. Athenaeus, qui h. l. exscripsit libri 7. p. 317. has varietates habet: τὸν ἄφρένα ἔλκειν αἰδοιωδές τι — ἐν ἢ αἰ δύο μεγάλοι — εἶναι δὲ τοῦτο νευρῶδες μέχρι εἰς — πλεκτάνην ἅπαν προσπεφυκός. Cetera omisit, et nos destituit opem ab eo expectantes. De genituali hoc brachio polyphi maris accuratius dictum

fuit ad 4, 1, 7. Plinius 9. s. 34. *Polypi ore uno feminae naribus adnexo: sepiae et loligines linguis, componentes inter se brachia et in contrarium nantes: ore et pariunt. Sed polypi in terram versi coeunt. Reliqua mollium tergis, ut canes, etc. in quibus plurima insunt ineptissima.*

2. *νέουσαι*] Vulgatum *ἀλλήλοις νέοντες* ex Med. correxit Camus. Verum *νέουσαι* est etiam in Rhen. qui deinceps *ἐναρμάττουςαι* dat. Athenaeus 7. p. 323. h. l. ita excerpfit: *αἱ σηπίαι καὶ αἱ τευθίδες νέουσιν ἅμα καὶ συμπλεγμένα τὰ στόματα καὶ τὰς πλεκτάνας ἐφαρμόττουςαι κατ' ἀντικρὺ ἀλλήλαις: ἐφαρμόττουςι δὲ καὶ τὸν μυκτῆρα εἰς τὸν μυκτῆρα.* omissis verbis *νέοντες ἐναντίως*. Postrema tria verba ex Codd. adiecit postremus Editor. Ceterum Veneta Athenaei cum Codd. habet: *ναίουσιν ἅμα καὶ συνεπόμεναι, τὰ στόματα.*

ἢ μὲν ἐπὶ τὸ ὀπισθεν, ἢ δὲ] Rhen. *ἐπὶ ὀπισθεν*. Versio Thomae scriptum *οἱ μὲν — οἱ δὲ — ποιοῦσι* reddidit. Ceterum adhaesit olim Conr. Gesner in hoc loco, cum verba *ἐπὶ τὸ ὀπισθεν* vulgo *retrosum* versa videret, quod est falsum. Ita enim non *ἐπὶ τὸ στόμα*, sed *ἐπὶ τὸ πρόσθεν* sequi debebat. Contra *τὸ ὀπισθεν* dorsum significat et supinas partes, vt *τὸ στόμα* pronas. Monui haec olim in Dissertatione de Sepiis p. 84.

ἐκτίκει δὲ] Med. Canis. et Rhen. *ἐκτείνει δὲ καὶ τὸν φουσητῆρα καλούμενον*. Versio Thomae *pariunt autem*, vt Gaza *ouant ex parte membri illius, quod pomum dicitur*, Albertus. *ἐγιοι* omisit versio Thom. Ceterum eandem partem. *αὐλὸν, μυκτῆρα* et *φουσητῆρα* dici in molluscis videri, vt in cetaceis, monui iam olim in Dissertatione de hoc genere p. 84.

C A P V T VI. (vulgo VII.)

ὥσπερ καὶ — τετραπόδων] Hoc membrum totum omisit Medic. Deinceps *ὅτε* Rhen. Versio Thomae: *supinauerit operculum, hic autem in hac fecerit caudam*. Videtur igitur *ἐν ταύτῃ ποιήσῃ* scriptum legisse.

ἀρχομένου ἕαρος πρὸς τῇ] Ita vulgatum ordinem ἀρχομένου πρὸς τῇ γῆ ἕαρος mutauit, vti voluit Sylburg. *in initio veris et prope littus* Albertus vertit. Contra Rhen. habet τοῦ ἄρρῆνος ἀρχομένου πρὸς τῇ γῆ ἕαρος, suprascripto ἐρχομένου. Sed ecce Athenaeus 3. p. 105. ex h. l. posuit: τῶν μαλακοστράκων ὀχεύονται κάραβοι, ἀστακοί, καρίδες καὶ τ. τ. — τετραπόδων. ὀχεύονται δὲ τοῦ ἕαρος ἀρχομένου πρὸς τῇ γῆ — ἐνιαχοῦ δὲ, ὅταν — ἀρχηται. vbi Editio Veneta cum Codice A. ἐρχομένου, Epitome vero ἐρχόμενα habet.

2. ἀλλήλων] Sylburg ἀλλήλοις malebat. Deinceps ὁ, τε καρκίνος — ἐκ τοῦ ὀπισθεν. Postea οὕτω ὁ μείζων vertit Thomas, et ἐπιστρέφει vertit conuertitur.

ἄλλω — οὐθενί] Ita Rhen. pro ἄλλο — οὐθέν. Sequentia vulgo ita legebantur: μείζων καὶ μᾶλλον ἀφροστηκός ἐστι τῆς θηλείας καὶ συνηρεφέστερον. Ego vero ordinem et scripturam Rhen. secutus sum, inserto τὸ articulo ante τῆς θηλείας, quem vertit etiam Thomas. Totum hunc locum Albertus ita interpretatur: *Cancer vero communis coit, quando femina sub ipsum intrans equilat a mare sic, quod sua coopertoria testea, quae tunicae vocantur, inuoluntur ad inuicem, ita quod porta, quae est inter duas tunicas vnus, directe fuerit supposita portae, quae est inter duas tunicas alterius. Dico autem duas tunicas superficiem duram et inferiorem in cauda, quae est sicut pellis cornea, sed tenuis. In extremitate enim illius est porus super anum. Sic enim cancer minor, qui est mas, ascendit super feminam retro et declinat se ad ipsam: femina vero vertendo latus caudae contra eum, et sic applicatione portarum completur coitus. — nisi quod femina est maiorum membrorum, et coopertiorum siue tunicarum in cauda distantia est maior in femina. Sed et cauda tota latior est et magis tenuis in femina: in masculo autem est magis rotunda et spissior, et in radice habet masculus quatuor longas virgulas in cancris fluuiatilibus, quas non habet femina.*

Sed is toto coelo aberrauit. Quae enim de cancro fluuiatili de suo addidit, in cancrum Aristotelis non quadrant. Is enim marinum cancrum dixit, Albertus contra astacum fluuiatilem intellexit, longe diuersum a cancris. Plinius 9. s. 74. *Reliqua mollium* (malacostracorum debebat dicere) *tergis coeunt, ut canes. item locustae et squillae: cancri ore.*

C A P V T VII. (vulgo VIII.)

ἐναφίησι] Hoc vulgato ἀφίησι ex Rhen. substitui. Sequens πόρον Albertus interpretatur ita: *deinde emittit femina vuluam, quae est bifurcata.* Deinde articulum τὸ ἀντὶ κάτωθεν ex M. Rhen. inserui, et vulgatum τὸν ἄρῶνα τὸν ex M. Rhen. correxi.

τὸ κάτωθεν τὸ θῆλυ] Coitus hic muscarum in reliquis insectis minime locum habet, sed hucusque in solis muscis domesticis obseruatus fuit. Cf. De Geer *Mémoires Tom. II. Part. I. Discours 2.* et van Gleichen *Histor. natur. muscae domesticae Norimb. 1764.*

καὶ φαίνεται] Copulam ex Rhen. inserui, et articulum τὸν ante λόγον eodem auctore sustuli. Is deinceps ὄλου τοῦ σώματος habet. Potea εἴαν τις διαιρῆται vulgatum Gaza vertit *si diuiseris* pariter vt Thomas. Itaque διαιρῆ scripsi. Denique Ambr. ἀκανθαρίδων et infra ἀκανθαρίδες habet. Albertus: *nisi quis diligenter experte voluerit distinguere inter muscas in tempore coitus et inter alia annulosa.* Inepte.

2. σπονδύλαι] Vulgato σφονδύλαι ex Med. Rhen. substitui. *spondilae* versio Thomae. *scarabaei, verticilla* Gazae. Hesychius: *σπονδύλη ὁμοίον τί φασι σαλαφίω εἶναι, ὁσμήν φαύλην προϊέμενον, εἴτις ἄφεται αὐτῆς.* Respexit Aristophanem Pacis versu 1077. ὡς ἡ σφονδύλη φεύγουσα πονηρότατον βδεῖ. vbi Scholia: *σίλφη τις ἐστὶν ἡ σφονδύλη βδέλλῃ προσομοία, δυσώδης ὄντως.* Theophrastus h. pl. 9, 14. τῶν δ' ἔξω θηρίων ἄλλο μὲν οὐδὲν ἄπτεται ῥίξης οὐδὲ μῖας, ἡ δὲ σφονδύλη πασῶν. τοῦτο μὲν οὖν ἴδιον τῆς τοῦ ζώου

φύσεως. Hinc Plinius 26. s. 118. *animalium quidem exterorum nullum aliud radices a nobis dictas attingit excepta spondyle, quae omnes persequitur. Genus id serpentis est.* Inepte, ut solet. Gryllotalpam sunt qui interpretentur apud Mouffetum Theatri Insector. p. 194. Infra 8, 24. staphylinum comparans: *ἐστὶν ἡλίκον ἢ σπονδύλη.* ubi Thomas *fondile* habet. Sed Hippiatrici cap. 266. ὁμοίος ταῖς σπονδύλαις ταῖς κατ' οἰκίαν. Hesychius in *σταφυλῖνος* habet *ζῶον ἡλίκον σπονδύλη.* Laruam scarabaei melolonthae vel similis esse putant Jonston Hist. Insect. p. 135. Swenkfeld Theriotroph. p. 557. Cf. Goetze *Entomologische Beyträge* I. p. 39. Alii ex blattarum genere esse putant. Idem Hesychius: *σπονδύλλη ἢ γαλῆ παρ' Ἀττικοῖς.* Inepte. Sed auctor glossae putorem quadrupedis comparauerat.

καὶ εἴ τι ἄλλο] Rhen. καὶ εἴ τι ἄλλο. Deinde vulgatum ὅσα γε ὑφαίνει ἀράχνια correxi ex Rhen. *araneale* habet etiam Thomae versio. Paulo antea τόνδε τὸν τρόπον ex Mediceo dedit Camus.

ἀποπεταμένων] Med. ἀποπεταμένων. Post ἀράχνιον addunt ἀπὸ τοῦ μέσου Camotiana, Med. Canis, Rhen. versio Thomae. Contra omisit cum V. R. A. Gaza et Scoto Camus. *traxerit de medio praetensarum telarum* Thomas. Sequens ἀγρίπυγα cum Rhen. omisit versio Thomae. *et tunc mas ponitur supra ventrem feminae. hunc autem modum coitus habent ligando se per fila telae propter rotunditatem ventris sui*, Albertus. Plinius 1. s. 29. *Aranei conueniunt clunibus.* Nunc comparet lector observationem Lyoneti in libro: *Theologie des Insectes de Lesser avec des Remarques de P. Lyonet Tom. I. p. 184.* vnde haec tantum excerpta ponam: *L'une et l'autre montées sur des tapis de toile s'approchent avec circonspection et à pas mesurés. Elles allongent les jambes, secouent un peu la toile, se tâtonnent du bout du pied, comme n'osant s'approcher.* Lege cetera et miraberis subtile Philosophi nostri et felix ingenium.

C A P V T VIII.

εἰσὶν ὠρισμένοι] Rhen. διωρισμένοι. Sequens οὖν omisit Rhen. et versio Thomae. Deinde πρὸς συνδυασμὸν omisso articulo Rhen.

καὶ μετοπώρου] Gronovius ad Aeliani H. A. 10, 2. malebat διὰ μετοπώρου, et deinceps κτηνῶν pro πτηνῶν, quod aues postea seorsim nominantur. Sed his nominantur diversam ob rationem: et loxia curuirostra hieme nidificat.

[πεξῶν] πολλά] Cum Med. versione Scoti et Alberti vocem πεξῶν omisit Camus: ego seclusi. Deinde post ὄσων vulgo intersertum καὶ Camus cum Med. omisit. Vulgatum ὀμιλίαν καὶ τῶν ἀνθρώπων ex Rhen. et versione Thomae correxi.

2. τὸ μὲν ἄρῳεν] Antiquissimam ex Hesiodo opinionem repetiit noster in Problemat. 4, 29. et 26.

τροπὰς τὰς χειμερινὰς] Articulum ex Rhen. inserui. Deinde ἀλκωνίδες Med. Rhen. ἀλκωνώνειαι A. V. Vulgo erat ἀλκυνόειοι. Postea μετὰ τὰς τροπὰς ex Rhen. dedi inserto articulo. Denique καθάπερ pro καθὰ ex Med. V. Rhen. dedit Camus. *alkionides* versio Thomae. De halcyone Dissertationem *Guettardi* insertam libro *Mémoires sur différentes parties des Sciences* Vol. IV. anni 1783. nondum legi. Docuit is, descriptionem Ambrosii in halcyonem recentiorum non convenire.

κατὰ μῆνα χειμέριον] Hoc ordine M. Rhen. versio Thomae. Deinceps πινύσκει Rhen. *perpenderit* versio Thomae. Equidem *τιτύσκη* substitui vulgato *πινύσκη*, quod interpretari non licet commode. Postea Ambr. *λάνθανε τὴν μιν ὄραν* habet. *absque vento vocant terrigenae tempus sacrum alumnnum natorum variae alkionis* versio Thomae.

3. γίγνονται δὲ εὐδιεναὶ] Rhen. post δὲ inserit καὶ. *serenitates* vertit Thomas, quasi *εὐδία* legisset scriptum. Deinceps *νεοττεῖαν* Med. Plinius 10. s. 47. *Dies earum partus*.

maria quique nauigant nouere. — Halcyonem videre rarissimum est, nec nisi Vergiliarum occasu et circa solstitium brumamue, naue aliquando circumuolata statim in latebras abeuntem. Fetificant bruma, qui dies halcyonides vocantur, placido mari per eos et nauigabili, Siculo maxime. Faciunt autem septem ante brumam diebus nidos, et totidem sequentibus pariunt. — Pariunt oua quina.

4. αἰθυια — οἱ λάροι] Gazae mergi et gauiae, Thomae λάροι sunt melbae. αἰθυια etiam supra 1, 1. nominatur, inter marinas sed non palmipedes 8, 3. Male igitur Camus in Commentario ad palmipedes retulit, et *plongeon* vertit. Larum marinum infra 8, 3. λευκόν, aquaticum σποδοειδῆ dicit, sed non palmipedem facit, vt Camus. De laro est etiam 2, 17. Plinius 10. s. 48. *Gauiae in petris nidificant, mergi et in arboribus. Pariunt plurimum terna: sed gauiae aestate, mergi incipiente vere.* Etiam altero loco λάρον gauiam interpretatur. Hodie in Sardinia lari dicuntur similiter *Gauine*, teste Cetti II. p. 301. vers. german. Insulae Deli promontorium aliquod incolae *Γλαρόποδα* vocant ab aue *γλάρω*, quam in Galliae Prouincia *Gabian* dici annotat Tournefort *Voiage* Tom. I. p. 375. Nomen *Γλάρος* lari hodiernum apud Graecos annotauit etiam Forskäl p. VII. Delon ipsam Callimachus in Hymno in Delum versu 12. αἰθυίης καὶ μάλλον ἐπίδρομον ἤπερ ἵπποις dixit. De laris locus est classicus in Dionysii Ixeuticis 2, 4. vbi dicuntur τοῖς ἀνθρώποις προσφιλέστατοι καὶ πλησίον αὐτῶν οὐκοῦσιν ὡς συνηθέστατοι — οὐ πόρρω τῶν πόλεων καὶ τῶν λιμένων ἱπτάμενοι; piscatores clamantes circumuolant, in petris aqua dulci abundantibus nidificant; πρὸς τῆς νήξεως τάχος οὐκ ἂν ὄρνις ἕτερος ἐρίσειε λάρω; obiectos a piscatoribus pisces perite excipiunt. Plura eorum sunt genera; quidam enim albi, columbis pares; alii maiores, nonnulli maximi, omnes tamen albi pedibus extremis et collis nigricantibus. Contra αἰθυια ibidem c. 5. voracissima et famelica auis deuoratos pisces mox etiamnum interdum vi-

ventes excernere dicitur: καὶ μόναι τῶν ἀμφιβίων κατὰ ταύτων θηρῶσί τε καὶ ἵπτανται; deuorant congros, anguillas, aliosque laeues pisces, quos vrinantes sub aquis persequuntur. Instante procella ex mari recedunt in lacus; καὶ μόνας ταύτας φασὶν ἐκ πάντων τῶν πτηνῶν μήτε ἀφιέναι φωνήν μήτε ἀκούειν δύνασθαι. Conuenit cum his Plinius, vbi ait: *insatiabilia animalium, quibus a ventre protinus recto intestino transeunt cibi, ut lupis ceruariis et inter aues mergis.* Idem alibi: *inter aquaticas mergi soliti sunt deuorare, quae ceterae reddunt.* Quod facit in primis Larus parasiticus Linnaei, sed is nunquam vrinatur. Virgilius Georg. 1, 361. *cum medio celeres reuolant ex aequore mergi clamoremque ferunt ad littora:* male ad mergos transtulit, quae Aratus de ardeis Dios. versu 182. *Αἰθυαί* enim minime clamosae sunt. Contra Aratus 187. signum tempestatis dedit hoc: *ἢ εἰναλίδιναι αἰθυαί χερσαῖα τινάσσονται περὺ γέσσι.* Rectius Virgilio Aen. 5, 128. saxum in pelago extans *statio gratissima mergis apricis* dicitur. Philostratus Icon. 2, 17. p. 838. narrat, *αἰθυίας* propter ventriculos a medicis contra stomachi imbecillitatem commendatos capi à piscatoribus noctu cum igne accedentibus ad aues valde somniculosas. Has vespere ex mari ad scopulos redeuntes partem praedae suae afferre ceyci, qui pro eis excubet. Hinc arguas, praedam ab *αἰθυία* in sacco gulari conditam afferri. Capturam aquaticarum anium, piscatoribus in cymba cum igne accedentibus, descripsit Dionysius Ixeutic. 3, 24. qui 2, 7. ceycem feminam facit halcyonis, eamque narrat noctu circa lacus et fluuios praedari, *νέμεσθαι.* Mergorum horum ventriculos aegrotis stomacho commendantes medicos merito ridet Galenus de Facultate simplic. medic. libro XI. qui mos iam Horatii tempore inualuisse videtur, qui canit: *si quis nunc mergos suauēs edixerit assos, parebit prauī docilis romana iuuentus.* Carnes autem *αἰθυίας* nigras et nauscosas esse praeter Galenum testatur Philostratus l. c. Homerus Odysseae 5,

337. et 353: *αἰθυιαν ποτὴν* et urinantem memoravit; sed larum is non urinantem fecit, sed ibidem versu 52. vndas alis stringentem: ὅστε κατὰ δεινούς κόλπους ἄλως ἀτρογγέ-
 τοιο ἰχθῦς ἀγρώσσων πυκινὰ πτερὰ δέεται ἄλλη. Aristophanes laros voraces memoravit in Nubium versu 591. Animum 567. et in Equitum 956, vbi est *λάρος κεληνώς ἐπὶ πέτρας δημηγορῶν*. Urinantes *αἰθυίας* facit etiam Apollonius 4, 966. Sed interpres graecus nescio quis, cuius locum exscripsit Suidas in *Αἰθυία*, dum poetae innominati locum interpretatur hunc: *αἰθυίης ὑπὸ πτερόγεσσι* ἔλυσαν πείσματα νηός, tradit, mergos sereno et quieto mari non audere progredi in mare timentes animalia marina, contra tempestate instante prodire. Quam interpretationem falsam conuincunt loca scriptorum supra posita. Superest epigramma Mnasalcae Analect. I. p. 192. no. 13. in sepulcrum *αἰθυίας*, vbi dicitur *ποδήνεμος, τὰς ποτ' ἐλαφρότατον χέρσον ἔθρεψε γόνυ*: additur: *πολλάϊς γὰρ νάεσσι* ἰσόδρομον ἄνυσσε μάκος ὄρνις ὅπως, *δολιχὰν ἐκπορεύουσα τρίβον*. quae in auem marinam minime quadrant, inprimis additum illud ὄρνις ὅπως. Quare equam nomine *Αἰθυία* vocatam interpretari maluit Jacobs in Annot. ad h. l. p. 405. Denique, vt breuiter dicam, quod sentio, larum quae sit anium aquaticarum, definire non magis auisim, quam quae *αἰθυίας* vocabulo significetur. Sunt tamen plurimae notae lari parasitici et marini Linnaei, quae Graecorum *αἰθυία* commenire videntur.

τὸ μὲν πλήθος] Ita cum Rhen. versio Thomae pro vulgato τὸ δὲ πλ. habent. Deinceps τῶν ὀρνίθων Rhen. Statim a larorum et mergorum mentione redit ad halcyonem Philosophus, habitatione communi et loco inuitatus, vt simul larum et *αἰθυιαν* commemoraret. Scaliger tamen intempestiue censebat halcyonis historiam ita interrumpi. Debuisset philosophum potius ita a locis anium partum distinguere: *Partim ibi nidos faciunt, vnde cibum capiunt,*

ut pisces: partim prope, ut aquatico victu vescentes, ut mergi, gaviae, alcedones.

ὑπόρμοις πρώτον] Posteriorius vocabulum Rhen. omisit; et cum Mediceo omisit etiam Camus. Locum Stesichori hodie ignoramus, sed ex simili Pindarico in Scholiis ad Apollonii Argonautica 1, 1084. memorato conicere licet, Stesichorum alcyonem Argonautis soluentibus e portu apparentem fecisse. Cf. Fragmenta Pindari p. 39. seu p. 57. ed. Heynianae no. VI.

5. Τίκτηι δὲ καὶ ἡ ἀηδῶν] Ita cum Med. Camus. Vulgo erat τίκτηι καὶ ἡ ἄ. Vatic. τίκτηι ἡ ἀηδῶν. Alberto *ardorin*, *avis aquatica* est. Deinceps καὶ ὅσα μὴ φωλεύει veritit Thomas. In Mediceo hic et paulo antea est φωλεύει. Postea μύιες Rhen.

CAPVT IX.

οἱ χυτοὶ] Vat. Reg. οἱ χυταῖοι. Versio Thomae bis habet *ichiti*. Scilicet Rhen. etiam καλοῦνται δὲ οἱ χυτοὶ habet, qua scriptura deceptus Thomas articulum cum nomine coniunctum putavit unum esse piscis nomen. Hesychius in vocabulo χυτὸν hunc locum laudans male περιφερόμενοι scriptum habet pro περιεχόμενοι.

πηλαμῦς] Vulgatum πηλαμῖς ex Rhen. correxi. Versio Thomae *palamida* habet. Camus in Edd. pr. ait esse παλαμῖς, in Reg. et Ambr. παλαμῦς. Cum Rhen. facit Med. hic et alibi. Sequens κολίαι vulgato κοχλίαι ex Med. Canis. versione Thomae et Gazae substituit Camus. Sed in Mediceo est κολίαι κόλλαιναι. Similiter Thomae versio Κολίαε Kollenae. Venetus κοιλίαι κόλλαιναι habet. Rhen. nihil mutat; Athenaeus, vbi h. l. excerptis libri 7. p. 329. plane omisit. Ita enim ille: ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἰχθυῶν — οἶον οἱ χυτοὶ, οἱ τῷ δικτύῳ περιεχόμενοι, χρομῖς, ψῆττα, θύννος, πηλαμῖς, κεστρεὺς, χαλκίδες καὶ τὰ τοιαῦτα. Pro χρομῖς (ita enim vulgo editur) Rhen. χρομῆς habet. Deinceps vulgatum ψῆτται ex Rhen. et Athenaeo

correxi. Versio Thomae *kromis*, *plais* habet. Denique verba *καὶ τὰ τοιαῦτα* omisit Rhen. sed habet Athenaeus.

καὶ ὁ τριχίας δὲ — δις] Haec omnia versio Scoti omisit. Thomae *τριχίας* est *sardile*. Verbum *δις* cum Med. et Rhen. omisit versio Thomae. Sed Rhen. pergit *Ἡ δὲ τρίγλα μόνον τρίς*. Contra Med. *τρίγλη* habet. Atque ita dici semper statuit Athenaeus 7. p. 324. in exemplo laudans *κίχλη*, *τρογλη*, *αἶγλη*, *ξεύγλη*. Idem p. 304. idem docuerat appositis verbis *ὀμίχλη*, *φύτλη*, *γενέθλη* et aliis. Itaque vulgatum *τρίγλα* correxi. Verba sequentia ex nostro loco excerptis Athenaeus p. 324. *τεκμαίρεσθαι λέγων τοὺς ἀλιεῖς τοῦτο ἐκ τοῦ γόνου τρίς φαινομένου περὶ τινὰς τόπους*.

2. *σάργος*] Edd. pr. *σαρδος* ita, praeunte C. Gesnero, correxit Syburg ex Athenaei 7. p. 321. vbi de sargo est: *Ἀριστοτέλης ἐν πέμπτῳ μορίῳν τίθει αὐτόν φησι δις, ἕαρος, εἶτα μετοπώρου*. Plinius etiam 9. c. 51. *scorpiones bis ac sargi, vere et autumnῳ*. Versio Thomae hic, vt alibi, *sarga* habet. Scotus cum Regio membrum totum hoc *τίθει δὲ — δις* omisit. In Med. et Vat. *σάργος* est, vt in Rhen. at *σαργός* Venetus habet, vt in Athenaeo l. c. editum extat.

σάλπη] Rhen. et Venetus *σάλπιγξ*, praeterea Venetus *τοῦ μετοπώρου* habet. De eo pisce infra est 6, 17. eum bis parere, *ἐνιαχοῦ δὲ μετοπώρου*. Sequentia *πρώϊα — ὄψια* vulgatis *πρώϊμα — ὄψιμα* substitui ex Rhen. In Aristophanis Pac. versu 1001. et 1164. forma *πρῶος*, sed in Vesp. v. 264. *πρῶμα τῶν καρπίμων* extat. Theophr. c. pl. 4, 12. *ὄψιότητα* opponit *πρώότητα*. Formam *ὄψιμον* habet Ilias 2, 325. Deinceps *τόκος* vulgato *γόνος* ex Med. Vat. Rhen. substituit Camus. Postea *ἀπὸ τροπῶν* pro vulgato *πρὸ τροπῶν* dedi ex Canis. Veneto, Rhen. et versione Gazae, qui *a bruma* dixit.

ἀφαρέα] Venetus *ἀφορέα*, Rhen. *ἀφορέον*, versio Thomae *affarea*; Albertus *alam pinnularem* interpretatur. Hesychius: *ἀφαρεὺς τοῦ θήλεος θύννου τὸ ὑπὸ τῆ γαστρὸς περὺγιον*. Contra Athenaei 7. p. 303. vbi h. l. repetitur,

libri scripti omnes ἀθέρα nominant. Quid hoc vocabulo voluerit significare Philosophus, ignorare se fatetur L. Th. Gronov ad Plinii Librum IX. p. 84. Pinnulas spurias Scombrorum Linnaeanorum intelligi suspicatus eram olim; sed nunc video, eam sexus notam nullam esse posse. Quare vna superest pinna analis prior aculeata in iis speciebus, quae geminam analem habent. Tales numero viginti septem enumerat Blochii Systema Ichthyologiae, quarum plurimae pinnulis spuriiis carent. Contra idem numero 19 Scombrorum habet pinnulis instructos, sed pinnae analis unicae aculeis carentes. Videant igitur naturae piscium et anatomiae studiosi, an in pinna anali gemina priorisque aculeis lateat ignorata hucusque sexus nota ab Aristotele annotata. Nihil enim negligenter hucusque a viris doctis sexus piscium notae tractatae fuerunt, neque adeo ouaria scombrorum nec lactes marium a quoquam esse descriptos memini.

3. ἔνιοι τῶν γαλεῶν] Thomas γαλεωδῶν scriptum reddidisse videtur *galeodorum*. Deinceps vulgatum οἱ ἀστερίαι (pro quo male Casaubonianam secutae Edd. αἱ ἀσ. habent) ex Med. et Rhen. correxi. Postea οὐχ ἅπαντα erat ante Camum, qui οὐχ ἅμα πάντα ex Med. Canis. et versione Gazae dedit. In Rhen. est ἅμα ἅπαντα. Denique τελέωσιν habet Med.

4. οἷον ἢ σμύραινα] Ita pro μύραινα V. R. A. Deinceps αὐτῆ pro αὐτῆ dedi ex versione Thomae, ὡς ante πολλὰ ex Med. V. R. A. Rhen. et versione Thomae inseruit Camus. *parit autem haec oua multa* vertit Thomas. Articulum τῆν ante αὐξῆσιν omisit Rhen. vt statim ante γενόμενα. Ita enim scriptum habet pro γεννώμενα vulgato. γεννώμενα dedit Camus, qui recte τὰ τοῦ ἵππουρου ex Med. Rhen. dedit pro τὸ τοῦ ἵπ. Denique Junt. Camot. πᾶσαν ὥραν, τίπτει δὲ ἵππουρος ἔαρος. Alberto ἵππουρος audit *abiroz*. Ceterum hippurum cetaceos inter pisces recenset etiam Oppianus Hal. 1, 184. Quis sit, ignoramus adhuc. Cf. Hist. litter. Pisc. p. 27.

σμύραϊνα ποικίλον] Vulgo intersertum διαφόρως cum Codd. suis, Rhen. versione Thomae, Scoti et Gazae omittit Camus. Post ἀσθενέστερον Pauw ad Philen p. 252. voluit addi κάρχαρόδουν ex Athenaeo 7. p. 312. ubi ex h. l. extant haec excerpta: ἐκ μικροῦ φησιν αὐτὴν ταχεῖαν τὴν αὐξήσιν καμβάνειν, καὶ εἶναι καρχαρόδουν, τίκειν τε πᾶσαν ὄραν μικρὰ ὠά. Deinde etiam descriptionem dentium smyri in differentia positorum postulare censuit mentionem naturae dentium smyraenae. Contra hoc posterius argumentum multa possunt moneri; priori quae opposuit Camus, poterant omitti rectius. Sed difficile est dicere, quae causa fuerit, quare librarius in Aristotele atque ubi omiserit vocabulum κάρχαρόδουν, nisi forte eius locum διαφόρως occupavit; quod cum Codicibus omisit Camus, ego tantum seclusi. Praeterea Athenaeus ὠὰ μικρὰ pro vulgato nunc ὠὰ πολλὰ scriptum legisse videri potest. Sed ecce Plinius 9. c. 23. qui haec hinc excerpta posuit: *Muraena quocumque mense parit. — ova eius citissime crescunt. In sicco littore lapsas vulgus coitu serpentium impleri putat. Aristoteles myrum vocat marem, qui generat. Discrimen esse, quod muraena varia et infirma sit, myrus unicolor et robustus, dentesque extra os habeat.* Habes χαυλιόδοντα muraenam, si cum Plinio in Philosopho legas ὀδόντας ἔχει ἔσωθεν, omissis illis καὶ ἔσωθεν καί. Praeterea Plinius omisit comparisonem coloris cum pino. At idem Athenaeus ibidem post superiora haec habet ex h. l. excerpta: ὁ δὲ μύρος διαφέρει τῆς σμυράϊνης· ἡ μὲν γὰρ ποικίλον καὶ ἀσθενέστερον, ὁ δὲ μύρος λειόχρως καὶ ἰσχυρὸς καὶ τὸ χρῶμα ὅμοιον ἔχει ὑγγι, ὀδόντας τε ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. Fortasse tamen Plinius ex contraria descriptione καὶ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν arguebat, muraenam tantum ἔξωθεν habere, quod ille de dentibus exsertis interpretabatur, male. Nam in toto genere muraenarum nulla est, quae dentes eiusmodi habet, testante etiam L. Th. Gronouio ad Plinii IX. pag. 87. Rectius scriptor, quem

Aelianus H. A. 9, 40. exscripsit, de muraenis: ἔχουσι γὰρ αὐτῶν (ὀδόντων) διστοιχίαν. Duplicem seriem dentium in pluribus speciebus annotauit Systema Blochianum Ichthyologiae. Superest comparatio cum pino vel torquilla, de qua statim dicetur. Denique Athenaei *καρχαροδον* minime inserendum est Aristoteli; nihil enim continet peculiare muraenae; dentes enim piscium vniuerso generi serratos esse pluribus in locis pronunciauit recte Philosophus.

ὁμόχρους — πίτυ] Gaza: *unicolor* — *colore larici arbori similis*. Scaliger vt tautologiam, quam putabat dictioni inesse, vitaret, vertit: *et laricis arboris colore toto similis*. Sed cur *laricis* Gazae repetiit? Versio Thomae *pine* habet. Alberti: *animali, quod dicitur cheador*. Athenaeus *λειόχρους* et *λύγγι* habet, quorum illud aperte falsum est. *Λείος* enim est et *smyrus* et *smyraena*, vt anguillarum genus omne, id est lubricum et squamis carens. Torquillae vero similitudo, cui noster 2, 12. *εἶδος ποικίλον* tribuit, myro minime conuenit, vtpote *ὁμόχρω*, *unicolori*; igitur potius muraenae tribuenda erat. Pini vero similitudo minime mihi quidem placet. Nescias enim, corticis an foliorum colorem dicere voluerit Philosophus.

ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα] Gaza vertit: *Sexus discrimine, perinde ac in caeteris, volunt vt alterum mas sit, alterum femina*. Mihi dubitationem faciunt addita verba praescripta, quibus non erat opus, si dicere simpliciter voluisset Philosophus, vulgo myrum marem, muraenam feminam credi.

5. *σχεδὸν πᾶσι*] Ex Med. Canis. Rhen. V. Reg. et versione Thomae *σχεδὸν* inseruit Camus. Deinceps *κορακίνο* *μικρῶ* Med. Rhen. versio Thomae habet. Contra Albertus: *et maxime paruorum piscium, qui crasceon dicuntur*. Sed Aristoteles semper singulari numero *κορακίνον* nominavit, nec vsquam plura eius genera memorauit. Vide loca collecta in Histor. Pisc. p. 101. Athenaeus tamen 7. p. 312. nescio quo auctore: *πολλὰ γὰρ καὶ τούτων (κορακίνων) γένη*.

καὶ πρὸς τοῖς βουάδεσι] Verba prima καὶ πρὸς omisit Rhen. apud herbosa et aspera vertit Thomas; igitur τραχέσι legit scriptum pro δασέσι. Vide dicenda ad 6, 17. densis male Gaza interpretatur.

ὄρφως] Vulgatum ὄρφος correxi ex Med. et Rhen. Infra 8, 2. est ὄρφοι. vbi Thomae versio habet *orfi, tenches marinae* ex interpretatione. 8, 13. est ὄρφος, nec Codices variant scripturam. Ibi versio Thomae *tinita* habet; sed 8, 15. rectius *tencha*, vbi ὄρφος sine varietate nominatur. Formam Atticam ὄρφως annotavit et exemplis firmavit Athenaeus 7. p. 315. vbi verba philosophi ita recitavit: καὶ ὄρφως ἐκ μικροῦ γίνεται μέγας ταχέως.

πηλαμίδες] Vulgatum πηλαμίδες ex Rhen. correxi. Alberto sunt *salamores*. Deinceps vulgatum οὗ ἂν ποτε ποταμοὶ ῥέωσι correxi ex Rhen. omisso ποτε. quia *flumina exeunt* Gaza vertit. Is igitur pro ῥέωσι aliud quid scriptum, forte εἰσρέωσι, legit. Sequens ὄρκύνες Codices non mutant, sed versio Thomae habet *orkenes et scombriae*. Camus tamen ex suo Codice *orkynes* posuit. Albertus: *alxtilbez et stitpidez*. In Athenaeo 4. p. 131. Anaxandridae comici fragmentum habet ὄρκυνες. In fragmento Arcestrati 7. p. 301. Codex optimus scriptum habet: θύννον ἀλισκόμενον σπυρδῆ μέγαν, ὃν καλέουσιν ὄρκυν, ἄλλοι δ' αὖ κῆτος. vbi Edd. ὄρκυνον dabant ante nuperam Schweighaeuseri, qui scripturam ὄρκυνον et ὄρκινον aliunde etiam annotavit et vulgatam huius loci scripturam ὄρκύνες corrigi iussit. De ipso pisce vide Histor. litter. Pisc. p. 62. Quod attinet vulgatum σκορπίδες, Gaza *scorpiones* vertit. Camotiana tamen cum Med. Canis. Rhen. versione Thomae habet *σκομβρίδες*, quae vno hoc in loco nominantur. Si feminae scombrorum intelliguntur, lectio falsa est: nam scombri in Ponto parere dicuntur. Cf. Hist. litt. Pisc. p. 52. Contra σκορπίδες in loco nostro scriptum legit Athenaeus 7. p. 321. dubius de significatione. Monet enim posse aliquem scorpudem suspicari dici pro scorpaena, diuersa colore et

saporem a scorpio. Quod si femina scorpii vocatur scorpis, tum meminisse conuenit, scorpionem ex nostri relatione 8, 13. littora et altum frequentare. Hicesius scorpios alti maris *πυρόρους*, Diphilus *κιδρόρους* dixit. Cf. *Histor. Litt. Pisc.* p. 116. Interim veterem scripturam suo loco reliqui, dum quis certiora argumenta pro noua Codicum attulerit.

6. *τρισελ μησε]* Plinius 9. c. 51. *Plurimi piscium tribus mensibus, Aprili, Maio, Junio; salpae autumno, sargi, torpedo, squatina circa aequinoctium.* Med. paulum variat scripturam ita: *ἐν μησε τρισελ, μουνιχιῶνι καὶ σκιρρόφωριῶνι, θαλγηλιῶνι.*

ὀλίγοι, ὄιον σάλπη] Reg. *ὀλίγοι, σάρπη καὶ σάρορος.* Versio Thomae *sarpa et sarga* habet. Canis. *σάλπη καὶ σάρορος.* Venetus *σάλπη καὶ σαρώς.* Sequens ὅσα ante ἄλλα ex Med. et Rhen. addidit Camus. *ὄιον* ante *χειμῶνος* ex V. R. A. et versione Thomae. Ceterum pro *σάρορος* Gesner olim *σαργίνος* scribi iussit, quem secutus est Camus, quia *σάρορος* paulo postea, vt infra 6, 17. dicitur *ἄρχεσθαι κύειν περὶ τὸν Ποσειδεῶνα μῆνα*, quem mensem Decembrem Gaza interpretatur. Cum vero 30 dies ferat vterum, parit Ianuario mense; minime igitur *μετοπώρου*, vt hic dicitur. Infra autem 9, 2. *σαργίνοι* (*sargiaci* Gazae) nominantur simpliciter inter gregatiles pisces. Aliunde de sargini natura nihil constat. Igitur, quanquam vitium vulgatae satis apertum esse videatur, Cami tamen exemplum sequi non sum ausus. Forte in scriptura Canisiani *σάρος* aut Veneti *σαρώς* verum piscis nomen latet. Plinii enim auctoritas parua in his rebus est.

περὶ τροπὰς] Versio Thomae *conuersiones aestiuales.* Igitur *θερινὰς* additum legit, quod ex Med. et Reg. inserui. Sequens *θυλακοειδὲς* illustrabit locus 6, 17. ad quem vide dicenda. Athenaeus 7. p. 303. monet, h. l. Philosophum *θυννίδα* distinguere a *θύννω*. Verba autem ita recitat, vt omittat ista *περὶ τροπὰς*, deinceps pergit: *ἐν ᾧ πολλὰ γί-*

νεσθαι μικρὰ ὠά. Equidem vulgatum γίνεται ex Rhen. correxi. *θυρνίδες* habet Med.

ἄρχονται δὲ κύειν] *Canis*. Rhen. *τίκτειν*. Med. deinceps bis dedit *κεστραίων* pro vulgato *κεστρέων*. Sequens *χελῶνες* vulgato *χάλλωνες* ex Med. *Canis*. versione Thomae substituit. *Camus*, qui tamen *χέλωνες* edidit. *labeones* Gazae, *chelones* Thomae. Infra 6, 17. καὶ ὃν καλοῦσι δέ τινες χελῶνα τῶν κεστρέων καὶ μύζωνα, τὴν αὐτὴν ὄραν κίουσι τῷ σάργῳ. vbi pessime *Camus* *χειλῶνα* edidit. In Rhen. est h. l. *χελωνηνες*. *Athenaeus* 7. p. 306. ex h. l. apposuit *χελκῶνες Ποσειδεῶνος μινθὸς καὶ ὁ σάργος καὶ ὁ μύζος — ἡμερῶν — καὶ τῆς ἄμμου*. Vitium scripturae iam olim viderunt *Rondeletius* et *Gesnerus*. Statim *σάργων* est in Reg. Ambr. *sargones* in versione Gazae, *sarga* Thomae. Postea *Edd.* veteres omnes *μύζων* habent, quod vitium monente *Gesnero* corrigi iussit *Sylburg*; igitur rectum dederunt recentiores. *σμούζων* Med. *smizon* Thomae versio, *miccones* Gazae. *Venetus* habet *Ποσειδῶνος καὶ ὁ σαργὸς καὶ ὁ σμούζων*. Denique vulgatum *ψάμμου* ex Rhen. et *Athenaeo* correxi.

Quod attinet ad scripturam *κεστραίων*, quam priore loco ex Med. recepi, qui hoc vno in loco servavit eam, eandem reponam etiam duobus aliis in locis, vbi idem nomen genericum piscium vsurpavit noster, nempe 6, 17. et 8, 2. vbi copiosius dicetur et explicabitur haec historiae naturalis pars. In altero vero loco scripturam *κεστραίων* neglexi, quia singularem piscem cum cestreo forma comparavit *Philosophus* et multis praeterea locis nominavit, nempe 2, 13. 6, 15. de Partibus 4, 13. de Incessu animal. 1, 7. Interim vide dicta in *Histor. litter. Pisc.* p. 73. et seqq.

7. ὡς μὲν οὖν] Postremum οὖν ex Med. Rhen. addidit *Camus*. *Sequentia* ὡσπερ τοῖς πλείστοις male *Gaza* interpretatur *nec plurimae parti*, monente *Scaligero*.

πρὸς τὸ πλεονάκεις] Articulum τὸ inseri voluit *Sylburg*,

et ex Med. Rhen. inseruit Camus. Deinceps *αὐτοῖς οἱ τόποι* ex Med. dedit Camus. Postrema τοῦ ἔνθα etc. ita vertit Thomas: *eos quidem qui hic frequentius hic autem rarius ingenerare eosdem.* Scriptum igitur videtur legisse τοὺς μὲν (vel αὐτοὺς μὲν) οἱ ἔνθα πλεονάκις, ἔνθα δὲ ἐλαττονάκις ἐγγενᾶν τοὺς αὐτούς. Ad τὰ αὐτὰ intellige γένη. Post ὀχρείας vulgo positum comma sustuli. Pendent enim sequentia a priori membro πολλὴν ποιοῦσι διαφορᾶν.

CAPUT X. (vulgo XII.)

καὶ ἐν τοῖς πρώτοις] Vulgatum *καὶ ἐν τοῖς πρώτοις· τίκει δὲ τῶν θαλαττίων ἢ σηπία·* Camus ex versione Scoti mutavit ita: *κ. ἐ. τ. πρώτοις τίκει τῶν θαλαττίων· ἢ δὲ σηπία τ. π. ὄραν.* Medic. *κ. ἐ. τ. πρώτοις τίκει τῶν θαλαττίων ἢ σιπύα.* Atque ita vertit Thomas, in qua scriptura quid reprehendi possit, equidem non video. Atque hanc ipsam secutus videtur Gaza, qui tamen verba τῶν θαλαττίων non reddidit. Sequens *τέκη* vulgato *ἐπιτέκη*, quod Sylburgius in *ἀποτέκη* mutatum voluit receptum in Edd. recentioribus, ex Med. et Rhen. substitui. Scripturam nostram totius loci firmat Athenaeus 7. p. 323. qui haec hinc excerpfit: *τῶν τε μαλακίων τίκτουσι πρώται τοῦ ἔαρος αἱ σηπίαι καὶ οὐ κίουσι πᾶσαν ὄραν, καὶ κῦσκονται πεντεκαίδεκα ἡμέρας· ὅταν δὲ τέκωσι, τὰ ὡὰ ὁ ἄρρῆν παρακολουθῶν καταφυσᾶ καὶ στιφροᾶ — ζυγὰ, καὶ ἐστὶν ὁ ἄρρῆν — ποικιλώτερός τε καὶ — τὸ νῶτον.* vbi negationem ante κίουσι seclisit nuperus Editor. Memorabilis est varietas scripturae *κῦσκεται* pro *ἀποτίκει*. Plinius 9. s. 74. *molles vere: sepia omnibus mensibus. Oua eius glutino atramenti ad speciem vuae cohaerentia masculus prosequitur afflatu, alias sterilesunt. Polyphi hieme coeunt, pariunt vere oua tortili vibrata pampino, tanta fecunditate, vt multitudinem ouorum occisi non recipiant cauo capitis, quo praegnantem tulere.* ex quo loco suspicionem haud probabilem duxit Corayus noster in Aristotele scribendum: ἢ

γίνεται στέριφα. Eustathius ad Odysseam p. 765. ed. Bas. Athenaei locum ita excerpfit: ὅταν δὲ τέκωσιν αἰσηπία, τὰ ὡὰ ὁ ἄρῳην παρακολουθῶν καταφυσᾶ καὶ στιφοῶ, ἵνα δηλαδὴ στρουφνωθέντα μὴ διαρῳῶσι τῇ ἄγαν ἀπαλότητι. Ceterum scripturam θολὸν reiecit iam olim Congr. Gesner p. 857. sed male idem p. 1027. expungenda censuit haec duo vocabula, τὸν θολόν. Male etiam Plinius *afflatu* posuit; Philosophus enim *καταφυσᾶ* cum diceret, simul ad *φυσητῆρα* serpiae respiciebat, qua fistula atramentum effusum adiicitur ouis feminae; quo facto oua non solum maiora sed etiam nigra redduntur, antea alba, vt noster infra refert cap. 18. vnde constat, scripturam θολὸν vnice veram esse. Coitum enim mollium statuit Aristoteles, et partum ex coitu fieri ait.

καταφυσᾶ τὸν θολόν] Vulgatum θολὸν a Gaza redditum ex Med. Rhen. versione Thomae et Scoti in θόρον mutauit Camus. Albertus: *et spargit per spiritum quendam exsufflando semen suum super oua — fiunt dura.* Pro στιφοῶ Rhen. στρουφνὰ dat.

τὰ νῶτα] Rhen. τὸν νῶτον. in dorso versio Thomae, consentiente Athenaeo, vnde vulgatum correxi et τε ante καὶ adieci. Deinceps ὀχεύει Med. Rhen. Sequens ὅτε ex Rhen. inserui. Albertus: *et in illo tempore nidificat per duos menses.* Codd. V. R. A. omnia haec τίττει δὲ τοῦ ἔαρος — μῆνας omittunt.

τῷ τῆς λεύκης καρπῷ] Albertus: *eiecit vnum ouum parvulum tamen simile fracturae nucis.* Contra Thomas: *sicut racemum viseum (sic) similem fructu albae vitis.* Legit igitur ἀμπέλων λευκῆς scriptum.

2. *περὶ τὸ ἔαρ*] Ex Med. Rhen. et versione Thomae περι inseruit Camus. Ita etiam h. l. laudauit Athenaeus 3. p. 88. vbi praeterea est: αἰ μὲν πορφύραι — οἱ δὲ κήρυκες — ὅλως δὲ — ἐν τῷ ἔαρι φαίνεται ἔχοντα τὰ κ. ὡὰ κᾶν τῷ μετοπώρῳ δὲ πλήν. Ex quo loco τῶν post ἐχίνων inseri voluit Sylburgius, firmantibus emendationem libris scriptis.

μάλιστα μὲν] Rhen. *μάλιστα ἐν*. Vtrumque ex Athenaeo posui. Sequens καὶ μάλιστα in μάλιστα δὲ mutatum legit et vertit Thomas. Athenaeus habet: *μάλιστα μὲν ἐν ταῖς ταῖς ὥραις αἰεὶ τε ἰσχύουσι καὶ τὸ πλεόν ἐν ταῖς πανσελήνοις*. vbi rectius ἰσχύουσι nuperus Editor dedit, cuius facti eum postea tamen poenituit. *μάλιστα δὲ scriptum reddidit Thomas.*

Πυρραίων] Edd. pr. cum Reg. *Πυραίων*. Vat. *Πυρείων*. Med. Rhen. *Πυρρέων*, quae scriptura est etiamnum in Edd. vulgatis libri de Generatione, et in Codicibus Athenaei, qui ἀμείνονες τοῦ χειμῶνος καὶ εἰσι μικροὶ, πλήρεις δὲ ὠῶν, habet. Recte articulum τῶν omissum puto. Ceterum Codex optimus Athenaei ὠῶν h. l. et paulo antea ὠιὰ scriptum habet, vti scribi olim solitum docet Etymol. M. auctor. Versio Thomae habet *quae in nigro Ponto*. Medio scilicet aevo *Negroponte* Geographi vsurparunt regionem Graeciae.

κοχλῖαι — τὴν αὐτὴν ὥραν] Albertus: *kalae autem marina concha in omnibus mensibus generat*. vbi scribendum *kolge*, quod pro *κοχλῖαι* ponere solet. Male vero τὴν αὐτὴν ὥραν interpretatur Albertus, male etiam Camus in Commentario p. 475. de hieme, secutus Plinium 9. s. 74. *Purpurae murices eiusdemque generis vere pariunt. Echini oua pleniluniis habent hieme: et cochleae hiberno tempore nascuntur*. De cochlearum (marinarum) coitu dicitur ad Cap. 15.

C A P V T XI. (vulgo XIII.)

κότυφος] Aldina, Junt. V. Reg. *κοτύφος* hic et vbiq̄ue habent. Deinceps vulgatum *πρώτιστα γὰρ* ex Rhen. correxī. Versio Thomae pariter *tempestiuissime enim*.

καθ' ἅπαν τὸ θέρους] Ita pro *κατὰ παντὸς θέρους* ex Med. Camus. *κατὰ πᾶν τὸ θέρους* Rhen. Deinceps καὶ ὀχεύονται αἰ θήλειαι ex Med. et versione Thomae dedit Camus, cum ὀχεύονται deesset.

2. μέλαν καὶ] Versio Thomae *μέγα* reddidit, et verba *δεύτερον δὲ ἢ οἰνάς* omisit. Deinde *τίκτουσι δὲ τῶν τοιού-*

των αἰ περιστερά eadem versio reddidit, pro φάττα vero *fassa*. Postea ἔγγραφα Med. Vat. hic et alibi. Denique καὶ τοῦ φθινοπόρου dedi ex Med. Reg. Rhen. et versione Scoti, vbi tamen est: *meliores pulli eorum in autumno et vere, et peiores in hieme et aestate*. Albertus: *quam aestiui et hiemales*. Contra vulgatum ἢ τοῦ φθινοπόρου reddidit Thomas *melior — quam autumno*. Igitur βελτίω scriptum legit. Noster infra 8, 3. ἄλλα δ' ἔστιν, ἃ ζῆ καρποφαγοῦντα καὶ ποοφαγοῦντα, οἷον φάψ, φάττα, περιστερά, οἰνάς, τουγών. Φάττα μὲν οὖν καὶ περιστερά αἰε φαίνονται· τουγών δὲ τοῦ θέρους· τοῦ γὰρ χειμῶνος ἀφανίζεται· φωλεῖ γάρ· οἰνάς δὲ τοῦ φθινοπόρου καὶ φαίνεται μάλιστα καὶ ἀλλοκεται. Ἔστι δὲ τὸ μέγεθος ἢ οἰνάς μείζων μὲν περιστέρῃς, ἐλάττων δὲ φαβός· ἢ δὲ ἄλωσις αὐτῆς γίγνεται μάλιστα καπτούσης τὸ ὕδωρ. vbi vocabulum φάψ omittunt Med. Reg. et versiones tres. Secundo loco, vbi repetitur φάττα, Camus φάψ dedit e Vat. Reg. quanquam ibi iunctim legatur φάψ, φάττα. Rationem edit, quod Athenaeus 9. p. 394. ex h. l. retulit ἢ δὲ φάψ καὶ ἢ περιστερά αἰε φαίνεται: infra vero cap. 12. noster posuit: ἀπαίρουσι δὲ καὶ αἰ φάτται καὶ αἰ πελειάδες καὶ οὐ χειμάζουσι καὶ αἰ τουγόνες· αἰ δὲ περιστερά καταμένουσι. vbi Thomas habet *fatgae et pelides*, h. l. φαβός *faue* reddit. Sed non animaduertit vir doctus, argumentum id minus valere, quoniam noster 8. c. 16. extremo iterum habet: τῶν δὲ φασσῶν ἔναι μὲν φωλοῦσιν, ἔναι δ' οὐ φωλοῦσιν, ἀπέρχονται δὲ ἅμα ταῖς χελιδόσιν. Ita enim pro vulgato τιθασσῶν ex Med. Camis. versione Thomae et Gazae recte scripsit Camus. Vtroque igitur loco Philosophi conuincitur vitium in Aeliani H. A. 4, 58. vbi ex nostro refertur: μείζων αὐτὸ (τὴν οἰνάδα) εἶναι φάττης, περιστέρῃς γε μὴν ἦττον. Is praeterea in Varia Historia 1, 15. quaedam ex hoc ipso loco, alia ex reliquis excerpit: Λέγει δ' Ἄρ. καὶ διάφορον εἶναι τῆς περιστέρῃς τὴν πελειάδα· τὴν μὲν γὰρ περιστερὰν εἶναι μείζονα, τὴν δὲ πελειάδα βραχυτέραν, καὶ

τὴν μὲν περισσεῖαν τιθασσὸν εἶναι, τὴν δ' οὐ. — Τίτουσι δὲ αἱ περισσεῖαι κατὰ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους ἐνθεν τοι καὶ δεκάκις τοῦ ἔτους ὠδίγουσι. Sed ante omnia locus Athenaei est examinandus, qui plura hinc et aliunde excerpserit, olim varie lacunosus, nunc demum ex Codicibus scriptis suppletus. Is igitur primum respiciens locum infra 8, 3. *Ἀριστοτέλης φησὶ περισσεῶν μὲν εἶναι ἐν γένος, εἶδη δὲ πέντε, γραφῶν οὕτως· περισσεῖα, φάψ, φάσσα, τρυγών· ἐν δὲ πέμπτῳ περὶ ζώων μορίων τὴν φάβα οὐκ ὀνομάζει.* Manifestum est, eum ibi φάψ, φάσσα iuxta scripta nomina legisse; sed falsum est, genus unum columbaceum statui a philosopho, species vero quinque. Nec genus ibi nec speciem nominat, nec omnino numerum posuit. Sed hoc nostro in loco vides *πλείω γένη περισσεροειδῶν* dici; quem ipsum respiciens Athenaeus ἐν πέμπτῳ περὶ ζώων μορίων, ut saepius alibi, nominat. Atque omnino sicubi εἶδος Philosophus dicit, quod facit raro, non tam speciem generis facit, sed plerumque eadem notione, qua genus, dicit. Falsum igitur istud, species quinque columbarum disertis verbis et numero definito editas fuisse a Philosopho; potius Grammaticus numerum istum e vulgata loci vnius scriptura collegit. Tum sequuntur plura ex altero loco excerpta; quae vero ex hoc nostro sumta sunt, primum inspiciamus: *ὅτι περισσεῖα ἕτερον, πελειὰς δ' ἔλαττον, καὶ ὅτι ἢ πελειὰς τιθασσὸν γίνεται, περισσεῖα δὲ καὶ μέλαια καὶ μικρὸν καὶ ἐρυθρὸν καὶ τραχύπουν· διὸ οὐδεὶς τρέφει.* In quibus permutata primum sunt nomina specierum πελειὰς et περισσεῖα, deinde male ἐρυθρὸν pro ἐρυθρόπουν positum. Postea pro ἔλαττον erat ἕτερον ponendum, quod etiam in manuscripta Epitome et Codice optimo A. supra vocem ἔλαττον inter lineas adscriptum eadem manu legitur. Denique vulgatum τιθασσὸν Codex A. in τίθασσον mutat, quo accentu τιθάσους scriptum habet Etymol. M. p. 429, 10. Rectius omnino in prosaica oratione τιθασσός saltem scribitur, a τιθός derivatum, vnde τιθασευτής apud Aristot-

phanem, *τιθασεύτωρ*, *τιθασοτρόφος* apud auctorem Cynegeticorum; et in Nostri historia animalium Editionem Leonicensi cum Camotiana hoc vocabulum cum deriuatis simplice σ scriptum exhibere testatur Sylburg in Indice.

Inspiciamus nunc ea quae Athenaeus tanquam Aristotelica aliunde duxit: *Ἡ μὲν οὖν οἰνάς, φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης, μείζων ἐστὶ τῆς περιστερᾶς, χρωῖμα δ' ἔχει οἰνωπὸν· ἡ δὲ φάψ μέση περιστερᾶς καὶ οἰνάδος, ἡ δὲ φάσσα ἀλέκτορος τὸ μέγεθος, χρωῖμα δὲ σποδιόν· ἡ δὲ τρυγῶν πάντων ἐλάττων, χρωῖμα δὲ τεφρόν.* Quae quidem hucusque non solum minus integra sed etiam confusa legebantur: nuperus demum Editor ex Codd. duobus nouem ista verba suppleuit, *χρωῖμα δ' ἔχει οἰνωπὸν· ἡ δὲ φάψ μέσον* (Epitome MS. *μέση*) *περιστερᾶς.* Sed hoc supplementum nec nouum est nec uiris doctis ignotum fuit, (posuit enim H. Stephanus sub uoce *οἰνάς* et alibi) quanquam fons latuit Editorem Argentoratensem, qui nimis imparatus ad Athenaeum accesserat. Ecce enim Eustathius ad Odysseam p. 475. ed. Basil. haec ex Athenaeo nominato retulit: *ἱστορεῖται δὲ ζωϊκῶς, ὅτι περιστερῶν εἶδη πέντε, οἰνάς μείζων περιστερᾶς, οἰνωπὸς τὸ χρωῖμα, φάψ μέση περιστερᾶς καὶ οἰνάδος, φάσσα μέγεθος ἀλέκτορος, χρωῖμα δ' αὐτῆς σποδιόν, καὶ τρυγῶν πάντων ἐλάττων ἢ χρωῖμα τεφρόν· καὶ περιστερὰ δὲ ἡ κοινότερον· πολυχρονιώτερον δὲ, φασὶ, τούτων ἢ φάσσα, ζῶσα καὶ τετραρακοντα ἔτη.* Ex quo loco *μέση* posui supra, ubi Argentoratensis Editor *μέσον* edidit. Ita tandem apparet discrimen *φαβὸς* et *φάττης* magnitudinis. Quod ad *οἰνάδα* attinet, ipsum nomen arguit colorem *οἰνωπὸν*; quare *vinaginem* Gaza fuit interpretatus, Camus *le Pigeon vineux*. *Φάβα* magnitudine a *φάσσα* distinguit Aristoteles, nisi fallit Athenaeus. Sed mirum mihi accidit, Philosophum vno tantum in loco nominasse *φάβα* cum reliquis quatuor speciebus, ceteris uero, ubi pariter totum genus tractat, omisisse, et quatuor reliquas species nominasse. In permultis uero aliis locis, ubi sin-

gulares observationes traduntur, libri scripti modo *φάττας*, modo *φάβας*, interdum etiam *φλάβας*, nominant. Pleraque omnia loca indicata reperies in annotationibus ad libri 6, c. 2. et 4. ad 8, 3. et 9, 7. Palumbem minorem cum Conr. Gesnero interpretatur Camus, *φάτταν* vero maiorem, *le grand et le petit Ramier*. *Χρω̄μα σποδιόν* (male *σποδιόν* dedit Editor Argentoratensis) *cinereum albicans-tem*, *τεφρόν cinereum* simpliciter interpretatur versio noua Athenaei. *όνου σποδιής* est in Simonidis Fragmento de generibus mulierum; *φήνην* noster 8, 3. H. A. *σποδοειδῆ* vocat, vulturemque alterum *ἐκλευκότερον*, alterum *σποδοειδέστερον*. Avis *μαλακοκρανεύς* 9, 22. *σποδοειδής ὄλος* dicitur, vt pardalis 9, 23. vbi *cinereus* vertit Gaza. In toto libro de Coloribus nihil reperi, quod colorem *σποδιόν* vel *σποδοειδῆ* definire possit; neque omnino nominatur. Sed quid laboramus frustra in colore definiendo eo, quem Athenaeus grammaticus posuit, cum fides hominis tam dubia sit? Certiorem tibi auctorem dabo Alexandrum Myndium, cuius haec verba excerpit Scholiastes Theocriti ad Idyllion 5. versum 96. *φησιν, ὅτι ἡ μὲν φάσσα ὑποκύνεον ἔχει τὴν κεφαλὴν καὶ μᾶλλον ἐμπόρφυρον, τῶν τε ὀφθαλμῶν λευκῶν ὄντων τὸ ἐντὸς μέλαν στρογγύλον ἔχει*. Turturis colorem *τεφρόν* annotauit Athenaeus, *πελειάδος* nigrum Aristoteles cum ceteris notis; superest igitur *φραβός* et *περιστερῶς* color definiendus, quem nusquam annotatum reperi. Denique moueo, *φάτταν* a Thoma varie verti, modo enim *fattan*, interdum *fatgan* dixit. In libro Friderici II. de arte venandi reperitur scriptum *facha*, *facheta* et *fakecha*. Ita p. 14. est: *vt modi columbarum et turturum, et facha, quae sunt maiores columbis et maiores turturibus*. vbi alterum *maiores* vitiosum est, sed difficilis et dubia emendatio.

C A P V T XII. (vulgo XIV.)

ἄρχεται τε τὸ — δύναται] Vulgatum *ἄρχεται τότε* —

δύνασθαι ex Rhen. et versione Thomae correxi. Deinceps idem Rhen. τὰ γὰρ τῶν ὀρνέων — ἄγονα habet, et versio Thomae τὰ γὰρ — ἄγονα reddidit. Postea κνήματα pro ἔκγονα dat Reg. Ad hoc ipsum ἔκγονα intellige πρώτα. Gaza ita vertit, quasi γονίμου δὲ ὄντος scriptum legisset. Ceterum huc respexit noster infra, vbi ait: τίκτουσι δὲ, ὡσπερ εἴρηται ἐν τοῖς πρότερον, αἱ νέαι ἐλάττω τὰ ἔκγονα τῶν πρῆσβυτέρων.

αἱ δὲ ἡλικίαι — γίνονται] Gaza vertit: *aetas vero accommodata ad coitum quaeque suo in genere plurima ex parte fere tempus idem sortitur*. Scaliger: *Aetas ad coitum accommodata suo cuique in genere per idem fere tempus plurimis euenit*. Equidem in graecis haereo, nec intelligo, quid ἡλικίαι sint h. l. nisi aetates singulorum generum ad generandum commoda; tamen antea dixerat διαφέρουσι κατὰ τὴν ἡλικίαν πρὸς τὴν ὀχείαν, longe diuersa notione, vt latini *aetatem* dicunt. Deinde quaero, cur additum sit τοῖς ὀχεύουσιν, si ἡλικίαι significant aetatem ad generandum aptam? Nec Gaza verbum id nec Scaliger reddiderunt, nisi forte cum ἡλικίαι copulatum reddiderunt verbis *aetas ad coitum accommodata*. Quod tamen qui fieri possit, non video. Infra sect. 5. ἡλικίαι συμβαίνουσιν eadem ratione dictum videtur. Deinde πρὸς αὐτοῖς cum Medic. Rhen. πρὸς αὐτὰ malebat Sylburg. Scaliger putabat, cum antea genera cum generibus comparata fuerint, nunc eiusdem generis indiuidua comparari; quod qua ratione e verbis elicuerit, velim explicasset. Equidem cum Sylburgio πρὸς αὐτὰ praefero. Pro χρόνον Rhen. τρόπον habet.

προτερῆ] Gaza vertit: *nisi qui praematuret et anticipet*. Contra Scaliger: *nisi quidpiam praeueniat*. Voluit, credo, dicere, nisi quidpiam praecesserit aut acciderit, cur aut maturius aut serius generent. Sed προτερῆν fere semper de maturiore facto dicitur, vt προτερῆν τῷ τόκῳ apud nostrum, προτερῆν τινος τῇ γενέσει. Malim igitur suspicari, in altero membro excidisse verbum ὑστερῆ. Tum

vero cum versione Thomae prius ἢ omittendum erit, Pro
 προῶγμα Rhen. πάθος habet cum Med.

2. μαστῶν ὡσαύτως] Rhen. ὁμοίως. Notanda variatio
 in structura verbi ἐπισημαίνει; primum enim adiungit
 κατὰ τὴν μεταβολὴν, deinde dativum μεγέθει καὶ εἶδει,
 postea iterum praepositionem, sed diversam, ἐπὶ τῶν μα-
 στῶν. — Deinceps γεννητικὰ ante Sylburgianam operam
 dabant Edd. vt Codd. scripti omnes.

ἐνίοις ἐνδηλος] Rhen. ἐν ἐνίοις ἐπίδηλος. Idem τὴν ἀρ-
 χὴν dedit, omissa copula τε vulgo interserta. Indidem et
 ex Med. vulgatum καὶ τὸ γόνιμον correxi et vocabulo ἡδη
 αὐξί. τὸ σπέρμα habent Junt. Camot.

3. ὄλως ἔχει] Ex Med. et Rhen. ὄλως accessit, consen-
 tiente versione Thomae. Deinceps pro πρῆσβυτέρων Rhen.
 dat ὄξυτέρων, pro βαρύτερον Med. τραχύτερον. Postea φθέρ-
 γονται οἱ μὲν, omisso δέ, Rhen.

καὶ ἡ τῶν κυνῶν] Rhen. καὶ τῶν κυνῶν δέ, consentiente
 versione Thomae. Pro γεννώμεναι Rhen. γινόμεναι dat,
 cui equidem γενόμεναι aptius substitui. Sequens μέντοι γε
 omisit Rhen. postea περιϋόντος habet. Denique verba ἢ
 τέως omisit versio Thomae.

4. ἐν τῷ βαρύτερον — θηλειῶν] Haec verba Med. cum
 Rhen. et versione Scoti omisit. Sequens ἀπότασις ex ver-
 sione Thomae et Gazae assumsi. Ille enim vertit: *extensio
 aliqua est vocis*; hic: *quorum scilicet vox aliqua cum pro-
 ductione emittitur*. Edd. pr. cum Ambr. ἀπόστασις, Ca-
 mot. Vatic. ἀπόστασις, quod cum Sylburgio receperunt
 Edd. recentiores. ἀπόστασις τις Med. ἀπότασις τις versio
 Thomae reddidit. ἀπότασις Rhen. ἀπότασις in Reg. est,
 sed ex correctione, item in Canis. quod recepit Camus.
 Scaliger ἀπόστασις defendens interpretabatur *in quibus
 vox differt*.

τὰ ἐκτεμνόμενα] De bobus vel vitulis intellige. Insoli-
 tum genus, quasi τὰ βοῶν ἔγωνα dixisset. antea.

5. αὐτοετὲς] anniculae Gazae. Potest ad πρόβατον re-

ferri; sed potest etiam *αὐτόετες* scribi, vt apud Homerum Odysseae 3. *αὐτόετες οἰχνεῦσι*, eo ipso anno.

[*βελτίους γίνονται τῷ ὕστερον*] Scripturam Edd. ἢ τῷ ὕστερον mutauit Camus ita, vt cum Med. Rhen. et versione Thomae omitteret ἢ, sed idem ἢ transposuit et ante ὅταν inseruit. Scotus ita vertit: *inter filios caprorum et aliorum animalium est diuersitas, quoniam filius, qui in primo generat, est melior et grossior post generans*. Albertus ita: *Est autem diuersitas inter filios caprorum et aliorum animalium, quoniam eo quod animal hoc est siccae complexionis, filius quem primo generat, antequam coitu et aetate exsiccetur, est melior et fit fortior et grossioris corporis omnibus post generatis*. Gazae versio haec est: *praestantior ea est, quam senescentes mares et foeminae procrearint*. Omisit igitur verba ἢ τῷ ὕστερον ἔτει. Scaliger corrigebat οἱ τῷ ὕστερον ἔτει. Camus scripturam a se receptam defendebat comparato loco Plinii 8. c. 50. *ante tri-
mas minus vtiliter generant et in senecta vltra quadriennium*. Haec ille de capris. Sed idem 8. s. 72. *arieti naturale agnas fastidire, senectam ouium consecrari, et ipse senecta melior, mutilus quoque vtilior*. vbi Vincentius cum Edd. quibusdam verba *mutilus quoque* omisit.

[*αἰ ἡλικία*] Gaza vertit: *non eadem aetatis ratio est*. Scaliger: *locorum ratione aetates variantur*. Mihi ἡλικία hic vt supra sect. 1. aetas ad generandum commoda dici videtur. Statim Rhen. *ἐνιαχοῦ μὲν γὰρ αἰ ὕες*. Sequens δὲ post ὥστε omisit versio Thomae.

[*μέχρι ἐπὶ τριετία*] Ita cum Med. Rhen. pro *τριετίας* simplice, quanquam in Codd. est *ἐπὶ τριετίας*. Sed infra de eadem re sect. 9. *μέχρι ἐπὶ τριετῆς* dat Rhen. vbi vulgabatur *ἐπὶ τριετούς*.

6. *ἐνιαυσία*] Ita vulgatum *ἐνιαυσιαία* ex Vat. et Med. correxit Camus. Deinceps vulgatum *ταῦτα* (Med. *τοῦτο*) *γίνεται ἐπὶ τῶν θηλεῶν ἢ τῶν ἀρσένων* ex consensu Med. Rhen. versionis Thomae, Scoti et Alberti correxi, quan-

quam in ceteris generibus feminae priores ad coitum ruere solent. Pro *ἐξήκοντα* versio Scoti numerum XL habet hic et paulo postea.

οὐκ ἐκτρέφεται εἰς τέλος] Gaza vertit: *si quid celerius prodierit, educari ac perfici nequit*. Scaliger: *non potest educatione perfici*. Ceterum quae hic traduntur, partim diuersa sunt infra 6, 20. vbi est: *ὄχεύει δὲ κύων ἢ Λακωνική μὲν ὀκτάμηνος καὶ ὄχεύεται*. vel, vt est in Mediceo, *ὄχεύει δὲ πλείον ἢ Λακωνική ὀκτάμηνος, καὶ ἡ θήλεια δὲ ὡσαύτως*. Sequitur de eodem genere Laconico: *κύει δὲ ἡ μὲν Λακωνική ἕκτον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ, τοῦτο δὲ ἐστὶν ἡμέραι ἐξήκοντα, καὶ ἄρα μιᾷ ἢ δυσὶν ἢ τρισὶ πλείονας ἡμέρας καὶ ἐλάττους μιᾷ*. — *τεκοῦσα δὲ πάλιν ὄχεύεται ἕκτω μηνὶ καὶ οὐ πρότερον*. quae Med. ita variat: *ἢ τρισὶν ἢ πλείοσιν ἡμέραις ἢ ἐλάττοσιν μιᾷ*. vnde scribendum censeo *πλείονας ἡμέρας ἢ ἐλάττους*, deleto postremo *μιᾷ*.

τὰ κατὰ τούτους] Articulum *τὰ* ex Med. et Rhen. inseruit Camus, qui paulo antea vulgatum *ὄχεύεται* ex Med. correxit. Deinceps vulgatum *τὸ βελτιώτατον τὰ ἔκγονα* correxi ex Rhen. qui tamen *τὰ βελτίω* habet. Versio Thomae *meliora nata*. Postea numerum *ἑβδομήκοντα* in *ἐξήκοντα* mutauit versio Gazae. Infra 6, 22. vbi eadem repetuntur: *ταῦτα μέντοι ὀλίγα ἐστὶ καὶ τὰ ἔκγονα τούτων ἐλάττω καὶ ἀσθενικώτερα — καὶ ἐπιδιδόασιν δὲ ἀεὶ πρὸς τὸ βέλτιον τὰ ἔκγονα γίνεσθαι μέχρι ἐτῶν εἴκοσι — ἐὰν δέ τις θεραπεύσῃ, ἐκτείνει καὶ πρὸς τὰ πενήκοντα*. vbi Cod. Medic. *βελτίω τὰ δ' ἔκγονα γίνεσθαι* habet. Quem locum excerptpsit Aelianus H. A. 15, 25. cuius in fine Mediceus codex et vterque Vindobonensis a Weigelio comparatus addunt haec: *Ἀριστοτέλης δ' ὁ Νικομάχου λέγει πέντε καὶ ὅ ἔτη διαβιῶναι ἵππον*. Vides igitur, cum Gaza librarium Aeliani vel Aelianum ipsum numerum LXV scriptum legisse in Philosophi hoc loco.

7. *γεννώσιν γε*, — *ἀλλ' ἢ τριετῆς καὶ ἐξάμηνοι*] Vulgabatur *ἀλλὰ διετῆς ἢ καὶ τριετῆς ἢ καὶ ἐξάμηνος*. Vatic.

ἀλλὰ διετείς ἢ καὶ τριετείς καὶ ἐξάμηνοι. Gazae versio: *verum in binatu aut trimatu et semisse*. Medic. ἀλλ' ἢ τριεταῖς ἢ διέταῖς καὶ ἐξάμηνοι. Versio Thomae: *non tamen generant ut in pluribus nisi triennes aut bihennes et sex mensium*. vbi tamen in Codice Lipsiensi *aut sex mensium* scriptum reperi, et supra *aut*, punctis suppositis damnatum, erat adscriptum *et*. Scoti: *non generat antequam compleantur tres anni aut duo et medius*. Scaliger vitium vulgatae ita corrigi voluit: ἀλλ' ἢ τριετείς· ἀλλὰ διετής ἢ καὶ ἐξάμηνος ὄχρεται. Liber Rhenani cum Mediceo et versione Thomae post *τριετής* omisit ἢ, quae scriptura me in vestigium verae scripturae induxit. Male enim Camus edidit ἀλλ' ἢ τριετής ἢ τριετής καὶ ἐξάμηνος. Singularis enim numerus in repetito *τριετής* et ἐξάμηνος non coit cum γεννώσι. Columella etiam 6, 37, 9. *non oportet asinum minorem trimo nec maiorem decenni admitti* (equae).

ἐνιαυσία ἐκύησεν] Camotiana cum Rhen. habet ἐνιαυσία βοῦς ἐκύησεν — καὶ τὸ μέγεθος, omissis verbis καὶ βοῦς ἐνιαυσία ἔτεκεν, ὥστε καὶ ἐκτραφῆναι. Versio Thomae: *Jam autem et qui vnius anni concepit, ut enutriret, et magnitudo crevit, quantum futura erat, et non amplius*. Omisit igitur pariter verba de vacca annicula gestante. Scotus vertit: *et fortasse generat filium victurum, cum fuerit vnius anni: vacca vero parit et remanebit suus filius, et hoc erit raro*.

καὶ τὸ μέγεθος] Vulgatum τῷ μεγέθει ex Camot. Med. Vatic. Rhen. et versione Thomae correxi. Gaza vertit: *ut educari augerique, quantum genus exigeret, licuerit*. quem secutus Camus: *et son veau est parvenie à la grandeur ordinaire*. Scaliger: *foetum, qui ad iustam crevit magnitudinem*. Verum equidem aliter vertendum censeo ὅσον ἔμελλεν: quantum par erat crescere foetum tam iuenculi parentis. Supra enim docuerat, τὰ νέων ἐκγονα ἐλάττω solere esse. Deinceps verba καὶ οὐκέτι cum Gaza et Scoto omisit Camus, qui in Codice Regio ea non reperit.

lacunam tamen manifestam eo in loco annotavit. Scaliger ea non necessaria esse iudicavit, aut transponenda post superiora illa: ἢ καὶ ἐξαμηνος καὶ οὐκέτι. Denique τούτοις post ζώοις omisit Rhen.

8. ἄνθρωπος μὲν] Ex Rhen. μὲν inserui. Verba τὸ ἔσχατον omisit versio Thomae, vt verbum γίνεται cum Med. et Rhen. quare seclusi. Deinceps vulgatum γεγέννηται ex Med. Rhen. correxi. Junt. Camot. γεγένηται habent. Sed ecce versio Thomae: *pauci enim facti sunt — parvi.* Pro ἀμφοτέροις Med. ἀμφοτέρα habet.

9. τραγᾶν καλοῦσι] Sylburgius monuit, aut τραγάνας scribendum esse, aut καλοῦσι dictum esse pro λέγουσι. Deinceps mendum foedissimum vulgatae ταῖς πρεσβυτάταις ex Rhen. correxi, vti fieri voluit Sylburg. Postea οὐ διώκουσι inserta negatione ex Med. Rhen. et versione Gazae scripsi. Didymus Geoponic. 18, 3. οἱ κροῖοὶ μᾶλλον τὰς πρεσβυτέρας διώκουσι θᾶπτον ὀχνομένας, καὶ ὕστερον τὰς νέας.

10. μέχρι ἐπὶ τριετῆς] Vulgatum τριετοῦς ex Rhen. correxi, qui supra sect. 5. vulgatum κἀκροὶ — ἀγαθοὶ δὲ μέχρι τριετίας mutabat in μέχρι ἐπὶ τριετίας. Sequebatur vulgo αὐτῶν ἐπίδοσις, sed αὐτῶ ex Junt. Camot. V. R. A. versione Thomae et Gazae dedit Camus. οὐ γὰρ ἐγγίνεται αὐτῶ ἐπίρρωσις Med. Varro de R. R. 2, 4, 8. *Verris octo mensium incipit salire: permanet, vt id recte facere possit, ad trimum. Deinde it retro, quoad perueniat ad lanium.* Plinius 8, 51. *mares ultra trimatum non generant.* Columella 7, 9. vsque ad quadrimatum durare ait.

μὴ προβιβάσας] Negationem a Casaubono additam ex Med. Canis. Rhen. versione Thomae, Scoti et Gazae firmavit Camus. Deinceps idem vulgatum πρωτογόνος ex M. Canis. V. R. A. correxit. Sequens πεντεκαίδεκέτις ex Camotiana substitui vulgato πεντεκαίδεκαετείς. Postea pro ἀγριαίνονται Camotiana dedit ἀλλὰ γράϊαι γίνονται, vt est in Med. et Canis. Plinius 8, 51. qui pauca ex h. l. excer-

psit, etiam haec posuit: *Feminae senectute fessae cubantes coeunt, — alioqui vita ad quindecim annos, quibusdam et vicenos: verum efferantur, et alias obnoxium genus morbis.*

11. εὐτροφῆση] Ita cum Med. Rhen. pro εὐτραφῆς ἤ. Sequens βέλτιστα ἐν ἀκμῇ Gaza vertit: *optima est, cum vigent parentes.*

ὅσα τοῦ χειμῶνος] De Generatione 2, 8. ἔστι δὲ ὁ γίννος ὡσπερ τὰ μετάχοιρα ἐν τοῖς χοίροις· καὶ γὰρ τὸ πηρωθὲν ἐν τῇ ὑστέρᾳ καλεῖται μετάχοιρον· γίνεται δὲ — τοιοῦτος, ὅς ἂν τύγῃ τῶν χοίρων. vbi versio Thomae *postporcelli* habet. Eustathius ad Odysseam p. 532. Basil. τὰ παρὰ τοῖς ῥήτορσι μετάχοιρα τὰ τῶν ὑῶν ὀψίγονά φασι καὶ λεπτογάλακτα. Sed haec Philosophus iam dicere non videtur. Romanorum scriptorum rei rusticae doctrina plane est contraria. Varro enim 2, 4, 13. *Porci qui nati hieme, fiunt exiles propter frigora, et quod matres aspernantur propter exiguitatem lactis.* Ita etiam Columella, Palladius et Geoponica. Igitur suspicari quis possit, vitium ex transpositione membrorum contraxisse locum, quae fuisse videtur opinio Scaligeri ad Varronem p. 283. Sed ecce auctor libri de rerum natura apud Vincentium 18. c. 80. *In calidis regionibus melior est foetus porcae in hieme quam in aestate: in frigidis autem contrarium, et hoc propter intemperiem regionum.* Albertus nihil mutavit, nec de suo annotationem addidit.

ἐὰν μὲν εὐτροφῆση] Iterum vulgatum εὐτραφῆς ἤ ex Med. Rhen. correxi. Deinceps τό γ' ἔωθεν dedi ex Rhen. Vulgo γε deerat. Post δυνάμενοι ὀχεύειν Vatic. inepte adsuta habet verba διὰ τὴν ἀδυναμίαν. Denique vulgatum συστάσει ex Rhen. correxi. Versio Thomae *statione* habet. Gazae: *quum foemina impotens sustinendi maris fessa clunes demittat.*

12. θυῶσα καταβάλλη τὰ ὦτα] Ambr. θύουσα. *grunniens* vertit Thomas. *cum prae libidine gestiente pruriens auriculas flaccidas demittit.* Camus: *Le signe le plus ordi-*

naire que la truie a conçu, c'est lorsque dans l'accouplement elle a baissé les oreilles: si elle ne les baisse pas, elle n'a pas conçu, et elle revient bientôt en chaleur. Deinceps vulgatum εἰ δὲ μὴ, οἷ, ἀλλ' ἀναθυῶ debetur emendationi Sylburgii; antea enim erat ἀναθυμῶ. In Med. Rhen. est εἰ δὲ μὴ, ὅταν ἀναθυῶ πάλιν. Versio Thomae: si vero non, quando feritur iterum. Scoti: si non impregnetur, luxuriabit iterum. Gazae: aliter semen a vulua respuitur relapsumque euanescit. Pessime omnium Scaliger: neque aliter, sed exhalat retro semen. Comparandus nunc est locus gemellus infra 6, 18. de eodem argumento: θυῶσαν δ' οὐ δεῖ εὐθύς βιβάζειν, πρὶν ἂν μὴ τὰ ὦτα καταβάλλῃ· εἰ δὲ μὴ, ἀναθυῶ πάλιν. quo in loco Med. habet ὄργωσαν δὲ οὐ δεῖ εὐθύς λαμβανειν, πρὶν μὴ καταλάβῃ· εἰ δὲ μὴ, ἀναθυμῶ. Etiam Vat. ἀναθυμῶ habet, vt hoc nostro in loco Codd. et Edd. aliquot. Versio Thomae: non plene autem incitatum non oportet mox masculo submittere, antequam aures deiciat: sin autem, concupiscat iam. si autem incitatum accessit masculus. Vnde apparet, eum scriptum legisse: οὐκ ὄργωσαν δὲ οὐ δεῖ εὐθύς βιβάζειν (vel ὑποβάλλειν), πρὶν ἢ τὰ ὦτα καταβάλλῃ· εἰ δὲ μὴ, ἀναθυῶ ἤδη· ἂν δὲ ὄργωσαν βιβάζῃ, μία ὀχρεία etc. Albertus ita: Adhuc autem porca, quando multum appetit coitum, non dimittit saltare marem super eam, donec declinent auriculae — et tunc sufficit ei semiconcubitus: quasi scriptum legisset et vertisset Scotus: θυῶσα δὲ οὐκ ἔῶ εὐθύς βιβάζειν — ἡμιοχρεία ἀρκεῖ. Apud Vincentium haec extat huius loci versio: porco sollicitante feminam, illa aures erigit, et antequam demiserit, non consentit. Nunc audiamus Plinium 8. s. 77. implentur vno coitu, qui et geminatur propter facilitatem abortiendi. Remedium, ne prima subatione neque ante flaccidas aures coitus fiat. Is igitur θυῶσαν aperte legit scriptum et vulgatam loci posterioris scripturam confirmat, vnde prior locus emendandus est. θυῶν est ipsum latinum subare, a θυῶ pro ὑῶ, quod Varro

etiam annotavit. ἀναθῦν est denuo subare, vel semine priore eiecto vel abortu facto. Relinquitur igitur, ut ὀργῶσα sus dicatur eo statu, cum primus ardor subationis deferbuit et vterus ad retinendum semen accommodatus fuerit. Hesychius: θυῶν, καπροῶν, ἐπὶ υῖος. Idem: ἀναθυήσασα, ἀνασκιρτήσασα. Idem: ἀναθύειν, ἀνασκιρτῶν, καὶ αὐθις ἐξ ἀρχῆς ἀνανεάζειν. Verum habet Diogenianus Adagior. 4, 10. γροῦς ἀναθυῶ. Hesychii tamen scripturam firmare videtur Suidas appposito versu Pherecratis: πάλιν αὐθις ἀναθύουσιν αἱ γεραίτεροι.

12. ὀχεύονται οὐ διὰ βίου] At infra 6, 20. ὀχεύονται δ' αἰ θήλειαι καὶ ὀχεύουσιν οἱ ἀρσένες, ἕως ἂν ζῶσιν. nec ad peculiare genus aliquod refertur. Sed verius id puto, quod hic traditur, quam illud; consentit etiam Plinius 10. s. 83. *nec tota sua aetate generant, fere a duodecimo desinentes.*

ἤδη τισὶ] Versio Thomae: *sed tamen iam quibusdam accidit genuisse et octo et decem annis et viginti, et f.* Legit igitur scriptum brevius: ἤδη τισὶ συνέβη γεννησαὶ καὶ ὀκτὼ καὶ δέκα καὶ εἴκοσι γεγονόσι. Deinceps Gaza ἀφαιρεῖται γὰρ καὶ τούτων τὸ γῆρας verit scriptum: *nam iis quoque senectus vim generandi pariendique ut et ceteris tollit*, quem sequitur Camus.

13. ὀπισθοουρητικὸν] Rhen. ὀπισθοουρητικῆ. De coitu supra cap. 2. dictum fuit. Deinceps Med. ἐν τῇ Ἀρόαβία κατὰ τὸν μεμακτηριῶνα. Infra 6, 26. ver simpliciter nominatur, et δέκα μῆνας κύει. Plinius 10. s. 83. *Cameli duodecim mensibus ferunt, trimatu pariunt vere, iterumque post annum implentur a partu.* Igitur iam olim Gesner numerum δέκα ex altero loco corrigi voluit. At ecce Anonymus apud Suidam in voce σκυζῶν, vbi haec leguntur: ἡ κάμηλος κύει μῆνας δέκα, τῷ δ' ἑνδεκάτῳ τίκει, καὶ πάλιν διαλιποῦσα ἐνιαυτὸν σκυζῶ.

14. ὁ μὲν νεώτατος] At infra 6, 27. ὁ δ' ἑλέφας ὀχεύει καὶ ὀχεύεται πρὸ τῶν εἴκοσιν ἐτῶν. vbi Canis. liber cum

versione Thomae *πρῶτον εἴκοσι ἐτῶν* habent, quae scriptura longius etiam abit diuersa. Plinius 8. s. 10. *Aristoteles biennio gestare in utero, nec amplius quam singulos.* vbi plures libri cum Solino praeferunt: *nec amplius quam semel gignere pluresue quam singulos.* Quae verba Harduinus tanquam redundantia resecurit, sed vereor, ne Plinius ea duxerit e verbis nostri male intellectis, ἤν δ' ἂν ἐγκύμονα ποιήσῃ — οὐχ ἄπτεται. Nec enim solus Plinius ita erravit, sed Aelianus etiam H. A. 8, 17. quem locum vulgo vitiosum obiter sanare conabor. Narrat castum et sobrium accedere ad feminam elephantem marem, quasi sobolis successionem curantem, *ἵνα μὴ αὐτοὺς ἐπιλίπη ἢ ἐπιγονή ἢ ἐξ ἀλλήλων, ἐνιαῖσι τὸ σπέρμα.* Ἀπαξ γοῦν ἐν τῷ βίῳ τοῦ σφετέρῳ μνημονεύουσιν ἀφροδίτης, ὅταν ἢ θήλεια ὑπομένη καὶ αὐτή· εἶτα ἐμπλήσας ἕκαστος τὴν σύννομον, τὸ ἐντεῦθεν ἐπὶ τούτοις οὐκ οἶδεν αὐτήν. Vides igitur in narratione tam aperta et verbis non obscuris Philosophi tamen aberrasse a veritate Sophistam inepte curiosum. Redeo nunc ad Plinium, qui 10. s. 83. *elephanti pariunt singulos magnitudine vituli trimestris.* At Aelianus H. A. 4, 31. ἀποτίκτει δὲ ἐσθήλικα τὸ μέγεθος μόσχῳ ἐνιαυσιαίῳ. Noster de Generatione 4, 5. διὸ καὶ τὸ τῶν ἐλεφάντων ἔμβρυον ἡλίκιον μόσχος ἐστὶ. Sed idem Aelianus 8, 27. aliunde haec tradidit: τὸ δὲ μέγεθος ἐστὶ τοῦ τικτομένου κατὰ δέλφαινα τὴν μεγίστην.

πεντέτης ὢν ἢ ἐξέτης] Vulgatum *πέντε ἐτῶν ἢ ἐξ ὢν* ex Med. correxi. Nam Rhen. *πεντέτης ἢ ἐξέτης* sine ὢν habet scriptum. Versio Thomae *quinquennis aut sex annorum.* Igitur *πεντέτης ἢ ἐξ ἐτῶν* scriptum legit. Sed praeterea Med. priora ita variavit: *ἢ δὲ ἐλέφας — ἢ μὲν νεωτάτη δέκα ἐτῶν, ἢ δὲ πρεσβυτάτη πέντε καὶ δέκα· ὁ δὲ* etc. Plinius huius ipsius loci, non alterius, scripturam expressit libri 8. s. 5. *Pudore nunquam nisi in abdito coeunt, mas quinquennis, femina decennis. Initur autem biennio, quinis, ut ferunt, cuiusque anni diebus, nec amplius:*

sexto perfunduntur amne, non ante reduces ad agmen. vbi Pintianus et Pellicerius maluerunt scribi *initur a triennio*: vt Plinius redderet verba Philosophi *πάλιν δὲ βαίνει μετὰ τὴν ὀχείαν διὰ τρίτου ἔτους*. Quod si voluisset Plinius, dicendum potius erat: *Repetitur coitus a triennio*. Sed sequitur Plinius ineptam traditionem, quae volebat feminam elephantem non impleri vno coitu, sed repeti coitum altero anno, et quidem statis diebus cuiusque anni. Contra Philosophus significat, feminam per duos annos gestare in vtero, tertio alere foetum, post tertium demum redire ad coitum cum mare.

[*μετὰ τὴν ὀχείαν*] Rhen. *μετὰ* male omisit. Deinceps vulgatum *ὄν δ' ἂν — ποιήσῃ, τούτου* correxi e versione Thomae, vbi est: *quam praegnantem fecerit, hanc*. Tamen infra 9, 33. in omnibus libris, etiam Antigoni, est: *ὄ δ' ἂν ὀχεύσῃ καὶ ἔγκνον ποιήσῃ, τούτου πάλιν οὐχ ἄπτεται*. De gestationis tempore incerta omnia esse tradit infra 6, 27.

CAPVT XIII. (vulgo XV.)

[*γενέσεως τῶν ὀχευομένων*] Rhen. post *γενέσεως* interserit *καὶ*. Deinde *ὡς εἰπεῖν ἀνθρώπῳ τὸ γένος* habet. Versio Thomae: *vt est dicere vt totum genus*. Postea *μελίκηραν* vulgo omnes scribunt. Hesychius: *μελίκηρα, τὰ ὑπὸ τῶν πορφυρῶν συντελούμενα, ἐμφερῆ κηρίοις ἐν τῇ θαλάττῃ*. Idem in *Τιθαιβάσσουσιν*. — *ἀποθησανρίζουσι τὴν τροφήν αἱ μέλιται, τὸν λεγόμενον μελίκηρον*. In Theocriti Id. 20, 27. *ἔρῳέ μοι φωνὰ γλυκερωτέρα ἢ μελικήρω* recte dederunt, cum quidam *μέλι κηρῶ* scripsissent. Vulgatam scripturam etiam accentus damnat.

[*καλαφυρόν*] Thomae *clarum*. Deinceps *ὡσπερ γὰρ ἂν εἰ ἐκ λεπυρίων ἐρεβινθίων — συμπαγείῃ*. Vulgatum *λεπυρίων ἢ ἐρεβινθων* ex Med. correxit Canus. Idem Med. *συμπαγείῃ* dedit pro vulgato *συμπλακείῃ*. *sicut utique si ex minutis terebinthinis albis multa simul compingantur* versio Thomae. *sicut res coagulata facta ex testa ouorum aut cice-*

ribus albis Scoti et Alberti. Consentit etiam Gaza. *συμπλακεῖν* Junt. Camotiana.

καὶ αὐταὶ] Vulgatum αὐτὰ ex Med. Vat. correxi. Deinceps vulgo erat καὶ τὰ ἄλλα ἐκ τῆς σήψεως καὶ ἰλύος, ὄστρακόδεσμα. Equidem Rhen. et versionem Thomae secutus sum. ἐκ τῆς σύσσηψεως ex Med. posuit etiam Camus. Totum locum Athenaeus 3, p. 88. ita excerptis: αἰ μὲν οὖν — εἰς τὸ αὐτὸ — μελικήραν — λεπύρων ἐρεβίνθων λευκῶν — συμπαγέη. ἔχει δὲ ἀνεωγμένον οὐδὲν τούτων — φύονται αὐταὶ καὶ τᾶλλα ὄστρακόδεσμα ἐξ ἰλύος καὶ σήψεως. vbi Codd. non solum πόρον omittunt, sed verba etiam ista τοῦτο δ' ἔστιν οἶον κηρίον et ἄλλ' post γλαφυρόν. Postea ἐρεβίνθου λευκοῦ habet Epitome Msta Athenaei, quae etiam αὐταὶ — ὄστρακα dat. Plutarchus de Solertia animal. p. 79. Reiskii: αἰ δὲ πορφύραι συναγελαζόμεναι τὸ μὲν κηρίον ὡσπερ αἰ μέλιται κοινῇ ποιοῦσιν, ἐν ᾧ λέγονται γονεύειν.

καὶ οἱ κήρυνες] Athenaeus καὶ οὔτοι habet, et verba γίνονται μὲν οὖν — ὁμοιογενῆ omittit; deinceps pergit ἀφίᾳσι δ' ἀρχόμεναι — λεπυρώδη. Pro vulgato ὁμοιογενῆ Med. ὁμογενῆ dat. Versio Thomae *otogenea* habet. λεπυρώδη idem *granulosa* vertit. Pro ἐξ ὧν recte Sylburg ἐξ ἧς scribendum censuit.

2. ἀφίᾳσι δ' ἰχώρα εἰς τὴν γῆν] Vulgatum ἀφίᾳσι δὲ ὃ εἶχε tacitus praeteriit Camus, quem admonere poterat Gazae versio: *diffusaque omnia humorem quem continebant, in terram dimittunt*. Equidem ex Athenaeo correxi vitium. Nunc ipsam Philosophi doctrinam inspiciamus, quam distinctius tradit de Generat. 3, 11. vbi ita: ἡ δὲ τῶν ὄστρακοδέρμων συνίσταται φύσις τῶν μὲν αὐτομάτως; ἐνίων δὲ προϋεμένων τινὰ δυνάμιν ἀπ' αὐτῶν, πολλάκις δὲ γινομένων καὶ τούτων ἀπὸ συστάσεως αὐτομάτης· δεῖ δὲ λαβεῖν τὰς γενέσεις τὰς τῶν φυτῶν· τούτων γὰρ γίνονται τὰ μὲν ἐκ σπέρματος, τὰ δ' ἀπὸ σπαραγμάτων ἀποφυτενομένων, ἕνια δὲ τῶ παραβλαστάειν, οἶον τὸ τῶν κρομμύων γένος.

Τούτον μὲν οὖν οἱ μῦθε γίνονται τὸν τρόπον· περιφύονται γὰρ ἐλάττους αἰεὶ περὶ τὴν ἀρχὴν· κήρυκες δὲ καὶ πορφύραι καὶ τὰ λεγόμενα κηριάζειν οἶον ἀπὸ σπερματικῆς φύσεως προῦνται μυσώδεις ὑγρότητας. Σπέρμα δ' οὐδὲν τούτων δεῖ νομίζειν, ἀλλὰ κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον μετέχει τῆς ὁμοιότητος τοῖς φυτοῖς· διὸ καὶ γίνεται πλήθος τῶν τοιούτων, ὅταν ἀπαξ γένηται τι. Πάντα δὲ καὶ αὐτόματα ταῦτα συμβαίνει γίνεσθαι· κατὰ λόγον δὲ καὶ ὑπαρξάντων συνίστασθαι μᾶλλον· περιγίγνεσθαι γὰρ τι περιττωμα πρὸς ἐκάστῳ τῆς ἀρχῆς εὐλογον, ἀφ' ἧς παραβλαστάνει τῶν περιφρομένων ἕκαστον. Ἐπεὶ δὲ παραπλησίαν ἔχει τὴν δύναμιν ἢ τροφήν καὶ τὸ ταύτης περιττωμα, τῶν κηριάζόντων ὁμοίαν εἰκὸς εἶναι τῇ ἐξ ἀρχῆς συστάσει οὐσίαν· διόπερ εὐλογον καὶ ἐκταύτης γίνεσθαι. Ὅσα δὲ μὴ παραβλαστάνει μηδὲ κηριάζει, τούτων ἡ γένεσις αὐτόματός ἐστι. *Magno argumento sexus duplicis esse poterat Philosopho deposita massa cellularum cerearum, sed nec ipse nec piscatores earum perfectionem observare potuerunt. Primus adeo recentiorum egregius Cuvier sexum dialisum in genere muricis tritonis, buccini undati, strombi et volutae animadvertit et accurate descripsit Lectionum Anatom. V. p. 181. sqq. Testacea vero acephala pleraque omnia hermaphrodita sunt, et sine coitu ipsa per se fecundantur, ut idem ibidem p. 183. seqq. demonstravit. In capitatis tamen quaedam sunt genera hermaphrodita, quae coeunt. Atque ipse Philosophus de Gener. 3, 11. μόνον δὲ τῶν τοιούτων συνδυάζόμενον ἐώραται τὸ τῶν κοχλιῶν γένος· εἰ δ' ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ ἡ γένεσις αὐτῶν ἐστὶν ἢ μὴ, οὐπω ὤπται ἱκανῶς. Cochlearum qui viuaria instituerant Romani, casque saginabant in ollis, foeturam earum accurate potuerunt observare; sed paucula tantum haec tradit Varro R. R. 3, 14, 4. *Haec in foetura pariunt innumerabilia. Earum semen minutum ac testa molli, diuturnitate obdurescit.* Nihil plane de cochlearum viuariis repetiit inde Plinius, cuius aetate viuaria earum obsolevisse videntur. Quae de-*

nique de Partibus 4; 5, traduntur, male ad cochleas translulit, male etiam interpretatus Camus Comment. p. 473. Sunt enim illa de κόχλοις marinis, plane diuersis.

καὶ ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ] Verba τῷ τόπῳ cum Ambr. Reg. et versione Thomae omisit Camus. Deinceps vulgatum ἀπ' αὐτῶν ex Med. Rhen. correxi. cum ipsis versio Thomae. Contra πορφύραι, αὐτῶν ἕνια δ' οὐπω ex Ambr. et Vat. edidit inepte Camus, quanquam etiam Athenaeus, quem is tamen non consuluit, verba ἀπ' αὐτῶν — τὴν μορφήν omiserit.

οὐχ ὅπου ἔτυχεν — ἀλλ' ἐς ταὐτὸ λούσαι, ὥσπερ καὶ ἐν] Vulgatam scripturam φορμίσιν, ὅπου ἔτυχεν — ἄλλῃ ἐν τῷ αὐτῷ οὔσαι ὥσπερ ἐν ex Med. Camis. Rhen. versione Gazae et Thomae correxit Camus. Equidem καὶ ante ἐν ex Rhen. suppleui. Versio Thomae: *antequam pariant, capiantur, aliquando in lutosi non ubi contingit epariunt, sed in idem euntes sicut in mari, sed propter.* Is igitur pro φορμίσι scriptum legisse videtur φορντοῖς vel simile vocabulum. De vitio admonuerat etiam Sylburg, qui medicinam ex Athenaeo petiit, vbi est: ἐνίοτε ἐν ταῖς φορμίσιν, εἰς δὲ τοῦτο συνιοῦσαι ἐκίττουσι καὶ γίνεται οἶονεὶ βότρυς. Denique vulgatum καὶ διὰ τὴν στενοχωρίαν ex Med. Rhen. et versione Thomae correxi. καὶ τῇ στενοχωρίᾳ Ambr. οἶον cum Med. Rhen.

3. γένη πλείω] Vulgatum πολλὰ ex Rhen. et versione Thomae correxi, quanquam πλέω sit in Rhen. *plura genera* Thomas. Athenaeus habet: Ἔστι δὲ τῶν π. γένη πλείονα — περὶ Καρίαν. vbi Codex A. Σίγιον dat, Λέκτον vero Edd. Veneta, Basil. et Epitome Msta, vt h. l. Editiones omnes. Λέκτον vero cum Casaubono dedit recte nuperus Editor. Post Euripi, dubium Euboicene an Lesbii, mentionem pergebant Edd. Veneta et Basil. καὶ ἄνθος αἰ μὲν πλείσται etc. Omissa ex Codicibus suis suppleuit Casaubonus; paulo diuersa ex Augustano Codice Epitomaë, cum quo facit Codex a Schweighausero inspectus, haec protulit Hoerschel: καὶ

περὶ Καρίαν· καὶ ἐν τῷ κόλπῳ μὲν μεγάλαι καὶ τραχεῖαι.
Euripum Thomas interpretatur *Nigrum Pontum*, vt alibi.

ἄνθος αὐτῶν αἰ] Athenaeus αὐτῶν omisit. Sequens ἔχου-
σιν vulgato ἔχουσαι substituit et καὶ ante μικρὸν adiecit
Camus ex Med. Rhen. et versione Thomae; ἔχουσαι tamen
est in Rhen. In Athenaeo ἐρουθρὸν μικροῦ ex duobus Codd.
edidit Schweighaeuser.

μναῖαι] Vulgatum μναῖαι ex Rhen. correxi. *ad pretium
minae Gaza*, *valentes ranam* Thomas vertit. In Athenaeo
μναιαῖαι editur, sed optimus Codex A. μναῖαι verum ha-
bet. Ex vulgata Athenaei scriptura duxit Eustathius ad
Odyss. p. 715, 20. et 754, 13. μνααῖος et μναῖος de pondere
libram aequante. In Xenophonte de Equestri Re 4, 4. Edd.
veteres habebant λίθων — ὅσων μνααῖους, cui Stephanus
μνααῖων substituit. Pollux 1. s. 100. ex eo loco excerp-
sit λίθους μναιαῖους, Codex Paris. B. Xenophontis etiam
μνααῖους habet, Lipsiensis ὅσων μναιαῖους. In Hippar-
chico 1, 16. ὅσων μναιαῖους editur sine varietate. De Ve-
ctigalibus 4, 15. Φιλημονίδη δὲ τριακόσια (ἀνδράποδα)
ἡμιμναῖον (προσέφερον), vbi ante Leonclaium erat ἡμι-
μναῖα. In Memorab. 2, 5, 2. est seruus οὐδ' ἡμιμναῖου,
dimidiae minae pretio.

ταῖς ἀκτῆς] Thomae versio *petras* habet. Deinceps εἰς
μικραὶ Athenaeus. Postea vulgatum βορείοις ex Med. Vat.
Rhen. et versione Thomae correxit Camus. προσβόροις
Athenaeo restituit Schweighaeuser, vbi Veneta et Basil.
προσβόροις cum Epitome Msta. ταῖς πρὸς βορῶσις Codex
optimus A. habet. Κατάβορῶος ex Aristotelis Oeconomicis 1.
c. 6. παράβορῶος ex Theophrasto, ex quo etiam πρόσβορ-
ῶος et προσβόρειος posuit Budaeus.

4. οὐ γὰρ νέμονται] Haec verba ex Camot. suppleuit
Sylburg, et habent Codd. praeter Ambr. Habet etiam Athe-
naeus 3. p. 89. qui verba ὅταν κηριάζωσιν omisit. Dein-
ceps φωλοῦσι Rhen. Sequens σύμφουσις πυκνή Gaza red-

dit *textu spissiore*. Postea vulgatum ὃν ἂν ἀφαιρῶσι correxi ex Med. et versione Thomae. βλάπτει habent Leon. Camotiana.

δ' αὐτῆς οἶον φλέψ] Vulgatum δ' αὐτὴν ὡσπερ φλέβα ex Rhen. correxi. διατείνει δ' αὐτὴ οἶα φλέψ ex Medic. edidit pessimum Camus, qui consentire ait versionem Thomae: *pertenditque ipsa sicut vena*. Sed in Lipsiensi rectius est: *pertenditque ipsam sicut vena*. Albertus cum Scoto: *in tela autem est, quia quaedam similis venae — et residuum, quod est in pelle, est simile alumini*. Gaza: *pertinet eadem suo situ perinde ut vena*. Canis. liber διατείνει δ' αὐτῶν οἶον φλέψ. Cum Med. facit Venet. nisi quod οἶον habet.

- ἄλλη φύσις] Vulgatum σύμφυσις ex Med. Rhen. Veneto, versione Thomae correxi: *alia autem natura est quasi alumen*. Scilicet is στυπτηρία scriptum legit cum Mediceo et Veneto, vti Gaza. Deinde ὅταν δ' ἀκηριάξωσιν ex Med. solo (nam Venetus rectum habet) dedit Camus, laudans e versione Thomae *cum defecerint a fauificatione*. Causam, cur verbum nouum et barbarum induxerit, edidit hanc: *alors on met Aristote en contrediction avec lui-même, puis-qu'il a dit plus haut ἀλίσκονται τοῦ ἔαρος, ὅταν κηριάξωσιν*. Sed quid ex illo loco argui potest, nisi vere capi purpuras, quia postea latitant, nec capi possunt? Capiantur autem non solum ad florem purpurae inde colligendum, sed etiam ad coenarum vsum. Plinii locus 9. c. 37. sect. 62. *Capi eas post Canis ortum aut ante vernum tempus utilissimum: quoniam cum cerificauere, fluxos habent succos. Sed id tingentium officinae ignorant, cum summa vertatur in eo. Eximitur postea vena, quam diximus, cui addi salem necessarium. vbi ante Harduinum erat ortum aut vernum tempus — fetificauere*. Idem sect. 60. *Purpurae viuunt annis plurimum septenis. Latent, sicut murices, circa Canis ortum tricenis diebus. Congregantur verno tempore, mutuoque attritu lentorem cuiusdam cerae salī-*

vant. Simili modo et murices. Sed purpuræ florem illum tingendis expetitur vestibis in mediis habent faucibus. Liquoris hic minimi est in candida vena, unde pretiosus ille bibitur nigrantis rosæ colore sublucescens. Reliquum corpus sterile. Viuas capere contendunt, quia cum vita succum eum euomunt. Et maioribus quidem purpuris detracta concha auferunt: minores cum testa viuas frangunt, ita demum rorem eum expuentes. Postrema feliciter ex vestigiis scripturæ Codd. emendauit Harduinus, praeunte tamen Pintiano. Nunc ad Camum redeo. Ex narratione tota patet, purpureum succum deteriorem fieri sauficando, vel quia illi operi impenditur, vel quia virium corpori nimis detrahitur fetificatione. Igitur purpuræ, quæ aut propinquæ sunt cerificationi, aut eam peregerunt paulo antea, minoris pretii succum præbent captæ. Capi autem eo ipso tempore, cum congregatæ cerificant, non puto, quippe nimis operi fetificationis intentas. Igitur non inepte aut κηριάσσειν scripseris, aut, quod Thomas secutus esse videtur, παύσονται κηριάζουσαι vel παύσονται τῆς κηριάσεως. Verbum si legisset ἀκηριάζωσι, videtur excerificant redditurus fuisse, si hominis ingenium et rationem interpretandi recte perspexi.

5. μεταξὺ γὰρ τούτων] Plurimis et diuersissimis generibus testaceorum et crustaceorum animalium communis est generatio colorantis liquoris, vasculo aliquo contenti, cuius situm in lepore marino (Aplysia Linnaei) descripsit alibi accuratius, sed breuiter in Lectionibus Anatom. Cuvier Tom. V. p. 263. sqq. Descriptiones, notitias et varia experimenta recentiorum in succo purpurarum, muricum et similium eiusque situ collecta posui in Appendice Annotationum ad Villoæ Notitias Americanas Tom. II. p. 406. sqq. vbi vniuersam purpurarum historiam illustrare conatus sum; quare lectorem iisdem annotationibus repetendis morari nolui. Situs et natura succi cum vsu naturali ex-

spectat adhuc accuratam Cuverii inuestigationem. Cf. etiam ad 6, 13. extremam.

ἀφαιρεθέντος τοίνυν] Camus ex Med. Canis. οὖν dedit. Sequentia πρὶν κόπτειν omisit Rhen. vt τοῖς ante κίρτοις. Deinceps εἰὼν ἀθροίσωσι Rhen. εἰὼν ἀθροισθῶσι ex Med. attulit Camus. Equidem vulgatum ἕως ἂν ἀθροισθῶσι καὶ σχολάσωσιν correxi inserta negatione e versione Thomae: *seruant in vasis, si congregauerint et non vacauerint.*

6. πρὸς τοῖς δελέασι] Thomae versio: *cum escis*. Gazae: *nassam escae adiunctam*. Deinceps συνέβαινεν vulgatum ex Med. Rhen. correxit Camus. Sequens ἀνεσπασμένην Thomas vertit *distractam*, igitur ἀπεσπασμένην scriptum legisse videtur. Postea vulgatum ἀπολύηται perquam ineptum ex Rhen. et versione Thomae correxi. In Codice tamen est ἀπολλύεται. *non pereat* Thomas. Denique ἀποπίπτουσιν — καὶ ἀποσπᾶσθαι Rhen. vnde καὶ addidi. *distrahi* vertit Thomas. In fine tractationis περὶ τὰς πορφύρας ex Sylburgii emendatione recte receperunt Edd. recentiores, firmata a Codice Med. et Rhen. Ineptum εἴς reuocauit Camus.

τρόπον γίνονται] Vulgatum ἐγγίνονται ex Rhen. correxi. Thomae versio *fiunt* habet. Deinceps Thomas scriptum vertit: ἔχουσι δὲ τὰ ἐπικ. καὶ ταῦτα ἀμφότερα; postea vero ἐξαίροντα πάντα τὴν vertit *emittentia omnia*. Rhen. ἐξεγείροντα habet cum Med. Canis. Denique ὑπὸ τοῖς καλύμμασι *sub cooperculis* versio Thomae. Athenaeus post multa omissa ita pergit: Ἔχει δὲ καὶ αὐτὴ καὶ ὁ κήρυξ τὰ ἐπικαλύματα, κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τὰ ἄλλα τὰ στρομβάδη ἐν γενετῆς, πάντα. Νέμονται δ' ἐξείροντα — καὶ τὰ κογχύλια καὶ τὸ ξαντῆς. vnde vulgatum ἐξαίροντα correxi.

7. διατροπᾶ] Vat. Reg. διατρούπει. Sequens αὐτῆς Sylburg in αὐτῶν mutatum maluit, referens ad κογχυλίων, quanquam in Athenaeo sit ἐαυτῆς. *ipsius testam* versio Thomae. *sui generis testam* Gazae. Noster de Partibus 2, 17. ταῖς πορφύραις τοσαύτην ἔχει δύναμιν τοῦτο τὸ μόριον,

ὥστε καὶ τῶν κογχυλίων διαστρουπῶσι τὸ ὄστρακον, οἷον τῶν στρόμβων, οἷς δελεάζουσιν αὐτάς. Deinceps ἔστι δὲ καὶ ἡ πορφύρα vulgatum ex Rhen. correxi sublata copula. Ceterum Plinius in loco supra posito purpuris annos vitae septenos assignauit, quos in senos mutari voluit Pintianus. Plinius 9. s. 60. *Lingua purpurae longitudine digitali, qua pascitur perforando reliqua conchylia: tanta durtia aculeo est — alioqui captae diebus quinquagenis viuunt salua sua.* sect. 61. *Capiuntur autem purpurae paruulis rarisque textu veluti nassis in alto iactis: inest iuesca, clusiles mordacesque conchae, ceu mitulos videmus: has semineces sed redditas mari auido hiatu reuiuiscences appetunt purpurae, porrectisque linguis infestant: at illae aculeo exstimulatae claudunt se, comprimuntque mordentia: ita pendentes auiditate sua purpurae tolluntur.* Ceterum linguam vel proboscidem hanc ex buccino vndato et murice tritonis accuratissime descripsit et in Tabula XXXV. pinxit Cuvier, *Lectio. Anatomic.* Tom. III. p. 342. sqq.

τοῖς ἐκ τῶ ὄστράκω τῆς ἑλικος] Athenaeus l. c. μακρόβια δ' ἐστὶ καὶ ἡ πορφύρα καὶ ὁ κήρουξ, καὶ ζῆ περι ἔτη ἕξ· φανερά δὲ ἡ αὐξησης ἐκ τῆς ἐν τῶ ὄστράκω ἑλικος. vbi Epitome Msta ἀπὸ τῆς habet. Gaza vertit: *patet per orbis, quibus totidem, quot annos habent, testa intorta cuniculatim in crepidinem desinit:* male is Plinium suum in parte aliena secutus. Is enim 9. sect. 61. *alterum genus purpura vocatur, cuniculatim procurrente rostro et cuniculi latere introrsus tubulato, qua proferatur lingua. Praeterea clauatum est ad turbinem vsque aculeis in orbem septenis fere, qui non sunt buccino: sed vtrisque orbis totidem, quot habeant annos.* Argumentum aetatis incertum esse ex orbium numero affirmat Fab. Columna de Purpura p. 15. annotante Harduino. Sed obseruatio Aristotelis id significare noluit, sed incrementum annum indicare interstitiis maioribus volutarum videtur. Attamen iterum de Generat. 3, 11. vbi docet etiam crustacea nata ab inferioribus partibus

augeri et crescere versus anteriora: φανερόν δ' ἐστὶ καὶ τοῦτ' ἐπὶ τῶν στρομβωδῶν ταῖς ἐλίκαις· αἰεὶ γὰρ αὐξανόμενων γίνονται πλείους ἐπὶ τὸ πρόσθιον καὶ τὴν καλουμένην κεφαλὴν, vbi Gaza: *anfractibus eius, qui subinde accrescentes plures efficiuntur in partem priorem.*

8. Κηριάζουσι δὲ καὶ οἱ μῦες] Et tamen de Gener. 3, 11. est, alliorum more μῦας παραβλαστάνειν· περιφύονται γὰρ ἐλάττους αἰεὶ περὶ τὴν ἀρχὴν· κήρυκες δὲ καὶ πορφύραι καὶ τὰ λεγόμενα κηριάζειν οἷον ἀπὸ σπερματικῆς φύσεως προέονται μυσώδεις ὑγρότητας. Igitur μῦες hic fauificare negantur, quoniam fauificantibus opponuntur, alioque modo nasci dicuntur. Difficultatem huius loci nōn vidit Camus in Commentario p. 522. In solo Plinio reperi libri 32. s. 32. quae huc pertinere videntur: *Purgant et myaces, quorum natura tota in hoc loco dicitur. Aceruantur muricum modo, viuuntque in algosis, gratissimi autumnō, et vbi multa dulcis aqua miscetur mari, ob id in Aegypto laudatissimi. Procedente hieme amaritudinem trahunt coloremque rubrum.* Videtur aceruari hic significare graecum κηριάζειν. Praeterea recentiores Graeci totum hoc genus μνάκων nomine appellarunt, dispertiti in duas stirpes; minores enim, rotundiores et hirtos μύσκους vocarunt. Cf. disputata in Indice Scr. Rei Rusticae p. 252. et 283. In mitulis Linnaei plura genera confusa latent, quae solertia recentiorum distinxit notis externi corporis, sed interiora nondum satis perspecta habemus. Igitur veterum mures comparare cum his homini inprimis maris experti nondum tuto licet.

λημόστρεα] Leon. Camot. Rhen. versio Thomae λημόστρεα cum Med. Reg. Ambr. Eadem varietas fuit supra 4, 4. vbi τραχέα et παχυχείλη dicuntur. Ibi praeterea Med. λημόστρεα, versio Thomae *lemnostrea* habet. De Generat. 3, 11. est: πρὸς τε τοῖς πλοίοις γίνεται σηπομένης τῆς ἀφρώδους ἰλύος καὶ πολλαχοῦ, οὗ πρότερον οὐδὲν ὑπῆρχε τοιοῦτον, ὕστερον δὲ ἔνδειαν ὑγροῦ τοῦ τόπου βορβορω-

θέντος ἐγένετο τὰ καλούμενα λιμόστρεα τῶν ὀστρακηῶν, οἷον περὶ Ρόδον παραβαλόντος ναυτικοῦ στόλου (sine Thomas) καὶ ἐμβληθέντων κεραμίον εἰς τὴν θάλατταν, χρόνου γενομένου καὶ βορβοροῦ περὶ αὐτὰ συναλισθέντος, ὄστρεα εὗρισκοντο ἐν αὐτοῖς. Ὅτι δ' οὐδὲν ἀφήσει τὰ τοιαῦτα ἀπ' αὐτῶν γεννητικὸν, τεκμήριον τοῦτο· ἐπεὶ γὰρ Χίοι τινες ἐκ Πύργας τῆς ἐν Λέσβῳ τῶν ὀστρέων διεκόμισαν ζῶντα καὶ εἰς τόπους τῆς θαλάττης τινὰς εὐρωπαϊκούς καὶ ὁμοίους ἀφίεσαν, πλείω μὲν τῷ χρόνῳ οὐδὲν ἐγένετο, τὸ δὲ μέγεθος εἰς αὐξήσιν ἐπέδωκε πολὺ. In hoc loco plura vitia correxi. Primum λιμόστρεα Edd. ante Sylburgium habent, cuius correctionem receperunt posteriores. *limostrea* habet Thomae versio, ex qua vulgatum deinde εὗρισκονται correxi; vertit enim *inuenta sunt*. Gaza reperiebantur. Post τεκμήριον indidem τοῦτο inserui. *Chios* non nominat Thomas, sed ita habet: *quidam enim ex pirra — in fluxibilia et lutosa. Gaza: loca maris quaedam reciproci aestus et luto similia*. Neuter igitur vulgatum εὐρωτιώδεις καὶ ὁμοίους legit scriptum, sed εὐρωπαϊκούς; quod restitui, et deinceps βορβορώδεις vel simile vocabulum. Postea πλείονι χρόνῳ legit et vertit Thomas *pluri tempore*. Denique ex eodem ἐπέδωκε pro ἀπέδωκε posui. Etiam ex h. l. apparet, λιμόστρεα eadem esse, quae postea simpliciter ὄστρεα dicuntur. Scilicet ipse Philosophus vocabulum ὄστρεα latiore significatione interdum usurpat; hic vero, ubi peculiarem speciem designare voluit, adhibuit vocabulum vsu vulgi frequentatum λιμόστρεα. Additum enim τὰ καλούμενα hic et ubique vsum vulgarem loquendi designat, quem perspicuitatis causa, ubi licet, sequitur Philosophus. Ita statim sequetur de ovis ostracodermorum τὰ καλούμενα ὠὰ, i. e. quae vulgus ova appellat. Ita alibi eiusdem generis proboscidem cum vulgo linguam appellat: τὴν καλουμένην γλῶτταν. Sequitur de ovis ostreorum et ceterorum ostracodermorum in loco Aristotelis disputatio haec: Τὰ δὲ λεγόμενα ὠὰ οὐδὲν συμβάλλεται πρὸς τὴν

γένεσιν, ἀλλ' ἔστιν εὐτροφίας σημεῖον, οἷον ἐν τοῖς ἐναίμοις ἢ πύοτις· διὸ καὶ πρὸς τὴν ἐδωδὴν γίνεται εὐχυμα κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους. Σημεῖον δὲ, ὅτι τὰ τοιαῦτα αἰεὶ ἔχουσιν, οἷον αἱ πίνναι καὶ οἱ κήρυκες καὶ αἱ πορφύραι, πλὴν ὅτε μὲν μείζω, ὅτε δ' ἐλάττω· ἔνια δὲ καὶ οὐκ αἰεὶ, ἀλλὰ τοῦ μὲν ἔαρος ἔχουσι, προβαινούσης δὲ φθίνει τῆς ὥρας, καὶ τέλος ἀφανίζεται πάμπαν, οἷον οἱ τε κτένες καὶ οἱ μῦες καὶ τὰ καλούμενα λιμνόστρεα· (ante Sylburgium λιμόστρεα, limostrea Thomae versio) ἢ γὰρ ὥρα αὕτη· συμφέρει τοῖς σώμασιν αὐτῶν. Τοῖς δὲ συμβαίνει τοιοῦτον οὐδὲν ἐπίδηλον, οἷον τοῖς τηθύοις. vbi ante Sylburgium erat τηθείοις. Idem affirmavit de Part. 4, 5. vbi de echinorum ouis: ὅτι τὸ ὠὸν ἐστὶ, καθάπερ εἴρηται πρότερον, οὐκ ὠὸν, ἀλλὰ τοῦ ζώου εὐτροφία. Γίνεται δὲ τοῦτο ἐπὶ θάτερα μόνον ἐν τοῖς ὄστρέοις τὸ καλούμενον ὠὸν· ταῦτό δὲ τοῦτό ἐστι καὶ τὸ ἐν τοῖς ἐχίνοις. Ἐπεὶ τοίνυν ἐστὶ σφαιροειδῆς ὁ ἐχίνος, καὶ οὐχ, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὄστρέων τοῦ σώματος κύκλος εἰς — ἐπὶ θάτερα γὰρ τῆς περιφερείας ἔχουσι τὰ ὄστρεα καὶ οἱ κτένες τὸ τοιοῦτον μέρος. vbi vides ostrea appellari testacea bivaluia omnia, certe quae valvam vtramque latam et laeuem habent, quia postremo loco pectinem striatum ab iis separat. Paulo antea erat: τὸ δ' ὠὸν καλούμενον ἐν τοῖς δεξιόις, ἐν δὲ τοῖς ἐπὶ θάτερα ἢ ἔξοδος τοῦ περιττώματος τοῖς διθύοις· καλεῖται δ' ὠὸν οὐκ ὀρθῶς ὑπὸ τῶν καλούντων· τοῦτο γὰρ ἐστὶν οἷον τοῖς ἐναίμοις, ὅταν εὐθηνῶσιν, ἢ πύοτις. vbi plane δίθυρα appellat, quae postea ὄστρεα vocauit. Itaque recte Camus in Commentario p. 439. vsum geminum vocabuli ὄστρεα annotavit, et λιμνόστρεα dici putat proprium genus bivaluium, quod ad mensarum vsus in λιμνοθαλάτταις seruari et nutriri solebat. Quod attinet ad naturam onorum, non erat, quod tantopere contra vsum loquendi pugnaret Philosophus, cuius argumenta etiam per se leuia recentior experientia satis refutauit. Viuaria ostreorum Xenocrates c. 26. καταβόλους vocat, vbi haec tradit: ἐν Ἐφέσῳ

κατὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Καῦστρου εἰς καταβόλους τίθενται ὡς σπέρματα καὶ αὔξεται ἕασι δὴ ἐμπιμπλάνται παχυνόμενα λευκῷ χυμῷ γαλακτώδει. Sed ecce Plinius 9. c. 51. vbi locum Aristotelis verterat: *Quae verò siliceo tegmine operiuntur, vt ostrea, putrescente limo nascuntur aut spuma circa nauigia diutius stantia, defixosque palos et lignum maxime.* Addit haec: *Nuper compertum in ostreariis humorem iis foetificum lactis modo effluere.* Idem 32. s. 21. *circa initia aestatis multo lacte praegnantia* dixit. Generosa ostrea interpretabantur et calliblephara appellabant peritiores *ambiente purpureo crine fibras*, vt Plinius addit, vbi crinem referendum censeo ad tentacula ambientia pallium animalis; eodemque refero πώγωνα, barbam ostrei, in Antiphili Epigrammate 22. versu 3. de mure ostreum apertum arrodente: *πώγωνος διεροῖο νόσθην ὠδάξατο σάρκα.* Denique de ostreorum ouis, Plinio lac dictis, extat observatio Brachii in Ephemer. Natur. Curios. Dec. II. Ann. 8. p. 506.

κόχχαι] Rhen. κόχλαι καὶ αἱ χῆμαι καὶ οἱ σωλῆνες, sed nihil mutat Athenaeus. Versio Thomae: *Coculae autem et kemiae — ktenies.* Gazae σωλῆνες sunt *ungues.* Albertus: *colge, chimez, solinez, hactanez.* Deinceps ἐκ τοῦ βυθοῦ — ἔχουσί τ' ἐν αὐταῖς Athenaeus habet, vnde vulgatum βύσσου in βύσσοῦ praceunte Sylburgio mutauit Camus. Gaza tamen βύσσου vertit *pinnae erectae ex bysso, id est villo siue lana illa pennali.* Plinius 9. c. 42. *nascitur in limosis subrecta semper.* Thomae versio: *pinnae rectae nascuntur ex fundo in arenosis.* Alberti: *ex lanugine quadam virili.* βύσσοῦ probauit etiam Bochartus Hieroz. 2. c. 45. qui a vetustioribus Graecis byssi huius seu lanae pinnae mentionem fieri negat.

αἱ μὲν καρίδιον] Rhen. καὶ αἱ μὲν κ. Deinceps στερόμεναι Athenaeus. Postea καὶ αὐτόματα Rhen. Med. Vatic. versio Thomae. καὶ ἐν τῇ ἐλύϊ, omisso αὐτόματα, Athenaeus, qui etiam verba κατὰ τὴν — ἕτερα omisit, et pro

είρημένα posuit ῥηθέντα. *Mihi κατά μέντοι τὴν διαφορὰν scribendum videbatur.*

περὶ δὲ τὰς σήραγγας] Ita cum Athenaeo Rhen. Vulgo δὲ erat post σήραγγας positum. Deinceps πετρῶν Athenaeus habet et τήθεα, vt postea οἶον λεπάδες — νηῖται. *lapades* versio Thomae. τὰ ἐπιπολάζοντα Gaza vertit *quae per summa adhaerent*. Cf. infra 8, 2. Camus: *qu'on trouve à fleur d'eau*. Neritas 4, 7. ait capi ad escas, sed facto strepitu subfugere, ὑποφεύγειν. 4, 4. est: οἱ δὲ νηῖται προσέχονται μὲν, καθάπερ αἱ λεπάδες καὶ αἱ αἰμορροῖδες καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον γένος· προσφύονται δὲ ταῖς πέτραις, ὅταν ἀποκλίνωσι τὸ ἐπικάλυμμα. Nescio an verbum ἐπιπολάζοντα, quod h. l. noua significatione adhibetur, cum alibi de vulgatis et vbique obuiis vsurpetur, respiciat ad illum locum 4. c. 4. vbi de vniualuibus est: *μονόθυρα δὲ, τὰ ἐνὶ ὄστράκῳ περιεχόμενα, τὸ δὲ σαρκώδες ἐπιπολῆς, οἶον ἡλεπᾶς*. vbi Gaza vertit: *Sunt item quibus altera pars superficiei detecta carnem ostendat*. Is scilicet reddidit vulgatum τὰ δὲ σαρκώδη ἐπιπολῆς. De forma et genere fuit dictum ad illum locum. Ceterum νηῖται habet h. l. Rhen. σήραγγας π. Thomas vertit *interstitia petrina*.

ἐνιαυτῶ — τέλεια] Plinius 9. s. 60. *Conchae omnes celerissime crescunt, praecipue purpurae: anno magnitudinem implent.*

9. τὸ μέγεθος μικροὶ πάμπαν] Vulgatum τὸ δὲ μέγεθος πάμπαν μικροὶ ex Rhen. correxi. Deinceps vulgabatur *πυελώδεσι*, quod viros doctos et ipsum Camum valde exercuit. Codices verum praebuerunt Canis. et Rhen. *πυλώδεσι* Medic. *myis lutosi* versio Thomae. Gaza *soliat* dixit, a *πυλω*, *solio*, deriuans vitiosum *πυελώδεσι*. Idem vitium mox recurret iterum corrigendum. Ceterum eosdem caneros noster de Partibus 4, 8. ita describit: *οἱ δὲ μικροὶ σφόδρα καρκίνοι, οὐ ἀλίσκονται ἐν τοῖς μικροῖς ἔχθυδιαις, ἔχουσι τοὺς τελευταίους πόδας πλατεῖς, ἵνα πρὸς τὸ νεῖν αὐτοῖς χρήσιμοι ᾖσιν, ὅσπερ πτεροῦγια ἢ πλάτας ἔχοντες*

τοὺς πόδας. In quo genere post Rondeletium Cuvier agnovit cancrum depuratorem Linnæi; Pennantus autem cancrum velutinum cum Aristotelico comparabat.

[πιννοτῆραι] Vulgatum πιννοθῆραι iam olim Sylburg aliique corrigi voluerunt ita, vt ex Canis. dedit Camus. *Pinnoterem* vocat Plinius 9, 42. et Clearchus Athenæi 3. p. 89. Vulgatum Thomas reddidit *praedones pinnarum*. Fabulam de pinnotera a recentioribus varie exornatam primus exposit Valisneri in *Opere* Tom. III. p. 431. nostra ætate iterum Chemnitius. Πίννας ipsas supra 4, 4. inter bivaluia ἀκίνητα καὶ προσφυῆ annumeravit, valvas assignans τραχεῖς καὶ ἀρῶαβδώτους. Semper ova habere annotat de Gener. 3, 11. De bysso pinnae locus est clarissimus Basilii in Hexaemero positus a Casaubono ad Athenaeum III. p. 89. Pernaenae nomen reperio apud Albertum p. 244. b. *Perna animal est marinum de genere concharum, et est croceum valde magnæ quantitatis, et inter ipsas conchas existens vescitur vellere fulvo et rutilo valde pretioso, et fiunt inde ornamenta vestium et peplorum pretiosa.* vbi verbum *vescitur* vitiosum esse suspicor. Χρυσοῦν ἔριον vocat Basilii et Procopius vestem inde factam commemorat. Gallorum *Jambonneau* hinc factum est conchae nomen. Quem Pinnoteræ nomine descripsit Forskølius cancrum longicaudatum, num intelligi voluerit Aristoteles, dubitari potest. Capite sequente sect. 1. similem hospitem spongiarum πιννοφύλακα vocat. Vocabulum καρκίνιον in vsu sermonis vulgaris fuisse de pinnotere docet locus Aristophanis Vesparum versu 1510. vbi poetam Carcinum cum filio deformi ludens quaerit: τουτὲ τί ἦν τὸ προσέρπον; ὄξις ἢ φάλαγξ; respondet alter: ὁ πιννοτήρης οὗτός ἐστι τοῦ γένους, ὁ σμικρότατος, ὃς τὴν τραγωδίαν ποιεῖ. Voluit Καρκίνιον dicere, id est filium Carcini. Sequens vulgo κτένεσι Ionicum pro κτεσὶ ἀνnotavit Sylburg. *kteneis — lemostreis* versio Thomæ. Sed ipsum κτεσὶ ex Mediceo restitui.

αὐτοὺς οἱ ἀλιεῖς] Rhen. αὐτόν, Vatic. αὐτοῖς, Med. αὐτὰ — γινόμενα. Versio Thomae αὐτοὺς γινομένους reddidit. Deinceps καὶ οἱ κτένες e Rhen. et versione Thomae dedi copula addita; idem pergit: φύονται μὲν οὖν. Ostrea Philosophus hic bivaluia in vniuersum nominat, vt supra admonui.

τὰ δ' ἐν τοῖς ἀγιαλοῖς] Haec verba ex Med. Canis. Rhen: versione Thomae et Scoti inseruit Camus: *in locis ubi parum aquae, haec autem in littoribus, haec autem in lutosiss locis, quaedam autem in duris et asperis.* Scoti: *quidam in ripa — quidam in luto.* Alberti: *quidam modus est in pelago — alius in ripa — tertius in luto — quartus in arena.* Is igitur ἐν πελάγεσι reddidit. Med. στεναγέσι, Rhen. στεγανέσι habent. Deinceps vulgatum πηλώδεσι Gaza reddit *in gurgite*, C. Gesner in *πηλώδεσι*, Sylburg. in *ἐλωδέσι*, Casaubonus in *ἐλωδεσι* mutabat. *πηλώδεσι* recepit Camus ex versione Thomae et Scoti. *σπιλώδεσι* ego ex Canis. Rhen. *σπιλωδεσι* Med. Valckenaer ad Ammonium p. 141. corrigebat *τετραγωδεσι — πηλώδεσι.* Denique vulgatum *τραχωδεσι* ex Med. Canis. Rhen. correxit Camus.

τοὺς τόπους] Rhen. τὸν τόπον.

10. ἐρρίζωνται — ἀρρίζωτοι] Vide dicta ad 4, 4, 2.

διεφθον] Versio Thomae *ereptum coctum sit*, Scoti *quasi esset biscoctum.* Hic igitur *διεφθον* reddidit, vti iam olim admonuit Gesner p. 1106. qui ad verba *παραχοῆμα ἐξαιρουμενον* intelliebat *κἄν. quantumcunque cito extrahatur de ventre suo, inuenietur quasi bis sit coctum* Albertus. Antigonus c. 88. ex nostro refert: *τὸν δὲ καλούμενον ἀστέρα οὕτω διάθερον εἶναι, ὡσθ' ὄντινα ἂν λάβῃ τῶν ἐχθύων παραχοῆμα διεφθον ποιεῖν.* qui verba loci nostri integriora legisse videtur. Plinius 9. s. 86. *parua admodum caro intus, extra duriore callo. Huic tam igneum feruorem esse tradunt, vt omnia in mari contacta adurat; omnem cibum statim peragat. Quibus hoc sit cognitum experimentis, haud facile dixerim.* Plinii errorem assumpsit Gaza: *vt omnia*

contacta protinus decoquat. Philosophus enim de ciborum concoctione loquitur, ut admonuit Rondeletius et docet comparatio Antigoni. Praeterea noster de Partibus 4, 4. post urticarum mentionem: ὅμοιον δὲ τούτῳ καὶ τὸ τῶν ἀστέρων γένος· καὶ γὰρ τοῦτο προσπίπτον ἐκχυμίζει πολλὰ τῶν ὀστρέων, τοῖς τ' ἀπολελυμένοις τῶν εἰρημένων ζώων, οἷον τοῖς τε μαλακίοις καὶ τοῖς μαλακοστράκοις. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν ὀστρακοδέρμων. Quae turbata sunt, et aliter scripta vertit Gaza: *Ratio eorum, quae inter exanguia absoluta viuunt, ut mollium crustatorumque eadem atque testatorum est.* Legit igitur scriptum plane, uti Thomae versio monstrat: ὀστρέων. τοῖς δὲ ἀπολελυμένοις—μαλακοστράκοις ὁ αὐτὸς λόγος κ. π. τ. ὁ. Rationem exsugendorum ostreorum explicat aliunde Aelianus H. A. 9, 20. Oppianus Halient. 2, 181. Falsam interpretationem secutus Plutarchus de Solertia p. 186. ed. Hutten. ὁ μὲν γὰρ ἀστὴρ, ὃν ἂν ἄψηται, πάντα διαλυόμενα καὶ διατηρόμενα γινώσκων, ἐνδίδωσι τὸ σῶμα καὶ περιορᾷ ψανόμενος ὑπὸ τῶν παριόντων ἢ προσπελαζόντων. Sed audiamus nunc Aristotelem in libro de animalibus perfectis et minus perfectis, quem librum solus Albertus ex Arabico, ut videtur, versum seruauit et transtulit in librum XXI. postremum. Hic igitur p. 210. b. haec habet: *Stincus enim quoddam medium videtur inter polipum et plantam; quoniam licet in numero tibiarum polipes excedat stincum, eo quod polipes habeat octo tibias et stincus quinque: et polipus habet longas tibias et stincus breues. In hoc tamen habent similitudinem, quod vterque tam polipus quam stincus sugit per totum corpus, quoniam per totam longitudinem omnium tibiarum polipi habent poros rotundos, qui sunt quasi quaedam ora, per quae sugit, et est fortissimae suctionis. Cuius signum est, quod quando adhaeret alicui animali, et praecipue quando adhaeret homini, statim ut inuoluit tibias circa eum, extrahit undique sanguinem. Stincus autem non habet huiusmodi ora rotunda aperta, sed per totam longitudinem omnium tibia-*

rum suarum habet fissuram, in qua sunt quaedam venulae durae ad modum paruarum radicum, et per illas sugit. Adhuc autem in centro polipedis est foramen ab inferiori veniens, et supra ipsum est saccus concavus, in quo est humor niger, sicut est in sepia, et in extremitate illius est caput polipi, et in ipso figurantur oculi eius, et in interiori eius est membrum, quod est de substantia cornu, sed est valde tenue et molle, sicut unguis puerorum liquefactus, et est nigri vel fusci coloris, et est in figura sicut rostrum aquilae, habens superius recurvatum super inferius, et est compositum ex duobus rostris, inferiori et superiori, sicut componitur rostrum aquilae: et non est ad mordendum et ad lacerandum aptum, eo quod est valde flexibile, nisi forte per illud capiat valde mollia; et talem formationem in medio stincus non habet, sed est figuratus ad modum radices habentis quinque divisiones: uterque tamen motum habet dilatationis et contractionis, sed minus de animalitate et plus de plantae natura stincus; e conuerso vero polipus plus de animalitate et minus de plantae natura. Ipsum argumentum docet, stincum dici pro stella, et vidit iam olim C. Gesner p. 1106 — 8. qui tamen hunc ipsum locum omisit. Idem Albertus p. 245. a. *Sturitus* nominat, de quo haec refert: *Sturitus animal est marinum medium inter plantam et animal, quod est sicut stella pentagonum, rufi corii, et in medio habens rimas, quibus trahit nutrimentum, et ita excitat libidinem, quod sanguinem eiicit per coitum, nec tamen concumbens adhuc coitu satiatur, nec medicinam habet libido nisi per succum lactucae bibitum.* Plinius 9. s. 71. *multis eadem natura quae frutici, ut holothuriis, pulmonibus, stellis.* Plura is alibi fabulosa remedia e stellis memorat, sed de libidine inde excitata tacet. Suspicio fabulam ortam ex altera de igneo stellarum feruore ad concoctionem. *Sturitus* videtur e vitioso *aster, astur, asturius* ortum habere, atque id argumentum mihi maximum est, ex arabica versione haec omnia duxisse

Albertum. Postremus autem Plinii locus ductus est ex nostro de Partibus 4, 4. τὰ δὲ καλούμενα ὀλοθύρια καὶ οἱ πνεύμονες, ἔτι δὲ καὶ ἕτερα τοιαῦτα ἐν τῇ θαλάττῃ μικρὸν διαφέρει τούτων τῷ ἀπολελῦσθαι· αἰσθησιν μὲν γὰρ οὐδεμίαν ἔχει, ζῆ δὲ ὡσπερ ὄντα φυτὰ ἀπολελυμένα. Aelianus H. A. 13, 27. torpedinis et πνεύμονος carnes in aceto putrefactas capillorum defluuium efficere ait. Plinius 18. s. 85. *Pulmones marini in pelago plurium dierum hiemem portendunt.* Saepius idem in remediis nominat pulmonem marinum; sed argumentum naturae phosphoricae habet, quod idem refert 32. s. 52. *pulmone marino si confricetur lignum, ardere videtur, adeo ut baculum ita praeluceat.* Obiter *halipleumon* nominatur 32. s. 53. Non inepta est L. T. Gronovii suspicio ad librum IX. Plinii, intelligi Medusae vel Actiniae genus Linnaeanum. Denique de ostreo pictorum in vsu addo locum Vitruvii 7, 13. *quod ex concharum marinarum testis eximitur, ideo ostrum est vocitatum.* Quam inepte recentiores hunc Philosephi locum de Spondylo Pictorum interpretentur, videre licet ex Chemnitio Collectionis Martinianae Tom. VII. p. 95. Prouerbiū Graecorum ex natura pulmonis marini desumptum habet Plato Philebi s. 10. ζῆν οὐκ ἀνθρώπου βίον, ἀλλὰ τινος πλείμονος ἢ τῶν ὅσα θαλάττια μετ' ὀστρεῶνων ἔμψυχά ἐστι σωμάτων. Synesius de Regno p. 14. homines sensu tactus et gustus delectatos vocat βίον ζῶντας θαλασσίου πνεύμονος.

σίνος μέγιστον] Vulgabatur καὶ σίνος τι τοῦτο ἐν τῷ εὐρίπω τῶν Πυρροαίων μέγιστον εἶναι. vbi Gesner p. 1107. corrigebat γένος τι τούτων nixus versione Alberti: *opinatur quidam, quod in mari, quod vocatur Orioz, quod rubrum mare vel potius orientale vocamus, est modus huius animalis magnus.* Ex versione Scoti posuit Camus *in mari quod dicitur — est modus huius animalis magnus.* Gaza, nescio vnde: *Detrimeto etiam summo echinis Euripi Pyrrheni eandem esse confirmant.* Expressit tamen σίνος. Versio Thomae: *aiunt autem et sinnum hoc in nigroponte*

pirraeneorum maximum esse, forma autem similem esse descriptis. Aldina et Basil. μέγιστον εἶναι τοῦτω. Praepositionem ἐν ante τῷ εὐρίπω ex Junt. et Camotiana assumisit Sylburg, iterum omisit Camus, qui ex Codice Mediceo et Veneto posuit lectionem eam, quae est etiam in Rhen. σῦνος (σίνος Rhen.) μέγιστον εἶναι τοῦτο ἐν τῷ εὐρίπω τῶν Πυρραίων, τὴν δὲ μορφὴν ὁμοίαν τ. γρ. eamque ipsam reddidit Thomas. In Rhen. tamen rectius est τῷ τῶν Πυρραίων vel potius Πυρραίων. Vulgo erat ὁμοίον ἐστὶ τοῖς, quod vertit Gaza.

πνεύμονες] Ita pro πλεύμονες, quae forma alioquin Atticis propria esse dicitur, Med. Rhen. Alteram formam habent V. Reg. Edd. Sylburgii, Duvallii, Casauboni. In versione Thomae Camus *pleumones* legit, ego in Lipsiensi *pulmones*. Deinceps αὐτόματα Rhen.

ὄστρείω] Ita pro ὄστρέω Rhen. qui statim πολλῶ habet. Pro ἐπιγίγνεται versio Thomae *perditur* vel *proditur* compendio scriptum habet, et pro Caria nominat *ceziam*.

11. εἰσδύεται] Thomas *egreditur*. Deinde νηρείτου καὶ τοῦ στρόμβου Rhen. *pericis* versio Thomae. Postea δὲ εἰς τοὺς κήρυκας, omissa copula καί. Verba τοὺς μικροὺς omisit versio Thomae. Sequens εἰσδύση ex Rhen. et versione Thomae, vbi est *ingressum fuerit*, substitui vulgato εἰσδύη. Denique καὶ τοῦτο καὶ ἐν τούτῳ στρέφεται Rhen. στρέφεται, πλὴν καὶ ἀξανάμενον πάλιν Venet. et Medic. ὅταν δὲ εἰς δύο ἦ, συμπεριφέρει καὶ τοῦτο καὶ ἐν τούτῳ στρέφεται πάλιν. vbi miror Camum non agnouisse veram scripturam εἰσδύση. Ceterum πλὴν pro vulgato πάλιν ex Regio assumsi. De καρκινίω alibi dictum est satis.

CAPUT XIV. (vulgo XVI.)

γίγνονται] Athenaeus p. 89. γίνεταί habet, deinceps ὄστρακον, Rhen. τὸ ὄστρακον. Sequens οἶον omittunt V. Reg. καθάπερ habet Athenaeus. κνίδου Codex optimus.

Athenaei. *σήραγξι Thomae interstitiis petrarum. τοῖς σήραγξι Codex Athenaei optimus A.*

Ἔστι δὲ τῶν κνιδῶν] Ita pro τῶν δὲ κνιδῶν Rhen. Med. versio Thomae et Athenaeus. Ex eodem Athenaeo vulgatum αἰ μὲν οὖν correxi, et deinceps ἐκ τῶν πετρῶν dedi cum Med. Rhen. Vulgo ἐκ deerat. Consentit versio Thomae. Postea vulgatum ἐπὶ τοῖς μείζουσι καὶ ἐπὶ τοῖς πλαταμώδεσιν ex Rhen. Med. et Athenaeo correxi. λείοις ex Med. Canis. dedit etiam Camus. ἐν τοῖς λείοις Athenaeus. *Gaza plana et littora amant*, quem Sylburgius suspicatur scriptum legisse ἐπὶ ταῖς ἡΰοσι. Thomas *in planis et in amplis et magnis* inepte reddidit. *in loco planorum lapidum et non profundis* Albertus. De vocabulo *πλαταμώδης* vide dicenda ad 8, 4, 5.

καὶ αἰ λεπάδες — μεταχωροῦσι] Haec verba tanquam inutilia et a re aliena cum Regio resecurit Camus, equidem seclusi. *Iopides* nominat Thomas. Sed infra 8. c. 2. vbi est de vrticis: αἰ δὲ ἀκαλῆφαι τρέφονται, ὅτι ἂν προσπέσῃ ἐχθύδιον. ἔχει δὲ τὸ στόμα ἐν μέσῳ. δῆλον δὲ τοῦτο μάλιστα ἐστὶν ἐπὶ τῶν μεγάλων. ἔχει δὲ ὡσπερ τὰ ὄστρεα, ἣ ὑποχωρεῖ ἔξω ἢ τροφή, πόρον· ἐστὶ δ' αὐτὸς ἄνω· εἰκε γὰρ ἢ ἀκαλῆφη ὡσπερ τὸ ἔσω εἶναι τῶν ὄστρέων τὸ σαρκῶδες, τῇ δὲ πέτρα χρῆται ὡς ὄστρέῳ. Statim subiungit καὶ αἰ λεπάδες δὲ ἀπολλόμεναι μεταχωροῦσι καὶ τρέφονται. Ibi igitur sedem commodiorem habebit sententia integrior. De vrticis vero dicta vide ad 4, 6.

πιννυφύλακες] Equidem in hoc loco haereo, nec sanum puto. Quid enim causae esse dicam, cur hoc nomen nec *σπογγοτήραι* adhibuerit Philosophus? Plura etiam corruptelae indicia in toto hoc loco habent libri editi et scripti. Gaza ita vertit: *Nasci etiam in cubilibus spongiarum novimus bestiolam aranei similem, nomen pinnothera mutuantē. Degit haec intra spongiarum cubile et aperiendo claudendoque pisciculos capit.* Qui ex Plinio nihil alieni assumere potuit; is enim totum hoc mirabile de spongo-

tere nescio quo pacto praeteriit. Pinnae vero aliae *καρίδιον*, quaedam *καρκίνιον* intus habent sociatum. Neutrius generis est comes spongiae additus. Imprudenter autem Camus haec ita vertit: *il se forme dans leurs cavités de petits cancrs semblables aux gardiens de la pinne. Ils y sont comme l'araignée dans sa retraite* etc. Sed videamus singula verba. In vulgata quidem a plurali statim ad singularem transit Philosophus: *ἔστι δὲ οἶον ἀράχνιον ἐπὶ τῶν θαλαμῶν*. vbi vulgo male *θαλάμων* scribitur, quasi esset a *θάλαμος*, non a *θαλάμη* ductus casus. Statim miraberis, comitem morari dici *ἐπὶ τῶν θαλαμῶν*, cum paulo antea *ἐν ταῖς θαλάμαις* nasci et esse memoratus fuerit. Deinde quid erat causae, cur subito iterum numerum mutaret scriptor et ad pluralem transiret, *καὶ διοίγοντες καὶ συνάγοντες* etc. cum ipsum hoc membrum exorsus sit ita: *ἔστι δὲ οἶον ἀράχνιον*. Camus barbaram fecit orationem, cum ex Mediceo libro *ἃ διοίγοντες* poneret, quod vertit: *et en ouvrant ou fermant ces cavités à propos ils y prennent les petits poissons*. Pronomen enim *ἃ* nec ad *θαλάμας* nec ad *θαλάμους* referri potest. Quid vero id sit, quod Camum in errorem induxit, postea videbimus. Nunc enim id agitur, vt vulgatae scripturae auctoritas exquiratur. Et vero araneae similitudinem spongoteræ tribuunt ex hoc loco, vt videtur, scriptores graeci recentiores, veluti Plutarchus de Solertia p. 191. Hutt. vbi post pinnoterae notitiam addit: *τὸν δὲ σπόγγον ἠνιοχεῖ θηρίδιον, οὐ καρκινῶδες, ἀλλ' ἀράχνη παραπλήσιον*. quae cum toto loco transscripsit, verbis quibusdam mutatis, Aelianus H. A. 8, 16. *τὴν σπογγιὰν ἰδύνει βραχὺ ζῶον, οὐ καρκίνω τὴν ἰδέαν παραπλήσιον, ἀλλ' ἀράχνη μᾶλλον*. Nomen animalculi *σπογγοθήρης* in vulgatis libris Plutarchi quod erat, ex scriptis in *σπογγοθήρης* mutavit Wytttenbach. Sed in primis memorabile est, quod paulo antea narrat Plutarchus, a Chrysippo philosopho, qui volumen integrum de pinnotere scripserat, nusquam spongoteræ mentionem fuisse factam; igitur eum fuisse

philosopho ignotum, arguit Plutarchus. Sed etiam Plinius spongoteram omisit, alioquin mirabilia vbique curiose consecatus. Quid? quod Antigonus, cum hunc locum de spongiis exciperet c. 89. spongoterem tamen vel pinno-phylacem spongiae ne nominauit quidem. Suspicio igitur, fabulae de spongotere notitiam aliunde ad Plutarchum peruenisse. Sed in ipsis Philosophi verbis nihil mutat versio Thomae, nihil Scoti, quod quidem satis intelligitur ex his Alberti: *Est autem in locis gamen siue spongiae quoddam animal rubeum et vocatur seruans ouum, et est paruum simile araneae: et hoc quando venari vult cibum, os aperit, et si quid intrauerit, claudit ipsum et comedit.* Sane cancrum tridentatum et antennatum in foraminibus spongiae officinalis reperit habitantem Forskolius; igitur res nec auctoritate caret, nec est a naturae veritate aliena; sed nunc quaerimus, quid Aristoteles scripserit, quid verborum seriei et structurae conueniens sit et aptum; denique quid sit illud, quod interpretes in fraudem hucusque induxit. Atque hic solus liber Rhenani ad veri vestigia me perduxit, cuius scripturam substitui vulgatae: *ἔστι δὲ οἶον ἀράχμιον — καὶ διοίγοντος.* Apparet ἀράχμιον esse membranam tenuem, similem telae aranearum, obductam foraminibus spongiarum, qua vel reserata vel clausa venatio exercetur. Hoc ἀράχμιον recte dicitur esse ἐπὶ τῶν θαλαμῶν; alii vero vocabuli similitudine decepti ἀράχμιον parvam araneam interpretati sunt, quae rectius ἐν ταῖς θαλάμαις esse diceretur, vt ipse Philosophus antea dixerat ἐν ταῖς θαλάμαις γίνονται. Qui Mediceum librum in vsum Galli comparauit, vereor vt oculos recte adhibuerit; nihil enim aliud varietatis inde retulit nisi ἃ διοίγοντες, quod statim amplexus reposuit Camus. Nunc ad cetera pergamus.

τὰ μικρά] Haec versio Thomae omisit, qui paulo antea ἐπὶ θαλαμῶν reddidit *sub camerationes*; itaque ὑπὸ θαλαμῶν scriptum legit. Sed idem confirmat scripturam ex

Rhen. vulgatae *πρὶν μὲν εἰσελθεῖν* substitutam: habet enim *ut ingredientur in ipsa, aperiētes*. Ceterum pro αὐτὰ malim αὐτὰς, ad θαλάμας referens, nisi Philosophus τρήματα intelligi voluit latentia in vocabulo metaphorico.

2. λεπτότατος] Rhen. λεπτότατον — πυκνότατον — ἰσχυρότατον. Vatic. Ἀχιλλέον. Eustathius ad Il. p. 648. ed. Basil. ὁ μέντοι Ἀχιλλεῖος σπόγγος — ὑποκείμενος ἀπαλῶς ταῖς περικεφαλαίαις — ἵνα μὴ ὁ σίδηρος τρίβοι τὴν κεφαλὴν. Vatic. ἐπὶ τὰ κράνη habet.

ἦπτον — ψοφεῖ] Ex Rhen. et versione Thomae substituit vulgato ποιεῖ ψόφον. *quem sub galeam imponunt, et ictus minus sonat* Thomas. Contra Albertus: *ut non inducat dolorem percussio gladii*. quem sensum velim inesse verbis graecis. Linius 9, 20. obiter in exercitu Samnitum *spongiam pectori tegumentum* commemoravit. Hesychius: Ἀχιλλεῖον πλάκα — τινὲς δὲ σπόγγον φασίν, οἷς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποψῶνται. Plinius 9. s. 69. *Spongiarum tria genera accepimus: spissum ac praedurum et asperum, tragos id vocatur: spissum et mollius, manon: tenue densumque, ex quo penicilli, Achilleum*. vbi primus Gelenius dedit *minus spissum et mollius*, non addicentibus libris scriptis. Id tamen nisi feras, aliud vocabulum quaerendum, ne Plinius et sibi et Philosopho contradicat.

φύονται δὲ πρὸς] Vulgo intersertum ἢ post δὲ cum versione Thomae omisi. Deinceps ἐν ταῖς θισὶ Rhen. Sed malim sequens ἐν ante τῇ ἰλύϊ abesset. Gaza: *lutoque aluntur*. Plinius l. c. *Nascuntur omnes in petris, aluntur conchis, pisce, limo*. Plenorem is locum legisse videtur. Albertus: *generantur in lapidibus, qui sunt in ripa, et pascuntur humore limoso*.

συμβαίνει] Vulgatum σημεῖον Vatic. in σημαίνει mutat, quod recepit Camus. συμβαίνει est in Med. Rhen. et versione Thomae. Gaza vertit: *quod certe indicat, caeteris quoque adhaerentibus cibum per ipsum annexum hauriri*. Vnde suspicabatur Sylburgius, eum scriptum legisse ὡς καὶ

τοῖς ἄλλοις τοῖς προσφνομένοις ἀπὸ τῆς προσφύσεως ἐστὶν ἡ τροφή. Recte omnino is vidit, προσφνομένοις vulgato φνομένοις esse substituendum, quod ipsum sequens προσφύσεως docet, quanquam vulgatum pro φνοτοῖς dictum interpretatur Camus. In reliquis verbis cum nihil mutant Codices scripti, vitium tamen sit apertum, malui sententiam redintegrare, insertis verbis οἷς τυγχάνει, quae tamen seclusi. Thomae tamen versio: *et in aliis accidit — cum ab adnascentia sit alimentum*, monstrat in eius Codice fuisse συμβαίνει καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις φνομένοις, ὅταν ἀπὸ τῆς προσφύσεως ἢ ἡ τροφή. Quam tamen scripturam nostrae coniecturae non praefero.

3. κατ' ἔλαττον] Ita pro μὴ κατελθοῦσαν ex Med. Canis. Rhen. et versione Thomae scripsit Camus. εἶναι κατελθοῦσαν Reg. cum Aldina, μὴ εἶναι κατ' ἔλαττον Camotiana. Gaza vertit: *quia minus alto radicis haesu innituntur*. Deinceps ἔχει δὲ αἰσθησιν habet autem sensum reddit Thomas. Statim mire variat Rhen. in quo est ὅταν γὰρ ληφθῶσιν, ἐὰν μέλλοντος etc. quae graeca non sunt. Sequens συνάγει ἑαυτὸν vulgato συνάγεται ex Med. Rhen. et versione Thomae substitui. Pro ἀφελεῖν Med. ἀποσπᾶν repetit. κλύδων Thomas vertit *tempestas*. Plinius: *Intellectum inesse his apparet, quia, ubi auulsorem sensere, contractae multo difficilius abstrahuntur. Hoc idem fluctu pulsante faciunt*. Quod vero subdit, *Vivere esca, manifesto conchae minutae in his repertae ostendunt*, vnde duxerit, postea quaeremus. Antigonus c. 89, haec excerptis: *ἔχειν δὲ καὶ σπογγίον αἰσθησιν· ἂν γὰρ μέλλοντος ἀποσπᾶν προαίσθηται, συσπᾶσθαι καὶ ἔργον εἶναι ἀφελεῖν· τὰντὸ δὲ, ἂν ἄνεμος ἢ κλύδων ἢ, γίνεσθαι*. Apparet eum rectius προαίσθηται scriptum in suo Codice legisse et deinde vulgatum συνάγεται.

Τορώνη] Sequentia Med. Canis. Rhen. ita scripta habent: *τρέφει δ' ἐν ἑαυτῷ ζῶα*. Gaza: *Narrant tamen procul dubio bestiolas quasdam velut tineas lumbricosue et eiusmodi alias consistere intra spongas atque ali; quas et*

euulsis spongiis pisciculi saxatiles deuorent, qui vel radices absumunt totas, quae inhaerentes saxi remanserint. Versio Thomae nihil mutat, nisi quod ἔτερα ἅττα reddidit et alia quaedam, quod vulgato ἔτερα τοιαῦτα, addicente Mediceo, substitui. Rhen. ἔλμιθας habet. Sed Gaza praeterea *tineas* additas legit. Albertus: *ne cadat a loco suo. et haec est causa dubitationis sensibilitatis eius apud eos homines, qui in Taramyr maritima habitant regione, ubi est iste modus spongiae. In isto autem genere gamen siue spongiae inuenitur vermis, qui cum aufertur a suo loco, comedit pisces paruos, et si pars illius gamen siue spongiae euellatur, crescit de residuo iterum gamen, quale fuit primum.* Qui videtur vulgatam scripturam secutus esse: sed tribuit vermibus, quod alii ex dubia et ambigua dictione piscibus saxatilibus assignant. Cum Alberto tamen facit C. Gesner; alteram interpretationem recte tuetur Camus in Comment. p. 323. Ceterum qui vulgatam scripturam φασὶ γὰρ τρέφειν defendunt, inesse in ea putant argumentum, quo vsi incolae vel piscatores Toronaei sensum et contractum spontaneum spongiarum negabant. Esse enim illum motum contractionemque spongiae non ipsi spongiae tribuendum, sed vermibus infra cellulas habitantibus. At si philosophus id significare voluit, quid opus erat addere ista de vermibus istis a piscibus saxatilibus correptis et comestis, quid de ipsis spongiarum radicibus a piscibus perquisitis et comestis, et quae sequuntur de spongiis redintegratis et recrescentibus ex radicibus? Igitur potius nouam sententiam cum libris Med. Canis. Rhen. exorsus sum.

ἃ κατεσθίει, ὅταν ἀποσπασθῇ] Ad postremum verbum intellige ὁ σπόγγος. Vulgarem ordinem ἃ ὅταν ἀπ. τὰ ἐχ. τὰ πετραῖα κατεσθίει ex Med. Rhen. correxi. Sed Camus ex Med. posuit ἔτερα ἅττα κατεσθίει, omisso ἃ. In Reg. est καὶ ἔτερα ἃς ὅταν ἀποσπασθῇ. Sed nunc audi Plinium: *Circa Toronem vesci illis auulsis etiam aiunt, et ex relictis radicibus recrescere. In petris cruoris quoque inhae-*

ret color, *Africis praecipue, quae generantur in Syrtibus.* Postremum membrum aliunde accessit. In priore autem nullus sensus inest, nisi *illis ad praecedens conchae minutae in his repertae ostendunt* retuleris: ut non solum sensum spongiis Toronaeis, sed vitae etiam tenacitatem divisis et auulsis quasi insectis tribuisse videantur. Si sensum hunc ex Philosophi verbis extorquere velis, conatum frustrabitur verbum *ἀμφισβητοῦσιν, ὡπερ οἱ ἐν Τορώνη.* Toronaei enim ita negabant sensum inesse spongiis, igitur etiam vitam. Aliter igitur scriptum locum reperit Plinius, ita fere: *περὶ τούτου ἀμφισβητοῦσιν, ὅπερ οἱ ἐν Τορώνη φασί· τρέφειν γὰρ ἐν ἑαυτῷ ζῶα, ἐλμινθάς τε καὶ ἕτερα ἅττα· καὶ ὅταν ἀποσπασθῆ, κατεσθίειν τὰ ἰχθυῖδια τὰ πετραῖα, καὶ τὰς ῥίζας τὰς ὑπολοιπούς, ἐὰν ἀπορῥαγῆ, φρέσθαι πάλιν — καὶ ἀναπληροῦσθαι.* — Denique pro ἀπορῥαγῆ versio Thomae habet *abstergantur.*

4. *μαλακώτεροι*] Ita pro *μαλακώτατοι* dedi ex Rhen. et versione Thomae: *molliores autem maxime spissi.* Legit igitur scriptum *μαλακώτεροι δὲ οἱ μάλιστα πυκνοί.* Paulo antea *γίνονται* post *μὲν οὖν* inserui ex Med. et versione Thomae. Plinius: *Maximae fiunt manae, sed mollissimae circa Lyciam.* vbi, nisi Plinius ipse aberravit, scribendum: *Maximae fiunt manae circa Lyciam, sed mollissimae spissae.* Sed ecce idem Plinius 30. s. 47. extrema: *Trogus auctor est, circa Lyciam penicillos mollissimos nasci in alto, unde ablatae sint spongiae.* Hoc argumento certissimo constare videtur, Plinium sua non ex Aristotele ipso duxisse, sed ex Trogi interpretatione transtulisse, eidemque Trago debere imputari, si quid accessit aliunde, et quidquid peccatum fuit.

οἱ ἐν τοῖς βαθέσι] Articulum omittit Rhen. Plinius: *In profundo autem nec ventoso molliores: in Hellesponto asperae, et densae circa Maleam. Putrescunt in apricis locis: ideo optimae in gurgitibus.* vbi non satis ab errore sibi cauit Plinius. Pro *Μαλέας* versio Thomae habet *ultra ca-*

lidam regionem. Legit igitur scriptum ἀλέας. Postea idem dedit *et qui in differentibus molestissimi durissimi.* Legit igitur καὶ οἱ ἐν τοῖς διαφεροῦσι μαλακώτατοι καὶ σκληρότατοι. Ambr. καὶ οἱ τε ὅλως habet.

5. ταῖς ἀπταῖς] *ad loca petrosa* Thomae versio: ἀγγιβαθεῖς *valde profunda* reddit, et διὰ τὸ βαθὺς *secundum profunditatem.* Forte igitur legit παρὰ τὸ β. Deinde κέκραται Medic.

ἰδεῖν μὲν] Haec verba addunt Camotiana, Sylburgiana, Med. Canis. Rhen. versio Thomae, omisit Camus cum Edd. pr. Equidem seclusi. Pro ἄπλυτοι Albertus ἄλυτοι vertit: *gamen vivum non absolutum est nigri coloris.* Plinius: *Viventibus idem qui madentibus nigricans color.* vbi Edd. vet. et Codices quidam *mandentibus* habent, sed *non mandentibus* ex h. l. recte correxit Pontedera Antiquit. p. 613.

κενοῖ] Male Ambr. κοινοῖ. Deinceps περὶ τὸ κάτω, πλείω δέ ἐστιν Rhen. Plinius: *Adhaerent nec parte nec totae: intersunt enim fistulae quaedam inanes, quaternae fere aut quinae, per quas pasci existimantur. Sunt et aliae, sed superne concretae: et subesse membrana quaedam radicibus earum intelligitur.* Albertus: *et non applicatur lapidibus cum aliqua una parte corporis sui, quoniam in eius corpore sunt viae vacuae, et super ipsum etiam sunt viae vacuae inferius. In parte vero superiori sunt viae pendentes et non apparent nisi quatuor viae aut quinque: et propter hoc quidam homines putant, quod per illas vias recipiat cibum.* Ceterum Gaza verba περιτέταται — τὰ κάτω posita demum post illa, κατὰ πλείω — πρόσφυσις, legit et vertit, et rectius quidem. Plinius ea ipsa verba postremo loco vertit post omnia illa vsque ad δέχεται τὴν τροφήν. Albertus plane omisit. Denique συγκεκλιμένοι habet Rhen. ἄλλοι in Ambr. manus secunda addidit.

6. ἀπλυσίας] Theophrasti h. pl. 4, 7. ἡ γὰρ σπογγία καὶ αἱ ἀπλυσίαι καλοῦμεναι καὶ εἴ τι τοιοῦτον, ἐτέραν ἔχει φύσιν. Sequens διατμηθὲν pro vulgato οὐδὲν ex Med.

Canis. Rhen. et versione Thomae (vbi est *recisum autem*) posuit Camus. Gaza vertit: *nihilo tamen densius quam quae ante enumerauimus genera, quanquam lentius et ex toto pulmoni similis cernitur*. Vertit is vulgatum, vt potuit. Vitium tamen senserant C. Gesner et Sylburg. Albertus: *Adhuc autem est spongiae quoddam genus aliud a dictis, quod vocatur gamen non ablutum, eo quod abluī perfecte non potest, -et viae huius magnae sunt, et assimilatur substantiae pulmonis: et fere opinio est, hoc genus sensum habere: et hoc est quod abundat in maribus nostris Flandriae videlicet et Germaniae, et habet motum localem, et mouetur dilatando se et constringendo, et cum eleuatur de aqua, est quasi mortuum, et cum reponitur iterum, post modicum viuit et mouetur*. Plinius: *Viuerē constat longo tempore. Pessimum omnium genus est earum, quae aplysiae vocantur, quia elui non possunt, in quibus magnae sunt fistulae et reliqua densitas spissa*. vbi recte admonuit Harduinus continue scribendum fuisse: *tempore pessimum omnium genus earum, quae*. Ceterum τοῦτο γένος Rhen. habet.

ἐφιζούσης] Vulgato ὑφιζούσης ex Med. Canis. Vat. Rhen. et versione Thomae (vbi est *supergrēssa fece*) substituit Camus. Albertus: *quod gamen est albi coloris, quando limus est super ipsum, sed istud genus nigrum videtur, quando est in aqua limosa: extractum autem et exsiccatum efficitur quasi coloris cinerei declinantis ad citrinitatem*.

Medicorum Graecorum posteriorum alia fuit distributio et descriptio, quam minus integram Dioscorides 5, 138. quam Plinius 31. s. 47. ex communi fonte posuit. Audi hunc ipsum. *Quidam eas ita distinguunt. Alias ex his mares existimauere, tenui fistula spissioresque, persorbentes, quae et tinguntur in deliciis aliquando et purpura: alias feminas maioribus fistulis ac perpetuis. E maribus duriores aliae, quas tragos appellant, tenuissimis fistulis atque densissimis. Candidae cura fiunt: e mollissimis recentes per*

aestatem tinctae salis spuma ad Lunam et pruinas sternuntur inuersae, hoc est, qua parte adhaesere, ut candorem bibant. Animal esse docuimus etiam cruore adhaerente. Aliqui narrant et auditu regi eas, contrahique ad sonum, experimentes abundantiam humoris, nec auelli petris posse; ideo abscindi ac saniem emittere. Quin et eas, quae ab Aquilone sint genitae, praefereunt ceteris: nec usquam diutius durare spiritum medici affirmant. — Mollissimum genus earum penicilli, oculorum tumores leuant — iidem abstergendae lippitudini utilissimi. — Medici inscitia ad duo nomina eas redegere, Africanas, quarum firmitus sit robur, Rhodiacasque, ad fouendum molliores. Nunc autem mollissimae circa muros Antiphelli urbis reperiuntur. Dioscorides in vniuersum mollissimum genus candidum fieri tradit et quidem soli expositum, per noctes vero serenas aestate etiam lunae. Isidorus etiam Origin. 2; 6. qui Plinii locum excerpserit, hoc membrum ita retulit: *Candidae sunt sfungiae cura: per aestatem enim ad solem sternuntur et sicut cera punica candorem bibunt.* Quae scripturae varietas non erat contemnenda Plinii Editoribus, si animaduertissent. Cerae enim Punicae mentio in Dioscoride non extat; sed ea comparatio bene docet, unde *spongia punica* dicta fuerit apud Martialem 4. Epigr. 10. *comitetur punica librum sponsia.* vbi male Gruterus Plinii Africanas spongas comparabat.

C A P V T XV. (vulgo XVII.)

Μεταγειτνῶνα] Medic. σκιόφορωῶνα — μεταγειτνῶνα habet. Deinceps μετὰ δὲ ταῦτα Rhen. cum versione Thomae, vbi pro εἰς τὰς πύλας est in plicatas. μετὰ δὲ ταῦτα προεπίκουσιν ex Med. dedit Camus.

ὄσοι ὠτοκοῦσιν] Vulgatum ὄσα ex Med. et Rhen. correxit Camus, vti fieri voluit Sylburg. Deinceps perguit Rhen. καὶ αὐξάνεται γὰρ. Idem postea verba τὸ μὲν οὖν ὠν — καράβων cum versione Thomae omisit. Ψαθυρόν Albertus rarum vertit.

2. προσβλέποντι] Rhen. προβλέποντι. Deinceps καὶ γίγνεται δὲ μέγιστα dedi ex Rhen. Copulam καὶ cum Medic. omisit Camus. καὶ γίγνεται μὲν vertit Thomas. De pinnulis his caudae inferioris, quibus ova racematim adhaerent, dixi supra ad 4, c. 2. sect. 5. plura in Commentatione de Cancris et Astacis Aristotelis p. 182. Sed cum verum carabum adhuc ignoremus, ex ipsa natura agnoscere situm et formam harum partium nemo adhuc potuit.

τῷ πόρῳ] Medic. Rhen. versio Thomae τὸ πόρῳ. Sequens τὰ ante κατὰ ex Med. Rhen. et versione Thomae inseruit Camus.

3. κερραμῖς] Thomae versio *grana ficus*. Hesychio κερραμῖς, τὸ ἐντὸς τοῦ σύκου σπερμάτιον.

ἐχόμενα τοῦ πόρου] Thomae versio *habita caro* habet. Deinceps verba μάλιστα — τὰ ἐπικαλύμματα omisit Rhen.

προσεπιτεθέντος] Male προσεπιτιθέντος ex Med. dedit Camus. Deinceps τοῦτο post γίγνεται ex Rhen. et Med. inserui.

4. προάγειν] Ita pro προάγειν ex M. V. Rhen. et versione Thomae dedi. τὸ χονδροῶδες reddidit Thomas.

τῷ πλάτει τῆς κέρκου] Soli libro Rhenani veram scripturam debes, ex quo verba τῷ πλάτει inserui. Male προσαναπτυσσομενα ex Med. dedit Camus, cum quo facit tamen versio Thomae *coaptata* habens. Miror tamen, vnde Cami versio habeat: *de replier la partie large de sa queue pour les comprimer*. Nostrum τῷ πλάτει aperte reddidit Albertus, vbi haec posuit: *Cum autem sunt in ipso animali posita, sunt in medio inter caudam eius et pectus eius. Similiter autem creatio coopertiorum horum animalium est a natiuitate. Testa enim continens ea nascitur cum ipsis, et quod stricta sunt coopertoria, ideo non possunt retinere ova usque ad perfectam completionem, sed crescunt aliquantulum extra animal sub cauda ipsius retenta in quibusdam testiculis, qui sunt in domestico caudae. Quando autem vult emittere ea de corpore, emittit quidem inferius*

per viam quae ad anum ducit, sed latitudine caudae repercutit eandem super pellem cartilagosam domestici caudae suae, et ibi continet ea. Cum autem emittit ea, exprimit ea quousque ponit omnia. Ad hoc enim pars cartilagosā etc.

προσπίεσσα] Ita pro συμπίεσσα δὲ εὐθὺς — ἀποτίκει ex Medic. Rhen. et versione Thomae dedi. Infinitivum recepit etiam Camus. Sed Thomas accipiens habet pro προσπίεσσα.

ἀυξάνεται — ὠῶν] Vulgatum ἀυξάνει ex Rhen. correxi. ὠῶν vertit pro vulgato ζῶων Thomas et Gaza, atque ita scribi voluit Scaliger, consentiente Med. et Rhen.

κληματα καὶ τὸν φορυτὸν] Gaza in sarmentis et qualibet colluivione. Thomas: sub petanea et ad fructa.

δακτυλιᾶοι] Post haec addit Albertus: adhuc autem feminae horum animalium iterato impraegnantur ante quam filii tantum compleantur ita, ut caudas eleuando extendant: et quando completi fuerint, quod possunt caudam extendere ad natandum, ponit oua suae iteratae impraegnationis, et relinquit filios suos priores.

προεκτίκει] Ita pro προεκτίκτουσι ex Med. dedit Camus.

5. κυφῶν καριδῶν] Male Camus κύφων καριδῶν. Vulgo erat κύφων καριδίων. Edd. pr. excepta Camotiana φύκων καριδίων, vt est in R. A. φύκων καριδιον Vatic. κύφων καριδῶν Med. Canis. Rhen. versio Thomae et Gazae. κυφῶν tamen Rhen.

τραχέσιν] Ita pro τραχώδεσιν dedi ex Rhen. asperis et petrosis versio Thomae. Consentit Athenaeus 3. p. 105. qui h. l. exscripsit. λείοις Albertus vertit lenibus et planis. Pro Ἄθω Thomas vertit Athopetris.

ἀκταῖς] quibus plerumque similis fundus maris est.

διώκοντα] Ita pro διώκουσι ex V. R. A. Rhen. et versione Thomae Camus. ἄρκτοι Alberto sunt hatrako.

CAPVT XVI. (vulgo XVIII.)

ἐγγίγνεται] Ita pro γίνεται Rhen. Deinde vulgo ψαδου-
ρον etiam in libris scriptis legitur, quam formam habet et-
iam Hesychius: *gracilia et mollia* vertit Albertus.

εἰς τὰς θαλάμας] Vulgo ante εἰς additum ἦ omittit Rhen.
et versio Thomae. *κεράμιον olleum* vertit Thomas. Athe-
naeus 7. p. 317. ex h. l. habet *πολύπους* (Codd. *πουλύπους*)
ἦ εἰς θ. — ἄλλο τοιοῦτον κοῖλον.

οἰνάνθης] Medic. οἰδυνάνθης. Thomae versio: *simile*
vitibus racemis ydyanthaе albae vitis fructui. Omisit igitur
copulam καί. Gaza: *labruscae florentis racemulis*. In Theo-
phrasti loco omnium clarissimo. c. pl. 3, 19. Scaliger οἰ-
νάνθης interpretatur recte palmitem fructiferum; ita ta-
men accipio, vt sit primum vitis germen, quod cum ru-
dimento floris et fructus prodit. Hoc idem germen infra
sect. 6. οἶον τὸ τῶν βοστρύχων intelligo scribens οἶον τὸ
τῶν ἀμπέλων vel τῆς οἰνάνθης βοστρύχιον. Quam λεύκη
fructiferam dicit, eam Theophrastus Creticam ἀγχειρον
nominare et a reliquo genere distinguere videtur h. pl. 2,
3. Nam idem 3, 14. ἀγχειρον et λεύκην vulgarem fructum
ferre negat.

ἐν ἡ ἔχει] Male Med. et Vat. ἐν ᾧ ἔχει. Dicitur enim
corpus polyri κεφαλή vulgi consuetudine.

2. ἐκ τῶν ἀπορράγέντων πολυπόδια] Ita pro ἀπό τ. ἀ. πο-
λύποια Rhen. πολυπόδια etiam ex Canis. dedit Camus, Al-
dina cum R. A. πολύποια. Thomae versio habet: *post dies*
maxime circiter quinquaginta fiunt p partum eorum et ser-
punt. quae ita exscripsit ex suo libro Camus: *per dies —*
per partum. Equidem *post partum* legendum censeo, vt
Thomas scriptum legerit ἀπό τόκου αὐτῶν καὶ ἔρπει.
Athenaeus 7. p. 317. ex h. l. μεθ' ἡμέρας π. ἐκ τῶν ὠῶν πο-
λύποδια ἐξέρπει ὡσπερ τὰ φ. π. τ. πλ. posuit.

τὰ φαλάγγια] Articulum omisit Rhen. Deinceps verba
ἡ δὲ ὅλη μορφή φανερά omisit Thomas, qui φαλάγγια
aranealia vertit.

3. μέλασιν] Vulgo sequebantur haec: ἐπαφήσι γὰρ τὸν θολόν, quae Medic. Rhen. Venetus et versio Thomae cum Camotiana omittunt. Alieno scilicet loco librarius inseruit. Vat. ἐπαφιῆι habet.

ἐνί τινι] Gaza *cuidam nexu*, Thomas *alicui vni*, igitur τινὶ ἐνὶ legit, quod est in Veneto, qui in prioribus habet σηπύαι — μεγάλοις μέλασιν sine copula καί.

ἐπαφήσι] Vulgatum ἀφήσι γὰρ ὁ ἄρῶν ὑγρότητα ex Rhen. correxi, qui ἐπεφήσι habet, et ex superioris loci scriptura aliena interpolavi. Huc enim pertinent verba supra a librario inserta. Venetus habet ἐπαφήσι γὰρ ὁ ἄρῶν ὑγρότητα τινα μωξάδη. ὁ τὴν γλ.

ὅς τὴν γλισχρότητα παρέχει.] Vulgatum ὁ τῆ γλισχροτήτι παρέπεται in οὗ τ. γ. παρέπεται ex R. mutavit Camus sententia non meliore. ὁ τὴν γλισχρότητα παρέχει est in Med. Can. Rhen. Veneto. quae *viscositatem facit* versio Thomae. ὁ τὴν γλισχρότητα etiam Vat. Ceterum verba καὶ αὐξάνεται prioribus attribuit primus Sylb. et deinceps posuit ταύτη δὲ τὰ ὠά. Sed recte Aldina καὶ αὐξάνεται δὲ ταύτη etc. ταῦτα τὰ ὠά Med. Venet. Canis. Rhen. et versio Thomae habent. Equidem ὅς scripsi pro ὁ.

καὶ εἰθύς] Ex Med. Veneto, Canis. Rhen. versione Thomae καὶ inseruit Camus. Deinceps ὅταν ἀφῆ τὸν θορόν Rhen. et Venetus. Etiam M. V. R. A. et versio Thomae θορόν habent. Equidem ἐπαφῆ malim. Venetus μείζω μέλανα sine copula habet.

τούτου περιόραγέντος] Ita pro τότε ex Med. Rhen. et versione Thomae Camus.

4. γίννεται δ', ἂν τὸ πρῶτον] Vulgatum γίνεται δὲ τὸ ἔσω πρῶτον, ὅταν ἀπορόρανη ex Rhen. correxi. *fit autem quod prius sparserit femella velut grando* versio Thomae. ἢ ante χάλαζα ex Camot. primus addidit Sylburg.

σηπίδιον] Med. σηπύδιον φαίνεται. Etiam Rhen. φαίνεται habet cum versione Thomae. Med. vbiq̄ue σηπύδιον habere annotavit Camus; et supra 4. cap. 7. σήπιον Thomas

seruum reddidit. Idem Med. vbiq̄ue etiāμ σηπύα scriptum habet.

5. Μέγιστοι μὲν οὖν]. Ita Rhen. pro μέγιστοι δέ. Deinceps οἶον ἐφ' οὗ τὸ α ὀφθαλμοί, ἐφ' οὗ τὸ β. γ. τὸ σηπίδιον αὐτὸ, ἐφ' οὗ τὸ δ. κύει δέ etc. Rhen. Contra versio Thomae: *ouum in quo a, oculi in quibus b. b, sepiola ipsa in quo d. gestat autem.* Vulgo erat: οἶον ἐφ' οὗ τὸ α, τὸ ὠόν. οἱ ὀφθαλμοί, ἐφ' οὗ τὸ β. γ. τὸ σηπίδιον αὐτὸ, ἐφ' οὗ τὸ δ. τὸ δέ ἐφ' οὗ τὸ ε. κύει. Postremum membrum Editio Basil. et Sylb. adiunxit, quod omisit Gaza et Thomas cum Codd. M. et Reg. οἶον ἐφ' οὗ τὸ α ὀφθαλμοί, ἐφ' οὗ τὸ β. γ. αὐτὸ τὸ ε, τὸ δέ ἐφ' οὗ τὸ δ Aldina. οἶον ἐφ' οὗ τὸ α ὀφθαλμοί, ἐφ' οὗ τὸ β. γ. τὸ σηπίδιον αὐτὸ ε. τὸ δ' ἐφ' οὗ τὸ δ. Cum Aldina faciunt Junt. et Camot. nisi quod post τὸ α addunt τὸ ὠόν. Mediceus, vt versio Thomae: τὸ ὠόν ἐφ' οὗ τὸ α, ὀφθαλμοί* ἐφ' ὠόν τὸ β. γ. τὸ σηπίδιον αὐτὸ ἐφ' οὗ δ. Ambr. οἶον ἐφ' οὗ τὸ α, οἱ ὀφθαλμοί, ἐφ' οὗ τὸ β. γ. τὸ σηπίδιον αὐτὸ ἐφ. τὸ δέ ἐφ' οὗ τὸ δ. Cum Regio Camus dedit οἶον ἐφ' οὗ τὸ Α, τὸ ὠόν. οἱ ὀφθαλμοί, ἐφ' οὗ τὸ Β. Γ. τὸ σηπίδιον αὐτὸ ἐφ' οὗ τὸ Δ. ῥάγες] Med. ῥάγεις, R. ῥάγες. Sequens ἐλάσσους cum Rhen. omisit versio Thomae et Medic.

περισχίση] Rhen. et Med. περισχισθῆ. Deinceps vulgatur ἤδη τελειουμένων. Rhen. ἤδη τελειωμένων. Verum τετελειωμένων ex M. V. restituit Camus. πρότερον ἢ τετελειωμένων malebat Sylburgius, idque ipsum reddidit Thomae versio: *priusquam sint perfectae.*

6. οὗ ἂν τὰ κνήματα αὐτῶν ἦ] Ita vulgatam οὐ ταῦτὰ κνήματα αὐτῶν. μάλιστα δέ correxit Camus ex Medic. Canis. et versione Thomae. In Rhen. post αὐτῶν additum reperio ἦ μάλιστα μὲν etc.

κύτος] Rhen. κῆτος. Deinde ὅτι pro ὅτε habet, postea idem προκαθῆται cum M. et R. *residens camerula* versio Thomae. Athenaeus 7. pag. 317. προσκάθεται vulgatum habet, sed rectum ἐπέχων sernauit.

ἐπέχων] Ita pro ὑπερέχων ex Med. Rhen. et Athenaeo Camus, *adhibens* versio Thomae. Plinius 9, 51. *brachiorum implexu claudit.*

φυκία] Rhen. φυλάκια. Deinceps καλαμώνδια Med. *frutecta et calamodea* Thomae versio. Supra cap. 17. τὸν φορυτὸν idem similiter *frutecta* reddidit.

κλήματα] Versio Thomae *velut m* (materia?) *aut lignum aut lapides.* Eadem κληματίδας *sarmenta* vertit; τὸ τῶν βοστρύχων *velut quod vilium racemorum.* Gaza: *qualis cirrhi muliebris species est.* Male. Suspicio scriptum fuisse οἶον τὰ τῆς οἰνάνθης βοστρύχιον. Cf. ad sect. 1. dicta.

7. ἀναγωγῆς] Thomas *interpolate* vertit. Deinceps *προσθήσεως* Canis. V. R. Rhen.

ἐν πελάγει] Ita ex Med. et versione Thomae Camus pro πελάγια. Edd. pr. R. V. πλάγια habent, unde πελάγια effecit cum Scaligero Sylburg, quod est in Rhen. *Loligines in alto conserta oua edunt* Plinius 9, 51.

τευθός] Versio Thomae *teuthys et sepia.* Deinde ὀλίγαι ἐξ αὐτῶν Rhen. Infra ὁ ἄρῳν τευθὶς Med. et versio Thomae.

θεωρήσῃ τὴν κόμην] Vulgatum *θεωρῆ* ex Rhen. correxi. Deinceps *κοιλίαν* dedit Camus ex R. vbi tamen est a correctoris manu, eamque scripturam primus Scaliger proposuerat ex Gazae scilicet versione ductam. Sed κόμην dicit Philosophus branchias, quas in cancris et ostracodermis reliquis simili vocabulo τὰ τριχώδη appellat. Hae in sepiis et reliquis molluscis pendulae facile manu diduci possunt. Thomae versio habet: *si quis distendens consideret locum intus rubea duo velut ubera.* Male enim Camus ista verba ex suo Codice ita retulit: *intus ubera duo.* Itaque etiam Thomas, vti Med. Canis. et Rhen. ἐρυθρὰ scriptum habuit pro vulgato ἔντερα. Venetus habet ἔχει ἢ θήλεια, ἂν τις διαστείλας θεωρῆ τὴν κόμην, εἶσω ἐρυθρὰ δύο οἶον μαστούς.

CAPVT XVII. (vulgo XIX.)

Τὰ δ' ἔντομα — εἴρηται πρότερον] Hoc totum exordium omisit Rhen. vbi θηλειῶν scriptum in Edd. pr. in θηλειῶν mutauit Sylburg. Equidem θήλεων malim.

ποιεῖται τὰ πλεῖστα] Vulgatum προῖεται πλεῖστα retinuit Camus, quanquam in Med. verum ποιεῖται τὰ πλεῖστα reperisset. ποιεῖται πλεῖστα τὸν τρόπον V. R. A. ποιεῖται πλεῖστα Ren. et Mosquensis, cuius specimen amicitiae Matthaci debeo.

ψυχῶν] Versio Scoti *psycarum*. Deinceps κνήκου vulgato κνίκου substitui ex Reg. σπέρματος Rhen. Postea χύμα Med. Can. Rhen. *intus autem humorem* versio Thomae. *sed intus fluidum* Gaza. Hoc χύμα recipiendum, aut vulgatum ἔγχυμα, plane ineptum, erat corrigendum. Itaque hoc feci.

οὐκ ἐκ μέρους] Negationem omisit versio Thomae, vt et sequentia vsque ad γίγνεται δὲ αὐτῶν, *sunt autem ipsorum*, vt ibi iterum incipit. Pro ὅλον male Rhen. ὡς et post γίγνεται interserit τὸ ante ζῶον.

2. φαλάγγιά τε] Ex Rhen. τε inserui. ἀραχνίων *aranealibus* vertit Thomae versio.

αὐτόματα, τὰ μὲν ἐκ] Versio Thomae *sed causalia* habet. Mosq. τὰ δὲ ἐκ. Sequens *πιπτούσης* vulgato *επιπιπτούσης* substitui ex Rhen. *καταπιπτούσης* reddidit Thomae versio *in foliis decidit*.

μὲν οὖν ἐν] Ex Rhen. οὖν ἐν inserui. Sequens καὶ omisit Thomas. εὐδία καὶ νοτία Gazae sunt *tranquillum australeque tempus*. Rectius Gallus serenitatem interpretatur.

καὶ κόπρω] Med. Rhen. versio Thomae τὰ δ' ἐν κόπρω. Sequebatur *σηπομένη* vulgo, quod correxit Camus ex M. Can. R. A. *σηπομένη* Vat. Mosq.

τὰ μὲν φυτῶν] Versio Thomae *φυτῶν* reddit *haec autem in planta*. Illud si verum, est *viridium*. Deinceps L. et Camotiana cum V. A. Mosq. τὰ δ' ἑαυτοῖς ἤδη. Rhen. Med.

Reg. τὰ δὲ ἐν αὐτοῖς ἤδη. *in se ipsis* versio Thomae, omisso ἤδη. Recte Basil. quam reliquae secutae sunt. *aut caesis* Gaza.

τὰ δ' ἐν σαρκὶ τῶν ζώων] Hoc membrum ex Med. Rhen. et versione Thomae inseruit Camus. Sequens ἐκ κεχωρισμένων *ex separatis* recte vertit Thomas, male vulgo continue scriptum. ἐκκεχρισμένων Canis. ἐκκεχωρισμένων A. κεχρισμένων R.

τὰ δ' ἐτι ὄντων ἐν] Verba ἐτι ὄντων ex Med. et Rhen. inseruit Camus, omisit versio Thomae.

3. αἶτε ὀνομαζόμεναι πλατεῖαι] Mosq. ἢτε ὀνομαζομένη πλατεῖα. Sequentem articulum αἶ ante στρογγύλαι ex Med. addidit Camus, Rhen. eum ante τρίται omisit cum verbo καλοῦνται. Camus ex Med. dedit quod recepi. *et tertium akarides* versio Thomae. Legit igitur καὶ τρίτον.

οὐθὲν γίγνεται] Mosq. οὐθὲν τι γίνεται. Post προσπέφυκε ex Med. Can. et Rhen. τι inseruit Camus; τι est in Mosq. Deinceps μόνη ex Med. Can. Rhen. versione Thomae et Gazae adsciuit Camus.

ἀποτίκει οἶον] Vulgo intersertum τι iisdem libris auctoribus omisit Camus. κολυκύντης pro σικύου scriptum legit et vertit Thomas, quod recepi.

4. αἶ δὲ γίνονται] Ita pro αἶ δὲ scripsi. Medic. et versio Thomae ἀγίνονται. Deinceps ἐπὶ cum Medic. Veneto, Rhen. *in foliis* ex versione Thomae posuit Camus, equidem *ex foliis* in libro Lipsiensi scriptum reperi. Vulgo erat ἐκ. Versio Thomae pro ψυχὰς habet *sichae*.

σκόληκες ἀξανάμενοι] Copulam καὶ vulgo intersertam omisi cum Rhen. Mosq. et versione Thomae. Sequens ἀκινήτιζουσι vertit Thomas *latitant*, sed φωλοῦσι scriptum videtur legisse. χρυσαλλίδες Rhenani scriptura mihi quidem rectior videtur. Hesychius: χρυσαλλίς, ζῶόν τι, οἱ δὲ τὴν ἀπὸ τῆς κάμπης γινομένην χρυσαλλὴν λέγουσι. *Aurelia* etiam latine dicta a proprio colore aureo specierum quarundam, imprimis brassicam quae depasta fuerat eruca.

προσέχονται] Ita pro περιέχονται Venetus et Rhen. προσέχονται Med. et vertit Thomas: *accedunt autem poris aranealibus neque os habentes*. Facit igitur cum Rhen. Medic. vnde vulgatum οἱ οὔτε — ἔχουσιν correxi. οὔτε δὲ — ἔχουσιν soloecum ex Vatic. Mosq. dedit Camus.

οὐ πολλοῦ] Negationem ex Med. et Veneto inseruit Camus. Deinceps ἐκπέτεται ex Rhen. dedi pro ἐκπέτονται. Postea ψυχας habet versio Thomae.

5. οὐδενός οὔτε] Vitiosum οὐδέν ex Med. correxi, ex quo οὐθενός οὔτε γίνονται posuit Camus. οὐδενός habet Rhen.

δὲ τρόπον] Articulum ante τρόπον vulgo repetitum cum Med. Reg. et Mosq. omisit Camus. Sequentia καὶ τὰ ἄλλα omisit versio Thomae, quae postea καὶ ὅσα reddidit. Denique συνδυασμῶν ζῶων γίνονται σκώληκες Rhen. vnde vulgatum ordinem mutavi.

καὶ γὰρ οἱ ἐκ] Praepositionem ἐκ ex Med. et versione Thomae inserui. ἀνθρινῶν Mosq. Deinceps τρέφονται μὲν vulgatum ex Med. Rhen. et versione Thomae tacite correxit Camus.

καλοῦνται μὲν] Vulgo additum οὖν cum Med. Reg. Mosq. omisit Camus. Deinceps τότε γὰρ οὐ λαμβάνουσι τροφήν vertit Thomas. ἔτι ante ἔχουσιν ex Rhen. inserui.

περιειργμένοι] Leon. περιειργμένοι, ex quo Sylb. conii- ciebat περιειλιγμένοι. Vulgo est περιειρογμένοι, quod ex Mosq. et versione Thomae correxi: *circumquaque inclusi latitant* is vertit. Sequens ἕως pro μέχρις ex Rhen. et Mosq. dedi. Ambr. περιειρογασμένοι — ἔχοις habet.

τότε δὲ] Versio Thomae τότε γὰρ reddit. Sequens διακόψαντες vulgato διακόψασαι cum Rhen. et Ambr. substitui.

ᾧ καταλήλειπται] Vulgatum καταλέλειπται Sylb. mutari voluit in κατελέληπτο vel κατείληπτο vel κατείλητο ex versione Gazae rupto *continebatur folliculo*. καταλήλειπται Ambr. Casaubonus Gazam scriptum legisse suspicabatur ᾧ καταλελημμένοι (vel κατελημμένοι) ἦσαν κοττάροφ. Ex

versione Thomae posuit Camus: *decidentēs quo figuratus fuit locus*; sed in libro Lipsiensi est *quo signatus fuit locus*. Igitur *κατελήλειπται* (a *καταλείφω*) expressit.

6. *πηρία*] Med. Rhen. *ἐπήνια*. Versio Thomae *et ipra et irpenia*. Camus *γπερα et γpenia* inde posuit. Suidas: *πηρίον, ζῶον ὅμοιον κώνωπι, Ἀριστοφάνης Νεφέλαις· κείσεσθον ὡσπερ πηρίω βινουμένω· — ὅτι δὲ κώνωπος εἰδός ἐστι, Σπενσιππος ἐν δωδεκάτῳ τῶν ὁμοίων φησὶν οὕτως*. Falli cum Spreusippo Grammaticum, hic Philosophi locus docet. Deinde Hesychius: *ὑπέραι, σκόληκός τινες*. Rectius omnino *ὑπέραι* nomen esse videtur a fune nautico *υπέρα*, quo antennae tolluntur. *πηρία* vocantur a textura, et intelliguntur phalaenae geometricae Linnaeo vocatae.

τινῶν καμπῶν] Rhen. cum Thoma *ἄλλων* pro *καμπῶν* habet. Sequens *προβαῖσαι* ex Rhen. pro *προσβαῖσαι* dedi; *progressae* versio Thomae, *innitentes* Gazae.

γυγνομένων] Vulgo *τῶν γενῶν*. Med. *γενομένων*. *procreatorum* Thomas. *γινομένων* Rhen. Deinde idem *λαμβάνουσιν*. *accipit* Thomas.

ἄλλων, γίνεταί πρῶτον] Ita vulgatum *ἄλλων· γίνεταί δὲ πρῶτον* ex Rhen. et versione Thomae correxi. Miror, nil varietatis a Camo annotatum esse. Verba *ἔπειτα* — *νεκύδαλος* omisit Rhen. *βομβυλλός* Med. *νεκύδαλλος* R. A. Mosqu. *σκυδαλλός* Vat. *bombilus* — *nekidalus* Thomae versio. Equidem in libro Lips. *bombilis* reperi. *primum toto inmutato eruca, deinde quae bombyx appellatur, ex quo necydales; invalidam dixerim* Gaza. Plinius 11. c. 22. *primum eruca fit, deinde quod vocatur bombylius, ex eo necydales, ex hoc in sex mensibus bombyx*. Qui, nisi libri scripti fallunt, ipse nos fallit, cum bombycem nominaret, quem vermem Philosophus; igitur etiam illi falluntur, qui cum Plinio necydales genus aureliae interpretantur, cum ipsum animal perfectum seu vermem *νεκυδαλον* Philosophus dixerit et cum eo Clemens Alex. 2. p. 200. Vocabulum *βομβύλιος* ad bombycem Indicam transtulit Basilius Hexaemeri 8.

p. 109. *σκώληκα τὸν Ἰνδὸν τὸν κερασφόρον* inepte appellans. Plinii locum ita correxit postremus Editor Brotier, vt *bombylis* ex Codice Reg. 1. 2. scriberet, deinde *ex ea necy-dalus: et hoc in sex mensibus. Bombyces telas araneorum* etc. Idem Coam texturam et genus vermis illustravit dissertatione inserta libro *Mémoires de l' Acad. des Inscript.* Tom. 46. quam legere ipse non potui. Cum Philosophus insectum perfectum *σκώληκα μέγαν* et a reliquis diuersum dixerit, videtur phalaenae speciem impennem aliquam intellexisse, quam inuestigabunt, qui maiorem totius generis notitiam habent.

ταύτας τὰς μορφὰς] Rhen. *ταύτας* omisit. Deinceps *βομβύλια* Ambr. et margo Mosq. Versio Thomae habet: *ex hoc autem animali et resoñ* (i. e. resolutione) *fit genus indumenti mulierum quoddam (vel quaedam) resoluunt bombōikya carminantes.*

ὑφῆναι] Ita pro *ὑφᾶναι* Rhen. et Mosq. Deinceps *Παμφύλη* Rhen. Idem *Πλάτew*. Med. Canis. *Πλατέw*. Reg. *Λατούw*. Vulgo *Λατώου*. Plinius: *texere inuenit in Co mulier Pamphila, Latoi filia*, 11, 22. Gaza: *Platis filia*. Versio Thomae: *prima autem dicitur fecisse enchos pamphili pati filia*. Camus vero inde posuit: *primo — enkos pansili platei filia*. *Πλάτew* etiam Codices inspecti a Vossio ad Melam 3, 7. p. 267. habebant.

7. *κέραβοι]* Rhen. Venet. Canis. *καράβιοι*, Med. *καράμβιοι*. *fiunt carābi eodem modo, prius quidem immobilitatis vermibus, deinde circumrupto operculo egrediuntur carambii* versio Thomae. Hesychius: *κάραβος*, — *καὶ τὰ ἐν τοῖς ξηροῖς ξύλοις σκωλήκια*. Hinc patet origo vocabuli *Κεράμβηλος*, de quo Hesychius: *προβασκόνιον κήπου, καὶ θηρίδιόν τι, ὃ περὶ τὰς συνκᾶς δεσμευόμενον ἀποδιώκει τῆ φωνῆ τοὺς κνίπας· ἔνιοι τοὺς κανθάρους, ὡς κέρατα ἔχοντας, ὡς ὁ κέραμβος*. Hinc ex Nicandro poeta Antoninus Liber. c. 22. de Terambo Thessalo mutato in cerambycem: *καὶ ἐγένετο ὕλοφάγος κεράμβυξ· φαίνεται δὲ ἐπὶ τῶν ξύλων,*

καὶ ἔστιν ἀγκύλος ἐκ τῶν ὀδόντων, καὶ συνεχῶς τὰ γένεια κινεῖ, μέλας, παραμήκης, πτέρυγας στερεὰς ἔχων, ἰοικῶς τοῖς μεγάλοις κανθάρους· οὗτος ξυλοφάγος βοῦς καλεῖται, παρὰ δὲ Θετταλοῖς κεράμβυξ· τοῦτον οἱ παῖδες παίγνιον ἔχουσι, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτέμνοντες φέρουσιν· ἡ δ' ἔοικε σὺν τοῖς κέρασι λύρα τῇ ἐκ τῆς χελώνης.

τὸν αὐτὸν τρόπον· πρῶτον] Vulgatum γίνονται· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, πρῶτον ex Rhen. correxi. Initium ex Medic. et versione Gaza correxit etiam Camus, sublato puncto et particula δέ; sed ineptissima verba ὑμῖν τις, post πρῶτον μὲν vulgo inserta, reliquit et punctum post τρόπον. Mecum facit versio Thomae supra apposita. In verbo ἀκνητισάντων Mosq. syllabam τι a secunda manu insertam habet.

εἶτα περιῶράγέντος] Vulgatum νοεῖται· περιῶρ. ex Med. versione Thomae et Rhen. correxit Camus, sublato etiam δὲ post περιῶρ. Reg. pro νοεῖται habet a secunda manu scriptum γίνονται. Denique καράβιοι ultimo loco Reg.

ἐκ δὲ τῶν κραιμῶν] In hoc loco corrigendo audaciam meam excusabunt iudices intelligentes, vti spero, posteaquam rationes meas audierint. Vulgabatur ἐκ δὲ τῶν καράβων γίνονται αἱ πραιοκουρίδες, manifesto et absurdo errore, quem arguebat etiam versio Gazae: *blattas in alueariis gigni apertum est, quae et ipsae pennatae sunt*. Reddidit is lectionem σίμβλων, quae est in Medic. Canis. Veneto et Rhen. Sed et ipsa haec falsa est. Ex alueari enim qui possit aliquod animal gigni? Quod cum sensisset Casaubonus, malebat suspicari, Gazam ἐκ τῶν κηρίων vel ἐν τοῖς κηρίοις scriptum vertisse. Satis tamen caute Gaza ἐκ τῶν σίμβλων non ex alueariis vertit, sed in alueariis, vbi species tineae infra memorata in ceris nascitur, ἐν κηρίῳ παλαιουμένῳ 5. c. 33. Camus σίμβλων recepit. Vulgata καράβων et versio Thomae ex *karambiis* ducit ad coniecturam Scaligeri κραιμῶν, quam cum Hermolao Barbaro probavit Aldrouandus de Insectis p. 265. qui locum hunc ita

corrigebat: ἔχουσι δὲ πτερὰ καὶ οἴστροι, οὐ ἐκ τῶν ἐν τοῖς — γίνονται, quoniam scilicet prasocurides non sint alatae, eae nempe, quas interpretabatur vir doctus. Verum istam rationem non esse veram, docet locus Aeliani H. A. 9, 39. totus fere ex hoc ipso nostro aut simillimo excerptus, ubi est: τίπτεται δὲ καὶ ἐν τῇ κράμβῃ σκολήκων γένος, καὶ ὄνομα αὐτῶ ἐκ τῶν ἡθῶν, ἐν οἷς διαιτᾶται: καλεῖται γοῦν κράμβις. Antecedunt vero haec: ἐν δὲ τοῖς πράσοις ἡ καλουμένη προασκουρίς γεννᾶται. Patet igitur, prasocurides non crambis sed porro innasci et ab eo appellari. Atque ita scripturae καράβων, σίμβλων et κράμβῶν vitiosae convincuntur, duntaxat si ad prasocurides referantur. Cum vero scriptura κράμβῶν proxime absit a librorum scriptorum optimorum καράβων et καραμβίων, altera vero σίμβλων sit plane absurda, probabilior mihi visa est opinio ea, intercidisse hic mentionem crambidis, quam olim hic scriptam reperisse videtur Aelianus, cum aliquot verbis, quae originem vel habitationem prasocuridis indicarent. Κράμβις aliunde mihi non innotuit. Nomen videtur peculiare papilionis in crambe habitantis fuisse. Nolim enim suspicari, repetiisse Philosophum, quae supra de papilione ex innascente crambae foliis eruca orto tradiderat. Ibi enim animal perfectum memorat, vulgari nomine ψυχὴ addito, quo et Theophrastus c. pl. 5, 8. vsus est. Perfectum autem animal arguunt verba: *habent et ipsae pennas*. Quae num et prasocuridibus conveniant, quod negabat Aldrouandus, nunc videamus. Nomen usurpavit id Theophrastus h. pl. 7, c. 5. ubi pestes hortensiorum enarrat, et insecta noxia recenset ita: θηρία δὲ ἐγγίνεταί ταις μὲν ραφανίσι ψύλλαι, τῇ δὲ ραφάνῳ κάμπαι καὶ σκόληκες· καὶ ἐν τῇ θριδακίνη καὶ ἐν τοῖς πράσοις καὶ ἐν ἄλλοις πλείοσιν αἰ προασκουρίδες. Ταύτας μὲν οὖν ὑγρασις ἀθροισθεῖσα ἀπόλλυσι· καὶ ὅταν κόπρος ἀθρόα πού καταλάβῃ, φίλυπνον (Ald. Basil. φιλόπονον, Bodaeus et alii φιλόκοπρον corrigunt) τὸ θηρίον ἐνδύεται καὶ ἐνδὺν κοιμᾶται καὶ ἐν τῷ κόπρω· διὸ δὴ

ῥάδιον θηρεύειν, ἄλλως δ' οὐκ ἔστι. Quod remedium breviter ita vertit Plinius 19. c. 10. Porro vero priuatim animalia (innascuntur), quae facillime stercore iniecto capiuntur condentia in id sese: copiosius enarrant Geoponica 12, 9. vbi animal dicitur φιλόκοπον καὶ αἰεὶ ἐν κόπρω ὄν, quod vereor vt totum sit verum. Locum istum vertit Palladius 1, 35, 13. ad quem in annotatione p. 40. emendationem loci huius proposui. Sed ex his locis nihil plane proficimus ad veram huius loci scripturam aut insecti naturam et formam indagandam. Hesychius etiam in hoc vocabulo nihil nos ea de re docet. Scriptura nominis interdum variatur. Sic versio Thomae *prasucorides* (Camus *prasucorides* posuit). Med. sine αἰεὶ habet *πρασουκηρίδες*. Superest vnicus locus Strattidis comici in Athenaei libro 2. p. 69. *πρασουκηρίδες, αἰεὶ καταφύλλους ἀνὰ κήπους πεντήκοντα ποδῶν ἔχουσι βεῖναι* (antea erat *βαίνουσι*) *ἐφαπτόμεναι ποδῶν* (Dalecampius *ποῶν*) *σατυριδίων μακροκέρκων χορούς ἐλίσσουσai παρ' ὠκίμων πέταλα καὶ θριδακινίδων εὐόσμων τε σελίνων*: quae vertunt: *prasocurides, quae foliosos per hortos quinquaginta pedum vestigiis inceditis arrodentes olera, satyrisorum caudatorum choros voluentes (ducentes) inter basilici folia et lactucarum odoratorumque apiorum*. Numerus pedum vix dubitare nos sinit, erucæ genus intelligi depascentis folia olerum; quod ad choreas satyrisorum caudatorum attinet, suspicor, similitudinem omnem poetam retulisse forte ad cornu aliquod in postremo corpore erucæ extans, quod caudæ comparauit poeta. Ita vero sequitur, verba *ἔχουσι δὲ πτερὰ καὶ αὐταὶ* minime ad *prasocurides*, sed ad *crambides* pertinere, quibus ea restitui.

[*ἐπιθεόντων οἱ οἴστροι*] Vulgatum *ἐπιθεόντων γίνεται* ex M. Camis. versione Gazæ et Thomæ correxit Camus, ita vt iam olim fieri voluit Scaliger, Editor Basil. et Sylburg. In Codd. V. R. A. Mosq. et *γίνεται* et *οἴστροι* deest. Nemo hucusque annotauerat locum Scholiorum ad Apollonii 3.

vers. 206. et 1. vers. 1269. vbi ex Sostrato haec ipsa verba referuntur, sed ibi est ἐπιπλεόντων. Versio Thomae habet: *animalibus paruis impositis istri.*

οὗ τὰ τοιαῦτα] Ita vulgatum καὶ τὰ τοιαῦτα ex Medic. Canis. Rhen. correxit Camus. καὶ οὗ τὰ τ. vertit Thomas.

περωτὰ ζῶα ἐξ αὐτῶν] Ita vulgatam distinctionem et scripturam περωτὰ ζῶα. καὶ ἐξ αὐτῶν ex Med. Rhen. versione Gazae et Thomae correxit Camus. Paulo antea πυγολαμπίδες cum Edd. Leon. Camot. Camus edidit; contra πυγολαμπάδες Aldina, Basil. Sylb. *pygolampides* versio Thomae. *πυρολαμπίδες* Mosquensis Codex a prima, *πυγολαμπίδες* a secunda manu scriptum habet. Rhen. *πυγολαμπάδες*. Hesychius: *πυρολαμπς, ζῶον πτηνόν, ἐν σκότει λαμπον.* Photii Lexicon *πυρολαμπς* scriptum habet cum eadem interpretatione. Nouit vero Philosophus duplex genus pygolampadum, alterum animal perfectum et pennis volans, alterum ex laruarum genere, ex quo fit bostrychus animal perfectum. Supra 4, 1. *οἷον μύρμηκες εἰσὶ καὶ περωτοὶ καὶ ἄπτεροι, καὶ αἱ καλούμεναι πυγολαμπίδες.* vbi versio Thomae *picopides* habet, Camus ex suo libro *pikokpis* posuit. Plinius 11. sect. 34. *Lucent ignium modo noctu laterum et clunium colore lampyrides, nunc pinnarum hiatu refulgentes, nunc vero compressu obumbratae, non ante matura pabula aut post desecta conspicuae.* Idem 18. s. 67. *atque etiam in eodem aruo est signum illius maturitatis (hordei) et horum sationi (panici et milii) commune lucentes vespere per arua cicindelae.* Ita appellant rustici stellantes volatus, Graeci vero *λαμπυρίδας*, *incredibili benignitate naturae.* et sect. 67. *ecce tibi inter herbas tuas spargo peculiares stellas easque vespere et ab opere disiungenti ostendo; ac ne possis praeterire, miraculo sollicito. Videsne, ut fulgur igni similis alarum compressu tegatur secumque lucem habeat et nocte.* Ceterum nomen et naturam *βοστρύχων* qui interpretaretur, nondum reperi;

nam quae ex Ephesio et Nipho posuit Mouffetus Theatri Insect. p. 110. nolo huc apponere.

8. γεώδη ἔχουσα] Rhen. γαιώδη. Versio Thomae ἔχοντος reddidit. Sequens φνκία Thomae versio *gemma parua*, siue, vt Camus ex suo libro refert, *germina parua* reddidit. Constantini emendationem σφηκία ex Lexico posuit Camus, quam eandem tanquam varietatem lectionis laudat Casp. Hoffmann Var. Lection. p. 90. qui vocabulum φνκία de animalculo aliquo, forte conchula, interpretatur.

μέν τινα] Ex Med. Vat. Canis. Rhen. et versione Thomae inseruit μὲν Camus. Sequens προσπεφυκότης ex eadem versione et Gazae dedi pro vulgato πεφυκότης. Ille ἀδνατα, hic *haerentia suae origini* vertit. χρόνον τινα μὲν. habet Mosq. Postea ἀποθρόαγέντος a secunda manu habet, sed idem φέρεται cum Med. Vat. Rhen. quod vulgato φέρονται substituit Camus. Ceterum culicis pipientis Linn. mutationem et generationem enarrare videtur hic Philosophus, de qua compara Listeri Goedartum p. 336. et Derhami Physicotheolog. p. 950.

σκληραὶ, κᾶπειτα] Ita vulgatum. σκληραί. Ἐπειτα ex Rhen. et Mosq. correxi. Deinceps ἀνωθεν ἐπικάθηται legit et vertit Thomas *desuper residet*, postea κινῆ, *moueat*. Denique τότε ἤδη pro τότε δὴ ex Med. Rhen. posui. τότε δὲ *tunc autem volant* legit et vertit Thomas. Rhenani liber praeterea ἕως ἢ ἂν — πέπεται habet, πέταται Vat. Reg.

9. καὶ ζώοις] Vulgatum καὶ τοῖς ζώοις correxi ex Rhen. vbi hic est ordo verborum: ἄλλοις ζώοις καὶ σκόληξι τοῖς. Sequens γίγνεται vulgato φαίνεται γίνεσθαι ex Med. Rhen. et versione Thomae substitui. Deinceps vulgo erat ἢ ὑφ' ἡλίου, sed prius hoc ἢ cum Med. Rhen. et versione Thomae sustuli. Pro γενέσεως Sylburg coniciebat κινήσεως scribendum esse.

Μεγαροῖ τε καὶ] Ita Basil. aliaeque Edd. cum Rhenani Codice. Laemariana τε omisit. Hoc cum sequenti καὶ omisit Camus secutus versionem Thomae et Gazae. Hic vertit:

quale in agro Megarico in operis solet misceri: ille vero: velut megari fiunt in laboratis. Vatic. Mosq. μὲν γὰρ οἱ τε. Reg. idem habuit a prima manu, sed correctum ἐν μεγάροινω. Haeserunt viri docti in ἔργοις, et varias emendationes tentarunt: Scaliger quidem ἐν τοῖς Ἄργοις, Sylburgius μεγάροϊ appellatiue interpretabatur in subterraneis domiciliis aut barathris (quasi esset ἐν μεγάροις) et vocabulo ἔργοις volebat κοπρία substitui. Nollem tale quid cogitasset vterque vir egregius! ἔργα sunt hominumque boumque labores, id est arua. Μεγάροϊ est de Megaris et agro Megarensi finitimo Attico. γὰρ ταῦτα]. Vulgatur γὰρ τὰ τοιαῦτα. Rhen. τὰ ταῦτα habet, aut τοιαῦτα omittit. Video enim priorem tantum syllabam notatam a me fuisse verbi: sed idem καὶ μετοπώρου δὲ habet. Vulgo copula deest.

τὸ ὑγρόν] Articulum ex Rhen. inserui, qui deinceps μᾶλλον inserit ante εἶναι. Totum comma τότε — ἔλαττον omittunt Reg. et Ambr.

κρότωνες] Rhen. κρότρες habet, haud scio an rectius. Hesychius: κρότρες, ὁμοίως κρότροι, κρότρες. Sed aduersatur prouerbium κρότρωος ὑγιέστερος. Deinceps *agrostea* versio Thomae. Originem ricinorum ex gramine illustraui in annotatione ad versionem Villoae Tom. I. p. 226.

βολβίτοις] Vulgo βολίτοις. Mecum Vat. βοβλίτοις Medic. βηλέτοις Reg. βολήτοις Mosq. suprascripto βηλήτοις. Versio Thomae *in fimo boum et ex asinino.*

10. Οἱ δὲ κάρθαροι] Libri editi et scripti αἰ δὲ κ. habent, praeter Medic. Deinceps φωλεύουσί τε καὶ τὸν χειμῶνα, postea σκωλήκια habet pro σκώληκας cum versione Thomae et Gazae. In verbis ἐν ταύτῃ — χειμῶνα vitium inesse, cum vulgaris experientia tum constructio verborum et varietas docent. Sensit hoc etiam Corn. de Pauw, qui ad Horapoll. p. 284. scribi voluit: φωλεύουσί τε τὸν χειμῶνα τὰ γόνιμα, quae interpretatur ipse *recondunt semina per hiemem.* Sed graece ita nemo loquitur! Quid si vestigia Rhen. secutus

scripserim *φωλεύουσί τε καὶ ἐντίκτουσι σκωλήκια*, omissis verbis τὸν χειμῶνα?

De *κανθάροις* noster 1, 5. vbi inter coleoptera numerantur *μηλολόνηθαι καὶ οἱ κανθαροὶ*. vbi Gaza solos scarabaeos nominavit. Iterum 4, 7. inter coleoptera nominantur vulgo *μηλολόνηθῃ, κάνθαρος* et *κανθαρίς*: sed ibi Codd. *καρῆβος* et *κάνθαρος* habent, Gaza gallerucam, fullonem et pilularium. Inter coleoptera, quæ senectutem exuant, nominatur *κανθαρος* infra 8, 17. Haec loca sola comparavit Camus, omisit vero classicum de Partibus 4, 6. vbi de insectis est: *τὰ δὲ μὴ ἐλικτὰ αὐτῶν σκληρύνεται μᾶλλον συνιόντα ἐς τὰς τομάς. Δῆλον δὲ τοῦτο γίγνεται διγγαρόντων· οἶον ἐπὶ τῶν λεγομένων κανθάρων· φοβηθέντα γὰρ ἀκίνητίζει καὶ τὸ σῶμα γίγνεται σκληρὸν αὐτοῖς. i. e. quæ glomerari nequeunt, contrahunt se in incisuras et indurescunt: quod patet, cum tanguntur, velut ea quæ canthari vocantur. Vbi enim metuerint, motu cessant, totoque corpore indurescunt seu rigescunt. Vbi obiter annotandum, additum *λεγομένους* nomini cantharorum significare solere Aristoteli varietatem nominis. Alii igitur aliter vocarunt hoc genus insectorum. Aelianus *κανθάρους κακόσμους* H. A. 1, 38. 4, 18. nominat, item 6, 46. Pilularium designat aperte 10, 15. Obiter comparat cantharos cum Indico insecto 4, 46. Obiter etiam sine significatione formæ aut vitæ nominat Auctor *θανμασίων* c. 130. et Antigonus Caryst. c. 14. Quem cantharum ab Aegyptiis scalpi solitum fuisse in gemmis ait Aelianus 10. 15. eum viri docti hodie fere omnes Scarabaeum sacrum Linnaei interpretantur. Cf. Beckmann ad Auctorem *θανμασίων* p. 268. et p. 328. ad Caput 159.*

ὄσπριους] *Ἐρεβίνθου* erucam et *ὄροβον φαλάγγιον* memorat Aelianus H. A. 9, 39. vbi vide adscripta.

κόπρω τῆ] Haec verba ex Codd. suis inseruit Camus, accedunt Rhen. Mosq. versio Thomae et Gazae. *in stercore*

separato ille, digesti in partes fini hic reddit. Sequens χωρίζειν Gaza discernere interpretatur.

λέγουσι τότε] Vulgo τότε post *κατεργάσασθαι* positum transtuli auctore Rhen. et versione Thomae. Gaza omisit. τότε *κατεργάσθαι* Med. Canis. Annum stercus intelligi docent Geoponica 2, 21, 10. et ibi annotata.

11. μὲν γὰρ καὶ] Rhen. cum Thoma καὶ omisit. Eadem versio Thomae οἶον *πεφυκότα* vulgatum vertit *velut adnata*, Gaza *quasi haerens adhuc fibris*. Igitur *προσπεφυκότα* scripsi, vti supra sect. 8. quo respicit etiam copula καὶ addita.

ἀποτελείται] Rhen. ἀποτελευτᾷ. Versio Thomae *consummatur*: eadem deinceps *πνεύματος καὶ ἡλίου* reddidit.

ὄρσοδάκναι] Edd. pr. et Reg. ὄρσοδάκναι, Med. Canis. ὄρεοδάκναι, versio Thomae *oreodagnae*. Intelliguntur chrysomelae saltatoriae Linnaei, quas Alticarum nomine et genere complexus est Fabricius, nostrates pulices terrestres vocant; ab ὄρσον et δάκνειν appellatae. Ὅρσον vero pro ὄρμενον germen significare videtur. Hesychius ζῶνφιον ἐν τῇ κράμβῃ γινόμενον interpretatur, ad quem mecum de etymologia sentit Guyetus. Fuit, qui ὄρσοδάκνας genus tinearum, nostris *Krauteulenraupe*, *κανθαρίδας* vero curculionum genus interpretaretur; quocum equidem dissentio. Ceterum *in foliis caulis* habet versio Thomae; igitur ἐν τοῖς φύλλοις scriptum legit. Pro γίνεται Mosq. γίνονται habet.

ἀπίοις — πεύκαις] Versio Thomae *pirum et abietes*, deinde *canina spina* habet. Cantharis Theophr. h. pl. 8, 10. ἐπιγίνεται ἐν τοῖς πυροῖς. Plinius 18. s. 44. *est et cantharis dictus scarabaeus parvus: frumenta erodunt*. Haud scio an dinersa ab Aristotelea sit ista cantharis. Sed ecce Aelianus H. A. 9, 39. *τίκτεται ἐν τοῖς τῶν πυρῶν λῆοις καὶ ταῖς αἰγέροις καὶ ταῖς συναῖς προσέτι τὸ τῶν κανθαρίδων φύλλον, ὡσπεροῦν Ἀριστοτέλης λέγει*. De insecto et locis veterum, etiam hoc nostro, plura dixi ad Nicandri Alexiph. 115. p. 114. vbi *κανθαρις σιτηβόρος* est.

ὄρμῳσι δὲ πρὸς] Vulgo intersertum καὶ post δὲ cum Rhen. et versione Thomae omisi.

12. οὐ γίνονται] Rhen. οὐ γίνονται habet: deinde ex eodem εἶναι inserui post ἀσηπιότατοις. Mosq. εὐσηπιότατοις suprascriptum, postea vero ἐγγίνονται habet. ζῶον pro ζῶα vertit Thomas. De ortu κωνωπων consentiunt Geoponica 6, 12. et 13. Cf. Bocharti Hieroz. II. p. 564. Ad ipsum hunc locum illustrandum generationem muscae acidi vini enarravit Chr. Mentzel in Ephemerid. Naturae Curios. Dec. II. Ann. II. p. 97. Fig. 13.

παλαιᾶ· γίγνεται δὲ] Vulgo intersertum σκώληκες cum versione Thomae omisi. Sequentia τῆς ἐν Μηδία χιόνος substitui vulgatis τῆς ἐν εὐδία χ. Medic. habet cum Rhen. et Canis. ἐν δὲ τῇ ἐν Μηδία χιόνι. In eo, quem inspexerat H. Mercurialis Var. Lect. 3, 14. erat οἱ δὲ ἐν τῇ ἐν Μηδία χιόνι. qui autem ex ea quae in Media niue versio Thomae, cum qua facit Gaza. Etiam in Regio Μηδία corrector posuit. Vulgatum εὐδία defendere conatus est Cagnatus Var. Observ. 1, 24. Locum hunc partim exscripsit Antigonus Caryst. c. 90. ad quem Beckmannus noster suspicatur poduram niualem Linn. intelligi p. 139. Causam ruboris in niue aliter explicauit Saussure, aliter Ramond in Tomo V. des Mémoires de l'Institut national No. 27. Cf. Senecae Q. N. 5, 6. Aeliani H. A. 2, 2.

οὐ ἢ χαλκίτις] Male Rhen. οὐ omisit. Sequentia ita vertit Thomas: post multos dies ex iniectis hic. Legit igitur μετὰ π. ἢ. ἐκ τῶν ἐμβαλλομένων ἐνταῦθα. Mosq. ἐμβαλότων habet. lapis ingestus compluribus diebus crematur Gazae versio. Aelianus H. A. 2, 2. πυρίγονος vocat vermes. Philo Judaeus de Gigantibus p. 263. et p. 331. Tom. I. πυρίγονα vocat ad Macedoniam transferens. Cf. Mureti Var. Lect. 16, 2. Brodae Miscell. 3, 3. Casaubonus ad Athenaeum p. 620.

διὰ τοῦ πρὸς] Ita cum Med. Rhen. pro κατὰ. Versio

Thomae *secundum paruum aliquid* — quae in igne saltant et vadunt.

13. καὶ οἱ σκώληκες] Articulum ex Rhen. et Mosq. inserui. Rhen. deinde habet τὰ δὲ τῆς χιόνος. Antigonus c. 90. εἶναι δὲ καὶ ἐν χιόνι ζῶα σκωληκοειδῆ δασέα, ἐν Κύπρῳ δ', οὗ ἡ χαλκίτις λίθος καίεται, καὶ γίνεσθαι θηρίον μικρῷ μείζον μωῶν· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐν τοῖς Καρυστίων σιδηρείοις· ἀποθνήσκειν δὲ τὰ μὲν τῆς χιόνος, τὰ δὲ τοῦ πυρὸς χωρίζομενά, ex h. l. retulit, vbi male adhuc vulgatur: γ' οὖν χαλκίτις — καὶ γίνεται θηρίον — μωῶν — Καρυστίων θηρίοις. Pro μὴ καίεσθαι Mosq. μὴ κάεσθαι, Rhen. καὶ καίεσθαι. Sequens συστάσεις τινὰς ex Rhen. et Med. vulgato τινῶν substitui. *quasdam consistentias* versio Thomae.

14. Κιμμέριον] Ita pro Κιμμερικὸν Med. Rhen. Sequens ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ pro vulgato ἐπὶ posui ex Rhen. in *fluvio* versio Thomae, quae etiam *yppanim* et *cimerium* nominat. Hinc vulgatum Ὑπάνην, suadente etiam Sylburgio, correxi. ῥογῶν vulgatum in ῥογῶν mutat Rhen. in ῥαγῶν Vatic. Canis. Versio Thomae: *maiores ragis*, cum glossa: *ragae sunt quaedam venenata animalia*.

πέτεται] Mosq. πετᾶται — δειλῆς (sic). Sequens βιώσαν ex Rhen. substitui vulgato βιοῦν. Deinceps ἡμέρας δύο καὶ καλεῖται Vatic. Mosq. δυομένῳ dedi ex Sylburgii correctione pro δυομένον. Plinius 11. c. 36. *Hypanis fluvius in Ponto circa solstitium desert acinorum effigie tenues membranas, quibus erumpit volucris quadrupes supra dictae (pyralidis) modo, nec ultra diem vivit; vnde hemerobius vocatur*. Cf. Cicero Tuscul. Q. 1, 8. Aeliani H. A. 5, 43. μονήμερον nominat, tanquam ex hoc ipso loco nostro.

ἐκ τε καμπῶν καὶ σκωλήκων] Vulgatum γινομένων καμπῶν ἐκ τῶν σκωλήκων ex Med. et Rhen. correxi. Camus ex Canis. ἐκ τῶν καμπῶν καὶ ἐκ τῶν σκ. dedit. Reg. ἐκ τῶν κ. ἢ ἐκ τῶν σκ. ex correctione habet. *factorum ex campis et ex vermibus ab aranealibus continentur prius* versio Thomae. κατέχεται pro περιέχεται dedi ex Rhen.

15. (Vulgo Cap. 20.) σφῆκες οἶ] Rhen. σφῆκες καὶ οἶ. Vatic. ἰσχνούμονες habet. Sequens *τειχίον* pro vulgato *τῆ κίονι* ex Med. Canis. Rhen. versione Thomae, qui *murum*, Gazae, qui *parietinas* vertit, dedit Camus. *τειχίον τι* Ambr. πρὸς τῆ κίονι τι Vatic.

προσκαταλείψαντες] Vulgatum *καταχορίσαντες* ex Med. Rhen. Canis. correxi. *luto linientes pariunt* versio Thomae. *ἐκτίκτουσι* postea Rhen. Denique *οἶ geminum* ante et post σφῆκες omisit Rhen.

κολεοπτέρων] Rhen. *κυλεοπτέρων*, voluit *κουλεοπτ. τρώ-γλας* versio Thomae *luti trogulas i. e. parua habitacula aut apud sepulcra aut muros* interpretatur. Sequens *ἐκτίκτουσι* vulgato *ἐκτίκτουσι* substitui ex correctione Sylburgii, quam firmat Thomae versio: *intus pariunt*. Ceterum primus recentiorum hanc ichneumonis (specum ex genere Linnaeano) pugnam cum phalancio vidit et descripsit Belonius Observ. 1, 12. et 2, 22. Eandem rem in nostratibus saepius observavi.

16. σχεδὸν τοῖς πλείστοις] Thomas ἐν τοῖς πλ. vertit. Sequens *σκώληξι* ex Ambr. pro *κώνωψι* dedit Camus. *σκώ-λωψι* Vatic.

ὄστοκοῦσι] Male Ald. Junt. Camot. Med. V. A. Rhen. versio Thomae *ζωστοκοῦσι*. Deinde *ἀραχνίου* Rhen. Med. ἐν γόνῳ τίκεται versio Thomae reddit *a genitura*. Postea *ab araneali*. Pro *ἐκλείπουσι* Edd. pr. *ἐκλείπουσι*, vt A. καὶ *ἐκλείπουσι γόνῳ τήκεται* V. Reg. In hoc posteriore tamen *ἐκλεπίζουσι* correctum. Pro *τοῖς πλείστοις* Thomas τῶν πλειόνων vertit. Denique ἐπὶ τῆς γενέσεως alicunde annotavit Camus.

17. γήρα] Rhen. *γήρει*. Deinceps καὶ ante τῶν περῶν omisit Thomas. Postea οὐ σπομένων Vatic. Denique οἶ μύω-πες pro *αἶ* dedit Camus ex Med. Canis. vti fieri voluit Sylburg. *myopes autem et oculis aquosis factis doco* Thomae versio (sic) habet. *caecitate* perire Plinius refert.

neant regios pullos; Hyginus quoque auctoritatem Graecorum sequens negat e vermiculo ut ceteras apes fieri ducem, sed in circuitu fauorum paulo maiora quam sint plebeii seminis inueniri recta foramina, repleta quasi sorde rubri coloris, ex qua protinus alatus rex figuretur. Pars extrema obseruationis pertinet ad Capitis sequentis sect. 6. Cf. etiam dicenda ad Libri 9. Cap. 28. s. 3. vbi cellae ducum crabronum comparantur cum ducibus apium.

μὲν κέντρον, ἀλλ'] Vocem κέντρον ex Med. et Vatic. inseruit Camus; idem insertum vulgo μὲν post ἐνιοι sustulit auctore Med.

CAPUT XIX. (vulgo XXII.)

ἀνθρήνη] Leon. Camot. ἀρθρινῆ. Vat. ἀνθρήνη. Bas. et Reg. ἀνθρινῆ. Med. ἀρθρήνη. Varro R. R. 3, 16, 19. de reliquis apibus optima est parua varia rotunda. Fur, qui vocatur ab aliis fucus, ater est, lato ventre. Vespa, quae similitudinem habet apis, neque socia est operis, et nocere solet morsu, quam apes a se secernunt. vbi compara adscripta p. 575. et nostri locum infra 9. c. 40. Vocabulum μακρὰ omittit Reg.

μέλας] Rhen. Med. Can. μέλας. niger et lati ventris versio Thomae. Gazae grandis. Plinius 11. c. 17. furibus grandissimis inter illas, sed nigris lataque aluo. Sed is alterum locum infra 9, 40. male distinctum ante oculos habuisse videtur. Sequens καὶ ante πλείουσι ex Rhen. inserui. Postea σκήνη Rhen.

2. μὴ ἱκανοὶ ᾤσιν] Ita vulgatum ἱκανοὶ μὴ ἐνᾶσιν ex Rhen. correxi. Idem deinceps οὐχ οὕτω διὰ, omisso δέ, cui ex versione Thomae μὲν substitui. Postea ἀναρχοὶ dedi ex Rhen. pro ἀναρχα. Male ἀναρχαί Can. et Reg.

διασπῶσι γὰρ] Ex Med. Canis. Vat. Reg. Rhen. versione Thomae Camus γὰρ inseruit. Articulus ante ἔαρ ex Rhen. accessit, qui deinde λόγος pro γόνος habet. Versio Thomae: distrahunt enim, quandoquidem igitur ver etc. Infra 9, 27, 26. εἰάν δ' ἔαρ ὄψιον γένηται ἢ αὐχμὸς, καὶ ὅταν ἐρυσίβη,

ἔλαττον ἐργάζονται ἅα μέλιται τὸν γόνον. vbi vide adscripta.

3. ἀχμοῦ μὲν ὄντος] Plinius 11. s. 18. *Humido vere melior fetus, sicco mel copiosius.* et sect. 8. *Ceras ex omnium arborum satorumque floribus confingunt.* — *Falso et oleas excipi arbitror; quippe oliuae prouentu plurima examina gigni certum est.*

ὡς μὲν ἔνιοι] Rhen. et versio Thomae ὡς μὲν οὖν ἔνιοι. Sequens ὅσοι vulgato διὸ ex Med. Canis. Rhen. versione Thomae et Gazae substituit Camus. Postea vulgabatur ἄλλοθεν εἰς τοῦτο· τὸ δὲ μέλι τρέφειν, τὴν μὲν. Vitium ex Med. Canis. Rhen. et versione Thomae correxit Camus. Gaza vertit: *deinde cibi causa mellificant.* Regius δὲ tantum omisit. In vulgata Casaubonus τρέφειν in φέρειν mutatum voluit.

4. κήρωσιν] Versio Thomae *ceram*, Gazae *ceram ex lacryma arborum fingunt.* Sequens ἐν ταῖς ex Med. Canis. Rhen. addidit Camus. Versio Thomae: *ab aere maxime in astrorum ortibus et cum respexerit iris.* Legit igitur pro *κατασκήψη* vel *κατασκέπηται* vel aliud verbum a σκέπτομαι deductum. Plinius 11. s. 14. de melle aestiuo: *Ab exortu sideris cuiuscunque, sed nobilium maxime, aut coelestis arcus, si non sequantur imbres, sed ros tepescat solis radiis, medicamenta, non mella gignuntur.* Idem c. 12. sect. 12. *mel venit ex aere et maxime siderum exortu, praecipueque ipso Sirio exsplendescente fit; nec omnino prius Virgiliarum exortu sublucanis temporibus.* Ex quo loco Cagnatus Var. Lect. 2. c. 4. ὁ σίριος pro ἡ ἱρις legi voluit in hoc loco, sed mihi non persuasit, quanquam auctoritate Codicis Vaticani nitatur, et emendationis approbatorem nactus sit H. Mercurialem V. Lect. 2, 24. Sed σίριος *κατασκήπειν* nusquam dicitur nec dici post, sed ἱρις *κατασκήπειν* dicitur in loca et frutices eosque odoratos reddere apud nostrum Problem. XII, 3. et Theophr. C. Pl. 6, 25. ὅπου κατέχη ἂν ἡ ἱρις.

Τὸν μὲν οὖν κηρὸν] Med. et versio Thomae Τὸ μὲν οὖν κηρόν. Quae vulgo sequebantur ποιεῖ, ὡσπερ εἴρηται, cum Med. Canis. Rhen. et versione Thomae omisit Camus: Postea sequebatur ἐκ δὲ τῶν ἀνθέων τὸ μέλι ὅτι οὐ ποιεῖ, ἀλλὰ φέρει πλεῖστον μόνον, σημειῖον. Vitia ex nominatis antea Codd. emendauit Camus. Rhen. liber in eo diuersus, quod ὅτι etiam omittit; idem cum Canis. διαφέρει, sed solus Canis. τὸ συμπίπτον habet. Versio Thomae: *fauus quidem igitur ex floribus, mel autem quod non facit sed portat decidens, signum.* Gazae: *Fauos itaque, vt dictum est, floribus faciunt, mel autem non ipsas facere apes, sed rorem cadentem deferre, argumento est.* Vitiose Editiones quaedam Gazae versionis *candentem* praeferunt, vnde Sylburg suspicabatur, Gazam scriptum legisse et vertisse *δρόσον λευκήν*. Opinionem sequitur falsissimam Aristoteles, a quo discipulus Theophrastus recte desciuit, cuius ad Fragmentum *περὶ μελιττῶν* plura de tribus mellis generibus, quae is statuit, disputauit; quo lectorem remittendum nunc censeo, vt tempori parcatur.

ἐν μιᾷ γὰρ ἢ ἐν δυσὶν] Vatic. *ἐνια γὰρ ἐν δυσὶν*. Deinceps καὶ τροφῆς δὲ οὐκ ἐνούσης reddidit versio Thomae. Pro *μελιττουροῖ* Edd. quaedam *μελιτουροῖ* dabant, quod ex Junt. Camot. mutauit Sylburg. Plinius 11. s. 12. *et melle vno alteroue ad summum die cellas replent.*

5. *Συνίσταται*] V. R. A. *συνίεται δὲ τὸ μέλι*. Deinceps vulgatum καὶν ὑφαιρεθῆ ex Med. correxi. ἐὰν ἀφαιρεθῆ reddidit versio Thomae *cum auferatur*. Postea ἐν αὐταῖς ταῖς Edd. pr. ante Sylburgianam cum Ambr. Plinius 11. s. 13. *est initio mel vt aqua dilutum, et primis diebus feruet, vt musta, seque purgat: vicesimo die crassescit, mox obducitur tenui membrana, quae feruoris ipsius spuma concrescit.* Auctor *θαυμασίων* c. 18. aliam de melle habet observationem: *ἅπαν δὲ μέλι πηγνύμενον τὸν ἴσον ὄγκον ἔχειν φασιν, οὐχ ὡσπερ τὸ ὕδωρ καὶ τὰ ἄλλα ὑγρά.* quam pessime interpretantur omnes Interpretes. Significat enim

scriptor, *mella coagulata* vel frigore coacta vel densata eandem seruare molem, nec augeri, vt aquam et ceteros humores frigore coactos.

τὸ ἀπὸ τοῦ χυμοῦ] Vulgo additum in fine *μάλιστα* cum Med. Rhen. et versione Thomae omisit Camus. Gaza vertit: *Judicium perfectionis in sapore potissimum est: dulcius enim quod crassius*. Camus contra: *Le mérite du miel se reconnoit aisément au gout*. Mihi sensus adhuc dubius est: nam τὸ ἀπὸ χυμοῦ μέλι quod dicatur, nondum excoigitai. Scaliger enim male τὸ ἀ. τ. γ. interpretatur, quod ad saporem attinet.

ὅσα ἐν κάλυκι ἀνθεῖ] Vulgatum ὅσα ἔχει ἐν κάλυκι ἀνθη ex Rhen. et Veneto correxi, qui vulgatam in margine appositam habent. In Mediceo ἔχει deesse annotauit Camus. *quaecunque in flore sunt* versio Thomae. *quae florem calliculatum ferunt* Gazae. Plinius 11. s. 13. *ibi optimus semper* (succus mellifluus coeli), *vbi optimorum doliolis florum conditur*. Cf. ad Varronis R. R. 3, 16. p. 579. De varia notione vocabuli κάλυξ dixi in Lexico et Indice Eclogarum Physicarum sub hac voce.

6. Βλίττεται δὲ] Vulgatum ἐλίττεται ex versione Gazae corrigi iussit Sylburg, quod fecit Camus ex Canis. et Rhen. βλίττεται Med. ἐλίττεται Reg. βλίττεται Ambr. βολίττεται Venetus. *aufertur autem mel examinum* versio Thomae. Deinceps vulgatum φάγη ex Med. Canis. Rhen. Veneto et versione Thomae correxi. *quando agrestis ficulneae apparuerit ficus reddidit Thomas. vindemiantur initio caprifici* Gaza, secutus Plinium, qui 11. s. 15. *Huic vindemiae Attici signum dedere initium caprifici*.

σχαδόνας δὲ ἀρίστους] Versio Thomae *spadones optimos: eadem ἐριθάκην alimentum* reddit, *περὶ τοῖς σκέλεσιν in criuibus, κύτταρον habitaculum*. Aldina, Junt. Camot. κύτταρον habent. Gazae versio: *Schadones autem (sobolem dico) optimae fiunt, cum mellificatur*. Infra 9, 40. τότε γὰρ σχαδόνας ἐργάζονται. vbi cum Codd. quibus-

dam *σχαδόνες* scriptum legit et vertit Gaza: *tunc enim nouellae operantur*. Plinius 11. s. 12. de melle: *et in uter- culos congestus apum, ore enim eum vomunt*. Infra 9, 27, 2. est de cerintho: *κομίζουσι δὲ τοῦτο τοῖς σκέλεσι, καὶ θάπερ καὶ τὸν κηρόν.*

καὶ πρὸς τῷ κηρίῳ ἔχεται] Med. Canis. Rhen. habent sensu contrario: *πρὸς δὲ τῷ κηρίῳ οὐ προσέχεται*. Versio Thomae: *apud fauuum autem (enim reperi in Lipsiensi libro) non accedit, ut et sustentetur*. Gazae: *et fauo ita adhaeret, ut retineri videatur*. Scripturam Codicum damnat locus capitis sequentis de fauis vesparum, in quibus omnia plane eadem sunt: *ἐναφιᾶσι δὲ γόνον, ὡσπερ αἱ μέλιται, ὅσον σταλαγμὸν εἰς τὸ πλάγιον τοῦ κυττάρου καὶ προσέχεται τῷ τοίχῳ. — κόπρος δὲ μόνον περὶ τοῖς σκώληξιν, ὡσπερ καὶ ταῖς μελίταις, καὶ ἔστ' ἂν νύμφαι ᾧσιν, ἀκινήτιζουσι, καὶ ἀπαλήλιπται ὁ κύτταρος· καταντικρὸν δὲ ἐν τῷ κυττάρῳ τοῦ γόνου ὅσον σταλαγμὸς μέλιτος ἐγγίνεται ἐν τοῖς τῆς ἀνθρήνης κηρίοις*. Plinius 11. s. 16. *Gallarum modo incubant; id quod exclusum est, primum vermiculus videtur candidus, iacens transversus, adhaerensque ita, ut pars cerae videatur*. vbi ante Harduinum erat *ut pascere videatur*. Vitium apertum cum Petauio correxit Harduinus.

αὐξανομένων δὲ, γίνονται] Med. post δὲ interserit *ὀλίγαι*, Rhen. *ὀλίγα*. Versio Thomae: *augmentato autem, paucae fiunt apes*. Legit igitur *αὐξανομένου* scriptum. Deinceps *τῷ γενομένῳ ἐξ ὀλίγου σκώληξ οὐ γίνεται, πρότερον δὲ Vatic*. Etiam in Reg. est *ἐξ ὀλίγου*, sed deletum a secunda manu. Denique *ἢ μέλιττα, ὡς φασιν*, vulgato *μέλιττα φαίνεται* ex Med. Rhen. versione Thomae et Gazae. *sed confestim, ut aiunt, apes* Thomas vertit, qui *μέλιτται* et ante hoc vocabulum verba *ὡς φασιν* collocata legisse videtur. Plinius post superiora: *Rex statim mellei coloris, ut electo flore ex omni copia factus, neque vermiculus, sed statim penniger*. Hygini opinionem ex h. l. ductam ad Caput antecedens ex Columella apposui.

ἀπάντικον] Gaza vertit: *qua autem parte foetus constitutus sit, mel ibi e regione conficitur*. Deinceps articulum η ante σχάδων inserui ex Rhen. et vulgatum καταληφθῆ correxi. καταλειφθῆ est in Basil. Versio Thomae: *apprehensus fuerit*. Gaza οὐ φύει δὲ ἡ σχάδων — καταληφθῆ scriptum vertit: *Schadones, si foetus oppressus intercipiatur, truncatae sine pennis et eruribus prodeunt*. Camus: *pendant qu'il est enfermé*. Sed καταλειφθῆ est a verbo καταλείφω, cum schado illita vel oblita et obducta membrana clausa fuerit. Firmat hanc scripturam narratio similis de sobole vesparum capitis sequentis, iam supra comparata.

7. λάβη πέρας] Rhen. τέλος habet, et sequens μὲν omittit. Postea vulgatum ὡσανεὶ σκολήμιον ex Mediceo in ἕως ἂν ἦν mutauit male Camus, cum Canis. rectum ὡς ἂν ἦ offerret. *donec fuerit* versio Thomae. ἕως ἂν σκολήμιον Rhen. qui in extremo membro πλὴν εἰ μὴ dat.

ἐξεσθίουσιν αὐταὶ] Versio Thomae *cum quis spadonis — ex ipsis comedunt apes, — euellens — de reliquis ipsas alas gustant*. Deinceps Rhen. καὶ κηφῆνος τὸ πτερόν ἂν ἀποκνήσας ἀφῆ. Plinius 11. s. 16. post superiora: *Cetera turba cum formam capere coepit, nymphae vocantur, ut fuci, sirenes aut cephenes. Si quis alterutris capita demat, priusquam pennas habeant, pro gratissimo pabulo sunt matribus*. Qui diuersissimam huius loci scripturam secutus esse videtur. Sirenes enim inter domesticas apes nusquam nominauit Philosophus, at alii, vt constat ex Aeliani H. A. 5, 42. ἡγεμόνες καλοῦνται τινες, καὶ ἄλλαι σειρήνες καὶ ἐργοφόροι τινὲς καὶ ἕτεροι πλάστιδες. Sed idem sect. 11. *Fucus ademtis alis in alueum reiectus, ipse ceteris admittit*. In Vatic. scriptum extat: τῆς σχάδωνος πλὴν πτερὰ ἔχει ἐξ ἐσθίουσιν αὐτὰ αἱ μέλιτται, καὶ κηφῆνες ὕστερον ὑπεβρον εἰάν ἀποκνήσας. Etiam Reg. καὶ κηφῆνες ὑπεβρον εἰάν habet. Pro αὐτὰ priorē in loco Camus αὐταὶ recte dedit, cum in Med. sit αὐται; altero vero loco Camus pro

αὐται vulgato αὐτὰ dedit cum versione Thomae. Equidem leuiore mutatione αὐταὶ scripsi. Plinius αὐτὸς ἀπεσθαι scriptum legisse videtur.

8. ἐνιαὶ δὲ καὶ ἑπτὰ ζῶσιν] Vulgatam auctiorem ἐνιαὶ δὲ τῶν μελιττῶν καὶ ἑπτὰ ἔτη ζῶσιν contraxi ex Rhen. cum quo facit versio Thomae: *quaedam autem et VII viuunt*. Sequens εὖ διαγεγενῆσθαι idem Thomas vertit *videbitur boni generis fuisse*. Quid scriptum in libro suo legerit, difficile est coniciere, si verba vulgata compares. In Vatic. est οὐ δοκεῖ. Plinius 11. s. 22. *Vita eis longissima, ut prospere inimica ac fortuita cedant, septenis annis vniuersa. Alios nunquam ultra decem annos durasse proditur*. Eadem Virgilius Georg. 4, 206. et Columella 9, 3. tradunt.

δὲ τοῦ μηνὸς] Plinius 11. s. 19. *in Ponto sunt quaedam albae, quae bis in mense mella faciunt*. Circa Thermodontem autem fluuium duo genera, aliarum, quae in arboribus mellificant, aliarum, quae sub terra, triplici cerarum ordine, vberissimi prouentus.

ἐν δὲ Θεμισκύρῳ] Ita pro αὶ δ' ἐν Θεμ. cum Med. et Rhen. scribendum. Deinceps pro verbis ἐν τῇ γῆ versio Thomae in Thracia reddidit, quasi ἐν Θράκη scriptum legisset. Mel aliquod Thracium ἐκ τῶν φυτῶν coactum memorat Aelianus H. A. 5, 42. ex eodem auctore, vnde Auctor θαυμασίων cap. 18. qui οὐχ οὕτω στερεὸν, ἀλλ' ὡσανεὶ ἀμμῶδες esse ait comparatum cum Lydio, quod manna potius esse constat. Idem pro ἐν τῷ τόπῳ cum Med. Can. ἐν Πόντῳ scriptum legit et reddidit: *kissus enim multus in Ponto, et floret hoc tempore*.

καὶ εἰς Ἄμισον — μέλι] Aliter collocata verba ita vertit Thomas: *deducitur autem et mel ysamisum desuper*. Medic. ἀμισσὸν μέλι ἀνωθεν. Nec longe abhinc καὶ ἄλλο habet Reg. *quale etiam fieri in Ponto cognitum est* versio Gazae. Deinceps Ὁμοίως δ' εἰς μέλιται, αἱ ποιοῦσι scriptum legit et vertit Thomas: *in Ponto. Similiter autem sunt apes, quae faciunt*. Denique extrema ita vertit: *neque*

omnes tales apes faciunt: vt scriptum οὔτε πᾶσαι τοιαῦται αἰ μέλιται ποιοῦσιν legisse videatur. De postremo genere mellis Auctor *Θαυμασιῶν* cap. 16. *Περὶ Καππαδοκίαν ἔντισι τόποις ἄνευ κηρίου φασὶν ἐργάζεσθαι τὸ μέλι· γίνεσθαι δὲ τὸ πάχος ὁμοιον ἐλαίῳ.* Item Aelianus H. A. 5, 42. Genus hoc esse non mellis sed potius manna ex arborum foliis collectum censebat Beckmann ad *Mirabilia Aristot.* p. 43. Simile nisi idem videtur mel natum apud Scythas Alizonas, (de quibus Herodotus 4, 17.) de quo Pausanias 1, 32. *συμφυῆς τὸ ἔργον αὐταῖς ἐστίν, ἰδίᾳ δὲ οὔτε κηρὸν οὔτε μέλι ἀπ' αὐτοῦ ποιήσεις.* De melle Trapezuntico ex floribus buxi confecto idem Auctor *Mirabilium* c. 17. et Aelianus l. c. narrat, de quo dictum fuit ad Xenophontis *Anabasin* 4, 8; 20. p. 255.

C A P V T XX. (vulgo XXIII.)

ἀνθροῖναι καὶ οἱ σφῆκες] Junt. Camot. *ἀρθροῖναι* hic et in sequentibus habent. *ἀνθροῖναι* dedit Camus. Sequentem articulum *οἱ* ex Codd. inseruit tacitus Camus, habet etiam Rhen. Deinceps *ἡγεμόνας* vulgatum ex Med. versione Thomae et Gazae in singularem mutavit Camus hic et paulo post. Statim vero *ἐν τρώγλαις* vulgato *ἐν τρώγλῃ* ex Rhen. et versione Thomae et Gazae, vbi est *in foraminibus*, substitui. *in latibulis* dixit Thomas, qui *κηρία* initio capituli *habitacula* vertit. Plinius II. c. 21. *Vespaie in sublimi e luto nidos faciunt et in his ceras: crabrones in cauernis aut sub terra. Et horum omnium sexangulae cellae.* De veritate additamenti *ὅταν μὴ ἔχωσιν ἡγεμόνα* recte dubitavit Reaumure, laudatus etiam a Camo *Comment.* p. 339. Repetit tamen infra 9, 29, 3. *ὅταν δὲ πλανηθῶσί τινες τῶν ἀνθροῖνῶν ἀπὸ τοῦ σμήνους, συστραφεῖσαι πρὸς τινὰ ὕλην ποιοῦσι κηρία, οἷάπερ καὶ ὄραται ἐπιπολησάντα πολλάκις, καὶ ἐν τούτῳ ἐργάζονται ἡγεμόνα ἓνα· οὗτος δ' ἐπὶ αὐξήθη, ἐξελεθῶν ἀπάγει λαβῶν καὶ κατοικίζει μεθ' αὐτοῦ εἰς σμήνος.*

καὶ τὰ τούτων] Rhen. κηρία αὐτῶν habet: deinceps οὐκ ἐκ κηρίων ἀλλ' ἐκ. Postea ἀμμόδους ὕλης cum Med. Rhen. et versio Thomae, vbi est *ex corticis et arenosa materia*. Plinii Editio Harduiniana dedit: *Cera autem corticea et araneosa. Foetus ipse inaequalis ut barbaris: alius euolat, alius in nymphea est, alius in vermiculo. Et autumnō non verno omnia ea. Plenilunio maxime crescunt.* Antea Frobeniana lectio habebat ita: *Cetera autem e cortice et arena.* Editio Parmensis: *Cetera autem cortice araneis,* Vincentius Sp. nat. 20. c. 157. *caetera autem cortice. Araneis foetus et ipse inaequalis est et barbarus.* In Codd. Harduini omnibus etiam *barbarus* scripum erat. Codex Regius 1. habet *Cera autem cortice araneos.* Reg. 2. *cerae autem cortice araneosae.* Denique Vincentius *in infantia* habet pro *in nymphea*. Apparet igitur ex Plinii lectione *arenosa* vulgatam huius loci scripturam non esse mutandam, quod censuit olim M. Cagnatus Observ. var. 2, 7. — Denique ἐναφίασι Junt. Camot. habent.

κνιτάρου] *foraminis* versio Thomae. Deinceps προσέρχονται πρὸς τῷ τοίχῳ Rhen. et adiungitur *parieti* versio Thomae. Postea ἅμα δὲ πᾶσι τοῖς κνιτάροις Rhen. et statim ἔστιν pro ἐνεστιν, et abhinc ἀλλ' ἐν ἐνίοις — πέτεσθαι, ἐν ἐνίοις γὰρ νύμφαι scriptum legit et vertit Thomas, cui νύμφαι *vermes* sunt. Verba autem ἐν τοῖς δὲ σκώληκες plane omisit.

2. περὶ τοῖς σκώληξιν] Ita pro ὕπεστι τοῖς σ. Med. Rhen. et versio Thomae, qui *apud vermes* vertit. Sequens καὶ post ὥσπερ ex Rhen. et versione Thomae inserui: *sicut et apibus* hic ait.

ᾧσιν, ἀκνητίζουσι] Vulgatum ᾧσιν καὶ ἀκνητίζουσι ex Med. Rhen. et versione Thomae correxit Camus. Thomas enim reddidit haec: *et quando nimphae fuerint, immobilitantur.* Scilicet is ὅταν νύμφαι ᾧσιν scriptum legit cum Mediceo: ὅτε Canis. Ante Sylburgium edebatur καὶ ὥστ' ἄν, quod ille in ἔστ' ἄν mutari voluit, receptum a Casan-

bono et recentioribus Editoribus, eamque ipsam scripturam exhibet cum Reg. et Vatic. Rhenani liber, quos sequor.

ἀπαλήλιπται] Canis. ἐπαλήλιπται, Med. Rhen. contra ἀπαλήλειπται dant. *obstruitur foramen* versio Thomae. Deinceps Medic. habet *τοῦτον οἶον ὅσον*, sed in Rhen. est *κνιτάρῳ τούτων-οὔ ὅσον*. Versio Thomae habet: *e regione autem foramen gonii quantum stilla*. Legit igitur scriptum *καταντικρὺ δὲ ὁ κνιτάρος τοῦ γόνου ὅσον σταλαγμός*. Gaza vertit: *paululum mellis quantum gutta in cellis crabronum e regione proli paratur*. Quam interpretationem equidem probo. Capite antecedente sect. 7. de sobole apum similiter erat: *ὅταν δὲ τέκη ἐν τῷ κηρίῳ, μέλι ἐκ τοῦ ἀπαντικρὺ γίννεται*.

αἱ σχάδονες] Articulum ex Rhen. addidi, qui tamen liber deinceps male *ἀέρι* et *λαμβάνει* scriptum habet; idem ἐν ante ταῖς πανσελήνοις omisit. Postea ἐκ τοῦ πλαγίου Rhen. Aliam scripturam reddidit Thomas his verbis: *habent autem gonos et vermes — ex latere*. Legit igitur scriptum *ἔχουσι δὲ καὶ* etc. De re ipsa noster infra 9, 28, 3. de cellis σφηκῶν et quidem matricum: *γίννονται δὲ οὔτοι ἄνω ἐπὶ τοῦ σφηκίου ἐπιπολῆς μείζους σκώληκες ἐν θυρίσι συνεχέσι τέτταρσιν ἢ μικρῶ πλείοσι, παραπλησίως δὲ ὡσπερ ἐν τοῖς κηρίοις τὰ τῶν ἡγεμόνων*. vbi vide adscripta. Sed ibi de loco cellarum in fauis sermo esse videtur, hic de situ seminis et vermium in ipsis cellis. Ceterum *σπαδόνες* etiam hic, vt alibi, *spadones* audiunt Thomae. In Aristotelis hoc loco constanter *σχάδων* et *σχάδονες* editum et scriptum legitur, vt apud Suidam; contra infra 9, 40. vt in Hesychio, Etymologico M. Polluce 7. s. 148. *σχάδονες* sunt *τὰ τῶν κηρήνων κηρία*. Hesychius rectius: *τὰ τῶν μελισσῶν κηρία, ἔνθα οἱ σκώληκες*. Theocritus 1, 147. pro fauo melle repleto dixit: *πληρὲς τοι σχαδόνων* (τὸ καλὸν στόμα, Θύρσι, γένοιτο), et ante eum poeta comicus

Eubulus Athenaei 10. p. 640. C. vbi pariter *σχαδόνες* sine variatione legitur.

CAPVT XXI. (vulgo XXIV.)

βομβυκίων] Med. Canis. Rhen. *βομβυκοειδῶν*. Versio Thomae *bombizantium*. Gazae *ex bombycum genere*. Consentiant igitur vterque cum libris scriptis. Deinceps *τοιούτω τινὲ πηλίνῳ ὄξει ὥσπερ* V. Reg. omisso verbo *ποιούσι*, quod deest etiam in Ambros. et copula *καὶ*, quam omisit etiam Rhen. Postea *ὥσπερ ἐν ἄλλοις οἱ ἄλλες* Med. *luteum acutum sicut in aliis sales linuntur* versio Thomae. *e luto quasi illitos vitri specie affigunt lapidi* Gazae, vnde ait Niphus in libris scriptis *ὥσπερ ὑαλον* etiam legi.

παχὺ καὶ σκληρόν] Rhen. *καὶ παχὺ καὶ σκληρόν· τοῦτο δὲ μόλις καὶ λόγχῃ διαπίπτει*. Versio Thomae: *ferro enim vix penetratur*. qui certe *διαίρεται* scriptum legit. Postea *ἐνταῦθα ἐντίκτουσι* Sylburgiana eamque secutae cum V. Reg. et Rhen. *ἐντίκτουσι* habet Basil. *ἐνταῦθα δὲ τίκτουσιν* ex Med. dedit Camus. Denique *γίνονται σκόληκες λευκοὶ* Rhen. Versio Thomae: *in ymenis nigris*, scriptum *ἐν ὑμενίοις μελασι* reddidit.

ἐγγίγνεται κηρός] Vulgatum *γίνεται* ex Rhen. correxi, vt deinceps quod erat *πολύ τι ὠχρότερος γίνεται* ex eodem et Med. et Canis. *multo est rubicundior quam quae apum* versio Thomae. Atque haec tanta varietas lectionis in tam breui capite argumento esse potest, quantum in reliquis sibi scribae permiserint, vbi fides Codicum nos deserit. Sed ex ipsa hac varietate difficile est veram Philosophi scripturam et mentem diuinare. Difficultatem auget versio Plinii vltimo loco ponenda 11. c. 22. s. 25. *Quantum inter haec genus est bombycum in Assyria proueniens, maius quam supra dicta. Nidos luto fingunt salis specie, applicatos lapidi, tanta duritie, vt spiculis perforari vix possint. In iis et ceras largius quam apes faciunt, deinde maiorem vermiculum*. Verum in his error Plinii manifestus

est vulgata lectione *βομβυκίων* decepti, qui bombyces hos eosdem credidit cum iis, quos Philosophus supra c. 19. memorauit, quosque idem Plinius cum Assynriis bombycibus sericum praebentibus comparauerat. Temere igitur verba *in Assyria proueniens* interseruit statim ab initio, quae, si prudenter agere maluisset, deinceps demum collocare debebat, vbi subiungit: *Et alia horum origo*: quae sunt potius de bombyce vel verme sericum gignente. Sed Assynrium bombycem ignorauit Aristoteles; Cum enim nominauit. Libri scripti in Plinio non variant, nisi quod *in his ceras* ex Regio 2. posuit Broterius. Plinii errorem ineptissimis argumentis defendit Harduinus, quanquam verba de bombylio intelligenda esse cum aliis agnouerit. Scilicet noster infra 9. c. 40. post *σφήμας, ἀνθρήνας* et *τενθρηδόνας* tria genera solitaria *κηρισποιά* memorat, *σειρήνας* communi nomine appellans; quorum primum *σειρήν ὁ μικρὸς, φαίος*, alterum *σειρήν ὁ μείζων ὁ μέλας καὶ ποικίλος*, tertium *ὁ καλούμενος βομβύλιος, μέγιστος τούτων*. De hoc vero, postquam reliqua genera pertractauerat, omissa tamen sirenis maioris et minoris mentione, ita demum cap. 43. pergit: *οἱ δὲ βομβύλιοι τίκτουσιν ὑπὸ πέτρας ἐπ' αὐτῆς τῆς γῆς θυρίσι δυσὶν ἢ μικρῶ πλείοσιν. εὐρίσκειται δὲ καὶ μέλιτος ἀρχὴ φαύλου τινὸς ἐν τούτοις*. De hoc eodem igitur bombylio hic etiam Philosophum intellexisse, certum mihi videtur, quanquam id neget Camus Comment. p. 131. nulla edita ratione. Sed is verba libri noni *ὑπὸ πέτρας* male vertit *sur la terre nue sous une pierre* cum Gaza, qui *sub petris* posuit. Sed ita debebat esse *ὑπὸ πέτραις*. Ex hoc altero loco nostro apparet, *ὑπὸ πέτρας* esse idem quod *πρὸς πέτρας*, ad saxa vel lapides. Nunc ad Plinii interpretationem reuertamur, qui pro *πολύ τι ὠχρότερος* aliud quid scriptum legit, quod *largius* interpretatus est. Equidem *πολυχούστερον* scriptum in eius libro fuisse suspicor. Deinde vbi *salis specie* conuertit, vulgatam scripturam *ὥσπερ οἱ ἄλλες* secutus esse videtur.

Gaza vero Sylburgio scriptum *ύαλοι* legisse videbatur. Sed cum neutra scriptura verbum *καταλείφονται* conuenit, quod ipsum Gaza vertit *nidos e luto quasi illitos vitri specie affingunt*. Aliter is totum locum scriptum legisse videtur. Qui enim *ποιούσι* potuit *affingere* reddere, nisi *πηγνύουσι* scriptum legit? Reliqua ita fere scripta legisse mihi videtur: *ώσπερ ύάλω έπαλείφουσι*. Sed quid est *ύάλω έπαλείφειν*? quid *nidos illinere vitri specie*? Haec non magis equidem intelligo, quam *nidos fingere salis specie* Plinii, nisi cum Camo vertere velis: *ils recouurent d' un enduiť ayant l'apparence de sel*. Equidem vulgatum *καί ώσπερ οί άλες καταλείφονται*, nisi membrum alterum orationis forte deest, vitiosum censens praeunte Gazae versione correxi, ita vt saltem intelligi posset, *ύάλω καταλείφονται*. Veritatem emendationis praestare nequeo, cum genus insectorum, de quo disputatur, hodie ignoremus. Licebit tamen suspiciones addere, quibus forte aliquid roboris accedit lectioni *ύάλω* a me receptae. Hesychius enim glossam hanc habet: *ύάλη, ύαλος, βόμβυξ, σκώληξ*. Idem antea: *ύάλεται, σκωληκιζ*. quas scripturas viri quidam docti ex *εύλη, εύλαται* corruptas esse suspicati sunt, cum quibus quo minus equidem sentiam, impediti vocabulum *βόμβυξ* tam definiti generis additum iuxta alterum *σκώληξ*, quod solum si adesset, magis vocabulo *εύλη* conueniret. Idem denique Hesychius: *Βόμβυκες — ή είδος ζώου περωτοῦ κατά σφήκα*. vbi vulgatam huius loci scripturam confirmare videtur, adeo vt duobus in locis *βομβυλιός* nominetur nulla scripturae varietate, tertio *βόμβυξ*. Nunc de bombylio videamus. Loca Philosophi omnia supra posui. Supersunt pauca aliorum scriptorum, velut Aristophanis Vesperum versu 107. *ώσπερ μέλιττ' ή βομβυλιός εισέρχεται υπό τοίς όνυξι κηρόν ύποπεπλισμένος*. Vnde insectum esse κηριοποιόν intelligitur. Scholiastes ad eum locum ait esse *ζών μελιττη όμοιον, ό κηρόν ποιεί*. Hesychius eundem locum spectasse videtur, vbi ait: *Βομβυλιός — ή ζών ήχόν*

τινα ποιῶν, τοῦ γένους τῶν σφηκῶν, ἢ μέλισσα μεγάλη ἢ μυῖα. Idem iam olim βόμβυκα et βομβυλιὸν confusos in libris scriptorum vel a Grammaticis fuisse significat his verbis: Βόμβυξ — καὶ αὐλοῦ εἶδος καὶ ζῶον, ἀφ' οὗ τὰ βομβύκινα ὑφάσματα συντελεῖται· ἔνιοι δὲ βομβυλιὸν οὕτω λέγουσιν. Isocrates in Encomio Helenae memorat scriptorem, qui laudes βομβυλιῶν scripserat, p. 340. quem locum respiciens Harpocratio Grammaticus βομβυλιὸν ita interpretatur, vt Suidas et Tzetzes ad Lycophronem p. 110. vbi ait: βομβυλιὸς ἐστὶ ζῴον ὅμοιον μελίττη, μέλαν δὲ τῇ χροιά, ἐκ πηλοῦ κηροπλαστοῦν. λέγεται δὲ βομβυλιὸς παρὰ τὸ βομβεῖν. Suidas similiter bis habet εἶδος μελίττης ἐκ πηλοῦ πλαττούσης τὰ κηρία, plane vt Zenobius Prouerbiorum Centur. 2, 80. Ex his igitur locis apparet, βομβυλιὸν hunc eundem esse cum bombyce vel bombyciis Aristotelis. Videntur autem alii βόμβυκας etiam βέμβικας dixisse, eadem illa aut congenera insecta, quae Aristoteles βομβυλιούς, vel, vt alii scribunt, βομβυλιούς. Nicander enim Theriacorum versu 866. iuxta nominat βέμβικος ὀρεστέρου ἢ μελίττης. vbi Scholia interpretantur ζῶον σφηκοειδές, μέλαν κατὰ τὴν χροίαν, κέντρον χρώμενον. Aristophanes in Aulibus versu 1461. et in Vespis versu 1520. βέμβικας nominat, vbi Brunck ex libris scriptis βέμβικας reposuit. Tzetzes l. c. post verba supra posita addit haec: καὶ βέμβιξ καλεῖται. Ita βέμβικα is plane eundem facit cum βομβυλιῶ. Vterque a sono, bombo, appellatus esse videtur. Scholia ad Aristophanis Nubes versu 159. vbi de insectorum voce disputatur: καὶ γὰρ ἐκ τῶν τεττίγων τοῦτο καὶ τῶν ἐγκέλαδων ἰδεῖν, ἃ καὶ οὕτω προσηγορεύθησαν, ἐπεὶ ἐν αὐτοῖς τὸν κέλαδον ἔχουσιν. Οὗτοι γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα ζῶα πάντα διὰ τοῦ στήθους τὴν φωνὴν προῖεται· εἰ γὰρ τούτου λάβοιο, [κᾶν] οὔτε φθέγγεται τὸ ἐγκέλαδον οὔτε ὁ μουσικὸς καὶ καλὸς τέττιξ ἔτι προῖοι φωνήν· τῆς αὐτῆς γὰρ καὶ ὁ τέττιξ ἐστὶ φύσεως· καὶ τὰ τοιαῦτα ζῶα καλεῖται μὲν παρὰ τισι βομ-

βύκια, καλεῖται δὲ καὶ ἔντομα, ὅτι κατὰ τὴν ῥάχιν ἐν-
τέτμηται, ὡς ἐστὶν ἰδεῖν ἐπὶ τῶν σφηκῶν καὶ κανθάρων
καὶ ἐγκελάδων καὶ τῶν τεττίγων μάλιστα· διὸ καὶ φθέγγε-
σθαι ἀξιούσιν αὐτά. vbi temere nuperus Editor ex Reizii
coniectura βομβυλιὰ scripsit. Hæc sunt enim ipsa Aristo-
telis βομβυκία, quo nomine Philosophus videtur com-
prehendere nunc tria illa genera σειρήνος, quorum tertium
et maximum proprio nomine distinxit infra 9. c. 40. βομ-
βύλιον vocans, de cuius nido ea ibi tradit, quæ hic de
generibus aliquibus ex ordine τῶν βομβυκίων referuntur.
Atque ita locum Philosophi obscurum antea satis illustrasse
et ab emendatione vindicasse mihi videor.

καὶ οἱ μύρμηκες] Copulam καὶ omisit versio Thomae.
Sequebatur vulgo: σκολήκια δὲ οὐ προσπέφηνε πρὸς οὐδέν.
quæ ex Med. Canis. Rhen. et versione Thomae correxi.
vermiculos, qui non adhærent ad aliquid, Thomas vertit.
Gaza: *et vermiculum pariunt nulli annexum*. Postea μικρὰ
pro μακρὰ habet Med. Versio Thomae: *crescentes autem
sic ex paruis*. Igitur scriptum legit: ἀξανάμενα δὲ οὕτω
ἐκ μικρῶν. Vulgatum denique διαρροῦνται Rhen. mutat
in διαρροῦται. Plinius II. s. 36. *plurima insectorum ver-
miculum gignunt. Nam et formicæ similem ovis vere*. Is
igitur σκολήκια ὠσειδῆ h. l. scriptum legisse videtur. Quod
ait Philosophus, ex rotundis fieri longiuscula, id pertinet
ad ouorum transformationem in laruas oblongas.

σκολήκια ὠσειδῆ] Vulgato σκοληκώδη ex Med. Canis.
Rhen. versione Thomae, vbi est *vermiculos ouales*, et Gazæ,
vermiculos ouorum specie, substituit Camus. Sequentia ita
vertit Gaza: *et interimuntur a suis liberis magno numero:
saepius enim vndenos pariunt*. Thomas: *frequenter enim
fit numero*. Hic igitur scriptum legit: πολλάκις γὰρ γίνε-
ται τὸν ἀριθμὸν περὶ ἑνδεκά. Ille vero: ὑπὸ τῶν τέκνων
τοῦ ἀριθμοῦ. Vulgatum πολλάκις δὲ γίνεται ex Rhen. cor-
rexī. Plinius II. s. 30. *similiter his (araneis) et scorpiones
terrestres vermiculos ouorum specie pariunt, similiterque*

pereunt. Sed in postremo addit aliunde: Quidam et ab ipsis fetum deuorari arbitrantur. Vnum modo relinqui solertissimum, et qui se ipsius matris clunibus imponendo tutus et a cauda et a morsu loco fiat. Hunc esse reliquorum ultorem, qui postremo genitores superne conficiat. Pariuntur autem vndeni.

CAPVT XXII. (vulgo XXVII.)

ὄχεύονται μὲν] Tacitus Camus μὲν inseruit, quod etiam ipse ex Rhen. et versione Thomae recepit. Idem deinceps cum Rhen. habet ὄλον — μεταβάλλον — ἀράχνιον. Thomas: *totum autem permutatum fit araneale.* Is igitur praeterea ὄλον δὲ legit aptius, quam vulgatum γάρ.

ἐπὶ στρουγγύλα] Vulgatum ἐπιστρόγγυλα δὲ ἐστὶ ex Med. Rhen. versione Thomae et Gazae correxi. Ille enim: *quoniam rotundi quidem sunt a principio: hic habet: nam et rotundi iam inde a primo ortu proueniunt.* Sed Gaza sensum loci male interpretari videtur inserto iam. Noster de Generatione 3, 9. τὰ δ' ἔντομα γεννᾶ, τὰ γεννῶντα, σκώληκας· καὶ τὰ γιγνόμενα μὴ δι' ὀχείας ἀλλ' αὐτόματα ἐκ τούτης γίγνεται πρῶτον συστάσεως· δεῖ γὰρ καὶ τὰς κάμπιας εἶδος τιθέναι σκώληκος, καὶ τὰ τῶν ἀραχνίων· καίτοι δόξειεν ἂν ὡς εἰκόμηναι διὰ τὴν τοῦ σχήματος περιφέρειαν καὶ τούτων ἕνια καὶ πολλὰ τῶν ἄλλων· ἀλλὰ οὐ τῷ σχήματι λεκτέον οὐδὲ τῇ μαλακότητι τὸ ὦν καὶ σκληρότητι· καὶ γὰρ σκληρὰ τὰ κνήματα γίγνεται ἐνίων· ἀλλὰ τῷ ὄλον μεταβάλλειν καὶ μὴ ἐκ μορίου τινὸς γίνεσθαι τὸ ζῶον. Προελθόντα δὲ πάντα σκωληκώδη, καὶ τοῦ μεγέθους λαβόντα τέλος, οἷον ὦν γίγνεται· σκληρύνεται γὰρ περὶ αὐτὰ τὸ κέλφος, καὶ ἀκινητίζουσι κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν. Ἀῆλον δὲ τοῦτο ἐν τοῖς σκώληξι τοῖς τῶν μελιτῶν καὶ σφηκῶν, καὶ ταῖς καμπαῖς. — Πάντα γὰρ μετὰ τὴν τοῦ σκώληκος φύσιν ἀκινητίσαντα καὶ τοῦ κελύφους περιξήρανθέντος, μετὰ ταῦτα τούτου ῥαγέντος ἐξέρχεται καθάπερ ἐξ ὠοῦ ζῶον ἐπιτελεσθὲν ἐκ τῆς τρίτης γενέσεως, ὦν τὰ πλεῖ-

στα πτερωτά τῶν ζώων ἐστὶ. — Αἱ τε γὰρ κάμπαι λαμβάνουσαι τὸ πρῶτον τροφήν, μετὰ ταῦτα οὐκέτι λαμβάνουσιν, ἀλλ' ἀκίνητιζουσιν αἱ καλούμεναι ὑπό τινων χρουσαλλίδες, καὶ σφηκῶν οἱ σκώληκες καὶ τῶν μελιττῶν μετὰ ταῦτα αἱ καλούμεναι νύμφαι γίνονται, καὶ τοιοῦτον οὐδὲν ἔχουσιν· καὶ γὰρ ἡ τοῦ ὠοῦ φύσις, ὅταν λάβῃ τέλος, ἀναυξής ἐστὶ· τὸ δὲ πρῶτον αυξάνεται καὶ λαμβάνει τροφήν, ἕως ἂν διορισθῇ καὶ γένηται τέλειον ὦον. etc. Vnde apparet ratio, cur insectorum horum genituram σκολήμια ὠοειδῆ, vermiculos ouiformes, dixerit; laruam enim demum cum perfecto ouo comparandam censuit. Vermes contra dixit, vbi totum mutatur, nec ex parte eius animal fit, vt ex ouo. Hinc explicatur locus sectionis de fornicarum foetura: αυξανόμενα δὲ ταῦτα ἐκ μικρῶν καὶ τρογγύλων τὸ πρῶτον μακρὰ γίνονται καὶ διαρθροῦνται.

εἰς ἀράχμιον· ἀλλὰ] Med. Canis. Rhen. Reg. ἐν ἀραχνίῳ. Vat. ἐν ἀράχμιον. Deinceps M. Canis. Rhen. ἐν λεπτῷ καὶ μικρῷ — ἐν παχῷ. Reg. τὰ μὲν λεπτὸν καὶ μικρὸν, τὰ δὲ παχύ. Vat. τὰ μὲν ἐν λεπτὸν καὶ μικρὸν, τὰ δὲ ἐν παχύ. Ambr. τὰ μὲν λεπτόν. Cum Med. et Rhen. facit versio Thomae.

ἀφίησιν ἀράχμιον] De hoc et de materia telae disputat infra 9, 39. δύναται δ' ἀφιέναι οἱ ἀράχμαι τὸ ἀράχμιον εὐθύς γεννώμενοι. vbi vide annotata. Sequens θλιβομένοις vulgato φθειρομένοις ex Med. et Rhen. substituit Camus. Versio Thomae: *vermibus conquassatis*. Gazae: *vermiculis in frictu percipitur*. Denique vulgatum ζῶα ποιοῦσιν, quod Thomas vertit *animalia faciunt*, ex Rhen. correxī. *viuificant* Gaza reddit.

2. γύρογαθον — ἐφ' ᾧ] Ex Med. Rhen. vulgatum ἐν ᾧ correxī. Versio Thomae: *canistrum complectentes molem, in quo*. Legisse igitur scriptum videtur *συμπλεξάμενα*.

γλαφυροαἱ] Ita cum Camo Rhenani liber, cum Sylburgiana et antiquiores Edd. γλαφύραι habeant. *clarae* vertit Thomas. Articulum τὸ ante πλῆθος ex Rhen. addidi, quem

tacitus inseruit etiam Camus. Postea κύκλω ex Med. Canis. Rhen. inserui. Versio Thomae *in circuitu* habet, *continet in circulo* ex suo libro posuit Camus. Denique καὶ ἀποκτείνει τὴν τεκοῦσαν καὶ ἐβάλλονται — ἂν λάβωσι Rhen. vnde vulgatum εἰὼν λαμβανῶσι correxi. Editio Leon. et Camot. τὸ δὲ φαλάγγιον καὶ ἀποκτείνει τὴν τεκοῦσαν ἐβάλλοντα. Versio Thomae, omisso δὲ, habet *et eiciunt, frequenter enim — si ceperint*. Scriptum igitur legit πολλάκις γάρ. Finem concludit idem liber Rhenani et Canisiani ita: ἐνίοτε δὲ τὸ πλῆθος γίνονται καὶ etc. Vulgabatur antea τῆ θηλεία ἐνίοτε· τὸ δὲ πλῆθος. Mecum facit Plinius, qui totum hunc locum ita in compendium redigit 11. s. 29. *Aranei conveniunt clunibus: pariunt vermiculos ovis similes. Pariunt autem ova ea in telas, sed sparsa, quia saliant, atque ita emittunt. Phalangia tantum in ipso specu incubant magnum numerum: qui ut emersit, matrem consumit, saepe et patrem: aliuat enim incubare. Pariunt autem et trecenos, ceterae pauciores, et incubant triduo. Consummantur aranei quater septenis diebus.* Ita enim Brotier ex editione principe, Regio Codice 1. et 2. dedit pro *tricenos*. Sed praeterea ex Codice Chiffletiano scribendum *Pariunt autem omnia in tela*. Sequentia peruertit Plinius interpretando, quod recte animadvertit Dalecampius. Inepte etiam γύρογαθον *specum* vertit. Scholia Nicandri ad Theriac. versum 715. haec tradunt: Ἀπολλόδορος δὲ ἐν τῷ περὶ θηρίων καὶ Ἀριστοτέλης φησὶν, ὅτι ἐν γυρογάθοις γεννῶσι τὰ φαλάγγια· τίκει δὲ ὑπὲρ τὰ τριάκοντα· γεννηθέντα δὲ τὰ φαλάγγια ἀναιρεῖ τὴν μητέρα, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸν ἄρσενά. Vides numerum τριάκοντα pro Aristotelico τριακόσια poni, et in Plinio libri scripturam inter *trecenos* et *tricenos* variant. Cetera quae supersunt in aranearum et phalangiorum historia naturali illustranda, ad Commentarios in Nicandri Theriaca differo. Interim Listeri historiam naturalem Aranearum ex Anglico sermone in vernaculum conuersam a Goetzio

cum fructu consulet lector; Walckenarii enim Librum de hoc genere ipse nondum, excepto primo Fasciculo, videram, dum haec commentabar.

C A P V T XXIII. (vulgo XXVIII. et XXIX.)

ὄχεύονται μὲν] Ex Rhen. μὲν inserui. Sequens τὸ μείζον vulgato τὸν μείζονα ex Med. Rhen. substituit Camus. *super maius* versio Thomae. Deinceps *masculus* — *minor* idem Thomas vertens scriptum ὁ ἄρρην ἐλάττων expressit. Postea *καυλὸν* vulgato *αὐλὸν* substitui ex Med. Canis. Rhen. et vulgatum *οἱ δὲ ἄρρηνες οὐκ ἔχουσιν* ex iisdem libris correxi. Praeterea Rhen. habet: *πήξασα τῇ κέρκι καυλόν*. Versio Thomae: *adaptantes prominens quod est apud caudam, quod masculi non habent. Gazae: fixo cauliculo, quo mares vacant. Plinius 11. c. 29. s. 35. Quorundam extremi longiores pedes foris curvantur, ut locustis. Hae pariunt in terram, demisso spinae caule, ova condensa autumnii tempore. Ea durant hieme sub terra. Subsequente anno exitu veris emittunt paruas nigrantes et sine cruribus pennisque reptantes. Itaque vernis aquis intereunt ova, siccoque vere maior proventus. Mori matres, cum pepere rint, certum est, vermiculo statim circa fauces enascente (innascente Vincentius), qui eas strangulat. Eodem tempore mares obeunt. — Non nascuntur nisi in planis locis et rimosis. — Coitus locustarum, qui et insectorum omnium, quae coeunt, marem portante femina, in eum feminarum ultimo caudae reflexo taroque digressu. Minores autem in omni hoc genere feminis mares. Posui verba Plinii ex libris scriptis passim emendata, quae recentiores Edd. multis in locis corruerant. Totum hoc Aristotelis caput de locustis egregie illustrarunt Scuffonius in Observ. de coitu et ovis locustarum in Ephemerid. Natur. Curios. Centur. X. p. 485. Zinanni, qui Italicarum locustarum historiam et anatomiam persecutus est in Tractatu post Opus de Animum nidis: Osservazioni sopra le Cavalette p. 9. Gleditsch in libro:*

Vermischte Abhandlungen Tom. III. p. 230. seqq. denique *Bowles, Introduction à l'histoire naturelle de l'Espagne*, unde excerptas ponam observationes eas, quae ad caput hoc illustrandum facere videntur. Ita statim caulem vel aculeum longum non habent omnes species, sed eius loco appendices analogas. Marem fere duplo minorem esse et ascendere feminam, testatur Zinanni. Deinde annotat species aculeo destitutas in eodem loco ova deponere omnia in linea perpendiculari, humore spumoso, glutinoso et tenaci inuoluta. Is humor singula ova obuoluit, atque exterius colligat sibi indurescens terram; hinc cylindrus terra obductus existit, ubi interius ova singula membrana propria obducta et distincta iacere ut in fauo videntur. Hoc esse, quod Philosophus ait γῆν λεπτήν, ὡσπερ ὑμένια, et γεῶδες τὸ περιέχον, ait Zinanni. Contra species aculeatas ova dispergere pluribus in locis, non ἀθρόως. Saltem id in duabus speciebus observavit Zinanni. Post tertiam demum vernationem vera corporis species alaeque apparent in plerisque. Si quae vetulae matres et annuae restant, hae ineunte vere proximo pereunt; sed quae ex annuis ovis post hiemem primo vere nascuntur, hae demum exeunte vere pereunt; et quaedam ova per hiemem in terra sepulta durant. Haec Zinanni p. 45.

ἀθρόωι] Vulgato ἀθρόως substitui ex Rhen. et versione Thomae, ubi est *multae simul*. Sequens τόπον Med. Reg. cum Camotiana in τρόπον mutant. Post ὡστε insertum ἂν omisi cum Med. Vatic. Abhinc ὑπό τινος λεπτοῦ ὡσπερ ὑμένιος scriptum vertit Thomas a quodam subtili sicut γυμνε. Etiam Rhen. ὑφ' omisit. Locustae matres ova posita veluti visco quodam inuoluunt, quod facile terrae levissimae et arenae granula e proximo sibi agglutinat, ut veluti crusta terrena appareat, qua ova inuoluta latent in terra. Hoc idem inuolucrum postea dicit τὸ γεῶδες τὸ περιέχον.

ἐν ταύτῃ δὲ ἐκπέτονται] Ita pro ἐκπέτονται ex Med. Reg.

et versione Thomae, vbi est *in hac autem maturantur*, scripsit Camus. *ἐκ ταύτης* Med. Rhen. *qua disiecta emergunt locustae ac euolant* vertit Gaza. Sed vitium vulgati *ἐκπέτονται* senserunt iam olim Scaliger et Sylburg.

γίγνεται δὲ μαλακὰ] Camotiana *γίγνεται* omisit. Thomas vertit: *sunt autem molles foetus*. Sequens *γῆς* in *γῆν* mutat Rhen. Deinceps vulgato *ἐκτέκωσιν* ex Med. Canis. *πεμφῶσιν* substitui; *ἐκπεμφῶσι* dedit Camus ex Reg. Ambr. *πεμφῶσιν* est in Rhen. Versio Thomae: *cum pepererunt — ex terra ambiente*. Gazae: *Hic concoctione peracta exeunt ex illo terreno amiculo*. Ceterum negat Zinanni, vidisse Aristotelem oua locustarum matura; ea enim esse duriuscula, nec tam facile elidi.

ἅμα γὰρ τεκούσαις] Vulgo *ἅμα* bis erat in extremo membro antecedente et initio huius. Alterum cum Med. Canis. et versione Thomae omisit Camus. Pro *τεκούσαις* Camotiana et Juntinae *τεκνώσει*, Med. Rhen. *τικτούσαις* habet, quod Rhen. vertit *parientibus*. Aldina cum Vatic. *τεκῶσι*. Rem ipsam firmat experientia, testibus Gleditschio et Zinanno; hic enim vidit non quidem post partum statim, sed postea deinum vermes hos occidere seu strangulare locustas, natos et habitantes circa ouaria. Theophrastus ait: *ὑπὸ κύνα οἰστρά καὶ ἐγγίνεται τι σκωλήκιον ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ φθείρεται*.

δὲ ἀκρίδες οὔτε ἐν — λυπρᾷ] Vulgatum δὲ *αἱ ἀκρίδες ἐν τῇ ὄρεινῇ οὐδ' ἐν τῇ λέπρα* correxi ex Rhen. in *λυπρᾷ*. Consentit Med. Canis. Reg. *locis tenuibus* Gaza vertit, Thomas *vili*. Pro *κατεργασμένη* Thomas *κατειργασμένη* scriptum vertit *campestri et elaborata*: et statim *ἐν ταῖς ῥογμαῖς* δὲ legit et vertit. Sed scripturam *κατειργασμένη* damnat locus Theophrasti postea apponendus, qui locustis *ἐπιτήδειον χώραν* ait esse *τὴν μαλακὴν καὶ νοτίδα ἔχουσαν καὶ δροσοβόλον*. Denique vulgatum *ἅμα δὲ ἐν τῷ θέρει* ex Med. Rhen. et versione Thomae, vbi est *simul autem aestate*, correxit Camus. *ἐν τῷ θανεῖν* Vat. *περιουσῶν* Junt.

Camot. *περουσινῶν* Aldina. Scaliger *monstruosum περιουσιῶν* coniecit et vertit *qui superfuere*. Recte Thomas: *ex foetibus anni prioris*.

2. *ἀττέλαβοι*] Med. ubique *ἀττέλεβοι*, V. Reg. *ἀττέλαφοι* habent. Deinceps vulgatum *μαῖλλον ἀττέλαβοι πολλοὶ* ex Rhen. correxi. *fiunt multi atelabi* versio Thomae. Paulo antea *συμβῆ ποτε* V. R. A. Sequens *αὐτὰ* ad *ὠὰ* referendum omisit Rhen. Postea vulgatum *ἐπεὶ ἄτακτος γε δοκεῖ* ex Rhen. mutavi. Pro *φθορὰ* Thomas *φορὰ* vertit: *inordinata videtur esse ipsorum copia*. Nunc videamus rem: Attelabos Plinius 29. s. 29. interpretatur ita: *Aduersantur et locustarum minimae sine pennis, quos attelabos vocant*. Locus est Theophrasti in libro de animalibus subito apparentibus de utroque hoc genere, vnde excerpta ponam, quae ad h. l. pertinent: *οἱ δ' ἀττέλεβοι καὶ αἱ ἀκρίδες πανταχοῦ μὲν εἰσιν, ὡς εἰπεῖν, πλήθεται δὲ ταῦτα τῶ τε τόπους οἰκίους λαμβάνειν καὶ τῶ μὴ διασφείρεσθαι αὐτῶν τὰ ὠὰ, ὃ συμβαίνει διὰ τὴν ἀργίαν τῆς χώρας· ἐν γὰρ τῇ γεωργομένη ἀπόλλυνται. Διὸ καὶ ἐκ τῆς ἐρήμου καὶ ἀργούσης καταφέρονται πρὸς τὴν οἰκουμένην καὶ ἐργάσιμον. — Χαλεπαὶ μὲν οὖν αἱ ἀκρίδες, χαλεπώτεροι δὲ οἱ ἀττέλεβοι καὶ τούτων μάλιστα οὓς καλοῦσι βαρούκτους.* vbi *βρούκους* scribendum esse alii iam monuerunt. Quidam *βρούχους* vocarunt. Hieronymus in Commentario ad Nahum 3. versu 16. *Attelabus*, inquit, *parua locusta est, inter locustam et bruchum, et modicis pennis reptans potius quam volans semperque subsiliens*. Hanc sententiam recentiores multi, inter quos Jonstonas et Swammerdam, secuti foetum imperfectum locustarum attelabum esse censuerunt. Nec quidquam definiit Cami Commentarius p. 112. ne laudato quidem ciuis eius Bocharti Hierozoico, vbi T. II. p. 447. praeclara est de toto hoc genere disputatio. Is recte monuit, Philosophum nostrum cum discipulo, egregio Theophrasto, quibus generatio locustarum tam bene nota fuerit omnis, non potuisse de attelabo tanquam specie di-

verso loqui, si foetus fuisset locustarum. Is etiam, ut erat etymologiarum anantissimus, ita sane laetatus esset magnopere, cum vidisset coniecturam suam de primaria scriptura vocabuli ἀττέλαφος, Codicis Vaticani et Regii auctoritate confirmatam. Hoc vero certum est, ἀττέλαβον a verbo ἄττειν, subsilire, fuisse deriuatum. De scriptura inter ἀττέλεβος et ἀττέλαβος fluctuante nihil definire licet, cum in ipso Herodoto 4, 172. vulgatum ἀττέλεβους libri duo scripti praeclari in ἀττέλάβους mutant. Quod ad genus insecti attinet, non potest dubitari, attelabos esse ex ordine locustarum genus istud, quod Linnaeus gryllos, Fabricius achetas vocauit, antennis filiformibus, capite globoso, thorace latiore, pedum posteriorum trinis phalangibus distinctum, cuius plures species alis carent, veluti gryllus domesticus.

CAPVT XXIV. (vulgo XXX.)

οἱ δὲ μεγάλοι] Med. οἱ δὲ τελευταῖοι ἄδοντες, οἱ καὶ ὕστερον γίνονται. Rhen. οἱ δὲ τελευταῖοι οἱ ἄδοντες, οἱ καὶ ὕστερον γίνονται. Versio Thomae etiam quae posterius fiunt habet. Deinceps ὑπόζωμα ἄδοντες Rhen. Postea οἱ δ' ἀδιαίρετον οἱ οὐκ ἄδοντες Med. ἀδιαίρετοι Canis. et Rhen. ceterum consentientes cum Med. vnde vulgatum οἱ δὲ ἀδιαίρετον οὐκ ἄδουσιν correxi. Versio Thomae: *indiuisum habent quae non cantant.* Legit igitur scriptum ἀδιαίρετον δ' ἔχουσιν οἱ οὐκ ἄδοντες, quam equidem scripturam reliquis praefero. Plinii interpretatio haec est libri 11. s. 32. *Cicadarum duo genera: minores, quae primae proueniunt et nouissime pereunt: sunt autem mutae. Sequens est volatura, quae canunt, vocantur achetae, et quae minores ex his sunt, tettigoniae: sed illae magis canorae. Mares canunt in utroque genere, feminae silent.* Ita enim recte editio Romana et Codd. Vulgo legitur falso *volatu rara.* Ita est *volatura* de aue volante apud Columellam 8, 8, 5. et 8, 9, 1. In Romanis Codd. praeterea teste Hermolao est:

item maiores quae canunt. In reliquis Plinii verbis multi etiam errores insunt, nescio ipsius an librariorum culpa admissi.

καλοῦσι δὲ τοὺς] Vulgo intersertum *τινὲς* post δὲ cum Med. Rhen. omisi. Deinceps ἀχίτας Rhen. Idem cum Medic. *τριγόνια* habet, *trigonia* versio Thomae. Hesychius: *Τριγόνιον ἢ τεττιγόνιον, εἰδὸς τι τεττιγῶν Ἀριστοτέλει.* vbi Photii locum apposuit Alberti hunc: *Τριγόνιον, ἐπὶ τοῦ μηπίου τίθεται.* Idem Photius: *Τεττιγόνιον, ὅμοιον τέττιγι. Ἐπίλυκος Κοραλίσκω.* Etymologicum M. *Τιτιγόνιον, ζωῦριον ὅμοιον τέττιγι.* vbi monet Sylburg, eandem scripturam ex Aelio Dionysio habere Eustathium ad Homer. Il. 2, 314. p. 229, 27. Iterum Hesychius: *Ἡτιγόνιον, τέττιγι ὅμοιον, καὶ ὁ κέρκωψ.* Vocabulum *τιτιγόνιον* deriuabant Grammatici a verbo *τιτίζειν*, quod de pullis auium vsurpatum Homericum versui Il. 2, 314. Zenodotus inserebat in locum vulgati *τετριγῶτας*, ad quem locum Scholia Veneta habent: *οἱ νεοῖτοὶ τιτίζουσιν.* Alii tradebant, Zenodotum *τεττιζοντες* scripsisse in isto loco, velut Eustathius ad Il. 4, 374. Vnde apparet, verba *τιτίζειν* et *τεττιζειν* eundem stridulum sonum cicadarum, etiam similem auium pullo- rum significasse. Simplex fuit *τίζω*, duplicatum *τετίζω* et *τιτίζω*, vnde *τέττιγι* nomen fuit factum. Et videtur in scriptura Codicum optimorum *τριγόνια* latere *τιτιγόνιον*, ex quo Hesychii *ἠτιγόνιον* vitio fuit natum. Auctor Philomelae *fritinire* ait cicadam. Denique noster supra 4, 7. minus definite: *ἔστι δ' αὐτῶν πλείω εἶδη, καὶ διαφέρουσι μεγέθει καὶ μικρότητι καὶ τῷ τοὺς μὲν καλουμένους ἀχίτας ὑπὸ τὸ διάζωμα διηρηθῆσαι καὶ ἔχειν ὑμένα φανερόν, τὰ δὲ τεττιγόνια μὴ ἔχειν.* vbi libri scripti non variant. De vocis instrumento dictum ad 4, 9.

καὶ τούτων οἱ διηρημένοι] Verba *καὶ τούτων* omittit Ambr. Articulum *οἱ* primus addendum monuit Sylburg, et habet Rhen. Deinceps vulgatum *ελαῖαι οὐ γίνονται πολύσμοι* ex Medic. Veneto, Rhen. et versione Thomae cor-

rexi, vbi est: *non enim sunt umbrosae valde*. Postea vulgatum *εὐσκόις* ex Med. Rhen. et Veneto emendauit. *ἄλεσιν* Juntina et Camotiana.

ἄλλήλοις] Rhen. *ἄλλήλοισι* habet, in Atticis forma non rara, imprimis apud Platonem. Pro *ὑπτιοι* Thomas *ὑπὸ γῆς* scriptum vertit *sub terra*. Plinius: *Coitus supinis. Asperitas in dorso praeacuta, qua excauant foeturae locum in terra.* — *non nascuntur in raritate arborum: idcirco non sunt Cyrenis circa oppidum; nec in campis, nec in frigidis aut umbrosis nemoribus.* vbi Hermolaus bene vidit scribendum esse *idcirco sunt Cyrenis circa oppidum*.

ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα] Scaliger negationem *οὐχ* addi voluit, quoniam reliqua insecta supina non coeant. Arripuit emendationem Aldrouandus de Insectis p. 312. At Philosophus intelligi voluit marem superiorem esse in congressu.

ἔχει δὲ ἡ θήλεια] Rhen. habet *ἔχει δὲ καὶ ἡ θήλεια*. Sed idem rectius deinceps, vbi vulgabatur *ἡ δὲ θήλειά ἐστιν ἐν τῇ ἐναφίτησιν ὁ ἀρῶν*. Versio Thomae: *femella autem est, in quam.* Post *ἀρῶν* Reg. *τι* additum habet. Thomas: *Genitale foemina habet rescissum, quo recipit id, quod a mare iniicitur.* Denique *ἐν ἀργοῖς* Aldina cum Regio. *in non laboratis* versio Thomae.

ὧ ἔχουσιν — ὄξει] Vat. Reg. Rhen. *ὡς ἔχουσιν*. Deinceps *ὄξυ* Rhen. *ὄξει* omisit Vat. qui *ἀττέλαφοι* dat. *τρυπῶντες ὄξει* omittunt R. A. *τοῖς ἀργοῖς* Ambr. Sequentia ita continuat Rhen. *καθάπερ καὶ οἱ ἀττέλαφοι τίκτουσιν ἐν τοῖς ἀργοῖς*. Vat. *καὶ γὰρ οὗτοι οἱ ἀττέλαφοι τίκτουσιν ἐν, διὸ* etc. Postea vulgatum *Κυρήνη* ex Med. Rhen. correxi. Versio Thomae *Cyrenula* habet.

τοῖς τῆς σκίλλης καυλοῖς] Aldina, Junt. Camot. *σκύλλης*, Med. Rhen. *κίκλης*. Versio Thomae simpliciter *et in caulis* habet. Deinceps *κάτω ῥεῖ* V. R. *κάτω ῥεῖ* Ambr.

ὁ δὲ σκώληξ αὐξηθεὶς] Vulgatum *ὅταν δὲ σκώληξ αὐξηθῇ ἐν τῇ γῇ, τότε γίνεται* ex Rhen. correxi. *τότε* cum

Med. V. R. A. omisit etiam Camus et versio Thomae. Plinius: *Fit primo vermiculus, deinde ex eo quae vocatur tetigometra, cuius cortice rupto circa solstitia euolant, noctu semper, primum durae et nigrae.*

[ῥήγνυται τε — καὶ γίνονται] Ita vulgatum γίνονται δὲ ex Rhen. correxi, vnde etiam τε addidi. Deinceps πρῶτον ιδίους Rhen. Pro ἀναπετόμενα idem liber habet ἀναπεπτάμενα. Med. Can. ἀναπεπταμένοι δ' ὅταν. Noster infra 8, 17. οἱ δὲ τέττιγες ὅταν ἐξέλθωσι, καθιζανουσιν ἐπὶ τε τὰς ἐλαίας καὶ καλάμους, περιόραγέτος δὲ τοῦ κελύφους ἐξέρχονται ἐγκαταλιπόντες ὑγρότητα μικράν, καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἀναπέτονται καὶ ἄδουσιν. vbi recte Thomas ἐκδύσωσιν. legit et vertit pro vulgato ἐξέλθωσι. Plinius: *Gentes vescuntur iis ad orientem, etiam Parthi opibus abundantes. Ante coitum mares praeferunt, a coitu feminas, ovis earum correptis, quae sunt candida.* vbi Broterius ex Petauii emendatione *conceptis* dedit.

[ὅταν σοβήσῃ τις] Ita pro συμβῆ ex Med. Canis. Rhen. dedit Camus. *cum sonuerit quis* vertit Thomas, igitur ψοφήσῃ scriptum legit. Deinceps οἶον ὡς ὕδωρ Rhen. Idem καὶ ante sequens ἐχόντων omisit. Plinius: *Excitatae cum subuolant, humorem reddunt, quod solum argumentum est, rore eas ali. Iisdem solis nullum ad excrementa corporis foramen.* Postremum mendacium de suo adiecit Plinius, quasi ductum ex nostri 4, 7.

[ἀπ' ἄκρου] Vulgato ἐπ' ex Med. Canis. V. R. et Rhen. substituit Camus, qui deinceps vulgatum ἦτι κάμπτων ex Med. Rhen. correxit. Versio Thomae: *a summitate flectens et extendens*: et mox pro ἐκτείνῃ *extendens*. Pro ἐκτείνων dedi scripturam Rhen. Postea πάλιν omisit Reg. ἐκτείνων μᾶλλον, πάλιν ὑπομένουσι Vatic.

[καὶ ἀναβαίνουσιν ἐπὶ] Ita Rhen. pro ἀναβαίνουσι δ' ἐπὶ. Ex eodem distinctione vulgata mutata γὰρ inserui post ἀμυδρῶς, articulum ante φύλλον sustuli et ἀναβαίνοντες mutavi in ἀναβαίνουσι. Versio Thomae: *et ascendunt*

super digitum, quod debiliter vident. Plinius: *Oculi tam hebetes, ut si quis digitum contrahens ac remittens iis appropinquet, transeant velut in folia.* Idem s. 52. *Nigidius nec locustis nec cicadis esse oculos ait.*

Nunc ad rem accedamus. Aculeum seu serram, qua femina perforat truncos virgultorum ovis deponendis, descripsit et pinxit Malpighius Operum Tom. I. p. 129. fig. 73. sqq. Pontedera in Epistola ad Sherardum, vnde plura excerpta dedi ad 4, 9. in Philosopho cauillatur etiam verba τὸ ὀπισθεν ὄσθ', quoniam aculeus iste in abdomine situs et ad posteriora porrigatur. Quid facturum putas, si cum Plinio dixisset *asperitatem praeacutam in dorso?*

Oua, formam et vitam larvarum cicadae plebeiae, quam cum maiore Aristotelis cicada ipse comparabat et Blumenbach in Compendio Hist. natur. copiose enarravit Scopoli in Entomol. Carniol. Vindob. 1763. p. 116. De eadem tradidit Mathiolus ad Dioscoridem p. 264. Cicadae Bononien-sis generationem descripsit Chr. Mentzel in Ephemer. Natur. Curios. Decad. II. Anni VI. p. 119. fig. 20. seqq. Cicadae nigrae foeturam ab ovo vsque persecutus est Comes de Fraula in *Mémoires de l'Academie de Bruxelles* Tom. III. Oua is vidit plura quasi in folliculo iuncta iacere, qui folliculus aperitur, cum ova maturuerunt. Americae septentrionalis cicadarum generationem et mores accurate descripsit Commerson in *Philosophical Transactions* Vol. LIV. p. 65. vnde disputationem conuersam dedit *Der Naturforscher* Tom. II. pag. 19. seqq. Is testatur, circa initium Maii noctu omnes cicadarum larvas excludi et euolare; ipsas cicadas euulsis alis coctas commedi ab incolis. In Germania fere solas cicadas spumarias nouimus.

Tettigonia plures sine dubio species minores eiusdem generis comprehendunt, quas definire hodie non licet. Plura etiam nomina extant cicadarum in scriptis graecis et latinis, quae nemo facile hodie ex vero interpretabitur. Ad-

dam tamen eorum recensum, ut iis uti possint physiophili ad ordinandum genus speciesque varias distribuendas et appellandas. Male enim hucusque plerisque abusi sunt viri docti, qui notitiam eorum aliquam habuerunt, et fere omnia male scripta posuerunt. Primum ponam Plinii locum, qui diuersam generis totius partitionem habet II. s. 32. *Quidam duo alia genera faciunt earum, surculariam, quae sit grandior, frumentariam, quam alii auenariam vocant. Apparet enim simul cum frumentis arescentibus.* Plinius ipse videtur alia duo genera ab Aristotelicis diuersa intelligi voluisse; ego vero scriptorem latinum, a quo Plinius transtulit, eadem ipsa genera, quae Philosophus nominibus graecis appellauerat, latinis vocabulis vsum dixisse censeo. Surculariam autem dixit maiorem, quae arboribus, arbustis et surculis insidet, ibique canit; contra frumentariam minorem, serius enatam, quae in segetibus et herbis degere solet.

Aelianus H. A. 12, 6. narrat ipse vidisse publice vendentes fasciculos consertarum cicadarum; quin etiam sale vel alio modo conditas seruari memorat ad coenarum vsum: *εἶδον καὶ τέττιγας εἴραντάς τινας καὶ πιπράσκοντας ἐπὶ δεῖπνον καὶ μάλα γε ἄδειπνον.* (Vulgo est *ἐδείπνει*) — *ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς ταρίχους ἐργάσασθαι τολμῶσι.* Altero loco 10, 44. haec genera vel potius species cicadarum commemorat: primum quidem *ὁ τέφρας*, cinereum a colore vocatum; alterum *μέμβραξ*, cuius vocabuli originem ipse ignorare se profitetur. Cetera nomina: *ὁ λακέτας*, *ὁ κέρκωψ*, *ἀχέτας*, *ἀκανθίας*, genera diuersa an sexus vocabula sint, ipse definire non est ausus. Quem locum Suidas in voce *Τέφρα* cum excerpisset, addit, *ἠχέτας* et *ἀκανθίας* non generum diuersorum nomina, sed epitheta esse. Quod de *ἀχέταις* verum esse, ipsius Aristotelis testimonio constat. Idem sub *ἀκανθίας* repetit, addens *ἀπὸ τοῦ ἠχέειν ἐν ἀκάνθαις* vocatum, quod spinetis insidens stridet. Pertinet igitur ad *surcularium* Plinii genus. *Μέμβρανα* significare idem cum

vocabulo ἡχέτας, probabile mihi videri, monui ad Aelianum. Nam apud Athenaeum 7. p. 282. est in poetae loco: ὅταν θέρως ἢ καὶ ἡχέται βαβράζωσι. Eodem pertinet λακέτας a verbo λακεῖν, sonare, strepere. Pro κέρκωψ Athenienses etiam κερκωπη dixere, testé Alexidis fragmento apud Athenaeum 4. p. 133. Hesychius: Κερκωπη, μικρὸν τεττίγιον, τὸ καλαμαῖον λεγόμενον. — οἱ δὲ τέττιξ θήλεια μὴ φωνοῦσα. Idem κερκώπων interpretatur τεττίγων. Vides igitur, κέρκωπα vel κερκωπην alios de femina cicada fuisse interpretatos; quae sententia mihi quidem verior videtur. Κέρκον enim locustarum feminarum similem aculeum defodiendis ovis inseruentem vocavit Aristoteles. Simul ex Hesychio nanciscimur aliud nomen vel synonymon καλαμαῖος, quem alii κέρκωπα esse interpretabantur. Pertinere is videtur ad Plinii genus *frumentarium*, in calamis frugum degens. Diuersa videtur Theocriti 10, 18. μάντις ἃ καλαμαία, quam interpretes Graeci ad genus ἀκρίδων, locustarum, referunt, Schreberus vero ad Mantias Linnaei. Contra Hesychius in *Καλαμῖς* habet haec: Κερυνῆται δὲ τοὺς μικροὺς τέττιγας καλαμίνδας καλοῦσι. vbi probabilis est interpretum suspicio, scribendum esse καλαμίδας. Idem ab Eleis cicadas vocari refert Βαβάκους a verbo βαβάζειν, quod idem interpretatur βοᾶν, clamare. In Ponto vero vocabulo eodem ranas appellari testatur idem Hesychius. Comparari hoc nomen potest cum altero Μέμβραξ, de quo fuit antea dictum.

CAPUT XXV. (vulgo XXXI.)

οἱ τε φθειρες] Rhen. οἱ φθειρες καὶ αἱ ψύλλαι καὶ κόρις: Versio Thomae *corees* habet. Cf. dicta ad Cap. I. sect. 5. de accentu vocabuli κόριδες. Deinceps ὅπου δ' ἂν κόρος Rhen. cum versione Thomae habet; vnde ἂν adsumsi; postea συνίσταται Rhen.

οἱ δὲ κόριες] Ita pro αἱ δὲ Med. Rhen. Canis. Genere foemineo Geoponica 13, 14. vsurparunt, sed Attici, vt

Aristophanes, masculo tantum. *ἰκμάδος* Gaza vertit *humore*, Scaliger *vapore*, qui resudationem vaporosam (*λιγνυώδη*) intelligi censuit. Recte. Hinc *ἰκμάς ὑγρὰ* et *αἰματώδης* nostro vapor humidus et sanguinolentus, *ἰκμάδες περισσαλ*, vapores excrementitii. Verbum *ἐξικμάζειν* nostro est vapore vel transsudatione excernere, velut H. A. 7, 2. *ἐν ταῖς ὀμίλαις τῶν ἀφροδισίων αἱ λευκότεραι τὴν φύσιν ἐξικμάζουσι μᾶλλον τῶν μελαιῶν*. Idem de Gener. 1, 9. eadem notione vsurpauit *καταμηνίων ἰκμάς* et verbum *ἐξικμάζει*. Problem. 22, 9. *διαπέπνευκε καὶ ἐξικμάκε τὸ πλείστον τοῦ γλυκέος*. Geoponica 5, 52. *ἐξικμανθεῖσαν τὴν σταφυλὴν*, vbi *exsiccataam uiam* recte vertit Cornarius. Ibi alii libri *ἐξικμασθεῖσαν* habent. Iterum 9, 19. *ὥστε ἐξικμασθῆναι τὸ ἐν αὐταῖς ὕδατῶδες*. Ibidem 9, 31. permutatum fuerat cum *ἐξίπωθῆναι* verbum *ἐξικμασθῆναι*. Infra 8, 4. vulgatum *ἐξικμάζουσιν* correxi et ex Mediceo *ἐκχυμίζουσι* substitui. Sed *περίττωμα ἐξικμασμένον*, exsuccum, dicitur de Partibus animal. 3, 14. vt histor. 8, 5. *ξηρὸν καὶ ἐξικμασμένον*. Plutarchus similiter *ἀνικμος καὶ ξηρὸς ἀήρ* iuncta habet, et Plato in Timaeo *τροφὴν ἐξικμασμένην* dixit. *τὴν κόπρισιν ἐξικμάζεσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου* ex Theophrasto attulit H. Stephani Thesaurus. *διῆκμαζομένης τῆς γῆς* Theophr. c. pl. 3, 5. est solo humescente vapore transpirante. Idem 4, 15. *ὅταν δὲ εἰς θωμῶδες συντεθῆ, συνικμάζεται τε καὶ ἡ ἀναγομένη ἀτμὶς — παρεισδύεται*. vbi Gaza vertit obscure, *humectari, madefieri* male Budaeus cum Stephano. De Lapidibus enim p. 393. iunguntur *καταβρεχθέντες καὶ συνικμασθέντες* i. e. madefacti et humore vaporeque penetrante humidi facti. Plura dicam in noua Lexici Editione. Sequens *ἰονθοὶ* Thomae *pustulae*. Post *μικροὶ* copulam *καὶ* inserit Rhen. et pro *πύον* habet *ποῖον*.

ἐκ τούτων ἐξέρχονται] Ex Rhen. et versione Thomae *ἐκ τούτων* addidi, vt paulo post *τοῦτο* ante *συμβαίνει* ex Med. Canis. Rhen. et versione Thomae. Deinceps *Ἀκμᾶνα* Rhen.

omisso sequente τε. Sed Med. verba τὸν ποιητὴν omittit. Φερεκίδην Reg. τὸν Ἀσσύριον Med. Canis. Rhen. *Sirum* versio Thomae. Denique γίνονται πλήθη φθειρῶν Rhen. πάθος φθειρῶν reddidit versio Thomae. Nunc ad rem. Antigonus cap. 95. qui h. l. excerpfit, post verba ἐξέρχασθαι φθειράς habet; καὶ ἂν τις ἐάσῃ, εἰς νόσημα τοῦτο ἐμπίπτει ὡσπερ Ἀλκμαίῳ τῷ φυσικῷ καὶ Φερεκίδει τῷ Συρίῳ. quae multo minus integra sunt, quam vulgata huius loci scriptura. De varietate nominis vide annotationem Jo. Beckmanni. Plura ex nostri ζωϊκοῖς excerpta posuit Apollonius θαυμασ. c. 27. Plinius II. s. 39. *Jam in carne exanimi et viventium quoque hominum capillo: qua foeditate Sylla Dictator et Alcman ex clarissimis Graeciae poetis obiere.*

2. ἀπὸ τοῦ σώματος] Rhen. ἀπὸ τοῦ χρωτὸς habet, quod praefero. Deinceps idem ἐν τῇ κεφαλῇ dedit cum versione Thomae. Vulgo ἐν deerat; et pro ἐγγίνονται Edd. pr. dabant ἐγγίνονται, quod vitium correxit Sylburg. Sequens ζώων Rhen. omisit, vt articulum οἱ ante ὄρνιθες.

καὶ οἱ καλούμενοι] Vulgatum οἷγε ex Rhen. correxi. Deinceps ἂν μὲν Med. *si quidem puluerizentur* versio Thomae. Vulgatum κοινῶνται monente Sylburgio correxi. Κοινᾶσθαι enim est calce illini.

τῶν ἔχοντων καυλὸν] Med. Canis. Reg. et Rhen. scripturam τὸ ἔχον κ. recepit Camus. τὸν ἔχον Ambr. *habentes collum* versio Thomae. Philosophus ita aues περωτὰς distinguit ab ὀλοπτέροις, insectis plerisque, quae tamen ipsae etiam pediculorum generi alicui obnoxia sunt. Plinius l. c. *Hoc quidem et aues infestat: phasianas vero interimit, nisi puluerantes sese. Pilos habentium asinum tantum immunem hoc malo credunt et oves. — Aquas quoque quasdam, quibus lauamur, fertiliores eius generis, inuenio apud auctores. Idem sect. 40. Est animal eiusdem temporis, infixo semper sanguini capite viuens, atque ita intumescens, vnum animalium, cui cibi non sit exitus: de-*

*hiscitque nimia satietate, alimento ipso moriens. Nunquam hoc in iumentis gignitur, in bubus frequens, in canibus aliquando, in quibus omnia. In ouibus et capris hoc solum. — Est et volucre canibus peculiare suum malum, aures maxime lancinans, quae defendi morsu non queunt. De canibus Columella 7, 13. Fere per aestatem sic muscis aures canum exulcerantur, saepe ut totas amittant. Versio Thomae κυνορόαισταλ reddidit muscae caninae, quae sunt diuersae a Graecorum κυνομύαις. Homerus Odysseae 17, 300. canem senem Argum ἐνίπλειον κυνοροαιστέων dixit. Hesychius de eodem insecto annotauit vocabulum ἀσκότονοι et κρότος, ὃ ἐν τοῖς κυσὶ κρότων. quod dictum pro κρότος, vnde κρότονοι eidem κρότωνες sunt. Ricinus a Plinio pictus est acarus ricinus Linnaei, latique Gallis, bobus et canibus infestus. Hic alis caret. Muscae vero caninae, volucre malum canum, pertinent ad Hippoboscas Linnaei, quibus etiam equi et oues obnoxiae sunt. Anium vero pediculi a Linnaeo plerique genere pediculi comprehensi aut acari a doctissimo Gallo Cuvier ad proprium Ricini genus referuntur in libro *Tableau élémentaire d' Histoire naturelle* p. 472.*

μᾶλλον — τὰ ὕδατα] Vulgatum μάλιστα correxi ex Rhen. versione Thomae et Gazae. Ille enim *magis quam permittauerint*, hic *proueniunt largius* dixit. Articulum τὰ ex Rhen. addidi.

3. γίνονται μὲν] Rhen. δὲ habet. Deinceps ὄνοις Med. τοῖς ταχύποσι Canis. et Rhen. *oniis multipedibus* versio Thomae. Postea παχεῖαν pro πλατέϊαν Rhen. Videtur Philosphus dicere insecta, quae oniscorum genere comprehendit Linnaeus, cuius familiam aliquam in marinis piscibus viuentem nomine *cymothoa* distinxit Fabricius.

περὶ τὰς τρύγλας] Vulgatum τρώγλας, quod Gaza vertit *in foraminibus et cauernis*, quodque vocabulo πανταχοῦ melius respondere videtur, ex Med. V. R. A. Veneto et Rhen. correxi. In Regio tamen a secunda manu vulgata

fuit reposita. *circa triliās* versio Thomae. Quae de triglarum vermibus retulit velut ex Aristotele Athenaeus 7. p. 324. ex h. l. duxisse mihi videtur, vt dixi in Histor. litter. Pisc. p. 112. Compara locum infra 6, 17. et ibi dicenda.

καὶ ἄναιμα καὶ ἔντομα] Vulgatum τὰ ἔντομα ex Med. Canis. Reg. Rhen. versione Thomae et Gazae correxit Camus. Praeterea ἔναιμα Med. Rhen. Deinceps vulgabatur τισὶ δὲ τῶν θύννων. Scripturam Med. Canis. Rhen. reddidit versio Thomae et Gazae.

ἡλίκος ἀράχνης] Vulgatum ἡλίκον ex Med. V. Reg. Rhen. correxit Camus. *quanta aranea* versio Thomae. De eodem insecto eadem referuntur infra 8, 20, 8. Videtur oestrus thynnorum ad idem genus Linnæi pertinere cum Phalangio balaenarum. Vide tamen dicenda ad 8, 20, 8. Asilum repertum sub pinnis thynni maris mediterranei descripsit et pinxit Rondeletius (*Histoire des Poissons*) p. 78. in quo doctiores fortasse agnoscent verum genus insecti.

ὄν καλοῦσι φθεῖρα] Versio Thomae *quem vocant sithira id est pediculum*. Deinceps πιάτατος Rhen. Narrationem hinc transtulit et inepte ampliauit Aelianus H. A. 9, 7. vbi in annotatione, et in Histor. litter. Pisc. p. 27. dixi mihi videri naucratis genus aliquod intelligi.

CAPUT XXVI. (vulgo XXXII.)

καὶ πρότερον] Haec duo ex Med. Rhen. accesserunt. Ante ea ζωάρια habet Med.

σῆτες] Thomae *tyneae*. Plinius 11. c. 35. *idem puluis in lanis et veste tineas creat, praecipue si araneus una includatur. Silit enim et omnem humorem absorbens ariditatem ampliat. Hoc et in chartis nascitur*. Similiter nostri discipulus Theophrastus de causis pl. 4, 17. ὁ δὲ κονιορτώδης αἶτος θᾶττον σῆπεται (ἢ ὁ ἀκονιορτός addo ex h. pl. 8, 10.) — καὶ γὰρ ὁ κονιορτός θερμὸς, ἅτε ξηρὸς ὢν.

χιτῶν] Med. cum versione Thomae ineptum χιόνι habent. Sequens κηρίω pro κηρῶ solus dedit Rhen. Male h.

I. vertit Camus *il se forme aussi des animaux dans la vieille cire comme dans le vieux bois. Celui de la cire paroît être le plus petit des animaux.* Verum duo diuersa insecta simul memorat Philosophus, alterum, quod vetustis alueorum ceris innascitur et alibi κλήρος nominatur; alterum ligno innatum ἄκαρι vocatur, vel, vt est in Med. ἀκαρή. Sic etiam Canis. et Rhen. versio Thomae *achare.* Illud est phalaena cereana Linn. hoc termes fatale Linn. Errorem cum Gaza communem habet Gallus. Hesychius: σής, σκώληξ ὁ ἐν τοῖς μελισσίοις γινόμενος καὶ ὑφάσμασι. Quae vestibis innascitur, est phalaena sarcitella Linnaei. Alii tineam vestinellam, pellinellam et mellonellam interpretantur.

τοῖς σκορπίοις] Articulus ex Rhen. accessit. Hoc insectum supra τὸ σκορπιοειδές vocauerat.

ὅσα ἔχει αὐτῶν ζωὴν] Ambr. ζῶα. Obscure vertit Gaza: *omnibus prope dixerim vel siccis + vel humidis — creari animal potest.* Rectius Camus: *pourvu qu'il soit susceptible de les nourrir.*

2. ξυλοφθόρον] A. ζωῦριον — ξυληφθόρον. Versio Thomae: *xyloforon nullo minus ingens animalium.* Intersectum τούτων Med. cum Rhen. et Thoma omittit. Vat. cum Reg. ἦτρον ἀπὸ τούτων, sed R. a secunda manu ἀπὸ deletum habet. Ceterum quod Aldrouandus de Insectis p. 306. coniecerat μάλλον pro ἦτρον scribendum esse, id falsum esse ipse lector facile intelliget.

προέρχεται] Ita Rhen. cum versione Thomae pro vulgato προσέρχεται, quod ipsum tanquam ex Med. et Can. posuit Camus, vulgatum προσέχεται memorans. Error videtur operarum intercessisse. Deinceps Rhen. τήκίλη — ἄκρον. Versio Thomae ἄκρων expressit. Ceterum larvam phryganeae in aquis habitantem intelligunt *Reaumure Histoire des Insectes Tom. III. Part. I. Mém. 5. et De Geer II, 1. p. 370. vers. Goezianae*, qui nomen ξυλοφθόρον illi tamen non conuenire recte monent. Praeterea habitationis aqua-

ticae Philosophus non meminit. Igitur inter terrestres laruae est quaerenda, quales sunt, quae e frustis ligni et corticis pruni, quercus et salicis sibi vaginam parant, mox in tineas mutandae. Huc pertinet imprimis et cum philosophi descriptione plane conuenit larua tineae descriptae et pictae a Frischio nostrate, quam secundo loco Aldrouandus iam olim descripserat, postea etiam Gallus Reaumure, postremus denique Italus Caietanus Montius in Comment. Bonon. Tom. V. Part. I. p. 333. seqq. Nomen *ξυλοφόρον* ipse etiam praefero vt aptius naturae animalis, quam *ξυλοθόρον*, nisi forte hoc ex vulgi errore vel fabula ortum dixeris.

ἀραχνιώδει] Hoc vulgato ἀραχνιώδες ex M. Can. versione Gazae et Thomae substituit Camus. Thomas *χιτώνι δὲ ἀραχνιώδει τὸ ἄλλο σῶμα* legit scriptum.

κάρφη] Thomas *clauī lignei* inepte vertit, et *προσέχουσαι βαδίζοντι tangere ambulāntem*. Statim *συμφύα* Med.

ἄχρειος] Edd. Leon. et Camot. ἀχρεῖος, vt infra libro 6. ἀχρεῖον τὸ ὄν τοῦτο καὶ ἄγονόν ἐστιν. Similis locus 9, 39. ἕως ἄχρειον ἂν ποιήσῃ. De accentu disputant Grammatici ad Il. 2, 269.

ὅ,τι δ' ἐξ] Ita pro ὃ δ' ἐξ cum Med. Rhen. Versio Thomae: *quid autem ex ipsis fit*. Sed male iidem *αὐτῶν*, et Medic. *περῶν τῶν ζώων*. Plinius 11. c. 35. *Est tinearum genus tunicas suas trahentium quo cochleae modo; sed harum pedes cernuntur: spoliatae exspirant: si adcreuere, faciunt chrysallidem. Ficarios culices caprificus generat.*

3. Οἱ δ' ἐρινεοὶ] Ita vulgatum οἱ δὲ ῥῖνες ex Canis. et Med. correxit Camus, consentiente versione Gazae et Thomae, vbi est: *erinei autem in agrestibus ficulneis*. Ita fieri voluerat etiam Casaubonus; contra Bochartus Hieroz. 4, c. 17. οἱ δ' ἄρῳρες οἱ — ἐρινοῖς. Codex Rhen. pro ἐρινοῖς habet ἐρινεοῖς. Mihi fructus caprifici ἐρινὰ vbique scribendi videntur, caprifici ipsae ἐρινοί. Quare scripsi ἐν τοῖς ἐρινεοῖς. Prius οἱ δ' ἐρινεοὶ mutare non sum ausus in τὰ δ' ἐρινὰ, quanquam hanc scripturam veram existimem.

ψῆνας] Ita pro ψῆρας ex Med. Can. Rhen. correxit Camus, quod fieri voluerunt iam dudum viri docti, qui vitium viderant. τὰς καλουμένας Vat. vocatas *indicia* versio Thomae, qui quid scriptum legerit, difficile est indicare.

τοῦτο πρῶτον] Rhen. τοῦτο omisit: ex eodem vulgatum ἐμπεριόραγέντος correxi. Versio Thomae: *fit autem prius vermiculus, deinde circum.* Deinde idem ἐκπέταται dat: voluit ἐκπέταται.

ἐγκαταλιπὼν ὁ ψῆν] Vulgatum ἐγκαταλείπον ὄψιν ex coniecturis Scaligeri, Sylburgii et Casauboni correxit Camus. Debat tamen ex Med. ἐγκαταλιπὼν recipere. Versio Thomae: *euolat hoc et visus non assequitur.* Postea ἐρινεά — διὰ στόματος — ἐρινεά — τε τὰ ἐρινεά — συκίας Rhen. ἐρινεά etiam vbique M. et Canis. Equidem tribus his in locis ἐρινεά substitui. De vocabuli notione dicetur accuratius ad Theophrasti c. pl. 5. c. 1. διαστομῶν ex R. et A. recepit Camus vertens: *et par l'ouverture qu'il y fait l'empêche de tomber.* Versio Thomae: *in ficuum agrestes et per ora facit.* Eadem verba προσάπτουσι — γεωργοὶ vertit: *adiungunt ad ficum agricolae, reliquis omissis.* Plinius 15. c. 19. *culices parit caprificus: hi fraudati alimento in matre — ad cognatam volant, morsuque ficorum crebro hoc est auidiore pastu aperientes ora earum atque penetrantes intus solem primo secum inducunt cerealesque auras immittunt foribus adaperitis.*

CAPVT XXVII. (vulgo XXXIII.)

δὲ οὐ πάντα] Med. Canis. κατὰ pro πάντα habent, et πάντα omissum a Thoma et Gaza annotauit Camus. δὲ καὶ οὐ κατὰ τὴν αὐτὴν habet Rhen. Postea ἐγγόνων Camot. pro ἐκγόνων dedit.

ἐπίχοτον] Rhen. ἐπικροτῶν. Versio Thomae: *et desuper facit cumulum.* Deinceps ἐπωάζει ἄνω Rhen.

ἐμὺς] Ita pro μῦς Reg. et Rhen. ἐμῖς Med. et versio Thomae. De Part. 3, 9. dicitur ἀμμῦς, sed ibi versio

Thomae *emys* verum habet. Hesychius ἐμύδα testudinem caudatam in paludibus et fontibus degentem interpretatur: Plinius 32, 4. *quae in dulci aqua vivunt, has quidam e Graecis emydus appellant.* πιθώδη Thomas vertit *aptam*, quasi ἐπιτήδειον scriptum secutus esset.

ἐντεκοῦσα] Hoc pro ἐπτεκοῦσα ex Med. Canis. dedit Camus. Sequens ἐλάττους ἢ Camotiana et Med. cum Canis. Rhen. et versione Thomae habent, reliqui libri omittunt, quos sequitur Camus.

ἀπάγει τοὺς νεοττοὺς] Ita Rhen. Vulgo ἀπάγει εὐθύς τοὺς νεοττοὺς ordine mutato. Versio Thomae ἐκλέπει reddit: *aperiuntur cito.*

ὡὰ ὁμοία] Ex Med. Can. Rhen. versione Thomae et Gazae ὡὰ inseruit Camus. Deinceps τοῖς ἡμετέροις Med.

πολυ πλῆθος — εἰς ἑκατὸν] Ita Rhen. Vulgo πλῆθος πολὺ omisso εἰς. *ad centum* versio Thomae.

2. αἰ σαῦραι] Ita Med. Rhen. pro καὶ σαῦροι. Sequens διετίξει vertit Thomas: *non enim per annum vivit lacerta.*

ἑξάμηνος εἶναι βίος ὁ σαύρας] Ita Rhen. Minus integre Med. ἑκμηνος εἶναι βίος σαύρας. Versio Thomae: *sex mensium esse vita lacertae.*

πολλά, τὰ πλεῖστα] Haec verba ex Med. Rhen. versione Thomae et Gazae adiecit Camus. Ex Rhen. deinceps καὶ ante βιοῖ inserui.

μέγιστον ζῶον] Ita pro ζώων Edd. omnes praeter Laemar. Post verba καὶ ὁ νεοττός Rhen. male δὲ insertum habet. Contra rectius τούτου ex Medic. Canis. et versione Thomae inseruit Camus. In V. et R. est καὶ νεοττοῦ τοῦ κατὰ λόγον.

CAP V T XXVIII. (vulgo XXXIV.)

ὠτοκῆσας] Male Rhen. ζωτοκῆσας. Deinde vulgatum ἄνωθεν περιγίνεται ex Med. Can. Rhen. correxi. *desuper circa fit* versio Thomae.

δὲ μικρὰ ἐχίδια] Rhen. δὲ καὶ μικρά. Ambr. μακρά. Med. Rhen. ἐχίδνια. *parva viperina* versio Thomae.

τὰ ἔσω] Ita vulgatum ἔσωθεν sine articulo ex Rhen. correxi. *interioribus deuoratis* versio Thomae. Idem deinceps ἐξέρχονται.

οἱ δ' ἄλλοι ὄφεις] Solus Reg. αἱ δ' ἄλλαι ὄφεις habet. Sequens ὑποερίδες vertit Thomas: *mulierum gutturosa*.

ὅταν δὲ τέκη] Intellige ἡ θήλεια. Deinceps ἐτέρω ἔτει Medic. *altero anno* versio Thomae.

ADNOTATIONES

AD LIBRI VI. CAPVT I.

²**Ἐ**τι δὲ καὶ τῶν τετραπόδων ζώων] Verba καὶ et ζώων ex Vatic. inseruit Camus. Deinceps vulgatum δύο μηνῶν ex Med. correxi et Canis. Postea Ἀδριαναὶ Canis. In Reg. erat a prima manu Ἀδριανικαί. Harduinus ad Plinii 10. s. 67. malebat Ἀδριαναὶ vel Ἀδριατικά. Noster de Generat. 3. 1. ὀχευτικά δὲ καὶ πολυτόκα καὶ τὰ μικρὰ τῶν ὀρνέων ἐστὶ, καθάπερ ἐνίοτε καὶ τῶν φυτῶν. — διὸ καὶ τῶν ἀλεκτορίδων αἱ Ἀδριανικαὶ πολυτοκώταται εἰσι. καὶ αἱ ἀγενεῖς τῶν γενναίων πολυτοκώτεραι. ὑγρότερα γὰρ τὰ σώματα τῶνδε καὶ ὀγκωδέστερα, τῶν δ' ἰσχνότερα καὶ ξηρότερα. vbi nihil variat versio Thomae. Chrysippus Athenaei 7. p. 285. οἱ μὲν ἐνταῦθα (ἐν Ἀθήναις) τοὺς Ἀδριατικούς ὀρνίθας τρέφειν σπεύδουσιν ἀχρειότερους ὄντας, οτι τῶν παρ' ἡμῶν πολὺ ἐλάττους εἰσίν. ἐκεῖνοι δὲ τούναντία μεταπέμπονται τοὺς ἐνθάδε. Plinius 10. s. 74. Quaedam omni tempore coeunt et pariunt, vt gallinae, praeterquam duobus mensibus hiemis brumalibus. Ex iis iuuencae plura quam veteres, sed minora, in eodem setu prima ac nouissima. Est autem tanta fecunditas, vt aliquae et sexagena pariant, aliquae quotidie, aliquae bis die, aliquae in tantum, vt effetae moriantur. Adrianis laus maxima. Columbae decies anno pariunt, quaedam et undecies: in Aegypto vero etiam brumali mense. Stephanus Byzantinus in Ἀδρία. — καὶ τὰς ἀλεκτορίδας δις τίθειν τῆς ἡμέρας, τῶ δὲ μεγέθει

πάντων εἶναι μικροτέρας τῶν ὀρνίθων. Vnde colligere possis, quosdam olim in hoc loco scriptum legisse δις ἀν' ἐκάστην ἡμέραν, inprimis cum sequatur τίκτουσι δὲ καὶ οἰκογενεῖς εἶναι δις τῆς ἡμέρας. Verum ita dixisset Philosophus non ἀν' ἐκάστην ἡμέραν, sed δις τῆς ἡμέρας.

2. καὶ φάττα] Versio Thomae *fatga* et *ynas* habet. Vat. *οἴασκαι*. Reg. *οἰνάς* omisit. Sequens *διτοκοῖσι* male Gaza vertit *bina pariunt*. Postea vulgatum ἀλλ' οὐκ ὡς περιστεροῖ ex Med. Canis. correxit Camus, consentiente versione Thomae et Gazae. Reg. οὐκ omisit. Vatic. καὶ δεκάκις μὲν habet. Denique vulgatum αἰ μὲν τῷ — αἰ δὲ τῷ πολλὰ ex Med. correxi. Plinius 10. s. 74. *Hirundines et merulae et palumbi et turtures bis anno pariunt: ceterae aves fere semel*. Supra noster 5, 12. *χελιδῶν δὲ δις τίκτει καὶ ὁ κότυφος — ὅσα δὲ ἡμερὰ ἢ ἡμεροῦσθαι δύναται, ταῦτα δὲ πλεονάκις, οἷον αἰ περιστεροῖ κατὰ πᾶν τὸ θέρους καὶ τὸ τῶν ἀλεκτορίδων γένος*. vbi sequitur deinceps descriptio generis columbacei: *τῶν δὲ περιστροειδῶν τυγχάνει πλείω ὄντα τὰ γένη*. quo ipso comprehenditur *πελειᾶς καὶ περιστεροῖ* — *τιθασὸν δὲ γίγνεται μᾶλλον ἢ περιστεροῖ*. Scali-ger locum nostrum vertit: *Turrilia autem et palumbes et turtur et rupilia non sicut columbae decies, sed bis tantum pariunt*. Annotavit simul in Codice suo scriptum reperisse *ἀριστεροῖ δὲ καὶ φάττα*. Ne Philosophus ipse sibi in tam breui loco contradicat, dicendum puto, vbi singulari numero *περιστεροῖ* nominatur, siluestrem, contra, vbi plurali, *αἰ* et domesticam *περιστεροῖν* intelligi voluisse.

ἔξω κευχρίδος] De nomine dicetur ad 8; 3. Plinius 10. s. 73. *Pennatorum autem infecunda sunt, quae aluncos habent unguis: cenchris sola ex his supra quaterna edit oua. Tribuit hoc auium generi natura, ut secundiores essent fugaces earum, quam fortes*. Deinceps *ἐν νεοττείαις οὐδαμῶς, οἷον οἷ τε* Med. Antea erat *οὐκ ἐν ν. οἷον αἷ τε*. Postea vulgato *ἐπηλυγαζόμενα*, quod Casauboniana prima

induxit, antiquarum Edd. scripturam *ἐπιλυγ.* substituit Camus. *ἐπιλαζόμενα ὕλης R. A. ἐν τῇ ἐπηλυγαζομένη ὕλη* Med. Versio Thomae *in arata materia.*

κόρυδος] Junt. Camot. Sylburg. Vatic. habent *κόρυδες*, Bas. *κόριδες*, Med. *κόρυδος*, quod Casauboniana prima restituit, *coridus* versio Thomae. Cf. dicta ad 9, 25.

τέτριξ] Versio Thomae *koridus et tethrix* habet. Semel h. l. auem nominavit Philosophus, quam otidis speciem, *Cannepetiere* Gallis appellatam, interpretatus est Belonius Observ. 1, 9.

3. *μέροπα*] Med. Venetus *καλοῦσιν εἶροπα. quem Biotii vocant iropodem, alias iropem*, versio Thomae: in Lipsiensi libro *ypopem* legi scriptum: *et aues quae dicuntur graece Boarcia, ouant in foraminibus terrae Scoti: quam Obarcham Graeci vocant* Alberti. Infra 9, 13. *μέροψ* dicitur parere ὑπὸ τὴν ὀπώραν. Ibi Codices nihil variant. Sed bene factum, quod h. l. duo optimi *εἶροπα* dederunt. Hesychius: *ἀέροπες, ὄρνεά τινα.* Scholia Aristophanis ad *Αὔες* versu 1354. nominant *ἀέροπας*, Suidas vero in verbo *ἀντιπελαργεῖν* vocat *ἀερόποδας* aues meropes, vterque Aristotelis auctoritatem praefatus, ex quo fabulam de amore eius in parentes referunt. Similiter Apostolius Adag. Centur. 3, 39. Accedit auctoritas Boei apud Antoninum Liber. c. 18. qui Eumeli Thebani filium mutatum narrat in auem *ἠέροπον*, quae etiam nunc sub terra pariat, et semper volatum meditetur. Ex qua narratione clarissime apparet, auem, a Graecis reliquis *μέροπα* appellatam, Boeotis *ἀέροπα* vel *ἀέροπον*, poetice *ἠέροπον*, audiisse. Igitur non dubitani in Philosophi hoc loco vulgatum *μέροπα* mutare in *ἀέροπα*.

κίχλαι] Versio Thomae *manicis*, Cami Index nominum *manix* posuit. Plinius 10. s. 74. *Turdi in cacuminibus arborum luto nidificantes paene contextim in secessu generant.* De turdi nido Zinanni p. 38. ita: *Intorno al suo nido si verifica più al monte che al piano cio che viene scritto, cioè ch' egli lo formi anche più artificiosamente*

delle rondini componendolo di creta, attaccandolo ai rami dei più alti alberi — conciossiachè questo accade, come dissi, ne' monti, formandolo sopra il Carpine ovvero Cerro, e fabricandolo di radichette di alberi tessute con terra, mosco o fieno secco. Al piano ciò succede rare volte, ma per lo più lo compone in alberi folti — e lo tesse al di fuori di radichette mischiate con terra e al di dentro con sottili e tenere erbette secche. Scopoli p.161. narrat, turdum merulam Linnaei nidum ex luto fingere in fruticetis, humi vero ex luto fingere turdum album germanice vocatum, Zorn Petinotheol. Tom. I. p. 317. et 330. Turdum musicum nidum intus ligno putrido comminuto et glutine aliquo admisto obductum struere tradit Naumanu Histor. Avium Anhaltinarum Fascic. IV. Vide etiam dicenda ad Libri 9. Cap. 18. sect. 2.

νεοττεῖαν] Med. hic et pluribus in locis νεοττίαν habet. Sequens ὄρμαθὸν νεοττειῶν vulgato ὄρμαθὸν, νεοττεῖαν Casauboniana prima substituit ex versione Gazae, firmante Mediceo (vbi νεοττειῶν est) et versione Thomae, vbi est sicut concatenatio nidorum.

ἔποψ — νεοττεῖαν] Junt. Camot. νεοττίαν. Deinceps καθ' ἑαυτῶν Basil. καθ' ἑαυτοῦς malebat Syburg, qui ceterarum Edd. καθ' ἑαυτὸν dederat. Ex Ambr. καθ' ἑαυτὰ dedit Camus, quod praeferebat etiam Scaliger. unus in suo genere vertit Gaza. In eo genere avium, quae nido utuntur, sola vrpupa nullum sibi aedificat Scaliger.

ὁ δὲ κόκκυξ] Albertus: Cynus autem albus, qui et olor vocatur, nidificat in domibus, quando est domesticus, et in lapidibus iuxta aquas. Etiam Scoti versio habet cynus albescens. Quae sunt pariter inepta et falsa, quam quae de cuculo vulgata refert scriptura. Quare iam olim Conr. Gesner Hist. Avium p. 350. κόκκυφος scribi maluit. Cf. dicta infra ad 6, 7. Scripturam tamen vulgatam defendere conatus est Camus in Notitiis, ita vt cum ciue suo Lacepede affirmaret, cuculum, cum nidum alienum non

repererit, in quo pariat, etiam in cauis murorum et parietum (*dans des trous de muraille*) deponere oua. Quod neutri credet quisquam affirmanti. Sed ecce versio Thomae *kirhus* habet scriptum, in quo vocabulo haud scio an lateat latina *cirrhis*. Potest etiam *kircus* vel *kirkus* significari.

τέτροιξ — ούραγα] Albertus nominat *Radoryz* et *Cacaliz*. Videtur tetrrix haec diuersa esse a superiore, ideoque Philosophus videtur nomen Atticum addidisse, quo melius diuersitatem significaret. Apparet etiam ex nidificatione, quam superior facit ἐν τῇ γῆ more alaudae. Contra haec minime ἐπὶ τῆς γῆς, velut Thomas vertit *in terra*, sed in humilibus fruticibus. Scaliger primum de calandra coniecerat, sed ipse postea retractauit eam opinionem; monuit etiam quosdam τέτρακας σπερμολόγους Epicharmi apud Athenaeum comparasse, item tetracem geminum Alexandri Myndii apud Athenaeum, sed definire aliquid ausus non est. Philosophus distinguit duas tetrices, vt recte vidit et monuit Conr. Gesner p. 624. Male vtramque confudit Camus secutus Buffonum, qui vrogallum (*coq de bruyere*) interpretatur.

ἐπὶ τῆς γῆς] Versio Thomae *in terra* reddit, igitur scriptum legit is ἐν τῇ γῆ. Deinceps vulgatum ἐν τοῖς δένδροισιν ἀλλ' ἐν τοῖς ex Med. correxi. Camus ex Regio ἐπὶ τοῖς δένδροις ἀλλ' ἐπὶ dedit. Χαμαιζήλοις Thomas *demissis* vertit.

CAPVT II.

δίχροα] Plinius 10. s. 74. *Intus autem omne ouum volucrum bicolor. Aquaticis lutei plus quam albi, idque ipsum magis luridum quam ceteris. — Auium oua ex calore fragilia. — Exeunt a rotundissima sui parte, dum pariuntur, molli putamine, sed protinus durescente, quibuscunque emergunt portionibus.*

ξηροβιωτικῶν] Reg. ξηραβιωτικῶν. Vat. τὰ τῶν ἐγξηροβιωτικῶν πολλὰ, πλείον γὰρ. Med. Canis. ξηροβατικῶν. Versio Thomae: *differunt ad ea morantium in sicco. mul-*

tiplex quidem habet quod aquatilium secundum rationem rubeum. Scoti: *diuisantur ab ouis manentium in sicco, quoniam citrinum est in istis magis quantum duplum ad citrinum auium quae sunt prope ripas.* Alberti: *In quantitate autem vitellorum est diuersitas in ouis auium, quoniam citrinum in ouis auium aquaticarum, sicut in ouis anatum et anserum et huiusmodi fere duplum est ad citrinum quod est in ouis auium terrestrium non in aqua sed in ripa habitantium, ita quod comparatio fiat inter oua eiusdem quantitatis.* Scilicet vulgabatür ante Sylburgianam *ξηροβωτικῶν πολλά· πλείον γάρ.* Ex Basil. Sylburg *πολλῷ πλείον γάρ* scripsit, sed nostrum recepit ex Med. Canis. Camus. Gaza etiam vertit *a terrestribus, quod multo plus lutei quam albi ex proportione contineant.* Thomas tamen *πολλαπλάσιον μὲν ἔχει* scriptum vertit. Quod attinet *ξηροβωτικῶν* librorum optimorum, potest id defendi loco et auctoritate Platonis in Politico s. 8. vbi τῷ ἐνυδρῷ opponitur τὸ ξηροβωτικόν, Athenaeus vero 3. p. 99. ex isto loco etiam *ὕδροβωτικόν* posuit. Denique obseruationem repetit de Generat. 3, 1. τοῖς δ' ἦττον θερμοῖς καὶ ὑγροτέροις τὸ ὠχρὸν πλείον καὶ ὑγρότερον, ὅπερ συμβαίνει ἐπὶ τῶν λιμναίων ὄρνέων. — ὥστε καὶ τὰ ὠὰ τῶν τοιούτων πολλὴν ἔχει τὴν καλουμένην λέκιθον καὶ ἦττον ὠχρὰν, διὰ τὸ ἦττον ἀποκεκρίσθαι τὸ λευκόν. Contra oua aquaticarum auium plus albuminis habere affirmat Marsigli Danubii Part. V. p. 124. Cf. dicta ad Friderici II. Artem venandi p. 148.

2. καὶ πέριδος] Haec omisit Med. Albertus autem perdices, columbas et gallinas nominauit. Sequens *ὠχρὰ rubea* vertit Thomas; et de colore palustrium consentit *Anderson Reise* p. 849. Versio Alberti: *quaedam sunt viridia declinantia ad citrinitatem, sicut oua auium palustrium, sicut anatum et huiusmodi auium:* quasi *χλωρὰ* scriptum legisset, Postea *μελεαπίδων* Vat. *μελεαρίδων* Reg. a prima manu habet.

ὄσπερ μίλτος] Thomae versio *sinopsis*, Gazae *minium* habet. Quod deinceps legitur ἔχει δὲ τὸ ὄν διαφορᾶν, Gaza vertit: *Quin et ipsum ouum in se suum habet discrimen*: quasi legisset scriptum ἐν ἑαυτῷ vel καθ' ἑαυτό. Albertus: *amplius autem oua diuersantur in figura*. Scaliger: *differunt inter se oui partes*: quem sequitur Camus. Deesse aliquid videtur in Graeco. Sequentem locum de ouis longis et rotundis aliter vertit Scotus et cum eo Vincentius 17. c. 149. *oua vero longa acuti capitis producant mares, rotunda vero et habentia in loco acuminis rotundum, producant feminas*. Columella etiam 8, 5. *cum deinde quis voluerit quam plurimos mares excludi, longissima quaeque et acutissima oua subiiciat, et rursus cum feminas, quam rotundissima*. Plinius 10. s. 74. *Quae oblonga sunt oua, gratioris saporis putat Horatius Flaccus*. (2. Sermon. 4.) *Feminam edunt, quae rotundiora gignuntur, reliqua marem*. Horatius l. c. versu 13. addit: *namque marem cohibent callosa vitellum*. Cum his facit etiam Antigonus Carystius c. 103. qui ex h. l. excerpit: τῶν ὄων τὰ μακρὰ ἄρσενά εἶναι, τὰ δὲ δεύτερα θήλεα. vbi scriptura vitiosa ζῶων deceptit postremum Editorem. Dixi de re ad Columellam p. 435. et ad Varronem 3, 9, 12. p. 539. Audi nunc Albertum: *Dicit autem Aristoteles, quod oua longa acuti capitis producant mares auium, rotunda autem et habentia in loco acuti anguli rotunditatem producant feminas: et hoc est falsum omnino et vitium fuit ex scriptura peruersa: et non ex dictis Philosophi: propter quod dicit Auicenna, quod ex rotundis et breuibus ouis producantur mares et galli, ex longis autem et acutis ouis producantur gallinae, et hoc concordat cum experientia, quam nos in ouis experti sumus, et cum ratione etc.* Dubitari potest, vnde Albertus notitiam habuerit scripturae vulgatae peruersae, si is ex sola Scoti vel Auicennae versione cognitam habuit Philosophi doctrinam. Quicquid sit de ea re, equi-

dem auctoritate Antigoni confisus vulgatam scripturam correxi, et vocabula ἄρρενα et θήλεα transposui.

3. ἐκπέττεται] Med. ἐκλέπεται, *aperiuntur* versio Thomae. Sequens ἀλλὰ omisit idem Med. Postea vulgatum εἰς τὴν γῆν ἐν τῇ κόπρῳ correxi ex Med. et Vatic. sed Med. et Canis. soli verba εἰς τὴν γῆν omittunt, male τὸν κόπρον praeferentes. Versio Thomae: *sepelientibus in fimum*. Antigonus c. 104. καὶ ἐν Αἰγύπτῳ κατορύττοντας εἰς κόπρον νεοτιοῦς ποιεῖν. Vnde etiam h. l. articulum ante κόπρον sublatum malim. Albertus: *Aegyptii enim complent ova sua ponendo sub fimo ad solem*. Plinius 10. s. 75. *Quaedam et citra incubitum sponte naturae gignunt, ut in Aegypti finetis. Scitum de quodam reperitur Syracusis tam diu potare solitum, donec cooperta terra fetum ederent ova*. Rationem Aegyptiorum memoravit etiam Diodorus 1, 74. p. 85. ed. Wessel. copiose explicavit Democritus aliquis in Geoponicis 14, 8. vbi comparabis annotationem Niclasii p. 996. Hadriani Epistola inserta Vopisci Saturnino p. 245. *nihil his opto, nisi ut suis pullis alantur, quos quemadmodum fecundent, pudet dicere.*

ὑπὸ τὴν ψίαθον] *sub storia in terra positis* versio Gazae. Albertus: *quidam bibulus posuit ova sub culcitra calida et dixit se posse continuare potum usque ad exitum ouorum. et hoc probant experimenta, quoniam gallinis volentibus incubare ova sua, ova ponuntur in vasis calidis et supponitur stupa calida, et lento calore fouente et non adurente extrahuntur pulli; et praecipue calore vitali alicuius animalis, sicut si in sinu hominis teneantur, aut si forte sub fimo calido ponantur aut sub cineribus lente calefactis aut aliquo huiusmodi*. Verba ἕως ἐκλεπεῖη Thomas vertit *donec exciperentur*. Antigonus c. 105. ἐν Συρακούσαις φιλοπότην τινὰ εἰς τὴν γῆν κατορύξαι καὶ ἐπιτιθέντα τὴν ψίαθον ἕως τούτου πίνειν συνεχῶς, ἕως ἐκγλυφῆναι τὰ ὄα· ἤδη δὲ κείμενα ἐν ἀγγείοις ἀλεινοῖς ἐκπεφθῆναι

καὶ προελθεῖν. vbi vulgabatur γλυφῆναι — λαγίνοις ἐκ-
 τριφθῆναι καὶ προσελθεῖν. Sed a manu secunda in Codice
 scriptum extare προελθεῖν testatur Bast in Epistola Critica
 Parisiis 1805. edita.

ἐξεπέμφθη] Vulgatum ἐξεπέμφθη, quod Gaza videtur
 vertisse *sponte oua pullos promsere*, ex Med. Reg. correxit
 Camus, admonente Sylburgio. *maturata sunt* versio Tho-
 mae. Sequens *αὐτόματα* vulgato *αὐτομάτως* ex Med. Canis.
 et versione Thomae substitui.

4. λαμβάνει] Recte Gaza *concipit ouum*. Sequentia τὸ
 ὠὸν cum Med. Reg. et versione Thomae omisit Camus. De
 Generat. 3, 1. Ἡ δὲ γονὴ συνέστηκε μόνον. καὶ διὰ τοῦτο
 τὸ μὲν πρῶτον φαίνεται λευκὸν καὶ μικρὸν τὸ κύημα ἐν
 τοῖς ὄρσι, προῖον δ' ὠχρὸν ἅπαν, συμμιγνυμένον αἰεὶ
 πλείονος αἱματώδους· τέλος δ' ἀποκρινομένου τοῦ θερμοῦ
 κυκλω περιῖσταται τὸ λευκὸν, ὥσπερ ὑγροῦ ζέοντος ὁμοίως
 πάντη. vbi Gaza scripturam Basil. *συνέστησε* reddidit *se-*
men autem maris constituit tantum cum Thoma. *ἀδρότε-*
ρον Thomae *maturius*. Postea Gaza non pauca omisit ita
 vertens: *vbi perfectum est, absoluitur atque exit, puta-*
mine, dum paritur, molli, sed protinus durescente, quibus-
cunque emergit portionibus, nisi vitio vulvae defecerit.
 In graecis solus Med. variat pauca: habet enim καὶ ἐξέρχε-
 ται πεπηγὸς οὕτως τῷ καιρῷ ἐκ — μεταβάλλον ἐπὶ τὸ σκλη-
 ρόν. Etiam versio Thomae scripturam *μεταβάλλον* reddi-
 dit, et recte ἐξέρχεται οὕτω continuat, cum vulgò post ἐξ-
 έρχεται interpungeretur. Nominatiuus μεταβάλλον prae-
 sentis omnino recipiendus fuit, cum vulgatus genitiuus
 aoristi μεταβαλόντος plane ferri non possit. Sed ipsa tota
 sententia haec, οὕτω τῷ καιρῷ — σκληρὸν ὥστε, non solum
 male cohaeret cum reliqua oratione et narratione, sed con-
 traria etiam est verbis subiectis, ἐξερχόμενον εὐθέως πῆ-
 γνυται. Nam quod εὐθέως πῆγνυται ἐξερχόμενον ouum,
 id vere non potest dici τῷ καιρῷ μεταβάλλον ἐκ τοῦ —
 ἐπὶ τὸ σκληρὸν vel, vt vulgò erat, εἰς τὸ σκληρὸν. Nec est

dictio Aristotelea; sed philosophus dicere solet ἐκ τοῦ μαλακοῦ γίγνεται σκληρόν. Verbum εἶναι abundat insolito more. Alberti versio membrum hoc non reddidit magis quam Gazae. Ibi enim est: *et cum sic completum fuerit ouum, exhibit ab aue, et in descensu ouum quum exit a gallina induratur quasi per congelationem. Signum autem eius quod diximus est, quod quando finditur gallina, inveniuntur oua sub mirath: et sunt multa simul diuersae quantitatis, fundata interius supra spondile gallinarum, et sunt tota oua, licet sint diuersae quantitatis, citrini coloris.* Is praeterea ante haec posuit: *et album in circuitu, ut ex ipso fiat substantia membrorum radicalium: et tunc membrana circumducitur fortis, et circa illam testa dura.* Videtur igitur Scotus graeca pleniora legisse, vbi vulgo mentio membranae circumdatae et materiae testaceae deest. Contra sequentia ita fere scripta reddidit: ὅταν δὲ τελειωθῇ οὕτω ἀπολυεταὶ καὶ κατέρχεται, quibus si subiicias τῷ καιρῷ — μεταβάλλον ἐπὶ τὸ σκληρόν, possunt utcumque ferri: certe melius coeunt cum sequentibus, ὥστε ἐξέρχεται. Scaliger vitium vulgatae incrustauit celatum hac versione: *Cum vero perfectum fuerit, absoluitur atque exit: quo tempore e molli mutatur in durum;* quasi τούτῳ τῷ καιρῷ scriptum legisset. Scaligerum imitatus est Camus. Comparemus nunc locum de Generat. 3, 1. vbi est: γίνεται γὰρ τὸ περίξ ὄστρακον τελειωθέντος — λανθάνει δὲ, ὅτι τὸ γιγνόμενον ὄστρακον τὸ πρῶτον μαλακὸς ὑμῆν ἐστὶ, τελειωθέντος δὲ γίνεται σκληρόν καὶ κραῦρον οὕτω συμμετρως, ὥστε ἐξέρχεται μὲν ἔτι μαλακὸν (πόνον γὰρ ἂν παρεῖχε τικτόμενον) ἐξελθὼν δ' εὐθὺς πηγνυταὶ ψυχθέν. vnde suspicor, verba καὶ ἐξέρχεται οὕτω συμμετρως τῷ καιρῷ ἐκ — μεταβάλλον — σκληρόν, ὥστε etc. ita vt posui scribenda esse. Denique ἂν μὴ ἐξίη νενοσηκὸς habet Med. In ipso vtero, non extra, indurescere ouum contra affirmat Harvey 37. et 42.

ἐφάνη] Vulgabatur ἐφάνη δὲ ἤδη οἶον ἔν τινι καιρῷ γίγνεται

τὸ ὠόν· ἅπαντα γὰρ ὡχρὰ ὁμοίως ἐστίν, ὥσπερ etc. Vatic. habet ἤδη ὠόν — ἅπαντα ὡχρὸν ὁμοίως γὰρ. Ambr. post γίνεται omisit verba τὸ ὠόν. Med. Canis. et Reg. *απαν γὰρ ὡχρὸν*. Versio Thomae: *apparuit autem iam quale in quodam tempore fit ouum, totum enim alias (vel aliud) rubeum est, sicut posterius pullus: talia et in gallo diuiso*. Scoti: *et si quis studiderit gallinam, inueniet sub — ubi sunt oua in gallina totum citrini coloris*. Quam Camus secutus edidit locum ita scriptum: *ἐφάνη δὲ ἤδη, οἶον ἐν τινι καιρῷ γίνεται, τὸ ὠόν ἅπαντα ὡχρὸν ὁμοίως γὰρ ἐστίν ὥσπερ ὕστερον ὁ νεοττός*. Τοιαῦτα καὶ ἐν ἀλέκτορι διαιρουμένα. quae non melius vertit: *il n'est pas sans exemple, qu'on ait vu des oeufs pondus entièrement jaunes, comme ils le sont à une certaine époque dans le corps de l'oiseau: ils sont tels que le sera ensuite le petit*. Gazae versio habet: *Jam quale certo tempore est, tale aliquando prodiit luteum totum, qualis postea pullus est*. Scaliger: *Editum etiam aliquando fuit ouum tale, quale quodam tempore est: luteum scilicet, qualia et sunt omnia et est tandem pullus*. Equidem dedi, quod mihi non solum facilius sed etiam melius videbatur. νεοττός autem dicitur vitellus in ouo perfecto in medio appositus ad pulli nutrimentum, minime vero pullus ipse.

ἀλεκτρούονι] Vulgatum ἀλεκτροίδι ex Med. correxi. Gaza gallina discissa. Thomas gallo diuiso. Scotus cum Alberto gallinam nominat. Scaliger: *Hoc enim colore in dissecta gallina videntur sub praecincturae loco, ubi illae oua continent*. Hic totam loci sententiam peruertit, dum verba illa, οὔτερον αἰθρήλαι ἐχουσι τὰ ὠὰ, ita obscurauit vertendo, vt de gallo sermonem esse nemo possit suspicari. ἐν ἀλέκτορι edidit Camus et locum recte vertit. ἐν ἀλεκτροίδι αἰρουμένῳ V. R. A. nisi quod αἰρουμένον Vatic. habet.

5. ὠπται γὰρ] Sylburgio insolens merito visum pro ὠμμέναι εἰσίν. De Generat. 3, 1. est: *περὶ τῶν ὑπηνεμίων τινὲς εἰώθασιν λέγειν, ὡς οὐ γιγνομένων, ἀλλ' ὡς τῶν*

ὑπολειμμάτων ἐκ προτέρας ὀχείας ὄντων. Τοῦτο δ' ἐστὶ ψεῦδος. Ὡπται γὰρ ἱκανῶς καὶ ἐπὶ νεοτιδίων ἀλεκτορίδος καὶ χηνὸς γενόμενα ἄνευ ὀχείας. vbi versio Thomae ὑπολειμμένων reddidit. Considerandum igitur, an noster locus ex illo corrigendus sit, quod attinet ad insolitum verbi ὥπται vsum. Deinceps verba δὲ πλείω omittuntur in V. R. A. πλήθει δὲ πλείω non reddidit versio Scoti et Alberti. Noster de Gener. 3, 1. de his ouis: ἃ καλοῦσιν ὑπηνέμια καὶ ξερύρια τινες. — πλείω δὲ τὰ ὑπηνέμια γίνεσθαι τῶν γονῶν γινομένων, ἐλάττω δὲ τὸ μέγεθος — καὶ ἥττον ἡδέα. vbi Gaza pro γονῶν vertit γονίμων, quae quae foecunda sunt, Thomas vero ἀρόνον. Sed scribendum est τῶν γόνῳ γινομένων. Postea παχύνεται τῷ ὑγρῷ Med. qui praeterea χημηλώπεκος habet scriptum. De vulpansere dicetur ad 8, 3.

6. θᾶττον] V. Reg. ἔλαττον. Plinius 10. s. 75. *Celerius excluduntur calidis diebus: ideo aestate vndeicesimo educunt fetum, hieme XXV. Si incubitu tonuit, oua pereunt, et accipitris voce audita viliantur.*

κυνόσουρα καὶ οὔρια] Vulgatum οὔρια, quod reddidit Gaza, qui, κυνόσουρα *canicularia*, ex Med. Vatic. et versione Thomae correxi. Scoti versio *ara* habet, Alberti vocabulum id cum aliis omisit. De Generat. 3, 2. de luteo: διὰ τοῦτο θερμαινόμενον μᾶλλον, ἐὰν ἢ μὴ ἐξ ὑγροῦ περιττώματος, διουρεῖται, καὶ γίνεται οὔρια. vbi verbum διουρεῖται Gaza reddidit *saniescunt*, Thomas *euaporant*. Est igitur οὔριον ὠόν deriuatum ab ὄρος, ὄρρος, vnde etiam οὔρον, vrina; hinc ἐξουρίσαντα ὠὰ eadem dicuntur ab Alexandro Aphrodisiensi Problem. 2. Forma διουρεῖται forte mutanda est in διορρέεται vel διορροῦται. Plinius 10. s. 80. *Irrita oua, quae hypenemia diximus, aut mutua feminae inter se libidinis imaginatione concipiunt aut puluere: nec columbae tantum, sed et gallinae, perdices, pauones, anseres, chenalopeces. Sunt autem sterilia et minora ac minus iucundi saporis et magis hu-*

mida. Quidam et vento putant ea generari; qua de causa etiam zephyria appellantur. Haec autem vere tantum fiunt, incubatione derelicta, quae alii cynosura dixerunt. Postrema ut sana sint, vereor; cynosura enim et zephyria male confunduntur.

ὑπηνέμια γόνιμα] De Generat. 3, 1. γίνεται γὰρ τὰ ὑπηνέμια γόνιμα, ἐὰν ἐν τινι καιρῷ ὀχευθῆ ὑπὸ τοῦ ἀρρέενος. Cap. 2. καὶ διαφθείρεται δὲ τὰ ὡὰ καὶ γίνεται τὰ καλούμενα οὖρια μᾶλλον κατὰ τὴν θεομὴν ὥραν. εὐλόγως ὡσπερ γὰρ οἱ οἴνοι ἐν ταῖς ἀλέαις ὀξύνονται ἀνατρεπομένης τῆς ἰλύος, καὶ ἐν τοῖς ὡοῖς ἡ λέκιθος τοῦτο γὰρ ἐν ἀμφοτέροις τὸ γεῶδες· διὸ καὶ ἀναθολοῦται ὁ οἴνος μιγνυμένης τῆς ἰλύος καὶ τὰ διαφθειρόμενα ὡὰ τῆς λεκίδου. vbi pariter Gaza *utina* reddidit. Ibidem est: γίνεται γὰρ τὰ ὑπηνέμια γόνιμα, ἐὰν ἐν τινι καιρῷ ὀχευθῆ ὑπὸ τοῦ ἀρρέενος.

πρὸν μεταβαλεῖν] Med. Reg. μεταβάλλειν. Deinceps Med. εἰς τὸ περιλευκόν. Postea Ambr. γονορροημένα, margo γόνω ἡρημένα, ut est in Regio. Forte voluerunt γόνω κνούμενα dare.

7. Ἄν δ' ἤδη μεταβαλλόντων — μεταβάλλει] Vulgatum μετέβαλον — μεταβάλλονται correxi e versione Thomae et Med. Hic enim μεταβαλλόντων — μεταβάλλει habet, ille μεταβαλλόντων scriptum vertit. Intellige ὀχεύεται ἢ τὰ ὑπηνέμια ἔχουσα.

ὑπαρχόντων δέ] Versio Thomae δὲ omisit. De Generatione 3, 1. ὅλως δὲ ἐν τοῖς ὄρονισιν οὐδὲ τὰ γινόμενα διὰ τῆς ὀχέας ὡὰ θέλει ἐπιτοποκὸν λαμβάνειν αὐξῆσιν, ἐὰν μὴ ὀχεύεται ἢ ὄρονις συνεχῶς. Ceterum in verbis εἰς τὸ μέγεθος V. R. A. male εἰς omittunt.

ψυχούς] V. R. A. ψυχροῦ. Sequens εἰφομένου ἢ πυρομένου Gaza vertit: *magisque in aqua feruente quam ad ignem cogitur atque induratur. Rectius Scaliger: et elixando quam assando plus concrescit atque siccatur. De Generat. 3, 2. ἔχει γὰρ δὴ καὶ τὴν φύσιν ἐναντίαν τό τε*

ώχρὸν καὶ τὸ λευκόν· τὸ μὲν γὰρ ώχρὸν ἐν τοῖς πάγοις πηγνυται, θερμαινόμενον δὲ ὑγραίνεται· — πυρουμενον δὲ καὶ ὀπτώμενον οὐ γίνεται σκληρόν, διὰ τὸ εἶναι τὴν φύσιν γεῶδες οὕτως ὡσπερ κηρός.

8. ἀπ' ἀλλήλων] Vulgatum ὑπ' ἀλλήλων ex Mediceo correxit Camus, monente Scaligero et Casaubono. Vincula illa duo vel ligamenta tortilia vulgato etiamnum errore, quem obiter damnat Philosophus, Germani dicunt *Hahnentritt*, quasi initus galli signum. Chalazae istae duae non in linea recta versus duos apices oui, sed obliquae sunt annexae vitello, faciuntque, vt minor vitelli pars, cui punctum saliens seu cicatricula adest, semper in quocunq; situ supernatet. Cf. Monro in libro: *Medizinische Beobachtungen der Edinburg. Gesellschaft*. Voll. II. p. 266. In ouis morbidis, vbi vitellus deest, formam serpentum induere, aliumque situm habere docet obseruatio inserta libro *Mémoires de l'Académie des Sciences de Paris* anni 1710. p. 553.

συνερανίση] Vulgatum συγκεράση correxi ex Med. Ita enim noster de Gener. 3, 1. τὸ γὰρ λευκὸν φύσει μὲν ὑγρὸν, ἔχει δ' ἐν αὐτῷ τὴν θερμότητα τὴν ψυχικὴν· διὸ κύκλω ἀποκρίνεται, τὸ δ' ὡχρὸν καὶ γεῶδες ἐντός. καὶν πολλὰ συνερανίσας (*confringens* vertit Thomas) τις ὡὰ εἰς κύστιν ἢ τι τοιοῦτον ἔφη πυρὶ, μὴ θάττονα ποιοῦντι τὴν τοῦ θερμοῦ κίνησιν ἢ τὴν ἐν τοῖς ὠοῖς διάκρισιν, ὡσπερ ἐν ἐνὶ ὠῷ καὶ τῷ ἐκ πάντων τῶν ὠῶν συστήματι τὸ μὲν ὡχρὸν ἐν μέσῳ γίνεται, κύκλω δὲ τὸ λευκόν. Vbi versio Gazae *patinam*, Thomae *patellam* vertit κύστιν, vt hoc etiam in loco; pariter Thomas hic *confregerit* vertit, igitur *συνερανίση* scriptum legit.

μαλακῷ καὶ μὴ συντόνω] Gaza vertit *mollī et continente*. Videtur igitur καὶ *συνεχεῖ* scriptum legisse. Scaliger: *molliore remissioreque*. Ipse Philosophus optime altero in loco antea posito interpretatus est. Med. *μαλακῶς καὶ μὴ συνεχῶς τῷ πυρὶ*. Canis. *μαλακῶς καὶ μὴ συντόνω* τῷ πυρὶ.

συνέροχεται πᾶν, τὸ δὲ λευκὸν] Post πᾶν intersertum vulgo κύκλω cum Medic. et versione Thomae omisit Camus. Contra V. R. posteriore loco male id vocabulum omittunt. Deinceps περιτέταται Med. *circumstat* versio Thomae.

ἢ αἰ προεσβύτεραι] Male Reg. ἢ omisit. Plinius 10. s. 74. *Ex gallinis iuuencae plura quam veteres, sed minora, in eodem fetu prima ac nouissima.* Deinceps vulgatum ἐὰν μήπω ἐπώζουσιν ex Med. et versione Thomae correxit Camus. Gaza, et cum eo Scaliger, vertit: *aves nisi pariant, laborant morbo atque intereunt.* Noster de Generat. 3, 2. διόπερ καὶ μὴ ἐπώζουσαι αἰ θήλειαι, ὅταν τέκωσι, διατίθενται χεῖρον, ὥσπερ ἐνός τινος στερισκόμεναι τῶν συμφύτων.

9. κάρφος περιβάλλονται] Theophrastus de animalibus inuidiosis p. 475. διὰ τί ἡ ὄρνις, ὅταν τέκη, περιρῶπτει τὰ κάρφη; Albertus: *paleam accipit in ore et reponit quasi nidum proponens — et ideo gallinae sedentes in nido saepe rostro conuertunt paleas.* Plinius 10. c. 41. *gallinis villaribus et religio inest. inhorrescunt enim edito ouo excutiuntque sese et circumactae purificant festuca aliqua sese et lustrant oua.* Cf. annotata ad Oppiani Ixutica 1, 20. p. 428. Male Thomas ἀποσείονται vertit *extendunt se.*

ἐφέλκουσι] *caudam distendunt* pessime Gaza: paulo rectius Thomas *trahunt demissam caudam.* Male etiam Camus *releve son croupion.* Cloacam, qua iuncta coeunt columbae, vt reliquae aues, vt supra annotauit etiam Philosophus, retrahendam inflexa deorsum cauda adiuant.

κατακολυμβῶσιν] Varro R. R. 3, 10, 3. *anser es saliant in aqua, tum merguntur in flumen aut piscinam.* Auctor libri de rerum natura apud Vincentium 16, 50. de cygno: *post coitum frequenti caudae motu et rostri se aquis immergens purificat.*

κατὰ πνεῦμα στῆ τοῦ ἀρῶενος] Vulgatum *καταπνευσθῆ* ex Med. Canis. et versione Thomae correxi. *si enim steterit*

secundum ventum Thomas. Cf. supra ad 5, 5. Sequens ἐπίδηλον exquisitum Gaza, excellentem Thomas vertit.

ῶοῦ γένεσις] Vatic. ἡ δὲ τοῦ νεοττοῦ γένεσις — συμπεττομένου οὐκ ἐν ἴσοις. Ambr. verba ἡ τοῦ νεοττοῦ γένεσις omittit. Reg. ἡ δὲ τοῦ ῶοῦ γένεσις μετὰ τὴν ὀχείαν καὶ τοῦ νεοττοῦ ἐκ τοῦ ῶοῦ πάλιν συμπεττομένου οὐκ ἐν ἴσοις. Deinde vulgatum ὡὸν κατὰ τὴν ὀχείαν ex Codd. suis et versione Thomae et Gazae correxit Camus. Plinius 10. s. 74. *A coitu diebus decem oua maturescunt in utero.* Post τελειοῦται repetitum vulgo ὡὸν deleui cum versione Thomae. Postea ἐνωδίνοντος Med. Canis. ἤδη τὸ ὡὸν ἐν ὠδίνι ἐξιὸν vertit Thomas.

ἡ πτερόν] Med. addit ἡ τι ἕτερον. Plinius 10. s. 74. *Vexatae gallinae et columbae penna euulsa aliae simili iniuria diutius (in utero maturescunt).* Deinceps ineptum μελήσασα ex Edd. pr. et Med. reuocavit Camus. Verum dederat iam olim Sylburgiana, et Thomas vertit: *non parit, cum debuisset.*

10. ἡ οὐκ ἂν ὀχεύσειεν] Vulgato πρὶν ἂν ὀχεύσῃ hoc substituissem ex Med. Canis. et versione Thomae, vbi est: *aut non utique coibunt.* Etiam Vatic. Reg. οὐκ ἂν ὀχευσῇ habent. Sed verum monstravit Athenaeus 9. p. 394. ἴδιον δὲ λέγει τῆς περιστροφῆς τὸ κυνεῖν αὐτάς, ὅταν μέλλωσιν ἀναβαίνειν, ἢ οὐκ ἀνέχεσθαι τὰς θηλείας. ὁ δὲ πρεσβύτερος, φησὶ, καὶ προαναβαίνει μὴ κυσας· οἱ δὲ νεώτεροι αἰεὶ τοῦτο ποιήσαντες ὀχευοῦσιν. quae sic excerpit Aelianus V. H. 1, 15. μὴ πρότερον ἐπιβαίνειν τὸν ἀρρένα τῇ θηλείᾳ, πρὶν ἢ φιλήσῃ αὐτήν· μὴ γὰρ ἀνέχεσθαι τὰς θηλείας τὴν τῶν ἀρρένων ὀμιλίαν τοῦ φιλήματος ἔρημον. Cetera omisit. Igitur non dubitavi in Philosopho ponere ἡ οὐκ ἀνέχονται. Vulgata ineptam habet tautologiam; alterius Codicum scripturae sensum elegantius reddit lectio Athenaei. Sed alio modo etiam scripturam loci variatam olim fuisse, testem tibi excitabo satis antiquum, auctorem Ixentiorum cum Oppiano editorum 1. c. 21. vbi haec de virtutibus

traduntur: καὶ συνουσίας δὲ ἀρχὴν ποιεῖται τὸ φίλημα· καὶ πρεσβυτέρω μὲν οὐκ ἂν ἀνέχοιτο, πρὸ τῆς τῶν χειλέων συμβολῆς, μίξεως· αἱ δὲ νέαι πολλακις πρὸς τὴν συνουσίαν καὶ δίχα τῶν φίληματων ὁρμῶσιν. In Athenaeo vulgatum κύειν ex duobus Codd. in κυνεῖν mutavit nuperus Editor, quod idem valere ait quod κύειν. Sed praeter hunc ipsum locum alium Stephanus non attulit, nec equidem reperi, ubi praesenti tempore κύειν dicatur pro osculari. At κυνεον imperfecto iam Homerus vsurpavit, idque vinice verum puto; itaque vulgatum κυουσι mutavi.

τὸ πρῶτον] Recte Gaza: senior primum coitum osculo exorditur. Male sensum accepit Athenaeus. Plinius 10. s. 79. Columbae proprio ritu osculantur ante coitum. Sed ecce Camotiana, Med. Canis. εἰάν μὴ κύση τὸ πρῶτον. Versio Thomae: senior quidem si non primo, posterius tamen ascendit, etsi non osculatus fuerit. In Lipsiensi est: senior enim si non prius etc. Is plane eandem scripturam habuit, in qua tamen vitium latet. Nam si μέντοι verum est, sequens negatio tollenda est et scribendum ἀναβαίνει καὶ κύσας. Aut in priore membro scribendum εἰάν μὲν τὸ πρῶτον, ὕστερον μέντοι ἂν. καὶ μὴ κύσας. In dubia igitur Codicum optimorum scriptura vulgatam tenui, sententia eadem. Auctor Ixenticorum forte secutus fuit istam Codd. scripturam, cetera vero ita scripta reperit: ἢ οὐκ ἂν ἀνέχοιτο ἢ μὲν πρεσβυτέρω, εἰάν μὴ πρῶτον κύση — αἱ δὲ νεώτεραι καὶ τοῦτο μὴ ποιήσαντος ὀχεύονται. Pro κύσας male Camot. κυήσας dedit.

Τοῦτό τε ἴδιον — καὶ ἔτι] Vitiosa haec esse puto. Thomas reddidit scriptum τοῦτο δὲ ἴδιον — ὅτι αἱ θήλειαι. Equidem malim Ἐτι δὲ τοῦτο ἴδιον ποιοῦσιν αἱ θήλειαι· ἀλλήλας. vel Καὶ τοῦτο δὲ ἴδιον ποιοῦσιν, ὅτι αἱ θήλειαι. vel denique Τοῦτο μὲν οὐκ ἴδιον ποιοῦσιν· καὶ ἔτι αἱ θ. Sequens κύσασαι non legit Thomas, qui perosculantes vertit, sed διακύσασαι. Athenaeus: καὶ αἱ θήλειαι δ' ἀλλήλας ἀναβαίνουσιν, ὅταν ἀρχὴν μὴ παρῆ, κυσάμεναι· καὶ οὐ-

δὲν προῖέμεναι εἰς ἀλλήλας τίκτουσιν ὡὰ, ἐξ ὧν οὐ γίνεται νεοττός. quae repetit Aelianus V. H. 1, 15. sed omisit verbum *κυσάμεναι*, quod hac notione vix alibi reperies. Expressit enim Athenaeus graecum *διακύσασαι*, *interosculantes*, quod equidem ex Thoma vulgato *κύσασαι* substitui.

γόνῳ γιγνόμενα] Vatic. *γενόμενα*, Med. *γεννώμενα*. Deinceps vulgatum ὁ νεοττός οὐδὲ εἷς ex Med. Reg. correxit Camus. *νεοττός εἷς* Vat. Ambr. Accedit Athenaei auctoritas. Ceterum feminae non solum coitu sed titillatione etiam hypochondriorum eo perducī oestri, ut ova subventanea pariant, et ouulum ex ovario decidat relicto calice, qui in corpore humano corpus luteum vocatur, monet, et hinc in virginibus repertum a pluribus anatomicis corpus luteum similitudine auium defendere conatur Blumenbach in Physiologia comparata animalium calidi sanguinis ouiparorum et viuiparorum.

C A P V T III.

ὡοῦ τοῖς ὄρνισι συμβαίνει] Vulgo verbum *συμβαίνει* bis legitur, etiam post ὡοῦ interpositum, vbi cum Med. versione Thomae et V. R. omisit Camus. Deinceps vulgatum *ἐν πλείοσι* — *ἐλάττονα* ex Med. et versione Thomae correxi. Camus *ἐν ἐλάττοσιν* edidit. Vulgabatur etiam *ταῖς δὲ μείζοσιν* — *τοῖς δ' ἐλάττοσιν*. Camus bis posuit *ταῖς δὲ*, equidem cum Mediceo bis *τοῖς δὲ* posui. Vincentius 17. c. 148. *et in maioribus quidem hoc fit post multos dies, in minoribus post pauciores*. Verbum *ἐπισημαίνει* Thomas vertit *p̄c̄itit notatum*. In libro de Gener. 3, 1. vertit *supernotatur*. Plinius 10. sect. 74. *A coitu diebus decem ova maturescunt in utero*.

ἤδη ἄνω τὸ ὠχρόν προεληλυθός] In V. R. A. deest τὸ ὠχρόν: praeterea V. R. habent ἄνω πρὸς τὸ ἐληλυθός. Med. autem *χρόνῳ τό τε ὠχρόν ἄνω προσεληλυθός πρὸς τὸ ὄξυ*, ἧπερ ἐστὶν ἡ ἀρχὴ τε τοῦ ὡοῦ. vnde post ἧπερ verbum *ἐστὶ* inserui. Contra luteum vergere ad oui partem

obtusam, vbi pulli principium sit, asserit Harvey p. 61. qui totum caput de ouo incubato illustravit in Libro de Generatione Animalium. Is, *verissima*, inquit, *omnia sunt. Nihilo minus quasi ipsemet ea non vidisset, sed ab experto quodam accepisset, temporibus quaeque suis haud recte distinguit, plurimumque fallitur circa locum, in quo primum oui principium sit, quem in acuta eius parte statuit, eoque nomine a Fabricio merito reprehenditur.* Fefellisse philosophum videtur observatio supra Cap. 2. sect. 2. posita, ἐξιόντος δὲ ἡγείται τὸ πλατὺ, repetita a Plinio, vnde et aliis ex notis coniecit, ibi principium esse et oui et pulli. Sed eam ipsam observationem copiosius exsequitur noster de Gener. 3, 2. vbi est: γίνεται δὴ ἀνομοιον τὸ τῶν διχρόων ὠν (Gaza τὸ δίχροον ὠν reddidit) καὶ οὐ παντὸν στρογγύλον, ἀλλ' ἐπὶ θάτερα ὄξυτερον, διὰ τὸ διαφέρειν δεῖν αἰετίνι τοῦ ἐτέρου, (ita versio Thomae pro vulgatis αἰετίνι τοῦ λευκοῦ cum Gaza) ἐν ᾧ ἔχει τὴν ἀρχὴν· διόπερ σκληρότερον ταύτη τὸ ὠν ἢ κάτωθεν. — καὶ διὰ τοῦτο ἐξέρχεται ὕστερον τοῦ ὠοῦ τὸ ὄξυ· τὸ γὰρ προσπεφυκὸς ὕστερον ἐξέρχεται. Κατὰ τὴν ἀρχὴν δὲ προσπέφυκεν· ἐν τῷ ὄξει δὲ ἡ ἀρχή. Statim ab initio capitis est: Ἀποκρίνεται δ' ἐν τοῖς ὠοῖς ἢ τοῦ ἀρρένου ἀρχή, καθ' ὃ προσπέφυκε τῇ ὕστερα τὸ ὠν. Modum, quo ouum per vmbilicum nutrimentum accipit ex vtero, cum testa nondum induruit, sed molli membrana continetur ouum, ita explicat: τούτου δὴ τοῦ ὠμένου κατ' ἀρχᾶς ὀμφαλωδὲς ἐστὶ τὸ ὄξυ καὶ ἀπέχει ἔτι μικρῶν ὄντων, ὅσον αὐλός· δῆλος δ' ἐστὶν ἐν τοῖς ἐκβολίμοις τῶν μικρῶν ὠν· ἐὰν γὰρ βροχθῇ ἢ ἄλλως πως ῥιγώσασα ἐκβάλη ἢ ὄρνις, ἔτι αἱματώδης τε φαίνεται τὸ κῆμα καὶ ἔχον δι' αὐτοῦ στύλον μικρὸν ὀμφαλωδῆ· μείζονος δὲ γινομένου περιτείνεται μᾶλλον οὗτος καὶ ἐλάττω γίνεται· τελειωθέντος δὲ, τὸ ὄξυ τοῦ ὠοῦ, τοῦτο συμβαίνει τὸ πέρας. vbi Gazae versio habet: *Huius igitur membranae particula quaedam vmbilicaris parte acuta principio continetur tenditque paruis adhuc veluti fistula, quod*

in eiectionis inchoatis ouis patet. Nam si auis madefacta aut alia causa indalgescens eiecit, cruentus adhuc cernitur conceptus habensque sibi annexam appendiculam umbilicarem, quae ouo amplius incrementum obtenditur latius atque minuitur, perfectoque mucro exitum complet. Versio Thomae κατὰ τὸ ὄξυ scriptum recte vertit secundum acutum; καὶ ἀπέχει — αὐλὸς reddit: et adhuc paruis existentibus amula et velut canalis; τοῖς ἐκβολίμοις τ. μ. ὠῶν, abscessibus paruorum ouorum; δι' αὐτοῦ στύλον μ. ὄμφ. per ipsum protractionem modicam; denique τελειωθὲν δὲ ὄξυ scriptum reddit perfectum autem acutum. De hoc eodem umbilico est locus Plinii 10. s. 74. *umbilicus ouis a cacumine inest ceu gutta eminent in putamine.* quem alio traxit Harduinus; vereor tamen, vt gutta vocabulum sanum sit. Eiusmodi ouum vidit etiam Harvey, qui ita descripsit p. 37. *Vidi ouum e gallina natum, testa undique obductum, praeterquam in acuti culminis apice, ubi exigua mollisque quaedam eminentia, qualem forte Aristoteles pro umbilici vestigio habuit, permansit.* Praeterea Gallus *De Fay Mémoires* p. 139. simile ouum ita descripsit: *Un petit oeuf de poule terminé à l'un de ses bouts par une sorte de pedicule de même substance que la coquille. Olaus Borrichius parle d'un pareil oeuf. C'étoit, dit-il, la première pointe d'une poule d'Afrique.* Habes igitur αὐλὸν et στύλον ὄμφακῶδη, quem in ouis eiectionis vidit et pro umbilico oui habuit Philosophus. Sed inde recte non ducitur coniectura de principio pulli in acuta parte oui sito. Pergit Aristoteles de ouo excluso: ἢ δὲ ἕξοδος τοῦναντίον γίνεται τοῖς ὠοῖς ἢ τοῖς ζωοτοκουμένοις· τοῖς μὲν γὰρ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τε καὶ τὴν ἀρχὴν, τῷ δὲ ὡς γίνεται ἢ ἕξοδος οἶον ἐπὶ πόδα. quae Gaza vertit: *Partus ouorum contra atque animalium euenit. Animal enim versum in caput suumque principium nascitur; at ouum quasi in pedes conuersum exit.* Versio Thomae ad pedes habet; vterque igitur ἐπὶ ποδᾶς scriptum legit. Pessime vero Plinius 10. s. 74. locum interpretatus

est: *Aues omnes in pedes nascuntur, contra quam reliqua animalia.*

2. τὸ σημεῖον] *Punctum* vertit cum Thoma Gaza. Ita noster alibi τέτρασι vel δυσι σημείοις κινεῖσθαι et similia dixit. Plinius 10. s. 74. *Omnibus ovis medio vitelli parua inest velut sanguinea gutta, quod esse cor auium existimant, primum in omni corpore id gigni opinantes: in ovo certe gutta ea salit palpitatque. Ipsum animal ex albo liquore oui corporatur, cibus in luteo est.*

ἔλισσόμενοι φέρουσιν] Vulgo intersertum οἷ deleui auctoritate Thomae, qui vertit *inuoluti feruntur*. In Med. Canis. ἔναιμοι. ἐλίσσωμένοι dicitur esse. Deinceps αἰματικὰς ἴνας Thomas vertit: *vias habens iam continet*. ἴνας hic et alibi dicit Philosophus venulas minutas fere inconspicuas. Ceterum loquitur de colliquamento albuminis pellucido Harvei, in quo primordia pulli natant. Cf. Harvei librum p. 64. Sequens ἀπὸ τῶν πόρων vulgato ὑπὸ ex Med. Canis. versione Thomae et Gazae substituit Camus.

καὶ λευκόν· δηλη δέ] Vulgatum καὶ τὸ λευκόν· δηλοῖ δέ ex Med. Canis. versione Thomae et Gazae correxit Camus. V. R. λευκὸν δὲ ἤδη κεφαλή. Verba postrema sectionis ita vertit Gaza: *Pars autem inferior corporis nullo membro a superiore distingui inter initia cernitur*. In graecis durities structuræ inest, fortasse etiam vitium.

3. εἰς τὸ κύκλω περιέχον] *ad ambientem album liquorem* Gaza vertit. Deinceps ὅπερ ὀμφαλὸς Med. qui *umbilicus* versio Thomae. Vatic. περιέχον δὲ ὡς τῷ ὠχρῷ ὡσπερ.

ἢ μὲν ἀρχὴ — λευκοῦ] Aliter sensit Hippocrates seu quisquis est auctor libri de natura foetus: *γίνεται δὲ ἐκ τοῦ χλωροῦ τοῦ ὠοῦ τὸ ὄρνεον, τροφήν δὲ καὶ αὐξήσιν ἔχει τὸ λευκὸν τὸ ἐν τῷ ὠῷ*. Noster de Generat. 3, 2. τούναντίον μέντοι ἐστὶν ἢ οἷ τε ἀνθρώποι οἴονται καὶ Ἀλκμαίων φησὶν ὁ Κροτωνιάτης: οὐ γὰρ τὸ λευκὸν ἐστὶ γάλα, ἀλλὰ τὸ ὠχρόν: τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἢ τροφή τοῖς νεοτοῖς: οἱ δ' οἴονται τὸ λευκὸν διὰ τὴν ὁμοιότητα τοῦ χρο-

ματος. Hinc orta consuetudo loquendi, quae νεοττόν oui vitellum appellauit luteum, quam sequitur Diphilus comicus et Chrysippus Suidae sub voce νεοττός, qui posuit hunc locum Clearchi Solensis, discipuli Aristotelis: ὁ διαδίδοται ἀρχὴ ὑπὸ τὸν ὑμένα λευκόν. Ἐν τούτῳ γὰρ τὸ σπέρμα, καὶ οὐκ ἐν τῷ καλουμένῳ νεοττῷ. Διεψεύσθησαν γὰρ οἱ πρῶτοι τοῦτο φήσαντες· καὶ ἐστὶ τὸ ὄχρον περιττωμα τοῦ σπέρματος. Videtur Clearchus initio loqui de cicatricula.

ὄλος διάδηλος] Med. ὄλος ἀδηλος. Sequens ἔχει δ' ἐτι vulgato ἔχει δὲ ex Med. substituit Camus. Plinius 10. s. 74. *Omnibus intus caput maius toto corpore, oculi compressi capite maiores.* Deinceps ἐξαιρούμενοι vulgatum antea ex Gazae versione correxit Sýlburgius. Gaza enim eminent vertit. Eandem scripturam reddidit Thomas. Sed Albertus: *et si quis discooperuerit a tela palpebrae oculos, in illo tempore inueniet oculos nigros magnos, ita quod quantitatem fabae aequent vel forte excedunt, et si frangatur tunica oculi, emanat ex eis humiditas alba frigida valde et aquea, et nihil duritiei vel glandulositatis inuenitur in illa.* Is igitur potius διαιρούμενοι scriptum reddidisse videtur.

ἔνεστι λευκόν — στερεόν δ' οὐδέν] Vulgatum ἐστι — ὕστερον δὲ οὐδέν ex Med. Canis. V. correxit Camus. στερεόν habent Med. Canis. versio Thomae, Scoti, Alberti et Gazae. *humidum inest et frigidum album — solidum autem nihil.* Verba στίλβον πρὸς τὴν ἀγγὴν Albertus non reddidit.

4. τοῦ ὄχρου τὸ μὲν — ὑγρόν] Plinius 10. s. 74. *incre-scente pullo candor in medium vertitur, luteum circumfunditur.* Camus articulum τὸ ante λευκόν vulgo positum bis omisit cum Med. Verba autem τοῦ δὲ κάτω ὄχρου λευκόν καὶ κάτωθεν, ὡσπερ τ. π. ὕ. ita vertit: *au dessous de la partie inferieure du jaune est encore du blanc, comme il y en avoit d'abord: mais au dixième jour ce blanc diminue: déjà il est visqueux, épais et jaunâtre.* Gazae versio

habet: *decimo die albumen exiguum iam et lentum, cras-
sum, pallidulum nouissime inest.* Is igitur verba ἔσχατον
(vel τὸ ἔσχατον) γίγνεται postremo loco collocata legit et
vertit, eumque sequitur Camus. Alberti versio habet: *et
cum transeunt decem dies — erit inferius in corpore pulli
totum album, et de eodem album paucum spissum quoddam
declinans versus citrinum.* Is igitur vulgato ordine τὸ λευ-
κὸν ἔσχατον γίγνεται collocata vertit verba, quae si-
gnificant, albumen in medio nullum amplius apparere in-
ter duas lutei vel vitelli portiones medium, sed omne al-
bumen, quod reliquum sit, occupasse extremum locum.
Rectius igitur Scaliger: *albumen subsidit totum.* Ceterum
copulam καὶ ante κατωθεν omisit versio Thomae.

5. πρῶτος μὲν καὶ ἔσχατος] Vulgatum πρῶτον — ἔσχα-
τον ex Med. Canis. et tribus versionibus correxit Camus.
Sequens ἐνεστιν post εἶτα ex Med. et versione Thomae
inserui. Intelligitur vero cicatricula; quod cum non anim-
aduertisset Harveius, locum mendosum esse suspicabatur
p. 89.

ἔφερεν ἢ ἔτετρα] Versio Thomae fertur altera. Igitur φέ-
ρει vel φέρεται scriptum legit. ὑγρότητα ἰχωροειδῆ vbi
nominat, significat, notam sibi fuisse duplicem albuminis
naturam et membranam.

εἰς ὃ τείνει] Vulgatum ἐν φ̄ ex Med. et versione Thomae
correxit Camus.

6. φθέγγεται — κινῆ διελών] Versio Thomae: *gratillat
— si quis molliter diuidens.* Vulgatum ἄν τις κινεῖ ex Med.
correxi. Plinius I O. S. 74. *Vicesimo die si moueatur quum,
iam viuentis intra putamen vox auditur: ab eodem tem-
pore plumescit, ita positus, vt caput supra dextrum pedem
habeat, dextram vero alam supra caput. Vitellus paulatim
deficit.*

ὅταν ὑπὲρ] Gaza vertit: *quoties ultra vicesimum exclu-
sio protelatur.* Contra Thomas: *quando autem super viginti.*
Hic igitur ὅταν δὲ ὑπὲρ scriptum legit. Mihi locus non satis

sanus esse videtur. Quid enim fieri dicas, si exclusio ultra diem vicesimum non differtur? An non plumescit? An ante vicesimum?

λαγόνι] *inguen* versio Thomae. Sequens *χοριοειδής* vulgato *χωριώδης* substitui bis ex Canis. *χοριοειδής* Med. *locans ymen* Thomae. Deinceps *εἰς ὃ ἔτεινεν* Junt. Basil. Camot. Paulo post *ἐν τούτῳ ἤδη γίνεταί ποτε* scriptum vertit Thomas: *et pullus in hoc iam fit tandem*, omisso ὄλος. Med. habet *ἐν τούτῳ ἤδη γίνεταί τὸ τέλος*. Ad locum hunc illustrandum pertinent verba Harvei p. 89 — 92. unde haec excerpta ponam. *Absumpto iam primo albumine tenuiore reliquoque crassiore in acutum oui angulum depresso, ex duabus membranis, nimirum albuminis tenuioris et colliquamenti propria, unica fit, quae tanquam secundina chorion iam apparere incipit, et sensim vitellum totum una comprehendit, et contractior reddita vitellum simul cum intestinis ad foetum adducit eique coniungit, et ceu sacco constricto claudit. Prouti magis contrahitur, sensim crassior et carnosior fit, posteaque in scroto dilatato intestina simul cum vitello recondit et sustinet, tandemque breuissima abdomen pulli constituit. Colliquamentum paulatim turbatur, immutatur et absimitur, foetusque supra vitellum decumbit. Absumpto fere albumine et exigua iam colliquamenti relicta quantitate per aliquot ante exclusionem dies pullus non amplius natat, ut dixi; albumine penitus consumpto paulo ante exclusionem umbilicus alter, qui in albumina deriuatus erat, obliteratur.*

ἄμφω δ' ἦστην] Med. *ἄμφω δὴ ἐστίν*. Deinceps vulgatum *χωρίον* ex Med. correxi, vbi tamen est scriptum *ὁ μὲν ἔξω πρὸς τὸ χορίον*. Statim *συμπεπτοκότος* Med. Canis. Versio Gazae: *compresso iam animante*. Postea vulgatum *συναρτέται* ex Med. correxit Camus, vti fieri voluerant Sylburgius et Casaubonus. *delatus coaptatur* vertit Thomas: idem denique *intus rubeum multum*, quasi τὸ ὄχρον πολὺ scriptum legisset. De coniunctione umbilici cum intestino

tenui haec Nic. Stenonis De vitelli transitu in intestina pulli p. 80. annotavit: *Vasa utriusque membranae umbilicos appellat Aristoteles vultque eum, qui vitellum adit, intestino tenui annecti; sed siue abdomen extra propendeat vitellus, siue contrahentibus se sensim abdominis involucris introrsum lateat retractus, peculiarem habet ductum, quo mediante intestino annectitur, vasis sanguineis medium intestinum transcendentibus utrinque stipatum.*

7. περίττωμα δέ] Gazae versio additum λευκὸν reddidit, deinceps ἔχει λευκὸν τι, verba vero καὶ τὸ ἔξω — ἐγγίγνεται λευκὸν omisit. Med. et Vatic. post verba κοιλία δ' ἔχει interpungit, deinde pergīt λευκὸν δὲ καὶ τὸ ἔξω. Eandem distinctionem et scripturam reddidit versio Thomae, eamque ipse restitui pro vulgata: κοιλία δὲ ἔχει λευκὸν, καὶ τὸ ἔξω π. Ceterum χοροῖον vulgato χοροῖον ex Basil. substitui.

καὶ προῖον] vitellus paulatim absumitur totus membrorum haustu vertit Gaza. Equidem verbum suspectum de vitio habeo. Sequens ἐκκεκολαμμένον δεκαταῖον vulgato ἐκκεκαλυμμένου δεκαταίου substitui, consentiente Casaubono, ex versione Thomae, vbi est: *Quare iam et exclusum decem dierum si quis.* Camus ex Med. Canis. ἐκκεκολαμμένου δεκαταίου dedit. Denique τὸ μεταξύ dedi ex Med. Vulgo aberat articulus, et οὐδὲν scribebatur, οὐθὲν Medic. Contra V. R. A. καὶ οὐδὲν γίνεται μεταξύ ἄλλο· περι δὲ etc.

ἀναρυσᾶ, ὡς ἀναπνέοντος] Versio Thomae tanquam simul respirante ὡς ἅμα πνέοντος expressit. Alberti: *sed in suis oculis et in suo corde propter venas pulsantes inuenitur ampulla eleuata et depressa a spiritu pulsante, quasi sit anhelans.* Reddidit igitur scripturam ἅμα τῷ ὀφθαλμῷ. Vincentius 17, 1148. *inter hoc tempus est quasi dormiens, et eius oculi tremulant, nec vociferatur, et in eius oculis et corde inuenitur ampulla et quasi anhelans.*

8. λεκίθους] Ita pro λεκίθους scripsit Sylburg. Deinceps versio Thomae scripturam ὄν λεκίτη μὲν τοῦ λευκοῦ διὰ

φυσίς διείργει τοῦ μὴ reddidit. Pro διάφυσίς male V. R. διαθεσίς.

ὡς ἐπὶ τούτων] Thomae versio scripturam καὶ ἤδη ἐπὶ τούτων reddidit. Saltem καὶ ἐπὶ τούτων praeferrem. Idem sequens ἐξέλειψε vertit *produxit*. Postea vulgatum οὐρίνα correxi, vt sibi constet vbique scriptura.

πλὴν ὅτι] Vulgatum πλὴν ὅσα, male ex antecedente membro repetitum, praeunte C. Gesnero et Sylburgio correxi. Idem Gesner praeterea ἐγένετο scribi maluit, vt non simpliciter hic de ouis geminis scribat Aristoteles, sed de illius tantum gallinae geminis, quorum historiam hoc in loco recitat, hoc sensu: ex ouis octodecim gallinae cuiusdam omnibus geminis pauca quaedam irrita fuerunt: cetera vero omnia foecunda, nisi quod e geminis pullus alter semper minor fuit et vltimus (alter scilicet minor de ouo postremo excluso vel parto) monstrosus. Haec C. Gesner p. 420. Quam viri egregii suspicionem partim firmat locus Alberti, quem apponam: *Inuenta est apud Macedones gallina, quae octodecim fecit oua, et quando cubauit ea, ex quolibet eorum exiuerunt duo pulli, ita quod 36 produxit pullos ex 18 ouis. Et vnus quidem gemellorum oui frequenter est paruus et alter magnus et perfectus, et multoties contingit paruum monstrosum fieri vel vtrumque. Is enim aperte πλὴν ὅτι scriptum reddidit. Ceterum postrema de omnibus gemellis interpretatus est etiam Celsus, scriptor rei rusticae, teste Plinio 10. s. 74. Quaedam, inquit, gallinae omnia gemina oua pariunt, et geminos interdum excludunt, vt Cornelius Celsus auctor est, alterum maiorem. Aliqui negant omnino geminos excludi. Albertus memorat exemplum anseris pulli, qui duplicis fuit corporis, et habebat duo capita et quatuor pedes et quatuor alas, et coniunctio fuit in dorso, ac si esset dorsum vnum; et quocunq; verteretur, erat ac si anser vnus alterum portaret in dorso, ita quod dorsa verterent ad se*

inuicem; quod accidit ex ruptura secundinae, quae distinguere debuit una gemmam oui ab altera parte dorsi.

CAPVT IV.

φάττα] Thomae *fatga*. Deinceps *τρογῶν* δὲ καὶ φάττα· τίκει δὲ ἢ μὲν περισσότερὰ ἐν τῷ ἔαρι V. R. A. sed abhinc V. et R. habent *πλεονάκισ ἢ δις*, ommissa negatione. Postea *πολλὰ* V. R. A. *πολλοὶ* Med. *multae* versio Thomae.

Τίκει μὲν οὖν] Vulgato *τ. μὲν οὕτως* ex versione Thomae substitui. Deinceps *καὶ τρίς ποτε* A. et R. Postea vulgatum *ἀλλ' ἐξάγει τε καὶ οὐδέποτε* *δυοὶ πλέον νεοττεύει* partim correxit Camus. Ego ex versione Thomae *οὐκ ἐξάγει οὐδέποτε* dedi. Ibi enim est: *sed non educit unquam plus quam duos pullos*. Reliqua pars emendationis ducta est ex Reg. *δυοῖν πλείων νεοττοῖν* Med. *νεοττοῖν* est etiam in Aldina et Vatic. *νεοττοῖ* Ambr. Denique *urium* Thomas ex *οὐριον* duxit.

φύσει ὡς] Ex V. R. A. priorem vocem inseruit Camus. Deinceps *ἐνίων* malebat Sylburg. Pro *μία*ν ἡμέραν Thomas dixit *intermittit uno die*. Codices V. R. A. *οὐ διαλείπει* habent. Scoti versio: *et quando exhibit unus pullus una die, alius exhibit alia die*. Medic. sequens *τὰ πολλὰ* omisit. Deinceps vulgatum *ἐν τῷ θέρει τῆς ἡμέρας* ex Med. versione Thomae et Gazae correxit Camus. Athenaeus 9. p. 394. *Ἐπιάζει δ' ἐκ διαδοχῆς πᾶν τὸ περιστροειδὲς γένος.* — *τίκει δὲ ὡς δύο, ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἄρῶεν ποιεῖ, τὸ δὲ δεύτερον θῆλυ.* Quae repetiit Aelianus V. H. 1, 15.

2: *Ἐκπέττειται δὲ*] Vulgato *τε* ex versione Thomae substitui. Albertus: *et primum quidem ouum in utero completur in septem diebus, et postea fouetur per 14 dies, qui sunt dies 20 et unus*. Deinceps *ἐκτιρώσκει* legit et vertit Thomas: *abortit autem ouum XXI die excludunt et calefaciunt*. Praeterea legit *τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ*: *ἐκλέπουσι καὶ συνθερμαίνουσι*. Denique *ἐπὶ τινὰ χρόνον, τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον*, vulgato *ἐπὶ χρόνον τὸν αὐτὸν, ὄνπερ* substituit ex

Med. Can. versione Thomae Camus. Versio Scoti: *et mas et femina calefaciunt pullos in vno tempore. Gaza: ad certum tempus eodem modo quo oua. Albertus: diuisis temporibus.*

ἤδη δέ τινες καὶ ἐνδεκάκις] Ex Med. et versione Thomae tria priora verba addidi. Vatic. ἤδη δέ τις. Gaza: *nonnullae etiam.* Athenaeus: *τίκτουσι δὲ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους· διὸ δὴ καὶ δεκάκις τοῦ ἐνιαυτοῦ τιθέασιν· ἐν Αἰγύπτῳ δὲ δωδεκάκις. τεκοῦσα γὰρ τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ συλλαμβανει.* quae repetiit Aelianus V. H. 1, 15. excepto membro postremo. Denique post *μηνῶν* verba *ὀχεύει καὶ* omitunt V. R. A. versio Thomae.

3. φαττας] Thomae *fatgas.* Albertus: *turtures, columbas nigras, quae vehicae dicuntur.* Deinde *περοῦται* vulgato *περοῦνται* substitui ex Mediceo. Verba *οὕτως ὥστε καταλαμβάνεσθαι* omitunt R. A. *οὕτως ὥστε καὶ ῥαδίως μὴ κατ.* De aetate palumbis repetit infra 9, 7. vbi est de perdicibus: *ζῶσι δὲ καὶ οἱ πέρδικες περὶ πέντε καὶ δέκα ἔτη.* vbi vide adscripta cum Plinii versione. Vt vero illo l co membrum orationis mihi alienum visum est, ita h. l. nomen perdicis suspectum fuit Gesnero p. 296. quod tamen tuetur Plinii versio. Niphus ait referre aliquos, in verioribus Codicibus *πέλειαι* legi. Perdicum mentionem cum Scoto omisit Albertus. Denique *ἀπονεοττεύουσα* Thomas vertit *postquam pullos fecit*, legit igitur *ἀπονεοττεύασα* scriptum. Plinius 10. s. 35. *Verius turtur occultatur penasque amittit: abeunt et palumbes, quoniam, et in iis incertum.* sect. 36. *Temporum magna differentia auibus: perennes, ut columbae, semestres, ut hirundines, trimestres, ut turdi et turtures: et quae, cum setum eduxere, abeunt, ut galguli, vrupae.* Idem 10. s. 74. *Columbae decies anno pariunt, quaedam et undecies; in Aegypto vero etiam brumali mense. Hirundines et merulae et palumbi et turtures bis anno pariunt; ceterae aues fere semel.* — *A coitu diebus decem oua maturescunt in vtero.* Idem s. 79. *Columbae*

pariunt fere bina oua. — Palumbes et turtures plurimum terna, nec plus quam bis vere pariunt, atque ita, si prior fetus corruptus est: et quamuis tria pepererint, nunquam plus duobus educunt. Tertium, quod irritum est, urinum vocant. Palumbes incubat femina post meridia in matutinum; cetero mas. Columbae marem semper et feminam pariunt, priorem marem, postridie feminam. Incubant in eo genere ambo, interdum mas, noctu femina. Excludunt vicesimo die. Pariunt a coitu quinto. Quorum pars est ex nostri 6, 8. τῶν δὲ φαττῶν ἢ μὲν θήλεια ἀπὸ δειλῆς ἀρξάμενη τὴν τε νύκτα ὅλην ἐπωάζει καὶ ἕως ἀκρατίσματος ὥρας, ὁ δὲ ἀρσῆν τὸ λοιπὸν τοῦ χρόνου. vbi Codd. quatuor φαβῶν habent, versio Thomae *pauorum*, vti 6. cap. 7. pro φαττῶν Codd. 4. φαβῶν habent, Thomas *flauarum*.

CAPVT V.

[Ἡρόδωρος] Vulgatum Ἡρόδοτος Βρύσσωνος correxit Bochartus Hieroz. II. libri 2. c. 26. ex libri 9. c. 11. vbi est: Γυπὸς δὲ, λέγεται ὑπὸ τινων, ὡς οὐδεὶς ἐώρακεν οὔτε νεοττὸν οὔτε νεοττιάν, ἀλλὰ διὰ τοῦτο Ἡρόδωρος ὁ τοῦ Βρύσσωνος τοῦ σοφιστοῦ πατήρ ἀπὸ τινος αὐτὸν ἑτέρας εἶναι μετεώρου γῆς ἔλεγεν. Gaza ibi Herodotum nominat, vt h. l. Sed Editio Leon. et Camotiana utrobique Ἡρόδωρος habet. Antigonus c. 48. ex isto loco Ἡρόδωρον τὸν Βρύσσωνος τοῦ σοφιστοῦ retulit, ad quem locum Jo. Beckmann Herodori nomen vindicare studuit, de quo postea plura dicam. Versio Thomae *Erodorus*, Gazae *Brysonis* habet. *Βρίσσωνος* Ambr. *Αρίσσωνος* Vat. Reg. *arotimis sophista* Scoti versio. *Arotinius* poëta asserit, quod vultur in graecia non pullificat, sed quod venit ab alia terra remota, Albertus.

ἀφ' ἑτέρας — ἀδήλου] Vulgatum ἐφ' ἑτέρας — ἀδήλους correxit Camus cum Casaubono ex Canis. ἀφ' est in Med. ὀδήλου praeter Scaligerum reponi voluit etiam Bochartus l. c. Versio Thomae: *ab alia terra inmanifesta*. Alberti: *ab alia terra remota*. Deinde νεοττιάν Thomás nidum ver-

tit, et malim νεοτιάν. Infra 9, 11. post verba antea posita est: τεκμήριον τοῦτο λέγων, καὶ τὸ φαίνεσθαι ταχὺ πολλούς. Equidem h. l. scribendum censeo τοῦτό τε λέγων. χαλεπὸν μὲν ἰδεῖν] Ex versione Thomae μὲν necessarium inserui. Sequens μάλλον pro μόνον posui ex Med. et versione Thomae. Vulgatum reddit Albertus. ἐκκεντήση Thomas eruat vertit. A sensu aberravit Albertus ita: *quod si quis perforauerit oculos eorum, antequam aperiant eos, oculi iterum reuertuntur et consolidantur.* Antigonus c. 106. ex h. l. retulit: τῶν δὲ χελιδόνων τοὺς νεοτιοὺς εἰάν τις ἐκτυφλώσῃ, πάλιν βλέπειν. Rem eandem de pullis hirundinum et serpentibus narrauit noster supra 2, 17. Ceterum Codd. R. A. habent h. l. τῶν ἄν τις ἔτι νέων ὄντων τὰ ὄμματα — καὶ βλέποντες ὕστερον. Aelianus H. A. 17, 20. Ἀριστοτέλης λέγει γίνεσθαι ἐν Σάμῳ λευκὴν χελιδόνα· ταυτῆς γε μὴν εἰάν τις κεντήσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς, γίνεσθαι μὲν αὐτὴν παραχρῆμα τυφλὴν, μετὰ ταῦτα δὲ ἐξομματοῦται καὶ τὰς κόρας λελάμπρυνται καὶ ἐξ ὑπαρχῆς ὄρα, ὡς ἐκείνός φησι. Sed is male compegit in vnum fabulam de alba Sami hirundine, de qua praeter Heraclidem in annotatione laudatum narrat Antigonus c. 132. De re ipsa vide annotata ad Aeliani H. A. 6, 47. p. 169. et locis ibi positis adde Kerkring Spicileg. Anatom. p. 100. Blumenbach Specim. Physiolog. animal. frigidi sanguinis p. XXXI. Ceterum argumento eodem vsi alii fabulam diuersam de generatione vulturum commenti sunt, quam narrat auctor θαυμασιῶν ἀκουσμάτων c. 61. οὗτοι δ' εἰσὶν ἄγονοι· σημεῖον δὲ τοῦτο, διότι νεοτιάν οὐδεὶς ἐώρακε γυπὸς μεγάλου. Herodori narrationem ante oculos habuit Plutarchus Romuli c. 9. Ἡρόδοτος δὲ ὁ Ποντικός ἱστορεῖ καὶ τὸν Ἡρακλέα χαίρειν γυπὸς ἐπὶ πράξει φανέντος. — ὁ δὲ γυψ σπάνιον ἐστὶ θεάμα; καὶ νεοσσοῖς γυπὸς οὐ ῥαδίως ἴσμεν ἐντετυχηκότας· ἀλλὰ καὶ παρέσχεν ἐνίοις ἄτοπον ὑπόνοιαν, ἔξωθεν αὐτοὺς ἀφ' ἐτέρας τινὸς γῆς καταίρειν ἐνταῦθα τὸ σπάνιον καὶ μὴ συνεχές. Eadem repetit idem Quaest.

Roman. c. 93. *εἰ λέγει ἀληθῶς Ἡρόδωρος, ὅτι πάντων μάλιστα γυνὴν ἐπὶ πράξεως ἀρχῆ φανεῖσιν ἔχαιρεν Ἡρακλῆς ἡγούμενος.* Idem Thesei cap. 25. de Thesei et Herculis expeditione contra Amazonas testem citat *Φερεκύδην, Ἑλλάνικον καὶ Ἡρόδωρον.* De Generat. noster 3, 6. *τὸν τροχὸν Ἡρόδωρος ὁ Ἡρακλεώτης δύο αἰδοῖα ἔχειν ἀρόρενος καὶ θήλεος.* In Rhetor. 3, 2, 13. *ὡς ἔφη Βρύσων sine variatione legitur. Ὁ Βρύσων auctor quadraturae circuli nominatur Elenchor. Sophistic. c. 11. Analytic. poster. 1, 9. Postremo loco accedat interpretatio Plinii 10. s. 7. *Vulturum — nidos nemo attigit: ideo etiam fuere, qui putarent illos ex aduerso orbe aduolare; falso. Nidificant enim in excelsissimis rupibus. Fetus quidem saepe cernuntur, fere bini.**

C A P V T VI.

ἐν τοῖς λεγομένοις] Ita pro ἐπὶ ex Med. Reg. et versione Thomae scripsit Camus, vt fieri voluit Sylburg. Albertus: *quod dicit Melissa in libro suo animalium.* Deinceps ἐν δὲ λέπει V. R. A. curat versio Thomae. Plutarchus Marii c. 36. *ἀλβιάζει* habet. Postea *ἀχθόμενος τῆς ἐδωδῆς* Medic. Plinius 10. s. 4. *nidificant in petris et arboribus: pariunt et oua terna: excludunt pullos binos: visi sunt et tres aliquando. Alterum expellunt taedio nutriendi.*

ἀπαστος] ἀπαστὸς Aldina, Canis. ἀπάετος Junt. Camotiana, Bas. Reg. *χρόνω τῷ αὐτῷ ἐπάετος* Med. nam et *degenerare et hebescere aquila dicitur eo tempore, vt fetus ferarum rapere non queat, nomenque hinc exaeti, hoc est degenerantis aquilae, accipit,* versio Gazae. *dicitur in tempore eodem extra genus aquilae fieri, cum non rapiat,* Thomae. *et dicitur, quod in isto tempore multum debilitatur,* Scoti. *quod in tantum debilitatur cubando, quod non potest venari pullos aliarum auium, qui sufficiant tribus,* Alberti. Plinius: *quippe eo tempore ipsis cibum negavit natura, prospiciens ne omnium ferarum foetus raperentur.* ex quo loco duxit Sylburgius *ἀπαστος,* quod se-

cutae Edd. posuerunt. Ineptam Pauwii rationem vide, si lubet, in annot. ad Horapollinem p. 397. Mihi vnicè placet ἄπαρος, quod Hesychius interpretatur ἀτυχῆς περὶ τὰς ἄγρας.

διαστρέφονται] Med. διαφέρονται, vnde versio Thomae differunt. αὐτῶ διαστρέφονται. Vatic. incuruantur vngues Albertus. Antigonus c. 107. τὸν δὲ ἰέρακα τοῖα μὲν τίπτειν, αὐξανομένων δὲ τῶν νεοτιῶν ἐκλέγειν τὸν ἕνα· οὐ γὰρ δύνασθαι τρέφειν διὰ τὸ τὸν χρόνον τοῦτον τοὺς ὄνυχας αὐτοῦ διαστρέφασθαι, καὶ μηδὲν ἀπαῖζειν, τὸν δὲ πλανηθέντα τὴν φήνην υποβάλλεσθαι. Pro φήνη Albertus kym habet, addens: arabicè autem cekar vocatur, quam Aui-cennā vocat kabin. Plinius: Vngues quoque earum invertuntur diebus iis, albescunt inedia pennae, ut merito partus suos oderint. Sed eiectos ab his cognatum genus ossifragae excipiunt et educant cum suis. Verum adultos quoque persequitur parens et longe fugat, aemulos scilicet rapinae.

2. Ἐπιάξει δὲ] Ex versione Thomae addidi δὲ, quod etiam Camus inseruit, omissum in Sylburgiana eamque secutis Edd. Deinceps χηνὸς καὶ ὠτίδος Med. anser et cygnus nominantur Alberto. ἰέρακι Thomae accipitri. Plinius 10. cap. 60. Aquila tricenis diebus incubat, et fere maiores alites; minores vicenis, ut miluus et accipiter. Singulos fere parit, nunquam plus ternos. De otide supra alia memoravit 2, 17. et infra 9, 33. Otidem Aristotelis nomen accepisse a cristae genere, quod habet species Arabica Houbara vocata, eamque proprie intelligendam esse, cum Buffono statuit Camus Comment. p. 601. De moribus totius generis dictum ad Friderici II. Artem venandi p. 9. De Arabica narrat Xenophontis Anabasis 1, 5, 2. de Libyca Synesii Epist. 4. p. 167. ὄρνεον ἐκτόπως ἡδύ· ἰδὼν ἂν ἄγροικος ἐλείποι ταῶν. vbi ἡδύ non ad gustus suavitatem, sed ad formae amoenitatem referendum videtur, qua fere ad pavonem accedit.

[αἰτωλίος] Reg. ἐγώλιος. Vulgatam habet Venetus et Med. Versio Thomae *ecolius*: in Lipsiensi *ecollius*: Scoti *alguneus*: Gazae *aetolius*. Plinius 10. c. 60. *is qui aegolios vocatur, quaternos parit: coruus aliquando et quinos: incubant totidem diebus*. Albertus ita: *avis autem rapax, quae graece agulaeos, latine autem egonus vel egetinus vocatur*. vbi ex Codice scripto *egythinus* posuit Camus Notit. VI. p. 453. qui Scoti haec verba posuit: *et animal, quod dicitur elgimeus* (alii Codd. *alguneus, agulneus, agluneus, arculneus*) *forte pullificabit quatuor pullos*.

3. εὐτεχνοί] *industriae circa alimentum* versio Thomae, quae scriptum εὐτεχνοί reddidit. Plinius 10. s. 3. *Sex aquilarum genera. Melanaetos a Graecis dicta eademque vauleria, minima magnitudine, viribus praecipue, colore nigricans, sola aquilarum fetus suos alit: ceterae, ut dicemus, fugant, sola sine clangore, sine murmuratione. Conuersatur autem in montibus. Secundi generis pygargus in oppidis mansitat et in campis, albicante cauda*.

θρέψαντες οὐδεμίαν] Ita pro ἐκλέψαντες ex Med. Camus. Deinceps *αυτη δὲ* pro γὰρ ex Med. Vat. dedit idem, ac postea *πετομένων* ex Med. Canis. et versione Thomae, vbi est *etenim iam volantibus cibant vix volantes*. Scotus vertit: *et quando volant sui pulli*. Albertus: *volat enim cum eis et dat eis cibum*. Antigonus c. 108. καὶ τὸ ὅλως ἐπιεικῶς τοὺς γαμψώνυχας, ὅταν θᾶπτον οἱ νεοττοὶ δύνωνται πέτεσθαι, ἐκβάλλειν, πλὴν τῆς κορώνης: ταύτην δὲ καὶ πετομένους ἐπὶ τινα χρόνον ψωμίζειν. vnde *πετομένη* — *παραπετομένους* vulgatam correxi, ita vt fieri voluit etiam Pauw ad Horapollinem p. 395. Plinius 10. c. 12. *Sola haec (cornix) etiam volantes pullos aliquamdiu pascit. Caeterae omnes ex eodem genere pellunt nido pullos ac volare cogunt, sicut et corui: qui ipsi non carne tantum aluntur, sed robustos quoque fetus suos fugant longius*. Albertus expertus affirmat, asturem et speruerium pullos volantes adhuc fere per mensem cibare.

Superest ut de miluo *ἰκτίνω* disputemus. De eo noster 8, 3. ubi post aquilas nominantur *ἰκτῖνοι καὶ ἑρκεες*. 2, 15. *οἱ δὲ ἅμα πρὸς τῷ ἥπατι καὶ τοῖς ἐντέροις (ἔχουσι τὴν χολήν), οἷον ἑρκεὶς καὶ ἰκτίνος*. 9, 1. *coruus et ἰκτίνος inimici dicuntur, fortior vero miluus, contra amici dicuntur ἰκτίνος, ἄρπη, πέρηξ* ibidem. 8, 16. *latitare dicuntur hirundines et ἰκτῖνοι, et iam visi esse exeuntes e latebris, ὅταν φαίνωνται τὸ πρῶτον*. In Aristophanis *Auibus* versu 501. *veris indices adorantur ἰκτινοί; sic enim scriptum vocabulum ibi legitur et in Suida sub voc. προκυλινδεῖσθαι et ἰκτινος*. Versu 714. *clare indicatur, ante hirundinem miluum apparuisse in Attica, cum oves vere tonderentur: ἰκτινος δ' αὖ μετὰ ταῦτα φανεῖς ἑτέραν ὄραν ἀποφαίνει, ἡνίκα πεκτεῖν ὦρα προβάτων πόκον ἡρινόν· εἶτα χελιδῶν etc.* Etymologicum M. eandem scripturam probat, et ex Aristophane fragmentum posuit hoc: *ἰκτινα παντόφθαλμον ἄρπαγα τρέφων*. Formam eandem habet Julianus in *Misopogone* p. 366. ubi fabulam respicit aliquam hodie ignotam: *τὸν ἰκτινα ἐπιθέσθαι τῷ χρεμετίξειν, ὥσπερ οἱ γενναῖοι τῶν ἵππων, εἶτα τοῦ μὲν ἐπιλαθόμενον, τὸ δὲ μὴ δυνηθέντα ελεῖν ἱκανῶς, ἀμφοῖν στέρεσθαι καὶ φραυλότερον τῶν ἄλλων ὀρνίθων εἶναι τὴν φωνήν*. quem locum excerpserit Suidas in *ἰκτινος*, sed mutilum. In Aeliano H. A. 1, 35. et 2, 47. libri scripti inter *ἰκτινες* et *ἰκτινοί* variant. Ceterum digna est annotatione imitatio hinnitus in voce *ἰκτίνου*, quam fabula illa apud Julianum narrat. Similem vocem avis *ἄνθου* annotavit Aristoteles, de qua alibi videbimus.

Reliquus est *αἰγῶλιος*, quem ad nocturnas aves et rapaces pertinere docet locus infra 8, 3. *ἔτι δὲ ἐλεὸς καὶ αἰγῶλιος καὶ σκῶψ*. *τούτων δὲ ὁ μὲν ἐλεὸς μείζων ἀλεκτρούνοσ, ὁ δὲ αἰγῶλιος παραπλήσιος, ἀμφοτέροι δὲ θηρεύουσι τὰς κίττας. πάντα δὲ ταῦτα τρία ὄντα ὅμοια τὰς ὄψεις καὶ σαρκοφάγα πάντα*. 9, 17. *αἰγῶλιός post crecem et sittam memoratur: ἐστὶ νυκτινόμος καὶ ἡμέρας ὀλιγάκις*

φαίνεται καὶ οἰκεί οὗτος πέτρας καὶ σπήλυγας. ἔστι γὰρ δίθαλος, τὴν δὲ διάνοιαν βιωτικός καὶ εὐμηχανός. Sequitur ibi de certhio, ardeis et turdis. In quo loco miror, si singulariter Philosophus inter longe minores et diuersas genere aues solum rapacium nocturnarum αἰγώλιον memorauit eundem, de quo in superioribus dixerat. Praeterea vox δίθαλος hoc vno in loco obuia dubiam habet significationem. Gaza vertit *rictus enim gemini est*. Camus: *elle s'y plait également*. Sed ecce versio Thomae *diuaricata* habet; itaque δίχαλος videtur scriptum legisse, quod in superioribus vbique Codices pro vulgari δίχηλος habent. Quae si vera lectio fuerit, tum plane suspicio mea de diuersa aue firmari videretur. 9, 1. est: τὸν δὲ κόλαριν ὁ αἰγώλιος καὶ οἱ ἄλλοι γαμψώνυχες κατεσθίουσιν. vbi Alberto αἰγώλιος est *colyeuz genus accipitris parui*, κόλαρις vero *balarcheos species passeris*. Cod. Med. Reg. κάλαριν, Ambr. κλάριν habent, versio Thomae *calarym*. Similiter nostro loco post ἴκτινον et ἑράκκα memoratur αἰγώλιος. Hinc, puto, factum est, vt Camus sequeretur vulgarem opinionem, quae miluum nigrum facit aetolium et diuersum ab αἰγώλιω. Sed temere in versione adeo posuit: *Le milan qu'on appelle aetolien*. Is enim scripturam αἰτώλιος retinuit. Induxit virum doctum versio Gazae, qui plurali numero: *Pariunt milui* — tum subiicit: *sed qui aetolius nuncupatur*. In hoc certe loco nulla erat caussa, cur quem Codices etiam scripti αἰγώλιον nominant cum Plinio diuersum faceret ab aue nocturna ea, quam ipse cum aliis gallice *Chouette* appellari censet. Accedit locus Artemidori 4, 58. (56. in nupera Editione), qui nocturnas aues ponit γλαυξ, νυκτικόραξ καὶ αἰγώλιος καὶ κορώνη. Paulo antea inter rapaces et ἐπιβούλους nominantur ἴκτινός καὶ ἀλώπηξ. Ibi igitur recte quidem nuperus Editor cum Τουπίο vulgatum αἰπόλιος correxit, sed lectorem admonere debebat, vitiosam lectionem hinc transiisse in Suidae Lexicon sub voce ἐπόλιος et ἡμερινέ. Miror etiam, viros doctos inter

nocturnas aues κορώνην ferre potuisse. Idem Artemidorus 3, 65. nocturnas aues has nominat in antiquioribus editionibus: γλαυξ, ειλεός, ρύαξ, αἰπολειός, σκώψ. Codex Venetus habet γλαυξ, εἰλαιός, βρουαξ, ἀπόδιος, σκώψ, νυκτικώραξ, sed secundum et quartum cum nota vitii. Recta nomina ex nostri loco 8, 3. restituit nuperus Editor.

C A P V T VII.

κόκκυξ] Thomae Cochiz, quocum post *ἰέρακος* vulgo intersertam copulam καὶ omisi. Sequens ὅταν θᾶττον inepse Thomas vertit: *cum tempestivius clamauerit*. Recte Gaza: *cum primum vocem emisit*. Postea καὶ ὁ κόκκυξ γαμψώνυχος Vatic. Reg. sed in Regio addita fuit negatio.

μαῖλλον ἢ ἰέρακι· ἀλλὰ κατὰ] Ita vulgatum μαῖλλον· ἀλλ' ἢ κατὰ correxi ex Med. Verum ἀλλὰ ex Med. et Canis. adsciuit etiam Camus. *sed secundum colorem assimilatur solum*. Accorambonus scribi volebat: ἀλλ' ἄμφω ταῦτα περὶ στέρονα μαῖλλον, ἀλλ' ἢ κατὰ τὸ χροῶμα, interpretatus ita: *sed ambo eadem circa pectus tantum. solummodo tamen in colore est similis*. Addit: *Ita textus debet stare, non περιστρεῖ: in nulla enim parte hae aues sunt similes columbae, sed in pectore ambae hae sunt similes*. Vide hominis inscitiam. Sed vitium scripturae eum induxit in errorem. ἄμφω ταῦτα sunt τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν (i. e. rostrum) et τὰ περὶ τοὺς ὄνυχας, vel rostrum, quas partes cuculus similes magis columbis quam accipitri habet. Recte locum vertit Gaza.

2. χρόνον τοῦτον] Vulgato τοῦτο ex emendatione Sylburgii substituit tacitus Camus. Deinceps ἀπὸ ἰέρακος ex Med. dedit Camus, temere. Debebat potius vulgatum ὁμοιογενῶν ex Canis. et versione Gazae corrigere. Infra 9, 49. μεταβάλλει δὲ καὶ ὁ κόκκυξ τὸ χροῶμα, καὶ τῇ φωνῇ οὐ σαφηνίζει, ὅταν μέλλῃ ἀφανίζεσθαι· ἀφανίζεται δὲ ὑπὸ κύναι. φανερός δὲ γίνεται ἀπὸ τοῦ ἔαρος ἀρξάμενος μέχρι κυνὸς ἐπιτολῆς. vbi Thomas vertit σαφηνίζει vocem non

prodit. Albertus habet ibi: *Gugulus autem mutat vocem suam, quod non multum vociferat in fine autumni, quoniam iam cito vult latere.*

νεοττούς δέ] Fuit qui scribendum coniiceret νεοττιάν, quam suspicionem statim sequens ὁ δὲ τίκτει μὲν etc. reprobabat. Similis tamen est locus Alberti: *Et pulli quidem gugulorum nunquam inueniuntur in nidis propriis: sed is sequentia deprauauit interpretando.* Sequens νεοττείαν malim in νεοττιάν mutatum, et sic, vbi vocabulum hic redit.

φαττιῶν] V. R. A. φαβῶν, in Reg. tamen correctum. φλάβων Med. *flauarum* versio Thomae. Deinceps vulgatum ὑπὸ τῆ τῆς ex versione Thomae correxi, vbi est *in nido ypotaidis. kypolaidis autem parit. et enutrit.* Ita iam olim correxerat Sylburg. ὑπὸ τὴν — νεοττείαν· ἢ δὲ ἐκπέπει ex Reg. dedit Camus. Temere. Med. habet: *τίκτει δὲ καὶ τῆ τῆς — νεοττεία μάλιστα. γίνονται δὲ καὶ τῶν ξεράκων.* Noster de Gener. 3, 1. οὐδεὶς γὰρ μονοτόκος ὄρνις πλην ὁ κόκκυξ· καὶ οὗτος ἐνίοτε δυοτοκεῖ. Postrema ita vertit Albertus: *Inuenitur autem genus vnum accipitrum, quod nidum suum facit in locis valde altis inaccessibilibus.* Antigonus h. 1. excerpit cap. 109. ita: *κόκκυγος δὲ νεοττούς οὐδένα ἐωρακέναι· τίκτειν γὰρ αὐτὸν οὐκ ἐν τῇ ἰδίᾳ νεοττεία, ἀλλ' εἰς τὰς τῶν ὄρνιθίων, ἢ εἰς τὰς τῶν φαβῶν ἢ ὑπὸ δυσιδεων (ὑπολαΐδων) εἰσπετόμενον, ὅταν καταφάγη τὰ προὔπαρχοντα ὡά.* vbi male πρὸς ὑπ. edebatur, contra fidem Codicis nuper a Bastio inspecti. Antigonus videtur in suo libro scripturam habuisse talem, qualem ex versione Alberti supra apposui, minime tamen probabilem. Auctor Mirabilium c. 3. nescio vnde duxerit sua; ait enim: *τοὺς κόκκυγας φασὶ τοὺς ἐν Ἑλλή, ὅταν μέλλωσι τίκτειν, μὴ ποιεῖν νεοττιάν, ἀλλ' ἐν ταῖς φαττιῶν ἢ ταῖς τῶν τρυγόνων ἐντίκτειν.* Cetera nostri loco simillima sunt. Vnde loci nomen duxerit, ignoratur; est vero inepte additum, quasi natura auis cum locis varietur. Sed est acutissima vene-

randi Heynii coniectura, scriptorem istum alicubi κόκκυγας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ scriptum legisse, atque inde quasi somniantem ἐν Ἑλλάδι effecisse. Superest locus nostri supra 6. c. 1. ὁ δὲ κόκκυξ καὶ ἐν οἰκίᾳ νεοττεύει καὶ ἐν πέτραις. ad quem locum ne verbulum quidem annotavit Camus, sed securus in Commentario p. 253. geminum cuculi genus ex Aristotele protulit, quorum alterum in domibus et petris nidum construat, alterum vulgare, quod in alienis nidis ova deponat. Sed iam olim eximius ille Conr. Gesner vitium loci postremi vidit p. 350. et reponi κόττυφος iussit. Albertus etiam in isto loco haec habet: *cycnus autem albus, qui et olor vocatur, nidificat in domibus, quando est domesticus, et in lapidibus iuxta aquas.* Quae quanquam interpretatio sit absurda, tamen ostendit, aliud nomen auis isto in loco scriptum interpretem Arabem legisse et vertisse. Sed affert alterius generis cuculi testem et cognitorem alterum locum nostri hunc ipsum, in quo sagacitas acutissima hominum nunquam profecto reperisset. En tibi versionem gallicam extremi membri huius capituli: et vide, an cognitor iste tibi satis locuples videatur: *Il y a un autre espece de coucou, qui fait son nid au loin dans des roches escarpées.* O supinam hominis socordiam, qui non viderit, ad proximos ἑράκκας referri pronomen αὐτῶν, nec omnino ad cuculum referri posse, qui singulari numero nominatur vbique, nec plurali poterat dici, cum Aristotelico more loquendi genus sit auium singulare et vnicum, nec species plures, vt columbaceum genus, comprehendat. Loquor de auibus Graeciae et Asiae Philosopho notis. Est tamen in Europaeis regionibus geminum genus cuculi, magnitudine et colore diuersum, quod nostras regiones non adeo frequenter habitat, sed potius transire videtur. De quo antequam tradam, iuuat apponere locum Plinii, qui pleraque omnia ex Aristotele transtulit. Is igitur libri 10. s. 11. ita: *Coccyx ex accipitre videtur fieri, tempore anni figuram mutans, quoniam tunc non apparent reliqui, nisi*

perquam paucis diebus: ipse quoque modico tempore aestatis visus non cernitur postea. Est autem neque aduncis unguibus solus accipitrum, nec capite similis illis, neque alio quam colore, ac rictu columbi potius. Quin et absumitur ab accipitre, si quando vna apparuere: sola omnium auis a suo genere interempta. Mutat autem et vocem: procedit vere, occultatur caniculae ortu, semperque parit in alienis nidis, maxime palumbium, maiori ex parte singula oua, quod nulla alia auis, raro bina. Causa subiciendi pullos putatur, quod sciat se inuisam cunctis auibus: nam minutae quoque infestant: ita non fore tutam generi suo stirpem opinatur, ni sefellerit; quare nullum facit nidum, alioqui trepidum animal. Educat ergo subditum adulterato fetu nido. Ille avidus ex natura praeripit cibos reliquis pullis, itaque pinguescit, et nitidus in se nutricem conuertit: illa gaudet eius specie miraturque sese ipsam, quod talem pepererit: suos comparatione eius damnat, ut alienos, absumique etiam se inspectante patitur, donec corripiat ipsam quoque iam volandi potens. Nulla tunc auium suauitate carnis comparatur illi. Primum eligam ea loca, quae varietatem lectionis aliquam continere videntur aut scripturam a nobis receptam confirmant. Statim igitur ὁμογενῶν nostrum firmant illa, a suo genere interempta. Deinde libri 9. c. 49. μεταβάλλει τὴν φωνὴν καὶ οὐ σαφηνίζει cum Arabe interprete legisse scriptum videtur, vbi ait *mutat autem et vocem*. Deinde quod ait *donec corripiat ipsam quoque iam volandi potens*, aut ex errore Plinii aut varia lectione verborum: ὡς καὶ ἀποκτείνασα ἢ τρέφουσα δίδωσι καταφαγεῖν, aut illorum: οἱ δὲ κρείττω ὄντα ἀποκτινύναι συντρεφόμενον αὐτοῖς, ortum habet. Forte in loco postremo scriptum legit: τὴν τρέφουσαν αὐτόν. Nunc reliqua videamus, in quibus multi et grauissimi errores haeserunt, de quibus iam olim et Dalecampius et Pintianus monuerunt, omnes vero tacuit vel abscondere conatus est Harduinus et Broterius. Primum

esse debbat: *mutante, quoniam non apparet nec reliqui.* Deinde debbat esse: *nec similis illis alio quam colore, capite ac rictu columbi potius.* Aliam emendandi rationem ingressi sunt viri docti antea nominati. Praeterea *sumitur ab accipitre, postea minutas quoque infestant* ediderunt Harduinus et Broterius, cum veram scripturam recte iam alii restituissent. Jam addo locum Alberti de gemino cuculo. Is est p. 71. b. editionis Venetae: *Est autem quoddam genus auium compositum ex duobus auium generibus, sicut gugulus maior et minor. Maior enim gugulus componitur ex asture et palumba, quoniam rostrum et pedes habet similes palumbo, et ceterum corpus simile est asturi, nisi quod varietas pennarum in gugulo habet maculas nigras quasi rotundas, in asture autem sunt lineae nigrae, et in volatu etiam asturi: et haec avis graece kakakoz ab imitatione vocis vocatur. Aliquando enim quum coniungit voces, triplicat eas, et tunc profert sonum kakakoz, latine autem vocatur gugulus maior. Minor autem gugulus componitur ex columba et speruerio habens rostrum et pedes columbae, et cetera corporis membra et volatum similia speruerio: propter quod vulgi opinio fabulatur, gugulum maiorem aliquem esse asturem et e conuerso; licet hoc sit falsum. Causa autem dicti est, quod gugulus vterque occultatur in hieme, et in illo tempore raro etiam apparet astur et nisus qui speruerius vocatur, et in aestate apparet vtraque avis. Sed accipiter avis siue astur est curuorum unguium, sed non kakakoz; neque in capite assimilatur accipitri, sed potius in duobus his videtur similis columbae, sed in colore assimilatur accipitri, nisi quod in alis accipitris nigrae sunt lineae et in kakakoz sunt maculae quasi rotundae. Sed sua magnitudine et suo volatu gugulus vterque assimilatur accipitri magno et paruo, hoc est asturi et niso. Alterum locum de gemino cuculo apposui infra ad g. c. 29. vbi reperies simul haec verba: *Hoc autem apud nos non dicitur de gugulo, sed de cornicula, in cuius**

nido ouat ea auis, quae similis est asturi. Vnde apparet, fabulam vulgi iam tum increbuisse de genere aliquo accipitrum cuculi iinstar oua in nido corniculae deponente, quam nostra memoria reuocauit *Orphal* in libro Erfordiae 1805. edito p. 78. cui titulus *Ornithologisches Handbuch für Forstmänner und Gartenfreunde.* Inter primos geminam speciem maiorem et minorem descripsit *Bechstein*, postea obseruationem alii firmarunt et auxerunt. Intelligit autem Albertus asturis nomine Falconem palumbarium Linnaei, *l' autour* Buffoni, nisi vero vel speruerii Falconem nisum Linnaei. Nostri illum *Stockfalk*, hunc *Sperber* appellant. Vterque sibi inuicem forma et moribus similis, ille vero haud paulo maior est.

C A P V T VIII.

τὰ ἄρῶνα τοῖς θήλεσι] Vulgatum τὸν ἄρῶνα ex Reg. correxit Camus, praeunte Sylburgio et Casaubono. Sed ille praeterea τὰς θηλείας malebat, cum non meminisset Xenophontem Cyrop. 8, 6, 15. dixisse similiter τῷ ἡμερῶν ἄγγέλῳ τὸν νυκτερινὸν διαδέχασθαι. Sequens τὰ δὲ τοσοῦτον vulgato τὸ δὲ ex Med. substituit Camus, consentiente Thomae versione et Gazae.

ἀπολείπει] Intellige τὰ ὠὰ cum Sylburgio. Male Thomas vertit *deest*. Sequens *διαμένουσι* ex Med. et versione Thomae inserui; contra Camus ex Reg. dedit *ἐφεδρεύουσι*. et *perseuerant semper insidentes* vertit Thomas, qui pro *πόαν qualem*, igitur *ποιάν*, reddidit.

2. *κορωνῶν*] Albertus *coruorum nigrorum* vertit. Ad sequens ἐπ' αὐτῶν repete ὠῶν ex verbo ἐπωάζουσι. Deinceps vulgato *φατῶν* ex Med. V. R. A. substitui *φραβῶν*. Versio Thomae *pauorum* habet. *baryez* Albertus, *id est palumbes* addens.

ἀκρατίσματος] *ientaculi* Gaza vertit, *vsque ad tempus clarae diei* Thomas. Sequens *σηκούς receptacula* Gaza, *cumulos* Thomas vertit. De nidis columbarum ponunt

Geoponica 14, 6. Deinceps vulgatum ἐκπέμπει ex Med. mutauit in ἐκτρέφει. Versio Thomae enutriens excludit scripturam ἐκτρέφων ἐκλέπει reddidit. Contra Albertus: *et cum exiuerunt pulli, uterque sollicitatur de eis, quos ipse cubauit.* Narrationem de perdicum nidis variauit noster verbis infra 9, 8, 2. quae male cum Plinio et Aeliano interpretati sunt etiam recentiores, vt ibi demonstrabitur.

αὐτούς ὁ ἄρῶν] Cum Codd. et versione Thomae ὁ ἄρῶν omisit Camus, quanquam sententia ita truncata. Sylburgius αὐτὸς ὁ ἄρῶν malebat. Basil. editio transposuit, et dedit ὁ δὲ ὁ ἄρῶν τῶς. Versio Alberti habet: *postea illis adultis iterum mas coit cum femina.* Videtur is scripturam αὐθις ὁ ἄρῶν reddidisse. Idem noster infra 9, 7. narrat de columbis: ὅταν δ' ἐκ τῆς νεοττίας ἐξάγειν μέλλη, πάντας ὁ ἄρῶν ὀχεύει. Antigonus cap. 110. hunc locum ita excerpit: *τοὺς δὲ πέρδικας ποιῆσθαι σηκοὺς τῶν ὠῶν καὶ ἐπῶζειν καὶ τρέφειν ἑκατέρους· καὶ τοὺς νεοττοὺς ὅταν πρῶτον ἐξαγάγῳσιν, ὀχεύειν αὐτούς.* vt sensum plane peruerteret. Ceterum Plinius ex hoc capite haec particulatim excerpit, libro 10. s. 79. *Palumbes incubat femina post meridiana in matutinum, cetero mas. — Columbae incubant ambo, interdium mas, noctu femina. — Anseres incubant feminae tantum tricenis diebus, si vero tepidiores sunt, viginti quinque. — Cornicem incubantem mas pascit.*

C A P V T IX.

τριετῆς] Plinius 10. s. 79. *Pauo a trimatu parit; primo anno vnum aut alterum ouum, sequenti quaterna quinaue, ceteris duodena, non amplius: intermittens binos dies ternosue parit, et ter anno, si gallinis subiiciantur incubanda. Mares ea frangunt desiderio incubantium. Quapropter noctu et in latebris pariunt aut in excelso cubantes. — Partus excluditur diebus ter nouenis aut tardius tricesimo.*

ἐν οἷς — ἀπολαμβάνει] Ex vocabulo τριετῆς repete ἔτεσι, vt Capite antecedente ὡς repetendum fuit ad ἐπ' αὐτῶν ex

antecedente ἐπωάζειν. Athenaeus 9. p. 379. ex h. l. haec excerpfit: ὁ ταῶς, φησὶν Ἀριστοτέλης, σχιδανόπους ἐστὶ καὶ ποιολόγος, καὶ τίκει τριετῆς γενόμενος, ἐν οἷς χρόνοις καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν πτερῶν λαμβάνει. ἐπωάζει δὲ ἡμέρας πρὸς τριάκοντα. τίκει δὲ ἅπαξ τοῦ ἔτους ὡὰ δώδεκα, ταῦτα δὲ οὐκ εἰσάπαξ, ἀλλὰ παρ' ἡμέρας δύο· αἱ δὲ πρωτοτόκοι ὀκτώ· τίκει δὲ καὶ ὑπηγέμια ὡὰ, ὡς ἡ ἀλεκτορίς· οὐ πλείω δὲ τῶν δύο· ἐκλέπει δὲ καὶ ἐπωάζει, καθάπερ ἡ ἀλεκτορίς. Vides ipsum non verba singula adnumerasse, sed sensum eorum reddidisse. Male tamen λαμβάνει dixit pro ἀπολαμβάνει, quod significat simul *debitam* vel *iustam varietatem*. Praeterea in Philosopho non sunt verba σχιδανόπους καὶ ποιολόγος. In verbis postremis Athenaei vitium haesit, quod corrigo scribendo οὐ πλείω δὲ τῶν δύο ἐκλέπει· ἐπωάζει δὲ καὶ καθάπερ ἡ ἀλεκτορίς: quanquam vel sic adhuc error superest ipsius Athenaei. Nam Philosophus oua duo incubanda gallinae subiici narrat, non feminae pauoni. Aliam in partem peccauit Aelianus haec exscribens H. A. 5, 32. τρία ἔτη γενόμενος κηΐσεως ἄρχεται, καὶ ὠδίνα ἀπολύει, καὶ τῆς τῶν πτερῶν πολυχροΐας τε καὶ ὥρας τότε ἄρχεται· ἐπωάζει δὲ οὐ κατὰ τὸ ἐξῆς, ἀλλὰ παραλιπὼν δύο ἡμέρας· ἤδη δ' ἂν τέκοι καὶ ὑπηγέμια ὁ ταῶς, ὡς καὶ ὄρνιθες ἕτεροι. ad quem locum videbis annotata.

Τίκτουσι δὲ καὶ οἱ ταρὶ ὑπηγέμια] Vulgatum τίκτουσι δὲ οἱ ταρὶ τὰ ὡὰ καὶ τὰ ὑπ. correxi ex Med. vbi tamen est ταόνες. R. et A. omittunt ὑπηγέμια, quod vocabulum manus recentior in R. suppleuit. *Pauonas et ypenemia patiuntur* versio Thomae. Forma ταόνες insolita a nominatio ταῶν est, quod supra i. cap. i. extabat olim, ex Codd. nunc mutatum. De Incessu cap. 10. est τοῖς ταῶς et τῷ ταῶ.

2. πτερορῥυεῖ] Med. περιρῥυεῖ. Deinceps ἀλεκτορίδι singulari numero scriptum vertit Thomas. Sequens οἱ τρέ-

φροντες omittit Med. Postea διὰ ταύτην δὲ vertit Thomas, et ἀποδιδράσκοντες repellentes.

ταῖς ὄρνεσι] Vulgatum τοῖς correxi, intelliguntur enim gallinae, vt recte vidit et vertit Camus. Omisit verba Gaza, et male interpretatus est locum Athenaeus. Deinceps ἀπολίπη Med. Sic Capite praecedente ὅσον ἀπολείπει τὸ θῆλυ τροφήν αὐτῷ ποριζόμενον. Vulgatum versio Thomae redidit *interrumpat*.

3. καὶ μᾶλλον ἐπιδήλως] Med. καὶ αἰεὶ ἐπιδήλως. Vatic. οἱ μὲν ἔλαττον ὀχευτικοὶ καὶ μᾶλλον. Reg. μείζους ἔχουσι καὶ ὅλως ἔλαττον ὀχευτικοὶ καὶ μᾶλλον ἐπιδήλως. Equidem cum Mediceo malim οἱ μὲν μᾶλλον ὀχευτικοὶ καὶ αἰεὶ μᾶλλον ἐπιδήλως. Firmat coniecturam locus de Gener. 1, 4. vbi de auibus est: περὶ γὰρ τὰς ὀχείας πολὺ μείζους ἔχουσι τοὺς ὄρχεις, ὅσα τῶν ὄρνιθων καθ' ὥραν μίαν ὀχεύει· ὅταν δὲ ὁ χρόνος οὗτος παρέλθῃ, οὕτω μικροὺς ἔχουσιν, ὥστε σχεδὸν ἀδηλοὺς εἶναι· περὶ δὲ τὴν ὀχείαν σφόδρα μεγάλους. Denique sequens οἱ δὲ μὴ συνεχῶς (nempe ὀχευτικοὶ) aperte refertur ad antecedens ὀχευτικοὶ αἰεὶ. Igitur non dubitavi αἰεὶ recipere. Contra prius ἐπιδήλως vt superfluum seclusi.

C A P V T X.

καὶ ἐκτρέφουσιν ἐν αὐτοῖς] Leon. Camot. ἐκτρέφουσι δ' αὐτοῖς. Contra Camus ex V. R. A. haec multo breuiora fecit ita: σελάχη ζωοτοκεῖ, ἀλλὰ πρῶτον ὠοτοκήσαντα ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐκτρέφουσιν ἐν αὐτοῖς. In V. A. tamen ἀλλὰ deest. In Med. vulgata extat, hac tamen cum varietate: γένος ὠοτοκεῖ. τὰ δὲ σελάχη πρότερον ὠοτοκήσαντα. Idem verba ἐν αὐτοῖς omittit cum versione Thomae. Plinius 9. s. 40. Cum ceteri pisces oua pariant, hoc genus solum, vt ea quae cete appellant, animal parit, excepta quam vocant ranam. Idem s. 75. Torpedo octogenos fetus habens inuenitur, eaque intra se parit oua praemollia, in alium locum vteri transferens atque ibi excludens. Simili modo

omnia, quae cartilaginea appellauimus. Ita fit, ut sola piscium et animal pariant et oua concipiant. De singulis dixi generibus in Historia litteraria Piscium, quae repetere hic non est necessarium.

[*πλὴν βατράχου*] *Raiam* nominat Gaza. Sed noster de Generat. 3, 3. *τὰ καλούμενα σελάχη τῶν ἰχθύων ἐν αὐτοῖς μὲν ὠτοκεῖ τὸ τέλειον ὠόν, ἔξω δὲ ζωτοκεῖ, πλὴν ἐνός, ὃν καλοῦσι βάτραχον· οὗτος δὲ ὠτοκεῖ θύραζε τὸ τέλειον ὠόν μόνος.* — ἐπεὶ δὲ μαλακόδερμόν ἐστι τὸ ὠόν τὸ τῶν σελαχῶν, τὸ τῶν βατράχων ὠόν μόνον στερεόν ἐστι καὶ στιφρὸν πρὸς τὴν ἔξω σωτηρίαν· τὰ δὲ τῶν ἄλλων ὑγρὰ καὶ μαλακὰ τὴν φύσιν. Ἡ δὲ γένεσις ἐκ τοῦ ὠοῦ τοῖς τε βατράχοις ἔξω τελειουμένοις καὶ τοῖς ἐντὸς ἢ αὐτῇ. Quem locum cum exscriberet Aelianus H. A. 13, 5. ouum ranae dixit *τραχὺ καὶ φοβίδας ἔχον καὶ προσσφραμένω ἀντίτυπον.*

[*δικροῦς — καὶ κάτω*] De Gener. I. c. *τούτων δὲ τὰ μὲν ἔχοντα κάτω τὴν ὑστέραν, ἀτελὲς ὠόν τίττει.*

[*μεταξὺ κατὰ τὴν ῥάχιν*] *sed infra per spinam* Gaza vertit, quem imitatus Camus: *au dessous, le long de l'épine.* Sed ipse philosophus infra distinctius habet: *οἷον τοῖς γαλεώδεσι καὶ πρὸς αὐτοὺς καὶ πρὸς τὰ πλατέα· ἐνίοις μὲν γὰρ ἐν τῇ μέσῳ τῆς ὑστέρας περὶ τὴν ῥάχιν προσπέφυκε τὰ ὠὰ, ὥσπερ εἴρηται, οἷον τοῖς σκυλίοις, αὐξαναόμενα δὲ περιέρεται.*

[*ἐνῆ ὁ νεοττός*] Ita pro ἧ Vatic. ἐπῆ Med. Versio Thomae: *si infuerit pullus.* De oui colore et materia ita distinctius de Generat. I. c. *τὰ τῶν ὀρνίθων ὠὰ κηχωρισμένον ἔχει τὸ ὠχρὸν καὶ τὸ λευκόν, τὰ δὲ τῶν ἰχθύων μονόχροα καὶ πάντῃ μειγμένον τὸ τοιοῦτον· ὥστ' οὐδὲν κωλύει τὸ ἐξ ἐναντίας ἔχειν τὴν ἀρχὴν — οὐ γὰρ αὐτῶν τὸ μὲν λευκόν, τὸ δ' ὠχρὸν, ἀλλὰ μονόχροον πᾶν.* Ibidem cap. 1. *τὸ τῶν ἰχθύων γένος οὐδ' ἀποκεκριμένον ἔχει τὸ λευκόν διὰ τε μικρότητι καὶ διὰ τὸ πληθος τοῦ ψυχροῦ καὶ γαώδους· διόπερ γίνεται μονόχροα πάντα τὰ τῶν ἰχθύων, καὶ ὡς μὲν ὠχρὰ, λευκὰ, ὡς δὲ λευκὰ, ὠχρὰ.*

2. τοῦ ὠοῦ τοῦ τῶν ἰχθύων] Ita pro ὠοῦ τῆς τῶν *l. Med.* Versio Thomae: *generatio quidem ex ouo horum piscium.* Legit igitur scriptum ὠοῦ τούτων ἰχθύων. Scaligeri emendationem τοῦ ὠοῦ τῶν ἰχθύων τῆς τῶν ὀρνίθων dedit Camus.

[τόν] τείνοντα] Articulum de meo inserui, necessarium. De Generat. l. c. est: *πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἔχουσι τὸν ἕτερον ὀμφαλὸν τὸν ἐπὶ τὸ χόριον τείνοντα, ὃ ἐστὶν ὑπὸ τὸ περιέχον ὄστρακον· τούτου δ' αἴτιον, ὅτι τὸ περίξ ὄστρακον οὐκ ἔχουσιν. — σκεπάζει γὰρ ἡ μήτηρ. — τὸν τε γὰρ ὀμφαλὸν ἔχουσι τὸν ἕτερον ὡσαύτως ὡσπερ οἱ ὄρνιθες πρὸς τὸ ὠχρὸν, οὕτως οἱ ἰχθύες πρὸς τὸ ὄλον ὠόν.* Vnde hic paulo post vulgatum *τούτον ἔχει τὸν τρόπον* recte ex Codd. suis, versione Thomae et Gazae correxit Camus.

ἐπ' ἄκρῳ τε γὰρ τούτου] Vulgatum ἄκρου — τοῦτο ex Med. Veneto, versione Thomae et Gazae correxit Camus. ἐπ' ἀκρότερα V. R. A. τούτῳ Vat. Sequentia ita vertit Albertus: *extendunt se viae a corde primo ad caput et ad oculos, et primo in eis apparent partes superiores.* quasi scriptum sit: *τείνουσιν ἐκ τ. κ. πρῶτον πρὸς τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ὄμματα, καὶ τὰ ἄνω μέγιστα etc.* In Veneto est *τὰ ἄνω μέγιστα γίνεταί τὸ πρῶτον.* De Generat. l. c. ἡ γένεσις ἐξ ἄκρου μὲν ἐστὶ τοῦ ὠοῦ καὶ τούτοις, ἀλλ' οὐχ ἡ προσπέφυκε πρὸς τὴν ὑστέραν· οἱ γὰρ ὄρνιθες ἐκ τοῦ ὀξέος γίνονται· ταύτη δ' ἦν ἡ τοῦ ὠοῦ πρόσφυσις· αἴτιον δ', ὅτι τὸ μὲν τῶν ὀρνίθων χωρίζεται τῆς ὑστέρας, τῶν δὲ τοιούτων οὐ πάντων, ἀλλὰ τῶν πλείστων πρὸς τῆ ὑστέρα προσπέφυκε τὸ ὠόν τέλειον. ἐπ' ἄκρου δὲ γιγνομένου τοῦ ζώου, καταναλίσκεται τὸ ὠόν, ὡσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ὀρνίθων καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀπολελυμένων, καὶ τέλος πρὸς τῆ ὑστέρα ὁ ὀμφαλὸς προσπέφυκε τῶν ἤδη τελείων. ὁμοίως δ' ἔχει καὶ ὅσων ἀπολέλυται τὰ ὠὰ τῆς ὑστέρας· ἐνίοις γὰρ αὐτῶν, ὅταν τέλειον γένηται τὸ ὠόν, ἀπολύεται.

κατώτερον τοῦ σώματος τῆς γαστρὸς] Vulgatum στόματος ex Med. Veneto et versione Thomae correxi. Gaza: paulo

a ventre inferius haeret. Is igitur nec σώματος nec στόματος scriptum legit, rectius. Infra de γαλεοῖς λειοῖς est κατὰ μέσον ἢ τὸ ἥπαρ. Albertus plane alia dixit: *et pulsus cordis, quem dicunt quidam anhelitum per venam pulsatilem, continuatur cum inferiore parte ventris portans pullum et vitam ad partes inferiores.*

Ἔστι δὲ νέοις] Med. Ἔτι δὲ νέοις — μικρός.

3. Τὸ μὲν οὖν σχῆμα] Male Ambr. χρῶμα. Sequens σκυλίους Gaza vertit *caniculis*, Albertus *marini canes*. Postea vulgatum περιέχεται ex Med. Canis. correxit Camus. *augmentata autem in circuitu adhaerent* versio Thomae. *absoluta feruntur per vulvam bifurcam* Gazae. *descendunt inferius* Alberti. Sed statim idem Thomas περιέχεται εἰς ἐκάτερον τὸ μέρος vertit: *in circuitu haeret ad utramque partem.* Noster supra 3, 1. ὅσα δὲ τῶν ἀπόδων εἰς τὸ φανερόν μὲν ζωτοκεῖ, ἐν αὐτοῖς δ' ὠτοκεῖ, οἷον οἱ τε γαλεοὶ καὶ τᾶλλα τὰ καλούμενα σελάχη, (σέλαχος δὲ καλεῖται, ὅτι ἀν' ἄπουν ὄν καὶ βράγχια ἔχον ζωτόκον ἢ) τούτων δὴ δικροῖα μὲν ἢ ὑστέρα, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τὸ ὑπόζωμα τείνει, καθάπερ καὶ τῶν ὀρνίθων, ἔτι δὲ διὰ μέσον τῶν δικροῶν κάτωθεν ἀρξάμενη μέχρι πρὸς τὸ ὑπόζωμα τείνει, καὶ τὰ ὡὰ ἐνταῦθα γίγνεται, καὶ ἄνω ἐπ' ἀρχῇ τοῦ ὑποζώματος· εἶτα προελθόντα εἰς τὴν εὐρυχωρίαν ζῶα γίγνεται ἐκ τῶν ὠῶν. quem locum ita Gaza vertit: *iis vulva bipartita pertinensque ad septum, quomodo auibus est. Atque etiam de medio sui bipartiti sinus arctior ad septum usque pertendit: ac ova tam hic quam supra ad septi originem consistunt.* Legit igitur verba graeca aliter scripta, fere hoc modo: ἔτι δὲ ἀπὸ μέσου τῶν δικροῶν στενωτέρα μέχρι πρὸς τὸ ὑπόζωμα τείνει. Quanquam autem verum sit, superiorum vteri bicornis partem angustiorē esse, tamen nec sequentia satis conveniunt verba, nec varietatis aliquid habent libri scripti, nec apparet, qua ratione verba κάτωθεν ἀρξάμενη mutari potuerint in στενωτέρα. Denique non apparet causa, cur verba μέχρι πρὸς τὸ ὑπόζωμα

τείνει repetantur, quae plane hic abundare videntur. Contra mihi librarius ommissa alieno loco repetiisse et locum turbasse videtur. Quare verba ita ordinanda censui: *ὁμοίως δὲ καὶ μέγροι πρὸς τὸ ὑπόζωμα τείνει κάτωθεν ἀρξάμενη, καθάπερ ἢ τῶν ὀρνίθων· ἔτι δὲ διὰ μέσου τῶν δικροῶν καὶ ἄνω ἐπ' ἀρχῇ τοῦ ὑποζώματος τὰ ὠὰ γίνεταί· εἶτα προελθόντα* etc. Ita enim omnia praeclare conueniunt cum iis, quae cum hoc nostro in loco, tum alibi tradidit Philosophus. Camus interpretatione peruersa locum obscurauit: *C'est du point où les deux parties se séparent qu'elle commence à s'élever, pour atteindre au dessous du diaphragme, et c'est dans cette partie, en haut, vers le commencement à prendre du côté du diaphragme, que les oeufs se forment. Ils descendent ensuite dans la partie de la matrice qui s'élargit; c'est là que le fœtus sort de l'oeuf.*

4. *ὑστέρα καὶ αὐτῶν*] Vulgatum *αὕτη* ex Reg. correxit Camus, vti voluit fieri Scaliger. Sed is Codex a prima manu habuit vulgatum, Vat. *αὐτή*. Consentit Gazae versio. Deinceps *γαλεοειδῶν* Med. Canis. Vatic.

μαστουὺς — μὴ ἐνότων] Thomae versio *μὲν ἐνότων* scriptum reddidit, sensu contrario. Eadem est scriptura in Med. et Canis.

βατίδες] Med. *λιβατίδες*. Ambr. *βατίδες καὶ ὅσα ἴσχουσι*. Alberto *matydes*. Pro *αὐλῶν γλώτταις* versio Thomae Medicei scripturam *ἄλλων* reddidit *linguis aliorum*. Pro *ὠοειδῆς* M. V. R. *ὠώδης* habent.

πόροι τριχώδεις ἐγγίγνονται] Versio Thomae: *sunt apud testas*. Albertus: *et quando transmutatur ouium ad speciem pulli, viae venales, quae inueniuntur in ouis istis testeis, sunt sicut villi extensi per ouium*. Ineptissime. Noster de Generat. 3, 3. *τὴν δὲ τροφὴν ῥάδιον ἔλκειν ἐκ τῆς ὑστέρας πόροις τισὶν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀρχῆς. δῆλον δὲ ἐπὶ τῶν μὴ ἀπολυομένων ὠῶν· ἐν ἐνίοις γὰρ τῶν σελαχῶν οὐκ ἀπολύεται τῆς ὑστέρας τὸ ὠόν, ἀλλ' ἐχόμενον μεταχωρεῖ κάτω*

πρὸς τὴν ζωοτοκίαν· ἐν οἷς τελειωθὲν τὸ ζῶον ἔχει τὸν ὀμφαλὸν ἐκ τῆς ὑστέρας ἀνηλωμένου τοῦ ὠοῦ· φανερόν οὖν, ὅτι καὶ πρότερον ἔτεινον οἱ πόροι τοῦ ὠοῦ ἔτι ὄντος περὶ ἐκείνο πρὸς τὴν ὑστέραν. Τοῦτο δὲ συμβαίνει ἐν τοῖς γαλεοῖς τοῖς λείοις. Qui caput hoc illustrare satagit, *Jo. Herrmann* in Comment. ad Tabulam Affinit. p. 282. fila longa addita ouorum angulis inseruire cēnsuit retinendis ouis et alligandis ad plantas et corpora marina, cum fuerunt corpore exclusa. Sed fila haec canales esse cauos docuit amicissimus *Tilesius* in Dissertatione de muribus sic dictis marinis Lipsiae 1802. edita, vbi simul monuit, in ouis squalorum fila ista multo longiora esse. Qua ipsa in altero latere inter cornua seu fila glutine soluto aperiantur ipsa, saepeque excluso foetu iterum coeuntia clauduntur, vt iam olim *Gallus Vicq'd'azyr* contra *Rondeletium* annotauit. De mammosa parte oviductuum, quam mammiarum nomine appellauit Philosophus, quamque pinxit *Monro* in Physiologia Piscium, collectas posui virorum doctorum observationes in Annotationibus ad *Monroum* p. 109. et p. 182. Has easdem partes in chimaera et raia torpedine repertas accurate descripsit *Cuvier*, *Leçons d' Anatomie* Tom. V. p. 140 — 142. qui docet, glandulam esse maximam, vnde materia testae ouorum accedit; quare in torpedine, quae pullos plures in oviductu inferiore habebat, fere nulla apparebat glandula. Idem vir egregius testiculos et ouaria raiarum et squalorum descripsit ibidem p. 27. et 61. seqq. Sed nondum omnes cartilaginei pisces simul inter se comparati et descripti fuerunt ab anatomicis, vt Philosophi notitiae inde vel illustrari vel confirmari possint.

νεβρίας] Edd. pr. cum Regio νεβρίους. Ambr. νεβρίας. Ex Vat. νεβρίους dedit *Camus*. *Sylburgius* primus νεβρίας edidit. Versio *Thomae Nebrias galeus*. *Gazae nebrios mustelos*.

πρὸς τῷ ὑποζώματι] Ita ex *Med.* pro ἐν τῷ *Camus*. ἀνωθεν τῶν μαστῶν intellige illos οἶον μαστούς λευκοῦς, quos

supra memoravit. Deinceps vulgatum ἐπὶ τούτων ἀπολλυμένων ex Med. correxi. ἀπολλυμένων Vatic. Cum Med. facit versio Thomae. Postea ἀλωπεκίων malebat Sylburg.

5. λείοι τῶν γαλεῶν] *plani galeorum* Thomae versio. Deinceps μεταξὺ τῶν ἐντέρων inepte Vat. Reg. *per vulvam mediam* Gaza vertit, et ἑκατέραν δικρόαν *utrumque sinum*. Sed pro τὰ τοιαῦτα scribendum censeo ταῦτα.

ἑκαστος ἠρημένος] Versio Thomae *ortus*, quasi ἠρημένος scriptum legisset. Sequens τοῦ δ' ἐμβρύου κατὰ vulgato τὸ δὲ ἔμβρυον, κατὰ ex Med. Canis. substituit Camus. κατὰ τὸ μέσον omittunt V. R. A. *embrio autem secundum partem qua erar* versio Thomae. Legit igitur scriptum κατὰ τὸ μέρος ἧ, nec omisit verba κατὰ τὸ μέσον, ut ait Camus.

κἄν μηκέτ' ἔχη τὸ ὠόν] Ita pro μὴ ἔχη Med. Canis. *si non adhuc* versio Thomae inspecta a Camo: *alimentum autem recisi vō adhuc habet oui ovalis* reperi in Lipsiensi libro scriptum. Sequens ἀδρονόμενα primus Sylburgius scripturae Edd. pr. ἀνδρονόμενα substituit, confirmatum a Codd. ὄντα post τέλεια Camus cum Vat. Ambr. omisit.

6. ἔμβρυα διαιρούμενα] Med. ἔγκυα. Deinceps καὶ τὰ αἱματώδη Med. *et sic omnes venas sanguinis magnas* versio Scoti et Alberti. Postea οἶον sine τε habet Med. *propter hoc putant homines, quod tales pisces*, versio Scoti et Alberti. Reddiderunt igitur scripturam οἶονται a Scaligero propositam et a Camo receptam. *propter quod multi secundum mensem parere et coire possunt tales pisces* versio Thomae.

ἄμα πέττεται] Vulgatum ἀναπέττεται Med. in ἄμα πέπτεται mutat. Vat. Canis. *κάτωθεν τῆ ὑστέρα ἀναπέττεσθαι καὶ τελεσιουργεῖσθαι. simul maturantur* versio Thomae.

7. τρυγῶν καὶ βάτος] Albertus: *taragen, quem nos nimbium vocamus, et batus, quem nos vocamus passerem.*

βάτραχος] Iterum Gaza *raia* vertit, quasi βάτος scriptum legisset. Quae res L. Th. Gronouium ad Plinii librum

nonum p. 90. in errorem induxisse videtur. De Generat. 3, 3. αἰτία δὲ ἡ τοῦ σώματος φύσις· τὴν τε γὰρ κεφαλὴν πολλαπλασίαν ἔχει τοῦ λοιποῦ σώματος καὶ ταύτην ἀκανθώδη καὶ σφόδρα τραχεῖαν· διόπερ οὐδ' ὕστερον εἰσδέχεται τοὺς νεοιτούς, οὐδὲ ἐξ ἀρχῆς ζωοτοκεῖ. Τὸ γὰρ μέγεθος καὶ ἡ τραχύτης τῆς κεφαλῆς ὥσπερ καὶ εἰσελθεῖν κωλύει, οὕτω καὶ ἐξελθεῖν. Viam et rationem, qua proles intus in corpus cartilagineorum piscium recipiatur, nusquam demonstravit Philosophus. Audiamus igitur Oppianum, qui ita de cane marino (κυνός) canit Halieut. 1, 734. sqq. ἀλλ' ὅτε ταρβήσωσι, — τότε παῖδας ἐνὶ λαγόνεσσιν ἔδεκτο αὐτὴν εἰσιδμήν, αὐτὴν ὁδὸν, ἐνθεν ὄλισσον γεινόμενοι· τοῖον δὲ πόνον μογέουσα περ ἔμπης ἀσπασίως τέτληκε· πάλιν δ' ἀνεχέατο παῖδας σπλάγχνοις, ἅψ δ' ἀνέηκεν, ὅτ' ἀμπνεύσωσι φόβοιο. Quae cum exscriberet Aelianus H. A. 1, 17. κατὰ τὸ ἄρθρον posuit. Per genitalia igitur foramina recipi vult Oppianus prolem caniculae. De glauco Oppianus versu 750 sqq. ὅς ἔξοχα τέκν' ἀγαπάζει πάντων, ὅσσοι ἔασιν ἐν ἰχθύσιν ὠτοκῆτες· κείνος γὰρ μίμνει τε παρήμενος, ὄφρα γένωνται παῖδες ὑπώαδιοι, καὶ σφιν παρανήχεται αἰεὶ. τοὺς δ' ὅτε κεν τρομέοντας ἴδῃ κρατερώτερον ἰχθύν, ἀμφιχανῶν κατέδεκτο διὰ στόμα, μέσφα γε δαῖμα χάσσηται, τότε δ' αὖτις ἀνέπτυσσε λευκανήθεν. vbi rectius Codices quidam scripti ἐπώαδιοι habere videntur, quod significat *ovis adhaerentes*, cum ὑπώαδιοι sint potius *sub ovīs conditi*. Tradit igitur Oppianus, glaucum ovīs inclusos pullos edere et parere, vt de βατίσι tradit Philosophus; exclusos vero deinde pullos in os matris timentes recipi. Locum etiam hunc transtulit Aelianus H. A. 1, 16. sed tam caute, vt vocabulum ἐπώαδιοι non attingeret. Tertiam viam idem poeta subobscurè indicavit in squatina (σίνη) versu 743. seqq. ἀλλ' οὐκ εἰς νηδὺν κείνη δύσεις, οἷα κύνεσσιν, ἀλλὰ οἱ ἐν πλευρῆσι διασφάγες ἀμφοτέρωθεν εἰσὶν ὑπὸ πτερύγων, οἷη γένος ἰχθύσιν ἄλλοις, τῆσιν ἀτυζόμενων τεκέων φόβον ἀμφικαλύπτει. vbi scripturam Eustathii

vulgatae ὑποσφάγες praetuli. Prolem squatinae non simpliciter pinnis latis pectoralibus inuolutam obtegi, quod verbum ἀμφικαλύπτει arguere videri possit, sed per aliquam corporis partem intrare, indicant διασφάγες ἀμφοτέρωθεν ἐν πλευρῆσι, apertae vtrinque in lateribus per corpus vel per ipsa latera speluncae vel cauernae, quas poeta satis inepte cum aliorum piscium ore comparat. Nihil igitur aliud superest, nisi branchiorum foramina vtrinque plura ad radices pinnarum pectoralium sita, per quae proles ingredi in corpus matris et recipi possit. Hunc vero locum Aelianus non traduxit, quod miror; sed idem ineptam narrationem de galeo habet: ὠδίνει διὰ τοῦ στόματος, πάλιν τε εἰσδέχεται τὰ βρέφη 2, 55. quam tamen ipse 9, 65. ex aliorum traditione retractat. Aeliani narrationem de glauco explicare conatus est *Watson* in Descriptione Squali glauci inserta Actis Anglicanis (*Transactions*) Londinensis Societatis Vol. 68. Part. II. p. 789. haec refert: *when the head was placed downwards, a pretty large white pouch came out of its mouth. Aelian supposes this to have served as an asylum to the young brood in time of danger.* Galeum glaucum obiter memorat Hippocrates de internis affectionibus c. i. vbi carnes commendat ῥίνης καὶ φάγρου ἢ γαλεοῦ τοῦ μεγάλου τοῦ γλαυκοῦ. Ita enim ex Codd. scriptis vulgatum γαλαίου τοῦ μεγάλου λευκοῦ emendavit doctissimus Mack.

Narrationem nautarum de pullis squali alicuius magni os intrantibus atque inde redeuntibus habes in Itinerario Mandelsloviano p. 105. edit. germanicae, repetitam in Bayeri Itin. Peruviano p. 77. Villoeltiner. Americano Part. II. libri 7. cap. 6. p. 606. et permultis aliis Relationibus. Auctores itineris Islandici Olafsen et Povelsen squalum acanthiam referunt prolem per magnam genitalium vaginam recipere et condere, Tom. II. p. 205. vers. germanicae.

8. χρόνον τῆς ὀχείας] Vulgo intersertum τοῦτον post primum nomen omisit Camus cum Med. assentiente ver-

sione Thomae. Deinceps θόρου Leon. et Camotiana hic et in sequentibus habent. Postea φαινομένων ρεῖν Med. ita quod videtur semen ciens exterius versio Scoti. ita quod etiam exterius videtur currere semen ex ipsis per anum Alberti.

καὶ τῆς μεγάλης] Copulam καὶ ex Med. et tribus versionibus addidit Camus. et a succinctorio et a magna vena Thomas. Sequentia πρὸς τὴν τῶν θηλειῶν ὑστέρα non vertit Gaza, qui habet *patent eo tempore etiam imperitis, scilicet incremento seminis et turgentis fastu libidinis. Interdum enim ac nonnullis admodum incerti redduntur, ut de testiculis auium* etc. Videtur igitur librarius in eius Codice ab vno διάδηλοι ad alterum transiisse et media omisisse. Ceterum verba πρὸς — ὑστέρα videntur hunc sensum habere: *comparati cum utero femineo*. Camus vertit: *on les distingue facilement alors de la matrice des femelles*.

ὅταν δὲ μὴ αὐτὴ ἢ ὄρα] Vulgatum αὐτὴ cum Sylburgio correxi, malim tamen ὅταν παρέλθῃ αὐτὴ ἢ ὄρα. Sequens γίνονται cum M. R. A. omisit Camus. Postea προσειλημένοι continentur vertit Gaza, contenti Thomas. Malim adnexi. Denique διαγεγραμμένοι corrigebat Sylburg. Albertus vertit: *facilius apparent in anathomia quam scribi possunt*. Sed Med. habet ἐν ταῖς ἀνατομαῖς, quo coniectura Sylburgii magis firmatur.

9. Πλειστάκις — ἀστερίας] V. A. nomen omittunt. R. πλ. δὲ οἱ καλούμενοι τῶν γαλεῶν ἀστρικοί. τίκτουσι γὰρ δις. Ita melius conuenit sequens ἄρχονται. Sed hoc ex versione Thomae in ἄρχεται mutauī. Albertus σελάχη celeti, ἀστερίας astaron, γαλεὸς galeon, σκυλλίου cameni vertit. Post δις ex Regio, versione Gazae et Scoti τοῦ ἔτους adiecit Camus. σκυλλίου Med. hic et vbique scriptum habet.

τὰ μὲν τοῦ ἔαρος] Vulgatum πάντα τοῦ ἔαρος ex Med. versione Thomae, vbi est, *pariunt autem haec quidem vere*, et Alberti correxi. πάντες Vatic. habet. Deinde χει-

μερινῆς Med. Verba χειμερινῆν τὸ ὕστερον omittunt V. R. A. Postea τὰ δὲ περὶ τὸν τοῦ ἔαρος Vatic.

εὐθηνεῖ] Med. ἀσθενεῖ. Versio Thomae: *debilitatur magis ipsius fetus qui posterius*. Deinceps vulgatum ἀντοῖς — ὁ γόνος ὕστερον ex Med. Reg. correxit Camus. Equidem articulum ὁ ante ὕστερος ex versione Thomae addidi. ἀντῆς legi voluit etiam Sylburg. Sed malim cum Thoma legere ἀντῆς μᾶλλον ὁ γόνος ὁ ὕστερος. Vulgatum enim μάλιστα μὲν desiderat membrum aliquod oppositum. Alberto ῥίνη audit raboz. Plinius 9. s. 74. *Ex planis squatina bis, sola, autumno, occasu Vergiliarum — torpedo, squali circa aequinoctium*.

ἐκ τοῦ πελάγους] Vulgatum ἐκ δὲ τοῦ πελάγους ex Med. correxit Camus, consentiente versione Thomae et Alberti, qui ῥίνην et βάτον hic depatoz et rabbatannuz, ῥινόβατον vero ρυνοβατον reddit, *latine scatina*, sed statim subiicit batoz et rabiz. De rhinobato primus docuit Fab. Columna in Phytobasano p. 108.

10. ἐξ ἀμφοτέρων τούτων] Vulgatum ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἰχθύων ex Med. et versione Thomae correxi. Praeterea γινόμενος mutavi in γενόμενος. Camus cum V. R. A. retinuit verba τῶν ἰχθύων, adiecto tamen τούτων. Sequens λειόβατος vulgato ῥινόβατος ex Med. Canis. V. R. A. et tribus versionibus substituit Camus. *plana raia* vertit Thomas. Alberto νάρκη est barachi, quam torpedinem supra vocauimus, βάτος baton, τρυγῶν taragon. Omisit vero siue ῥινόβατον siue λειόβατον. Supra II, 15. λειόβατον noster nominavit obiter. Ceterum post verba πλατεῖς ἰχθύες addidi de meo, quod solet addere Philosophus, οἶον, vbi exempla commemorat. Plinius 9. s. 74. *Piscium diversa genera non coeunt praeter squatinam et raiam, ex quibus nascitur priori parte raiae similis et nomen ex utroque compositum apud Graecos trahit*.

CAPVT XI. (vulgo XII.)

φάλαινα] Med. vbique φάλλαινα scriptum habet. φυσηῖρα Thomas vertit *flatoria*. Vulgato *πρίστης* substitui *πρίστις* ex versione Thomae, vbi *pristis* est. Albertus, qui κήτη vertit *chochy*, addens *qui etiam vitulus vel bos marinus*, φυσηῖρα vero *membrum anhelitus*, per quod *inspirant*, pro *πρίστης* habet *tristoz*, *latine autem pristis dicitur et in mari Indiae reperitur, et omnia genera vaccarum marinarum non sunt inuenta ita quod oua haberent in se ipsis, sed subito generant post conceptum*. Plinius 9, s. 15. *Quae pilis vestiuntur, animal pariunt, vt pristis, balaena, vitulus. Hic parit in terra, pecudum more secundas partus reddit. In initu canum more cohaeret: parit nonnunquam geminis plures, educat mammis fetum. Non ante duodecimum diem deducit in mare, ex eo subinde assuefaciens. Cuius loci vitium vel potius Plinii errorem iam olim animaduertit Rondeletius. Scilicet Plinius ex duobus locis historiae I. c. 6. et nostro sua consarcinauit, et male pilosis animalibus *pristin* annumerauit. Idem 11. s. 95. *et balaenae autem vitulique mammis nutriunt fetus*. De dubia nominis scriptura et piscis natura dixi in Histor. litter. Piscium p. 129. de boue ibidem p. 142 seqq. Vterque ad cartilagineorum genus pertinet, sed quia viuum animal extra parit, nec ouum antea intra se, cum delphinis et balaenis Aristoteles commemorasse videtur.*

ἡ δὲ φάλαινα] Med. ἡ δὲ φαλαινα δύο. τὰ πλεῖστα μὲν τὸ ἔν. Versio Thomae: *balaena autem duo secundum plurima et vnum*. Legit igitur ἡ δὲ φάλαινα δύο τὰ πλεῖστα, καὶ ἔν. *balaenae vel binos complurimum magnaue ex parte vel singulos pariunt Gazae.*

καὶ ἡ φώκαινα] V. R. φώκη. Sed in Regio correctum *φωκαινα*. Versio Thomae: *bouis marini femina*. Alberti: *et similiter galene et cacaeae, qui latine tyrsio vocatur et delfino paruo multum assimilatur, licet non sit eiusdem*

speciei cum ipso. Tyrsio autem dictus praecipue in mari bosforos inuenitur, quod mare hariz arabice vocatur. Plinius 9. s. 11. delphinorum similitudinem habent qui vocantur tursiones. Distant et tristitia quidem aspectus: abest enim illa lasciuia, maxime tamen rostris canicularum maleficentiae assimilati. Quae videntur vel aliunde vel ex mutata Nigidii interpretatione ducta esse. Athenaeus 7. p. 310. θυρσίωνα ait Romanis esse partem aliquam caniculae carchariae vocati. Semel Plinius tursionem, nusquam phocaenam nominauit. Pessime Aelianus H. A. 5, 4. haec ad balaenam transtulit: ἡ φάλαινα ὁμοιον δελφῖνι ζῶόν ἐστιν, ἔχει δὲ γάλα καὶ αὐτῇ, χροῖαν δὲ οὐκ ἔστι μελαινα, κυανῷ δ' εἴκασται τῷ βαθυτάτῳ ἀναπνεῖ δ' οὐ βραγχίσις, ἀλλὰ φρυσητῆρι· τοῦτο γὰρ καὶ καλοῦσιν οἱ τοῦ πνεύματος τὴν ὁδόν. Διατριβῇ δὲ ὁ Πόντος αὐτῇ καὶ ἡ ἐκεῖ θάλαττα· πλανᾶται δὲ ἡθῶν ἐκείνων ἐξωτέρῳ ἢ φάλαινα ἤκιστα. Similem eiusdem hallucinationem videbimus infra ad 8. c. 13.

καὶ τὸ χροῶμα ἔχει] Vulgatum τὸ χροῶμα κυανοῦν ex Med. suppleuit Camus. ἔχει habet etiam Reg. et colorem habet versio Thomae. et caelestis coloris, cum delphinus sit niger. Idem additamentum in hoc loco legit etiam et traduxit Aelianus. In Regio post κυανοῦν lacunam relictam ita suppleuit manus secunda: πολλοὶ δ' αὐτῶν τοῦ γένους οἴονται τῶν δελφίνων εἶναι. Πάντα δὲ ὅσα etc.

2. τὸ ῥύγχος] Thomas vertit mentum. Deinceps ῥέγκει Leon. et Camotiana. Deinceps δελφῖν ὡς καὶ ἡ φάλαινα Camus dedit ex R. A. sed in Reg. est φάλαινα.

θηλάζονται· καὶ εἰσδέχονται δὲ] Albertus: et lactat fetus suos et cubat eos, dum sunt parui. Plinius 9. s. 7. Vagantur fere coniugia: pariunt catulos decimo mense, aestiuo tempore, interim et binos; nutriunt uberibus, sicut balena, atque etiam gestant fetus infantia firmos. Quin et adultos diu comitantur, magna erga partum caritate. Adolescunt celeriter, decem annis putantur ad summam

magnitudinem peruenire. vbi Solinus aliter scriptum videtur legisse. Is enim inde excerpfit haec: *Teneros in faucibus receptant.* Quod de squalis supra narratum ab Oppiano vidimus. In genere serpentum idem de Crotalō narrant viuiparo.

τὰ τέκνα μικρὰ ὄντα] Med. ita ordinat: τὰ τέκνα. μικρὰ δὲ ὄντα τὴν αὐξήσιν, quem sequitur versio Thomae.

οὐδεμιᾷ] Albertus: *et raro in alio tempore. et ambulat etiam natando sub pelago, et est proprium delphinorum longo tempore sequi pullos.*

ζῆ δὲ] Ita Med. Vatic. et versio Thomae. γὰρ inserit Camotiana. Deinceps vulgatum οἱ μὲν πέντε καὶ εἴκοσι ex Med. et versione Thomae auxi. οἱ μὲν omisit Reg. *hi quidem pluribus annis XXX* Thomas vertit. Albertus *centum et 30 et centum et 20* habet.

γνωρίζουσι] Vulgatum *γνωρίζεσθαι* ex Med. Reg. correxit Camus. *γνωρίζουσαι* Ambr.

3. τοῦ χρόνου τὸν πολὺν] Vulgatum τὸ πολὺ ex Med. correxi. *temporis plurimum* versio Thomae. Alberto φώκη est *koki, latine vitulus marinus.* — *sed inspirat et dormit sicut delphinus.* Plinius 9. s. 6. *et vituli marini, quos vocant phocas, spirant et dormiunt in terra.*

καὶ ἄλλα προΐεται] Vulgatum τὸ γάλα ex Med. Reg. correxi. *et similiter alia sicut oues* versio Scoti. Gaza vertit: *et lac reddit modo pecudum.* Sed graece προΐεται ita non dicitur. Plinius 9. s. 15. *pecudum more secundas partus reddit.*

μαστὸς δ' ἔχει· διὸ καὶ] Ita pro ἔχει δύο καὶ Med. habet. Numerum Albertus non expressit, et in vniuersum binarius falso editur. Nam plures species quatuor mammas habere nouimus.

πρόταις αἰξίν] Albertus: *ante vernum tempus, quando est principium partus caprarum.*

4. Ἄγει δὲ] Haec repetierunt ex h. I. Oppianus Halieut. 1, 689. et Aelianus H. A. 9, 10.

συνάγει δὲ καὶ συστέλλει ἑαυτὴν] Gaza: *colligere se*

ipse vitulus et contrahere potest. Camus: La phoque peut aisément retirer son corps et le replier sur lui même. Mihi Philosophus videtur explicare id, quod antea dixerat, κατάνη φέρεται, declivis fertur Gaza reddidit. Plinius 9. s. 15. Pinnis, quibus in mari utuntur, humi quoque vice pedum serpunt.

χονδρώδη] Plinius 11. s. 87. *vituli marini cartilaginem, non ossa habent.* Idem Bellonius et Rondeletius affirmant, negat Hermann p. 492. in Descriptione phocae. Miratur etiam cartilagineis similia ossa hic dici Hartmaun in Anatomia phocae Regiomonti 1683. edita, cum delphino noster H. A. 3, 7. et de Partibus 2, 9. simpliciter ossa tribuisset, pariter viuiparo et carniuoro. Fatetur tamen ossa minus esse solida quam in castore et lutra, tenuiora enim sunt et fragiliora. Denique bregma multis foraminibus pertusum reperit. Sed hae phocae erant iuniores; in adultis enim nihil simile annotarunt Perraultus, Seger, Schellhammer, Kulmus, Seuerinus.

παρά τὸν κόταγον] Ita pro περὶ ex Codd. dedit Camus. Albertus: *in maxillis iuxta tempora, eo quod durum et spissum est corpus eius.* Hodie nasum feriunt, vt respiratio interceptiatur.

βοῦ] Tauro vertit Albertus. *mugitus ei in somno Gaza, imitatus Plinium 9. s. 15. ipsis in sono mugitus, unde nomen vituli.* vbi Hermolaus pessime reposuit *in somno*, quem temere secutus Gaza alienos errores Aristoteli imputare voluit. Scripturam *somno* iam olim in Plinio fuisse testatur Albertus p. 243. a. sub voce Helcus.

αἰδοῖον — ὁμοιον βατιδι] Gaza: *genitale simile raiae.* Albertus: *vox autem sua est sicut tauri, et in sua femina inuenitur virga, quae est collum vesicae, sicut est innatum quiddam marino etiam inuenitur et residuum vulvae et matricis etiam inuenitur in ipso sicut in muliere.* Plinius 9. s. 15. *interficiuntur difficulter nisi capite eliso.* In nomine βατιδι vitium haesisse suspicor. Cur enim cartilagineo

pisci comparet Philosophus animal quadrupes et mammas habens? quanquam vterum bicornem in phoca repertum annotauerit Hartmann. Supra 5, 3. de maribus phocarum est: ἔχουσι δὲ καὶ τὸ αἰδοῖον μέγα οἱ ἄρρενες.

πάντα δὲ τᾶλλα] Vulgatum ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα, quod Gaza vertit, ex Med. versione Thomae, Scoti et Alberti correxi. Camus ex Reg. dedit ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα ὁμοιον αἰδοῖον ἔχει γυναικί.

CAPUT XII. (vulgo XIII.)

οἱ λεπιδωτοὶ] Infra 8, 30. κεστρεὺς δὲ καὶ λάβραξ καὶ οἱ λεπιδωτοὶ φαῦλοι κύνοντες σχεδὸν πάντες. vbi Medic. καὶ οἱ λοιποὶ πλωτοὶ habet solus, quam scripturam praefendam esse censui in Historia litter. Piscium p. 104. et 204. Noster enim infra 9, 37. ἅπαντα δὲ καὶ τὰ πλωτὰ καὶ τὰ μόνιμα. Igitur pisces qui vagantur πλωτοὶ vocantur. Alio respectu fere iidem pisces χυτοὶ vocantur supra 5, 9.

ἔτελις] Med. εὐτελεῖς. entelis versio Thomae, sed in Lipsiensi est *enchalis* scriptum. Hesychius: ἔτελις, χρούσοφρος, ὁ ἔχθύς. Gesneri Hist. Aquat. p. 684. ex Synesii Epistola posuit hunc locum de Africae littore: οἱ μὲν ἐντέλεις μυραίνας τε καὶ παράβους εὐμεγέθεις, τὰ δὲ μειράνια κωβίους εὐτελεῖς καὶ ιούλους capiebant. Sed in Epistola 4. p. 167. hodie legitur: οἱ μὲν ἐντελεῖς μυραίνας τε — τὰ δὲ μειράνια ἐπὶ κωβίους εὐτυχῆ καὶ ιούλοις. Ibi sunt ἐντελεῖς oppositi pueris adulti et robustiores homines. Paulo antea λάβρακες est in V. R.

ἴσχοῦσι ψαδυρόν] Articulum vulgo intersertum τὸ cun. Med. omisit Camus. *arenidum* vertit Gaza. *ouum parium facile comminubile* Thomas. Legit igitur τίττουσι pro ἴσχοῦσι scriptum. ἐγγέλιος Leon. Camot. Ouum quale ψαδυρόν vel ψαθυρόν dicat philosophus, apparet ex libro de Gener. 2, 1. vbi piscium oua σκληρόδεσμα dixit, cartilagineorum vero oua ὀστρακώδη in historia saepe appellauit. τοῦτο δὲ φαίνεται! Gaza vertit: quod etsi vtero can-

netur, tamen detectum et per se ipsum constare videtur.

Sed aberravit a sensu, quem demonstrat locus supra 3, 1.

αι δὲ τῶν ἰχθύων (ὕστεραι) κατω — πλὴν λεπταὶ καὶ ὕμενώδεις καὶ μακροαὶ, ὥστ' ἐν τοῖς σφόδρα μικροῖς τῶν ἰχθύων δοκεῖν ἑκατέραν ὠὼν εἶναι ἓν, ὡς δύο ἐχόντων ὠὰ τῶν ἰχθύων τούτων, ὅσων λέγεται τὸ ὠὼν εἶναι ψαθυρόν· ἔστι γὰρ οὐχ ἓν, ἀλλὰ πολλὰ· διόπερ διαχεῖται εἰς πολλὰ.

De Gener. 1, 8. νῦν δὲ τοσαῦτα ἔχουσιν, ὥστε δοκεῖν ὠὼν εἶναι τὴν ὕστεραν ἓν γε τοῖς μικροῖς ἰχθυυδίοις. vbi primum ex Codice Accoramboni scribendum ὕστεραν ἑκατέραν, deinde ex altero loco post ὠὼν inserendum ἓν; et dubito, annon hoc etiam in loco ἓν sit inserendum ante φαίνεται.

ἐρυθρίνου καὶ χάννης] Scripturam vulgatam ἐρυθρίνου monente Sylburgio ex Leon. Camotiana correxi. χάννης etiam vitiose dedit Camus. Supra 4, 11. post ψηιτῶν genus memoratur in hac ipsa observatione τὸ τῶν ἐρυθρίνων, καὶ αἱ χάνναι· vbi vulgo erat ἐρυθρίνου — χάνναι. Sed veram scripturam habent Codices. In libro de Generat. 3, 1. est: περὶ δὲ τοῦ γίνεσθαι καὶ ἐν τοῖς ἰχθυσι κηήματα ἄνευ τῶν ἀφρόνων, οὐχ ὁμοίως (ᾧπται)· μάλιστα δὲ ἐπὶ τῶν ποταμίων ἐόραται συμβαίνειν περὶ τοὺς ἐρυθρίνους· ἔνιοι γὰρ εὐθύς ἔχοντες ὠὰ φαίνονται, καθάπερ ἐν ταῖς ἱστορίαις γέγραπται περὶ αὐτῶν. Sed hunc locum mutilum esse docet comparatio historiae, et monuit iam olim Salvianus. Nam erythrini sunt marini. Phoxinos igitur reponi voluit Salvianus, vti annotati in Histor. litter. Piscium p. 199. Percam Linnaeo Cabrillam dictam Neapolitani piscatores hodieque *Canna* vocant. Hanc vna cum Perca marina Linn. semper hermaphroditam, id est ovario simul et lactibus instructam, reperit, descripsit et pinxit Italus *Carvolini* De Generatione Piscium et Cancrorum germanice conuersus p. 82. sqq. Marinam Holocentris annumeravit Blochii Systema, Cabrillam vero Grammistis. Hanc Graecis hodiernis χάννο audire testatur *Sonnini* Gallus in Itinerario Graeciae Tom. I. p. 281 — 88. qui quatuor eius

varietates descripsit, et pisces, quotquot aperuit, hermaphroditos reperit. Igitur aut hi ipsi sunt Philosophi erythrinus et channa, aut plures pisces marini sunt hermaphroditū.

2. φοξίνοι] Leon. Camot. φοξίνοι. Versio Thomae *forini*, Alberti *choccinos*. Etymolog. M. φόξινος ἰχθύς εὐθύς γεννώμενος ἔχων κήμα· τίκει δὲ ἐν ταῖς προλίμναις τῶν ποταμῶν, ὡς Ἀριστοτέλης. Alter nostri locus est H. A. 6, 14. Sed nihil inde arguere licet de forma naturaue.

ἀνακάπτουσι] Hoc vulgato ἀνακάπτουσι ex Gazae versione substituit Sylburg. *intus glutitur a femina* versio Scoti. *feminas sua oua iterato glutire* Alberti.

οὓς ἐκίπτουσι] Gaza vertit: *quae autem in locis opportunis edita sint, haec seruantur*. Medic. εἰς οὓς ἐκίπτουσι habet. *nisi illa quae cadunt in locis quietis, in quo foetus calore loci et quiete educi potest*, Albertus: *in locis in quae epariunt* Thomas: *in locis ubi eiicitur foetus* Scotus vertit. Sylburg tentabat οὓ ἐκίπτουσι, Camus εἰς τοὺς τόπους εὐσκόπους, ταῦτα. Vterque infeliciter.

τὰ πολλὰ γόνιμα] *et horum non fiunt omnia prolifica* versio Thomae. Igitur τὰ πάντα scriptum legit. Sequens ἐπιρρόανη vulgato περιρρόανη substitui ex Medic. *irrorauerit* versio Thomae. Postea ἐπὶ τὰ ὡὰ ἐκ τοῦ θοροῦ Med.

3. κωβιοὶ] Vat. κηβωτίοι, Ambr. κιβώτιοι. Albertus *kabchyen* vertit. Deinceps ψαθυρόν Leon. Camot. *latum et facile comminabile* versio Thomae.

καὶ ἔχων ὕδατα] Ita pro ὁ ἔχων ex Med. V. R. et versione Thomae Camus dedit. Deinceps φουκιδών Albertus *fochidon* vertit, *phucas pusillas* Gaza. Edd. pr. φουκιδίων habent, Sylburgii emendationem firmat Med.

4. φύκης] Diphilo Siphnio Athenaei 8. p. 355. φουκὴν dici videtur: τῶν πετραίων ὁ φουκὴν καὶ ἡ φουκὶς ἀπαλώτατα ἰχθύδια ὄντα ἄβρωμα καὶ εὐφθαργά ἐστιν. Alexis comicus ibidem 3. p. 107. ἐπὶ τὸ τάγγνον impositos et ap-

paratos memorat φύκην et φυκίδα. Cetera vide in Histor. litter. Piscium p. 170.

γόνω τίκτουσι] Vulgatum ἐν γόνω ex Med. et versione Thomae correxit Camus. Sequentia τινὰ ὁ ἔχθυς vulgo intersertum ἔσω post τινὰ habebant, quod Camus deleuit auctoritate Codicum et versionum trium. Pro ἦτρον V. R. ἦτρον, Med. ἦπαρ habet. ἦπαρ reddidit versio Thomae et Scoti.

ἐκτέκη, ζῆ] Ita pro τέκη ex M. V. R. Camus scripsit. Pergit Med. συμφύεται ταῦτα πάλιν, omisso ζῆ, quam scripturam expressit Thomae versio. Sequens ὁμοίως ante συμβαίνει ex Med. et versionibus tribus adiecit Camus. Postea ζωοτοκούντων cum Med. versione Gazae et Scoti omisit Camus. Scaliger malebat: ἐπὶ τῶν ἔσω ζωοτοκούντων καὶ ἐπὶ τῶν ἔξω ζωοτοκούντων. Sed breuissima ratio emendandi est haec, vt ζωοτοκούντων mutetur in ὠοτοκούντων; id quod feci. Cartilagineos enim et osseos pisces vna cum auibus et quadrupedibus ouantibus comprehendit. De acu marina compara collecta in Histor. litter. Piscium p. 2. et p. 25. Plinius 9. s. 76. *Acus siue belone vnus piscium dehiscente propter multitudinem ouorum vtero parit. A partu coalescit vulnus, quod et in caecis serpentibus tradunt.* vnde praeter geminum Plinii errorem, qui manifestus fiet comparato nostro 6, 17. apparet, in hoc nostro loco scribendum esse συμφύεται τὸ τραῦμα πάλιν. Igitur vulgatum ταῦτα correxi. Syngnathum belonem et hippocampum Linnaei ita parere, contra ophidion et lumbriciformem oua pectori agglutinata gerere et excludere, egregie docuit *Cavolini* de Generatione Piscium et Cancrorum.

5. ἡ δὲ κεφαλή καὶ οἶ] Reg. οἶ δ' ὀφθαλμοὶ καὶ ἡ κεφαλή ἐλάττων, ὕστερον δ' ἀναλῶθεν. Sequens γυρινώδεις vulgato πυρινώδεις, quod Gaza vertit *velut nucleus*, ex Med. substituit Camus. *siunt quasi ranarum innata* versio Thomae. In Veneto manus secunda πυριν. substituit vero.

αὐξάνονται ἐκ τῆς ἀπὸ τοῦ ὠοῦ] Ita Med. Vat. Canis.

crescunt ex humiditate parta ab ouo versio Thomae. Vulgo erat: ὑπὸ τῆς τοῦ ὠοῦ ἐγγενομένης.

6. καθαιρομένου] Pro Πόντου Reg. ποταμοῦ, Ambr. πότου habent. Plutarchus de Ira cohibenda p. 431. Hatten: τὴν θάλατταν, ὅταν ταραχθεῖσα τοῖς πνεύμασι τὰ βροῦα καὶ τὸ φύκος ἀναβάλλῃ, καθαιρέσθαι λέγουσιν. Plinius 2. s. 100. *Pontus semper extra meat in Propontidem, introrsus in Pontum nunquam resluo mari.* Quae duxit ex nostri Meteorol. 2, 1. Cf. Seneca Q. N. 4, 2.

ἄνθος εἶναι τι φυσικὸν τὸ φυκίον] Vulgatum οἱ δὲ φασὶ τοῦτο ἄνθος εἶναι τοῦ φύκου, ἀφ' οὗ τὸ φυκίον εἶναι, ex Med. contraxi et correxi. *aiunt florem esse quemdam naturalem fycos* versio Thomae. Aldina cum Regio τοῦτο ἄνθος τοῦ ἄνθους.

καὶ τὰ ὄστρεα] Camotiana haec omisit.

C A P V T XIII. (vulgo XIV.)

πεντάμηνοι — ὄντες] Ita ex Med. et versione Thomae vulgatum πέντε μῆνας — ἔχοντες correxi. *quinque mensium aetate existentes* Thomas, *post decem menses* Scotus vertit, sed Albertus *quinque* habet. Deinceps verba ἀλλ' ἔχουσιν — οἱ δὲ θορόν omisit Med.

κυπρίνος] Alberto *kochomos*, deinde vero *kakomos*. Sequens ἐπὶ τοῖς ἄστροις Thomas vertit *sub astris*, Gaza *siderum ratione*, Camus *au lever des constellations*. Puto *siderum magnorum exortus* intelligi, de quibus Plinius II. s. 14. et Columella 9, 14. Vergiliarum, Arcturi et Caniculae.

χαλκίς] Gazae *aerica*, Alberto *halchys*. Sequens ἐν τῷ ἐνιαυτῷ πάντες· τίκτουσι δ' ἐν ταῖς vulgato ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ· τίκτουσι δὲ πάντες ἐν ταῖς ex Med. et versione Thomae substitui. *Semel in anno omnes. pariunt autem* Thomas vertit. Albertus: *residui autem modi piscium fere omnes semel — sicut saepiae et sicut piscis qui choclica dicitur et berica.*

2. προλιμνάσι] Etymol. M. in φόξινος ex h. l. laudavit

προλίμναις. Sequens γλάνεις vulgato γλανεῖς substitui. Albertus *begurz et berica* vertit. Verba ὡσπερ οἱ βάτραχοι — ἐστὶ τὸ κήμα R. A. omiserunt. περιειλιγμένον *continuo filo sibi cohaeret* vertit Gaza.

τό γε τῆς πέροκης] Vulgatum τάγε corrigi voluit ita Sylburg. τότε ex Med. dedit Camus. Sequens ἀναπηνίζονται Thomas vertit *pulsando continuant piscatores calamorum*. Praepositionem igitur ἐκ omisit. De ovario percae verum esse testatur Bloch in Tom. V: p. 276. libri: *Beschäftigungen der Naturforschenden Gesellschaft zu Berlin*.

γλανίων] Ita pro γλανέων Med. Albertus *galnon* vertit. Deinceps βάθει Leon. Camot. Postea τίκτουσι R. A. omissis ἐνιοι καλ, sed in Reg. secunda manus ξνιοι addidit. ὄργυιᾶς pro vulgato ὄργυιᾶς monente Sylburgio posui. Gaza: *vel trium passuum altitudine*. Thomas: *in profundo quod est a terra ad tres cubitos*. Scotus et Albertus: *in loco, cui profunditas unius stadii*.

βρούω] Camotiana θρούω non ineptum habet. *algas et muscosam congeriem* vertit Gaza. Sequens πάνυ ante μέγας ex Med. addidi, consentiente versione Gazae Thomaeque. Postea οἱ μὲν τὸ ὠόν Leon. Camot. Reg. Ambr. ὁ μὲν τὸ ὠόν Med. Denique τοῦ ἰχθύος vulgato τῶν ἰχθύων ex Med. et versione Thomae substituit Camus.

3. Τοῦτο γὰρ] Versio Thomae τοῦτο δὲ ἐν πᾶσι expressit.

4. Οὐ δ' ἂν πλείστον] Haec omittunt V. R. A. Deinceps ἔστι δὲ ἡδυτάτη Med. Postea vulgatum τῶν γλανέων ex Med. correxi. Albertus *logmoz* nominat. Pro βραδυτήτι Med. βραχύτητι habet.

5. τριταίων ἐν τῷ εἶδει] Vulgatum τριταίων ὄντων ἤδη ex Med. Canis. et versione Thomae correxi. *minorum nonnulla vel tertio die speciem pisciculi capiunt* Gaza vertit. *in specie pisciculi* Thomas. Pauca Plinius ex hoc capite delibavit, veluti 9. s. 74. *nulli ter pariant, ut chalcis, cy-*

pinus sexies. s. 75. Ceterae feminae in triduo excludunt, si mas attigit.

6. Χαλκίς δέ] Reg. γλαυκίς habet. *hallyz* Albertus. Sequens ἀθρόα καὶ ἀγελαιῖα Gaza vertit *gregatim sua oua gurgiti altiori mandat congesta*. Is igitur ἀγελαιῖα ad ipsum chalcidum gregem retulisse videtur, quod mihi placet. De ipsis enim ouis verbum ἀθρόα sufficiebat. Confirmat suspicionem sequens de tilone: ἀγελαιῖος δὲ καὶ οὔτος. Denique γλάνιος Albertus hic *gaiamuz* vertit.

τίλωνα] Vulgatum ψύλωνα Gaza vertit *fullonem*. ψύλωνα habet Reg. τύλωνα Med. Canis. Venet. cum versione Thomae. *tilon* habet Scoti versio, *cylon* Alberti. In Lipsiensi exemplo versionis Thomae *tilonem* reperi scriptum. De tilone dicitur ad 8, 20. vbi τίλλωνι olim erat scriptum.

Κυπρίνος δὲ καὶ βάλερος] Ex V. R. A. καὶ βαλῖνος inseruit Camus, equidem Med. versionem Thomae et Gazae sequor. Hic enim *balerus* habet vterque, Scotus *belenir*, Albertus *koconeos et belenys*. Infra 8, 20. βαλλέρω vulgatur, βαλλίρω dant Med. et versio Thomae. Sequens τρεῖς καὶ δέκα vulgato *τρισκαίδεκα* ex Reg. substituit Camus, et de vitio monuerat Sylburg. Pro ὑποχωρούσης aliud verbum scriptum legit Thomas. Vertit enim: *emittente ouum et egerente*.

ὅ,τι ἄν] Ita pro ὅταν ex Med. scripsi. Pro ὕλην Med. habet ἰλὺν, *faecem* vertit Thomas. Deinceps καὶ γὰρ οὐδὲ ὠοφυλακεῖ τῶν ἄλλων ἔξω γλάνιος οὐθελς edidit Camus, qui monet in Regio post γλάνιος fuisse οὐ, sed deletum a secunda manu; item pro ἀθρόω ibi esse locum vacuum relictum. Vat. habet: ἔξω γλάνιδος οὐθελς πλὴν ἐν ἀφθροῦ γόνω.

τοῦτον δὲ φασιν] Versio Thomae δὲ omisit. Post αὐτή δὲ ex Med. versione Thomae et Gazae οὐδέτερον inserui. De anguillarum migratione e fluuiis in mare testatur longa experientia edoctus Redi *Degli animali viventi negli ani-*

malī p. 59. Albertus pro anguilla nominat *haloz*, Vincentius 17. c. 15. *haloz* et *castonoz* pro *κεστρεύς*.

C A P V T XIV. (vulgo XV.)

καὶ οἶον] Ita Med. pro οἷοις — ἃ ἐξηραίνετο. Vat. ποτὲ δὲ ξηραίνεται. Postea ὑπὸ κύμμα καὶ ἑλὺς ἅπανα ἐξηρέιτο ὕδωρ· ἤρχετο δ' ἐγγίγνεσθαι. Med. ἡ ἑλὺς ἅπανα ἐξήρει τὸ ὕδωρ. Gazam ἐξηραντο scriptum legisse coniciebat Sylburg ex versione eius: *et limo iam arido*. Sed is totum locum aliter conformauit interpretando: *quod tum aliis locis palustribus, tum vero apud Cnidum factum olim memorent. Stagnis enim sub canis ortu resiccatis* etc. ποτὲ cum infinito praesentis εἶναι non bene coniungitur. Quare ὃ ποτε malim. Versio Thomae: *faex omnis siccata fuit. Cami: et tout le limon devenoit absolument sec*.

ὑετοῖς] Ex Juntina et Camotiana et versione Gazae inseruit Sylburg vocabulum etiam in Thomae versione omissum. Deinceps ὃ οὐδὲ γίγνεται ex Med. et versione Thomae dedit Camus. *hoc neque fit ex coitu* Thomas vertit. Igitur scriptum legit ἦν δὲ κεστρέων τι γένος· τοῦτ' οὐδὲ γίγνεται ἐξ ὀχείας. Albertus: *de genere fastaleos et anguillarum. μαινίδια* deest in V. R. A. et totum membrum ὃ γίγνεται — μικρὰ omisit versio Thomae.

ἐν τῇ Ἀσίᾳ] Edd. pr. καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Copulam inutili sustulit Casaubonus, consentiente versione Thomae, Gazae et Mediceo. Sequens οὐ οὐ διαρρέουσιν vulgato ὅπου δ. substitui, non sine auctoritate. Med. enim οὐ habet pro ὅπου, quod male Camus errore librarii positum interpretatur pro οὐ. Sed ecce versio Thomae: *in fluuiis in Asia, qui non defluunt in mare*.

ἐψητοῦ ἔτερα] Hanc scripturam vulgatam in ἐψητοῦ ἔτερα ex Med. et Reg. mutauit Camus. Sed in Med. est ἐψητόν. Voluit igitur idem, quod ex Veneto recepi, ἡλίκοι ἐψητοὶ ἔτερα. In hoc tamen manus secunda ἔτεραi correxit. Versio Scoti: *In Asia, ubi currunt fluuii et ca-*

dunt in mare, sunt pisces parui in quantitate piscium qui dicuntur karoca (alii Codd. caucata) et etiam alii similes istis. Ita etiam Albertus, vbi scriptum et editum legitur nomen cayzata. magnitudine naricarum Gaza vertit, Thomas pisciculi parui alii eodem modo his. Igitur verba dubia plane omisit vel in suo Codice scripta non reperit.

καὶ οὕτως] Codd. Cami omnes, versio Thomae et Alberti habent ὅλως. Sed οὕτως abesse non potest. Deinceps ἀλλὰ γένος τι αὐτῶν τοιοῦτον ὃ φρέσθαι Vat.

2. ἐξ ὠῶν] Vulgatum ἐκ ζῶων ex Med. versione Thomae et Scoti correxit Camus.

ὁ καλούμενος ἀφρός] Scholia ad Aristophanis Equites versu 642. ἔστι δὲ γένη πλείονα, ἢ μὲν ἀφροῖτις λεγομένη, ἣτις οὐ γίνεται ἀπὸ γόνου, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐπιπολάζοντος τῆ θάλασση ἀφροῦ καὶ πηλοῦ ἰλυώδους, ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη. Ἐτέρα δ' ἔστιν ἡ λεγομένη κωβίτις, ἣ γίνεται ἐκ τῶν μικρῶν καὶ φανύων καὶ τῶν ἐν τῇ ἄμμῳ φερομένων κωβιῶν· ἐξ αὐτῆς δὲ ἕτεραί, αἱ ἐγκρασίχολοι καλοῦνται· καὶ ἄλλη τις ἐστὶ γόνος μαινίδων καὶ ἄλλη ἐκ τῆς μεμβράδος καὶ ἄλλη ἐκ τῶν μικρῶν κεστρέων. Ἔστι δὲ προηγουμένη ἡ ἀφροῖτις· σφόδρα δὲ καὶ μέχρι νῦν παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις σπουδάζεται. Quae eadem habet Suidas in voce ἀφύη. Sed locus est translatus ex Athenaei 7. p. 284. qui Aristotelem simul nominat auctorem: καὶ ἡ μὲν ἀφροῖτις λεγομένη οὐ γίνεται — ἀφροῦ, ὅταν ὄμβρων γενομένων πολλῶν σύστασις γένηται. ἕτερα δ' ἔστιν ἀφύη κωβίτις λεγομένη· γίνεται δ' αὐτὴ ἐκ — φανύων τῶν ἐν τῇ ἄμμῳ διαγενομένων κωβιδίων. καὶ ἐξ αὐτῆς δὲ ταύτης τῆς ἀφύης ἀπογεννῶνται ἕτεραί, αἵτινες ἐγκρασίχολοι καλοῦνται. Γίνεται δὲ καὶ ἄλλη ἀφύη, ὃ γόνος τῶν μαινίδων, καὶ ἄλλη δὲ ἐκ τῆς μεμβράδος, καὶ ἔτι ἄλλη ἐκ τῶν μικρῶν κεστρέων, τῶν ἐκ τῆς ἄμμου καὶ τῆς ἰλύος γινομένων. πάντων δὲ τούτων ἡ ἀφροῖτις ἀρίστη. vbi Epitome MSta κωβίτις λεγομένη habet. Deinde ὃ γόνος τῶν Codex vterque cum Veneta Edit. ἡ γόνος ἐστὶ Basil. et Casauboniana. βεβράδος

R. fr
in h. edit.

Epitome MS. *ἄλλη* postremum ex Codice accessit. Vides peruerse quaedam ab Athenaeo in Philosopho accepta et translata fuisse, veluti de membradibus et encrasicholis. Quod addidit de apua ex cestrei prole nata, falsum etiam est, Aristoteles enim ipsam hanc postremam apuam prolem cestrei parui esse ait, nec eius, de quo antea retulerat, ex limo et arena nati, sed alius, qui coit et generat oua. Hinc *γόνον κεστρέων* dixit. Vocabulum *ἀφύη* genituram et foeturam piscium minutam omnem significasse docent loca scriptorum apud Athenaeum l. c. vbi Dorion *ἀφύην τριγλίτιν* nominat, praeterea *κωβίτην τινὰ ἐψητὸν καὶ τὸν ἐξ ἀθερίνης*. Simile igitur vocabulum fuit *ἐψητὸς*, quod pariter foeturam piscium significasse videtur. *Ἀφροῖτις* apua videtur esse ea, de qua Hicesius apud Athenaeum: *τῆς ἀφύης ἢ μὲν λευκὴ καὶ λίαν λεπτὴ καὶ ἀφρώδης, ἢν καλοῦσιν ἐνιοὶ καὶ κωβίτιν. (κιβῶτιν Codex.)* De eadem Archestratus: *τὴν ἀφύην μίνθου πᾶσαν, πλὴν τὴν ἐν Ἀθήναις· τὸν γόνον ἐξαυδῶν, τὸν ἀφρόν καλέουσιν Ἴωνες· καὶ λάβε πρόσφατον αὐτὸν ἐν εὐκόλοισι Φαλήρου ἀγκῶσιν ληφθέντα.* Athenis in cibum pauperum cecisise apuas copiosissimas et viles tradit Chrysippus ibidem. Oppianus Halieut. 1, 767. seqq. eadem de apua cum Philosopho narrat, quam deinde *ἀφροῖτιν* vocat. Ad quem locum Scholia *ἀφύην* interpretantur *ἐγγραύλεις, ἀκτάρας*. Cangii Glossarium habet Benedicti glossam: *Albula, ἰκτάρα*, vbi vir doctus ex Scholio Oppiano *ἀκτάρα* scribi voluit. Sed Eustathius ad Odysseam ψ ait: *εὐτελέστατον δὲ ἐστὶν ἰχθυῖδιον, οὐπερ ἢ κλήσις ἰκταρ· ἐμφαίνει δὲ τοῦτο ἢ Βυζάντιος παραφθορὰ, κτάρας τὰ τοιαῦτα λέγουσα.* Ex communi fonte cum poeta hausit Aelianus H. A. 2, 22. sed narrationem de captura addidit inde, quam ex Aeliano retulit Interpres graecus ad Aristophanis Equites versu 642. cuius locum male tentavit Kuster, quoniam fontem ignorabat. Plinius 31. s. 43. *Apuam nostri, Graeci aphyen vocant, quoniam is pisciculus e pluuiā nascitur.* Idem 9. s. 74.

apurae spuma maris incalescente, cum admissus est imber. Reliqua dixi in Historia litter. Piscium p. 16 — 22. Addo nunc haec. Hanc apuam ἀφρόν Attici et γόνον appellare solent, teste Athenaeo 7. p. 325. καὶ τὸν θαλάττιον γόνον, ὃν ἡμεῖς μὲν ἀφύην, ἄλλοι δὲ ἀφρύην ὀνομάζουσιν, οἱ δὲ ἀφρόν. vbi scribo ἀφροῖτιν. Hinc interpretandum in versibus Comici apud Athenaeum 3. p. 108. ἀπὸ τηγάνου γόνον.

ἀρξάμενη] Med. Vat. ἀρξάμενος ad antecedens ἀφρός referentes. Sequens ἐλκόντων Med. in ἐλκομένη mutat, sed ἐλκομένης expressit versio Thomae: *et attracta et non augmentata terra.* Praeterea Reg. ἀναξεομένης. Thomas ἐφελκομένης καὶ ἀναξεομένης videtur scriptum legisse. Postea ταχὺ Codd. Cami vulgato ταχέως substituunt.

3. καὶ ἐλώδεσι] Vulgatum ἀλεινοῖς, cui praecedens ἐπισκίοις aduersatur, ex Med. Veneto, Canis. et versione Thomae correxit Camus. Vat. εὐέλοις, A. εὐήλοις. In Reg. οἰς scriptum suppleuit manus secunda et εὐήλοις posuit. Gaza apricis vertit.

περὶ Ἀθήνας] Med. ἐν Ἀθήναις περὶ Σαλαμίνα. Albertus habet: *in locis qui dicuntur Colonus et Tomastochilia et marescaz.* Themistocleum hoc Index Sylburgianus fanum Themistoclis male interpretatur. Est potius monumentum sepulcrale. Pausanias Atticorum 1, c. 1. de Piraei triplice sinu agens: καὶ πρὸς τῷ μεγίστῳ λιμένι τάφος Θεμιστοκλέους. Locum accuratius designat Plutarchus Vita Themistoclis c. 32. vbi testem Diodorum periegetem laudat: ἐν τῷ περὶ τῶν μνημάτων εἶρηκεν ὑπονοῶν μᾶλλον ἢ γινώσκων, ὅτι περὶ τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸν Ἄλκιμον (ita vulgatum Ἄλκιμον correxit Meursius) ἀκρωτηρίου πρόκειται τις ἀγκῶν, καὶ κάμψαντι τοῦτον ἐντὸς, ἢ τὸ ὑπεύδιον τῆς θαλάττης, κοηπῆς ἐστὶν εὐμεγέθης καὶ τὸ περὶ αὐτὸν βωμοειδὲς τάφος τοῦ Θεμιστοκλέους. Idem Diodorus Platonis comici testimonium ibidem affert non dubiam de eodem monumento. Alcimi ta-

men promontorium ante aditum Piraei collocatum nominavit auctor doctissimus tabulae geographicae Athenarum viciniae Gallus *Barbié du Bocage*. Voluit igitur in Plutarcho ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸν Ἀλκίμου ἀκρωτηρίου ita tueri, quasi scriptum esset ἀπὸ τοῦ Ἀλκίμου ἀκρωτηρίου.

ὅταν εὐήμερία ἦ] Med. ὅταν μὴ εὐήμερία ἦ, sed versio Thomae vulgatam reddit scripturam. Sequens μικρὰ omisit Med. Postea ἐπὶ τοῦ πελάγους vulgato ἐκ τ. π. substituit Camus ex R. A. vertens: *elle est portée sur la mer tantôt d'un côté tantôt de l'autre*. Thomas vertit: *aufertur a pelago*. Verum cum πέλαγος nostro vt aliis sit *mare altum*, ἐκ τοῦ πελάγους seruauit, et praeterea προφέρεται cum Thoma scribendum censeo. In Med. verba διὸ πολλαχοῦ — πλείστη desunt. Denique pro εὐδιεινὸν A. εὐήλον, V. R. εὐυλον habent.

4. γόνος ἰχθύων ἐστίν] *foetura piscium est* Gaza vertit, Camus *les autres aphyes sont le produit de differens poissons*. Sequens ἡ μὲν καλουμένη κωβίτις coniecturae Sylburgii debetur ex Athenaeo ductae, quam Editiones posteriores omnes adoptarunt. Camus antiquum ὁ μὲν καλούμενος κωβίτης ex Med. et Veneto reuocauit. Statim etiam antiquum μὲν ἄραδες probauit, quamuis Sylburgius ex eodem Athenaeo verum μεμβράδες restituisset, quod Edd. deinceps omnes receperunt, consentiente versione Gazae, qui *membradas* dedit. Thomas *membraces*. Med. μεμβράδες, Canis. βεμβράδες scriptum habent. Venetus φλιαρικῆς γίνονται μεμβράδες, sed correctum φαληρικῆς — μὲν ἄραδες.

τριχία] Versio Thomae *trikyae*. Deinceps ἐκ δ' ἐνίας ἀφύης Med. Canis. Venet. Postea Ἀθηναίῳ R. A. In Mediceo verba οἶον τῆς — γόνος ἐστὶ desunt. Postea versio Thomae scriptum ἐστὶ δὲ καὶ αὕτη ἀφύη γόνος μαινίδων reddidit: *uocati enkrasicoli. est autem et haec asya genitura menidorum et kestreorum*. Sed in Lipsiensi copulam et post autem non reperi. Statim κεστρῶν Med. Venet.

Post πλὴν ex Codd. suis et versione Thomae νῦν inseruit Camus, consentiente Gaza et Veneto.

CAPVT XV. (vulgo XVI.)

ἐγγέλους] Med. Ambr. ἐγέχους. Deinceps οὐτ' ὡὰ Med. habet, contra οὐτ' ὡὸν omittunt V. R. A. Postea τοῦτο μόνον posui pro τοῦτο ὅλον ex versione Thomae. Denique pro ἐξ ὡῶν habent ἐκ ζώων Aldina, Vatic. et versio Thomae. Alberto anguilla ex graeco dicitur *altholos* vel *esthelos*.

ἐν ἐνίαις γὰρ] Ex Med. et versione Thomae ἐν addidit Camus. Reg. habet ἔνιαι γὰρ τ. ἐν λίμναις. V. ἔνιαι γὰρ τελευτωδὲς ἐνλίμνες. Ambr. ἔνιαι γὰρ τελευτωδεις ἐν λίμνης. Deinde vulgatum ἐξωσθέντος ex Med. Canis. correxi. Sed Thomae versio verba haec καὶ τοῦ πηλοῦ ξ. omisit, et statim subiunxit: *cum aqua facta fuerit scaturiens*. Videtur igitur pro ὄμβριον scriptum legisse ἔμβρον. Albertus vertit: *si tota aqua auferatur ita, quod non remaneat ibi nisi lutum*. Iterum postea pro ὄμβριῳ dat Thomae versio *scaturiente*, et ζώων pro ὡῶν vertit. V. A. οὔτε ἐξωσθέντος ἐκ ζώων habent, male repetito verbo ἐξωσθέντος ex superiori oratione.

δοκοῦσι δέ τισι] Ex libro non nominato τινες memoravit Camus, et versio Alberti habet: *opinantur tamen quidam*. Deinde vulgatum ἐκ τούτων οἰονταὶ ἐγγίνεσθαι ex M. R. A. correxit Camus. *ex his enim putant fieri anguillas* versio Thomae.

2. γῆς ἐντέρων] De anguillarum ortu sententiam supra dixit libri 4. cap. 11. vbi vide adscripta. Hoc vero loco accuratius quaestio tota tractanda est. Noster de Generat. 3, 11. τὰ δὲ τῶν ζῶων σκωληκοκεῖται καὶ τῶν ἐναίμων, οἷον γένος τι κιστρώων καὶ ἄλλων ποταμίων ἐχθύων, ἔτι δὲ τὸ τῶν ἐγγέλων γένος. *ibid.* c. 10. τὰ δὲ καλούμενα γῆς ἐντέρα σκώληκος ἔχει φύσιν, ἐν οἷς ἐγγίγνεται τὸ σῶμα τῶν ἐγγελύων. Quem locum cum olim in *Historia litteraria*

Piscium p. 38. interpretarer aliter ac vulgo fit, nimis fa-
mae Philosophi faui et Gallo Camus iniuriam feci. Locus
enim hic postremus de Generatione 3, 10. dubitationem
vllam non admittit, Aristoteli visum esse genus vermium
terrestrium anguillis recens natis vices praestare easdem,
quas vermes seu erucæ papilionibus et phalaenis olim inde
excludendis. Addo nunc locum Philoponi in Capite I. Ge-
neseos p. 195. καὶ τὰ ἐκ σήψεως ἅπαντα, οἷας εἶναι τινες
καὶ τὰς ἐγγέλεις φασὶ καὶ τοὺς γόγγρους. Τινὲς δὲ περι-
πλεκομένας ἀλλήλαις καὶ προστριβομένας τῇ πολλῇ κινήσει
τὰς ἐγγέλεις ἰχώρας ἐν τῶν σωμάτων ἀποπέμπειν, οὓς
ἐλὺν δεχομένην σπέρματος λόγον ἔχοντας τὰς ἐγγέλεις ζωο-
γονεῖν. Quibus similia sunt, quæ tanquam ex Aristotele
excerpta posuit Athenæus 7. p. 298. ὀχεύονται δὲ συμ-
πλεκόμεναι, καὶ ἀφαιῶσι γλοιῶδες ἐξ αὐτῶν, ὃ γενόμενον ἐν
τῇ ἐλύϊ ζωογονεῖται. λέγουσι δὲ οἱ ἐγγελευτοτρόφοι καὶ ὡς
νυκτὸς μὲν νέμονται, ἡμέρας δὲ ἐν τῇ ἐλύϊ ἀκινήτιζουσι,
ζῶσί τε τὸ ἐπιπολὺ ἐπὶ οὐκῶ ἔτη. Tum ex alio libro non nomi-
nato subiungit hæc: Γίνεσθαι αὐτὰς οὔτε ὠτοκούσας
οὔτε ζωτοκούσας, ἀλλ' οὐδὲ ἐξ ὀχείας, ἀλλ' ἐν τῷ βορβόρω
καὶ τῇ ἐλύϊ σήψεως γενομένης, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν κα-
λουμένων τῆς γῆς ἐντέρων λέγεται. Quæ Casaubonus ex
hoc loco male deriuata esse statuebat. Sed fuit olim alius
Aristotelis liber de animalibus perfectis et minus perfectis,
cuius arabicam versionem legit et excerpfit Albertus M.
libro XXI. vbi p. 211. b. hæc de anguillis verba leguntur.
Postquam de copulatione intestinorum terræ dictum fue-
rat, quam quidam coitum interpretati erant, ita pergit
Albertus: *Ex his autem estimat Auicenna, cum iuxta
aquas limosas sunt, anguillas generari: et hoc si verum
est, tunc opus ista quasi mascula semina et oua esse ad
anguillarum generationem.* Sed satis hæc sunt de errore
Aristotelis; errasse enim egregium philosophum, satis ho-
die post multas et longas dubitationes constat. Experimen-
ta et obseruationes de ouariis et genitalibus anguillarum

enarraui in Histor. litter. Piscium l. c. et p. 323. quae repetere nolo. Addo nunc disputationem O. Mülleri, Dani, insertam Vol. I. libri: *Beschäftigungen der naturforschenden Freunde in Berlin.*

ἐκλύομεναι] Ita pro ἐκδύνοσαι Med. *absolutae* versio Thomae, quae deinceps ἐκ τοιούτων reddidit, διακνιζόμενοις autem *crepatis*. Malim tamen ἐκδύομεναι. Statim verba γίνονται τὰ τοιαῦτα Gaza diuerse scripta vertit: *Oriuntur haec intestina dicta tum in mari.* Legit igitur γίνονται ταῦτα, quam scripturam paene probauerim. Pro verbis οὐδ' ἂν ἦ φῦκος (male editur φύκος) Thom. posuit haec: *ubicunque fuerit eiecta.* Denique vulgatum ἴσχυουσα correxi ex Med. Versio Thomae: *caliditas inualescens.* Alberti: *quod abundat in eis calor.*

CAPVT XVI. (vulgo XVII.)

ἀγέλαι γίνονται] Med. αἰ ἀγελαῖαι. De marino dicitur ad 8, 19. Alberto est *zyboz.* V. A. *μοῖνον.* Myxonem etiam hic scribi et intelligi voluit Rondeletius, vti dixi in Histor. litter. Pisc. p. 72.

σάργος δέ] Ex Med. δέ addidit Camus. Venetus *σαργός* δέ habet. *σαργῖνος* maluit C. Gesner. p. 995. Versio Thomae *sarga*, quasi *σάργας* scriptum legisset, quod est in Laemariana Editione. *baroz* Albertus habet. Deinceps vulgatum τῶν κεστρέων omittunt R. A. Equidem *κεστραίων* scripsi, et rationes meas explicui ad 5, 11. vbi Codices hanc scripturam praeferunt. Postea vulgatum *μύξονα* ex Med. Canis. R. A. correxit Camus. *mixon* est in versione Thomae.

τὴν αὐτὴν ὄραν] Ita pro τὸν αὐτὸν ex Med. Canis. scripsit Camus. Deinde *sargae* vertit Thomas; igitur *σάργα* scriptum legit. τῇ σαργῶ Med. et Venetus. Pro *οἰστρώντες* V. A. οἱ σύροντες habent. Postea *περὶ* ante τὸν χρόνον omittunt R. A.

2. ἔμφυχα] Versio Thomae *alati* habet: Alberti similiter *vermes alati, qui destruunt oua.* Dubito, diuersam

scripturam secuti sint, an a ψυχῆ, papilione, deriuarint vocabulum. Gaza habet: *minuta quaedam animalia vermiculi specie.* Quae sunt satis inepta, posteaquam antea iam dixerat: *vbi vermiculi nati in ventre fuerint.* Speciatim de trigla ex Aristotele tradit Athenaeus 7. p. 324. τὸ δὲ τρίτον τεκοῦσα ἄγονός ἐστι· γίγνεται γὰρ τινα σκολήκια αὐτῇ ἐν τῇ ὑστέρα, ἃ τὸν γόνον τὸν γινόμενον κατεσθίει. Vincentius 17. c. 40. ex Auctore libri de rerum natura posuit haec: *Semini carperae nonnunquam in anno primo natiuitatis niger vermiculus quidam post aurem suam tabificus innascitur, et hoc saepius post Augustum, eaque tabe moritur. Remedium est aqua dulcis et fluuiialis.* Sed hic de Lernaeis vel Monoculis loqui videtur, Philosophus autem de ligula sic dicta piscium, de qua Blochius olim meus in scripto noto de Vermibus intestinalibus p. 4. De mullorum vermibus locus est nostri 5, 32. vbi libri vulgati τρώγλαις habent.

ῥυάσι] Gaza *solitariorum genus* vertit: *reuzi* Albertus. Supra 4, 8. οἱ ῥυάδες ἰχθύες *flutae* vertit. Sed ibi Rhen. ῥυάκες habet, *rhyades* versio Thomae. Infra 8, 13. σχεδὸν δὲ καὶ οἱ πλείστοι τῶν ῥυάδων τε καὶ ἀγελαιῶν ἰχθύνων· εἰσὶ δὲ οἱ πλείστοι ἀγελαιοί. vbi Gaza *susanei et gregatilis generis* vertit. Idem nomen in scriptore aliquo repertum ineptissime interpretatus est Aelianus H. A. 9, 46. ῥυάδες ὄνομα θαλαττίου ζώου, σοφοῦ διαγνῶναι τὴν τῶν ὠρῶν διάβασιν etc. Breuiter vt dicam, ex tota narratione apparet, ῥυάδας esse pisces migratorios, praecipue eos, qui quotannis in Pontum gregatim immigrabant. De nomine disputauit Conr. Gesner Aquatil. p. 258. et 1058. A vero propius abiit Camus in Comment. p. 667. quam Gesnerus. Rem planam faciet locus Basili in Hexaemero 6. p. 66. vbi de iisdem dicit: κατὰ καιρὸν τῆς ἀνόδου ὡσπερ τι ῥεῦμα τοὺς ἰχθύς ἠνωμένους καὶ διὰ τῆς Προποντίδος ἐπὶ τὸν Εὐξείνον ῥέοντας.

φθινοπωρινῆν] Ita pro μετοπωρινῆν Med. Canis. ἐαρινῆν Aldina. Sequens ἀθροίνη vulgato ἀνθροίνη monente

Sylburgio substituit Camus. *antherina*, quam *aristam appello*, Gaza vertit: *atherina* Thomas: omisit Albertus, qui pro *κέφαλος* habet *κακαλοζ*.

[*ἐν τοῖς πλείστοις*] Verba seclusa omittunt V. R. A. Sequentia *ἐνιαχοῦ δὲ καὶ μετοπόρου* versio Thomae omisit. De sargi gemino partu idem est supra 5, 9. sed ibidem est ἢ δὲ *σάλπη μετοπόρου ἄπαξ*.

3. *αὐλωπίας*] Gazae *sacer*, Alberto *dolokyez*. Videtur Philosophus eum piscem significare voluisse, quem Orpianus Hal. I, 256. ex genere anthiarum quartum facit: *ἄλλους δ' εὐωπούς τε καὶ αὐλωπούς καλέουσιν, οὐνεκα τοῖς καθύπερθεν ἐλισσομένη κατὰ κύκλον ὄφρους ἠερόεσσα περιδρομος ἐστεφάνωται*. Plura de eo dicta sunt in Histor. litter. Piscium p. 81. seqq. Definire genus nondum cuiquam contigit. Deinceps vulgatum *μετὰ ταῦτα* correxit Camus ex Med. et versione Thomae. *λάβραξ* idem, qui hic *δρομάδων* appellatione continetur, supra 5, 9. *χυτῶν* vocabulo inclusus bis solus parere dicitur ex isto genere.

μόρμυρος] Canis. *ὄσμυλος*. Venetus *καὶ ὁ σμῦλος*. Gaza *mormur*, *molaris* habet. et *osmiis* versio Thomae, sed in Lipsiensi libro *osimus* legitur. Gaza videtur *μυλαῖος* scriptum legisse. In Hesychio reperio *Θοσμίλια τῶν πολυπόδων αἰ ὄξαιναί λεγόμεναι, καὶ ἔχθύδια ποιά, ἀλλ' εὐτελῆ*. Sed dubitari potest, an ὁ *μύλος* hic vocatus lateat. *δρομάδας* nominavit supra 1, 1. in exemplo memorans thynnos, pelamides, amias.

ὑστατοι δέ] Ita pro *ὑστατον δέ* Med. et versio Thomae. Trigla supra 5, 9. ter parere dicitur. De coracini partu iterum dicitur infra: *ἐνιαχοῦ τίκτουσι περὶ τὸν πυραμητόν*.

ἐπὶ τῶν φυκίων] Med. *φυσικῶν*. In Veneto *φυτικῶν* a prima manu scriptum non fuisse affirmat Camus; quid tamen fuerit scriptum, agnoscere non potuit. Secunda manus *φυκίων* scripsit. *in erectis maris procedens* versio Thomae, sed Camus inde posuit *ieiectis mari*. Albertus *super*

arenam. Gaza inter algas, cui κορακίνος est graculus, Alberto foraconoz. Deinceps vulgatum καὶ κύει δὲ ex Med. correxit Camus, omissa copula. Oppianus 1, 131. ἄλλαι δ' αὖ ποιήσιν ἐπίχλοοι πέτραι σαργὸν ἔχουσιν ἐφέστιον — καὶ κορακῖνον ἐπώνυμον αἰθιοπι χροιῆ. Plura vide in Hist. litter. Piscium p. 101. seqq. Sed supra 5, 10. est de coracino: τίπτει δὲ πρὸς τῇ γῆ πρὸς τοῖς βρονώδεσι καὶ δασέσι. vbi τραχέσι vertit Thomas scriptum, apud herbosa et aspera. Quam scripturam praeferendam esse, hic locus docere videtur.

μαινίδες] Gazae alexes, Alberto mendoz, sed statim eidem meniz. De maenide vide ad 8, 30. Deinceps τῶν πολλῶν δὲ ὅσοι πελάγιοι V. R. A.

ἀθρόα ἅμα καὶ πρὸς τῇ γῆ] Ex versione Thomae καὶ interserui. Med. dicitur pro ἅμα habere καί. Gaza vertit: edit haec oua diuersa et iuxta terram. Ranae marinae oua nemo adhucdum vidit. Cf. dicta in Histor. litter. Piscium p. 120. Sequens ὀλιγογονώτερα vulgato ὀλιγοτόκα ex Med. Canis. et versione Thomae substitui.

4. καὶ αἱ πολλαὶ αὐτῶν] Gaza compluresque eius generis. Equidem ex iis, quae cap. 13. tradita sunt, expectabam aliud quam αἱ πολλαί. Omnes enim feminae disrumpi in partu par est. Voluitue Philosophus significare, mares in isto genere paucos vel nullos reperiri? Nam lactibus seu semine praegnantem pisces in isto genere nec Pallas nec Canolini potuit reperire.

ὡσπερ τὰ φαλάγγια δὲ] Med. post φαλάγγια distinguens pergīt περιέχονται δὲ, eumque sequitur versio Thomae. Deinceps vulgatum ἀνθερίνη iterum correxit Camus. Verum habet versio Thomae, arista Gazae.

θυρνίδων] Gaza limariae vertens Sylburgio scriptum πηλαμύδων legisse videbatur, et haec est lectio Codicis Reg. sed ex correctione. τότε τῶν θυρνῶν Vat. τότε etiam Jun- tina et Camot. Sequens ἐνιαυτῶ vulgato ἐνιαυτὸν ex Med. Canis. et versione Thomae substituit Camus. Thynnides

easdem cum pelamydibus intelligi voluisse videtur Philosophus, quoniam de eadem re *πηλαμύδας* ponit, quas antea *θυρνίδας* nominauerat. Sane etiam Sostratus Athenaei 7. p. 303. *τὴν πηλαμύδα θυρνίδα καλεῖσθαι λέγει, μείζω δὲ γενομένην θύνον, ἔτι δὲ μείζονα ὄρκνον.* At supra 5, 9. est *θυρνὶς ἀπαξ τίττει, ἀλλὰ διὰ τὸ τὰ μὲν πρώτα, τὰ δ' ὄψια ποιῆσθαι, δις δοκεῖ τίττειν.* Ἔστι δὲ ὁ μὲν πρῶτος γόνος (vel τόκος) περὶ τὸν Ποσειδεῶνα ἀπὸ τροπῶν, ὁ δὲ ὕστερος τοῦ ἕαρος. Διαφέρει δὲ ὁ θύννος ὁ ἄρκην τοῦ θήλεος etc. Hic vero thynnidem feminam thynni facit. Denique 5, 11. est: *θέρους δὲ περὶ τὸν Ἐκατομβαιῶνα θυρνὶς περὶ τροπᾶς· τίττει δὲ θυλακοειδὲς, ἐν ᾗ μικρὰ ἐγγίγνεται καὶ πολλὰ ὠά. καὶ οἱ θυνάδες τοῦ θέρους τίττουςι.* Vides etiam partus tempus variari, et praeterea *θυνάδων* vocabulo videntur thynnides excludi, cum tamen cap. 10. libri 5. sit: *αἱ δὲ πηλαμύδες καὶ οἱ θύννοι τίττουςιν ἐν τῷ Πόντῳ, ἄλλοθι δὲ οὐ.* Quocunque te vertas, manet tamen variatio inter *θυρνίδα*, foetum thynni et feminam: nisi malis eam hoc in loco narrationi piscatorum, quam refert, quam philosopho ipsi imputare. Athenaeus etiam 7. p. 303. ex locis 5, 9. et 11. annotauit, *θυρνίδα* Aristotelem faceret thynni feminam.

5. *σκόμβροι*] Versio Thomae *scombriae* — *Decembrem*. Albertus *Aprilem* vertit. Contra Thomas *ἐκατομβαιῶνα* *Aprilem* interpretatur. Sequens *ἐν θυλάκῳ* Albertus vertit *et facit oua dura quasi in testis*, quasi *ἐν ὄστράκῳ* scriptum fuisset. Nil mutant libri scripti, nec Venetus.

σκορδύλας — *αὐξίδας*] Ambr. *σκοροδύλος*. Gaza alterum *auxumas* interpretatur. Albertus alieno in loco haec habet: *vocatur ab aliquibus cito fideleos hoc est augmentatiuus*. De scordylis vel cordylis dixi in *Histor. litter. Pisc.* p. 61. *αὐξίδα* piscium corpus dixit Nicander Alexiph. 469.

ἅμα τοῖς θύννοις] Vatic. *ταῖς θύνναις*. Med. *ταῖς θυρνίσι*. Versio Thomae: *simul cum thynnidibus*. Gazae: *foetas comitantes*. Sequens *πηλαμύδες* ex Edit. Leon. Camot. et

Codd. Cami vulgato *πηλαμίδες* substitui. Plinius 9. c. 15. *Intrant thynni e magno mari Pontum verno tempore gregatim, nec alibi foetificant. Cordylae appellantur partus, qui foetas redeunt in mare autumnno comitantur. Limosae vere aut e luto pelamydes incipiunt vocari, et cum annuum excessere tempus, thynni. — Pinguescunt et in tantum, ut dehiscant. Vita longissima his biennio.*

πάντες δ' ἐν τῷ Πόντῳ] Camus ex Codd. suis *πάντα* dedit. Sequentia ita vertit Gaza: *et praecipue in Ponto: quippe cum ibi incrementum singulis diebus plane intelligatur, sed amiae longe conspectius.* Legit igitur scriptum: *παρ' ἡμέραν γὰρ αὐξοῦνται, αἱ ἄμια δὲ πολλῶ ἐπιδηλοτέρως.* Similem scripturam lector attentus etiam ex antecedentibus expectabat. Versio Thomae: *per diem enim multum notabiliter amiae crescunt.* Vides eum nec *καὶ* nec *πολλά* expressisse, sed potius *πολύ* vel *πάνυ*. Plinius 9. s. 19. *Piscium genus omne praecipua celeritate adolescit, maxime in Ponto. Causa multitudo amnium dulces inferentium aquas. Amiam vocant, cuius incrementum singulis diebus intelligitur.* Albertus amiam vertit *demos.*

κορακῖνοι] Reg. *καρκῖνοι*, Albertus *foranico*. Rem eandem et diuersitatem partus secundum loca tractauit supra 5, 11.

6. *τὸ δ' ὄν τραχύ*] Ita pro *παχύ* ex Med. Veneto, Canis. versione Thomae et Gazae scripsit Camus; eamque scripturam iam olim praetulit Sylburg. Noster supra 3, 10. ubi piscium oua *ψαθυρά* memorauerat, subdit: *τῶν γὰρ μακρῶν γόγγρος οὐ τοιοῦτον ἔχει ὄν οὐδ' ἡ μύραινα, ἔγγελος δὲ ὅλως οὐκ ἔχει.* Discrimen a philosopho significatum accuratius explicare et definire non licet; dubitatur enim adhuc de quorundam ouis et partu; aliorum oua generum nemo adhuc vidit aut descripsit.

ἐνιοὶ — γόγγροι] Albertus hoc solo in loco nominat: *onagri latine aselli.* Deinceps *μοι* vulgo post *εἶρηται* in-

sertum omisit cum Med. et versione Thomae. Postea *περὶ τῆς ὀχείας καὶ κηίσεως καὶ τῶν ἄλλων* Med. *ὁμοτρόπων* R. A.

CAPUT XVII. (vulgo XVIII.)

περὶ ἀνθρώπου] Vulgatum *ἀνθρώπων* ex Med. correxit Camus. Deinceps vulgabatur *καὶ κοινῇ, κατὰ πάντων δὲ τῶν ζώων, κοινὸν τό.* Vitium apertum ex Med. versione Thomae et Gazae correxit Camus. *singulariter de animalibus.* *Omniium autem animalium* est in Thomae versione Lipsiensi. Postea *μάλιστα ἐπτοῆσθαι* dedi cum Thomae versione. Vulgo *μάλιστα* post *ὀχείας* alienum locum obtinebat.

τοὺς ἱππέας] Med. *τοὺς ἱππεῖς.* Verba *καὶ καταβάλλουσι* — *ἱππέας* desunt in R. A. et versione Scoti.

2. *θωρακίζοντες ἑαυτοὺς*] Med. *ἀλλήλους αὐτοὺς* habet. *se ipsos impellentes* versio Thomae. Pro *παχύτατον τραχύτατον* videtur scriptum legisse Antigonus c. 110: qui h. l. ita excerpit: *τοὺς δὲ ὕς πρὸς ἀλλήλους μάχεσθαι θωρακίζομένους τῷ ἰδίῳ δέρματι· ποιεῖν δὲ τραχὺ ἐκ παρασκευῆς τρίβοντας πρὸς δένδρα, καὶ τῷ πηλῷ μολύνοντας καὶ ξηραίνοντας.* Versio Thomae inepte reddidit quaedam, velut *ex adaptatione ad arbores* — *Pugnant autem ad inuicem propulsantes colligati sic vehementer, ut frequenter omnes moriantur.* *σοφορβίων* ex Codd. dedit Camus pro vulgato *σοφορβείων*; Camot. *σοφορείων* habet. Sed vnde Thomas potuit *colligati* colligere? Videtur verbum aliquod ex *σὺν* et *φορβιά* compositum in libro suo scriptum legisse et vertisse.

ἵππῳ μὲν γὰρ] De hoc odio cameli in equum vide dicta ad Aeliani H. A. 3, 7. et II, 36. Xenophontis Cyrop. 6, 2, 18. 7, 1, 27. Herodoti 1, 80.

3. *καὶ ἐπὶ τῶν ἀγρίων*] Junt. Camot. *καὶ* omittunt. Sequens *ἀπὸ τῶν σκυμνων* nimis ad verbum interpretatur *Gaza a suis catulis.* Debat *enixae catulos.*

διόπερ φασὶν] Versio Thomae *τινὲς* interserit, vbi se-

quentia sic redduntur: *quod in India non permittunt pastores ipsos coire cum femellis.* Idem Thomas post ἀνατρέπειν additum ἄν habuit; vertit enim *euertent* — *agent.* ἀναστρέφειν est in V. R. Deinceps οὔτε φαύλως οἰκοδομουμένας Vatic.

καὶ ἄλλα πολλὰ] Intelligit κακὰ vel δεινὰ Sylburg. *pluraque alia incommoda faciunt Gaza, alia multa damnosa faciunt Albertus* vertit. Deinceps τροφῆς ἀθλίαν παρ' αὐτοῖς ἔχειν V. R. Sequens τοῖς προσαγομένοις, vulgato τοὺς προσταττομένους ex Med. Canis. substituit Camus. Sylburgius coniecerat τοὺς προσαγομένους. *adductis aliis, quibus ferire praecipiant* Gaza vertit. Verum reddidit etiam Thomae versio.

4. οἶοντά — ὕες] Vulgo repetitum οἶον ante ὕες cum Med. omisit Camus. Sequentem observationem de nomine equarum a Graecis ad libidinosas feminas translato repetiit Aelianus H. A. 4, 11. διὰ ταῦτά τοι καὶ τῶν γυναικῶν τὰς ἀκολάστους ὑπὸ τῶν σεμνοτέρως αὐτὰς εὐθυνόντων καλεῖσθαι ἵππους.

ἐξανεμοῦσθαι] Gaza male *euentari*, Thomas *extolli* vertit. Sequens ὀχεῖα male Thomas *iuga*, recte Gaza *equos admissarios* vertit. Deinceps ὅπερ ἐπὶ τῶν ὕων dedi, addito articulo τῶν, ex Med. qui tamen plura habet: ὅπερ ἐπὶ τινῶν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ὕων λέγεται. Camus ex V. R. A. dedit ὅπερ ἐπὶ τινῶν λέγεται, τὸ καπρίζειν. Versio Thomae: *sicut in suis dicitur ad masculum hanelare.* Articulum τὸ equidem sublatum malim. Denique *ad vrsam ad austrum* verba πρὸς ἄρκτον ἢ νότον vertit Thomas.

5. οὐδένα ἐῶσι] R. A. οὐδέν habent. Deinceps πόνον in πόθον mutat, cui respondet *desiderium* in versione Thomae. Sequens ὥσπερ ἐπὶ τοῦ τικτομένου *eodem quo illud quod nascitur nomine* vertit Gaza. Legit igitur scriptum ὥσπερ τὸ τικτόμενον.

συγκύπτουσι] Vatic. συγκόπτουσι. Thomas *coadorant*, Gaza *colligunt sese et societate magis quam antea gaudent*

vertit. Pro ἀλλοιοτέρων Thomas habet *magis altam*, sed forte *alteram* scripserat.

ἀλλ' οὐ τὸ ἐπὶ τοῖς πάλοις ἐπιφνόμενον] Memorabilis est varietas scripturae in Med. ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐπὶ τοῖς πολλοῖς. quam reddidit Thomas: *sed non hoc in multis innascens*. Sequens ῥεῖν ex versione Thomae vulgato ῥεῖ substitui. Deinceps ὅταν σκυζῶσι Thomas vertit *cum cohinerint*. Denique τὰς ἵππους, coniecturam Sylburgii, recentiores Edd. receperunt.

6. ταυρωῶσι] Med. praefert ταυρωῶσι. Sed vide mox dicenda ad sect. 9. de verbo καπροῶν. *taurizant* vertit Thomas. κατακόχιμαι idem *petulantes* reddidit. Postea pro εὖ ἔχωσι reddidit scripturam εὖ ἔχοντα, denique ἀποκείρονται *condiantur*, et κατηφέστεραι *subiectiores* vertit. Med. κατωφερέστεραι habet. Aelianus H. A. 11, 18. θήλειαν ἵππον εἰς ἀφροδίσια λυτήσασαν πάνν σφόδρα παῦσαι ῥαδίως ἐστίν, ὡς Ἀριστοτέλης λέγει, εἴτις αὐτῆς ἀποκείρη τὰς κατὰ τοῦ τένοντος τρίχας. Plinius 8. c. 42. *Equarum libido extinguitur iuba tonsa*. Detonsam demum asinum admittere narrat Aelianus 12, 16. et Plutarchus Amatorii p. 21. ed. Reiskii.

7. ἡμέρας ἅμα] Vulgo intersertum ἀλλαχόθι cum Med. et versione Thomae omisi; contra sequens ἀλλήλοις in ἀλλοις mutat versio Thomae, vbi est: *etsi commisceantur aliis*. Gaza vertit locum: *Quod si feminae diuersae permisceantur, mares alienas mordendo expellunt*. Suspicio igitur in ἀλλαχόθι, quod alienum locum occupauerat, latere τὰς ἀλλοτριὰς. In locum vulgati καὶ ante ἀναμιχθῶσιν ex Regio καὶν adsciuit Camus. Postea τις ante ἄρῶην Camus omisit cum V. R. A.

καὶν τις κινῆται] θήλεια additum legit, certe vertit Gaza, eumque secutus Camus, lectore tamen non admonito.

8. γίνεται σύννομος] Intellige ταῖς θηλείαις. Sequens ἀτιμαγελεῖν Gaza *coarmentari* vertit. Postea ἐν τῇ Ἠπειρῷ male Thomas *in campo* reddidit. Gazae versionem taxauit

post Erasmum C. Gesner p. 1181. et monuit, potius *abarmentari* esse ἀτιμαγελεῖν. Vtitur iterum de tauris verbo infra noster 9, 3.

ἀγριώτερα πάντα — τοῖς θήλεσι] Vulgatum τὰ ἄγρια ex Med. ταῖς θηλείαις autem ex Med. et Vatic. correxi. Unde etiam in sequentibus malim τὰ ἄρρῶνα τῶν θηλέων.

καπρῶν] Cum Basil. Medic. καπριῶν. Vulgatum praetulit Sylburg propter ταυρῶν et τραγῶν. Supra de eadem re καπρίζειν est, et Hesychius θριῆσαι, καπρίσαι interpretatur. Aristophanes γραὸς καπρώσης dixit Pluti versu 1024. Formam καπρῶν ex Aelio Dionysio memoravit etiam H. Stephani Thésaurus et cum ταυρῶν comparavit. Firmat id etiam καπρώζω ab Eustathio positum eadem notione, nisi is potius καπρίζω memorare voluit. Quare iam olim Stephanus h. 1. καπρῶν scribi maluit. Sequens ὠθοῦνται Thomas *feruntur*, Gaza *aggrediuntur* vertit. σκυζῶν Thomas *canizare*, Gaza *canire* interpretatur. Vulgatum τοιοῦτο ex Junt. et Camot. correxi.

9. ὥρα ἢ ὀχέεισθαι] Vulgatum ἢ ὥρα ὀχ. ex Med. correxi, vbi tamen ἦν esse dicitur. Malim tamen praeterea additum articulum, vt supra sect. 8. est ὅταν ὥρα τῆς ὀχείας ἦ, et paulo postea πρὸ τῆς ὥρας τοῦ ὀχεύειν. Deinceps τὰ ante σημεῖα ex Med. Vat. inseruit Camus. Sequens ἐπισημαίνει Thomas vertit *insinuant*. Postea ἐπίτοκοι οἱ ποιμένες Med. R. A. *parituri sunt* versio Thomae. τὰ σημεῖα Gaza interpretatus est ita, vt appareat, eum τὰ ἐπισημαίνοντα καταμήνια intellexisse. Eum sequitur Camus.

10. τὸ μέγεθος γίγνεται] Cum Med. γίγνεται omisit Camus. Idem Codex deinceps κατὰ λόγον. Πολλῶν μὲν οὖν habet.

λοχίων καθαρώτατον] Versio Thomae: *et in circumstantiis foetus purissimum*. Deinceps vulgatum τὰ καταμήνια σημεῖον διαλιπόντα δίμηνον ex Med. mutavit Camus in ἐπισημαίνει, et ex Vatic. δὲ adiecit. Scoti versio habet: *apparet menstruum in vaccis et equabus praecipue et cessat in quatuor mensibus*. Vatic. τὰ καταμήνια συμ-

βαίνει διαλιπόντα δὲ μόνον. Gaza vertit: *Conceptus indicium maxime in vaccis equabusque, cum menses cessarunt spatio temporis bimestri, trimestri, quadrimestri, semestri.* Is igitur scriptum legit: τὰ καταμήνια σημεῖον τοῦ συλλαβεῖν διαλιπόντα etc. Thomae versio: *notantur deficientia.* Med. ἐπισημαίνει διαλιπόντα sine δὲ sequente reddidit. Scaliger: *Equam bouemque concepisseprehendunt, cum altero iam mense aut quarto aut sexto menstrua deficere animadvertunt.* Gazae is additamentum *trimestre* reprehendit, quoniam septima quaque septimana soluant equae bouesque, quod vnde habeat, equidem ignoro. Recte omnino Gaza et Scaliger sensum loci reddiderunt, quos male deseruit Camus; dubitari tamen potest, num verba τοῦ συλλαβεῖν addita legerit Gaza, an ex comparatione sectionis antecedentis verborum γίνονται τὰ σημεῖα, εἴτα διαλείπει, supplerit. Denique vulgatum οὐ δυνατόν γνῶναι ex Med. Canis. versione Thomae correxi. Ceterum de purgatione quadrupedum, non menstrua, sed annua, dixi in annotatione ad Varronem de re rustica 2, 7, 8. p. 461. qui pariter equam *menses ferre* dixit, vocabulo a genere humano translato, vti Graeci καταμήνια et σπηλαιάς dixerunt in feminis et quadrupedibus sequioris sexus. Argumentum tamen hoc propter difficultatem observationis totum nondum est ad liquidum perductum.

11. καὶ τῶν αἰγῶν] Med. καὶ αἰγείων. Cum eodem et Vat. copulam καὶ ante δριμύτερον omisit Camus. Sed quid est, quod Philosophus dixit ὄνου — τὸ τῶν θηλειῶν, nec, vt statim βοῶς — τὸ τῆς θηλείας est, potius ὄνου — τὸ τῆς θηλείας? In extrema sectione articulus τὰ post ἄλλα poterat etiam omitti.

C A P V T XVIII.

Quae tractauerat hucusque communia omnibus quadrupedibus, separanda esse a sequentibus recte monuit Scaliger. Jam enim incipit per singula genera partum quadrupedum tractare.

Ὀρμητικώτερα] Vulgatum ὀρμητικώτατα ex Med. Canis. et versione Gazae correxi, vt deinceps ex iisdem libris et versione Thomae ἐπιτοπολὺ μεταυι ἐπὶ τὸ πᾶν. Postea malim οὐ μὴν ἀπαντά γε ποιεῖται τὸν αὐτὸν χρόνον τὰς ὀχείας. Graece enim dici non puto ποιεῖσθαι τὸν καιρὸν τῆς ὀχείας.

βραδύτερον. Κυύσκονται δὲ] Haec verba primus Sylburgius ex Camotiana inseruit. Deinceps vulgo additam negationem οὐκ ἐκ μιᾶς ὀχείας cum Med. omisit Camus; in Regio manus secunda deleuit. Omisit etiam versio Gazae. Sed Thomas vertit: *impregnantur autem non ex vno coitu, sed saepe coeuntibus.* Firmat emendationem Camus comparato loco inferiore: *μία ὀχεία, ὡσπερ εἶρηται, ἀρκεῖ.* Albertus habet: *nihilominus pariunt, et simul multos, sed tardatur tempus partus eorum plus quam iuuenibus, et tardius appetunt coitum, neque omnes filios pariunt ex vno coitu, sed potius mares saepe saliunt feminas.* Nescio igitur, quomodo dixerit Camus, negationem a Scoto, quem sequitur Albertus, omissam. Accedit auctoritas Plinii 8. c. 51. *implentur vno coitu, qui et geminatur propter facilitatem aboriendi.*

ἐπιβιβάσκουσι] Vulgatum ἐπιβάλλουσι ex Med. correxit Camus. καπρίαν Gaza vertit *humorem, quem apriam nonnulli appellant.* Thomas: *apriam quasi genituram suam.* Deinceps vulgabatur ἥτις μὲν οὖν καὶ συμβάλνει, quam scripturam ex Codd. et tribus versionibus correxit Camus. Sed ante Sylburgianam addita post καπρίαν legebantur haec: *τοῦτο δὲ γίνεται, ὅπου ἂν τύχη τῆς υστερας,* quae ex sectione sequente repetita esse monuit Sylburg; tamen Scaliger defendere conatus est, qui locum vertit: *post coitum emittunt id quod porciam diximus. Ea quouis matricis loco generari consuevit.* Albertus etiam vertit: *et hoc accidit in qualibet parte matricis.* Iterum dubitare cogor de consensu versionis Scoti a Camo memorato.

2. *μετάχοιρον*] *Gazae metachoeorum, quasi posthumum voces, Thomae methathiron vel mechachiron, Alberto marthuron. Scaliger porcellum cordonum malebat. Deinceps ὀργῶσαν δ' οὐ δεῖ εὐθὺς λαμβάνειν, πὸν μὴ — καταλάβη Med. Voluit sine dubio καταβάλη, quod vulgato καταβάλλη substitui. Pro κησει male Reg. επικησει habet. Ceterum de re ipsa satis dictum supra ad 5. c. 12. s. 11. vbi et scripturam huius loci persecutus sum accuratius.*

ἀναθυᾶ] *Med. Vatic. ἀναθυμιά.* Sequens *μονον* cum *Gaza* omisit *Camus*, quoniam in *Regio* deletum a secunda manu repererat. *Sylburgius* rectius post sequens *ἐπαυξάνομεναι* transponendum censuit; equidem seclusi.

καὶ τὰς δέλφιας] *Gaza* omisit, *Scaliger porcellos bonos* vertit. Sed cur post *τὰ τέκνα* additum dicamus *δέλφιας*, et quidem femineos porcellos, *τὰς δέλφιας*? *Sequentia* excerpit *Antigonus* cap. 110. *φάναι δέ τινας καταγράφει, ὡς αὐτὸς οὐ πεπειραμένος, ὅτι, ἂν τις τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἐκκοπή, ἀποθνήσκει ταχέως.* *Thomae* versio verbum *ἐκκοπή* *amittat* reddidit. *Postremam* observationem de *vita* variauit *Albertus* ita: *Vita autem porci ut frequentius est 25 annorum. Plinius haec ex hoc capite excerpta posuit 8. c. 51. sect. 77. Tempus utero quatuor mensium: numerus secunditatis ad videnos: sed educare tam multos nequeunt. — Suem oculo amisso putant cito extinguere: alioqui vita ad quindecim annos, quibusdam et videnos.* Reliqua inde apposui et comparavi supra ad 5. cap. 12.

CAPUT XIX.

κῦσκειται — ἐπιγένηται — ἀνακῦσκει.] *Vulgatum κῦσκουσι — γένηται* ex *Codd. suis* correxit *Camus*, consentiente versione *Thomae*, vbi est *impraegnantur — si superueniat.* Verbum *ἀνακῦσκει* *Thomas* vertit *reiiicit fetum, Gaza abortum infert. Scaliger coitus repetendus est*, et comparat verbum *ἀναθυᾶν.*

τὰ δὲ πλεῖστα, ἐλάττω] Versio Thomae: *secundum plurima autem minus*. Ἐλάττων igitur scriptum legit. Eadem deinceps καὶ συνεθίζουσι τοῦτο δοῦν reddidit.

ἡγεμόνα τῶν ἀρρένων] *ex maribus unum ductorem gregi comparant* recte vertit Scaliger, comparans locum de tauris infra cap. 21. τῶν βοῶν τοὺς τομίας ἐθίζουσι καὶ καθιστάσι τῶν βοῶν ἡγεμόνας, ὥσπερ τῶν προβάτων· καὶ ζῶσι πλείω χρόνον τῶν ἄλλων, διὰ τὸ μὴ πονεῖν καὶ διὰ τὸ νέμεσθαι ἀκέραιον νομῆν. Idem Scaliger comparabat Homericum κίλον II. 3, 196. Hodieque Hispani gregum ambulantium ductores arietes castratos faciunt, vti annotavit Forster de Ouium cultura p. 70.

δωδεκα καὶ τρία καὶ δέκα] Ambr. Reg. δέκα καὶ. Sed in Reg. correce um. τρισκαίδεκα Basil. et Sylburg. Statim verba καὶ δέκα desunt in V. R. A. Plinius 8. s. 75. *Vita longissima anni X. in Aethiopia XIII. Capris eodem loco XI. in reliquo orbe plurimum octoni. Virumque genus intra quartum coitum impletur. Caprae pariunt et quater-nos, sed raro admodum. Ferunt quinque mensibus, ut ovis.*

2. διδυμοτοκοῦσι] Verbum διδυματοκεῖν per α scriptum habet Stephanus Byz. in Ἀδρία, vbi h. l. comparavit Pinedo. Pro τράγος Med. ταῦρος habet. Versio Thomae: *gemellos autem pariunt propter bona pascua, etsi asinus et taurus fuerint.* sed supra scriptum est *aries aut.* Eadem καὶ ἡ μητηρ scriptum reddidit. διδυμοτόκος vulgo scriptum Gaza obscure vertit, recte Scaliger *cum aries aut hircus aut ipsa mater fuerit una e gemellis*, quem sequitur Camus, scriptura tamen vitiosa relicta. Varro R. R. 2, 2, 18. *quos arietes submittere volunt, potissimum eligunt ex matribus, quae geminos parere solent.*

ὄχειας ὡσαύτως· καὶ] Vulgatam distinctionem ὄχειας· ὡσαύτως καὶ ex Med. et versione Thomae correxi. Ex V. R. Camus dedit: ὄχειας. Ὠσαύτως δὲ καὶ βορείοις μὲν.

πρὸς βορέαν] De Generat. 4, 2. φασὶ δὲ καὶ οἱ νομῆς

διαφέρειν πρὸς θηλυγονίαν καὶ ἀρσένογονίαν οὐ μόνον, εἰάν συμβαίῃ τὴν ὀχείαν γίνεσθαι βορέοις ἢ νοτίοις, ἀλλὰ καὶ ὀχεύομενα βλέπη πρὸς νότον ἢ βορέαν. Locum nostrum repetiit Columella 7, 3, 12. *Aristoteles praecipit admissurae tempore observare siccis diebus halitus septentrionales, ut contra ventum gregem pascamus, et eum spectans admittatur pecus: et si feminae generandae sunt, austrinos flatu captare, ut eadem ratione matricem inean- tur.* Plura desideranti dabit Niclas ad Geoponica 17, 6. Ceterum Med. βορέοις habet.

πρωὶ ὀχευεσθαι] Med. ὀχευεσθαι δις, εἰάν ὀχευς τις οὖν. Versio Thomae: *consueta autem mane coitum pati bis, si sero coeat quis, non sustinent arietes.* Gazae: *Quae mane iniri solent, marem si sero diei admiseris, non patiuntur.* Quem sequitur Camus de scriptura ὀχευθῆτις nihil monens, ad quam Sylburgius supplebat θηλεία τούτων. Pessime Scaliger vulgatum interpretatur *ius erit iniri.* Quanto facilius erat remedium, quo usus sum, mutato ὀχευθῆ in ὀχευση! Medicei scripturam sequi videtur etiam Scotus. Ecce enim Albertus, qui ita h. l. interpretatur: *Quibus autem illis, quae duabus diuisis vicibus coeunt, consueuerunt pastores industrii posteriare concubitus et retardare, eo quod feminae non expectant masculos in concubitu, donec descendat semen masculi, sed statim ubi suum descenderit semen, abiicit marem; et ideo impediunt pastores feminas, ne duabus vicibus in coitu masculus et femina emittant, sed simul: tunc enim valebit conceptus.*

φλέβες] De hac observatione dictum supra ad 3, 11. Repetierunt eam Varro 2, 2, 4. Virgilius Georg. 3, 387. Columella 7, 3, 1. Plinius 8. c. 47. Palladius 8, 4, 2. Geoponica 18, 6.

ἀμφοτέρω] Med. ἀμφο, et versio Thomae *ambo* geminavit. *et si fuerint variae, varii foetus efficiuntur* Alberti. Deinceps ἀλικὸν Reg. Postea pro ἀλίξειν versio Thomae *ungere* habet. Is igitur ἀλείφειν scriptum legit.

Antigonus Cap. 111. totum hunc locum ita excerpfit: αἰγας δὲ καὶ πρόβατα βορρῆοίσι μὲν ὀχευόμενα ἀρσενοτοκεῖν ὡς τὸ πολὺ, νοτίοις δὲ θηλυτοκεῖν. Λευκὰ δὲ τὰ γεννώμενα γίνεσθαι, ἐὰν ὑπὸ τῇ γλώττῃ τοῦ κριοῦ λευκαὶ φλέβες ᾤσιν· μέλανα δὲ, ἐὰν μέλαινα. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πυρρόων. Πρῶτερον δὲ ὀχεῖσθαι τὰ ἀλυκὸν ὕδωρ πίνοντα. Postrema vulgo male leguntur scripta ita: πυρρόων, πρότερον ἢ ὀχεῖσθαι, τὸ ἀ. ἰ. π.

ὄρμα̃ πρὸς] Sylburg malebat ὄργα̃. Sed versio Thomae et Alberti habet *moventur ad coitum*. Verba οἱ ποιμένες desunt in Vatic. Deinceps *κακοηθηνεῖν* Med. *male valituras oves* versio Thomae. Observationem prognosticam alibi nondum traditam reperi. Arietes seniores feminas primum consecrari, iuniores vero fastidire tradidit supra 5, 14. et repetierunt Plinius 8, 47. et Geoponica 18, 3. Vnde tamen non consequitur, seniores priores appetere coitum, quod in genere ceruorum damam facere, testatur Comes Mellin. Infra cap. 21. extremo de vaccis extat similis observatio: ὅταν δὲ πολλὰ κύωσι καὶ προσδέχονται τὴν ὀχείαν, σφόδρα δοκεῖ σημεῖον εἶναι καὶ χειμῶνος καὶ ἐπομβρίας. Dissimilis tamen est diuinitio. Theophrastus de Signis Tempestatis p. 113. ὅταν ὀχέωσι πρόβατα ἢ αἰγες, χειμῶνος μακροῦ σημεῖον. Idem p. 124. πρόβατα ἐὰν πρῶτ' ὀχεύηται, πρῶτον χειμῶνα σημαίνουσι. Aratus versu 336. θηλεία δὲ μῆλα καὶ αἰγες ὀππὸτ' ἀναστρωφῶσιν ὀχῆς, τὰ δὲ γ' ἄρρῆνα πάντα δεξάμεναι πάλιν αὐτῖς ἀναβληθῆν ὀχέονται — αὐτῶ μέγαν χειμῶνα λέγοιεν. ὀψὲ δὲ μισγομένων αἰγῶν μῆλων τε συῶν τε, χαίρει ἀνολβὸς ἀνήρ, ὃ οὐ μάλ' ἀθαλπύωντι εὐδῖον φαίνουσι βιβαιόμεναι ἐναυτόν. Geoponica 1, 4. καὶ αἰγες καὶ ὄες ὀχευθεῖσαι καὶ πάλιν ὀχευέσθαι βουλόμεναι μακρότερον σημαίνουσι χειμῶνα. Denique Aelianus 7, 8. ἀναβαινόμενα δὲ τὰ αὐτὰ πῶσα χειμῶνα ὁμολογεῖ. In his locis insunt quaedam notitiae, quae loco vtrique Aristotelico lucis aliquid affundent; atque haud scio, an vterque illinc corrigi debeat. Primum

apparet illud tempus aliquod constare coitu ouium et caprarum, quod si praecipiant, hiemem maturam inde divinabat Theophrastus; sin serius coeant, hiemem pauperibus brenem, mitem nec rigidam praenunciat Aratus. In obseruatione Aristotelis illud obscurum est, cur oues seniores, si coitum suo et solito tempore appetant, annum felicem praedicere pastoribus, contra vero iuuenulae dicantur. Voluitne Philosophus significare ita, seniores oues ad coitum priores prurire solere; itaque, si ordine inuerso iuniores antea pruriant, insoliti aliquid annum vel hiemem parturire? In loco Theophrasti priore scribendum videtur *ὅταν πάλιν ὀχεῶνται πρόβατα*. In hac ipsa vero obseruatione de repetito ouium et caprarum coitu latet forte ratio abscondita, vnde explicemus scripturam Medicei a Thoma et Scoto redditam, *τὰ δὲ εἰωθότα πρῶτ' ὀχεύεσθαι δις, εἰάν ὀχεύς τις, οὐκ.* quam etsi vitiosam esse quiuis facile agnoscat, facile tamen ex vestigiis scripturae veteris veram elicies, ita scribendo: *πρῶτ' ὀχεύεσθαι, εἰάν ὀψὲ ὀχευθῆ δις ὑπομένοντα τοὺς κριούς, vel καὶ δις ὑπομένωσι τοὺς κριούς*. Reliqua obseruationis pars excidisse videtur, quam suspicor signum futurae tempestatis vel hiemis continuisse. In altero loco nescio, cur post *ὅταν κύωσι* additum sit *καὶ προσδέχονται τὴν ὀχείαν*, si voluit simpliciter dicere, vt Gaza vertit, *et facile initum patiuntur*; at Scaliger, *si initum morantur*. Sed Scaliger scripsisse videtur *non morantur*; in annotatione enim dixit *facile patiuntur*. Verum si in eo obseruationis et praesagii vis consistit, cum multae vaccae mares admittunt, non debebat antecedere *ὅταν κύωσι*; sin vero in vtroque, si multae nempe admittant mares et impleantur, tum vero praecedere debebat *ὅταν δὲ πολλὰ προσδέχονται τὴν ὀχείαν*, sequi vero *καὶ κύωσι*. Sed cum in reliquis praesagiis similibus solus coitus eiusque appetitus et tempestiuitas obseruetur, suspicor etiam hic repetitum coitum intelligi, et scribendum coniiicio *καὶ πάλιν προσδέχονται τὴν ὀχείαν*.

Alberti versio est ineptissima haec: *Quaedam autem plurimae vaccarum impraegnantur et omnes fecundae multos pariunt foetus, dicunt esse signum hyemis futurae valde pluviosae.* vbi ab initio scribendum videtur *Quando*. Ceterum Albertus scripturam Medicei *πολλὰ κύωσι* reddidisse videtur, vt Thomas, in cuius versione est: *multum gesta-verint.* Sed haec lectio multo minus sequenti *καὶ προσδέχονται τὴν ὄξειαν* sic nude positae congruit.

C A P V T XX.

ὄξει δὲ κύων — καὶ ὄχεται] Ante Sylburgium legebatur *ὄχονται*, vt in Ambr. *ὄχοντες* est in V. R. In Mediceo est: *ὄξει δὲ πλείον ἢ Λακονικὴ ὀκτάμηρος, καὶ ἡ θήλεια δὲ ὠσάτως ὄχεται.* Thomae versio vulgatam reddidit, et glossa Laconicum canem interpretatur: *leporarius veller.* Gaza apta breuitate reddidit: *coit Laconicum mense suae aetatis octauo.* Ceterum crure sublato edita vrina quid significet, dicitur sect. 3. Plinius 10. s. 83. *Canum plura genera: Laconicae octauo mense utrimque generant. Ferunt sexaginta diebus, et plurimum tribus. Ceterae canes et semestres coitum patiuntur. Implentur omnes vno coitu.*

κύει δὲ] Versio Thomae *κύωσι δὲ* reddidit et sequens *κῆν ἄρα vel si forte.* In Med. est deinceps *ἢ τρισὶν ἢ πλείοσιν ἡμέραις ἢ ἐλάττωσιν μιᾷ*, vnde scribendum esse *ἡμέρας ἢ ἐλάττους*, deleto postremo *μιᾷ*, monui supra ad 5, 14, 6. Vulgabatur enim *ἡμέρας καὶ ἐλάττους μιᾷ.*

καὶ οὐ πρότερον] Vincentii versio habet *vel fortassis ante.* Sed vide ad 5, 14. Pro *ἔκτω μηνὶ* Vatic. *ὀκτῶ μηνί.* In Reg. scriptum *η* numerum manus secunda mutauit in *ς*. Deinceps versio Thomae scriptum habet *septuaginta diebus*, super *diebus* scripto *duabus.* Pro postremo *τούτων τὰ σκυλῆνια* Vatic. habet *τυφλά δὲ καὶ τούτοις γίνεται τ. σ.* Denique vulgatum *τὸν ἴσον χρόνον ὅσον κύει τὰ δὲ etc.* ex Med. versione Thomae et Gazae correxit Camus, vbi

verba ὅσον κῦει desunt; in Reg. manus secunda deleuit. Sed iam olim Scaliger verba duo sustulerat et de errore monuerat. Ceterum ex h. l. Pollux Onomastici 5. s. 52. haec retulit: τῷ δ' Ἀριστοτέλους λόγῳ, εἰ μὲν τις κῦει δύο μῆνας, μάλιστα καὶ τὰ τικτόμενα πρὸ δωδεκάτης ἡμέρας οὐ βλέπει· εἰ δὲ ἡμέρας δύο καὶ εβδομήκοντα, καὶ ἡ τῶν σκυλακίων ὄψις προθεσμίαν ἔχει τρίτην καὶ τεταρτην ἡμέραν· (lego δεκάτην καὶ τετάρτην ἡμέραν·) τῆς δ' ἡμὲν κῦσις τρίμηρος, τὸ δὲ τῶν σκυλάκων ἀνάβλεμμα εἰς ἐβδόμην προχωρήσει καὶ δεκάτην ἡμέραν. Plinius l. c. *Quae ante iustum tempus concepere, diutius coecos habent catulos, nec omnes totidem diebus.*

2. ἑπτὰ ἡμέραις] Versio Scoti apud Vincentium Canes *menstruant per 5 dies.* Thomae: *diebus VII. sed post coitum.* sed puncta supposita vocem *coitum* damnant. Deinceps οὐ προέεται ὀχείαν Med. qui pro *σκυζῶν* dedit *κυνῶν*. Vatic. *κυνῶν*. In Vat. Ambr. praeterea est *ἑπτὰ ἐτέραις*. Versio Thomae videtur ὀροῶν scriptum reddere. In ea enim est *incitari ad coitum*. De numero dierum consentit Xenophon Cynegeticus c. 7. ad quem plura dicentur. Verbi *κυνῶν* exemplum aliud desidero. Dicitur vt *θυῶν* a *θῦς* pro *ῦς* factum, vt *ταυροῶν*, *καπροῶν* et si quae sunt alia similia verba.

καὶ τισι] Versio Thomae ἔν τισι — γίνεται reddidit. Deinceps vulgatum *τέκωσιν* ex Med. correxi. Versio Thomae: *et secundum multitudinem autem cum.* Igitur is videtur scriptum legisse καὶ κατὰ τὸ πλῆθος δέ. Sylburg monet τὸ πλῆθος esse pro αἱ πλείσται. Denique verba κατὰ σῶμα (debebat esse κατὰ τὸ σῶμα) omisit versio Gazae.

εὐθύς τὸ γάλα] Post εὐθύς intersertum vulgo ἐστὶ cum V. R. A. omisit Camus. Recte: pendent enim verba ab antecedente ἰσχυοσι, vnde etiam regitur sequens membrum ἡ δὲ Λακωνικὴ — ἡμέραις ὕστερον· ad quod Sylburgius intelligebat *χρήσιμον ἔχει τὸ γάλα.*

3. ἀνθρώποις ἐπὶ ταῖς θηλαῖς] Versio Thomae *homi-*

nibus femellis. Legit igitur scriptum *ἀνθρώποις τοῖς θήλειαις* vel *ταῖς θηλείαις*. Postea τὸ δ' ἄρ' οὐδὲν τοῦτον Med. habet. Versio Scoti apud Vincentium: *et inuenitur in pectore eorum cartilago.* Alberti: *et inuenitur tunc apparens cartilago, quae est in inferiori pectoris eorum.* Aetius medicus graece MStus Sermon. 13. c. 36. *περὶ χονδριάσεως μαστῶν καὶ σπαργανώσεως.* Όταν κατὰ τὴν ἐπιφορὰν τοῦ γάλακτος διογκούμενοι οἱ μαστοὶ παρῶνται καὶ ἀλγῶσι, λέγεται χονδριάσις· πληρούμενοι δὲ καὶ σφόδρα διατεινόμενοι, λέγεται σπαργανώσις. — χονδριάξιν δὲ τοὺς μαστοὺς λέγουσιν, όταν μετὰ τῶν τοκετῶν ἀρχομένων δέχεσθαι γάλα τῶν μαστῶν ὡσπερ σκληρότεροι γίνονται καὶ ὀδυνῶνται. Arrianus de Venatione c. 31. s. 3. ἀποπανσαμέναις δὲ (τῶν καταμηνίων) οἱ μασθοὶ σφριγῶσι καὶ ὑποπίμπλονται γάλακτος καὶ τείνεται τὰ ὑπὸ τῆ γαστρῆ.

ποιούσι δὲ τινες τοῦτο καὶ ὕστερον] Vulgatum π. δ. τ. καὶ ἕτεροι τοῦτο ex Med. versione Thomae et Gazae correxit Camus. In R. A. desunt verba *ποιούσι δὲ* — *ἑξάμηνοι.* Versio Thomae: *et plus quam sex mensium.* Legit igitur scriptum *πλέον ἢ ἑξαμήνοι.*

ὡς γὰρ ἀπλῶς] Ita pro ὡς δὲ ἀπλῶς εἰπεῖν ex Codd. et versione Thomae scripsit Camus. Deinceps ὀχευεῖν vulgatum mutant in ἰσχυεῖν receptum a Camo Med. Canis. versio Thomae, Scoti et Alberti. Plinius: *Existimantur in vrina attollere crus fere semestres: id est signum consummati virium roboris: feminae hoc idem sedentes.*

Τίκει δὲ κύων] Vulgo intersertum καὶ post δὲ omisi cum versione Thomae. Verba ἤδη δὲ — *ἔτεκέ τις* omittit Reg. Ad verba *ἕως ἂν ζῶσι* compara locum supra 5, 14, 12. et ibi annotata. Plinius: *Partus duodeni, quibus numerosissimi, cetera quini, seni, aliquando singuli; quod prodigium putant. — Ineuntur a partu sexto mense.* De partu observationem Alberti hanc habe: *Ego tamen vidi catulam proferre simul 19; et eadem alia vice protulit 18*

et tertia vice protulit 13 et erat nigra, magna corpore, et erat de genere mastinorum.

4. ἀργοῦντες] Vatic. ἀοργοῦντες. Voluit, credo, ἀεργοῦντες. Plinius 10. s. 83. octonos *Laconicae pariunt. Propria in eo genere maribus laboris alacritas.* vbi Pintianus corrigebat: *post laborem salacitas.* Sed Brotier dedit *labore salacitas.* Editio princeps Parmensis *laboris salacitas,* Codd. Regii 1. 2. *labores salacitas.* Inepte contra Pintianum disputavit Harduinus. Antigonus cap. 112. Τοὺς δὲ Λακωνικοὺς κύνας πονήσαντας μᾶλλον ὀχεύειν ex h. l. retulit. Aelianus 4, 40. δραμῶν δ' ἐπὶ πλέον λάγνος γίγνεται, φασὶ, μᾶλλον de cane generatim narrat.

τῶν Λακωνικῶν κυνῶν] Med. Canis. ζῆ δ' ἡ μὲν Λακωνικὴ κύων ὁ μὲν ἄρῶν. Sequens ἡ πέντε καὶ δέκα omittit Med. consentiente Aeliano, qui Homericum canem Odysseae ῥ, 326. aliter iudicavit l. c. Κυὴ δὲ βίος, φασὶ, μήμιστος τέτταρα καὶ δέκα τὰ ἔτη. Ἄργος δὲ ὁ Ὀδυσσεῶς καὶ ἡ περὶ αὐτὸν ἱστορία ἔοικεν παιδιὰ Ὀμήρου εἶναι. Denique ἔτει omittunt V. R. A.

τετράμηνοι] Male Albertus *post quatuordecim menses,* recte versio Scoti apud Vincentium *quatuor* posuit. De dentium mutatione veterem errorem recentior aetas et observatio coarguit.

ἐπιτυχεῖν] Versio Thomae *percipere de his.* Reliquam notam aetatis repetiit Aelianus l. c. his verbis: κυνὸς δὲ γηρῶντος ἀμβλεῖς οἱ ὀδόντες καὶ μελαίνονται. Plinius 11. s. 63. *Leoni et cani non nisi canini mutantur. — caeteris senecta rubescunt, equo tantum candidiores fiunt.*

C A P V T XXI.

Βαίνει δὲ] Versio Thomae *insilit.* Sequens *συγκάμπτεσθαι* Gaza vertit *ut femina vix tolerans succumbat,* Scalliger *sese concuruet.* In Med. est *συγκάμπτεσθαι τὸν βοῦν.* Deinceps *εἴκοσι δὲ ἡμέρας* reddidit Thomas. Postea verbum *βιάζονται* omittit Camotiana. Versio Thomae: *iuvē-*

nes autem eandem inuadunt saepe. Denique verba ἐπι-
 θεται ὁ ἠττωμένος vertit Thomas *insurgit victus*. Statim
 Vatic. habet ἡμιστα δ' ἐλαυνόντων ἀρρένων ἐστὶ βοῦς. Pli-
 nius 8. s. 70. *Conceptio uno initu peragitur: quae si forte
 pererrauit, vigesimum post diem marem femina repetit. —
 Tauri non saepius quam bis die ineunt*. Postremam Philo-
 sopheri obseruationem de tauro victo pugnam repetente re-
 petiit Oppianus Cynaget. 2, 92. et seqq.

2. οὐ μὴν ἀλλὰ] Scaliger locum mendosum esse credens
 ἀλλὰ tolli voluit, et totum locum ita vertit: *non tamen
 hoc frequenter euenit aut annum aut octauum mensem na-
 tis*. Errorem de octimestri tauri initu repetiit in annota-
 tione, quem traxisse videtur e Gazae versione, vbi est: *ve-
 rum quod magna ex parte fit, vel anniculi vel nacti octa-
 uum mensem venerem adeunt*. Plinius l. c. *nunc anniculæ
 fecunditatem poscuntur, tolerantius tamen bimæ: tauri
 generationem quadrimi. Implent singuli denas eodem anno*.
 Pro διετῆς Med. διέτης, V. A. διετῆς habent.

κνειν ἡμερολογδόν] Vulgatum ἡμερῶν ὀλίγων ex Canis.
 correxit Camus. ἡμερολογδόν Med. ἡμερολιδόν Vat. In Regio
 prima manus ἡμερολιων scripserat, quod secunda in vul-
 gatam mutauit. Versio Thomae: *decem mensibus gestare
 emorologium*. In Lipsiensi libro est *hemerologium*. Gazae:
decem totos menses exceptis paucis diebus. Planissime ve-
 ram scripturam expressit Plinius: *Pariunt mense decimo:
 quidquid ante genitum inutile est. Sunt auctores, ipso com-
 plente decimum mensem die parere. Gignunt raro geminos*.

ἐξενεχθῆ] Versio Thomae: *exiuerit — abortiuum est,
 non debet viuere et magis enim imperfectæ fiunt simplices:
 molles enim et imperfectæ fiunt vngulae*. Vulgatum antea
 ἐμβόλιμον ex Gazae versione primus correxit Sylburg.
 Verba οὔτε θέλει ξῆν cum R. A. et Gaza omisit Camus.
 Contra Scaliger vertit *nec potest viuere*, comparans ex
 Platonis Phaedro locum de arboribus: οὐ βούλονταί με δι-
 δάσκειν. Praeterea Scaligeriana Editio habet verba ita

iuncta: καὶ οὐ ζῆ̃ ἔτι, οὔτε θέλει ζῆ̃ν. Camus post ἔτι positum comma sustulit monitu Casauboni et anteposuit. Mediceus cum versione Thomae verba καὶ οὐ ζῆ̃ — τόκω omisit, et deinceps ἀπλαῖ habet. Vatic. μάλα γὰρ καὶ ἀτελεῖς. In Mediceo μάλα per compendium scriptum esse dicitur, sed e versione Thomae apparet, esse in eo potius μάλλον scriptum.

3. πέντε καὶ δέκα] Plinius l. c. *Vita feminis quindenis annis longissima: maribus tricenis: robur in trimatu.* vbi rectius Vincentius habet *viginti*; malim *vicenis*. Vnde apparet, id quod docet etiam consecutio orationis et versio Alberti, sequens vulgo ἐνιαὶ mutandum fuisse in ἐνιοι, vt de tauris exsectis sermo sit. Albertus enim ita: *tauri non castrati: quando autem castrantur, viuunt aliqui eorum per viginti annos et plus, si corpora habuerint fortia et non multum elaborata.* εὐφορον σῶμα Thomae validum corpus, Gazae corpus bene habitum, Scaligero nitidior corporis habitus. Hic comparat latinum *bene me gero*, quod vulgo dicatur pro εὖ ἔχω.

τῶν βοῶν — ἡγεμόνας] Med. breuius καὶ γὰρ τῶν βοῶν ἔστιν ἡγεμόνες ὡσπερ τ. πρ. Sed versio Thomae, *etenim bouum habent duces sicut ouium, et viuunt maiore tempore aliis*, docet Med. scribere voluisse βοῶν ἔχουσιν ἡγεμόνας. Sequens οὔτοι ex Med. et Ambr. inseruit Camus. Negationem μὴ ante ποιεῖν inserui, monente Sylburgio et Scaligero, firmante Alberto, quanquam in Scoti versione haec tantum inesse tradat Camus: *propter bonum pastum*. Firmat emendationem similis narratio de arietibus castratis eademque ratio.

πενταέτηρον] Homeri locus est Il. 2, 403. repetitus 7, 315. Odysseae 19, 420. Ad priores duos versus Scholia locum Aristotelis memorarunt. Sequens καὶ τὸ βοῶς ἐν- γεώροιο versio Thomae reddidit: *masculum quinquennem quidem vnius enueorū*. Locus est Odysseae 10, 19. Verba

δύνασθαι γὰρ ταῦτόν significant aetatem et corpus firmum et vegetum in boue et vacca.

4. ἀλλ' ὡσπερ ἵππος] Haec omisit Ambr. Albertus vertit: *sicut nec equus*. Plinius 11. s. 64. *Boues bimi mutant dentes*. Deinceps ἐάν τις, negatione omissa, vertit Albertus. Sed Plinius 11. s. 96. *Bos ante partum non habet lac. Ex primo semper a partu colostrant, quae, ni admisceatur aqua, in pumicis modum coeunt duritia*. Scaliger ante ὅταν τέκη inserendum censuit εὐθύς, quia, si ante partum omnino non habeat, inutile sit dicere, habere vtile post partum. Similiter εὐθύς additur Cap. antecedentis sect. 2. de canino lacte.

νεώτεροι δ' ἐνιαυσίων] Vulgatum ἐνιαυσιαίων correxi ex V. R. vbi tamen est νεώτερα — ὀχεύεται. Pro sequente τετράμηνοι Alberti versio probabilius δεκάμηνοι reddidit: *aetatis decem mensium*. Versio etiam Scoti habet *vaccae decem mensium*. Post ὀχεύθησαν ex Med. et versione Thomae addidi καὶ ὄχευσαν.

θαργηλιῶνα — σκιδόφοριῶνα] Gaza *Aprili et Maio* interpretatur. Plinius 8. s. 70. *Coitus a Delphini exortu a. d. pridie Nonas Ianuarias diebus triginta — aliquibus et autumnno*. Idem antea Varro R. R. 2, 5. tradiderat. Septembrem et Augustum nominavit Albertus. Sequens μέχρι τοῦ μετοπόρου Gaza vertit *vsque ad autumnum coeundi tempus deducunt*. Scaliger: *Mense Aprili et Maio coire incipiunt plurimae: verum et aliquae ante autumnum non implentur*. Duram tamen locutionem graecam vocat, quasi coeundi libido vsque ad autumnum continetur.

πολλὰ κύνωσι] Med. πολλά. Versio Thomae: *multum gestauerint*. Alberti: *quando autem plurimae vaccarum impraegnantur et omnes fecundae multos pariunt foetus*. Scaligeri: *cum multae sunt grauidae atque initum (non) morantur*. Loci difficultatem et obscuritatem signi de futura hieme editi copiosius explicavi supra in annotatione ad Cap. 19. s. 2. vbi simile signum ex coitu ouium sero

narratur. Sermo videtur esse de coitu vaccarum procrastinato ad autumnum vel de repetito ante hiemem.

συνήθειαι] Minus honeste Gaza vertit *menses*. Γουσιας : *sunt in bobus sicut equabus*. Sequens ταῖς ἵπποις vulgato τοῖς ex Med. versione Thomae et Gazae substituit Camus. Postremum hoc membrum omisit Albertus.

CAPUT XXII.

ὀλίγα ἐστὶ] *modica sunt* Thomae. Deinceps Med. βελτίω. τὰ δ' ἔγγονα γίνεσθαι. Cf. supra 5, 12, 6. vbi haec eadem emendatiora leguntur. Albertus haec fere omnia de tauro accepit et ita vertit: *Taurus autem maturo semine incipit coire post duos annos, similiter vacca, ut diximus: et ante hoc tempus sunt filii eorum parui et pauci et debiles. Equus autem rectorem non sustinet, sed post tres annos maturo semine coire incipit et in hac aetate boni erunt filii sui semper usque ad viginti annos.*

ἐπιβαίνων πληροῖ] Reg. ἐπιβαίνει πληρῶν. Mediceus πληροῖ ἐπιβαίνων ὄνος ἵππων. Sequens λαγνίστατον vulgato λαγνέστατον substitui ex Med. vbi λαγνίαστον dicitur esse. Deinceps pro τῶν ἀρρένων Thomas τῶν βοῶν vertit.

δύο τὰ πλεῖστα] Subito hic subsistit versio Alberti usque ad Caput 1. libri octavi; idem de Scoti versione annotavit Camus; atque haec est causa, cur Albertus plura non conuerterit. Superest tamen in utroque locus, qui verba καὶ ἡμιόνους δὲ ἤδη ἔτεκε τις δύο continet. Ita enim pro vulgato ἡμιόνους scripsi cum Mediceo, eamque scripturam reddidit Thomas: *et mulos autem iam peperit duos*. Scotus et Albertus: *et forte generat duos equos aut duos mulos*. Deinceps pro ὥστε δὲ in Regio manus secunda οἷος δὲ correxit. Camotiana et Juntina ἀλλ' ὥστε δὲ habent. Ex alio non nominato Codice Camus posuit scripturam ἀπόγονοι τύχωσιν ὄντες. Idem cum Casaubono verba ita interpunxit: ὡς φασιν· ἀν μὴ — ὄντες. Sed Scaliger rectè monuit, vulgatae breuitatem ita esse interpretandam, vt di-

cat hoc factum esse et fieri posse: si autem eueniat, vt non impleant, impedimento esse naturae defectum.

2. τριακοντάμηνος] Versio Thomae *proiicit autem priores quidem quatuor XXX mensium. Sed punctis suppositis damnatur numerus triginta: quod quid significet, nescio. Totum locum vertit Varro R. R. 2, 7, 2. Aetas cognoscitur equorum et fere omnium qui ungulas indiuisas habent et etiam cornutorum, quod equus triginta mensium primum dentes medios dicitur amittere, duo superiores, totidem inferiores. Incipientes quartum agere annum itidem incipiunt et totidem proximos eorum, quos amiserunt, et incipiunt nasci, quos vocant columellares. Quinto anno incipienti item eodem modo amittere binos, quos caninos habent: tum renascentes eis sexto anno impleri: septimo omnes habere solent renatos et completos. His maiores qui sunt, intelligi negant posse, praeterquam cum dentes facti sunt brocchi, et supercilia cana, et sub ea lacunae, ex obseruatu dicunt eum equum habere annos sedecim. Quae fere graeca fecit Absyrtus Geoponic. 16. p. 1107. De re dixi ad Varronem.*

ἐπειδὴν — δύο δὲ κάτωθεν] Haec omissa sunt in Reg. Ambr. In priore manus secunda haec supplēuit: ἐνός δ' ἐνιαυτοῦ γενομένου ἐτέρας τέτραρας τὸν αὐτὸν τρόπον, τοὺς μὲν β' ἄνωθεν, τοὺς δὲ δύο κάτωθεν. Deinceps ἀλλὰ τοιαῦτα γίνεται σχεδὸν ὀλιγακίς habet Med. Ex eodem vulgatum πρὸς τὴν γένεσιν correxi. Idem denique τέλειον habet.

κνούσαις ἵπποις] Versio Thomae *gestantes equas. Haud scio an κνούσας ἵππους reddiderit. Plinius 8. s. 66. Scythae per bella feminis uti malunt, quoniam urinam cursu non impedito reddant. Ad στραφῆ compara locum infra 7, 8. ἔχει δὲ ὁμοίως πάντα τὰ ζῶα τὴν κεφαλὴν ἄνω τὸ πρῶτον, ἀνῆξανόμενα δὲ καὶ πρὸς τὴν ἔξοδον ὁρμώντα κάτω περιάγεται, καὶ ἡ γένεσις ἐστὶν ἢ κατὰ φύσιν πᾶσιν ἐπὶ κεφαλὴν· συγκεκαμμένα δὲ καὶ ἐπὶ πόδας γίνεται παρὰ φύσιν.*

Sequens *κατακείμενα* Thomas vertit *deposita pariunt*: sed glossa adposita habet *iacentia*. Plinius 8. s. 66. *In hoc genere grauida stans parit, praeterque ceteras fetum diligit*. Ceterum *ὀρθωσασα* Med. *ὀρθησασα* R. A. habent pro *ὀρθή σῆσα*.

3. *ἐπιμελῶς θεραπεύη*] Ex Med. *ἐπιμελῶς* addidi, et in didem et ex Vatic. vulgatum *περὶ τὰ πενήκοντα* correxi. *ad quinquaginta* versio Thomae. Paulo antea verba *ἐνιοὶ δὲ πέντε καὶ εἴκοσι* ex Camotiana adsciuit Sylburg; desunt in reliquis Edd. vt in Codd. V. R. A.

βίος τῶν πλείονων] Vulgatum *τῶν ἵππων* ex V. R. A. et versione Thomae correxi. *τῶν πλείονων* Med. Deinceps numerum *ἐννέα* cum Med. versione Thomae et Gazae omisit Camus. In V. R. A. desunt plura, nempe verba haec: *τριάκοντα — ἡ δὲ θηλεία ὡς ἐπιτοπλή*. Cf. supra 5, 14. Equi *ἰδίᾳ* *τρεφόμενοι* Gazae sunt *qui domi atuntur*. *τρεφόμενοι* Aldina, Junt. Camot. Reg. *καὶ οἱ τρεφόμενοι* Med. *ἄρῳην ἕξ ἐτῶν*] Plinius 8. s. 65. *Viuunt quidam annis quinquagenis: feminae minore spatio: eadem quinquenniū finem crescendi capiunt, mares anno addito*. Plane contraria igitur Plinius tradidit, quem exscripsit Solinus. Sed Philosophi definitionem ad equos admissarios referendam esse monet Scaliger.

εἴκοσι. *Ἀποτελειοῦνται δὲ τὰ θήλεα*] Vulgatum *εἴκοσι, καὶ ἀποτελοῦνται τελειοῦνται δὲ τὰ θ*. ex Med. et versione Thomae correxi. Thomas ita: *vsque ad XXX. perficiuntur autem femellae*. Sed idem Med. statim subiungit *ἐμπροσθεν ἐν τῇ γαστρὶ τὰ δ' ἄρῳενα τῶν θηλειῶν ὑστερον*. quam scripturam reddidit etiam versio Thomae. Eam tamen vitiosam conuicit Camus ex nostri 7, 3, 5. vbi est: *τέως μὲν οὖν πᾶσαν τὴν τελείωσιν τῶν μορίων βραδύτερον ἀπολαμβάνει τὸ θῆλυ τοῦ ἄρῳενοσ, καὶ δεκάμηνα γίνεται μᾶλλον τῶν ἄρῳένων· ὕταν δὲ γένηται, θάπτον τὰ θήλεα τῶν ἄρῳένων*.

4. *ἑξάμηνον*] Intelligi *χρόνον* monet Sylburg. Deinceps

Med. dat οὐκέτι προῖεσθαι διὰ τὸ ἀποσπᾶσθαι, quod Thomae versio reddidit *distrahi*. Idem προσίεται scriptum legit et *admittitur* vertit. Gaza vulgatum interpretatus est ita: *vi namque humorem trahi et cum dolore*. Scaliger *convulsione enim iccirco laborare*, et intelligit convulsionem a dolore. Postea ὅταν δὲ πάντες — γνώριμα ἔχειν habet, vnde γνώριμα dedit Camus. Sed γνώμη est h. l. nota, vt apud Theognidem οὔτε κακῶν γνώμας εἰδότες οὔτ' ἀγαθῶν. quod idem antea dixerat: οἱ πρόσθ' οὔτε δίκας ἤδεσαν οὔτε νόμους.

Ὅπως δὲ μάλιστα] Vulgatum Ὅπως ex Med. correxit Camus: idem indidem et ex versione Thomae debebat vulgatum ἐπταετῶν bis corrigere, in quo iam olim Scaliger haeserat. Sequens etiam μικρὸς in μακρὸς idem liber mutat: *parius* tamen est in versione Thomae. Deinceps μέγας μὲν ἀλλ' οὐκ ἀπηρητημένος ex V. R. A. et versione Gazae edidit Camus vertens: *mais elle n'est pas encore entierement sortie*. Interpretatio haec est falsa: nam canini seu columellares, vt Varro vocat, subeunt anno quarto exeunte, vt idem Varro cum Plinio testatur. Rectius Thomas *magnus quidem sed productus*. Gaza: *sed non vertice extans adactiore*. Olim ad Varronem probaveram et ipse οὐκ ἀπηρητημένος, i. e. *sed non productus*. (p. 455.) Sed omnino aliud verbum expectabam, et Scaliger coniecit ἀπαμβλυνόμενος. Denique sequens μικρὸς male V. R. mutant in μακρὸς, et Gazae versio *procerior* habet.

5. οὕτω δὲ πᾶσαν ὥραν] Vulgatum οὕτω ex Med. et versione Thomae correxi. Καὶ πᾶσαν δὲ ὥραν ex Reg. dedit Camus, vbi manus secunda ita vulgatum correxit. Casaubonus coniecerat οὕτως δὲ καὶ πᾶσαν ὥραν. Gaza haec verba non reddidit et totum locum alio ordine verborum vertit: *Femina etiam quam diu vivit, initur, nec tempus illum certum libidinem aufert, sed ingenium hominis arcet aut vinculo aut aliquo huiuscemodi impedimento*. Versio

Thomae deinceps scriptum ἕως ἂν τις δεσμὸν reddidit *donec aliquis*, quod vulgato εἰν μὴ τις substituere non dubitavi.

οὐδεμία τεταγμένη] Reg. οὐδεμία omittit. Deinceps τὸ ὄχευεσθαι malebat Sylburg, referens articulum ad verbum ἀφαιρεῖται; at potest etiam τοῦ copulari cum ὥρα. Casaubonus malebat ἀφώρισται; sed tum τεταγμένη abundaret. Retineo igitur ἀφαιρεῖται, (Thomas etiam reddidit *aufertur*) quod refero ad antecedens membrum, atque ita intelligo: Homo potest cursum libidinis equae interpellare et arcere, alligatae ad praesepia aut freno iniecto aut alio modo, tempestas autem nulla anni potest libidinem equae reprimere.

ἃ ἂν γεννήσωσιν] Med. ὅταν γεννήσωσι. *enutriendi quod pepererint* Gazae versio. Forte ὅ,τι ἂν voluit dare Medicei scriptor. Pro Φορβίου ἵππος versio Gazae *gregarium equum* habet, igitur ο φορβάς ἵππος scriptum legisse videbatur Sylburgio. Sed ecce Med. Ὅποῦντι δὲ ἐν ἔπιφορβίῳ ἵππος ἐγένετο, ὃς ὄχευεν. unde versio Thomae: *In Opunte autem in grege equus fuit, qui coitit*. Plinius 8. s. 66. *Opunte et ad quadraginta durasse tradunt, adiutum modo in attollenda priore parte corporis*. Vulgabatur ὁ Φορβίου ἵππος ὄχευεν.

εὐθύς μετὰ τοῦτο] Ex Med. et versione Thomae μετὰ τοῦτο inserui. Plinius 8. s. 66. *ad generandum paucis animalium minor fertilitas: qua de causa per intervalla admittuntur dantur*. Versio Thomae χρόνον annum reddidit. Deinceps vulgatum νέον ex Med. Canis. correxi. Versio Thomae quemadmodum interpolationem habet, Gazae *novale*. ex qua Scaliger iam olim νέον corrigi voluit, quod recepit Camus. Varro 2, 7, 11. *Alternis qui admittant, diuturniores equas et meliores pullos fieri dicunt; itaque ut restibiles segetes essent exucliores, sic quotannis quae praegnantur fiant*.

6. διαλείπουσα τίπτει] Versio Thomae parturit habet,

videtur igitur is κύει vel κύσκειται scriptum legisse. Sequens ἡ δὲ ὄνος vulgato ἡμίονος substitui ex versione Gazae cum Scaligero et Constantino. In Regio etiam manus secunda ἡμι deleuit. Copulam καὶ ante ἄτεκνοι omittit Camot. εὐτεκνοι habet Reg. Verba αἰ δὲ συλλαμβάνουσι μὲν desunt in V. R. A. In Regio manus secunda suppleuit αἰ δὲ κνουσι μὲν. Renes cernorum quatuor memorat Plinius 11. s. 81. et Aelianus 11. c. 40. Vulgato εἶναι ex Med. ἔχειν substitui, consentiente versione Thomae et Gazae.

τό τε χορίον] Vulgatum χόριον mutari iussit Sylburg; χωρίον versio Thomae scriptum reddidit *loculum*.

μετώπου τῶν πώλων] Vulgo intersertum τούτων cum Med. omisit Camus. πωλίων habet Vatic. Versio Thomae: *et comedit incipiens ab eo quod innascitur in fronte pullo- rum: vocatur autem equina insania*. Is igitur praeterea verba τοῦ πώλου omisit et deinceps καλεῖται δὲ scriptum legit. *Incipiens* reddit graecum ἀρχομένη, quod pro ver- bis τοῦ πώλου scriptum legisse videtur Thomas. ἰσχάδος vertit *yskade*. Gaza μικρῶς ἰσχάδος legit et vertit. Postea εἰάν τις ἀφθῆ λαβῶν Med. ἔψη vel ἐψηῖ λαβῶν Thomas ver- tit *si quis autem hoc decoxerit accipiens*. Sequens ὄσφορη- ται vulgato ὄσφοῖται substitui iussit Sylburg. διὸ καὶ τοῦ- το ex Med. et Canis. dedit Camus. Vulgo τοῦτο aberat. Denique τὸ ἔμβρουον ὑπάρχον Med. V. R. dant. Sed prae- terea ὄχευμένην de meo dedi in locum vulgati ὄχευομένην, quod Gaza *praegnantem* non potuit interpretari, quem se- quitur Camus. Idem vitium Capitis sequentis sectione 1. correxi. Postrema huius capitis excerpit Plinius 8. s. 66. *Et sane equis amoris innasci veneficium hippomanes ap- pellatum, in fronte, caricae magnitudine, colore nigro; quod statim edito partu deuorat feta, aut partum ad vbera non admittit. Si quis praereptum habeat, olfactu in ra- biem id genus agitur*. Aelianus 3, 17. ex h. l. transtulit τὸ ἐπὶ τῷ μετώπῳ σαρκίον, sed idem 14, 18. varietatem opi- nionum de situ carunculae commemorat hanc: οἱ μὲν κατὰ

τοῦ μετώπου φασίν, οἱ δὲ κατὰ τῆς ὀσφύος, ἄλλοι γε μὴν κατὰ τοῦ αἰδοίου. vbi addit, quae Plinius etiam ex communi auctore excerpfit: οὐ γὰρ ἔτι θηλοῦται ἢ μήτηρ αὐτὸν τὸ γνωρισμα ἀφηρημένον. Auctor Mstus Augustanus c. 27. ὅτι ἡ παχέια γονη τῆς ἵππου ἐστὶ τὸ λεγόμενον ἐπλόμανες, ὅπερ λείχουσαι αἰ ἵπποι ἀπὸ τοῦ μετώπου τῶν τιπομένων πώλων στέργουσιν αὐτούς. Verus situs est inter labra foetus; in partu tamen varium situm pressione nanciscitur, nisi iam antea deglutitus fuerit a pullo. De hac parte lieniformi, quam nutriendo foetui in vtero inservire nomen ipsum germanicum *Fohlennahrung* significat, praeclare disputavit *Hartmann* (*Maulthier- und Pferde- zucht* 1777.) p. 196. Eadem in vitulis et agnis descripta et partim picta est a Stalpart v. d. Wiel Observat. anatom. chirurg. Centur. II. p. 347. tab. 5. et 6. Qui praeterea observauerit, equidem ignoro. Alia adscripsi ad Aelianum, et nota est Aubentoni de Hippomane disputatio inserta Buffoni Historiae naturali.

CAPUT XXIII.

γνώμονας] Ex Med. Canis. γνώμα recepit Camus. *discretionum* habet versio Thomae. γνώμας Aldina cum Reg. Ambr. *gnomonas* versio Gazae. Deinceps ἐκτραφῆσαι scriptum vertit Thomas *enutriet*.

τύπτουσι] Noster de Generatione 2, 8. ἡ δὲ ὄνος οὐδέχεται τὴν ὀχείαν, (*quod in coitu emittitur* vertit Thomas) ἀλλ' ἐξουρεῖ τὸν γόνον· διὸ μαστιγοῦσιν ἀκολουθοῦντες. — διὰ τοῦτο, εἰ μὲν ἵππος ἀναβῆ τὴν ὀχευμένην ὑπὸ τοῦ ὄνου, οὐ διαφθείρει τὴν τοῦ ὄνου ὀχείαν, ὁ δ' ὄνος εἰ μὲν ἐπαναβῆ, διαφθείρει τὴν τοῦ ἵππου, διὰ ψυχρότητα τὴν τοῦ σπέρματος. Vnde vulgatam huius loci scripturam ὀχευομένη correxi; etiam Thomae versio *fuerit coitum passa* habet. Idem vitium capite antecedente extremo correxi. Plinius 8. s. 68. *Partus a tricesimo mense ocysimus, sed a trimatu legitimus: totidem quot equae et eisdem mensibus*

et simili modo. Sed incontinens uterus urinam genitalem reddit, nisi cogatur in cursum verberibus a coitu. Raro geminos parit. Idem 11. s. 96. asinae praegnantes continuo lactescunt.

2. κνουσα, δεκάμηνος οὔσα] Versio Thomae: *habet vero lac. Cum autem pepererit, coitum sustinet septimo die et maxime sustinet appropinquationem coitum passa hoc die. Accipit etc.* Is igitur τεκοῦσα scriptum legit, ut Gaza, qui a partu vertit. Hinc vulgatum τίκτουσα correxi. βιάζεται Ambr. Post ἡμέρα verbum βιβασθεῖσα a Thoma omissum seclusi. Μαίε Ambr. βιασθεῖσα habet scriptum. Sequens πλήσμα Med. in πλησίασμα mutat. appropinquationem vertit Thomas.

τὴν γνώμην] Vulgatum τὸ γνώμα, quod etiam est in Med. Canis. in τὸν γνώμα mutat Aldina, τὴν γνώμην Ambr. τὸν γνώμονα Camot. Junt. Basil. et Sylburgiana. τὸ γνώμα Casauboniana et quae eam sequuntur h. l. reposuerunt. Sequens πλήσμα Thomas *repleturam* vertit. Noster de Gener. 2, 8. ἂν μὴ μετὰ τὸν βόλον τὸν πρῶτον ἀρξῆται γεννᾶν, οὐκέτι γεννᾷ τὸ παράπαν. Plinius 8. s. 69. *quae non prius, quam dentes pullinos iaciat, conceperit, sterilis intelligitur, et quae non primo initu generare coeperit.* — *Feminas a partu optime septimo die impleri observatum est.* — *Conceptum ex equo secutus asini coitus abortu perimit, non item ex asino equi.*

ἀπάγουσιν] Thomas vertit *abscondunt*. Junt. Camot. ἐπάγουσιν. Plinius 8. s. 68. *paritura lucem fugit et tenebras quaerit, ne conspiciatur ab homine. Gignit tota vita, quae est ei ad trigesimum annum.*

ἔξαμβλοῖ] Thomas *hebetatur* vertit. Articulum τὰ ante ὁμογενῆ ex Med. Reg. addidit Camus; idem ex Med. et versione Thomae postea vulgatum καὶ ὄνος ὄνω correxit. Denique vulgatum ἐφ' ὅσον χρόνον ex Med. Vat. et versione Thomae correxi. Ceterum meminisse oportet, fetum masculinum serius in utero perfici quam femineum. De toto

genere Columella 6, 26. *nam cum difficulter iniecta genitalibus locis animentur semina, tum etiam concepta diutius in partum adolescent, ut quae peracto anno mense tertio decimo vix eduntur, natisque inhaeret plus socordiae paternae quam corporis materni.* — *hinni per omnia matri magis similes sunt.* Sed Varro 2, 8. *hinnus minor quam mulus corpore, auribus ut equinis, iubam et caudam similem asini.* Item in ventre est ut equus menses duodecim.

3 μίσγηται] Med. μίγηται. Deinceps scripturam οὐ συμμίσγουσιν οὕτω reddidit versio Thomae. Columella 6, 27, 10. *Equa cum ex asino conceptum edidit partum, sequenti anno vacua nutrit: id enim utilius est, quam quod quidam faciunt, ut et foetam nihilo minus equo admissa impleant.*

ἵπποθήλας] Med ἵπποθήρας. Huc pertinet Hesychii glossa: ἵπποζώνη, ἢ τοὺς ἵππους θηλάσασα, scilicet ὄνος. Sed vitiosa videtur esse. Deinceps ἐν τῇ νεομηνίᾳ habet Med. in nouilunio pariter versio Thomae. Plinius 8. s. 69. *ad tales partus (mularum) — arcerique utrumque genus ab altero narrant, nisi in infantia eius generis, quod in- eat, lacte hausto.* Quapropter surreptos pullos in tenebris equarum uberi asinarumue equuleos admouent. Rem eandem tradunt Varro R. R. 2, 8. et Columella 6, 37, 8.

CAPVT XXIV.

μετὰ τὸν πρῶτον βόλον] Vulgatam κατὰ ex versione Thomae correxi, ubi est *post*. Gaza etiam vertit *missis dentibus primis*. Sequenti ἐπταετής paene substituissem ex Med. ἐπιτριετής. Similiter enim noster de asino 5, 14. triginta menses natum coire ait, sed non generare: ἀλλὰ τριετής ἢ τριετής καὶ ἐξάμηνος. Sed conatum inhibuit locus de Generatione 2, 8. γεννᾷ δ' ὁ ἄρσῆν (ἡμίονος) ἐπταετής ὡν μόνως, ὡς φασιν· ἀλλ' ἢ θήλεια ἄγονος ὅλως καὶ αὕτη, τῷ μὴ ἐκτρέφειν εἰς τέλος· ἐπεὶ ἤδη κύνημα ἔσχεν ἡμίονος· et extremo capite subiungit: ὥστε συλλαβεῖν μὲν ἐνδέχεται

mano. Sequentia etiam verba, τὸ πηρωθὲν ἐν τῇ ὑστέρα de porcorum genere, docent vera nec vitiosa esse illa superiora: ὅταν νοσήσῃ τὸ κύνημα ἐν τῇ ὑστέρα, quae Gaza vertit: *cum conceptus in utero aegrotavit*. Nostro vero in loco dixit Gaza: *Prodeunt, quos ginnos vocant, ex equa, cum in gerendo utero aegrotavit*. Manifestum igitur esse puto, in nostro loco scripturam vulgarem esse mendosam, ita corrigendam: ὅταν νοσήσῃ ἐν τῇ ὑστέρα τὸ κύνημα. Atque ita Scaliger vertit, non admonito lectore. Contra Camus alibi vitium quaesivit, quod nusquam est. Is enim, ubi γίννος primo loco nominatur, cum Casaubono ἕννος scripsit, eamque scripturam reperit in Reg. et Ambr. Codice. Rationem mutationis his verbis reddidit: *On lit ordinairement γίννος, ce qui met Aristôte en contradiction avec lui même, puis que deux lignes plus bas il définit autrement le γίννος*. Miror, ubi Gallus discrimen in verbis Philosophi repererit; equidem nullum video. Primo enim loco γίννον simpliciter nominavit, altero nomen et naturam ginni interpretatus est; plane ut in loco de Generatione fecit. Superest tertius locus libri I. cap. 6. ubi λόφουρα haec enumeravit: ὄλον ἵππῳ καὶ ὄνῳ καὶ ὀρεῖ καὶ γίννω καὶ ἕννω καὶ ταῖς ἐν Συρίᾳ καλουμέναις ἡμιόνοις. ubi Alberti versio pro γίννω et ἕννω (ita Camus ibi cum reliquis Edd. scripsit) *burdonem*, Thomae *rippam* et *ippam* nominavit. Ibi igitur videtur intelligi *hinnus* is, quem Romani rei rusticae scriptores Graecos secuti nominarunt, veluti Varro 2, 8. *ex equa enim et asino fit mulus, contra ex equo et asina hinnus*. et sect. 6. *Hinnus qui appellatur, est ex equo et asina, minor quam mulus corpore, plerumque rubicundior, auribus ut equinis, iuba et cauda similis asini*. ubi Edd. primae *Hinulus* habent. Columella 6, 37, 5. *qui ex equo et asina concepti generantur, quamvis a patre nomen traxerint, quod hinni vocantur, matri per omnia magis similes sunt*. Denique Plinius 8. s. 69. *Equo et asina genitos mares hinnos antiqui vocabant, contra-*

que mulos, quos asini et equae generarent. vbi pariter libri multi editi et scripti *hinulos* habent. Scripturam vocabuli *hinus* locus Columellae confirmat, et Nonius Grammaticus praeter mares *hinnos* etiam feminas *hinnas* commemorat. Deuenimus nunc ad Grammaticos, a quibus parum aut nihil discere licet. Hesychius habet: *Γίννος, ὁ πατήρ ἵππος, ἢ δὲ μητὴρ ὄνος νοθη.* quem locum varie tentarunt viri docti. Idem altero loco: *Ἰννός, ὁ πῶλος ὁ ἐξ ἵππου πατρὸς καὶ μητρὸς ἡμίονου, ἄλλοι δὲ ὄνου. Ἀριστοτέλης δὲ φησιν Ἰννὸν ἡμίονον ἄρσενα, τούτεστιν ὄρέα, τὸν ἐπὶ θηλείας ἀναβαίνοντα· Ἰννον δὲ ἐξ ἵππου νοσήσαντος. ἄλλοι δὲ ἡμίονον ἢ ἐπάριον ἀναυξῆς. Ἀριστοφάνης δὲ τοὺς Ἰννοὺς γίνεσθαι ἐξ ἵππου, προγόνου δὲ μητρὸς.* Quae vel falsa vel vitiosa sunt, et nugae Grammaticorum tradunt, non dignas, quibus extricandis immoremur. Magis ad rem pertinet, quod idem posuit: *Ἰννος, πῶλος ὁ ἐν τῇ γαστρὶ νοσήσας, πρὶν κνηθῆναι.* ad quem locum affertur Scholion ad Aristophanis Pacem v. 790. *Ναννοὶ γὰρ λέγονται οἱ κολοβοὶ τῶν ἀνθρώπων· οἱ δὲ κολοβοὶ τῶν ἵππων Ἰννοι λέγονται.* Praeterea Photii locum ex Lexico MSto posuit Alberti hunc: *Ἰννός, ἐξ ἡμίονου καὶ θηλείας ἵππου· πεντήκοντα ἔτη ζῆ ἡμίονος.* quae ex nostro loco ducta esse vides. Sed omisit Alberti quae sequuntur ibi, saltem in exemplo, quod publicauit nuper Hermann, p. 83. *ὁ δὲ γίννος ἐξ ἀμφοτέρων ἵππων, ἐν τῇ κνήσει νοσησάσης τῆς ἵππου, οἷον ναννος.* quae multo recentiora videntur esse. Denique Hesychius habet: *Γίγλος, νάνος.* vbi viri docti pariter *Γίννος* scribunt, et comparant Martialis locum 6, 77. *Atlas cum compare ginno.* Vides igitur ita scripturam *Γίννος* in Aristotele de fetu equae vel asinae ex mulo concepto firmari. Scholion Aristophaneum qui exscripsit Suidas sub voce *Νάννος*, habet *Ἰνοι*, et Edd. priores Kusteriana addunt: *οἱ πλείους τῶν ὑστέρων γυννοὺς τούτους γράφουσι.* Herodianus Grammaticus in Etymologico M. p. 621, 55. ex Platone comico *γίννος* interpretatur

τὸ ἐξ ἵππου μὲν μητρὸς, πατρὸς δὲ ὄνου. Pro hinno sequior aetas dixit *burdonem*, vt Epigramma vetus testatur et Isidorus Orig. 12, c. 1. Deinde promiscue *burdonem* dixere pro mulo quouis, vti docuit Bochartus Hierozoici Tom. I. p. 234. Tandem nomen ad equos pumiliones vel mannos transiit. Scholiastes vetus ad Horatii Carm. 3, 27. mannos interpretatur *equos paruos*, *burdos siue buridos*. Sed ad Epod. 4. *Manni*, inquit, *equi sunt*, quos vulgo *Burdones vel Burichos nominamus*. Compara dicta ad Varronem p. 467. Addo nunc locos Eustathii tres. Primus est ad Iliad. p. 827. ed. Basil. ὁ μέντοι ἕννος ἕτερος ὢν παρὰ τον Ἀριστοτελικὸν γίννον—τοῦτο δὲ μόνον οἶδαμεν περὶ αὐτοῦ ἐκ τινος παλαιοῦ εἰπόντος, ὅτι ἕννος ὁ ἐξ ἡμίονου καὶ θηλείας ἵππου· προστίθησι δὲ ἐκεῖνος καὶ ὅτι ζῆ δὲ ἡμίονος πεντηκοντα ἔτη. Quae ipsa verba ex Photii Lexico excerpta posuit Alberti ad Hesychium. Alter est p. 768. vbi ait, ex γίννος forte per apocopen factum esse ἕννος: ὢν τὸ μὲν παρὰ Ἀριστοτέλει κεῖται καὶ τισιν ἄλλοις, τὸ δὲ ἐν τῷ κατὰ στοιχεῖον μεγάλῳ βιβλίῳ τοῦ Σουῖδα, δηλοῦντα ζωῖδια, οἷον ὄνους ἢ τινα τοιαῦτα εὐτελέστατα. Tertius est ad Odysseam p. 350. vbi tradit ex Grammatico Aristophane: ὅτι τὸ ἐξ ἵππου πατρὸς καὶ ὄνου μητρὸς γεννηθὲν γίννος ἐκαλεῖτο, ἀγεννῆς ὢν τὸ μέγεθος. Ex quo postremo loco certissimam Hesychianae glossae emendationem depromes. Praeterea ex his locis inter se comparatis patet, iam olim in libris scriptis vocabula γίννος et ἕννος a librariis fuisse permutata et confusa. Denique in Suidae Lexico, quale hodieque extat, vocabulum ἕννοδ in serie sua legitur, sed interpretatio eadem est, quam ex Scholiis Aristophaneis repetitam dedit, etiam sub voce Νάννοι.

Vocabulo ὄρευς alteroque ἡμίονος promiscue vsus est auctor Homericorum carminum, eiusque exemplo Aristoteles etiam. Prioris etymologiam hanc tradit auctor Etymologici M. παρὰ τὸ οὐρώδη γονὴν ἔχειν. ὅθεν ἐν ταῖς συνουσίαις οὐ συλλαμβάνουσιν οὐδὲ πυκνογονοῦσιν. Ineptias

easdem ex forma ionica ούρεὺς natas subindicat Hesychii glossa in ούρεῖας: — ἡ ἐπεὶ οὔρειον τὸ ζῶον, οἶον ἄγονον. Easdem habet Eustathius ad Iiadis I. versum 50. p. 42.

2. ὃς καὶ ἀφειμένος] Versio Thomae καὶ omisit. Deinceps Med. καὶ περιπορευόμενος, quod recipere voluit Camus, sed operae non paruerunt. Versio Thomae: *circumiens et iuxta ambulans*. Scaliger verbum παραπορευόμενος tanquam interpretationem praecedentis verbi deleri voluit. Postea *θηλιῶν* Aldina, Junina: *θηλειῶν* Basil. et Medic. Versio Thomae pariter a *femellis* habet. Sylburgius recte comparavit Suidae locum: *τηλία, περίφραγμα σαινίδων ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἐν ἣ ἄλφριτα ἐπιπρασκοντο*. Narrationem ex h. l. repetiit Aelianus H. A. 4, 49. vbi est: *Ἡνίκα γοῦν Ἀθηναῖοι κατεσκεύαζον τὸν Παρθενῶνα, οὔτε ἐπισύρων οὔτε ἀχθοσορῶν ὁμως τοῖς νέοις ὀρεῦσι προφερόμενος τὴν ὁδὸν ἀκλήτος καὶ ἐκὼν οἶονεὶ παράσειρος ἦει, δορυφορῶν, ὡς ἂν εἴποις, καὶ παρορμῶν τὸ ἔργον τῇ βαδίσει τῇ κοινῇ. — Ὁ δῆμος οὖν μαδόντες ταῦτα τῷ κήρυκι ἀνεπιεῖν προσέταξαν, εἴτε ἀφίκοιτο ἐς τὰ ἄλφριτα, εἴτε ἐς τὰς κριθὰς παραβάλοι, μὴ ἀνείργειν, ἀλλ' ἕαν ἐς κόρον σιτεῖσθαι, καὶ τὸν δῆμον ἐκτίνειν τὸ ἀργύριον*. Aelianus tamen potius Plutarchum aemulatus est de Solertia animalium c. 13. p. 970. ed. Reiskii, 165. Hutten. vbi haec sunt: *τὸν γὰρ ἐκατόμπεδον νεῶν Περικλέους ἐν ἀκροπόλει κατασκευαζόντος, λίθοι προσήγοντο πολλοῖς ζευγεσι καθ' ἡμέραν· τῶν οὖν συνειργασμένων μὲν προθύμως, ἤδη δὲ διὰ γῆρας ἀφειμένων ὀρέων εἰς κατερχόμενος εἰς Κεραμεικὸν καὶ τοῖς ἀνάγουσι ζευγεσι τοὺς λίθους ὑπαντῶν ἀεὶ συνανέστρεφε καὶ συμπαρετρόχαζεν, οἶον ἐγκελευόμενος καὶ παρορμῶν*. Reliqua multo breviora sunt, quam in Aeliano. Plinius 8. s. 69. *Mulum LXXX annis vixisse Atheniensium monumentis apparet: et gausi namque, cum templum in arce facerent, quod derelictus senecta, scandentia iumenta comitatu nisuque exhortaretur, decretum fecere, ne frumentarii negotiatores ab incerniculis eum ar-*

cerent. vbi verba *comitatu nisuque*, seu, vt est in vetustioribus Editionibus, *connitendo comitandoque*, Scaliger pariter, vt in Philosopho verbum *παραπορευόμενος*, tanquam glossemata damnauit; quod miror ab Harduino omissum, qui cetera annotationis Scaligeri non nominati exscripsit. Is nempe Plinii *incernicula* improbus ipse a *frugum cumeris* vertit. Locum Aristophanis Lysistr. 289. vbi senes lignorum codicibus onusti arcem ascendunt, et aiunt: ὅπως ποτ' ἐξαμπρεύσομεν τοῦτ' ἄνευ κανθηλίου, comparans discet, sine funium ope id factum tractoriorum, et facile Scaligeri suspicionem probabit de tollendo verbo *παραπορευόμενος*. Sed Plinius *connitendo* videtur tamen optime reddidisse vim verbi graeci, *comitando* vero alterius. Sed ecce Hippiatrica p. 4. ex Tarentino haec eadem aliunde aliter narrant: τὸν τοῦ Διὸς νεῶν κατασκευάζοντας Ἀθηναίους ἐννεακροῦνον πλησίον εἰσελαθῆναι ψηφίσασθαι τὰ ἐκ τῆς Ἀττικῆς εἰς τὸ ἄστυ ζεύγη σύμπαντα· φόβῳ δὲ τοῦ ψηφίσματος τινὰ τῶν γεωργῶν ἡμίονον ἀγαγεῖν γηραιὸν, ἄγοντά ἔτος ὀγδοηκοστὸν, τὸν δὲ δῆμον τιμῇ τοῦ γηρωσ προηγῆτορα τῶν ζευγῶν εἰς τὴν κατασκευὴν αὐτὸν τοῦ νεῶ καταστήσαι, προβαδίζειν τε ἄξενκτον καὶ ἀπληκτον ψηφίσασθαι, μηδένα δὲ τῶν πυροπωλῶν ἢ κριθοπωλῶν ἀπελαύρειν αὐτὸν τῆς ἐστίας ἢ ἀπέριγειν τῆς βρωσεως. vbi vereor, vt postremum illud *τῆς ἐστίας* sanum sit. — Denique *γηράσκει θᾶττον* omissio *μᾶλλον*, quod vulgo interponitur, ex Med. Canis, dedit Camus. Versio tamen Thomae non *θᾶττον*, sed *μᾶλλον* reddidit, *senescit magis*. Quod attinet ad postremam obseruationem, Gaza vertit: *feminam profluvio urinae purgari aiunt: marem olfactu urinae prius senescere*. Scaliger pessime: *feminam urinam reddere, marem autem eius odore celerius senescere*. et subiecta annotatio eius docet, eum plane a sensu loci aberrasse, quem Gazam secutus plane reddidit Camus. Noster enim de Generatione 2, 8. ταῖς δ' ἡμιόνοις οὐ γίνεται καταμήνια, ἀλλὰ τὸ μὲν ἄχρηστον μετὰ τοῦ περιττώματος τοῦ ἐκ τῆς

κύστεως εκκρίνεται· διόπερ οὐδὲ τῶν ἄρθρων οἱ ἡμίονοι οἱ ἄρθρες ὀσφραίνονται τῶν θηλειῶν, ὡσπερ τὰ ἄλλα μώ-
 νυχα, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ περιττώματος· τὰ δ' ἄλλα τρέπεται
 ἐπὶ τὴν αὐξήσιν καὶ τὸ μέγεθος. Salacitatem igitur maris
 causam breuioris vitae edere voluisse videtur, vt recte
 vidit Scaliger; eam vero odore vrinae accendi, manife-
 stum est, vt in asino et equo olfactu partium genitalium
 humore menstruo madefactarum. Sed hanc Philosophi
 sententiam in oratione non tam concisa quam abscissa et
 abrupta nemo facile agnoscat. Quare vitiosam scripturam
 vulgatam esse suspicor.

3. τετραπόδα] Vocabulum omisit versio Thomae. Se-
 quens ἐφέλκόμενον ταχὺ ἐπίη, quod vulgo legitur, Thomas
 vertit *si abstracta cito redeat*. Juntina et Camotiana παχὺ
 habent. Equidem ἐπανίη scripsi. Auctorem emendationis
 praeter vsum sermonis graeci dabo Anatolium in Hippia-
 tricis p. 55. *τινὲς δὲ καὶ ἐκ τῶν γνάθων δοκιμάζουσι· καὶ*
εἰ μὲν τὸ δέρμα ἄρθρῶν εὐκόλως τοῦ λοιποῦ σώματος διὰ
χειρὸς καὶ ἀφαιρεθὲν αὐθις ἐπανέλθοι ῥαδίως, νέον αὐ-
τὸν ἀποφαίνουσιν· εἰ δὲ ἐπαρθέντος τοῦ δέρματος, βρα-
δέως κολλησῆι ἐν τῇ σαρκί, γέροντα αὐτὸν διαβεβαιούσιν.
 Ex quo praeterea manifestum fit, quadrupedia non omnia
 hoc in loco intelligi, sed ea tantum, de quibus hucusque
 dixerat Philosophus, domestica.

CAPVT XXV.

δέκα μῆνας] Supra 5, 14. erat δώδεκα, vbi vide adscri-
 pta. Deinceps πολλὴν πλείω Edd. pr. ante Sylburgianam
 habebant. Sequens commation καὶ τὰ κρέα ex margine
 per errorem illatum censebat H. Mercurialis V. Lect. 2. c. 5.
 Plinius 28. s. 33. solum lac cameli ab humano dulcissimum
 facit. Galenus Libro I. de Alimentorum facultatibus: ἐν Ἀλε-
 ξανδρείᾳ γὰρ τῶν ὄνων κρέα ἐσθίουσιν, εἰσὶ δὲ καὶ οἱ τὰ
 τῶν καμήλων. Vnde patet, quam parum gratus camelinae
 carnis gustus Graecis fuerit Asiaticis. Probabilis igitur

mihī quīdem Mercurialis suspicio; sed praeterea inutiliter repetuntur vulgo post καὶ τὸ γάλα verba μέχρῃς οὐ ἂν ἐν γαστρὶ λάβῃ. Recte igitur auctore libro Med. Canis. et versione Thomae omisit Camus. Potest tamen narratio de carnibus defendi ita, vt ad solos incolas eos referatur, quibus vnus reditus et victus cultu camelorum constabat; de quibus etiam Diodorus l. p. 166. vbi de camelis διγυλοῖς agit: ὧν αἰ μὲν γάλα παρεχόμεναι καὶ κρεωφαγομένηαι πολλὴν παρέχονται τοῖς ἐγγχωρίοις δαψίλειαν. Denique πρὸς ante ὕδωρ omisit versio Thomae. Piinius 11. s. 96. *Cameli lac habent, donec iterum grauescant. Suauissimum hoc existimatur, ad vnam mensuram tribus aquae additis.*

2. πρῶτον εἴκοσιν ἐτῶν] Vulgatum πρὸ τῶν εἴκ. ἐ. ex Canis. versione Thomae et Gazae correxi. Cf. dicta ad 5, 14. Sequens ῥαδίως ex versione Thomae inserui, vbi est: *quod non facile visibilis est coitus.* Eadem versio scripturam ἐπὶ τὰ ὀπισθεν, sc. σκέλη, dedit pro vulgato ἐπὶ τὸ ὀπισθεν. Denique vulgatum εὐθὺς γενόμενος ex Med. et versione Thomae correxi. Pullum elephantī sugere ore, non promūscide, adstruxit etiam Zimmermann in Descriptione pulli edita anno 1783.

3. Αἰ δὲ ὕς] Med. ὕς dat: deinceps ἀποκρεμνοτάτους. Sequens φαραγγώδεις Thomas vertit *obsita.* Postea ὁ αὐτός τε ἐν τοῖς ἡμέροις vel ἐπὶ τοῖς ἡμ. scriptum vertit: *idem et in domesticis.* In vulgata scriptura mihī τε non minus quam sequens ὡς displicet.

παραπλησίως] Vulgatum παραπλησίως ex Med. correxi. Post ἀρρένων seclusi verba καὶ ἀγρίων omīssa a Med. et versione Gazae. Thomas scripturam οἱ καλούμενοι τομίαι reddidit *vocati thomiae.* In membro καὶ χαλεπότεροι haesit Scaliger. Minime enim probabile esse, exsectos apros ferocios fieri, nec inesse eam significationem verbis Homericis; ἀγρίων enim ibi non ad mores, sed ad vitam siluestrem referri. Locus est in Iliadis 9, 535. vbi

tamen hodie in libris non addita legitur pars altera, οὐδὲ ἐώκει — ὕληντι, sed similis locus est in Odysseae 9, 190. de Polyphemo: οὐδὲ ἐώκει ἀνδρὶ γε σιτοφαγῶ etc. Praeterea in libris nostris pro θρέψεν igitur ὤρσεν. In nostro loco Junta et Camot. ἀλλά γε ῥίω dant. Versio Thomae habet: *nutriuit umbratilem suam siluestrem — sed difficili praecipitis nemoroso.* Male is χλούνην vertit ex interpretatione Aristotelica, quamquam non inepte ad veram aliorum interpretationem, de qua comparabis egregiam Heynii Editionem p. 652.

νόσημα κνησμῶδες εἰς] Vulgatum κνησμῶν correxi ex versione Thomae, vbi est: *quoniam iuuenibus incidit infirmitas pruriginosa.* Sed glossa adscripta habet *pediculososa.* Sequens ἐκθλίβουσι videtur Thomas aliter scriptum legisse. Vertit enim *extendunt testiculos*, quod potius conuenit verbo ἐκτείνειν.

C A P V T XXVI. (vulgo XXIX.)

ἐξ ὑπαγωγῆς] Vulgatum ἐπαγωγῆς ex Med. Canis. versione Thomae correxit Camus. *ex subductione* Thomas, *subsiciens* male Gaza vertit. Cf. 5, 2. vbi est ὑπάγοντα τὰ θήλαα δέχονται τὴν γονὴν. Sequitur παρεκκλίνουσιν ἀλλήλας, quod Gaza vertit: *et socias declinant.* Quem secutus Camus dedit: *elles s'ecartent les unes des autres.* Contra Scaliger vertit: *atque urgente venere vicissim inter se subigunt*, vel *inter se conscendunt*: quod in cicuribus cernis ipse vidisse testatur. Neutra significatio verbo graeco inest, quo Aristoteles nusquam vsus est aliter, nisi vt *declinare, deflectere* diceret, velut εἰς τὸ εὐώνυμον, ἀπὸ τοῦ ἔθους, et similia. Quid sensu Sylburgius *παρεκκλίνουσιν* scriptum maluerit, non dixit Sed ecce Thomas vertit: *et cum miscentur, coinclinant inuicem.* Legit igitur scriptum: καὶ ὅταν μίσγονται, συνεκκλίνουσιν ἀλλήλας. Quod equidem non intelligo. Vulgata si eo sensu potest defendi, quem versio Gazae repraesentauit, contrarium Philosophus voluit

obseruare in ceruis ei, quod accidere ait equabus supra c. 18, 5. *περὶ τὴν ὥραν τῆς ὀχείας συγκύπτουσι πρὸς ἀλλήλας μᾶλλον ἢ πρότερον.*

μεταλλάττει] Med. *μεταβάλλει* — καὶ οὐ προσδιατρίβει, omisso *μῖα*. Versio Thomae: *permutat autem masculus et non apud.* Deinceps *πολὺν χρόνον* Reg. habet. Plinius 10. s. 83. *Cerui vicissim ad alias transeunt et ad priores redeunt.* Deinceps post nomen *βοηδρομιῶνα* mensem καὶ *πυανεπιῶνα* inseri debere censuit amicissimus Buttman in *Ideleri* Quaestionibus historicis de Observationibus Astronomicis Veterum 1806. p. 401. Plinius 8. s. 50. *Conceptus earum post Arcturi sidus: octonis mensibus ferunt partus, interdum et geminos. A conceptu separant se.*

ὀλίγαις ἡμέραις] Versio Thomae *ὀχείαις* reddidit. Sequens *παρὰ τὰς ὁδοὺς* reddidit Plinius 8. s. 50. *In pariendo semitas minus cauent humanis vestigiis tritas, quam secreta ac feris opportuna.* Infra 9, 5. causam addit: *τὰ γὰρ θηρία διὰ τοὺς ἀνθρώπους οὐ προσέροχεται.* Locum Plutarchi de Solertia p. 170. Hutt.: *τῶν ἐλάφων αἰ θήλειαι μάλιστα τίκτουσι παρὰ τὴν ὁδὸν, ὅπου τὰ σαρκοβόρα θηρία μὴ πρόσσειν· οἱ τ' ἄρῶνες, ὅταν αἰσθωνται βαρεῖς ὑπὸ πιμελῆς καὶ πολυσαρκίας ὄντες, ἐκτοπίζουσι σώζοντες ἑαυτοὺς τῷ λανθάνειν, ὅτε τῷ φεύγειν οὐ πεποιθασιν.* cum exscriberet Aelianus H. A. 6, 11. postrema male sic reddidit: *καταπιανθεῖσα δὲ οὐκ ἔτι τέκοι παρὰ τὰς ὁδοὺς· οἷδε γὰρ, ὅτι δραμεῖν ἐστὶ νοθεστέρα· τίκει οὖν ἐν τοῖς ἄγκυσι καὶ τοῖς δρυμοῖς καὶ τοῖς ἀλύσι.*

2. *οὐ συμβαίνει*] Negationem omisit Med. Deinceps *ἐν ἀνταῖς κάθαρσις* scriptum reddidit Thomas, qui *σταθμούς* loca *vnus aditus* vertit. Postea *περιρράγῃς* malebat Sylburg. *circumcisa* reddidit Thomae versio. Denique post *εἰωθεν* intersertum ἤδη omisit Med. et versio Thomae. Plinius l. c. *editos partus exercent cursu et fugam meditari docent; ad praerupta ducunt, saltumque demonstrant.* At infra noster 9, 4. observationem repetens habet: *ἔτι δὲ*

τὰ τέκνα ἄγει ἐπὶ τοὺς σταθμοὺς, ἐθίζουσα οὐ δεῖ ποιῆσθαι τὰς ἀποφυγὰς· ἔστι δὲ πέτρα ἀπορόρωξ, μίαν ἔχουσα εἴσοδον· οὐ δὴ καὶ ἀμύνεσθαι φασιν ὑπομένουσαν. vbi post ἀμύνεσθαι interserunt ἤδη Med. Canis. Reg. et versio Thomae. Pollux 5. s. 76. καὶ γεννᾷ μὲν ὡς ἐπιτοπλιέστον ἐν ἡ ἔλαφος, κύει δὲ μῆνας εἰς ὀκτώ· τίκει δὲ προσπληρωθεῖσα ὑπὸ τὸ μετόπωρον ἰστάμενον· τὸν δὲ νεβρὸν οἱ γονεῖς ἀγαγόντες ἐπὶ τὴν εὐνήν, ἵνα πέτρας ἀπορόρωγος περιδρομος παρέχει τὴν ἐκ θατέρου μέρους ἀσφάλειαν, ἢ μήτηρ ἑαυτὴν καταβαλοῦσα θηλαζει τὸ βρέφος, ὃ δὲ πατὴρ ἄποθεν φυλάττει καὶ πρὸς τὸν προσελθόντα ὑπερμαχεῖ. Quorum pars ducta ex Xenophontis Cynegético c. 9. vbi est: ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὄψεται ἀγούσας τοὺς νεβροὺς πρὸς τὸν τόπον, οὐ ἂν μέλλῃ ἐκάστη τὸν ἑαυτῆς εὐνάσειν· κατακλίνασαι δὲ καὶ γάλα δοῦσαι καὶ διασκεψαμεναι, μὴ ὀρῶνται ὑπὸ τινος, φυλάσσει τὸν ἑαυτῆς ἐκάστη ἀπελθοῦσα εἰς τὸ ἀντιπέρας. De patre custodiam agente nihil Xenophon nec noster tradit, nisi forte olim h. l. lectum fuit εἶωθεν ὁ πατὴρ τοὺς ἐπιτιθεμένους etc.

3. δὲ τῶν μυθολογουμένων οὐθέν σαφές] Vulgo post δὲ insertum οὔτε cum Med. omisi, consentiente Thoma, qui vertit non videtur autem dictorum nullum famosum. Reddidit is simul ὀμφαῖς, quod Med. pro σαφές scriptum habet.

Ἐλαφωεντι] In Aldina, Junt. Camotiana, V. R. A. scriptum extat Ἐλατώεντι, Med. Canis. ἐλαφόεντι. Deinceps Ἀργινουση Med. Reg. Versio Gazae monte Asiae Elapho. Plinius 8. s. 83. In Hellesponto in alienos fines non commeant cerui: et circa Arginussam Elaphum montem non excedunt, auribus etiam in monte fissis. vbi Edd. pr. Elatum dabant. Idem 11. s. 50. aures — cerviis tantum scissae ac velut diuisae, sorici pilosae. Pessime generi uniuerso tribuit, quod quibusdam peculiare erat. Aelianus H. A. 6, 13. Περὶ γοῦν τὸν Ἑλλησποντόν ἐστι λόφος καὶ νέμονται κατὰ τοῦδε ἔλαφοι, καὶ τῶν ὠτῶν αὐτοῖς τὸ ἑτερον διέσχισται· περαιτέρω δὲ οὐ χωροῦσι τοῦ λόφου. Qui locus

si cum Plinio comparatur, apparet in Plinio distinctionem vulgarem esse vitiosam, quae narrationem de cernorum natura peculiari geminat, cum de eodem sit genere. Cum Aristotele comparatus Aelianus suggerit suspicionem, in libris Philosophi olim scriptum fuisse ἔλαφοι θάτερον οὐς ἐσχισμέναι εἰσὶ. Contra Ambr. ἔλαφοι ἐστᾶσι, Reg. ἐστᾶσαι, Vat. ἐστᾶσαι dant. Singularis etiam numerus suspicionem firmare videtur. De morte Alcibiadis Plutarchus in Vita c. 36. tradit occisum ἐν κόμῃ τινὲ τῆς Φρυγίας. Nepos c. 10. in Phrygia similiter caesum narrat. Athenaeus 12. p. 574. Melissam Phrygiae κόμην nominavit.

κἄν ἐκτοπίσωσι] Atqui montem suum egredi negat cum Plinio Aelianus. Med. scripturam vulgarem ita variat: ὥστε καὶ εἰς τοὺπίσω γινώσκουσθαι τοῦτω. Sed sensus inde commodus extorqueri non potest. Deinceps ex Codice non nominato posuit Camus hanc scripturam: εὐθύς ἔχει τοῦτο τὸ σημεῖον θηλάστ' ἔχουσιν etc.

4. διὰ τὴν ὄρμην] Med. Canis. versio Thomae et Gazae ὄρμην habent. Verba sequentia μονούμενος — ὀρύττει Thomas vertit: *soliuagus foueam c'as fodit.* (sic.) vbi forte scriptum fuit *foueam alias foueas fodit.* Deinceps βρωμῆ Vat. βρωμῆ Med. Denique γίνεταὶ αὐτῶν pro vulgato αὐτοῖς ex Codd. et versione Thomae dedit Camus. Verba διὰ τὸ ῥαίνεσθαι *aspergine* vertit Gaza. *faciesque exudantibus guttis nigrescit* Scaliger. In annotatione vero retentum semen spargi ait per corpus atque exudare: iccirco foetere. Sed ratio vera nigroris est, quod ceruus pruriens saepiuscule lambit genitale, cuius ipsius pili vna cum pilis frontis inde nigrescunt, nec colorem suum recipiunt, nisi cum mutantur hieme instante, vti docuit Comes Mellin in Histor. naturali cerui damae inserta libro: *Schriften der Berliner naturforschenden Gesellschaft* Voll. II. p. 180. Quod attinet ad scrobes, quibus corpus refrigerandum cerui committunt effossis, nostri cerui post coitum lacunas aqua plenas et paludes ingrediuntur eodem consilio, quas proprio

nomine venatores *Sulungen* vocant. Dama tamen id sola non facit, sed cibum statim post coitum capere solet, vt vires reficiat, annotante eodem Mellino l. c. p. 184. Plinius 8. s. 50. *At mares relictis rabie libidinis saeuunt: fordiunt scrobes. Tunc rostra eorum nigrescunt, donec aliqui abluant imbres. — Jam mares soluti desiderio libidinis auide petunt pabula. — Et alias semper in fuga acquiescunt, stantesque recipiunt: cum prope ventum est, rursus fugae praesidia repetentes. Hoc fit intestini dolore, tam infirmi, vt ictu leui rumpatur intus.* Huc pertinet Horatii l. Od. 15, 30. *ceruus sublimi anhelitu fugiens.*

θήρους αὐτῶν] Pronomen omisit versio Thomae, et potest commode abesse. Sequens φεύγουσιν εἰς τὸ ὕδωρ illustrat locus Xenophontis Cyneg. c. 9. *ἀλίσκονται δὲ καὶ διωκόμεναι, ὅταν ἢ ἡώρα θερινή· ἀπαγορευουσι γὰρ σφόδρα, ὥστε ἐστῶσαι ἀκοντίζονται· ῥίπτοῦσι δὲ καὶ εἰς τὴν θάλατταν, εἰὰν κατέχωνται, καὶ εἰς τὰ ὕδατα ἀπορούμεναι· ὅτε δὲ διὰ δύσπνοϊαν πίπτουσι.* quae exscripsit Pollux 5. s. 78.

5. ὑφιστάμενοι μένουσι] Med. ὑφιστάμενοι μὲν ναίουσι habet. Idem de δόρκῳ narrat Oppianus Cyngetic. 4, 441. qui propter vrinam retentam fieri ait. Idem de apro Liber de natura rerum apud Vincentium 18. c. 5. Atque omnino cerui, capreoli, damae, antequam cubilibus pastum exeat, stercus cum vrina in cubilibus egerunt, testante Mellino l. c. p. 201.

πονεῖν τὰ ἐντὸς] interiora Gaza interpretatur, *intestina* Scaliger. Sequens διακόπτεται vulgato ἐκκόπτεται substituit Camus ex Med. Canis. V. R. *discindatur* vertit Thomas. Homini etiam ilia rumpi cuti illaesa, exemplis docet Albrecht et Wepfer in Actis Natur. Curios. IX. p. 9.

C A P V T XXVII. (vulgo XXX.)

οὐκ ἀναβαδόν] Versio Thomae *non in pedibus stantes*; quasi ἐπὶ τῶν ποδῶν scriptum et hic legisset, vt est 5, 2.

Rectius Gaza *non superueniendo*. Cf. dicta ad 5, 2. De graviditatis tempore menstruo dubitabat Buffon in Historia naturali vsi pro magnitudine ferae; in Supplemento vero experientia aliorum doctus septem menses tribuit conditioni ei. Plinius 8. s. 54. *Vrsorum coitus hiemis initio. — deinde secessus in specus separatim, in quibus pariunt trigesimo die, plurimum quinos.*

αὐτῆς· ἑλαττων] Med. *ἐαυτῆς· ἐλάττους — μείζους*. Plinius l. c. pergit: *Hi sunt candida informisque caro, paulo muribus maior, sine oculis, sine pilo; ungues tantum prominent: hanc lambendo paulatim figurant. Nec quicquam rarius, quam parientem videre vrsam. Ideo pares quadragenis diebus latent, feminae quaternis mensibus.*

ἐλαφηβολιῶνος] Versio Thomae mense Decembri, vnde Camus Ποσειδεῶνος edidit; ita enim scribere debebat, non Ποσειδῶνος. Sed in Commentario p. 599. Ἐκατομβαιῶνος praefererat, vt Junio responderet. Petauius Libro 6. Var. Dissert. c. 7. in Vranologio p. 238. ex Plinii loco supra posito duxit emendationem: *τὴν δ' ὀχέϊαν ποιεῖται τοῦ Ποσειδεῶνος· καὶ φωλεύει μέχρι τοῦ Ἐλαφηβολιῶνος*: interpretatus: *coit mense Nouembri, latet autem vsque ad Martium*. quam Harduinus ad Plinii locum variis argumentis firmare conatus est, sed alienis, nec ex ipso Aristotele ductis.

τὴν τοῦ φωλεύειν] V. R. A. ὀχεύειν habent. Deinceps γίνονται δὲ περὶ τ. χ. scriptum vertit Thomas, et postea πιότατοι τότε idem, et statim verba ἐκφαίνουσι ἤδη τοῦ ἔαρος vertit *apparet iam vere*. Gaza etiam: *exit a mense iam veris tertio*. vnde ἐκφαίνουσι Sylburgius dictum interpretabatur pro φαίνονται. Sed infra 8, 17. est καὶ φωλεῖ, ἕως ἂν ἐξάγειν ὥρα ἢ τοὺς σκυμνοὺς· τοῦτο δὲ ποιεῖ τοῦ ἔαρος περὶ τρίτον μῆνα ἀπὸ τροπῶν. Aelianus H. A. 6, 3. χειμῶνος μὲν ἀποτίκει καὶ φωλεύει τεκοῦσα — οὐδ' ἂν, πρὶν ἢ πληρωθῆναι τρεῖς μῆνας, ἐξάγοι ποτ' ἂν τὰ βρόφη. Non dubito igitur, ἐκφαίνουσι dictum esse pro ἐξάγουσι,

educunt. Quamvis in Philosopho subitus transitus a singulari ad pluralem in his libris non sit infrequens, malim tamen cum Thoma et Gaza *ἐκφαίνει* vulgato substituere.

ὑστριξ] Med. καὶ ἡ ἀστριξ φωλεῖται. Versio Thomae: *astrix autem latitat*. Etiam Vatic. φωλεῖται habet, vnde vulgato φωλεύει mutato adiunxi τε. Deinceps λαβέσθαι scriptum legit et *capī* vertit Thomas. Pro κούσαν Plinius *τίκτουσαν* vertit *parientem*. Sed infra 8, 17. repetitur: κούσα δ' ἄρκτος ἢ ὑπ' οὐθενὸς ἢ πάνυ ὑπ' ὀλίγων ἐλήπται.

CAPVT XXVIII. (vulgo XXXI.)

ὀχεύει ὀπισθεν] Plerumque dicere solet noster *συνιών ὀπισθεν*, quo facto cauetur facilius error, quem ex hoc loco transtulit Linnaeus in Systema, vbi posuit: *Leo retro mingit et coit*. Gaza etiam falso *aversum coire urinamque retro reddere* vertit.

συνέτη δέ] In versione Thomae compendium scripturae est, in quo *intelli* clare legitur, reliqua videntur legenda esse *gitur*: quasi *συνέτη* scriptum legisset vel *συνίεται*. Deinceps *συντέθεντος* Med. Vat. Respicit autem locum Herodoti 3, 108. *τίκτουσα γὰρ συνεβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας*.

μεταξὺ — Νέσσου] Med. Νέσου, R. νέστου. Infra 8, 28. *ἔτι δὲ λέοντες μὲν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μᾶλλον καὶ τῆς Εὐρώπης ἐν τῷ μεταξὺ τόπῳ τοῦ Ἀχελώου καὶ τοῦ Νέσσου*. vbi versio Thomae *Achelou et Nessu solum*. Igitur *μόνον* additum legit. Gaza: *Item leones in Europa potius sunt*. Sed Plinius 8, 16. s. 17. *In Europa autem inter Achelou tantum Nestumque amnes leones esse, sed longe viribus praestantiores iis, quos Africa aut Syria gignant*. Vitium vulgatae scripturae non solum Plinii interpretatio arguit, sed manifestum etiam in ipsa vulgata. Falsum enim est, leones in Europa potius quam in Asia et Libya esse, praecipue cum statim subdatur, in vna Europae regione repe-

riri, cum per plurimas Asiae et Africae genus hoc sit late dispersum. Remedium quaesivit doctus auctor Censurae Goettingensis versionis Gallicae Cami in antecedentibus, vnde ad vocem *μᾶλλον* repetit *μείζους γίγνονται*. Equidem nullum aliud reperi, nisi *μᾶλλον* in *μείζους* mutare malis. Sed et ipsam hanc sententiam de maiore leonum Europaeorum magnitudine a nullo teste confirmatam reperi. De regione Europae eandem narrationem habet Herodotus 7. c. 126. vbi amnis *Νέστος* nominatur: item apud Pausaniam 6, 5. qui a Polydamante narrat leonem in monte Olympo posteriore tempore occisum. Cf. Brodaei Miscell. 7, 13. Philostrati Vitam Herodis c. 7. Petauium ad Themistium Orat. X. p. 140. Antiquioribus temporibus leo Nemeaeus Herculem exercuit, de quo auctor Idyllii inter Theocritea 25. versu 183. *οὐ μὲν γὰρ κε τοσόνδε κατ' Ἀπιδὰ κνώδαλον εὐροῖς ἰμεῖρων ἰδέειν· ἐπεὶ οὐ μᾶλα τηλίκᾳ βόσκει, ἀλλ' ἄρκτους τε σύας τε λύκων τ' ὀλοφάϊον ἔρνος*. Peloponnesum leones non alere monet Aelianus H. A. 3, 27. Hinc fabula orta de leone Nemeaeo ex luna decidente, auctore Epimenide Aeliani H. A. 12, 7. cuius meminit etiam Plutarchus 7. p. 75. ed. Hutten. Cf. Heyne ad Apollodorum p. 142. ed. secundae.

Τίπτει δὲ [καὶ] ὁ λέων] Inutilem copulam, a Gaza *ταῖ* men expressam, omisit Gellius Noctium 13, 7. vnde seclusi.

δίμηνα] Plinius l. c. *Informes minimasque carnes magnitudine mustelarum esse initio, semestres vix ingredi posse, nec nisi bimestres moueri*. Noster de Generatione 4, 6. haec tantum habet: *ἀδιόρθρωτα σχεδὸν γεννᾶ, καθάπερ ἀλώπηξ, ἄρκτος, λέων*. Paulo antea idem Plinius: *ergo tradit (Aristoteles), leaenam primo fetu parere quinque catulos, ac per annos singulos vno minus, ab vno sterilesce*. Noster de Generat. 3, 1. de leone in vniuersum, nulla Syriorum mentione facta: *τὸ μὲν γὰρ πρότερον τίπτει πέντε ἢ ἕξ, εἶτα τῷ ὑστέρῳ τέτταρα, πάλιν δὲ τρεῖς*

σκύμους· εἶτα τὸν ἐχόμενον ἀριθμὸν ἕως ἐνὸς, εἴτ' οὐδέν, ὡς ἐξαναλισκομένου τοῦ περιπτώματος, καὶ ἅμα τῆς ἡλικίας ληγουσῆς φθίνοντος τοῦ σπέρματος. Narrationis fidem plures pluribus argumentis impugnarunt. Securus narrationem transtulit Oppianus seu quisquis auctor Cynegeticorum 3, 56. seqq. Ceterum pro μετὰ δὲ ταῦτα Med. habet μετὰ δὲ χρόνον τινά. — Aelianus 4, 34. H. A. μίξωσ δὲ αὐτὸν οὐδεμίᾳ ἔτους ἀναστέλλει ὥρα· κύει δὲ ἀνά μηνῶν δύο· τίκει δὲ καὶ πεντάκις — καὶ ἔν ἐπὶ πάσαις. Οἱ δὲ σκύμνοι ἀρτιγενεῖς μικροὶ τε εἰσὶ καὶ τυφλοὶ κατὰ τὰ σκυλάκια, βαδίσωσ δὲ ὑπάρχονται, ὅταν δύο μῆνας ἀπὸ γενεᾶσ διαβιώσῃ τὰ τοῦ λέοντος βρέφη. Sed idem 5, 39. Democritum antestatus tradit, τῶν ζώων μόνον τὸν λέοντα ἐκπεπταμένοις τίκεσθαι τοῖς ὀφθαλμοῖς. quod ex isto loco repetiit Eustathius ad Il. p. 806. ed. Basil.

τῶν ὀδόντων] Ex Med. Canis. et versione Thomae haec verba adiecit Camus, quae Gellius etiam non habet. Deinceps μόνον scriptum vertit Thomas. Postea δεκάμηνος V. R. A. habent. Plinius 11. s. 63. *mutantur dentes homini, leoni, iumento, cani et ruminantibus, sed leoni et cani non nisi canini appellati.*

2. λυκώδης] Versio Thomae λευκώδης scriptum reddidit quasi alba. Deinceps ἔχει τὸ μὲν τὸ τοῦ ἄρρένος scribi voluit Pauw ad Horapollinem p. 386.

τὸ δὲ δοκοῦν] In eodem scilicet animali, quod sexum vtrumque habere fabula narrabat. Deinceps ὑποκάτω μὲν ἔχει τῆς κέρκου scriptum vertit Thomas. Postea τῶ ante τοῦ θήλεος ex Med. et versione Thomae inseruit Camus. Sequens πόρον meatum vertit Gaza.

ἔχει μὲν καὶ τὸ ὅμοιον] Vulgatum ἔχει μὲν τι ὅμοιον ex Med. versione Thomae et Gazae correxit Camus. Edd. antiquiores Sylburgiana μέντοι habent, quod ex emendatione Sylburgii in μέν τι mutarunt recentiores. Sequens τῆς θηλείας Pauw l. c. mutari voluit in τοῦ ἄρρένος, male probante Wesselingio ad Diodori II. p. 522.

αὐτὸ ὑποκάτω] Med. οὐ τὸ ὑποκάτω. Versio Thomae scripturam οὐ μὲν ὑποκάτω reddidit: *ubi quidem sub cauda*. Deinde pro ἔχει reddidit scripturam ἔχον, quod potest est probari. Post ἔνδεκα γοῦν versio Thomae additum ἔτεσι vertit, cum vulgo *numero* intelligatur. Plinius 8. s. 44. *Hyaenis utramque esse naturam et alternis annis mares, alternis feminas fieri, parere sine mare vulgus credit, Aristoteles negat. Collum et iuba continuitate spinae porrigitur, flectique nisi circumactis totius corporis nequit. — Feminam raro capi.* Auctorem fabulae nominat noster de Generat. 3, 6. εὐθητικοὶ δὲ καὶ λίαν διεφθυσμένοι καὶ οἱ περὶ τροχου καὶ ὑαίνης λέγοντες· φασὶ γὰρ τὴν μὲν ὑαίναν πολλοὶ, τὸν δὲ τροχον Ἡρόδωρος ὁ Ἡρακλεώτης δύο αἰδοῖα ἔχειν ἄρρῆνος καὶ θήλειος, καὶ τὸν μὲν τροχον αὐτὸν αὐτὸν ὀχεύειν, τὴν δ' ὑαίναν ὀχεύειν καὶ ὀχεύεσθαι παρ' ἔτος. Ῥῶπται γὰρ ἢ ὑαίνα ἔχουσα αἰδοῖον· ἐν ἐνίοις γὰρ τόποις οὐ σπάνις τῆς θεωρίας. Ἀλλ' ἔχουσιν αἱ ὑαίνας ὑπὸ τὴν κέρον ὁμοίαν γραμμὴν τῷ τοῦ θήλειος αἰδοῖω. Ἐχουσι μὲν οὖν καὶ ἄρρῆνες καὶ αἱ θήλειαι τὸ τοιοῦτο σημεῖον, ἀλλὰ ἀλίσκονται οἱ ἄρρῆνες μᾶλλον· διὸ τοῖς ἐκ παρόδου θεωροῦσι ταύτην ἐποίησε τὴν δόξαν. Ex quo loco haec Plinius retulit inter medios pisces 9. s. 77. *Erythini et chanae vulvas habere traduntur: qui trochos appellatur a Graecis, ipse se inire.* Denique Diodorus libro 32. excerptus a Photio (Tom. II. p. 522.) τῇ μὲν θηλείᾳ πρόσκειται τι κατὰ τὴν φύσιν παρεμφερὲς ἄρρῆνι μορίῳ, τῷ δ' ἄρρῆνι κατὰ τὸ ἐναντίον ἐμφάσεις θηλείας φύσεως. De moribus et nominibus variis hyaenae dicetur infra ad 8, 5.

3. ὅταν κύωσι] Vulgatum τέκωσι ex Med. V. A. versione Thomae et Gazae correxit Camus. Deinceps κατὰ μῆνα secundum mensem vertit Thomas. Postea ὁπόσαις ἂν τέκωσιν inepta coniectura est Maussaci in annotatione ad Scaligeri Commentarios. Noster de Gener. 4, 5. de lepore (δασυποδι): τοῦτο γὰρ ἐπικυύσεται τὸ ζῶον· οὔτε γὰρ τῶν μεγάλων ἐστὶ, πολυτόκον δέ· πολυσχιδὲς γὰρ· τὰ δὲ πολυ-

σχιδῆ πολυτόκα καὶ σπερματικά· δηλοῖ δ' ἡ δασύτης·
 ὑπερβάλλει γὰρ τοῦ τριχώματος τὸ πλήθος· καὶ γὰρ ὑπὸ
 τοὺς πόδας καὶ ἐντὸς τῶν γνάθων τοῦτ' ἔχει τρίχας μόνον
 τῶν ζώων. Ἡ δὲ δασύτης σημεῖον πλήθους περιττώματός
 ἐστι. Ὁ μὲν οὖν δασύπους τὰ μὲν τῶν κυνημάτων ἀτελῆ
 πολλάκις ἔχει, τὰ δὲ προὔεται τετελειωμένα τῶν τέκνων.
 Herodoti aliorumque scriptorum loca addere nolo de re
 satis nota. Sed addo, quod ibidem habet Philosophus, τὰ
 μώνυχα et τὰ μονοτόκα nunquam ἐπικυύσκεσθαι aut raro
 foetum alterum perferre. Extat tamen exemplum equae,
 quae primo partu pullum, altero mulum peperit, in Actis
 Academiae Parisinae 1768. p. 50. et 1753. p. 131.

τίκτει δὲ τυφλά] Contra Med. Canis. versio Thomae et
 Gazae habent οὐ τυφλά. Deinceps τὰ πολλὰ τῶν π. Thomas
 vertit *multa quae multae scissionis*. In libro de Generat.
 4, 6. τυφλά δὲ πάντα σχεδὸν (τὰ πολυσχιδῆ καὶ ποτυτόκα),
 οἷον ταῦτά τε (ἀλώπηξ, ἄρκτος, λέων) καὶ ἔτι κυων, λύκος,
 θῶς· μόνον δὲ πολυτόκων ὃν ὁ ὕς τελειοτοκεῖ.

C A P V T XXIX. (vulgo XXXIV.)

ἀναβαινομένη] Vulgatum ἀναβαίνουσα ita corrigi vo-
 luit Sylburg. *superueniens coit* vertit Gaza. Etiam versio
 Thomae *coit* habet; igitur vterque ὀχεύει scriptum legit.
 Contra Plinius 10. s. 83. *vulpes in latera proiectae marem-
 que femina amplexa*. cum quo facit Albertus. Sed error ex
 male intellecto vel corrupto loco nostri 5, 2. ortus esse vi-
 detur, vbi simile quid de vrsis narratur.

δὲ τυφλά] Ex Camotiana Sylburgius τυφλά inseruit,
 quod vertit Gaza, sed reliquae Edd. cum Codicibus scri-
 ptis Cami et versione omittunt. Igitur deleuit Camus.
 Equidem seclusi vel propterea, quod non bene coit cum
 sequente ἀδιάσφρατον.

ληφθῆναι] Thomas *capere* vertens λαβῆν scriptum le-
 git. De vrsa latitante et grauida idem narratur 8, 17. Se-
 quens λείχουσα vulgato ἐκλείχουσα substitui monente Syl-
 burgio; *lambendo* Gaza, *lambens* Thomas vertit. Contra

sequens ἐνθερμαίνει, quod est etiam in Med. ex V. R. A. in θερμαίνει mutauit Camus. Plinius 10. s. 83. *Sed superiora omnia perfectos edunt partus, haec inchoatos: in quo genere sunt leaenae, ursae, et vulpes, infirmia etiam magis quam supra dicta parit: rerumque est videre parientem. Postea lambendo calescunt foetus omnia ea et figurant. Pariunt plurimum quaternos.*

2. κύει μὲν] Ita pro ὀχεύει Med. *gestat* versio Thomae, fert Gazae. Sequens πρὸς μῦθον συνάπτων Thomas ita fere scriptum πρὸς θυμὸν συνάπτων vertit *ad iram prouocatus.*

ἐν μύθῳ] Sylburgius non satis attendens conuiciebat scribendum εἶναι ἐν μύθῳ. Recte Gaza *fabulose* vertit. Deinceps ἀητῶ ἐκόμισαν Med. τῇ λητῶ Vat. *Leto deam quandam* versio Thomae. Verba ipsa Philosophi transtulit Antigonus c. 61. Fabulam narrat Antoninus Liberalis c. 35. et Philostephanus in Scholiis ad Apollonium Rhodium 2, 123. vbi Codex Paris. bis habet numerum 19 pro vulgato δώδεκα ἡμερῶν. Codex Regius in nostro loco Ὑπερβοραίων habet et verba εἰς Ἀἴθλον omittit.

ἢ μή ἐστιν] Med. ἢ αἰεὶ ἐστιν. Versio Thomae: *si semper est.* Sequens ἀλλ' ἢ ὅτι λ. vertit Thomas *nisi quod dicitur.* Deinceps φαίνεται οἶον vulgatum ex Med. et versione Thomae correxi. Postea ἐν τῷ βίῳ ex Camotiana recepit Sylburgiana, omittunt V. R. A.

3. αἰλουροί] Thomae *marturiones*, Gazae *feles*. Deinceps ὅσαπερ οἱ κύνες scriptum vertit Thomas. Pro τυφλά V. R. A. ταῦτά habent. τὸν ἀριδμόν omittunt Med. et Vatic. cum versione Thomae, quae πάνθηρα reddidit *pantegram*, θῶας vero *lupocervos*, Gaza *lupos canarios*.

ἐπ' οὐράν μὲν μακρὸς] Gaza: *corpore longior et cauda porrectior est, sed proceritate breuior.* Deinceps sola Camotiana Editio verum habet, ceterae μακρότερος dederunt. Camus vertit: *Le thos a le corps allongé du côté de la queue, plus ramassé dans la partie d'en haut.* Plinius 8. s. 52. *Thoes luporum genus est procerius longitudine, bre-*

uitate crurum dissimile, velox saltu, venatu viuens, innocuum homini, habitum, non colorem mutant, per hiemem hirti, aestate nudi. Postrema ducta sunt ex nostri libro g. c. 44. Eustathius ad Homeri Iliad. 13. v. 103. p. 889. *περὶ θῶων ἱστοροῦντες οἱ παλαιοὶ φασὶ καὶ ὅτι ζῶων ὁ θῶς ὑάλνη παραπλήσιον, οὗ ἢ βᾶδισις μετὰ ἄλματος, ὃ τεχθὲν ἅμα βαδίξει. πλανώμεθα οὖν οἱ τοὺς ἀγενεῖς καὶ καρποφάγους λυκοπανθηρας εἰς τοιοῦτους θῶας νοοῦντες, οἳ καὶ πρὸς λέοντας θαρσύνονται.* ex quo loco miror Bochartum Hieroz. I. p. 846. verba tantum ζῶων ὑάλνη παραπλήσιον laudasse. Prior pars scholii legitur etiam in Scholiis Venetis p. 310. ita scripta: ζῶων ὁμοιον ὑάλνη· φασὶ δ' αὐτὸ ἅμα τῷ τῖτεσθαι βαδίξειν· ἢ δὲ βᾶδισις αὐτοῦ ἄλματώδης. Deinde multa disputantur de accentu vocabuli, quod in genitio alii θῶων scribendum censuerunt, Aristarchi vero auctoritas vulgarem nunc scripturam θῶων introduxit. — Denique καὶ περὶ τῶν σκελῶν Med.

4. πρὸς τοὺς ἡμέρους — εἰσὶν] Haec omnia omisit versio Thomae. Scilicet vulgabatur *πρ. τ. ἡμέρους ἀπό τινος ὁμοιότητος λεχθέντες εἰσὶν, ὡσπερ οἱ ὄνοι ἄγριοι.* Ex Med. Camus edidit *πρὸς τ. ἡμέρους, ἀπό τινος ὁμοιότητος λεχθέντες.* *Εἰσὶ δ' ὡσπερ οἱ ἄγριοι ὄνοι, καὶ ἡμίονοι τὴν τ. δ.* Sylburgius contra emendabat *ὡσπερ καὶ οἱ ἄγριοι ὄνοι πρὸς τ. ἢ ἀπό τ. ὁμ. λεχθέντες, ὡσπερ καὶ ἡμίονοι εἰσὶ τὴν τ. δ.* ceteris omissis. Medicei scripturam sequitur versio Thomae et Gazae. Pro *εἰσὶν* Ambr. *εἰ* δὲ habet. Casaubonus malebat verba *ὡσπερ οἱ ὄνοι ἄγριοι καὶ* resecare. Equidem non dubitavi verba a librariis transposita *πρὸς τοὺς ἡμέρους* in sede sua reponere. Superest dubitatio in repetito nomine *ἡμίονοι* post *οἱ ὄνοι ἄγριοι*, num vulgaribus mulis celeritatem similem agrestibus asinis tribui velit Philosophus, an hemionos Syriacos praecipue spectauerit. Dubitationem facit sequens *αὐται αἱ ἡμίονοι*, sexu subito mutato. Licebat enim masculino seruato dicere *οὗτοι οἱ ἡμίονοι γεννῶσιν.* Hoc autem manifestum

est, Aristotelem onagrum genere diuersum facere ab asino domestico.

Φαρνάκου] Versio Thomae Pharnago. Deinceps νῦν μὲν τρεῖς dedi ex versione Thomae: *sunt autem nunc quidem tres.* Vulgo νῦν deerat.

De eodem genere supra c. 24. αἱ δ' ἐν τῇ Συρίᾳ τῇ ὑπὲρ Φοινίκης ἡμίονοι καὶ ὀχεύονται καὶ τίχτουςιν· ἀλλ' ἔστι τὸ γένος ὁμοιον μὲν, ἕτερον δέ. Item 1, 6. καὶ ταῖς ἐν Συρίᾳ καλουμέναις ἡμίονοις, αἱ καλοῦνται ἡμίονοὶ διὰ ὁμοιότητα, οὐκ οὔσαι ἀπλῶς τὸ αὐτὸ εἶδος· καὶ γὰρ ὀχεύονται καὶ γεννῶνται ἐξ ἀλλήλων. Plinius eadem ex Theophrasto 8. s. 69. *Theophrastus vulgo parere in Cappadocia tradit, sed esse id animal ibi sui generis.* De iisdem auctor θαυμασιῶν ἀκουσμάτων c. 70. ἐν Καππαδοκίᾳ φασὶν ἡμίονους εἶναι γονίμους. Putaueram olim eorundem animalium mentionem factam esse in versu Homerico Il. 2, 852. vbi de Paphlagonibus: ἐξ Ἐνετῶν, ὅθεν ἡμίονων γένος ἀγροτεράων. Quauquam enim ipsam Homeri aetatem notitiam horum animalium attigisse non sit verisimile, potest tamen fieri, vt versus iste, vt multi alii, libro secundo ab aliena manu fuerit insertus. Sed retinet me aliquantum locus Iliadis 24, 278. vbi ἡμίονους memorans Priami addidit: τοὺς ῥά ποτε Πριάμῳ Μυσοὶ δόσαν. ad quem locum Scholion Victorianum annotauit locum Anacreontis: ἑπποδόρων Μυσοὶ εὐρεῖν μίξιν ὄνων πρὸς ἵππους. Itaque Mysi primum adulterinum equarum cum asinis coitum instituisse in Asia videantur, vnde mularum educatio et vsus in Graeciam transiisse videtur. Quod si de veris mulis priorem locum Homeri interpreteris, manet tamen dubitatio de addito vocabulo ἀγροτεράων, cum muli domestica tantum disciplina educari posse videantur. Aristotelicos vero seu Syriacos hemionos primus egregius Pallas equos hemionos a se vocatos esse docuit, simulque id genus accuratissime descripsit et pinxit in Comment. Nouis Petropol. Tom. XIX. p. 394.

CAPUT XXX. (vulgo XXXVII.)

παρὰ τὰ ἄλλα] Thomas vertens *ad alia animalia* πρὸς scriptum legisse videtur. Sequens *ἐναποληφθείσης* Thomas vertit *inclusa femella*. Id ex Med. vulgato *ἐναπολειφθείσης* substituit Camus. *occupata* vertit Gaza. *κνούσης* omisit Ambr. τῆς θηλείας κνούσης καὶ ἀποληφθείσης ex h. l. retulit Antigonus c. 113.

καὶ ἡ φθορὰ] Vulgato *φθορὰ* ex Med. et versione Thomae substitui. Altero loco postea sola versio Thomae *φθορὰ* dedit pro *φορὰ*. Eadem *ἐπιπολαζόντων* reddidit *ebullientium*. Deinceps *λείπεσθαι* in *ἐπεσθαι* mutat Med. *καταβεβρωμένον* ex Leon. Camot. et versione Thomae recte restituit Camus, cum reliquae Edd. *καταβεβρωμένα* dedissent.

2. οὐ κατὰ λόγον] Versio Thomae *non paulatim* scripturam diuersam οὐ κατ' ὀλίγον expressit. Deinceps *ἀποθυμιῶντες* Camot. *ἀποθυμιῶντες* Med. Canis. omisso *ἄνθρωποι*. Vulgatum *ἀναθυμιῶντες* nullo modo ferri potest. Potius *ὑποθυμιῶντες* scribendum censeo. Fumus enim in cavernas adigebatur. Palladius 1, 35, 10. *talpas fugat impletis fumo nucis incensae cuniculis*. Idem remedium habent Geoponica 13, 7. Praeterea Med. verba *ἀνορύττοντες*, ἔτι δὲ *θηρέοντες καὶ* omisit cum versione Thomae, vbi est: *fumigantes et sues immittentes; hae enim effodiunt* etc.

αἱ γαλαῖ αἱ ἀγρία] Gazae *catti silvestres*. Eisdem nominat Theophrastus in Fragmento de animalibus subito apparentibus p. 327. Edit. Sylburgianae. Nihil plane de iis dignum annotatione protulit Cami Commentarius p. 119. Mustelas silvestres h. l. interpretatur Perizonius ad Aeliani II. A. 14, 4. sed male comparat Plinii locum 29. s. 16. *Mustelarum duo genera, alterum silvestre, distans magnitudine. Graeci vocant ictidas*. Contra bene contulit locum Strabonis 3. p. 386. Siebenk. vbi cuniculos Hispaniarum frequentes narrat capi ab his animalibus immisis in caernas: *καὶ δὴ καὶ γαλαῖ ἀγρίας, ἃς ἡ Λιβύη τρέφει, φέρουσιν ἐπίτηδες, ἃς φρωσάντες παρῆσιν εἰς τὰς ὄπας· αἱ δ' ἐξέλ-*

κουσιν ἔξω τοῖς ὄνυξιν. vbi pessime *feles Africanas* nominat versio latina. Has esse vel ipsas Tartessias γαλαῖς vel iis simillimas recte monuit Perizonius, comparans locum Herodoti 4, 192. vbi in Libya ait esse γαλαῖς τῆσι Ταρτησσίησι ὁμοιοτάτας. Ab eiusmodi mustelae morsu mortuum narrat Aristidem Locrum Aelianus v. h. l. c. Viuerras vocat Plinius 8. s. 81. de cuniculis Hispanicis: *Magna propter venatum eum viuerris gratia est. Iniciunt eas in specus — atque ita eiectos superne capiunt.* Palladius 4, 9, 4. *Contra talpas prodest catos frequenter habere in mediis carduetis. mustelas habent plerique mansuetas.* Vbi easdem γαλαῖς ἀγρίας, Linnaei mustelas furones, Gallis *surets* vocatas, intelligi manifestum est. Vides igitur, romanos scriptores graecum nomen *viuerram*, alios *mustelam* interpretatos esse.

ὅταν ἐπιγύνονται] Vulgatum ἔτι γεννῶνται ἔξ Camot. Med. Reg. et versione Thomae, vbi est *cum superuenerint*, mutauī, quo clarius apparet, membrum ex inferiore scriptura huc male tractum esse a librario, quod iam olim recte annotauit Scaliger. Ideo vncis adhibitis seclusi, Camus omisit cum Gaza.

ταχυγονίας] Vulgato ταχυτήτος ex Camotiana, Med. versione Thomae et Gazae substituit Camus. Deinceps τότε ἀφανίζονται omisso δὲ dedit Camus. Totum membrum τότε — ταχέως omisit A. ταχέως tantum V. R.

3. τῆς θηλείας] Vulgatum ἀνασχιζομένον τῶν ἐμβρύων τὰ θήλεα οἶον κύοντα φαίνεται correxi. Camot. Med. Canis: ἀνασχιζομένης τῆς θηλείας τῶν ἐμβρύων τὰ θήλεα. Deinde οἶον ante κύοντα omittunt Med. V. R. Versio Thomae: *scissa femella embrionum feminina gestantia videntur.* Gazae: *mure femina rescissa, foetus feminei praegnantis comperiuntur.* Antigonus ex h. l. habet: τῆς δὲ Περσικῆς ἐν τισιν ἀνασχιζομένων τῶν θηλειῶν τῶν μυῶν τὰ ἐμβρυα ἤδη κύοντα εὐρίσκεισθαι. Aelianus H. A. 17. c. 17. de Caspiis muribus: ἐὰν ἄλλῳ μῦς κύουσα, κατὰ ἐξαιρεθῆ τὸ ἐμβρυον,

αὐτῆς δὲ διατηρηθείσης ἐκείνης εἶτα μέντοι καὶ αὐτὸ δια-
νοιχθῆ, καὶ ἐκεῖνο ἔχει βρέφος. ad quem locum adscripti
plura huc pertinentia.

καὶ διίσχυρίζονται] Camus ex Codice forte Med. lectionem
hanc affert καὶ ἱσχυρίζονται καὶ εἰὰν ἄλλας λείψωσιν, ἄνευ.
Versio Thomae: *affirmant, si lambant alias, sine coitu fi-
eri praegnantes.* Plinius 10. s. 85. *Super cuncta est murium
jetus, haud sine cunctatione dicendus, quanquam sub au-
ctore Aristotele et Alexandri magni militibus. Generatio-
eorum lambendo constare, non coitu, dicitur: ex una ge-
nitos CXX tradiderunt: apud Persas vero praegnantes et
in ventre parentis repertas. Et salis gustatu fieri prae-
gnantes opinantur. Itaque desinit mirum esse, unde vis
tanta messes populetur murium agrestium: in quibus illud
quoque adhuc latet, quoniam modo illa multitudo repente
occidat.* Miraculum ineptia sua Plinius geminavit, nisi
librarii error intercessit. Salis linctu murium fecundita-
tem augeri, retulit etiam Aelĭanus H. A. 9, 3. Ceterum
ὅτι, quoniam infinitum tempus γίγνεσθαι sequitur, delen-
dum censuit Sylburg; quod non necesse. Saepe enim hoc
more simili ἀνακολουθία vtuntur scriptores attici.

σχεδὸν ὡσπερ] Med. cum versione Thomae σχεδὸν omi-
sit. De his Herodotus 4, 192. de Libya narrans: *μυῶν δὲ
γένεα τριζὰ αὐτόθι ἐστὶ· οἱ μὲν δίποδες καλέονται· οἱ δὲ
ζεγύριες· — οἱ δὲ ἐχινέες.* vbi ante Reizianam edebatur ἐχι-
νες. Nondum reperi, qui genus hoc animalis sit interpre-
tatus. Plinius 10. s. 85. *Aegyptiis muribus durus pilus, sic-
ut herinaceis: iidem bipedes ambulant, ceu alpini quo-
que.* Errorem geminum Plinii iam alii viri docti notarunt.

εἰσὶ δὲ καὶ ἔτεροι, οἱ] Haec verba desunt in Mediceo et
versione Thomae, vbi est: *vadunt autem et super duos
pedes.* Praeterea Thomas scriptum legit βαδίζουσι δὲ καὶ
ἐπί. Statim etiam verba γίγνονται δὲ πληθεὶ πολλοὶ de-
sunt in V. R. A. Noster infra 8, 28. hos eosdem, vt puto,
mures bipedes Arabiae tribuens ita describit: *γίγνονται*

δὲ καὶ μῦες πολὺ μείζους τῶν ἀρουραίων, τὰ μὲν ἔμπροσθεν σκέλη ἔχοντες σπιθαμῆς, τὰ δ' ὀπίσθια ὅσον ἄχρι τῆς πρώτης καμπῆς τῶν δακτύλων. vbi Codex Med. πολλοὶ μείζους habet, ὅσον vero omittunt V. R. A. Gaza vertit: *posteriora ad primum digiti nodum habentur*. nullo plane sensu. Camus: *celles de derriere n'excedent pas la longueur de la première phalange du doigt*. Immani discrimine, de quo lectorem in annotatione non admonuit. Nec in Commentario p. 723. errorem interpretationis suae animaduertit, sed mensuram pedum commutari voluit, et pedibus anterioribus assignari, quae de posterioribus versio praedicat. Videamus ante omnia versionem Thomae. Ibi est: *quantum usque ad primam iuncturam cubitorum*. Is igitur non δακτύλων, sed πήχεων scriptum legit. Primum hoc est mendi indicium. Théophrastus apud Aelianum H. A. 15, 26. Φασὶ δὲ καὶ ἐν Κυρήνη μυῶν διάφορα γίνεσθαι γένη οὐ μόνον ταῖς χροαῖς, ἀλλὰ καὶ ταῖς μορφαῖς· ἐνίους γὰρ αὐτῶν πλατυπροσώπους εἶναι καθάπερ τὰς γαλαῖς, καὶ αὖ πάλιν ἄλλους ἐχεώδεις, ὀξείας ἀκάνθας ἔχοντας, οὐσπερ οὖν καὶ οἱ ἐπιχώριοι καλοῦσιν ἐχενάτας. Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ἀκούω δίποδας εἶναι μῦς καὶ μεγίστους μεγέθει φέρεσθαι, τοῖς γε μὴν ἔμπροσθίοις ποσὶν ὡς χερσὶ χρῆσθαι, εἶναι γὰρ αὐτοὺς τῶν ὀπίσθε βραχυτέρους. Εἶδον τούτους· Λιβυκοὶ εἰσι· βαδίζουσι δ' ὀρθοὶ ἐπὶ τοῖν δυοῖν ποδοῖν· ὅταν δὲ διώκωνται, πηδῶσι. Θεόφραστος λέγει ταῦτα. Ad quem locum coniecturas Pallasii excerptas posui, qui de loco Aristotelis vitioso etiam admonuit. Eundem Theophrasti locum excerpserit auctor *θανυμασίων ἀκουσμάτων* cap. 27. sed bipedes Aegypti mures omisit. De altero vero genere haec habet: *τινάς δὲ ἐχινώδεις, οὓς καλοῦσιν ἐχίνδνας*. De nominum scriptura nunc non quaero, quoniam ad genus animalis indagandum minime pertinet. Cum Pallasio hystricum genus intelligi censebat Jo. Beckmann in annotatione ad postremum locum. Ego vero potius cum Jo. Hermanno in Commentario ad Tabulam Affinit. p. 89.

in eam sententiam inclino, ut putem Cauiae genus aliquod intelligi. Talis fere est species a Brucio nomine vernaculo *Ashkoko* vocata, quae pilos duriores et longiores veluti spinosos sparsos per corpus et immixtos reliquis gerit. Murem Aegyptium bipedem ab Aristotele descriptum eodem quidem genere contineri cum Arabico nunc censeo, sed specie diuersum esse et magnitudine ab Arabico, non solum diuersitas descriptionis suadet, sed etiam notitia a Gallo *Olivier* in Itinerario Tom. II. p. 150. versionis vernaculae posita, unde apparet, murem Aegypti bipedem magnitudine vulgarem non superare. *Dipodem Gerbillum* vocauit Gallus. Maiorem Arabiae murem dipodem Philo-sophus priores pedes longitudine spithamae gerere ait; posteriorum mensura latet obscurata librarii errore, quem versio Thomae indicauit. Alterum indicium praebet vocabulum ὄσον ante ἄχοι positum, quod cum ἄχοι coniungi nec potest nec debet, sed id superest ex mensura a philosopho data. δακτύλων vitiosum conuincit versio Thomae et in πήχεων mutat. Quo vestigio insistens, et ὄσον mensurae indicem cum eo copulans, pluralem in singularem muto et scribo: τὰ δ' ὀπίσθια ἄχοι τῆς πρώτης καμπῆς ὄσον πήχεως. id est, posteriores vero pedes vsque ad primam flexuram vel ad gambam fere cubiti longitudine habent.

ADNOTATIONES

AD LIBRI VII. CAPVT I.

Καὶ τῆς ὕστερον] Igitur extra vterum. Scaliger vt mitigaret aequiuocationem, interpretatus est: *Quibus principiis quoque modo et generetur homo in vtero feminae, ac deinde quibus euentis propriae naturae ratione agitet vsque ad senectutem, sic instituamus.* Hinc etiam Camus: *de la conception de l'homme dans le sein de sa mere, et de nous occuper des révolutions que la nature lui fait éprouver depuis la naissance jusqu' à la vieillesse.* Scilicet *γένεσις* ortum et incrementum hic significat, cum alibi etiam generationem indicet, quae propria est *γέννησις*.

τὴν φύσιν] Haec omisit Ald. Junt. Basil. Deinceps pro *φέρειν*, quod a plantis translatum esse monuit Scaliger, quae *σπερμοφόροι* dicuntur, Vatic. habet *φανερὸν δέ*. Sequens *πρῶτον* ex Codd. suis vulgato *πρότερον* substituit Camus, consentiente versione Thomae. Postea *ἡ τριχῶσις* malim scriptum. Denique vulgatum *ἀνθεῖν φησὶ πρῶτον* *Ἄλλ.* ex Med. Ambr. mutauit Camus. *ἀνθεῖ* Junt. Camot. *Ἀκκίαμων* Med.

χρόνον τοῦτον] Med. *τούτων*. Deinceps *βαρύτερον* scriptum versio Thomae *gravius* reddidit. Postea vulgatum *οὔτε τι ὀξεία* ex Vatic. versione Thomae et Gazae correxit Camus. *ὀμαλῆς* V. R. A. Denique vulgatum *ταχείαις* momente Sylburgio ex Med. R. A. versione Thomae et Gazae correxit Camus. Ita etiam Codex Accoramboni. Versio

Thomae: *similis resultanti ex male tensis et asperis chordis*. Noster de ἀκουστοῖς ita: ὁμοίως δὲ τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ἐρῳωγῶτων κεράτων καὶ ἐπὶ τῶν χορδῶν τῶν παρανευρισμένων· ἐπὶ πάντων γὰρ τῶν τοιούτων μέχρι μέν τινος ὁ ἦχος φέρεται συνεχῆς, ἔπειτα διασπᾶται, καθ' ὅτι ἂν ἢ μὴ συνεχῆς τὸ ὑποκείμενον, ὥστε μὴ μίαν γίγνεσθαι πληγὴν, ἀλλὰ διεσπασμένην καὶ φαίνεσθαι τὸν ἦχον σαθρόν. His contrariae sunt chordae eae, quas ita ibidem, sed paulo antea, describit: τῶν χορδῶν αἱ λειόταται βέλτισται καὶ τοῖς πᾶσιν ὁμαλώταται, καὶ τὴν κατεργασίαν ἔχουσαι πάντοθεν ὁμοίαν καὶ τὰς συμβολὰς ἀδήλους τὰς τῶν νεύρων. Hinc apparet, quae sint chordae παρανευρισμέναι, quas Gaza *incontentas* dicit, male etiam Scaliger *remissis*, et interpretatur separatim *eneruatis, non intentis neruorum more*; quorum exemplum secutus est Camus. Male etiam Scaliger negat, ἀνθεῖν cum Gaza ad plantas relatum fuisse, cum Alcmaeon pubem florere dixisset, vt Pacuuius: *primoque teneras flore vestibat genas*.

τραγίζειν] Eadem voce vtitur de Gener. 5, 7. *hirquitalire* interpretatur Scaliger cum Censorino. *Pueros hirquitallos* habet Festus grammaticus.

2. συναποβιάζονται] Gazae *si curam adhibeant* recte vt supinum nimis taxauit Scaliger, ipse interpretatus *si cura adhibita ad arcendum hoc incommodum connituntur*. Deinde τοὺς περὶ τὰς χορείας σπουδάζοντας Gaza vertit *qui choreis indulgent*, Scaliger *qui musicae artis studio tenentur*; sed hic rectius addit, intelligi Musicos, qui in fabularum choris canerent.

ἐπαρσις γίγνεται] Gazae versio: *Mammae etiam extuberant, et genitale non solum magnitudine sed etiam specie proficit*. Scaligeri: *Mammae quoque exturgescunt et genitalia, neque solum in magnitudinem, sed in aliam speciem*. Vterque necesse habuit addere aliquod verbum, ille *proficit*, hic *aliam*. Graeca enim dictio non recte procedit, vti vulgatur. Alia est ratio supra 5, 14. τοῖς ἀνθρώποις ἐπι-

σημαίνει — καὶ τῶν αἰδοίων οὐ μόνον μεγέθει ἀλλὰ καὶ εἴδει· καὶ ἐπὶ τῶν μαστῶν ωσαύτως. Vnde suspicor, post αἰδοίων vocabulum aliquod excidisse, veluti μεταβολὴν vel ἐπίδοσις. Sequens τρίβεσθαι Gaza *fricari contrectari-que per libidinem* vertit, Scaliger *libidinosa attrectatione sollicitari ad emittendum semen*. Aristophanis Vespae versu 739. πόρνην, ἥτις τὸ πέος τρίψει καὶ τὴν ὄσφυν.

3. οἶον νεόσφακτον] Versio Thomae *qualiter nouiter iugulati*. Legit igitur scriptum νεοσφάκτου, quod ipsum coniecerat Scaliger. Deinceps πάνυ δ' αν ὑγρα Med. *magis autem et si humido* versio Thomae. Postea αὔξησιν Med.

4. ὀργῶσι] Vulgatum ὀρμῶσι ex Canis. correxi. *incitantur* etiam versio Thomae. Deinceps πρὸς τὸν ἀφροδισιασμόν Vatic. qui verba sequentia ἀρχομένων αὐτῶν omittit. *cum haec incipiunt* vertit Gaza. καταμηρίων intelligi monuit Scaliger.

ὥστε ἂν ἤδη εὐλαβηθῶσι] Vulgatum ὥστε ἂν μὴ ἤδη διευλ. ex Med. Canis. V. R. A. et versione Thomae correxit Camus. Edd. pr. ἂν μὴ διευλ. Ex Camot. ἤδη inseruit Sylburgiana. *Quare si iam venereantur, nihil plurimum motae, ubi ipsa corpora permutantur, nihil utentium venereis consequi consuevit* versio Thomae Lipsiensis habet. Is igitur scriptum legit: ὥστε, εἰ ἤδη ἀφροδισιάζονται, οὐδὲν ἐπὶ πλεῖον κινήθεισαι, ὅπου αὐτὰ τὰ σώματα μεταβάλλει μηδὲν χρωμένων ἀφροδισίοις ἀκολουθεῖν. In Med. est ἐπιπλεῖον κινήσαι οὗ αὐτά. Canis. et Camotiana κινεῖσθαι εἰς οὗ αὐτά. Scotus vertit: *et in isto tempore indigent multa humiditate, et in isto tempore mouentur ad quaerendum coitum, et si utantur ipso, erit motus corporum illarum incremento velocius*. Albertus: *In hoc enim tempore pubertatis multae in inguine distillant humiditates tam feminae quam viri, et mouentur multum ad quaerendum coitum, et ut in pluribus, si utantur coitu moderato in illo tempore, velocius corpora eorum accipiunt incrementum quam prius*. Gaza: *Quod si iam inde nihil plus com-*

moueri temperent, quam corpora ipsa, nullo adhuc usa venereo, sed sponte mutantur, sequi seruarique temperantia solet per aetates superiores. Is Sylburgio locum ita scriptum legisse videbatur: ὥστε ἂν μὴ ἤδη διευλαβηθῶσι μηθὲν ἐπιπλεῖθον κινεῖν, ἢ αὐτὰ τὰ σώματα, μηθὲν πω χρωμένων ἀφροδισίοις, ἀλλ' αὐτὰ καθ' αὐτὰ μεταβάλλει, ἀκολουθεῖν εἴωθεν ἢ σωφροσύνη εἰς τ. ὕ. ἤλ.

ἀκολαστότεραι] Sententiam eandem posuit in Politico-
tum 7. c. 16. ἔτι δὲ πρὸς σωφροσύνην συμφέρει τὰς ἐκδό-
σεις ποιεῖσθαι πρεσβυτέραις· ἀκολαστότεραι γὰρ εἶναι δο-
κοῦσι νέαι χρησάμεναι ταῖς συνουσίαις. In sequentibus tangit venereum masculam seu παιδερασίαν et muliebrem, quae verba non vertit Scaliger. Pro εὐρουν τὸ σῶμα versio Thomae habet: *et faciunt amplum os sic*. Legit igitur στόμα scriptum.

5. περὶ τὸν τόπον] Ex Med. R. A. et versione Thomae περὶ addidit Camus; idem ante νοσερώτερα inseruit περὶ τὸ ex Codd. excepto Vaticano. Sequens περιττωματικά τὰ σώματα vulgato περιττώματα κατὰ τὰ σ. substitui ex versione Thomae, qui *excrementis plena* vertit hic et infra. Idem pro sequenti συναποκρινομένων reddit *congregatis talibus*.

6. ὅσοι δὲ — νοσερώτερα] Med. ὅσοις δὲ — νοσακρω-
τερα habet. Deinde ante παρθένοις vulgo intersertum γε cum Thomae versione omisi. μασθοὺς habet Isingr. Postea ἕτερα πρὸς ἕτερας Vatic. Sequentia versio Thomae sic distincta reddidit: μικροὺς ὡς ἐπιτοπολύ· συμβαίνει δέ. *accidit autem* vertit.

γυναικείων] Male versio Thomae *mulieribus*, nec melius καταρρόαγῃ reddidit *defluat*, nisi scriptum καταρροῇ legit. Denique in extrema sectione ταῖς μέλασι λευκοῖς Medic. habet.

7. τρις ἐπτά] Ex Med. V. R. A. Canis. versione Scoti et Gazae vulgatum δις ἐπτά mutavit Camus, etsi Scaligero affirmante, vulgatam esse seruandam. Noster supra 5, 15.

ἄρχεται δὲ φέρειν τὸ σπέρμα περὶ τὰ δις ἑπτὰ ἔτη, γεννη-
 τικὸς δὲ περὶ τὰ τρις ἑπτὰ. Ibidem est: τὸ τῶν νέων ἐν
 πᾶσι τοῖς ζώοις τὸ μὲν πρῶτον ἄγονον, γονίμων δ' ὄντων
 ἀσθενέστερα καὶ ἐλάττω τὰ ἔγγονα. Deinceps V. R. A. ha-
 bent: τὰ μὲν πρῶτα ἄγονα τὰ σπέρματά ἐστιν, ἔπειτα
 ἔγγονα μὲν etc. Quam scripturam si sequaris, tum antiqua
 δις ἑπτὰ servanda erit. Sed sequentis sectionis verba μετὰ
 δὲ τὰ τρις ἑπτὰ Cami lectionem firmit. Extrema sectio-
 nis verba ὅταν τοῖς τόκοις — πολλοῖς Thomas vertit: *cum*
repererint multotiens.

8. τεκνοποιίας] Ita vulgatum τεκνογονίας ex Med. cor-
 rexi. Sequens χαλαζώδη oppositum vocabulo λεπτὰ con-
 sistentiam et densitatem veluti grandinis cum pluvia aqua
 comparatae significat. Ipse postea θρομβώδη interpretari
 videtur voluisse.

CAPVT II.

τῶν γυναικείων] Versio Thomae iterum male *mulierum*
 reddit, sed eadem cum Gaza ὀλίγαις vulgato ὀλιγάκις sub-
 stituit, quod iam olim H. Mercurialis V. Lect. 5, 4. h. 1.
 restitui voluit, comparans Plinium 7. c. 15. *et tale tan-*
tumque omnibus tricenis diebus malum in muliere existit,
et in trimestri spatio largius.

ὄσαις δὲ πολλάς] Med. πολλαῖς. Deinceps ταῖς μὲν οὖν
 ἀθρόα ἢ κάθασις γίνεταί, ταῖς δὲ κατ' ὀλίγον· τὸ δὲ
 σῶμα βαρύνεταί scriptum vertit Thomas: *his quidem igitur*
simul tota purificatio fit, his autem paulatim. corpus
autem. Vulgatam ταῖς μὲν γὰρ κατ' ὀλίγον, ταῖς δὲ ἀθρόα
 ἢ κ. γίνεταί· καὶ τὸ σῶμα β. ex Codd. et versione Thomae,
 Scoti et Gazae correxit Camus. ἀθρόως habet Med. Pro
 ψόφοι in versione Thomae sunt *impulsus*, ῥαγῆ vero red-
 dit *fluat.*

2. ὅση ταῖς γειναμέναις] Med. γιγνομέναις. Gazae ver-
 sio: *quantum iis, quae purgantur, restare solet.* Pariter
 Camus omisit vertere *γειναμέναις*, Scaliger autem reddi-
 dit *matribus factis*, id est puerperis. Nam etiam post par-

tum sequitur paulum aliquid καθάρσεως, quibuscum comparatur natura earum, quibus menstrua nulla effluunt.

μέντοι ταύταις] Vulgato αὐταῖς ex Med. substituit Camus.

3. πολλάκις τοῦ μηνός] Vulgo interpositum τρις omisi cum versione Thomae. *accidit eis menstruum omni mense* versio Scoti. Deinceps εἰς τὸ ἄνω Junt. Camot. Postea Edd. pr. habent καὶ μὴ συμβῆ ἔχουσα. Recentiores cum Casaubono dederunt καὶ εὖ συμβῆ ἔχουσα. Gazae versio: *etsi caetera bene se habet uterus*. Med. V. A. καὶ συμβῆ ἔχουσα. Versio Thomae: *etsi aliquando accidat habens*. Legit igitur scriptum καὶ ποτε συμβῆ ἔχουσα. Scotus hoc membrum omisit. Scaliger vulgatam vertit: *licet non habeat intus foetum*. In Regio lacunam recentior manus interpolavit ita: ἂν ἄλλα μὲν εὖ ἢ ἰστέρα τυγχάνη. quam ipsam sententiam reddidit Gaza. Equidem facillimam scripturam Thomae recepi, addito ποτέ. Est autem ἔχουσα, quae semen recepit. Camus edidit: καὶ ἄλλα μὲν εὖ ἢ ὑστέρα ἔχουσα, τύχη δ' ὕγρα ὄσα.

ἀποφυσᾶ] Gazae versio *respuit semen genitale, si humidus sit*. Verba igitur diuerse scripta legit. Versio Thomae ἀποφυσᾶ reddit *effluat*, quasi ἀποφυσῆ scriptum legisset. Scaliger: *effluat semen genitale, quod humidum sit*. Monet in annotatione, genus seminis humidum intelligi, non partem seminis humidam. Verbum ἀποφυσᾶ comparat cum loco ex fragmento libri decimi, vbi est: σπῶσι τῷ πνευματι οἶον αἰ θῖνες καὶ αἰ ὑστέροι τὸ σπέρμα c. 2. atque iterum cap. 3. πνευματι γὰρ ἔλκει ἢ ὑστέρα τὸ προσελθὸν ἔξωθεν αὐτῆ. Verum etiamsi uterus ἔλκειν, σπᾶν τῷ πνεύματι dici possit, cum incaluit, contraria tamen ratione ἀποφυσᾶν vel πνεύματι ἐκβάλλειν recte dici non potest, vt ipse monuit Scaliger. Quare vereor, vt locus sit sanus.

4. γὰρ μὴ ζωοτοκοῦσιν] Med. γὰρ μὴ omisit. Ex Canis. Regio et versione Thomae deinceps vulgatum ἐπισυμβαίνει correxit Camus. *nihil tale insigne est* vertit Thomas, qui

pro *παχειαν* reddidit *ταχειαν*, vt supra *φολλιδας opercula*. Postea *την εκρουσιν* Junt. Camot. Denique *ολον* post *τρέπεται* ex versione Thomae inserui.

5. *ἔχει τοῦτο*] Versio Thomae *τούτοις* reddidit. Post *ἀνθρωπος* vulgo addita verba *διὸ καὶ λειότατον τῶν ζώων ἐστὶν ἄνθρωπος* cum Reg. Ambr. et versionibus Thomae, Scoti et Gazae omisit Camus. Contra Med. Vat. *διὸ καὶ τειότατον τ. ζ. ε. ἄ.* habent. Deinde *τὸ πολυ* ex Med. Reg. dedit Camus. Vulgo *τὸ* aberat, Idem vulgatum *ἐκρούσεως* ex Codd. correxit. Sequens *ἐξικμάζουσι* Gaza *ευaporant* vertit, Thomas *superexcedunt*. Camus: *la liqueur que les femmes repandent dans le moment de la copulation, est aussi plus abondante chez les blondes*. Scaliger *exigunt humoris vel exhalant*. Denique verba *ποιεῖ τοιαύτην τὴν ὀμίλιαν* Gaza vertit *praeparatur hoc amplius*, Scaliger *impensius faciunt ad coitum*.

CAPVT III.

λεῖα τὰ χεῖλη ἢ τοῦ στόματος] Med. *οὐκ τὰ χεῖλη ἢ τοῦ σώματος οὐ θέλει συλλαμβάνειν λεπτὰ οὐκ εὐχρηστα*. Versio Thomae: *si quidem ergo lenia labra fuerint corporis quod debet concipere, non bene utilia*. Sed in libro Lipsiensi scriptum legi *corporis quidem debet*. Legit igitur scriptum *ὃ θέλει* vel *μέλλει συλλαμβάνειν, οὐκ εὐχρηστα*. Hinc etiam explicanda et corrigenda videtur scriptura Medicei libri.

ἔναι, ἵνα τῆς μήτρας πρόσω πίπτῃ] Aldina *διὸ ἔναι ἵνα τῆς μήτρας πρός ὃ πίπτει*. Vulgata est in R. A. *nis* quod habet vterque *προσπίπτῃ*. V. *προσπίπτειν*. Med. *ἐνιοὶ διὰ τὸ τῆς μήτρας πρόσω προσπίπτειν τὸ σπέρμα*. Camis. *διὰ τὸ τ. μήτρας προσπίπτειν τὸ σπέρμα*. Versio Thomae: *quoniam ad anterius matris vadit*. Pro *ψιμμυθίῳ* versio Thomae *psimitino*, sed glossa apposita habet *absinthio*. Pro *λιβανωτῷ* Medic. *λιβωτῷ*. Aptissimus est locus Aetii Sermon. 13. *capite περὶ ἀτοκίων καὶ φθορίων*, quem ex Codice graeco olim meo ponam:

βοηθεῖ δὲ τῇ ἀσυλληψίᾳ καὶ τὸ προχρίειν τὸ στόμα τῆς μητρὸς μέλιτι ἢ ὀποβαλσαμῷ ἢ κεδρίᾳ κατ' ἰδίαν καὶ μετὰ ψιμμυθίου, ἢ κηρωτῇ μυρσίνῃ ὑγρᾷ ἐχούσῃ ψιμμυθίου ἢ στυπτηρίαν ὑγρὰν ἢ χαλβανὴν μετ' οἴνου.

2. εἴληπται] Versio Thomae accipit Deinceps ἐκκρίσεις V. R. Sequens τοῦτον dedi pro vulgato τούτων, quod alio nisi ad ἡμερῶν referri non potest. Postea πᾶσαι ὁμοίως reddidit Thomae versio.

3. οἰκέτι κατὰ φύσιν] Intellige φοιτῶσι. Gaza vertit non item secundum naturam inferius agitur, sed in vbera transitur. vnde in Reg. Codice manus recentior κατω adiunxit post φύσιν. Deinceps μικρόν τι Gazae versio cum Ambr. Postea λαγόςιν Thomas vertit hanchis. Est Gallicum hanches.

ἐν τοῖς βουβῶσιν] Vulgatum ἐπὶ ex Med. correxit Camus. Deinceps in verbis καὶ ταῖς ἐν τῷ ἀριστερῷ ἀρῶεν vitium inest manifestum: deest enim verbum φεροῦσαις. Sylburg malebat ἀρῶενοτοκούσαις ἐν τῷ ἀριστερῷ. In extremo vulgatum κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον ex Med. correxi. Ambr. Reg. καὶ τὸ μ. καὶ τὸ ἥττον.

4. τὸν δ' ἐμπροσθεν] Ex Codd. excepto Vat. τὸ δ' edit Camus. Sequens membrum cum doctrina eadem repetit Censorinus c. 11. Cf. Sprengels *Beiträge zur Geschichte der Medizin. Vol. I. Pars III. p. 190.*

ἐὰν μὲν εἰς ἄλλο τι] Aldina, Junt. Camot. ἐὰν δ' εἰς ἄλλο τι. Deinceps διακνηθέντος Med. διαχυσθέντος R. A. sed in Reg. διασχισθέντος corrector fecit, quod ipsum ex Canis. recepit Camus. Gaza vertit: *quarupta*. Versio Scoti: *et si scindatur illa tela*. Thomae: *in disgregato hymene apparet*. qui διακνηθέντος videtur reddidisse. Postea τὰ δὲ μέλη reddidit Thomas; vulgatum μέρη ex R. A. et tribus versionibus, vbi est *membra*, correxit Camus.

ὅ,τι δ' ἂν ἐπιλάβῃ] Versio Thomae scriptum ὅταν δ' ἐπιλάβῃ reddidit, et ἐσχισμένον *distinctius*.

5. *Τέως μὲν οὖν πᾶσαν*] Ex Junt. Basil. Ambr. *πᾶσαν μὲν οὖν τὴν τ.* dedit Camus. *ἔως μὲν οὖν πᾶσαν* reliquas Edd. cum Med. V. R. *τέως* ex Camot. recepit Sylburg. Scotus nec *ἔως* nec *τέως* reddidit. *tanlem igitur omnem* Thomae versio. Deinceps *ἀπολαμβάνη* Med. Denique verba *ὅταν δὲ γίνηται, θᾶττον τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων* desunt in Mediceo et versione Thomae. Res eadem tractata fuit supra 6, 22, 3.

CAPVT IV.

ταῖς πολλαῖς] Ambr. *ταῖς πύλαις.* Versio Scoti *constringit orificium eius.* Sequens *ἂν* post *μέχρι* inserui. Cf. infra ad 9, 37. dicta. Deinceps vulgatum *ἀπεπνιγμένα* ex Codd. correxit Camus. Postea vulgabatur: *ὀκτάμηνα ἐν τοῖς τόκοις οὐκ ἐκφέρουσιν ὀκτάμηνα αἰ γυναικες.* vbi Sylburg *ὀκτάμηνοι* scribi maluit. Sed omnia ista ommissa sunt in R. A. nec reddidit Gaza aut Scotus. Med. contra habet, sed *ὀκτάμηνα ἐν τοῖς τόκοις ἂ μὴ ἐκφέρουσιν ὀκτάμηνα αἰ γυναικες* scripta. Versio Thomae: *quae non prolificata sed suffocata octo mensium in partibus, quae non efferunt octo mensium mulieres, neque praedescendunt.* Sed hinc nullus sensus commodus existit, recte monente Scaligero. Quare totum membrum seclusi, quod Camus omisit.

ἐὰν γένηται — τῶν εἰρημένων] Haec verba omisit Gaza. Camus ita reddidit: *Lorsque ces événemens ne précèdent pas la naissance d'un enfant.* Recte Scaliger *cum et exit* (nascitur) *ipse et ea quae diximus, non contingunt.*

2. *ταῖς δὲ βραδύτερον*] Male Med. Ambr. *βαρύτερον.* Deinceps Aldina, Junt. Basil. Camot. *περιπτώματι καὶ εἶναι.* quod vertit Thomas: *qualitercunque fuerint existentes ad superfluum et secundum esse magis et minus.* Ex hac vitiosa lectione vulgatae articulus *τῶ* adhaeserat ante *περιπτώματι καὶ*, quem seclusi vna cum verbo *εἶναι*, quod nullo modo coit cum praecedente *οὔσαι*. Postea verba *τὰς τοιαύτας, ὅταν — ὧσιν* Gaza vertit: *et praecipue quibus purgationes constiterint.* Malim igitur cum eo scriptum

τοιαύτας, αἷς ἂν αἷ τε etc. Plinius 7. s. 5. *A conceptu decimo die dolores capitis, oculorum vertigines tenebraeque, fastidium in cibis, redundatio stomachi indices sunt hominis inchoati. Melior color marem ferenti et facilior partus: motus in utero quadragesimo die. Contraria omnia in altero sexu: ingestabile onus, crurum et inguinis levis tumor: primus autem nonagesimo die motus. Sed plurimum languoris in utroque sexu capillum germinante partu. Denique verba καὶ πολλάκις omisit Thomae versio.*

3. ἀχρούστεραι γὰρ ὡς] Med. ἀχρούστεραι· τὸ γὰρ ὡς. Etiam R. A. habent τὸ γὰρ, Deinceps ἀπολαύειν dederunt Junt. Camot. Postea βελτίω Med. Vatic. ἀσῶνται male habent vertit Thomas. Denique negationem ante εἰώθασι omittunt Med. versio Thomae et Scoti.

4. τοῖς ἀνδράσι] Med. τοῖς ἄρῶσι. Apollonius Ἱστορίας κατεψευσμένης cap. 35, ex undecimo Historiae laudavit: τὰς ἐγκύους τῶν γυναικῶν συνεχῶς πλησιαζούσας τοῖς ἀνδράσιν εὐκόπως καὶ ἀκακοπαθήτως τίττειν.

δεκάμηνα τὸ πλεῖστον] V. R. A. τὸ πλεῖον. Versio Scoti: *quaedam pariunt septimo mense, quaedam autem in maiore parte mense nono, et quaedam . . . in undecimo.* Alberti: *quidam pariuntur mense septimo, in maiori autem parte pariuntur mense nono: et quidam intrant in XI, antequam nascantur: et dicitur de aliquo, qui natus fuit post mensem XIV.* Videtur igitur additum legisse membrum aliquod, cui sane sect. 6. respondent, quae tradit ibi Philosophus. Plinius 7. s. 4. *Ceteris animantibus statum et pariendi et partus gerendi tempus est, homo toto anno et incerto gignitur spatio. Alius septimo mense, alius octavo, et vsque ad initia decimi undecimique. Ante septimum mensem haud utquam vitalis est. — Tralatiuum in Aegypto est et octavo gigni. Jam quidem et in Italia tales partus esse vitales, contra priscorum opiniones.*

5. πρότερα] Med. Vatic. πρότερον. Sequentia γόνιμα

γίγνεται πρῶτον Gaza vertit: *vitalis quidem hic primus exit*. Scaliger: *septimus mature oriendi principium est*. Gazam sequitur Camus. Alberti versio habet: *quidam autem ex eis, qui pariuntur in septimo mense, si pariuntur in principio mensis, sunt debiles et habent gracilia membra et sunt parui*.

ἀσχίστους] Gazae *infissi*, Thomae *minimi*, qui copulam καὶ ante τῶν τοιούτων omisit. Deinceps τὸ γεγενημένον Junt. Camot. Verba συλλαβοῦσαι πρότερον. πονοῦσι δὲ αἱ γυναῖκες omittunt Med. R. A.

6. οὐ ζῆ] Negationem Med. omisit. Sequens δὲ ante τρόπον ex versione Thomae inserui; eadem post μετὰ ταῦτα eandem particulam inserit. Pro ἔνδεκα Scoti et Alberti versio habet *post decimum mensem*. Pro verbis ἐχρησαντο τοῖς σημείοις Gaza reddidit: *quod simile indicium attulit*. Thomas pariter *signis similibus*. Recte igitur ex Med. V. R. ὁμοίοις adsciuit Camus. In Alberti versione nihil reperi, quod huic membro respondeat.

CAPUT V. (vulgo Capitis IV. sect. 7. sqq.)

Τὸ δὲ δὴ πλῆθος] Scaliger τόδε δὴ malebat, interpretatus: *Igitur quot metis pariendi differat ab aliis animalibus homo, hae sunt*. Gaza: *Ita multiplex perficiendi tempus pariendique diuersum homini datum est*. Camus totum hoc membrum in versione praeteriit. Equidem Τὸ δὴ πλῆθος malim. πλῆθος τῶν τόκων dicit, quod antea τοὺς πολλοὺς χρόνους τῶν τόκων. Ceterum Caput hoc a superiori separauimus secuti exemplum Alberti et Scaligeri,

περὶ Αἴγυπτον] Cf. Interpretes Strabonis ad Libr. XV. p. 1018. Sequens καὶ πρότερον dedi ex versione Thomae; vulgo καὶ aberat. Ceterum Philosophi esse *μνημονικὸν ἀμάρτημα*, annotauit Scaliger; nusquam enim de partu hoc in anterioribus fuit dictum.

πλεῖστα δὲ τίκεται] Versio Thomae *et parit* habet, et sequens ἐξετράφη reddidit *enutriuit*. Locum hunc excerpserit

Antigonus c. 119. *Γυναῖκα τίκειν πλείστα πέντε, καὶ μνημονεύεσθαι μίαν ἐν τέτταρσιν τόκοις εἴκοσι τετοκῶσαν· καὶ τὰ πλείστα τούτων ἐκτραφέντων.* Phlegon de Mirabilibus c. 28. *καὶ Ἀντίγονος δὲ ἱστορεῖ, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μίαν γυναῖκα ἐν τετράσι τοκετοῖς εἴκοσι τεκεῖν, καὶ τὰ πλείστα τούτων ἐκτραφῆναι.* Loci igitur nomen is in Antigono additum legisse videtur, et quidem Alexandriae. Contra Plinius 7. c. 3. *Reperitur et in Peloponneso quinos quater enixa, maioremque partem ex omni eius vixisse partu.* Peloponnesum nominavit etiam Paulus Digestorum Libro V. tit. 4, 3. Gellius autem X, 2. *Aristoteles, inquit, memoriae tradidit, mulierem in Aegypto uno partu quinque enixam pueros, eumque esse finem dixit multiugae hominum partitionis: neque plures unquam simul genitos compertum, hunc autem esse numerum ait rarissimum.* Verisimili mihi videtur esse coniectura, in alio libro Philosophum locorum nomina addidisse. Alberti tamen versio h. l. habet haec: *Ita quod quaedam mulier in Aegypto peperit quatuor vicibus XX filios, qualibet vice quinque, et supervixerunt plures eorum.*

καὶ ἡ] Versio Thomae *si fiunt.* Eadem verba καὶ σώζεται τῶν ἀρρένων ἢ θηλειῶν ita reddidit: *quam si masculis ambobus aut femellis.* Legit igitur scriptum ἢ ἀρρένων ἀμφοτέρων ἢ θηλειῶν ὄντων. Etiam Gaza vertit: *nihilominus enutriantur seruenturque, quam si mares ambo aut feminae sint.* Camus cum Alberto totum hoc membrum omisit; equidem vulgatum correxi ex versione Thomae et Gazae. Quod attinet ad rem, narrat Joh. Wilh. Honert in Libro: *Beyträge zur Landwirthschaft, Sammlung I.* p. 50. vaccas Bremensis regionis saepius geminos parere vitulos; qui si sexus sint eiusdem, ad prouentum probari; sin diversi, marem ineundi facultate semper carere, vaccam vero nunquam desiderium coitus monstrare, nec vterum gerere. Similiter Joh. Hunter in Actis Anglicanis (*Transactions Philosoph.*) Vol. 69. no. 20. p. 279. de hermaphro-

ditis bouilli generis Britannis *Free-Martin* dictis, si vacca peperit gemellos diuersi sexus, feminam refert semper sterilem manere, nec coeundi desiderium monstrare; maiores vero fieri vaccis. Tria eiusmodi animalia dissecuit Hunter, et visa in iis retulit l. c.

2. ἀλλ' ἐν τίκτει] Juntina, Camotiana ἀλλ' ἐν τίκτει. Deinceps vulgatam ἤδη γὰρ γενομένης διαφθορᾶς καὶ δέκα συνέβη καὶ δώδεκα ἐκπεσεῖν ex Med. Reg. et tribus versionibus correxit Camus. Plinius 7. s. 9. *Estat in monumentis etiam medicorum, et quibus talia consecrari curae fuit, uno abortu duodecim puerperia egesta.*

Ἐὰν — σύλληψις γένηται] Vulgatum ἐγένετο correxi ex versione Thomae, vbi est: *facta fuerit*. Sequens ἐν cum Med. V. R. omisit Camus. Postea copulam καὶ ante τρίτον addidi ex versione Thomae. Verba τῷ χρόνῳ post τελέγονα omisit Camus cum Codicibus quibusdam non nominatis. Plinius 7. s. 9. *Sed vbi paululum temporis inter duos conceptus intercessit, utrumque perfertur: ut in Hercule et Iphicle fratre eius apparuit, et in ea, quae gemino partu alterum marito similem alterumque adultero genuit: item in Proconnesia ancilla, quae eiusdem diei coitu alterum domino similem, alterum procuratori eius: et in alia, quae vnum iusto partu, quinque mensium alterum edidit: rursus in alia, quae, septem mensium edito puerperio, insecutis mensibus geminos enixa est.*

3. συνέβη τεκνούση] Vulgatum τεκούση correxi ex versione Thomae, vbi est *gestanti*. Cum muliere praegnante Alberti versio habet. Gaza vertit: *Altera cum primum septimo peperisset, qui mortuus est, mox duos iusto mensium numero edidit, qui vixerunt*. Is igitur scriptum videtur legisse: συνέβη, τεκούση πρώτον τὸ ἐπτάμηνον, ὕστερον δύο τελεόμηνα τεκεῖν. Ceterum articulum ante ἐπτάμηνον ex versione Thomae inserui.

συγγέωνται κούσαι] Vulgatum κούσαις correxi, quod miror hucusque toleratum fuisse, cum sensu careat. Se-

quens γλισχρότητος omisit Ambr. Deinceps δὲ καὶ τῶν προσφερομένων vertit Thomas. Postremam observationem repetiit Antigonus c. 119. εἰάν δὲ κύουσα δαυριλεστέρω ἄλλῃ χρήσεται, οὐκ ἔχοντα ὄνυχας γίνεσθαι τὰ παιδία. Plinius 7. c. 6. *ut salsioribus cibis vsae carentem unguibus partum edant.* Vulgatam huius loci scripturam τῶ ἄλλῃ δὲ δαυριλεστέρω χρησαμένων ex Med. Vatic. correxit Camus. In Regio manus secunda τῶν δ' ἄλλῃ scripsit.

C A P V T VI. (vulgo V.)

πρότερον τῶν ἐπτὰ] Versio Thomae *ante septem menses. Gazae ante septimum mensem.* Sequens γόνιμα vitalia vertit Gaza Plinium imitatus, qui ex hoc loco retulit 11. s. 96. *Mulier ante septimum mensem profusum lac inutile: ab eo mense quod vitalis est partus, salubre. Plerisque autem totis mammis atque etiam alarum sinu fluit.*

καὶ ἀλμυρόν] Copulam omisit versio Thomae. Sequens τοῦ τεκνοῦσθαι *gestandi* vertit Thomas. Scaliger: *Caeterum neque per incipientes statim prolifica sunt, et si generentur, quod paucis euenit, satis firmi sunt.* In annotatione ait: difficillimis verbis utitur et quae sensum non admittant. Nam quis feminam dicat τεκνοῦσθαι, si mas τεκνοῖ, facit sobolem? — Praeterea obtenebrauit quod dicebat. Nam si est ἀρχὴ τοῦ τεκνοῦν, quomodo non sunt γόνιμα? Intellexit ἀρχὴν latiuscule; non verum principium. Itaque praescripsit addito εὐθύς. Haec Scaliger. Gazae versio haec est: *Sed neque cum incipiunt, statim prolifica sunt, neque cum desinunt, et iam pauciora sunt et infirmiora.* Is igitur οὔτε παυομένων ἔτι, ἀλλ' ὀλίγα καὶ ἀσθενῆ scriptum legisse videtur. Minutum est, quod pro οὔτε τι veterum Edd. Sylburgius primus οὔτ' ἔτι scribendum admonuit. Difficultatem reliquam verborum et sententiae is non attigit, et tacuit Camus, qui Gazam hic deseruit, et ἀρχομένων opponi putauit γιγνομένοις ὀλίγοις καὶ ἀσθενέσι. Ferrem ὀλίγα καταμήνια, sed ἀσθενῆ non

possum, quod partui et foetui soli conuenit. Versio Alberti alterum membrum sententiæ omittens sic habet: *et principium generationis est in femina, quando primum emittit menstruum; sed tamen in isto tempore non statim pariunt, nisi modicum, et quos generant, sunt debiles, non complentes periodum humanae vitæ.* Is igitur scriptum videtur legisse: *πλὴν οὐκ ἀρχομένων γόνιμα εὐδύς, ἀλλ' ὀλίγα τὰ γιγνομενα καὶ ἀσθενῆ.*

αἷς δ' ἂν ὑπερβάλη] Versio Thomae habet: *his autem perdurant vsque ad L annos; sed hoc tempus excedi potest, et iam quaedam pepererunt, ampliore autem tempore nulla.* Legit igitur scriptum: *ταῖς δὲ διαμένει μέχρι τῶν πεντηκοντα· πλὴν ἀλλ' οὗτος ὁ χρόνος ὑπερβαλλεῖν δύναται· καὶ ἤδη τινὲς ἔτεκον· πλείονι δὲ χρόνῳ οὐδεμία.* Gazae versio habet: *et iam nonnullae eo tempore pepererunt.* Is igitur *τινὲς τότε ἔτεκον* scriptum legisse videtur.

2. *ὑπερβάλη ταῦτα*] Versio Thomae *excedantur hi.* Plinius 7. s. 12. *Mulier post quinquagesimum annum non gignit, maiorque pars quadragesimo profluuium genitale sistit. — et vsque ad LXXV apud ignobiles vulgaris repetitur generatio.* Deinceps vulgabatur πολλοῖς καὶ πολλαῖς γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι verbis transpositis, quae in ordinem reduxi. Postea versio Thomae scriptum reddidit *ἐνίοτε δὲ καὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες μετ' ἀλλήλων μένοντες.* quam ipsam scripturam, excepta particula δὲ, vulgatae antea *ἐνίοτε γὰρ γυναῖκὲς εἰσι καὶ ἄνδρες, οἱ μετ' ἀλλήλων* substituit e Codd. non nominatis Camus. Plinius 7. s. 11. *Est quaedam priuatim dissociatio corporum: et inter se steriles, ubi cum aliis iunxere, gignunt. — Aliis sterilis est iuuenta, aliis semel in vita datur gignere.*

3. *Εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γυναικῶν*] Versio Thomae *καὶ omisit,* vt sequens *τινὲς.* Deinceps eadem *καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες θηλυγόνοι, οἱ δὲ ἀρρενογόνοι* scriptum reddidit. Gaza additum membrum aliquod, veluti *καὶ τούναντιον,* legit et vertit ita: *et mulieres, quae non nisi marem; et*

contra: ut de Hercule fabulantur. Albertus ita: *Adhuc autem aliqui coniuncti non generant nisi mares, et aliqui non generant nisi feminas, sicut comici cantant de viro qui vocabatur diabrakaleos, qui ex pluribus uxoribus sibi coniunctis genuit LXX filios, inter quos non fuit nisi una sola filia.* Scripturam Thomae confirmat Antigonus c. 120. qui ex h. l. excerpit haec: *Εἶναι δὲ καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας θηλυγόνους καὶ ἀρρένογόνους· ὁ καὶ περὶ τοῦ Ἡρακλέους ἐστόρηται· ἐν δυο γὰρ καὶ ἐβδομηκοντα τέκνοις μίαν αὐτὸν γεννῆσαι θυγατέρα.* Mecum sentire Beckmannum video in annotatione ad istum locum. Itaque scripturam vulgarem *εἰσὶ δὲ καὶ ἄνδρες θηλυγόνοι καὶ γυναῖκες ἀρρένογόνοι* ex Antigono correxi, consentiente versione Thomae et Plinii, qui 7. sect. 11. *Item alii aliaeque feminas tantum generant aut mares: plerumque et alternant.*

[*Θεραπείαν*] Plinius l. c. *Quaedam non perferunt partus; quales si quando medicina et cura vicere, feminam fere gignunt.* Deinceps Med. *μὴ δυναμένοις* habet, quo probato sequens *μὴ* delendum erit. Postea *καθίστασθαι εἰς τοῦτο* reddidit versio Thomae.

4. *χωλῶν χωλοῖ*] Antigonus c. 121. ex h. l. retulit: *Γίνεσθαι δὲ τινὰς καὶ ἐκ χωλῶν καὶ ἐκ τυφλῶν ὁμοίως τυφλοὺς καὶ χωλοὺς· ἤδη δὲ τινὰς καὶ στίγματα ἐνηνοχένοι.* Plinius 7. s. 10. *Jam illa vulgata, varie ex integris truncos fieri, ex truncis integros, eademque parte truncos: signa quaedam naevosque et cicatrices etiam regenerari.*

τὰ παρὰ φύσιν] Sylburg interpretatur *κατὰ τὰ π. φ.* cum Gaza, qui vertit: *Denique similes saepenumero in re, quae praeter naturam comitetur, signa habentes sibi cognata haereditaria, ut verrucas, ut naevos aut cicatrices aut quid aliud generis eiusdem.* Sed ecce versio Thomae habet: *et totaliter secundum id quod parit natura assimilati.* Sed per notas scriptum ibi extat $\bar{p}^{\wedge} n^{\wedge}$, vbi verba *praeter naturam* etiam latere possunt. Postea *οἶον φῦμα* habet Med. R. A. Plura verba hic scripta vertit Gaza.

Noster de Generat. 1, 17. οὐ γὰρ μόνον τὰ σύμφυτα (naturalia Thomae) προσεοικότες τοῖς γονεῦσι γίνονται οἱ παῖδες, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπίκτητα· οὐκ ἄς τε γὰρ ἐχόντων τῶν γεννησάντων, ἤδη τινὲς ἔσχον ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις τῶν ἐγγόνων τὸν τυπὸν τῆς οὐλῆς καὶ στίγμα ἔχοντος ἐν τῷ βραχίονι τοῦ πατρὸς, ἐπεσημηνεν ἐν Χαλκηδόνι τῷ τέκνῳ, (in filio Thomas) συγκεχυμένον μέντοι καὶ οὐ διηρθρωμένον τὸ γράμμα. vbi rectius ad signa ἐπίκτητα referuntur cicatrices, quam hic ad συγγενῆ vel σύμφυτα.

ἀπέδωκε — διὰ τριῶν] Gaza vertit: *Jam tale quid vel tertia prole post regenerationem est.* Thomas ἀπέδωκε vertit *tradidit.* Ad τριῶν intellige γενῶν, nisi librarius id vocabulum omisit. Sequens οὐκ ἐγένετο Thomas vertit *non habuit*, quasi scriptum οὐκ εἶχεν legisset. Plinius 7. s. 10. Quarto partu Dacorum originis nota in brachio redditur. quem locum variis coniecturis tentarunt viri docti.

πλείστα γίγνεται] In vulgata scriptura πλείστα οὐ γίγνεται ἀλλὰ ὀλόκληρα negationem omisit versio Thomae; eandem omittit etiam Med. R. A. Praeterea sequens ἀλλὰ cum R. A. omisit Camus. Etiam τοῦτο pro τούτων cum Mediceo Vatic. habet. Sequens ἀποτέτακται Gaza vertit: *integri autem ex mancis ne gignantur, nulla res obstat, et saepissime ita agitur.* Sed verbum significat *nihil est statum vel constitutum certi*, vt recte vertit Camus. Postea οὐδενὶ omisit versio Thomae, quae iterum ἀποδίδωσι reddidit tradunt. Denique πλειόνων γεννῶν habent Juntina et Camotiana. γενεῶν scriptum rectius, vt puto, Thomas vertit *generationes.*

ἐν Σικελίᾳ] Med. οἶον ἔνια διὰ τῷ αἰθίοπι. Camus addit: *C' est le sens de la traduction de Scotus.* In Alberto nihil simile huic vel vulgari lectioni reperi. Thomas vertit: *velut in Elide cum Ethiopis adulterata.* Etiam in vitiosa Medicei scriptura nomen ἐν Ἡλιδι ἢ latere videtur, quod ex h. l. retulit Antigonus c. 122. ἐν Ἡλιδι δὲ ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Αἰθίοπος μοιχευθείσης θυγατέρα μὲν γενέσθαι

λευκήν, τὸν δ' ἐκ ταύτης Αἰθίοπα. Quin noster de Generatione 1, 18. ἔτι δὲ τοῖς ἀνωθεν γονεῦσιν εἰκασιν. — ἀποδιδόασιν γὰρ διὰ πολλῶν γενῶν αἱ ὁμοιότητες, οἷον καὶ ἐν Ἡλιδι ἢ τῷ Αἰθίοπι συγγενομένη· οὐ γὰρ ἡ θυγάτηρ ἐγένετο, ἀλλ' ὁ ἐκ ταύτης Αἰθίοψ. vbi versio Thomae scriptum ἀλλ' ἢ ἐκ ταύτης reddidit *sed quae ex hac*. In vulgata nostri loci scriptura τὸ δ' ἐκ ταύτης ambiguus est sexus partus; sed Antigonus ὁ δ' ἐκ ταύτης scriptum legisse videtur. Plinius videtur aliunde retulisse quod narrat 7. sect. 10. *Quasdam sibi similes semper parere, quasdam viro, quasdam nulli, quasdam feminam patri, marem sibi. Indubitatum exemplum est Nicaei nobilis pyctae Byzantii geniti, qui, adulterio Aethiopis nata matre, nil a ceteris colore differente, ipse avum regeneravit Aethiopem.* Nuper medicus Britannicus Mosely in libro: *On tropical diseases* edito Londini 1789. posuit exemplum Aethiopissae, quae partu eodem geminos edidit, alterum Aethiopem, alterum hybridam, (Mulattum vocant) eaque fassa est postea, secum coisse post maritum paulo temporis interposito hybridam hominem.

5. ἄλλα μέρη ἐκατέρω] Reg. cum versione Thomae ἐκατέρω habet. Gaza vertit: *Particulatim etiam similes fiunt, ut alia corporis parte similes sint patri, alia matri.* quem sequitur Camus. Scaliger: *Partibus quoque aliis atque aliis utrosque repraesentant.* In annotatione vero ita interpretatur: ἄλλα ἐτέρου, ἄλλα ἐτέρας ἐκὰς, vel κατὰ ἄλλα τοῦδε καὶ ἄλλα τῆςδε. Sed verba graeca vitiosa sunt, et male repetitur μέρη, quod seclusi. Praefero etiam ἐκατέρω. In libro de Gener. 1, 17. est: *γίνονται γὰρ εἰκότες ὡσπερ τὸ ὅλον σῶμα, καὶ τὰ μέρη μορίοις.* In nostro loco ἄλλα refertur non ad μέρη, sed ad τέκνα.

πλεῖστα καὶ ὡς ἐπιτοπολὺ] Copulam καὶ omisit versio Thomae; et Gaza similiter *sed plurimi magna ex parte.* Deinceps ὡσπερ εἴρηται esse in Mediceo scriptum retulit Camus. Velim etiam reliquam scripturam Codicis comme-

morasset. Sane superius eadem dixerat, vbi est: *καὶ ὡς μὲν ἐπιτοπολὺ τὰ θηλεὰ ἔοικε τῇ μητρὶ μάλλον — τὰ δ' ἄρ' ὄνα τῇ μητρὶ.* Sed non apparet causa, cur obseruationem repetierit vulgarem nec exemplis egentem. Quid? quod obseruationem in genere humano factam exemplo equae vel illustrat vel confirmat. Equidem vitium contraxisse loco suspicor librarios, et Philosophum ita fere perrexisse: *Quemadmodum autem in genere humano feminae quaedam sibi similes liberos semper pariunt, aliae marito, ita accidit etiam equae Pharsaliae, quae cognomen iustae habuit.* Tale quid suggerit etiam locus Politicorum 2. cap. 3. vbi est: *εἰσὶ δὲ τινες καὶ γυναῖκες καὶ τῶν ἄλλων ζώων, οἷον ἵπποι καὶ βόες, αἱ σφόδρα πεφύκασιν ὅμοια ἀποδιδοῦναι τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσιν, ὡσπερ ἡ ἐν Φαρσάλῳ κληθεῖσα δικαία ἵππος.* Vnde hunc nostrum locum vnice redintegrandum censui inserendis verbis *καὶ τῶν ἄλλων ζώων*, quae tamen seclusi. Albertus ita vertit locum: *Adhuc autem quaedam mulieres filias semper proferunt in similitudinem suam et filios semper in similitudinem patris: et hoc accidens dicitur de quadam equa, quae erat in ciuitate Asiae faroeolon vocata.*

CAPVT VII.

ἡγεῖται πνεῦμα. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ] Versio Thomae *κινεῖται* vertit scriptum *mouetur spiritus.* Quae scriptura non est contemnenda. Noster Problemat. 4, 21. vbi quaerit, cur varices generandi potentiam in viris impediunt: *ἔστι δὲ καὶ ὁ ἀφροδισιασμός μετὰ πνεύματος ἐξόδου. εἰ οὖν ὁδοποιεῖται ἡ ὁρμὴ γινομένου αὐτοῦ, οὐ ποιεῖ ὁρμᾶν τὸ σπέρμα, ἀλλὰ καταψύχεται. μαραίνει οὖν τὴν συντονίαν τοῦ αἰδοίου.* vbi paruum vitium scripturae a Septalio etiam non obseruatum obscurauit sententiam. Scribendum enim: *εἰ οὖν οὐχ ὁδοποιεῖται* etc. Idem h. l. dicitur *ἡγεῖται.* Ex eadem versione copulam *καὶ* inserui. Deinceps *λάβηται τὸ σπέρμα* vulgato *πνεῦμα* ex Med. versione Thomae,

Scoti et Gazae substituit Camus, quod fieri voluit iam olim Scaliger. *quando sperma duravit in matrice* ait Albertus.

οἶον ὠὸν] Ambr. ὠὸν omisit. Post ἀφαιρεθέντος versio Thomae importune μὲν insertum habet, deinceps ὑμῆν τε φλεβῶν μεστός reddit. Albertus vertit: *simile est oui humiditati in tela contentae et contextae e filis: et cum tela exterior aufertur, apparet filosum, ac si sit plenum venis quibusdam*. Sed videtur testa pro altero tela scripsisse Albertus. Genus piscium, quod significat Philosophus, sunt cartilaginei vivipari, qui ouum intra se excludunt, vt recte monuit Albertus.

οἶον ὑμένεις] Versio Thomae οἶον omisit. Deinceps Medic. τὰ δὲ χορία, omisso περιέχονται. Vulgabatur enim τὰ δὲ χορίῳ περιέχονται, cum tamen sequentia plura choria nominent et distinguant. Post ἐσχάτου iterum vulgo repetitur χορίου, quod cum Med. omisi, consentiente versione Thomae, qui vertit scriptum τὰ δὲ χορία· καὶ πρῶτον μὲν τοῦ ἔξω ἐντὸς γίν. Posuit enim: *extranei intus fit*. Denique περὶ τοῦτο vulgato τοῦτον monente Sylburgio substituit Camus e versione Thomae. Casaubonus καὶ περὶ τοῦτον malebat scriptum. Albertus vertit: *Adhuc autem animalium quaedam sunt in tela quadam, et quaedam in secundina*.

ἄλλος, τὸ μὲν] Versio Thomae ἄλλος omisit. Sequebatur καὶ ἰχωροειδῆς ἢ αἱματώδης. Camus ὑδατώδης, αἱματώδης dedit, praefatus auctoritatem Med. Canis. Reg. annotavitque, similiter Thomam et Gazam omisisse vocabulum ἰχωρώδης: contra Ambr. αἱματώδης omisit. Scotus ὑδατώδης tantum reddidit.

πρόφορος] Gaza *proliferum vocant*. Accorambonus *aquam praeuiam* vertit, Scaliger *primitias*. Albertus habet: *et hanc humiditatem obstetrices vocant graece stalsaron*.

2. πρὸς τῇ] Desunt haec verba in Canis. R. A. De cotyledonibus noster dixit 3. cap. 1. Sequens ἐπὶ φλεβός

Gaza vertit *νεπα subiecta*. In libro de Generatione 2, 7. est ὁ ὀμφαλὸς εἰς φλέβα τείνει μίαν.

πλάγια, οἷον ἰχθύς] Albertus vertit: *animal autem ca-rens pedibus iacet in matrice super latus suum, sicut est videre in delphino et ceto et aliis piscibus ex utero animalia sibi similia generantibus*. Deinceps vulgatam scripturam οἷον ὄρνις καὶ ἄνθρωπος, συγκεκαμμένος· καὶ ῥίνα μὲν — γονάτων ἔχουσι, ὀφθαλμοὺς ex Codd. mutavit Camus ita, vt post ὄρνις interpungeret, καὶ et verbum ἔχουσι tolleret. Equidem vulgatum ἔχουσι in ἔχει mutaui. Versio Thomae συγκεκαμμένοι ἄνθρωποι reddidit *homines concuruati*. Gaza emendatam scripturam secutus vertit: *Homo etiam in semet conglobatus sic gestatur, vt nasum inter genua, oculos super genua, aures extra genua habeat*. Plinius 10. s. 84. *Quaecunque animal pariunt, in capita gignunt, circumacto sub enixum fetu: alias in utero porrecto. Quadrupedes gestantur extensis ad longitudinem cruribus, et ad alium suam applicatis: homo in semet conglobatus, inter duo genua naribus sitis.*

τέλεια ἦ] Med. V. R. τέλειον ἦν habent, et deinceps τῶν ἐσχάτων, omisso ἐν. σφυράδας Gaza simpliciter *excrementum alui* interpretatur, *egestiones* Thomas, *stercora* Scalliger. Proprie sunt stercora globosa. Albertus habet: *Amplius autem in natis quorundam quadrupedum, postquam completi sunt ad exitum ex utero, inueniuntur superfluitates stercorum, et aliquando inueniuntur illae superfluitates in intestino secundo, quod vocatur monoculum, et aliquando inueniuntur in ultimo intestino, quod longao-nem appellauimus.*

3. Τοῖς δ' ἔχουσι] Versio Thomae τῶν δ' ἐχόντων reddidit. Sequentem obseruationem de imminuta cotyledonum mole increscente foetu improbavit *Harvey de Generat. Animal.* p. 397. qui contra augeri docuit.

τοῖς μὲν μείζουσι] Versio Thomae πλείουσι reddidit. Fallopius, qui cotyledonum vel acetabulorum vteri histo-

riam accurate enarravit in *Observat. Anatomicis* p. 200 — 204. in brutis, ouibus, capris, vaccis semper geminas venas et arterias vna cum vracho ad vmbilicum pertingere ait; in humano foetu saepe vnicam vtramque vidit p. 130. Praeter vmbilicales arterias, venam et vrachum duo alii funiculi minores tenuioresque ex vmbilico progrediuntur ad mesenterium, illiusque fere centro infiguntur in catellis et vitulis, narrante Th. Bartholino *Epistol. Med. Centur. IV. p. 308.* quae fabrica in vitulis ablactatis saepe parit incommodum, dum foeno ingesto abdomen non satis potest distendi ob hos funiculos.

ὄρνισι, μία φλέψ.] De Partibus 4, 12. ὀμφαλὸν δὲ ἐν μὲν τῇ γενέσει ἅπαντα ἔχει, ὅσαπερ ζωοτοκεῖται ἢ ὠοτοκεῖται· τῶν δ' ὀρνίθων ἀύξηθέντων ἀδηλός. Δῆλόν δ' ἐν τοῖς περὶ γένεσιν· εἰς γὰρ τὸ ἐντερον ἢ σύμφυσις γίνεται, καὶ οὐχ, ὡσπερ τοῖς ζωοτόκοις, τῶν φλεβῶν τι μόνιον ἐστίν.

εἰς τὰ ἔμβρυα] Versio Thomae *in embryonibus.* Deinceps *είσιν, αἱ πρὸς τὴν φλέβα τὴν μεγάλην* dedit ex Codd. non nominatis Camus. Male Gazae versio: *pertinent duae ad foetum per iecur — ortae a vena maiori.* Postea versio Thomae scriptum *πρὸς τὴν ἀορτὴν σχίζονται, καὶ γίνε-ται* reddidit. Postea *ἐκατέρων τῶν φλεβῶν* Medic. quem secutus Camus vulgatum *συμπίπτουσιν αὐτῶν αἱ φλέβες* correxit, omisso *αὐτῶν*, cuius nullum vestigium apparet in Gazae versione. Thomas autem *αὐται αἱ φλέβες* reddidit, quem sequor.

ἀδρονόμενον] Thomas *maturatum* vertit. *τὰ κοῖλα causa vteri* Gaza. *δηλόν ἐστι κινουμενον* Thomas recte interpretatur *manifeste mouetur.*

C A P V T VIII. (vulgo IX.)

ἀποστηρίζονται] Gaza vertit *incumbunt*, Thomas *pan- gunt*, Scaliger *infestantur partibus.* Deinceps *μερῶν* scriptum reddidit Thomas. Postea vulgatum *προαλοῦσι* ex Med. correxi; Gaza etiam simplex *dolent* posuit. Deni-

que ἤτρον Thomas *pectinem*, Gaza *imum ventrem* interpretatus est.

προέρχονται οἱ ἰχώρες] Vulgatum οἶον ἰχώρες ex Med. correxit Camus. Codex praeterea προσέρχονται habet. Versio Thomae et Gazae etiam οἶον omisit. Sequens μέντοι versio Thomae in δὲ mutatum reddidit. Postea ἀποπνεύουσι ἀποβιαζόμεναι τῷ πνεύματι Gaza vertit: *si interea, dum per vim retinent, coactae eruperint respiracionem*. Thomas: *respirauerint, compulsae spiritu*. Scaliger: *si coactae a spiritu respirarint*. Plinius 7. s. 5. *si respirare, difficilius enituntur. Oscitatio quidem in enixu letalis est*. Est vero ἀποπνεῖν h. l. *spiritum retentum reddere*, vt ἀποφοεῖν spiritum cum sonitu reddere. ὁ δὲ κατέχων τὸ πνεῦμα ὠθεῖ κάτω αὐτό· παρὰ φύσιν γὰρ ἐστι τῷ πνεύματι ἢ κάτω φορέα· διὸ καὶ χαλεπὸν ἐστι κατέχειν τὸ πνεῦμα, ait noster Problem. 34, 15. Igitur h. l. ἀποβιάζεσθαι τῷ πνεύματι est spiritu retento obniti et conniti.

2. ὕδρωψ] Gaza vertit *aqua illa subter cutem fusa*: quem recte reprehendit Scaliger; aqua enim illa est non subter vel inter cutem, sed inter membranas. Sed ex versione Gazae articulum ὁ assumptum malim. Est ὕδρωψ, quem antea πρόφορον et ἰχώρας dixit. Sequens γιγνομένου Juntina et Camot. in γενομένου mutarunt; Gaza κινουμένου scriptum vertit: *per foetus motionem ruptis membranis*: quem sequitur Scaliger.

μὲν τῶν ὑστερῶν καὶ τοῦ ὑστέρου] Gazae versio: *inuerso vtero et secundis interna euoluentibus*. Scaligeri: *et exinquantibus internam superficiem extrorsum secundis*. Thomas καὶ τοῦ ὑστερικοῦ τὰ ἔσω μὲν ἐντὸς ἰσχορτος scriptum vertit: *matriculi* enim posuit. Camus pessime τῶν ὑστερῶν vertit *les membranes se retournent*. Vocabulis ὕδρωψ et ὑστερον eodem sensu vsus est etiam Hippocrates. Ceterum post antecedens μὲν expectabat lector τοῦ δὲ ὑστέρου. Philosphus tamen καὶ reddere moluit.

CAPVT IX.

ὄμφαλοῦ ἀπόδεσιν] Versio Thomae *diuisionem* male reddidit. Sequebatur vulgo ἵνα γὰρ μὴ καὶ τὸ ὕστερον sensu contrario, quem ex Gazae etiam versione damnauit Scaliger. Ille enim vertit: *Nam si simul secundae quoque exciderint.* Legit igitur scriptum ἐὰν μὲν γὰρ, vt est in Canis. et ex correctione in Regio, vbi antea erat ἐὰν μὴ γὰρ, vt in Med. et Vat. Ita etiam Thomas: *Si non enim et secundina excidat.* Praeterea Med. συνεκπέση ἐρεῖον. Albertus vertit: *et vt cadat secundina tam ex vtero matris quam ex umbilico, et filo laneo debet ligare umbilicum.* In exemplo igitur Scoti vel primi interpretis scriptum fuit ἵνα γὰρ καὶ τὸ ὕστερον etc.

ἦ δ' ἂν ἀποδεθῆ] Med. cum Junt. et Camot. εἰ δ' ἀποδεθῆ, quod vertit Thomas: *si autem ligetur, copulatur et continuo decidit.* Is igitur praeterea καὶ συνεχῶς scriptum legit; sed τὸ συνεχές est pars sequens continenter ligaturam. Vulgato ἦ δὲ addidi ἂν.

ἐὰν δὲ λυθῆ τὸ αἷμα] In Mediceo libro lacuna est, et continue sequuntur verba ἐὰν δὲ εὐθύς τὸ ὕστερον. Versio Thomae memorabilem suggerit varietatem scripturae. Habet enim: *si autem soluiatur, antequam coaguletur sanguis, moritur sanguine effluente embrio.* Legit igitur scriptum Thomas ἐὰν δὲ λυθῆ, πρὶν ἢ πηγνυηται τὸ αἷμα, ἀποθνήσκει τ. ἀ. ἐκ. τὸ ἔμ. Simile additamentum reddidit Albertus his verbis: *Si vero filum dissoluatur ante consolidationem umbilici, exibat sanguis de epate et corde infantis.* Deinceps δὲ post παιδίου omisit versio Thomae.

2. τεθνεὸς] Sylburgiana male inuexit et defendit scripturam τεθνεως. Versio Thomae τεκῆν reddidit *mortuum reperisse puerum.* Deinceps vocabulum ὡσπερ ante ἔξαιμον cum Vatic. omisit Camus. Postea καὶ ante τὰς χεῖρας omisit versio Thomae, quae sequentia ita reddidit: *manibus porrectis ad latera.* Vulgatum παρατεταμένας cum Sylburgio et Scaligero mutauit Camus. Χεῖρας h. l. brachia

esse, monuit Scaliger. Denique pro *διὰ ταχέων* Thomae versio reddidit *post*, et pro verbis *ἐν ἡμέρᾳ ipso die*; igitur *τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ* scriptum legit. Albertus: *ita quod in prima die partus exit ab eis stercus nigrum.*

καὶ τοῦτο τὸ περίττωμα πλέον ἢ τοῦ παιδός] Medic. cum versione Thomae verba *τὸ περίττωμα* et *τοῦ παιδός* omisit. Deinceps *χρῶμα δὲ τοῦτο* reddidit versio Thomae. Copulam *καὶ* ante *τὸν μαστὸν* omisit eadem.

οὐδ' ἂν δυστοκούσης] Vulgatam *κἄν* mutavit Camus, addita negatione *οὐ* ex Mediceo, quam redditam etiam affirmat a Thoma et Scoto. Sed Thomae versio *neque si* manifesto *οὐδ' ἂν* reddidit, quod reponendum. Eadem verbum *ὑπερέχει* reddidit *extus habeat*.

3. *οἱ καθαρμοὶ*] Versio Thomae *ἐκτός* vel *ἔξω* additum reddidit *extra promoti fuerint*. Paulo antea Med. *ὅσαι δ' ἂν* habet. Sequentem articulum *αἱ* ante *καθάρσεις* omittit Junt. Camot. Postea vulgatum *ὅσων μόνον* correxi e versione Thomae, vbi est *et quantum solum primae*. Similiter Gaza vertit: *nec largius quam primae*. Scaliger: *nec nisi quantae priores fuere*.

πρὸ τετταράκοντα] Med. cum versione Thomae omisit praepositionem. *ἐρηγορότα* Thomae sunt *excitati: κνιζόμενα, si scalprantur, multi sentiunt*. Legit igitur scriptum *πολλὰ*, non *τὰ πολλὰ*, et ad *παιδία* retulit. Porro *τούτου τοῦ χρόνου* scriptum vertit *dormiunt hoc tempore*, plane vt Gaza. Antigonus cap. 123. ex h. l. retulit: *τὰ δὲ παιδία, ἄχρι γένηται τετταράκοντα ἡμερῶν, ἐρηγορότα μὲν οὐ γελᾶν οὐδὲ δακρυεῖν, ὑπνοῦντα δὲ ἀμφοτέρω.* vbi vide annotationem doctam Beckmanni.

βρέγμα μαλακόν] Vulgatum *λευκόν* in *λεπτόν* mutari voluit Sylburg e Gazae versione, vbi est *molle*, vt in versione Thomae, Scoti et Alberti. Igitur *μαλακόν* e Regio recte edidit Camus, quod fieri voluit iam olim Scaliger. Contra in adulto *ὑπὲρ τὸν ἐγκέφαλον λεπτότατον ὀστοῦν καὶ ἀσθενέστατον τῆς κεφαλῆς ἐστιν, ὃ καλεῖται βρέγμα,*

supra 1. c. 16. Antea cap. 7. dixerat: βρέγμα ὑστερογενές· τελευταῖον γὰρ τῶν ἐν τῷ σώματι πηγνυται ὀστέων.

ἄρχονται ὀδοντοφυεῖν] Sylburg ἄρχεται malebat. Albertus locum ita conuersum habet: *quaedam etiam animalia pariuntur cum dentibus et quaedam sine dentibus. Dentures enim puerorum hominis incipiunt oriri quasi septimo mense.* Contrarium tamen asserit noster etiam de Generat. 2, 6. Idem Albertus τοὺς ἐμπροσθίους vertit *quadruplos*, τοὺς ἄνωθεν καὶ κάτωθεν *duplos superiores et inferiores.* Postea πάντων δὲ θᾶπτον Canis. Denique ὄσω αἰ τίθαι θερμότερον malebat Sylburg; sed *quorum* cum Gaza vertit Thomas.

C A P V T X. (vulgo XI.)

ῥέει] Vulgatum ῥέει cum Sylburgio correxi. Versio Thomae *quibusdam autem non solum habet; igitur ἐνίαις δὲ reddidit.* Deinceps μασθοῦ Junt. Camot. Sequens *στρογγαλίδες* Gaza *globuli* vertit, Scaliger *strumulae*. Postea *ἐκπεμφθῆ* scriptum vertit Thomas *cum non emittatur*, sequentia vero μηδὲ ἐξέλθη ὑγρότης ἀλλὰ πληρωθῆ omisit. Etiam Med. *ἐκπεμφθῆ* habet. Gaza vertit: *quoties humor non coquatur nec exeat, sed redundet.* Scaliger: *cum humor incoctus non egressus fuerit, sed differciatur.* Refert is verbum *πληρωθῆ* ad nomen *μαστός*. Mihi locus adhuc dubius et de vitio suspectus est. *ἐκπεμφθῆ* enim de maturatione et coctione lactis nimium est verbum, et dura mutatio in *πληρωθῆ* relato ad mammam. Albertus haec non reddidit.

πόματι] Male scriptum σώματι reddidit Thomas. Sequens *τριχιᾶν* vulgato *τριχίαν* substitui ex versione Thomae, vbi est *pilizare*, quod fieri voluit etiam Sylburgius. In Hippocratis Muliebrum Libro 2. p. 666. est: ὅταν ὁ μαζὸς τρηχὺς γένηται. vbi Foësius ex Erotiani Glossario *τριχιάσσηται* scribi maluit. Hic enim sub verbo *τριχιάσσηται* vocabulum *τριχιάσις* interpretatur ἢ περὶ τοὺς μαστοὺς ἀπόστασις. Similiter renum vitium *τριχιάσιν* interpreta-

tur Galenus, cum per vrinam velut capilli albi excernuntur. Albertus *apostematationem mamillae* interpretatur.

θλιβομένη μετὰ τοῦ γάλακτος ἢ ἐκθηλασθῆ] Vulgatum θλιβομένη ἢ μετὰ τοῦ γάλακτος ἐκθ. ex versione Thomae correxi, cum quo facit Albertus, vbi est: *nisi exprimat pilus cum lacte aut quousque putrescat et exeat cum sanie.* Totum hoc de pilo velut Aristotelis commentum ridiculum explodit H. Mercurialis Var. Lect. 5, 4.

πάλιν συλλάβωσι] Cum Codd. suis πάλιν omisit Camus, quod fecit etiam Gaza. Sequens ὅλως vulgato ὅμως ex versione Thomae substitui. Χείρους καθάρσεις non sunt *deteriores*, vt Gaza vertit, sed recte Scaliger monuit, de tempore et quantitate intelligendas esse, non de qualitate. Albertus: *et repurgatio talium mulierum est tarda et turpis.* Ceterum Med. scriptum habet οὐδὲν συμβαίνει ἢ ὄρμη ταῖς ἐχούσαις. Postea Aldina αἰμοραΐδας, Reg. Ambr. αἰμορῶ-
ραΐδας habent.

διὰ τῶν ἰσχίων] Reg. καὶ ἀπὸ τῶν ἰσχίων. Gaza vertit: *et quod in nonnullis accidit, cum delapsus humor a lumbis per anum excernitur ante, quam vterum subeat, idem euenit.* Is igitur aut additum legit in libro suo aut ipse suppleuit: ἐνίαις δὲ τὸ αὐτὸ συμβαίνει, διὰ τῶν ἰσχίων ὅταν ἀπὸ τῆς ὀσφύος ἐκκριθῆ ἢ ὑγρότης, πρὶν ἐλθεῖν. Pessime Camus: *ou lorsque, comme il arrive à quelques-unes, la secretion du sang se faisant par les reins, avant qu'il entre dans la matrice, il se perd par les cuisses.* Albertus: *hic autem sanguis menstruus in quibusdam mulieribus aliquando forte vadit a dorso ad anchas, antequam perueniat ad matricem, et gravet tunc membra illa.* Reliqua capituli omisit. Scaliger scribendum censuit ἰξίων, igitur vertit: *aliis ob varices, cum a lumbis excernatur prius, quam vterum subeat.* In annotatione interpretatur haec ita: cum sanguis per cauam venam diuertit in vtrumque crus ad varices. Sed ita non potest sanguis dici *excerni a lumbis*, et in graecis deest ἐπόδοσις, nisi sequens οὐδὲν βλάπτονται et-

ian ad hoc membrum traxeris. Gaza aliud verbum supplevit, vti vidimus. Mihi nulla dubitatio superest, recte Scaligerum coniecisse. Firmat coniecturam locus nostri 3, 19, 5. vbi est: *ὀλίγαις δὲ γίννεται ἰξία καὶ αἰμορροῖς καὶ ἐκ ῥινῶν ῥύσις· εἰάν δέ τι συμβαίῃ τούτων, τὰ καταμήνια χεῖρω γίννεται.* ad quem apposui locum plane geminum ex libro de Generatione 1, 19. In Problemat. 4, 21. alius est locus, vbi quaerit: *διὰ τί αἱ ἰξίαι τοὺς ἰσχοντας κωλύουσι γεννᾶν καὶ ἀνθρώπους καὶ τῶν ἄλλων ζώων ὅτι ἂν ἔχη;* Quamquam autem veram scripturam tenemus, (quam vulgatae *ισχίων* substituere non dubitavi) latet tamen adhuc ratio, qua verba reliqua reconcinnanda sint, manifeste luxata et vitiosa. Mirum est Cami silentium ad h. l.

καὶ ὅσαις δ' ἂν] Versio Thomae: *et quibusdam autem si non factis.* Legit igitur scriptum: *καί τισι δὲ, ἂν μὴ γενομένων.* Deinceps vulgatum *καθαροῖων* correxi, sensu plane alieno ab hoc loco. Postea vulgabatur *ἅμα συμπέση ἐμέσαι, οὐθὲν βλάπτονται.* quae Gaza vertit: *quibus, dum etiam purgationes non fiunt, incidit vomitus.* Scaliger: *quibus cessant purgationes, si vomitus eueniat, nihil laeduntur.* Omisit igitur *ἅμα.* Egregiam emendationem subministravit versio Thomae, quae sequitur scripturam *αἷμα συμπέση, ἐμέσασαι οὐθὲν βλάπτονται.* vnde *αἷμα* assumsi, quod coniectura assecutus etiam est egregius *Coray* ad *Hippocratem de Aëre et Locis* Tom. II. p. 63.

C A P V T XI. (vulgo XII.)

πλείονι ἢ παχύτερω] Mediceus et versio Thomae *πλείονι καὶ παχύτερω* habent. Verba *καὶ τίθταις εὐσάρκοις* omisit versio Thomae. In Med. et Vac. est *τιτθοῖς.* Sequens *μᾶλλον* omisit Med. Ante *φυσωδῶν* negationem insertam legit et vertit Thomas.

πλείστα δὲ] Versio Thomae *δὲ* omisit. Diem lustricum vocant Romani, quo nomina imponebantur infantibus. Suetonii Nero c. 6. de die lustrico Nerōnis: *nam C. Caesar,*

rogante sorore, ut infanti quod vellet nomen daret, intuens Claudium patrum suum eius se dixit dare. Septimum diem Iusticum statuit Casaubonus ad Capitolinum p.128. Contra Scaliger ex Plutarchi Quaestionibus Romanis cap. 102. monuit, Romanos feminis octavo, maribus nono die nomina imposuisse. Graeci diem Iusticum ἀμφιδρόμια vocabant, de quo vide Interpretes Platonis ad Theaetetum c. 47. et Harpocratonis sub vocabulo hoc et in verbo ἐβδομομενου. Hic cum Suida sub verbo δεκατενειν inter alia habet haec: Ἀριστοτέλης δὲ ἐν ταῖς ζ' φησὶν ἐπιτίθεσθαι τὰ ὀνόματα γράφων οὕτως· πλεῖστα δὲ ἀναιρεῖται πρὸς τὴν ζ' διὸ καὶ τὰ ὀνόματα τότε τίθενται. Athenienses δεκάτην diem festam habebant, eaque pueris nomina imponebant, vnde δεκάτην ἑστιᾶν dicitur.

ταῖς πανσελήνοις] Plinius 7. s. 5. *Sed plurimum languoris in utroque sexu (puerperis) capillum germinante partu, et in plenilunio: quod tempus editos quoque infantes praecipue infestat.*

καὶ ὅσοις τῶν παιδίων] et quibusdam habet versio Thomae. Deinceps προϋούσης δὲ Juntina habet. Gazae versio verba postrema haec plane omisit, vti Thomae et Codex Vatic. In Med. tamen adsunt. Scaliger ita ad h. l.: Cum proposuerit, se dicturum μέχρι γήρωσ ὅσα συμβαίνει, neque hic explerit, necesse est huic libro subdi eum, quem decimum vocant: qui sic item incipit tanquam a tessera προϋούσης δὲ τῆς ἡλικίας. Sed quia sententia de semine muliebri contra Aristotelis opinionem est, sustulere illum, atque reiecere in locum decimum. Albertus librum ita conclusit: *Spasmus autem, qui pueris accidit, valde periculosus est, quum incipit a parte dorsi: et sic prolongatur.* Equidem hic plane cum Gallo Camus sentio, et librum istum decimum ab Aristotele non solum alienum sed etiam indignum philosopho censeo. Argumenta plura satis copiose explicuit Gallus, quibus quod addam non habeo.

ADNOTATIONES

AD LIBRI VIII. CAPVT I.

⁹
Ἄλλην φύσιν] Ex Camot. *ἄλλην* addidit Sylburg. *τρόπους* *passiones virtutum animae* interpretatur Scotus et Albertus. *morum animi humani* Gaza. *morum qui ad animam pertinent* Scaliger. Sequens *διαφορὰς* mutant in *διατριβὰς* V. R. A. Verba *καὶ ἀγριότης* ex Camot. inseruit Sylburg.

θυμοὶ] Thomae *furores*, Gazae *ira*. Rectius Scaliger *ira-cundia et versutia*. *τὴν περὶ διάνοιαν σύνεσιν* Scotus ita interpretatur: *et in quibusdam inuenitur cogitatio, secundum quod dicitur de apibus*. Albertus etiam: *Estimatio autem talis maxime inest apibus*. Scaliger *prudentialia per cogitationem comparatae* rectius quam Gaza, qui simpliciter *prudentialia imago* dixit. Statim Gaza: *quemadmodum, cum de Partibus docerem, exposui*: quasi libros de Partibus animalium respiceret Philosophus. Scaliger: *sicut etiam de partibus eorum narrauimus*. In annotatione *ἐπὶ τῶν μερῶν* interpretatur *in partibus*, non in historia partium; id enim dicendum fuisse *ἐν τοῖς μέρεσι*. Respicit Philosophus locum 1. cap. 1. vbi animalium descriptio proponitur secundum *ἡθους* diuersitatem. Sed Scotus et Albertus scripturam diuersam *ἐπὶ τῶν μελισσῶν* reddiderunt, cuius vestigium Codices comparati nullum habent.

πρὸς πολλὰ τῶν ζώων] Scoti versio: *et diuersantur secundum magis et minus in istis virtutibus respectu hominis et aliorum animalium: et quaedam istarum virtutum etc.*

Videtur igitur πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ ἄλλα ζῶα scriptum reddidisse. Albertus multo breuius: *Animalia autem alia secundum magis et minus participationis et conuenientiae ad hominem habent differentias: sicut enim in homine inuenitur sapientia* etc.

2. ἐν ἄνθρωπῳ] Med. ἐν ἀνθρώποις. Praepositionem omittunt V. R. A. Deinceps ὡσπερ ἐν ἀνθρώπῳ — σύνεσις ἐνίοις τῶν ζώων Med. *Sicut inueniuntur in homine* versio Scoti. Postea φανερόν δὲ περὶ ὧν λέγομεν ἔστιν ἐπὶ Med. Canis. et versio Thomae. *et hoc est manifestum illis* Scoti.

οὐδὲν, ὡς εἶπεῖν] Duo postrema verba omisit Med. et versio Scoti. Deinceps τοῖς πολλοῖς ζώοις Med. Camus vulgatum ἄλλοις tanquam superfluum deleuit. Versio Scoti habet: *nec sunt sine cogitatione omnino, quoniam quod accidit, quod est secundum hunc modum, et quidam istorum modorum inueniuntur in multis (alias istis) animalibus.*

τῇ συνεχείᾳ] propter continuationem versio Scoti. Sequens γὰρ Camot. omisit. Postea φυτῶν πρότερον Vatic. habet.

3. ἐξ αὐτῶν] Omisit haec versio Thomae. Deinceps vulgatum αἰ μὲν γὰρ πίνναι ex Med. versione Thomae et Gazae correxit Camus. Postea πεφύκασι, quod omnes Edd. et Codices obsedit, ex Gazae versione et comparatis locis similibus primus correxit Sylburg. Denique αἰ δὲ σωλήνες ἀνασπασθεῖσαι V. R. A. habent. Equidem vulgatum ἀνασπασθέντες correxi e versione Thomae, vbi est *abstracti*. πίννας Scoti versio nominat *bimana*, alii Codices habent *kinana*, *kirana*, *bunana*, et *kimana*, Alberti editio Veneta *kyuana*, Codices *kanana* et *kynana*. σωλήνες Scoto sunt *solinez*, Alberto *solynos*.

οὐδὲν σημαίνεται,] Gaza vertit: *ut aliqua nullum eius indicium praebeant*. Scaliger: *sensuum officia in aliquibus nullo indicio deprehenduntur*. Sylburgius συναισθάνεται malebat. Versio Thomae habet *insinuant*; igitur

ἐπισημαίνεται scriptum legit; quod praefero. Denique εἶδη φαίνεται Med. habet.

4. βίου δὲ — ἔχει] Versio Thomae δὲ et verbum ἔχει non reddidit. Deinceps οἷον αὐτὸ nisi quale ipsum vertit. Thomas, nisi quoad similem quaeque sibi faciant alteram Gaza.

τῶν ζώων ἐνίων παρὰ] Vulgatum ζώων· ἐνίοις γὰρ παρὰ Camus mutavit in ζώων· ἐνίων γὰρ παρὰ. Sed Med. ζώων ἐνίων παρὰ habet, quod versio Thomae reddidit. Postea vulgatum ἐστὶ λαβεῖν ἔργον ἕτερον ex Med. correxit Camus. Denique vulgatum προΐουσης male Sylburgianam secutae Edd. reposuerunt in loco antea vulgati προσούσης, quod recte reuocavit Camus. Prauum προΐουσης ex Gazae versione assumserat Sylburg.

Τὰ μὲν οὖν] Versio Thomae Τὰ μὲν γὰρ reddidit. Deinceps vulgatum πολιτικώτεροις ex versione Thomae et Gazae correxi. Ille enim *magis politice*, hic *ciuilius* reddidit. ποικιλώτερον Med. Canis. *diuersimode* Scoti versio. Postea vulgatum μέρος τοῖς ζωοῖς ex Vat. Reg. versione Thomae et Gazae correxit Camus. Abhinc vulgatum ἐν δ' ἕτερον ex Med. correxi. Denique σπουδαὶ πᾶσιν scriptum reddidit Thomas cum Scaligero, qui πᾶσι praescripsit etiam annotationi.

φύσιν ἐκ ταύτης] Ita ex Med. scripsi pro ἐκ τῆς αὐτῆς. Gaza vertit vulgatum: *ex eadem qua constiterint materia.*

C A P V T II.

Διήρηται δὲ κατὰ τοὺς τόπους] Gaza reddidit: *Degunt igitur animalia locis disiuncta.* Plura igitur in graeco codice legit scripta. Camus: *Le lieu, que les animaux habitent, est une nouvelle cause de variétés.* Scaliger ad διήρηται, quod *separata sunt* vertit, intelligit per differentias. Itaque διήρηται illi significant *differunt.* Sed vel sic addendum videtur καί. Albertus etiam bene ita: *Na-*

turales etiam diuersitates habent alia secundum loca, in quibus manent.

τριχῶς δὲ λεγομένης] Gaza: *quam differentiam trifariam intelligimus.* Is igitur τριχῶς legit scriptum, vbi vulgo διχῶς est. Correctionem Scaligeri probauit etiam Casaubonus. Deinceps τὰ μὲν γὰρ ἐν τῷ δέχεσθαι scriptum vertit Thomas. Verbum λέγεται in hoc membro est *appellatur*, at in priore λεγομένης τριχῶς est, vt recte Gaza: *cum intelligatur, accipiatur significatione triplice.*

οὐ δεχόμενα μὲν, πεφυκότα μέντοι] Vulgatum πεφυκότα δέ τοι ex Med. V. R. et versione Thomae, vbi est *tamen*, correxi. Deinceps etiam vulgatum ἐφ' ἐκατέρου ex Med. et versione Thomae correxi, vti iam olim ex versione Gazae fieri voluit Sylburg. Postea tertium membrum, quod vulgo agnoscī non poterat ita scriptum, τῷ δὲ τὴν τροφήν ποιῆσθαι, ex Med. versione Thomae et Gazae correxi. Ille enim posuit: *haec autem eo, quod alimentum faciunt.* Gaza totum locum ita interpretatus est: *aut quod apta natura sunt seruari temperamento alterutro, quamquam aerem aquamue non recipiant: aut etiam quod cibum petant versenturque vtrobique diutius.* Verba igitur οὐτ' ἀναπνέοντα οὔτε δεχόμενα τὸ ὕδωρ plane omisit, contra ab initio alterius membri scriptum legit τὰ δὲ οὐ δεχόμενα μὲν οὔτε τὸν ἀέρα οὔτε τὸ ὕδωρ. Potest tamen etiam fieri, quod quidem ex ordine verborum Gazae probabilius mihi videtur, vt Gaza, omissis illis prioribus οὐ δεχόμενα μὲν, scriptum legerit: τὰ δὲ πεφυκότα πρὸς τὴν κράσιν τῆς ψύξεως τὴν ἀφ' ἐκατέρου τούτων ἰκανῶς etc. Certum vero hoc atque indubitatum mihi videtur, alterutrum membrum esse spurium alteriusque interpretationem; quae quidem suspicio magis cadit in prius illud membrum breue, τὰ δὲ οὐ δεχόμενα μὲν; est enim manifestum, ad verbum δεχόμενα intelligi debere οὔτε τὸ ὕδωρ οὔτε τὸν ἀέρα, ita vt plane idem significet hoc colon, quod posterius illud: οὔτ' ἀναπνέοντα οὔτε δεχόμενα τὸ ὕδωρ. Camus ita: *Dans le*

second sens, on n'examine plus, s'ils respirent l'air ou avalent l'eau: on considère la constitution de leur tempérament, propre à l'un ou à l'autre de ces élémens, et on les appelle terrestres ou aquatiques, non suivant qu'ils respirent l'air ou avalent l'eau, mais suivant qu'ils se nourrissent et habitent ordinairement dans l'air ou dans l'eau. Is igitur verba οὐτ' ἀναπνέοντα οὔτε — ὕδωρ ex auctoritate Scaligeri interpretatus est; verba ψύξεως τὴν ἀφ' ἐκατέρου plane omisit, memoravit tamen temperaturam corporis, quae in graecis non est, quae κρύσιν τῆς ψύξεως habent, atque ita alterum genus cum tertio confudit, et descriptionem illam triplicem ipse sustulit. Scaliger locum ita vertit: *Trifariam vero cum haec differentia dicatur, partim quod haec quae recipiunt aerem, terrestria, illa quod aquam, aquatilia appellantur: partim non quod recipiant, sed quod eorum natura ob temperamentum opus habeat refrigeratione, quantum satis sit ad utrumque horum, aut terrestria aut aquatilia vocantur. Non propterea quod aut spirant aerem aut recipiant aerem, sed quia et cibum capiant et degant in utroque eorum. Nihil igitur mutavit omisitue, ita tamen vertit, vt illa διαφορὰ quomodo τριχῶς dicatur, non appareat. Quanquam Scaliger in annotatione illud τριχῶς ita interpretatur: *Primo τῷ δέχεσθαι, vt mulus: secundo πεφυκότα διὰ τὴν ψύξιν, non quod aerem aquamue ducant ore. Tertio τῷ δὲ τὴν τροφήν ποιῆσθαι. In quo genere tertio duo ponit, τροφήν καὶ διαγωγήν. Sensus igitur acute perspexit, qui verbis obscuratus vitiatis latet. Verba πεφυκότα πρὸς τὴν ψύξιν explicat his: a natura instituta ad temperandam vel commiscendam refrigerationem. Ad verba οὐτ' ἀναπνέοντα οὔτε δεχόμενα τὸ ὕδωρ grauiter insurgit in Philosophum his verbis: *Pessima oratione vsus est. Namque ἀναπνέϊ. Non enim potest negari: sed voluit dicere διὰ τὸ ἀναπνέϊν. Sed cum verum esset οὐ δεχόμενα τὸ ὕδωρ, voluit geminare τὸ οὐ, cum eodem participii modo. Nam si dicas, intelligere eum quae-***

dam, quae neque spirent neque trahant aquam, et tamen tam in aqua quam in terra posse viuere, nullum inuenias. Neque hoc hic vult, qui mox hippopotami exemplum ponit. Ita ipse interpretatione sua descriptionem istam in tria genera recte perspectam confecit atque obscurauit iterum. Alterum enim aperte cum tertio genere confunditur. Deinde interpretatio ista participii gemini οὐτ' ἀναπνέοντα οὔτε δεχόμενα τὸ ὕδωρ plane violenta difficultatem tamen non tollit. Superest enim illud membrum initio οὐ δεχόμενα, quod tamen Scaliger ita videtur voluisse interpretari, vt τὸ ὕδωρ intelligatur, quamuis praecedens membrum τῷ δέχεσθαι τὸν ἀέρα, τὰ δὲ τῷ τὸ ὕδωρ cogere lectorem videatur, in sequenti etiam cum verbo δεχόμενα copulare et τὸν ἀέρα et τὸ ὕδωρ. Postea quod ait Scaliger, nullum inueniri animal, quod neque spiret, neque trahat aquam ore, et tamen tam in aqua quam in terra viuere possit, possem equidem contra commemorare insecta et vermes eiusmodi, quorum generi vniuerso respirationem denegauit Philosophus; sed falsum esse affirmo, Philosophum hic loqui de amphibiiis animalibus, quae in vtroque elemento viuere possint, quanquam nec aerem nec aquam ore recipiant. Potius ita ratiocinatur. Est etiam alterum genus animalium, quae vel aquatica vel terrestria vocantur, non eo quod vel aquam vel aerem ore recipiant, sed quod corporis sui temperamentum habent accommodatum ad refrigerationem recipiendam ab alterutro horum elementorum. Atque hunc sensum, quanquam verbis vitiosis innolutum, ipse clarius explicauit Philosophus in loco isto capituli sequentis, vbi est: Διηρημένων δὲ τῶν ζώων εἰς τὸ ἔνυδρον καὶ πεζὸν τριχῶς, τῷ δέχεσθαι τὸν ἀέρα ἢ τὸ ὕδωρ, καὶ τῇ κράσει τῶν σωμάτων, τὸ δὲ τρίτον ταῖς τροφαῖς, ἀκολουθοῦσιν οἱ βίοι κατὰ ταύτας τὰς διαιρέσεις. Τὰ μὲν γὰρ κατὰ τὴν κράσιν καὶ τὴν τροφήν ἀκολουθοῦσιν καὶ κατὰ τὸ δέχεσθαι τὸ ὕδωρ ἢ τὸν ἀέρα· τὰ δὲ τῇ κράσει καὶ τοῖς βίοις μόνον. Τῶν μὲν οὖν ὄστρακοδέρμων

ζώων τὰ μὲν ἀκίνητιζοντα τρέφεται τῷ ποτίμῳ etc. Hinc apparet, intelligi animalia aquatica et terrestria ex insectorum vel potius ostracodermorum et vermium genere, quae ex opinione Aristotelis non aerem, nec aquam ore recipiunt. Simul hinc fit manifestum, verba *πεφυκότα μέντοι πρὸς τὴν κράσιν τῆς ψύξεως τὴν ἀφ' ἑκατέρου* a librariis fuisse temerata, atque ita potius scribenda, vti feci: *πεφυκότα μέντοι τῇ κράσει πρὸς τὴν ψύξιν τὴν ἀφ' ἑκατέρου*. Scaliger cum ad istum locum peruenisset, prioris non recordatus erravit in eo, quod putaret Philosophum potius bifariam diuisisse; duo enim tantum membra memorari. Sed ita accipiendum censebat, in duo diuisa esse trinis modis.

ἀπερ ἔοικεν ἐπαμφοτερίζειν] Ita Med. cum versione Thomae, quanquam Camus ex Med. *ἐξαμφοτερίζειν* posuerit. Vulgatum *ἀπερ, ὡς ἔοικεν, ἐπαμφοτερίζει* damnant etiam V. R. vbi est *ἐπαμφοτερίζουσιν*. Veram scripturam reddidit Gaza.

2. οὐδὲν οὔτε πεζὸν οὔτε πτηνὸν, οὔτε] Ex Medic. dedit Camus οὐδὲν αὐτῶν πεζὸν, οὐδὲ τὴν τροφήν ἐκ τῆς γῆς ποιεῖται, cum qua scriptura ait facere versionem Thomae et Scoti. Aldina cum Vat. Reg. οὐδὲν οὔτε πεζὸν οὔτε πτηνὸν ἐκ τῆς γῆς τὴν τροφήν π. Reliquae Edd. οὔτε ante ἐκ τῆς γῆς addiderunt, in Reg. manus secunda *ἔστιν οὔτε* adiecit, quam scripturam Gaza etiam reddidit; eaque vera videri possit esse. Nam omisso verbo *ἔστιν* diceret Philosophus, esse animalia aquatica quaedam simul terrestria et alia pennata. Sed Scaliger *πεζὸν* hic gressile interpretatur, et cancos aliaque *πορευτικὰ* intelligi censet. Albertus vertit: *sed nullum omnino talium quod recipit aquam et insuper ambulat in terra, est quod cibum venetur in terra*. Deinceps Medic. cum Edd. primis *αἱ τε μύδες* habet, et versio Thomae *mides*. Vitium corrigi iussit Sylburg, cui obsecutae sunt recentiores Editiones. Sed praeterea cum Gaza omittendum censeo *οἶον*; alioquin *ἐνια* vel *τινὰ* in-

telligendum ad verba τῶν ἐλαττόνων ζώων. Postea versio Thomae scripturam ξηροῦ διάγει ἐν τῷ ὑγροῦ, ommissa particula δέ, reddidit. Camus verba τὰ δὲ πρὸς τῷ ξηροῦ cum V. R. A. omisit. Gazae versio et haec et sequentia διάγει δὲ ἐν τῷ ὑγροῦ omisit.

3. εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον] Ita Med. cum versione Thomae. Ante Camum erat τῶν τοιούτων. Idem ἄλλων vulgo et in Med. et versione Thomae ante τῶν κητωδῶν additum cum V. R. A. omisit. Postea αὐτῶν pro τούτων ἴσχει ex Med. Vatic. et versione Thomae dedit Camus. Denique φάλλαι-
ναι Medic.

οὐ γὰρ ῥάδιον] Ita cum Med. Canis. et versiones tres habent pro vulgato οὐ μὲν ἴδιον. Deinceps τὸν ἀέρα τῷ πνευμονι Junt. Camot.

4. Τὰ δ' αὐτὰ τάττειν] Ex Med. τὰ δ' αὐτὰ assumpsit Camus: Sequens λαμβάνοντα ταύτην vulgato λαμβάνειν idem ex Med. et versione Thomae substituit. Sed male statim idem Med. habet καὶ δεχόμενοι, vnde Camus effecit δεχόμενα. Vulgo erat καὶ τὸ δεχόμενον. Recte etiam Albertus: *necesse est, ut recipiant aquam in cibo suo, et quod superfluum cum cibo recipiunt humidum, necessarium est ut habeant instrumentum, per quod aquam superfluum eiciant.*

5. ἢ ὅσα δέχεται μὲν τὸ ὑγρὸν] Audax Cami et temerarium factum mirari satis nequeo, qui nulla Codicum auctoritate fretus edidit περὶ δὲ, ὅσα δέχεται μὲν. Monet in R. A. deesse totum hoc membrum, et Scoti versionem indicare loci corruptelam. Scilicet Camum haec Scaligeri annotatio movit: *Ita sibi contradicit: hoc enim supra negavit. Et mirum, cum terrestre animal spirans, puta vitulum marinum, appellavit ἔνυδρον a victu ex aqua et crasi: quare a victu e sicco non appellavit cordulum περὶ δὲ, praesertim περὶ ζευειν περὶ γκός.* Supra vero initio sectionis 2. dixerat Philosophus: τῶν δὲ δεχομένων τὸ ὑγρὸν οὐδὲν οὔτε περὶ δὲ οὔτε πτηνόν, οὔτε ἐκ τῆς γῆς τὴν τροφήν ποιῆται.

Potest tamen ita excusari, vt dicamus, ibi descriptionem eam animalium tradi in aquatica et terrestria, quam ipse postea vitiosam agnouit et demonstrauit. Praeterea cordulus vnicum est animal, quod exceptionem facit; cuius rationem in descriptione illa generali habendam non censuit Philosophus. Denique morem loquendi vulgarem vbique sequitur Philosophus, qui delphinem cum cetaceis ad aquatica animalia, vt pisces, item phocas, testudines, caneros et cordulum retulit, cum in aqua plurimum vitae tempus degant, nullamque respirationis organorum modique rationem habuit. Philosophus demum ratiocinando hanc diuersitatem elicuit; ideoque animalia pulmonibus aerem respirantia, quae victum ex aqua petant, potius amphibia dicenda esse censuit. Ceterum annotari meretur, quod habet versio Thomae, qui h. l. reddidit scriptum ὅσα δέχεται μὲν αἴρα ὑγρόν: *suscipiunt quidem aerem humidum et habent branchias.*

κορδύλος] Aldina cum Codice Med. Ambr. et versione Thomae (vbi est *cocodrillus*) habent προκόδειλος. Albertus: *dicitur a quibusdam codylus, ab aliis autem sedoz.* Camus ex versione Scoti *Codolor* posuit. Sequentia verba πορεύεται δὲ εἰς τὸ ξηρὸν καὶ λαμβάνει τροφήν ex Mediceo adiecit Camus, eademque versio Scoti, Alberti et Gazae reddidit. De cordylo dixi supra ad I, 5, 3.

ἔοικεν ἢ φύσις] Vulgatum πέφυκεν ex Med. versione Thomae et Gazae correxit Camus. Deinceps διεψεῦσθαι habent Med. Canis. ὡσπερ αἰὲν praeterea Med. Albertus vertit locum ita: *et natura istius est fere diuersa a natura omnium aliorum animalium. Amplius autem inter animalia est diuersitas ex hoc, quod mares quorundam et feminae quasi assimilantur in complexione, cum tamen ratio suadeat oppositum.*

6. Ἀηλοῖ δέ] Sylburg malebat δῆλον ὅτι, Casaubon. δῆλον δέ. Sed Camus male retulit ad hunc locum Sylburgii coniecturam, quae pertinet ad sequens δῆλον ὅτι, vulgo

δηλονότι scriptum. Idem deinceps malebat τῷ πεζόν καὶ τῷ ἔνυδρον εἶναι, interpretatus τῷ dictum pro διὰ τό. Juntina et Camot. alterum τὸ ante ἔνυδρον omisit. Postea vulgatum τόπους ex Med. Reg. versione Thomae, Gazae et Alberti correxit Camus. Gaza vertit: *Itaque terrestre etiam et aquatile esse modo utroque praedicto, parte animalis exigua immutata, potest, ut alia terrestria alia aquatilia procreentur.* Non magis perspicue Scaliger: *Itaque secundum utrumque locum tam terrestre quam aquatile sit, pusillis mutatis membris, contingit, ut aliqua euadant terrestria, alia aquatilia.* Albertus totum locum aliter ordinatum et scriptum ita conuertit: *Si autem sit totum corpus immutatum ab unico membro, quod totum denominatur a complexione illius idropicum aut femineum: multo magis complexio totius corporis huius nomen dat et rationem, quod dicitur marinum animal aut aquaticum, licet spiret et vadat ad terram aliquando, ex quo hoc facit diuersitas in membris paruis, sicut dictum est. Hoc igitur animal propter huiusmodi complexionem erit marinum, licet sit aliquando ambulans ad terram. Haec enim est causa, propter quam accidit, quaedam animalia esse marina et quaedam ambulantia, et quaedam utroque modo se habere, quae in complexione conueniunt cum utrisque. Esse enim aquaticum vel terrestre aut utrumque simul est eis coniunctum cum materia, ex qua primo complexionaliter creata sunt: et ideo quaeritur cibus eorum ex proportionatis materiae primae sibi complexionali siue in terra siue in aqua: quoniam, sicut diximus, quodlibet animal diligit cibum suae complexioni similem. Non enim diuidimus animal in ambulans et natans, nisi propter tres causas etc. Primum apparet, eum in altero membro scriptum legisse hoc fere modo: διὸ συμβαίνει γίνεσθαι— ἔνυδρα τῶν ζώων, τὰ δ' ἐπαμφοτερίζειν διὰ τὸ τῇ κοάσει εἰκέναι ἀμφοτέροις. Similiter versio Thomae habet: *propter quod accidit fieri haec quidem.* Is igitur pariter legit scriptum*

διὸ συμβαίνει. Deinde in priore membro, quod Albertus posterius fecit, scriptum videtur legisse καὶ γὰρ τὸ πεζὸν ἢ τὸ ἔνυδρον εἶναι ἢ τὸ κατ' ἀμφοτέρους τοὺς τρόπους ἔχειν ἐστὶ (vel γίνεταί) διὰ τὸ μετέχειν τι τῆς ὕλης etc. Equidem scripturam loci vitiosam esse video, medelam certam nondum reperi, sed meliores Codices expectandos censeo. Hoc tamen satis certum mihi videtur, scribendum esse continue: καὶ τὰ μὲν οὐκ ἐπαμφοτερίζουν, τὰ δ' ἐπαμφοτερίζουν, διὰ τὸ μετέχειν etc. Infinitum modum ex Mediceo annotavit Camus, itaque cum vulgato ἐπαμφοτερίζει bis substitui. Codex R. et A. membrum τὰ δ' ἐπαμφοτερίζει omisit. Causa etiam addita, τὸ μετέχειν τι τῆς ὕλης — τροφῆν, pertinere mihi videtur non solum ad animalia ἐπαμφοτερίζοντα vel amphibia, sed ad illa etiam, quae simpliciter sunt vel ἔνυδρα vel πεζά. Deinde suspicor, geminum membrum ita fere fuisse scriptum: Καὶ τὸ πεζὸν δὲ καὶ τὸ ἔνυδρον εἶναι κατ' ἀμφοτέρους τοὺς τρόπους ἐν μ. μ. γιγνομένη μεταβολῇ ποιεῖ· ὥστε γίνεσθαι τὰ μὲν πεζὰ τὰ δ' ἔνυδρα τῶν ζώων· καὶ τὰ μὲν οὐκ ἐπαμφοτερίζουν τὰ δ' ἐπαμφοτερίζουν συμβαίνει διὰ τὸ μετέχειν etc. Hac leuissima mutatione et transpositione verborum, additoque verbo ποιεῖ mihi sententia satis commode reconcinari posse videtur.

C A P V T III. (vulgo adhuc C A P. II.)

Διηρημένων δὲ — τριχῶς] Respicit descriptionem initio Capitis 2. factam, vbi vulgo *διχῶς* legebatur. Quod cum animaduertisset h. l. Scaliger, correctionem illius loci suam confirmare hac auctoritate non potuit. Pessime autem Camus vertit: *Disons donc maintenant, que les Animaux peuvent être aquatiques ou terrestres de trois manières.* Secundum descriptionem antea factam Philosophus nunc victum et vitam animalium enarrare incipit. Caput igitur nouum cum Scaligero fecimus.

τὰ μὲν γὰρ — ἀκολουθοῦσι] Recte antea erat ἀκολου-

θοῦσιν οἱ βίοι κατὰ ταύτας τὰς διαιρέσεις: nunc subito ad animalia ipsa transferens verbum dicit τὰ μὲν — ἀκολουθοῦσι κατὰ τὴν κράσιν καὶ τὴν τροφήν (haec quatuor καὶ τὴν τροφήν ἀκολουθοῦσι V. R. A. omittunt) τὰ δὲ τῇ κράσει καὶ τοῖς βίοις μόνον (ἀκολουθοῦσι). Gaza repetitione ingrata verbi offensus videtur posuisse in altero membrò *degent*.

2. ζώων τὰ μὲν ἀκινήτιστα] Medic. ἕνια μὲν κινήτιστα. Deinceps διηθεῖται γὰρ ἴδια τῶν πυκνῶν Valic. Ambr. τὰ πυκνὰ esse τῆς θαλάττης monuit Scaliger. Postea vulgatum συμπεττομένης, quod Gazae *mari concocto*, in συμπεττόμενον male mutavit Camus. Noster enim Meteorol. 2, 3. ἐν τε γὰρ τοῖς σώμασι τὸ ἀπεπτότατον ἀλμυρὸν καὶ πικρὸν — τὰ δὲ πεττόμενα πάντα συνίστασθαι πέφυκεν. Rectius idem γένεσιν vulgato κίνησιν substituit ex Med. Junt. Camot. et versione Thomae. In Regio manus secunda σύστασιν correxit. *quemadmodum et primo naturae ortu instituuntur* vertit Gaza. Albertus: *cum enim aqua salsa transit per subtiles poros et saepius sic colatum;* (sic) *efficitur subtilis in partibus, et reuertitur ad primam dispositionem aquae dulcis.*

καὶ τοῦτο διηθεῖσθαι] Vulgatum ταύτη ex Med. et versione Thomae correxit Camus. Deinceps τισὶ vulgo ante πείραν additum cum Med. et versione Thomae omisit idem. Postea κήριον Junt. Camot. Noster Meteorol. 2, 3. εἴαν τις ἀγγεῖον πλάσας θῆ κήρινον εἰς τὴν θάλατταν περιδήσας τὸ στόμα τοιούτοις, ὥστε μὴ παρεγχεῖσθαι τῆς θαλάττης: τὸ γὰρ εἰσιὸν διὰ τῶν τοίχων τῶν κηρίων γίνεται πότιμον ὕδωρ. vbi scribendum esse καθῆ pro θῆ, docet hic noster locus. Verbum περιδήσας male Gaza interpretatus est *an nexa linea*, quem sequitur Camus. Scaliger *obligatum* vertit et praepositionem *περὶ* abundare censet. Male omnes, vt alter locus comparatus docet. Hunc nostrum ita excerpit Aelianus H. A. 9, 64. εἴ τις ἀγγεῖον ἐκ κηροῦ ποιήσας κοῖλον καὶ λεπτὸν καθεῖη κενὸν ἐς τὴν θάλατταν, ἐξάψας

ποθὲν, ὥστε ἀνιμῆσασθαι δύνασθαι, νυκτὸς δὲ διελθούσης καὶ ἡμέρας ἀρνεύεται πεπλησμένον γλυκέος τε καὶ ποτίμου ὕδατος μεστὸν αὐτό. Vbi vulgatum καθήν Vindobonensis Codex vterque mutat in καθήκειν. Vides Aelianum pariter in interpretando verbo περιδήσας aberrasse, cum alterum locum non comparasset. Plinius 31. s. 37. *Item demissae reticulis in mare concauae e cera pilae vel vasa inania obturata dulcem intra se colligunt humorem.* Nam in terra marina aqua argilla percolata dulcescit. Albertus ita hunc locum vertit: *si acceperit quis terram glutinosam et fecerit ex ea vas spissum concauum* etc. Addit quosdam de vase cereo narrare, sed ceram aquae frigiditate nimia durari et poros claudi.

3. ἀκαλήφαι] Junt. Camot. Ambr. ἀκαλύφαι. De vrticis quae traduntur, explicare sum conatus supra ad 4, 6. Sequens εἶναι omittit R. A. Postea χρῆται vulgatum ex Med. Vat. R. correxit Camus. Membrum καὶ αἱ λεπάδες — τρέφονται tanquam spurium seclusi, et alienum in locum translatum ex libri 5. cap. 16. De iis enim, quae mouentur, sequitur mox: ὅσα δὲ κινητικά. Ceterum versio Thomae *lopides* habet. Albertus locum ita peruertit: *Animal vocatum kalyca — os autem huius animalis est orificium, quod os suum circumstat, licet in paruis sit occultum, tamen cognoscitur in magnis animalibus et inuenitur in eis aliquantulum extra viam, per quam trahunt cibum primum.* Deinde pro ostreo nominat *anastura*, pro lepade *lensadon*, pro purpura *barcora*, pro conchyliis *kacalos*.

4. τὰ κόγχύλια] Vulgatum τὰ τε corrigi iussit Sylburg et copulam τε omisit versio Thomae et Gazae. Sequitur vulgo ἰσχυρότερον, quod ex Med. et versione Thomae correxi. Sequens ἀπέσθίει Gaza male *deuorant* vertit, quem sequitur Scaliger et Camus, cum tamen ipse ordo postpositi κατάγνυσι doceat, esse potius defringere vel praefringere vel deminuere.

5. λίθους καὶ ἔλυν] Vulgatum ὕλην ex Canis. corrige.

Thomas *faecem*, Gaza *limum* vertit. Male Camus ἕλην καὶ ἕλὸν edidit. φυνκία Thomas *eiecturas* vertit. φυνκίαν habet Reg. Vulgo scribitur φύνκια. Verba καὶ τις συμβαίνει — ἐνίοις omisit Gaza. Scaliger vertit: *ac sane hostilis animi affectus in orbem recurrens in horum nonnullis est.* Languide et falso. Neque enim de odio et inimicitiiis mutuis solum dicere voluit; sed vititur vocabulo de tragoedia-rum casibus frequentato, vbi repentina fortunae mutatio in contrarium περιπέτεια dicitur, vti τύχη et πράγματα περιπετῆ. Quanquam hoc nostro in loco H. Stephanus in Thes. Gr. L. simpliciter περιπέτειαν euentum mirabilem, θαυμάσιον σύμπτωμα interpretari maluit.

αἰσθωνται] Ambr. ἰδωνται habet. Aelianus H. A. 10, 38. φοβερὸς ἐστὶ καὶ ἰσχυρὸς τῷ καράβῳ ὁ πολύπους· ἐὰν γοῦν ἀλώσι ποτε δικτύῳ ἐνλ, οἱ κάραβοι τεθνήκασι παραχρῆμα. vbi recte *Jacobs φόβος* scribi iussit. Plinius 9. s. 88. *Polypum in tantum locusta pauet, ut, si iuxta vidit, omnino moriatur. Locustam conger: rursus polypum conگری lacerant.* vbi post *conger* intellige *pauet*, nisi cum Pintiano scribere malueris *Locustae congres*. Ceterum Scaliger verba διὰ γὰρ τὴν τραχύτητα (male Vat. R. ταχύτητα) οὐκ ἐξολισθαίνουσιν αὐτῶν statim subiunxit narrationi de timore locustarum post verba διὰ τὸν φόβον, quae vulgo leguntur post illa, οἱ δὲ κάραβοι τοὺς γόγγρους. Rationem emendationis hanc edit, quod carabus vel locusta, quae vincit congrum, aspera sit, nec possit dici propter asperitatem facile vinci, nec elabi e potestate congrī. Contra polypum ideo timet locusta, quia facile propter asperitatem suam ab eius acetabulis retinetur et constringitur brachiis. Itaque vbi sequitur: οἱ δὲ κάραβοι τοὺς γόγγρους· οἱ δὲ γόγγροι τοὺς πολύπους κατεσθίουσιν· οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς διὰ τὴν λειότητα δύνανται χρῆσθαι· rationem additam, οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς διὰ τὴν λειότητα δύνανται χρῆσθαι, refert ad solos polypos et congres; horum enim laeuitatem facilius elabi polyperi acetabulo quam locustae asperitatem. Nec

valet ea ratio de congris superatis a locusta. Potest tamen dubitari, quid sit, cur conger polypi brachia et acetabula elabatur laeuitate sua, non item locustae asperitatem, quae multo minus valet, quam brachia et acetabula polypi? Gaza vertit: *Congri polypos superant, sed edere non possunt: laeue enim et lapsum polypi corpus usum hostis effugit.* Igitur scriptum legit ἄλλ' οὐ κατεσθίουσι, quam scripturam a secunda manu positam in Regio reperit Camus. Falsam eam conuincit Scaliger monens, infra brachia polypi exesa a congro memorari. Scoti versio habet: *ionagros comedit multipedem et vincit ipsum propter eius muscositatem.* Alberti: *ionacoros autem interius a karabo vincit multipedem siue polypum et comedit eum, qui comedit. Et vincit karabo, propter viscositatem tamen eius adhaeret inseparabiliter polypo, et non potest abstergi ab ipso, donec vicerit et comederit eum. Similiter autem omnes modi malachie comedunt carnem.* Idem Albertus in membro illo dubio, de quo nunc disputatur, *τραχύτητα* interpretatur *asperitatem forficum* locustae. Hucusque probabilis videri possit emendatio Scaligeri; at eam plane conuellit accuratior comparatio vtriusque membri iuxta se positi. Vt enim in posteriore polypi dicuntur οὐδὲν δύνασθαι χοῆσθαι congris, sed ab iis vinci, *διὰ τὴν λειότητητα*, propter laeuitatem non suam sed congrorum; ita plane in priore congre dicuntur vinci a locustis, quoniam non possint elabi ab eis, *διὰ τὴν τραχυτητα*, propter asperitatem non suam sed locustae. Itaque nihil mutandum in vulgari lectione censui. Rationem, qua polypus locustam vincit, copiose enarrat Oppianus Halieut. 2, 389. sqq. vnde pauca decerpit Aelianus H. A. 9, 25. Polypi, muraenae et locustae mutua odia et inimicitias cecinit idem versu 253. et sequentibus, vnde transtulit Aelianus 1, 32. Denique monendum, *δύνανται* pro *δύναται* Sylburgium primum edidisse ex C. Gesneri emendatione, quanquam non consentientibus libris scriptis. Sed ecce Antigonus, qui cap. 99.

hunc locum excerptis. Is Scaligeri crisin plane euertit omnem: τῶν δὲ καράβων τοὺς πολυπόδας κρατεῖν· οὐθὲν γὰρ ὑπὸ τῶν ὀστράκων πάσχειν· τῶν δὲ πολυπόδων τοὺς γόγγρους· οὐθὲν γὰρ αὐτοῖς διὰ τὴν λειότητα δύνασθαι τὸν πολυπόδα χρῆσθαι· τοῦ δὲ γόγγρου κάραβον· οὐ γὰρ ἐξολισθαίνειν αὐτὸν, ἀλλὰ κατατέμεσθαι διὰ τὴν τῶν ὀστράκων τραχύτητα. Vides igitur Antigonum in libro suo scriptum legisse διὰ τὴν λειότητα δύναται χρῆσθαι ὁ πολυπόδος. Hinc pertinaciter Codices scripti retinent δύναται. In altero membro Antigonus scriptum legit διὰ γὰρ τὴν τραχύτητα τῶν ὀστράκων οὐκ ἐξολισθαίνουσιν αὐτοὶ, ἀλλὰ κατατέμνονται. Ita statim apparet, asperitatem referri non ad congrum, sed ad locustam. Denique in primo membro causam additam legit, quae hodie in libris nostris desideratur, culpa, vt videtur, librariorum: οἱ πολυποδες κρατοῦσι· οὐθὲν γὰρ ὑπὸ τῶν ὀστράκων πάσχουσιν· ὥστε κἄν etc. Nec est, quod quisquam cum Beckmanno causam ab Antigono additam ipso suspicetur; hoc enim est contra morem eius scriptoris; et concinnitas sententiarum in Aristotelis oratione flagitat causam parem vel similem primo membro addendam. Accedit, quod Aelianus H. A. 9, 25. vbi pugnam polyri cum locusta enarrat, pariter habet: ὅταν αὐτῇ τὰς πλεκτανὰς περιβάλη, τῶν μὲν ἐπὶ τοῦ νότου ἐκπεφυκότων αὐτῇ κέντρων ποιεῖται οὐδεμίαν ὥραν.

Τὰ δὲ μαλάκια πάντα σαρκοφάγα ἐστὶ] Recte monuit Scaliger, haec verba, quanquam ab historia praesenti polyporum non abhorreant, tamen extra hanc historiam esse. Igitur reposuit ea ad initium capitis sequentis; equidem secludi malim. Ceterum redit nunc oratio abrupta ad superius membrum et cum eo connectitur, vbi erat οἱ δὲ κάραβοι κρατοῦσι μὲν καὶ τῶν μεγάλων ἰχθύων. Illi enim μὲν, orationis imperfectae indici, respondet et perficit orationem postpositum δέ.

6. πέλᾳγεσιν ἐν τοῖς] Male e Camot. καὶ ante ἐν τοῖς inseruit Sylburgius, quam copulam cum Codicibus, versione

Thomae et Gazae iterum omisit Camus. Ceterum dura et non satis apta mihi videtur oratio in illis, *καὶ γὰρ — γίγνονται τόποις — ἐν τοιούτοις γὰρ ποιοῦνται τὰς θαλάμας*: bis enim idem dicitur inserta particula *γὰρ*, quae causam hic nullam reddit in altero membro. Male etiam Scaliger vertit: *Namque in alti maris eiusmodi habitant locis, quae sunt aspera ac scrupea, in quibus cubilia sua habeant.* Gaza contra orationem emolliuit vertendo: *circa sua cubilia, quae in alto locis asperis, saxosis cauernosisque faciunt.* Nihil praeterea addidit. *γίγνονται* est *nascuntur*. In iisdem igitur locis et nascuntur et habitant et pascuntur. Quare malim scriptum: *ἐν τοιούτοις δὲ καὶ ποιοῦνται τὰς θαλάμας.*

εἰς τοῦμπροσθεν] Ita Med. pro *εἰς τὸ πρόσθεν*. Sequens *ἐξακοντίζει* Gaza vertit *sua cornua porrigit*, Thomas *tendit cornua*. Albertus: *quando autem est in angustia, retrocedit natando attractione et extensione caudae.* Quid hoc varietatis? unde habet? Verum quidem est, quod noster ait supra 1, 5. *τὰ δὲ σκληρόδεσμα ὡς κάραβος τοῖς οὐραίοις νεῖ τάχιστα.* Magis adhuc miraberis varietatem in Aeliano H. A. 9, 25. qui hunc locum ita excerpit: *ὅταν ἀδεῆς ἦ, πορεύεται ὅδε ὁ ἰχθύς πρόσω πλαγιάσας δεῦρο καὶ ἐκείσε τὰ κέρατα, ἵνα μὴ πρὸς ἐναντίον τῆ νήξει τὸ ὕδωρ ἰῶν, εἶτα ἀναστέλληται οἱ τὰ κέρατα, καὶ ἐμποδιζῆται πρόσω χωρεῖν· εἰ δὲ φεύγει τὴν ὀπίσω ἰῶν, παρῆκεν αὐτὰ τελέως· τὸ δὲ αἴτιον, ὡς κόπαις ἐρέτων καὶ ὑποκινῶν δίκην πορθμῖδος πολὺ ἀποσπᾶ.* Causam in latera declinatorum cornuum eandem fere reddidit Albertus: *ambulat caute naturaliter ad anterius super pedes suos inclinando cornua sua longa ad latera, ne impediant ambulationem, et tunc venatur forfice manus.* Varietatem narrationis in Aeliani verbis *παρῆκεν αὐτὰ τελέως* animaduertit etiam C. Gesner Aquatil. p. 576. sed causam et originem explicare non potuit.

ἐξαίροντες καὶ τύπτοντες] Aelianus l. c. *εἰ δὲ γένοιτο*

μάχη καράβων, εἰς ἀλλήλους τὰ κέρατα ἐγείροντες, εἶτα ὡς κριοὶ ἐμπίπτοντες προσαράττουσι τὰ μέτωπα. Post verba τοῦτον ζῆ τὸν τρόπον Scaliger superius alieno loco locata, huc translata posuit: τὰ δὲ μαλακία πάντα σαρκοφαγα ἐστὶ. Sed sequentia τῶν δὲ μαλακίων non bene conueniunt cum illo supplemento.

7. ἐξαιροῦντες] Junt. Camot. ἐξαίροντες. Deinceps Med. ἀπεδεδεμένας. Ambr. ἐπεδηδεσμένας. Voluit vterque dare ἀπεδηδεσμένας. Plinius 9. s. 46. *Vescuntur conchyliorum carne, quorum conchas complexu crinium frangunt: itaque praeiacentibus testis cubile eorum deprehenditur. — Ipsum brachia sua rodere, falsa opinio est: id enim a congris euenit ei: sed renasci, sicut colotis et lacertis caudas, haud falsum.* Ceterum fabulam de polypo se ipsum comedente ex vulgi narratione prodidit etiam Hesiodus aliique. Congrum h. l. Albertus *onyrex* nominauit.

CAPVT IV.

τοῖς μὲν κνήμασι] Male Albertus *pullis gatahe*, vti is polypum vocare solet: statim congrum vocat *onagrum*, μόνον antecedens omittunt V. R. A. Postea vulgatum *χαῦναι* Sylburgius corrigi iussit, et Camus in *χάναι* mutauit, qui in Med. et Vat. vt in editis *χάνναι* esse ait. Versio Thomae *chanaë* habet. ὄρφοι eidem *orfi*, *σινόδοντες*, *synodontes*, *τρίγλαι*, *treme*, *φυκία*, *ieicturae*. Camus ex Regio annotauit scripturam *καὶ ὄρφοι καὶ ὄροφος*, ex Ambr. *καὶ ὄροφοι*, ex versione Thomae *et orfi theuthes marinae*. Sed in Lipsiensi libro scriptum reperi: *amiae et orfi tenches marinae et muraenae*. Infra c. 13. orphum vertit *tinitam*, cap. 15. *tencham*, id est tincam marinam; igitur etiam h. l. *tenchae marinae* scribendum est, quae verba glossator addidisse videtur.

οἱ δὲ κέρατοι τῷ βορβόρῳ] Hoc membrum e Camotiana addidit Sylburgius, omissum etiam in V. R. A. versione Thomae et Scoti. *δάσκιλλος* Gazae *dasquilli*, Thomae *das-*

carus, sed Camus e suo libro *dalcillus* annotavit in Indice nominum. Hesychius simile nomen habet βάκιλλος, quod interpretatur κίσσαν, picam. In cibo dascilli nominatur καὶ κόπρω, sed Med. καὶ καρπῶ et versio Thomae et fructu habet.

σάλλη τῆ κόπρω] Alberti versio: *tharyca cibatur her- vis parvis, keleka autem cibatur stercore*. Supra σάλλην verterat *celeti*. De salpa dixi in Histor. litter. Pisc. p. 94. et 95. Massilienses hodieque *Saupe* nominant, auctore Brunnichio p. 46.

πράσιον] *porrum* vertit^t Gaza, *brasium* Albertus. Med. etiam βράσιον habet. Deinceps κολοκύντη Juntina, Camot. more Attico. In Vat. desunt verba βόσκειται δὲ καὶ πράσιον, θηρεύεται δέ. Salpae capturam docet Oppianus Hal. 3, 414. sqq.

2. ἀλλὰ μάξη] *offa panis* Gazae et Scaligero. Oppianus Halieut. 3, 485. escam hamo indit massam ex pane, caseo et mentha commistam. Sequens φύκει Thomas *ieicturis* vertit, vt solet *φυκία* interpretari; Gaza *alga*. Deinceps Junt. Camot. Med. et Venetus *χειλῶνα*. Vulgatum *χειλῶνα* in *χειλωνα* mutabat C. Gesner. Scripturam *χελῶνα* approbare videtur glossa Hesychiana: *χελμῶν, ἰχθὺς ποιός*. Pro *πρόσγειος* Scaliger vitiosam scripturam nescio cuius libri *προσγήρωος* annotavit. Postea *παρέας* Med. Venet. Versio Thomae *pareas*, vti refert Camus. Ambr. habet ὁ δὲ *περαίας οὐ τὴν ἀφ' ἐαυτοῦ μύξαν*. Gaza vertit: *alter generis eiusdem translittoratus est, qui non nisi mucore vescitur suo: quam ob rem semper ipse ieiunus est*. Cum Gaza C. Gesner in Mugile p. 656. locum ita scribendum censuit: *πρόσγειος· ὁ δὲ περαίας· οὐ βόσκειται δὲ ὁ περαίας ἀλλ' ἢ μύξαν τὴν* etc. Scoti versio: *Karaber non pascitur, sed cibatur ab humiditate viscosa, quae exit ab ipso*. Albertus *Agreus karadoz* posuit. Denique Venet. *τὴν ἀφ' αὐτοῦ μύξαν* habet, et vocem *ἀεὶ* omittunt V. R. A. Audi nunc Thomam Lipsiensem: *hic autem pereas. non pascitur autem*

pereas eam quae ab ipso etc. Similiter igitur verba distincta legit, vti sunt in Edd. pr. ὁ δὲ περαιίας· οὐ βόσκειται δὲ ὁ περαιίας μύξαν. Ex Juntina et Camot. Sylburg scripsit ὁ δὲ περαιίας οὐ· βόσκειται δὲ ὁ περαιίας μύξαν etc. Emendationem Gesneri ex Gazae Codice et versione ductam probare et recipere non dubitavi. Athenaeus 7. p. 307. hunc locum ita excerpisit: Ὁ κεστρέως καρχαρόδους ἂν οὐκ ἀλλήλοφαγεῖ, ἅτε δὴ οὐδ' ὅλως σαροφαγῶν. Ἔστι δὲ ὁ μὲν τις κέφαλος, ὁ δὲ χελλῶν, ὁ δὲ φεραῖος. Καὶ ὁ μὲν χελλῶν πρὸς τῇ γῆι νέμεται, ὁ δὲ φεραῖος οὐ· καὶ τροφῆ χρῆται ὁ μὲν φεραῖος τῇ ἀφ' αὐτοῦ γινομένη μύξη, ὁ δὲ χελλῶν ἄμμω καὶ ἰλύϊ. Λέγεται δὲ καὶ ὅτι τὸν γόνον τῶν κεστρέων οὐδὲν τῶν θηρίων κατεσθίει, ἐπεὶ οἱ κεστρεῖς οὐδένα τῶν ἰχθύων. vbi Codex Huraldinus φεραῖος habet. Ibi praeterea Edd. pr. habebant τῇ ἀπ' αὐτοῦ γινομένη μύξα, quod ex Codd. mutavit Editor, qui recte comparavit Plutarchum de Solertia cap. 9. p. 154. ed. Hutten. κεστρέως δὲ γένος, οὐς παρδίας καλοῦσι, ἀπὸ τῆς μύξης τρέφονται τῆς ἑαυτῶν.

οἱ δὲ κέφαλοι νέμονται] Ex loco Athenaei supra posito χελλῶνες vel potius χελῶνες reponi maluit C. Gesner Aquatil. p. 563. quod non necesse est facere. Deinceps ἰλὺν pro ὕλην ex Gazae versione recte substituit Basileensis Editio et Sylburgiana; prauum est in Vat. Reg.

περιπλύνονται] Vulgatum περιπλανῶνται τὸ βλένος ex Med. Canis. correxit Camus, vt ex Gazae versione fieri iusserat Sylburg. Versio Thomae: vt lauentur a sordibus. Alberti: vt ablumat natando lutum. βλένος, vt paulo post βλενωδεις, dedit Med. Canis.

ἀρχάρου] Vulgatum ἀρχάνου debetur Aldinae, Junt. Camot. Vatic. Gaza archano vertit. ἀρχάρου Ambr. ἀρχάρου Reg. ἀθαρίνου Med. Canis. Venet. atharino versio Thomae; ego in Lipsiensi libro acharino scriptum legi. ἀράχνου Editio Basil. quam scripturam sequitur Gesner p. 2. et 83. Infra c. 19. ἀρχάνας legebatur scriptum, vbi Codd. optimi

ἀχάρνας habent. Alberti versio *haryoz* h. l. nominat. Hesy chius habet ἀκάρναξ, λάβραξ, quam interpretationem forte duxit ex loco Aristotelis, vnde Athenaeus 7. p. 307. excerpfit haec: ζῶσιν οἱ κεστρεῖς, καὶ ἀφαιρεθῶσι τὰς κέρκους· ἀπεσθίεται δὲ ὁ μὲν κεστρεὺς ὑπὸ λάβρακος, ὁ δὲ γόγγρος ὑπὸ τῆς μυραίνης. Idem: Ἀχάρνα, εἶδος ἰχθύος. Tertio loco Ἀχερλα, ἰχθύς ποιὸς habet, vbi ἄχερνα corrigunt. Formam ἄχαρνος e Callia comico Athenaeus posuit 7. p. 286. ἀκαρῶνας cum aliis, veluti phagris, chromidibus, anthiis, orphis, synodontibus, synagridibus nominat ex Hicesio p. 327. ex Diphilo p. 356. laudavit haec: ὁ δὲ καλούμενος ἀκαρῶν γλυκὺς ἐστὶ καὶ παραστυφῶν, τρώφιμος δὲ καὶ εὐέκκριτος. Semel inter pisces marinos nominatur *acharne* a Plinio 32. s. 53. Quae de genere et forma piscis suspicantur viri docti, sunt omnia incerta et dubia.

3. κοιλία περτείνεται] *ventre distento grauescit, et nisi ieiunus sit, haeret iners, vertit Gaza. et ideo etiam multum distendit stomachum ad cibum versus os suum, ita quod forte eicit ipsum. Malus autem est hic piscis, quando est ieiunus, et cum est in timore, etc.* Albertus. Post φαῦλος ex Camotiana Sylburgius inseruit κείται, quod Gaza videtur reddidisse *haeret*. Sed recte id verbum cum Codd. omisit Camus; damnauit etiam Scaliger, qui scripturam ὅταν ἢ μὲν νῆστις tanquam vulgarem recepit et probauit, cum tamen ipse fateatur, Venetos etiam hodieque ieiunos mugiles praeferre plenis, quanquam his pinguedine cedant; nam intestina plenorum limum olere. Idem de Atheniensium mugile testantur loca scriptorum posita ab Athenaeo 7. p. 307. vnde ille tamen male collegit, ὅτι κεστρέων εἶδος οἱ νῆστιες. Ceterum κεστρέα cum reliquis speciebus comparauit gustu Hicesius et ita discreuit apud Athenaeum p. 306. ἀριστοὶ δ' εἰσὶν οἱ κέφαλοι καὶ πρὸς τὴν γεῦσιν καὶ πρὸς τὴν εὐχυλίαν· δευτεροὶ δ' εἰσὶ τούτων οἱ λεγόμενοι κεστρεῖς· ἥττονες δ' οἱ μυξίνοι (Edd. antiquiores μίξίνοι).

καταδεέστεροι δὲ πάντων οἱ χελλῶνες. Οἱ δὲ λεγόμενοι
βάκχοι εὐχυλοὶ εἰσι σφόδρα etc. Male ibi scriptum etiam-
num editur: χελλῶνες, οἱ λεγόμενοι βάκχοι· εὐχυλοι δ' εἰσὶ
σφόδρα. quasi labeones etiam bacchi dicantur. Consentit
Diphilus ibidem 8. p. 356. κέφαλοι, κεστρεῖς, μύξινοι, χε-
λῶνες — ὅμοιοί εἰσι κατὰ τὴν προσφορὰν· τοῦ δὲ κεφάλου
καταδεέστερός ἐστιν ὁ κεστρεὺς, ἡσσων δὲ ὁ μύξινος, τε-
λευταῖος ὁ χελων. vbi male nupera Editio librorum scripto-
rum lectionem prauam κολῶνες — κόλων restituit. Finem
narrationis vertit Plinius 9. s. 26. *Mugilum natura ridetur,*
in metu capite abscondito, totos se occultari credentium.

ἡ χάννα] Vulgatum χάννη ex Med. correxi. Χάνη dedit
Camus, qui paulo antea et post ex Junt. Camot. σινόδων
reuocauit. Hunc locum de channa laudauit Galenus περὶ
φυσικῶν δυνάμεων p. 112. Tom. I. ed. Basil. Versio Thomae
canna habet. Sequens καυλίον annotauit quidem Hesychnius,
sed non explicuit: καυλίον, inquit, ὁ κατανέμονται οἱ
ἐχθύες. Versio Thomae: *immunditias et eiecturas et voca-*
tum kaulium.

φυκίς] Vat. Reg. οἱ δὲ φύκες bis habent, et deinceps
ἄπτονται. Sed in Regio correctum οἱ δὲ φυκίνες. Post
πολλάκις particulam δὲ omisit Reg. et Gaza vertit: *tamen*
squillas saepenumero appetunt. Sed alter etiam inuadit etc.
Thomas: *carnem non tangit, nisi caridas. Saepe autem*
et inuicem. Verba ὅσπερ εἴρηται omisit Med. et versio Scoti.

4. θύννος] Vulgatum θυννίς ex Med. versione Gazae et
Thomae correxit Camus, qui ex suo Codice Thomae *thyrgus*
apposuit; in Lipsiensi ego *thinnus* reperi scriptum. Dein-
ceps σαργός Venetus, *sarga* versio Thomae. τῇ τρίγλῃ vul-
гато τὴν τρίγλαν ex Med. Canis. Veneto substitui. Recte
Gaza vertit: *Sargus nulli reliquias sequitur.* Thomas: *de-*
pascitur ipsam treilia. Albertus: *catitegoz comedit tar-*
gulam et maxime cum cauat lutum. ἐπιλέγεται nullo sensu
habent V. R. A. Sequens κινήσασα in κνήσασα mutatum
maluit Sylburg nullam ob idoneam causam. Vulgato postea

ἢ τρίγλη ex Med. τρίγλα substitui. Plinius 9. s. 30. *lutarium* (mullum) *semper comitatur sargus nomine alius piscis, et coenum fodiente eo, excitatum deuorat pabulum.* Simile quid de blennio galturigine narrat Forskael p. 23. Denique *συνεπινεῖν* Med. et Canis. Vertit Thomas *adnatate similiter.* Gaza etiam: *ne eodem adnatent.* Sargus, si similitudinem nominis sequaris, est, qui hodie *Sar* vocatur. Eundem fere victum habet cum Sparo aurato, sed dentes minus fortes. Piscatores eum inescant pasta ex farina, caseo sardinisque facta. *Du Hamel, Partie II. Sect. IV. §. 59.* Sed verus veterum scriptorum sargus videtur esse, quem idem Du Hamel l. c. in Provincia Gallica *Sarg, Sarguet,* Venetiis et in Languedocia *Sargo,* Romae *Sargone* vocari ait §. 75. *Planche IV. fig. 14.* In eum pleraque conueniunt, quae Du Hamel refert, nescio an ex recentiorum obseruatione. Captura etiam manu inter rupium fissuras consentit cum loco Oppiani Halieut. 4, 597. Sed sargus hic posterior taenias brunneas circulares, prior seu *Sar* longitudinales habet. Cetera de sargo dixi in *Histor. litter. Pisc.* p. 90. 91.

ἰχθύων ὁ καλούμενος] Vulgatum καὶ ὁ ex versione Thomae correxi. Omisit etiam καὶ versio Gazae, quem sequitur Camus. Sequens *μόνος* vulgato *μόνον* substitui, quod defendere, intellecto *ζῶον*, nemo facile audebit.

τοῖς στόμασι] Vulgatum in τοῦ στόματος ex Med. Canis. et versione Thomae mutare volui, vbi est *ex opposito oris.* Gaza vertit: *a fronte agitur ore captura.* Sed conatum retudit diligentior consideratio et comparatio loci de Partibus 4, 13. vbi est: ἔχει δὲ καὶ περὶ τὸ στόμα διαφορὰς· τὰ μὲν γὰρ κατ' ἀντικρὺ ἔχει τὸ στόμα καὶ εἰς τὸ πρόσθεν, τὰ δ' ἐν τοῖς ὑπίοις, οἷον δελφῖνες καὶ τὰ σελαχοδη· καὶ ὑπία στρεφόμενα λαμβάνει τὴν τροφήν· φαίνεται δὲ ἢ φύσις οὐ μόνον σωτηρίας ἕνεκεν ποιῆσαι τοῦτο τῶν ἄλλων ζῶων· ἐν γὰρ τῇ στρέψει σωζεται τᾶλλα δὴ βραδύνοντα· (*saluantur a tardantibus* versio Thomae. Videtur igitur

βραδυπόντων scribendum) πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα ζωοφάγα ἐστίν· ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μὴ ἀκολουθεῖν τῇ λαίμαργίᾳ τῇ περὶ τὴν τροφήν· ῥᾶον γὰρ λαμβάνοντα διαφθείροιτ' ἂν διὰ τὴν πλήρωσιν ταχέως· πρὸς δὲ τούτοις περιφερῆ καὶ λεπτὴν ἔχοντα τὴν τοῦ ῥύγχους φύσιν οὐχ οἷόν τ' εὐδιαίρετον ἔχειν. Vulgatum igitur bene habet; cartilaginei enim ora non habent aduersa et recta, sed supina, igitur minores pisces non capiunt nec ipsi natant oribus aduersis. Sequens νεῖν omisit Med. Postea ὑπτιοὶ ἅπαντες λαμβάνουσι Edd. pr., excepta Camotiana, et V. R. A. τρόπον οὐ μὲν οὖν ἄλλοι νεῖν habet Camotiana. Denique vulgatum δοκῶσιν correxi, quod Sylburg in δοκῶεν vel δοκοῖεν mutatum voluit. Versio Thomae: *omnino videntur pauci esse*. Reg. ex correctione habet *πάμπον ἂν ἐσώζοντο ὀλίγοι*, vt Gaza vertit: *alioqui pauci admodum seruarentur*. Plinius 9. s. 40. *omnia autem carniuora sunt cartilaginea et supina vescuntur*. Idem sect. 7. *velocissimum omnium animalium, non solum marinorum, est delphinus, ocyor volucre, acrior telo: ac nisi multum infra rostrum os illi foret medio paene in ventre, nullus piscium celeritatem eius euaderet. Sed affert moram providentia naturae; quia nisi resupini atque conuersi non corripiunt: quae causa praecipue velocitatem eorum ostendit*.

5. ἐγγέλεων] Med. Reg. ἐγγελύων. Sequens πλεῖσται omisit Vat. et Ambr. τὰ πλεῖστα malebat Scaliger. Verba αἰὲ καὶ ἐπιρρέον omisit Camotiana, et possunt commode abesse. Deinceps scriptum ὀλίγα τινὲς ἐνιαχοῦ, omisso καὶ, reddidit Thomas: *paucae quaedam alicubi — frumento*. Post πλαταμώνων est in margine Reg. adscriptum, vti habet Editio Duvalliana anni 1629. Med. πλατάμων habet. Versio Thomae: *in locis amplis, ne puluerizentur loca anguillarum*. Expressit igitur scripturam μὴ κονιῶνται οἱ ἐγγελεῶνες. Med. et Venetus κονιῶντες habet, quod vero propius mutavi in κονιῶσι et vulgato κονιῶνται substitui. In Veneto κονιῶνται suprascriptum esse dicitur. Camus vul-

gatum ἦ ex Vatic. mutauit in ἦ, et locum vertit: *Ceux qui nourrissent des anguilles ont soin pour tenir l'eau du vivier claire, ou d'y entretenir un courant, ou de le sabler.* Pessime; nec enim πλαταμῶνας reddidit, et male κοινῶν interpretatus est. Gaza vertit: *per ripas, vbi viuaria extruunt.* Scaliger: *in fossis, vbi opere tectorio inducunt viuaria.* Idem πλαταμῶνας interpretatur loca excauata, a capacitate latiore dicta, et comparat locum Orpiani Halieut. I. versu 121. de anguillis: *ἐκ ποταμῶν πλαταμῶσιν ἐνιχρόμπτουσι θαλάσσης.* Saxum planum et latum in litore maris Apollonius 1, 365. *λείον πλαταμῶνα* vocat, Aratus 993. nubem incumbentem late mari comparat cum πλαταμῶνι, vbi Scholia interpretantur *ἀγχιβαθῆς καὶ ἐπιμήκης πέτρα.* Addunt: *πλαταμῶν δὲ πέτρα ὀλίγον ἐξέχουσα τῆς θαλάττης, λεία τις οὔσα καὶ ὁμαλὴ καὶ πλατεῖα.* Orpianus Halieut. 5, 650. de spongiis: *οἱ δὲ φύονται ἐν νεάτοις πλαταμῶσιν, ἀρηρότες ἐν σπιλάδεσσι.* Polybius 10, 48. in alueo fluminis Oxi nominat *μεγάλους πλαταμῶνας,* quos fluuius praecipitans se ex alto excauet et perforat. Suidae et Hesychii glossae a nupero Editore ibi appositae parum ad rem faciunt. Auctor ineptus hymni in Mercurium versu 128. *λείω ἐπὶ πλαταμῶνι* posuit eodem sensu, quo Apollonius, et Strabo libro 12. p. 812. In Dioscoride 4, 74. verba: *φύεται ἐν ὄρεινοῖς χωρίοις καὶ προσηνέμοις καὶ πλαταμῶσι* vertunt *littoralibus petris.* Dionysius Periegetes Gangen ait *λευκὸν ὕδωρ Νυσσαῖον ἐπὶ πλαταμῶνα κυλινδεῖν.* vbi Eustathius interpretatur *γῆς πλάτος,* proprie autem dici ita *ἐπὶ θαλάσσης ἐχούσης καὶ πέτρας ὑποκειμένης.* Denique quod attinet scripturam Med. *πλατάμων,* ea forte defendi possit inde, quod ab hac forma deriuatum est *πλαταμῶδης,* quo noster vsus est supra 5, 16. vbi vrticae marinae dicuntur esse duplicis generis; quasdam enim adhaerere immobiles *ἐκ τοῖς κοίλοις,* alias esse, quae *ἐπὶ τοῖς λείοις καὶ πλαταμῶδεσι* versentur, vbi nihil variant Codices. Gaza vertit: *aliae plana et littora amant.* Thomas:

in planis et in amplis et magnis. Albertus: *in loco planorum lapidum et non rotundis.* Videntur igitur Gaza et Thomas ibi etiam *λείοις πλαταμῶσι* scriptum legisse. Nec alibi vocabulum *πλαταμωδης* repertum, nisi hoc vno in loco, et forte in loco Dioscoridis supra posito, vbi Aldina Editio *πλατανωδεσι* habet, quod Serapio alique interpretes inepte *plataneta* reddiderunt. Praecedentia *όρειοις* et *προσηνέμοις* formam etiam tertiam adiectiuam *πλαταμώδεσι* desiderare videntur.

βραχία μικρά] Hic foramen branchiarum significat. Sequens *πλειάδας* vulgato *πλειάδα* substitui ex versione Thomae, vbi est *Pliades*, et Gazae, qui reddidit *circa Virgilias*. Plinius 9. s. 38. *At hiemem eadem in exigua aqua non tolerant, nec in turbida: ideo circa Virgilias maxime capiuntur, fluminibus tum praecipue turbidis. — Exanimes piscium solae non fluitant.*

έχουσι γάρ την κοιλίαν μικράν] Causam Scaliger videtur hanc pro vera agnouisse: apposuit enim e Plinii libro 7. narrationem, marium cadauera supina fluitare, feminarum prona; et causam eam rei voluit esse, quod feminae ventre vasto sint. plenoque intestinis. Pro altera causa agnouit etiam absentiam *δημοῦ*, quem *pinguedinem* interpretatur; addens, paucas anguillas extra carnem adipem habere. At *δημοῦ* notio antiquissima est apud Homerum, vbi omentum significat. Albertus ita: *eo quod venter eius est valde parvus, et paruae ventositatis est in eo: et signatio huius est, quoniam per anathomiam probatur, quod multae anguillae habent. paruissimos ventres, ita quod etiam quaedam earum ventres et intestina non videntur habere.* Gaza *δημόν* pariter *pinguedinem* interpretatur, vt Camus *la graisse*. Causam aliam pro vera dedit L. Th. Gro-nov. ad Plinii librum IX. p. 85. quod anguillae vesica aerea careant. At ecce Thomas, cuius versio pro *δημόν* reddidit *folle*, sic scriptum, quasi *follem* voluerit. An ex hac vel simili varietate scripturae Albertus *ventositatem* suam

duxit? Denique Edd. pr. πλείσται οὐκ ἔχουσι ζωήν. Postremum ζωήν post Sylburgium sustulerunt Editiones recentiores. Error ex eo ortus est, vt bene monuit Camus, quod istae Editiones voluerunt dare, vt est in Vatic. οὐκ ἔχουσι· ζωήν δ' ἐκ τοῦ ὑγροῦ — ἔξ ζωῶσι. Equidem cum Med. scripsi ζωῶσι δ' ἐκ τοῦ ὑγροῦ, cum vulgo verbum ζωῶσι sit in fine sententiae. Totum locum Athenaeus 7. p. 298. verbis interdum mutatis ita excerpit: χαίρειν φησὶ τὰς ἐγγέλεις καθαρωτάτῳ ὕδατι· ὅθεν τοὺς ἐγγελοτρόφους καθαρὸν αὐταῖς ἐπιχεῖν· πνίγεσθαι γὰρ ἐν τῷ θολερῷ· διὸ καὶ οἱ θηρεύοντες θολοῦσι τὸ ὕδωρ, ἵνα ἀποπνίγωνται· λεπτά γὰρ ἔχουσαι τὰ βράγχια αὐτίκα ὑπὸ τοῦ θολοῦ τοὺς πόρους ἐπιωματίζονται· ὅθεν καὶ τοῖς χειμῶσιν ὑπὸ τῶν πνευμάτων ταραττομένου τοῦ ὕδατος ἀποπνίγονται. — Λέγουσι δὲ οἱ ἐγγελοτρόφοι καὶ ὡς νυκτὸς μὲν νέμονται, ἡμέρας δ' ἐν τῇ ἰλύϊ ἀκίνητίζουσι· ζωῶσι τε τὸ ἐπὶ πολὺ ἐπὶ ὀπιὸν ἔτη. Strymonias anguillas vt magnitudine et gustu excellentes laudat Archestratus Athenaei 7. p. 298. item comici poetae ibidem p. 300. Denique noster de Partibus 4. c. 13. τὰ δὲ πλείω καὶ διπλᾶ βράγχια τοιαύτην ἔχει τὴν φύσιν μᾶλλον τῶν ἀπλῶν καὶ ἐλαττόνων· διὸ καὶ ἔνια αὐτῶν ἔξω ζῆν δύνανται πολὺν χρόνον τῶν ἐχόντων ἐλάττω καὶ ἥττον ἐγκρατῆ τὰ βράγχια, οἷον ἐγγέλεις καὶ ὅσα ὀφιδῶδη· οὐ γὰρ πολλῆς δέονται καταψύξεως.

6. ἀφαιρούμεναι] Plinius 9. s. 38. *Anguillae octonis viuunt annis; durant et sine aqua senis diebus aquilone spirante, austro paucioribus.* — *Pascuntur noctibus.* Idem sect. 83. propter branchias exiguas et anguillas diutius vivere exemptas aquis ait. Etiam aquis recedentibus non adeo facile suffocari anguillas testatur Italus Tozetti Itinerarii Tom. I. p. 57. versionis germanicae.

οἷον καὶ οἱ φέροντες βάπτωσιν] Vulgatum οἷον καὶ τοῖς φέρουσιν ἐὰν β. Sylburgius ita ferri posse putabat, vt interpretemur: *si quis eas inter gestandum in frigidum immergat.* Camus addit: *c'est le sens de l'ancienne tradu-*

ction. At versio Thomae ita habet: *velut et quando ferentes intinxerint in frigidum*. Is igitur aperte scriptum reperit et reddidit id, quod posui. Sylburgio Gaza scriptum legisse videbatur οὐδὲ ταῖς θερεταῖς, καὶν βάπτ. Reddidit enim: *et quidem aestate, etiamsi in frigidis aquas transferas*. Scaliger vulgatum interpretatur, vt τοῖς φέρουσι tertius casus sit, *in damnum ferentium*. In Regio Codice a secunda manu τοῦ θερούς additum reperitur. Reliqui Codices nihil mutant.

ἐὰν περιπωμασθῆ] Vulgatum ἐάνπερ πομ. ita corrigendum esse coniecerat Sylburg, coniecturam firmavit Med. et versio Thomae. Deinceps τροφῆ δὲ καὶ οἱ ποτάμιοι scriptum reddidit versio Thomae. Gaza ambigue vertit: *victus fluuiialibus etiam tum ex mutua sui generis praeda*. Scaliger vertit: *Sese inuicem deuorant anguillae fluuiales*: at in annotatione ait: *Etiam alios pisces vorant: idcirco in anguillariis raro inuenies alios*. Quae annotatio versionis contraria tradit, versio vero verbis graecis aduersatur, quae recte vertit Camus: *Les poissons de riuere se mangent les uns les autres*. Reliqua etiā capitis ad eosdem pisces fluuiales transtulit cum Gaza, quae cum Plinio Athenaeus etiam et recte quidem de anguillis interpretatus est. Quid igitur huc facit importune interposita piscium reliquorum mentio? Scilicet anguillas marinas ignorabant librarii; ideo αἱ ποτάμιοι scriptum, vt a marinis distinguerentur, mutarunt in οἱ ποτάμιοι, et deinceps ἀλλήλους τε ἐσθίουτες scripserunt. Verum legit et reddidit cum Scoto Albertus, qui ita: *Adhuc autem anguillae fluuiales comedunt radices et herbas et hoc quod inueniunt in luto: et pro maiori parte pascuntur in nocte, in die autem absconduntur in profundo aquae aut in antris, et quod frigus multum fugit, et aquam lentam, claram et calidam. Ideo non inuenitur in Danubio, eo quod ante fauces alpium ab occidente in orientem fluit Danubius, et maior pars aquarum, quae fluunt in ipsum, effluit ex alpibus, et est suus*

fluxus ante alpes ex parte aquilonari. Denique ἀποχωροῦσι habet Med.

CAPUT V. (vulgo III.)

σῖτον δέ] Inepte Albertus: *et cum datur eis caro, comedunt lubenter, sicut genera aquilarum et omnium miluarum et accipitrum et falconum omnium. Accipiter maior, qui graece conocrokoz, latine astur vocatur, et accipiter minor, qui latine nisus et a quibusdam sperauerius vocatur.* φαβοτυπος est, qui alibi φασσηφόνος audit. Med. βαφότυπος, Reg. φοβοτυπος, *basotyrys* versio Thomae. Cf. dicenda ad libri 9 c. 24. Hesychius: φαβοτύπος, εἶδος ἰέρακος. Quod addit καὶ περιστερεῶς ἀγρίας σπερμοφάγου, pertinet ad interpretationem φαβός in composito latentis. Ceterum Med. οἱ μὲν γαμψωνυχες habet, et saepe in his libris variatur forma vocabuli.

σπιζίας] Med. στιγζίας. *stinxias* versio Thomae. Hesychius: σπιζίας, ἰέρακος εἶδος. *fringillarius* Gazae.

τριόρχης] Reg. τριόρχις, qui cum V. et A. sequentia verba ἔστι δ' ὁ τριόρχης omisit. Alberto: *tharyagror, quae est in quantitate milui nec inuenitur maioris vel minoris aliquantum quantitatis.* Suspicio, ex hoc loco male intellecto, duxisse ista 10. s. 60. de genere accipitrum: *Epileum Graeci vocant, qui solus omni tempore apparet: ceteri hieme abeunt.* nisi forte sequens ἔλεος in nomine, vt puto, vitiosus *epileus* latet.

φήνη] Alberto: *kyt autem est maioris corporis, quam vultur, et est cinerei coloris, et hoc genus aquilae quidam grifsen esse existimant.* Et Buffon hunc ipsum putat esse suum quem vocat *Le Vautour griffon.* σποδοειδής malebat Sylburg. Med. πολυειδέστερον habet.

ἐκλευκότερος] Med. λεπτότερος. *Albior* versio Thomae, *album* Albertus. Deinceps Med. Canis. πολυειδέστερος. Gazae *multiformius.* Thomae versio: *multiformior vel magis cinereus.* In Lipsiensi reperi: *maior et multiformior et magis cinereus.* Scoti: *cinereum*, vt Alberti. Totum membrum

phi. x. 9.

de vulturibus omittunt A. Reg. Albertus maiorem gri-
seam vocari ait, minorem esse album: *et saepe apparet
sedens in rupibus Rheni fluminis et Danubii et ab incolis
germanice vocatur vultur albus.*

2. βύας] Med. βούας, versio Thomae *brias*, Lipsiensis
bryas. In Artemidoro 3, 66. editiones habebant ῥύαξ, Ve-
netus Codex βρούαξ. Albertus: *ut bubo, noctua, balitron
graece vocatur, et coruus nocturnus, qui graece dicitur
kanen, et est quantitatis turturis, et raro videtur, et est
nigra avis, et apparet circa ruinosa aedificia et circa templa,
et vox eius est chono, et quando volat, reuoluit se in aere
volando: et est avis infausta multum in auguriis, et in
hac dispositione, quae hic descripta est, et ego vidi duas,
et est debilius pedum, sicut fere omnes aues nocturnales,
et est bonae alae et velocissimi volatus.* Nescio, an ardeam
nycticoracem Linn. dixerit. Multa certe conueniunt illi. Cf.
ad 8, 12. et 2, 17.

ἔλειός — καὶ σκώψ] Copulam ex V. R. A. addidit Camus,
Versio Thomae *egotius* habet. Artemidorus 3, 66. ex h.
l. posuit γλαυξ, εἰλειός, ῥύαξ, ἀπόλειος, σκώψ, νυκτικό-
ραξ. vbi Codex Venetus habet ἐλαιός — ἀπόδιος, sed cum
nota vitii. Hesychius: ἐλειός, εἶδος ἰέρακος. Gazae *aluco*,
quod nomen ex Italico *alochō* factum censebat C. Gesner
p. 94. Buffonus cum alijs Gallorum *Tresaye* esse censuit.
De aegolio dictum fuit ad 6. c. 6. De scope ad 9, 28. Vo-
cabulum γλαυκός nominatiuo casu interpretatur Albertus.
Vocabulum παραπλήσιος, dubitari potest, ad proximum
ἀλεκτροῶν an ad αἰγώλιος referendum sit. Discrimen est
non leue, paremne gallo an maiorem faciat aegolium.
Denique ἐστὶν post πάντα omisit versio Thomae, negationem
μη̄ ante γαμψωνύχων Medic. Albertus: *aschyreon in graeco
et assimilatur vulturi, nec est minoris quantitatis quam
vultur: adhuc autem aquila kaleni et aquila aegolienis dicta
assimilatur multum illi. et haec avis non est nota apud nos,
et ambae dicuntur venari hoc quod vocatur aschytahez.*

3. σπιζα] Versio Thomae *spira*. Deinde βατίος Med. *sacios* versio Thomae, *sacios* Lipsiensis. Postea χλορίς R. A. *klaris* versio Thomae. Albertus: *sicut theasside, passer, baradix, baladi et apud nos sunt passerres, philomena et parix et multa alia genera paruarum auium. Agomoloz autem etiam comedit vermes. Modi autem agomoloz sunt tres, quorum vnus dicitur tessidus, qui assimilatur theasside et cet.*

σπιζιτης] Versio Thomae *spizantes*. Deinceps ἔσπιζα Med. *espiza* versio Thomae.

συκαλλς] A. cum edd. pr. *σικαλλς*. Reg. *συκαλλς*. Versio Thomae: *sikallus, melanocoryphus*. Alberti: *cheokaloz et malonchoroz et forocholoz et amyethe et genus milui quoddam et fehostas et tharanoz.*

πυρόουλας] Med. *πυρόος ὕλας*. Versio Thomae *pirras ylas*, in Lipsiensi *pyrrus yras*. Vat. Reg. *πυρόουράς*. Diuersa haec est auis a *πυρόρα, πυρόρία* et *πυραλίδι*. Vide ad Oppiani Ixeutica p. 436. ad Aelianum p. 107. Camus *pyrrhulam* hanc cum aliis interpretatur *Loxiam pyrrhulam* Linnaei, gallice *Bouvreuil*; sed ea vermes non amat, quod sciam. Praeterea *μαλακοκρανὺς* mihi videtur esse *Loxia pyrrhula*.

ὑπολαίς] Thomae *Epilís*. Camus cum Edd. veteribus reuocauit *ἐπιλαίς*, cui cum Gesnero p. 356. Sylburgius nostrum substitui voluit, quem secutae sunt editiones recentiores. Alibi enim non nominatur *epilais*. De hypolaide alibi dictum est.

οἰστρος] *asilus* Gazae, *istrus* Thomae. Belonius Gallorum *Chantre* interpretatus est, quae est motacilla sibilatrix a Bechsteinio vocata, *Trochilus mas* Linnaei.

τύραννος] Sequens ἀκρίδος Sylburg in ἀκανθίδος mutandum suspicabatur, et ἔχων in ἔχον. Deinceps vulgatum εὔχαρι τὸ ὄρνειον ex Med. correxi. *gratiosissima auicula* Thomae versio. Belonius regulum cristatum interpretatur, quem Cretenses *τέτιγον* propter paruitatem

appellant, Obseru. I, 10. quem sequitur cum aliis Camus. Est Motacilla Regulus Linnaei.

ὁ δὲ λεγόμενος ἀνθος] Sylburg ὃ τε malebat. Contra Codd. Cami verba priora tria omittunt. De antho vide ad 9, 1. et 2. Belonius interpretabatur emberizam citrinellam Linnaei, quam Galli *Bruant* dicunt, contra Camus cum Brissono Motacillam boarulam vel flauam Linnaei, *La Bergeronette jaune*. Postremam coniecturam defendit Jul. Billerbeck in Libello infra ad 9, 23. nominando, eandemque auem putat in Oppiani Ixeuticis 3, 2. βουδυτην vocari, fortasse etiam eandem esse Aeliani βωκκαλίδα Indicam H. A. 13, 25.

Ὀροσπίζος] Ita pro ὀροσπίζης ex Vat. Reg. Camus edit. Medic. ὀνεόσπιζος habet. *oneospizos* versio Thomae. Sequentia vertit idem: *verumtamen habet crista collum fuscum*. Nescio quid vitii vel varietatis lateat. Ex Med. Canis. V. R. περὶ τὸν ἀνθένα. vnde suspicor, in versione Thomae *crista* vitiose pro *circa* scriptum esse. Camus vertit: *ayant le col couleur d'eau*. Gaza rectius *collo caeruleo*. Sed in ipsa illa Codd. scriptura deesse aliquid aut vitium latere suspicor. Quid enim aut quale est istud *κνανοῦν*? Albertus ait: *locusta, et est rubei coloris — et habet in capite galeam. Inuenitur etiam auis parua pulchrae figurae bene colorata in quantitate theasside et dicitur arnoffidox*. Legit igitur καὶ ἄλλο ἐνχάριτον ὄρνεον ὁ λεγόμενες. Sed anthi tamen mentionem omisit. *Montifrigillam* vertit Gaza; fringillam Gallorum vulgarem, *le Pinson*, intelligi censebat Camus p. 650. quem falsum puto.

βασιλεύς] De eo dicetur ad 9, 11. σπερμολόγος et *frugilega* Gazae. Contra Camus cum Scaligero vocabulum tanquam epitheton regulo adiunxit, falso tamen *moisonneur* vertens. Scotus: *et alia auis, quae dicitur rex, et alia, quae dicitur thea kautonogor*. Albertus habet: *et alia, quae vocatur chea chereuslogoz*. Longolius cornicem

frugilegam interpretatus est, secutus, credo, Hesychium, qui *σπερμολόγος* — *κολοιῶδες ζῶον* interpretatur. De acanthide dicitur ad 9, 1. et 17.

4. *θραυπὶς*] Med. *θλυπὶς*. Versio Thomae *thlepis*, in Lipsiensi *thlipus*. Albertus: *amastorochoz et azamicoz*. Hesychius: *Γράπις, εἶδος ὄρνέου*. vbi Sopingius suspicabatur, *θραυπίδα* hanc intelligi. Vgutio Grammaticus: *Grapides apud Graecos vocatur quaedam avis, apud nos carda, quia graui volatu detenta non ut ceterae volucres attollitur velocitate pennarum*. Possit hinc suspicari aliquis, carduellem intelligi, quae Graecis hodie *γαρδελιποῦλι, ἀκανθίς* et *θραυπὶς* dicitur, annotante Belonio Obseru. I, 11. *Carduelum* vertit Gaza.

χρυσομήτρις] Vulgato *ῥυσομήτρις* ex Med. substituit Camus. *χρυσομίτρις* malebat Sylburg. *οοσομήτρις* Reg. sed *χρυσομήτρις* correctum. Gaza *auriuittis* vertit, Thomas *krisometris*, in Lipsiensi *crisomeliris*. Albertus: *inveniuntur etiam aliae aues, quae dicuntur cicomoga et viuunt in maiori parte ex venatione thealbillex, sicut animalia quae dicuntur kya, et est maius et minus. Illa autem, quae cadunt super spinas aut herbas spinosas, non comedunt vermes vel animatum aliquid, et sunt apud nos genera vinconum sicut aues ceycos dictae apud nos. (Fink, Zeisig.) et sicut vinco cardui, quae avis distenboniche vocatur apud nos. (Distelvogel vel Distelfink.) et sicut vinco rubeus in pectore, et sicut avis quae gurse vocatur. vbi postremum nomen gurse alibi sic dicitur: alii gursam, alii ameringam vocant. Hinc nomen Geelgorst deriuat Gesner p. 628. Gelgorst aliunde annotauit Frischii Dictionarium.*

ζῆ μάλιστα] Posterius vocabulum ex tribus versionibus inseruit Camus: et quae deinceps vulgo legebantur, *ἀλλὰ δὲ δύο πτοεῖται* (*ποιεῖται* Basil.) *περὶ τὰ ξύλα* cum nota lacunae, cum Med. V. R. versione Gazae et Thomae omisit Camus. In Vat. *πτοεῖται* tantum est; in Reg. verbum

aliquod deletum est, quod agnoscere non potuit, sed in eius loco repositum οἶον πίπων. In Med. est οἶον πῖσ, finis a verme fuit ablatum. Gazae versio habet *ut pīpo*, Thomae *velut pīpo*, Scoti *sic ut animalia, quae dicuntur Kakān. πίπρα* edidit Camus. Albertus *Kylian* nominat, et genus pici dicit, alios tamen monet interpretari genus Lanii, germanice *Warchengel (Würgengel)* vocatum. Deinceps *καλοῦσι δ' ἄμφω ταῦτα* Med. Nunc de nomine videamus. Quod reposuit Camus *πίπρα*, nullam a Codicum optimorum auctoritate fidem habet hoc quidem in loco. Alter, ex quo primum innotuit, est infra 9, 1. ubi inimici dicuntur *πίπρα καὶ χλωρεύς*. Sed ibi Gaza habet *Pīpo cum lutea*. Contra Med. *πίπρα*, Canis, *πιπρῶς*, in Regio correctum *πίπων*, versio Thomae *pīpra* habere dicitur. Sed in Lipsiensi reperi scriptum *et pīpro coloreus*. Paulo inferius ibidem est *πίπω δὲ καὶ ἐρωδιῶ τα γὰρ ὡὰ κατεσθίει καὶ τοὺς νεοττοὺς τοῦ ἐρωδιοῦ*. ubi Edd. ante Sylburgianam et Ambr. *ἵππω* habent. In Reg. correctum *πίπω*. Med. *πίπω* est per notam scriptum, sed versio Thomae *pīpo autem erodio*. Cap. 21. cyanus dicitur habere *σκέλη βραχέα τῆ πίπω παρόμοια*. ubi Edd. veteres cum Ambr. pariter *τῆ ἵππω* habent, Med. *τοῖς ἵπποις*, sed versio Thomae *pīpo*. In Lycophronis Cassandrae versu 476. memoratur pīpo: *ἀντὶ πιποῦς σκορπίον λαϊμῶ σπάσας*. ad quem locum Tzetzes habet: *πιπὼ ὄρνεον θαλάττιον εὐπρεπὲς καὶ εὐειδές*, quae, undecunque ducta, falsa sunt. Nemo enim praeterea marinam avem dixit. Hesychius: *πιπὼ, ὄρνεον πολεμικόν, ὡς τινες, ἐρωδιός*. ubi viri docti viderunt scribendum esse *ἐρωδιῶ* ex hoc ipso Aristotelis loco, quem antea posui. Locus classicus post Aristotelem est in Antonini Liberalis cap. 14. qui Nican dri poetae *Metamorphoses* excerpserit. Ibi igitur de mutata Lelanta Munychi regis Molossorum vxore est: *ἡ δὲ μήτηρ αὐτῶν ἐγένετο κνιπολόγος πιπὼ πρὸς ταύτην αἰετῶ πόλεμος ἐστὶ καὶ ἐρωδιῶ κατάγνησι γὰρ αὐτῶν τὰ ὡὰ*,

κόπτουσα τὴν δρυὶν διὰ τοὺς κνήπας. Quae simul probabiliorem rationem habent, quam Aristoteles ex vulgi narratione posuit: κατεσθίει καὶ τὰ ὠὰ καὶ τοὺς νεοττοὺς τοῦ ἐρωδιοῦ. Eadem causa videtur esse odii, quod refert ibidem Philosophus, inter σίττην et aquilam: ἢ γὰρ σίττη καταγνύει τὰ ὠὰ τοῦ ἀετοῦ. Est enim σίττη vel ex genere picorum ipso, vel ex affini, et arbores pariter tundens rostro et excauans. Idem Nicander apud Antoninum cap. 9. aliam fabulam narrat de mulieribus in aues mutatis, quarum vna πιπὼ vocatur. Superest dubitatio, an ipse Philosophus infra 9, 9. quos δρυοκολάπτας describit, eosdem dicat, quos h. l. appellari eo nomine ait, cum alii pipo maiorem et minorem nominarent.

κελεὸς] Ita pro κολιὸς bis habet Med. Canis. *Celeus* Thomae versio Lipsiensis: ex suo libro *Skeleus* laudat Camus. κηλιὸς R. qui sequentia ἔστι δὲ ὁ κελεὸς omittit cum Vat. Ambr. Versio Thomae ἔτι κελεὸς τὸ μέγεθος ὅσος πρυγῶν scriptum reddidit. Deinceps χλωρόγολος Vat. χλωρόγολον Ambr. Forte χλωρόχολος voluerunt dare. Idem libri V. R. A. post ξυλοκόπος inserunt ὅλως inepte. Albertus: *et similiter facit modus pici, qui merobs latine, graece autem kaloz vocatur, qui in quantitate auis quae dicitur faringen.* Nihil de colore tradit. Picum viridem intelligi primus monuit Gesner p. 681. De varietate nominis infra pluribus dicetur.

Πελοπόννησον] Albertus: *abundat in partibus Graeciae, quae dicitur kalokanylion praecipue, apud nos autem invenitur in omnibus silvis: et tres modi eius sunt apud nos differentes per quantitatem maiorem et minorem.*

κνιπολόγος] Med. et Camotiana κνιπολόχος. Versio Thomae *knidolegus*, in Lipsiensi est *kindolegus*. Deinceps ὄσον ἀκανθαλις Med. *achanthalis* versio Thomae, in Lipsiensi est *quanta achanchalis*. κατάστικτος Thomas vertit *guttatus*. Albertus: *Est autem adhuc alia auis, quae adologor vocatur, cuius quantitas est sicut quanti-*

tas fatalyz, et abscidit etiam ligna et est cinerei coloris et debilis vocis: picus autem generali nomine vocatur apud nos. Picum varium Linnaei et Raii putat intelligi Camus p. 384.

5. Ἄλλα δ' ἔστιν, ἄ] Ita pro ἄλλα δέ τινα Med. et versio Thomae: *alia autem sunt, quae viuant — puta fassa, columba, inas.* Verba καὶ ποοφαγοῦντα addit Camotiana, Med. Canis. et versio Thomae. Omisit Camus, vt Albertus; equidem cum Sylburgio seclusi. φάψ non est in Med. Regio, nec in versionibus Thomae, Scoti et Gazae. Legit tamen h. l. additum Athenaeus 9. p. 394. φησὶ περιστερῶν μὲν εἶναι ἕν γένος, εἶδη δὲ πέντε. tum edit ipsa verba, addens in loco altero (supra 5, 13.) φάβα non nominari; ad quem antea de fide Athenaei disputavi. Tum ex nostro subiungit: ἡ δὲ φάψ καὶ ἡ περιστερὰ αἰεὶ φαίνονται. vnde inductus Camus ex Vat. et Reg. φάψ pro vulgato φάττα recepit. In V. tamen et Reg. simul et iuxta scripta extant φάψ, φάττα. Thomas *fassa* habet, Gaza *palumbes*. Rationem a Camo editam examinavi supra ad 5, 13. Albertus quatuor tantum species nominat, *columbas cauernales* vero ait graece *fehicas* dici.

τρογῶν δὲ] Athenaeus breuius: ἡ δὲ τρογῶν πάντων ἐλάττων, χρῶμα δὲ τεφρόν· αὕτη δὲ θέρους φαίνεται, τὸν δὲ χειμῶνα φωλεύει. Infra 9, 7. est: διάγουσιν αἱ τρογῶνες τοῦ θέρους ἐν τοῖς χειμερίοις, τοῦ δὲ χειμῶνος ἐν τοῖς ἀλεινοῖς. Ceterum ἀφανίζεται et φωλεῖ iuncta hic tamen diuersa sunt. Infra 8, 16. vbi τὰ φωλεύοντα genera enumerantur: καὶ ἡ γε τρογῶν ὁμολογουμένως μάλιστα πάντων οὐδεὶς γὰρ, ὡς εἰπεῖν, λέγεται τρογῶνα ἰδεῖν οὐδαμοῦ χειμῶνος. Ἀρχεται δὲ τῆς φωλείας σφόδρα πίερα οὔσα, καὶ περορῶνῃ μὲν ἐν τῇ φωλείᾳ, παχεῖα μέντοι διατελεῖ οὔσα.

οἰνάς δὲ τοῦ] Athenaeus: ἡ δ' οἰνάς φθινοπώρῳ μόνῳ. Quae subiungit, ex loco 9, 7. ducta sunt, et quae paulo ante ponit de colore, nusquam in Aristotele reperiuntur. De

magnitudine quod ait, ἡ μὲν οὐνοὶνός, φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης, μείζων ἐστὶ τῆς περιστερᾶς, habet idem h. l. et supra 5, 13. noster. Pro φαβὸς Thomas *minor autem faue*. Gaza *palumbem* nominat, vt supra in φάττα fecerat. Alberto οὐνός dicitur *ouen*, pro φαβὸς habet *kyloz sive kaloz*.

καμπούσης] Vulgato *καμπούσης* substituit, monente iam olim Sylburgio, Camus ex Ambr. *cum capit aquam* versio Thomae, *dum se in aquam bibendo propendit* Gazae. Occasionem capturae interpretatur locus 9, 7. ἴδιον δὲ ταῖς περιστερᾶς δοκεῖ συμβεβηκέναι καὶ ταῖς φαβὶ καὶ τρυγῶσι τὸ μὴ ἀνακύπτειν πινούσας, ἐὰν μὴ ἱκανὸν πῖωσιν. vbi vides οὐνάδα omitti, quae commune id habet cum tribus nominatis speciebus. Albertus male: *et plus et saepius deprehenditur, quando cauernas facit iuxta aquam, eo quod tunc ad loca illa venit cum pullis*.

ἔχοντες νεοττούς] Pertinet ad genus columbaceum, vt ex sequentibus apparet. Sed miror sexum in ἔχοντες, cum species nominatae quinque vel quatuor omnes foemineo genere vsurpari soleant. Recte igitur Med. ἔχουσαι, quod miror non receptum a Camo. τούς δ' ἔχουσα Ambr. τόπους τούς δ' ἔχοντας Vat. τόπους τούς ἔχοντας Aldina.

6. πῆξέουσι] *victum e terra petunt* Gaza. Sequens καὶ ante ὅσοι omisit Thomas. Deinde vulgatum *φαινομένων* ex coniectura Scaligeri, quae est etiam a secunda manu in libro Regio, versione Gazae et Scoti, correxit Camus. Med. δι' αὐτῶν *δυομένων τρέφονται. et quaedam se ipsas immergentes aluntur* versio Thomae, vnde apparet, ipsum scriptum legisse *τούτων δ' ἔνιοι αὐτοὶ δύομένοι* vel *καταδυόμενοι τρέφονται*. Atque omnino suspicor, membrum aliquod orationis et partitionis excidisse, cuius reliquiae supersunt in versione Thomae. Postquam enim aquaticas distinxerat in eas, quae digitis pedum coniunctis instructae in ipsa aqua morantur, et in alias, quae circa aquas degunt digitis pedum separatis, denuo easdem

ipsa victus ratione distinguit ita: *καὶ τούτων ἔνιοι μὲν καταδύμενοι τρέφονται, οἱ δὲ διὰ τῶν φρυομένων, ὅσοι μὴ σαρκοφάγοι.* Equidem vulgatum *τρεφόμενοι* correxi, et alterius membri verba ex versione Thomae et Mediceo collecta inserui, sed distinxi, ne lector incautus falleretur. Ceterum *φρυομένων* ex Codice posuit etiam Accoramb. In sequentibus Thomae versio *circa stagna quaedam et flumina.* Rectius igitur is scriptum legit *περὶ τὰς λίμνας ἔνιοι καὶ τοὺς ποταμοὺς*, sed tum *οἶον* retrahendum et post *ποταμοὺς* collocandum erit. Ita incommo- dum vulgatae scripturae vitatur, quae ardeas non carnivoras facit. Quid quod ipse Gaza aliter et rectius scriptum locum vertit: *quae scilicet carnem non tangunt.* *Petit lacus et fluuios ardeola et albardeola.* Camus vitium bene animaduertit vulgatae scripturae, sed rationem veram non ingressus punctum post *σαρκοφάγοι* posuit, nouamque periodum ab *οἶον* exorsus est. Med. habet *ἔρωδιός δὲ καὶ ὁ λευκορωδιός.* Etiam R. A. *λευκορωδιός* habent. Equidem tutissimam rationem existimaui scripturam Thomae sequi. Igitur *οἶον* transposui. Albertus haec habet: *aliae autem carnem non comedunt, sicut arydies et laucioz et dyoz, et omnes isti modi auium habent rostrum longum et amplum, vt in aqua cibum et in terra inuenire possint.*

λευκερωδιός — ἐκείνου] Versio Thomae *ἐκείνου* omisit, et pro *μακρόν* vertit *μικρόν.* Albertus: *rostrum longum et amplum.* Est igitur Platalea leucorodia Linnaei, *Spatule* Buffoni. Infra 9, 18. ex tribus generibus ardearum media ὁ *λευκός* vocatur, in arboribus nidulans, quae haud scio an diuersa sit. In hac aue definienda plane aberravit Camus in Comment. p. 416.

7. *πέλαργός καὶ λάρος*] Albertus: *et lachaz et lares et hamyeloroz, et latros est cinerei coloris: et omnes isti modi mouent caudas.* Multa igitur intermedia omisit.

σχοινιός] Ita pro *σχοινικός* Med. *skinilus* versio

Thomae. Hesychius: *σχοίνικος*, ὄρνις τις καὶ φυτόν. Idem: *σχοινίον*, ὄρνις τις. Sed hic est *σχοινω* nostri infra 9, 1. Plurimi putant esse *Emberizam Schoeniclum* Linnaei. *Gaza iunconem* dixit.

κίχλος] Med. *κίχλος*. *Gaza cinchilus, albicula, tringa*. Scilicet Med. καὶ *πύραργος* habere etiam dicitur, sed non annotatur, solumme an addito καὶ ὁ *τρούγγας*. Versio Thomae: *et skikhilus et pingarus*. In Lipsiensi legi *kikhilus et pingarcus*. Omisit igitur cum Mediceo *τρούγγας*. Sed ecce Camus in Indice nominum Tomo II. praemisso ex versione Thomae posuit pro *τρούγγας* vocabulum *pingatus*. Tamen in Aristotelis libris non nisi semel *τρούγγας* nominatur. Ceterum nec magnitudo nec caudae motitatio *Tringae* vanello Linnaei conuenit. *Πύραργος*, quem in textu et commentario plane omisit Camus, ab aquila cognomine diuersus potest comparari cum *Tringa Ocrophe* Linnaei, quae Gallis *Cul blanc* audit. Vide tamen dicenda ad 9, 13.

ὄσον κίχλη] Vulgatum *οἶον* ex Mediceo et versione Thomae correxi. *κίχλη* Med. *quanta maninx* Thomas. Alibi *maninx* dicit. Quanquam etiam infra est *τὸ μέγεθος οἶον πελαργός* de coruo aquatico, vbi similiter ὄσον malim. Sequens *οὔτοι* idem omisit.

καλίδρις] Medic. *ἔτι σκανδρις* cum Canis. et versione Thomae. *σκαλίδρις* R. A. Fallor, an eadem auis, de qua Hesychius: *Σιαλενδρις*, ποιὸς ὄρνις παρὰ *Καλλιμάχῳ*. Albertus: *Similiter autem est de aue, quae vocatur cheafseudoz, quae auis est multorum colorum, sed intensior in ea est color cinereus*. Belonius de nat. auium 4, 16. coniecit esse auem, quam Galli *Chevalier* vocant. Quid si ex scriptura Codicum *σκαλιδρις* coniciam? quasi tu rimatricem aquarum et sabulonis in aquis fluuiorum dicas: quod nomen multis conuenit auibus ex genere *tringarum* Linnaei.

ἀλκυόνων] Edd. pr. cum Codice A. *ἀηδόνων*. Ex Camotiana nostrum recepit cum *Sylburgio* Camus, accedente

versione Gazae. Ante Sylburgium idem probauit Scalliger, post eum Pintianus ad Plinii 10. c. 32. et Bochartus Hieroz. Part. 2. c. 14. Hic vero monuit, in loco Suidae sub voce Ἡμερινὰ aues marinas commemorari has: ἀλκυῶν, ἀηδῶν, κηῦκες, αἰθυιαί, λάρος, χαραδριός, καταρρόακτης, κίγκλος. In Moschi III. v. 38. ἐν σκοπέλοισιν ἀηδῶν vulgari philomelae non bene conuenire videtur. Conr. Gesner p. 82. neutrum probat, nec χελιδόνων, eo in primis vsus argumento contra halcyones, quod statim id genus separatim memoretur et marinum, hic vero πάροδρον, id est aquas dulces amare dicatur. Sed hoc postremum verbis Philosophi inesse negat Camus; ineptissime. Scoti tamen versionem confitetur alio vocabulo vii, quam alibi, vbi halcyonem interpretatur. Albertus habet: *auis est, quae dicitur feorahon, creatur in aqua et est duorum modorum, quorum vnus semper stat super cannas et sibilat, alter autem caret voce, sed est maior corpore, quam alius, et ambo habent cinereum colorem, et pascuntur in ripa maris.* Postrema male ex sequentibus huc traxit. Equidem video, loci scripturam, quae nunc vulgo legitur, confirmari Plinii versione 10. s. 47. vbi marinae descriptioni statim subiicit haec: *Alterum genus earum magnitudine distinguitur et cantu: minores in arundinetis canunt.* vbi Pintianus malebat *nec canunt.* Duo igitur genera halcyonum facit vterque, marinum mutum, alterum fluuiatile canorum. Vtriusque natura nobis adhuc ignota esse videtur. Denique Vat. Amb. *τυγχάνει δ' αὐτὰ ὄντα δυσειδῆ.*

ἐπὶ τῶν δονάκων] *calamos piscatorum* vertit Thomas et sequens *κυανοῦν fuscum.* Albertus etiam colorem *cinereum* pro caeruleo posuit, quasi *φαιόν* esset pro *κυανοῦν.* Qui color satis conueniret turdo arundinaceo, (Gallis *rousserolle* vocato) quem Belonium secuti plures interpretantur halcyonem cantatricem. Sed potius fatendum, et nomen et genus auium plane dubium esse; itaque inter-

pretatio nulla est. Marinam halcyonem pingit infra 9, 14. Aquaticae quidem sunt etiam halcyones, quae ad riuulos habitant, sed colore, cantu et moribus plane diuersae.

καὶ τροχίλος] Versio Thomae scriptum καὶ τροχίλις περὶ τὴν θάλατταν interpretatur *et trochilis circa mare — et ceralus*. Albertus: *similiter autem tharaglyon et kydeloz et animal quod dicitur karyme, et est illud, quod quidam vocant hacham, cibantur iuxta mare ab extis et vermibus, quae proiciuntur in maris fluxu*. Is igitur pariter cum Thoma καὶ τροχίλος περὶ τὴν θάλατταν iunctim legisse videtur. Cerylum hoc vno in loco nominat Aristoteles, quem marem halcyonis facit Antigonus c. 27. sed in loco Alcmanis lyrici hoc tantum est: ὅς τ' ἐπὶ κύματος ἄνθος ἄμ' ἀλκυόνεσσι ποτῆται νηλεές ἦτορ ἔχων, ἀλιπόρφυρος εἶαρος ὄρνις. Aelianus H. A. 7, 17. non marem facit, sed de utroque ὁμόνομα καὶ συμβιοῦ. Ita etiam 5, 48. Caudam motitare ex Archilocho refert 12, 9. De trochilo dicetur ad 9, 6. Hic tantum annotabo, errasse Camum, cum in Commentario p. 732. poneret ex h. l. *que le Trochile a le dos de couleur d'eau*.

λάρος ὁ λευκός] Pro κέπφος Med. γῆφος vel γεῖφος habet. Versio Thomae *keifos*: in Lipsiensi est *reifos*. Gazae *fulica*, et *mergus* pro αἶθνια. Med. Reg. αἶθνια. De mergo hoc dictum ad 5, 8. vbi etiam de laro cinereo aquatico et albo marino. De κέπφω dicetur ad 9, 35. Albertus pergit: *aves autem corium inter digitos habentes sunt vocatae graece hortoz et laroz, tercon, laradomoz, apud nos autem sunt anser et anas, mergus varius et merguli nigri, et mergus magnus, qui a quibusdam carbo aquaticus vocatur et cignus et auis magna, quam quidam volmarum vocant, quod habent saccum rubeum aut (ante?) guttur et pectus, et aliae aves huiusmodi. Quae autem inter istas aves grauior est illa, quae moratur iuxta flumina et lacus; grauem enim varnem — erant grauiorres aves iuxta fluuios et lacus quam iuxta mare: habitan-*

tes autem iuxta fluuios et lacus sunt vocatae kokyoz et clariz et colonyz et batichen, et haec auis assimilatur adduuta, quamuis sit maius in quantitate, et auis quae dicitur foracoz et est quantitatis auis, quae dicitur malargoz, sed crus eius est maius curuum et habet inter digitos corium et est nigri coloris et nidificat super arbores, et hanc vocamus nos carbonem aquaticum, quem vulgariter Scalueren vocant. In hac nominum barbarie agnoscitur facile foracoz ὁ κόραξ, malargoz ὁ πελαργός, batichen βασκὰς, adduuta debet esse νῆττα, colonyz κολυμβίς, clariz φαλαρίς, kokyoz debet esse κύκνος. Cetera equidem coniecere non possum. Quem vero hic volmarum vocat, eundem p. 238. b. volinarum dicit et sub Osina nomine descripsit ita, vt Pelecanum agnoscas. Osinam plenius describit Vincentius Sp. nat. 16, 116. Cf. Gesner p. 606. Pelecanus vero carbo hodieque in Pomerania Scalvern vocatur.

χαραδριός] Gazae rupex. Thomae Kalandus. Camus, qui ad h. l. tacet, in Indice nominum ante Volumen II. ex versione Thomae Kalandra posuit pro χαραδριός. Infra 9, 11. vbi iterum nominatur charadrius, in Lipsiensi equidem Thomae Codice nihil varietatis reperi. Nescio an saepius vtrumque nomen permutatum fuerit: certe tale quid significat Bartholomaeus Anglicus de Propr. rerum 12, 22. vbi de charadrio in fine addit: *Differt autem charadrius ab auicula, quae dicitur chalandra, quae est auis sonora et canora.* Ceterum vide ad 9, 11.

8. φαλαρίς] Versio Thomae faleris. Similiter Aristophanes Acharn. versu 857. φαλαρίδας, Auium 566. φαληρίδας dixit. Sale conditas φαληρίδας memorat et auem describit Athenaeus 9. p. 395. vnde constat, Fulicam Linnaei intelligi. Varro R. R. 3, 11. cum querquedula phalerides nominat inter domesticas aues, vt Columella 8, 15, 1. In Varrone Edd. quaedam phalarides nominant. Vide annotata ad Columellam p. 458.

κολυμβίς] Vulgatum κολυμβίς ex Codd. suis correxit Camus. *Kalimbus* habet versio Thomae: Camus in Indice indidem *Kalimbus* et *Colibis* posuit. Jam olim vulgatum scripturam emendavit Sylburg ex Hesychio, qui κολυμβίς, ὄρνις ποιός. Supra 1, 1. κολυμβίς nominatur, vbi V. R. A. κόλυμβος habent. Athenaeus 9. p. 395. ἡ δὲ μικρὰ κολυμβίς πάντων ἐλαχίστη τῶν ἐνύδρων, ἑνπαρομέλαινα τὴν χροιάν καὶ τὸ εὐγχος ὅξυ ἔχει, σκέπον τε τὰ ὄμματα, τὰ δὲ πολλὰ καταδύεται. vbi versio habet *rotstrum oculos tegens*, quod equidem non intelligo. Ex vulgari lectione σκέπτονται duxit Camus in Commentario p. 239. quod posuit ex Athenaeo, *Ses yeux sont très perçans*. In Aristophanis Acharn. versu 826. in forum rusticus affert venales anates, phalarides, trochilos, κολύμβους. In Avium versu 304. memoratur κολυμβίς. Athenaeus l. c. quasi ex Aristophane meminit etiam κολυμβάδος, quam formam ex Nicandro habet Antoninus Fab. 9. et Hesychius in Κόλυμβοι.

βοσκάς] Vulgatum βόσκας corrigi iussit Sylburg, cui non paruit Camus. βάσκας Med. *bascas* versio Thomae, *bosca* Gazae. *Sarcelle* Camo. Columella 8, 15, 1. *clausae pascuntur anates, querquedulae, boscides, phalarides similesque volucres, quae stagna et paludes rimantur*. vbi vide annotata. Βοσκάδα marem et feminam describit Alexander Myndius Athenaei 9. p. 395. sed idem etiam φασκάδες nominat μικρῶν μείζους οὔσας τῶν μικρῶν κολυμβίδων, τὰ λοιπὰ δὲ νήτταις παραπλησίους.

κόραξ] Versio Thomae *tarax*. Deinceps μὲν post μέγθος ex versione Thomae inserui. De eo dictum supra ad locum Alberti.

ἔτι χῆν] In Reg. additum a secunda manu ὁ μέγας, vt Gaza: *item anser maior, anser minor, qui gregatilis est*. Sequentia χῆν ὁ ἀγελῆϊος omittunt V. R. A. Albertus quatuor anserum species memorat, *magnos cinereos, paruos cinereos, anseres albos, vulgo Schneegans dictos, anse-*

resque arborum, cinereos, maculis nigris in vultu, omnes gregatiles. Postremum genus est *Anas bernicla* Linnaei. *Anseres* niuis vel grandinis videntur esse eius species, quam *Anatem hyperboream* dixit Linnaeus.

χηναλώπηξ] *Vulpanser* Gazae. Noster obiter supra 6, 2. ova subuentanea gallinae, perdicis, columbae, pauonis, anseris et χηναλώπεκος memorat. Vnde patet, domi altum fuisse vulpanserem. Sacros in Aegypto memorat Herodotus 2, 72. et ex eo Aelianus 10, 16. Plura de eo Aelianus H. A. 5, 30. et 11, 38. Est *anas tadorna* Linnaei, quae vulpis instar cauernas terrae habitat.

καὶ αἰξ] Omittunt V. R. A. *capella* Gazae, *aix* Thomae, deinceps *penelops*. καὶ πηλελόψ Reg. Recte monet Camus, Belonium secutos recentiores plerosque omnes temere interpretatos esse genus illud *Tringae*, quod Galli *vanneau*, nostri *Kiebitz* appellant. Is enim pedum digitos palmatos non habet, vt αἰξ Aristotelis. *Penelopes* in Plinio 10. c. 22. Codices quidam habent, vbi vulgo *chenalopeces* sunt. Ion poeta φοινικόλεγρον, Alcaeus ποικιλόδειρον τανυσίπτερον, Ibycus ποικίλον ατολόδειρον dixerunt. Multi igitur *Anatem Penelopem* Linnaei interpretantur.

άλιαίετος—κόπτει] Versio Thomae: *stagna penetrat.* Albertus: *et animal quod dicitur malachoz et carmoloz manet in ripa maris et transeunt lacus et pascuntur in eis.* De aquila hac dicetur ad 9. 32. et 34. Ad hunc locum Albertus aquilam pede altero palmato memorat, quae hinc in Linnaei Systema sub nomine *Haliaeeti* transiit. Si post aues aquaticas palmatas omnes Philosophus etiam *Haliaeetum* pedibus palmatis voluit intelligi, tum extra aquilarum genus erit quaerendus, vt *coruus palmipes* ad *pelecanos* pertinet. Secutus autem est Aristoteles et sequi debuit vulgi consuetudinem in appellandis auibus.

ἀλληλοφάγοι] V. A. ἀλληλοφαγοῦσι. Contra Camus εἰσὶ post οἰκείου inseruit ex Medic. quod verbum hic statim additum vertit Thomas.

πάν μὲν] Medic. πάμπαν.

κεγχρίδες] Versio Thomae *cardus*. Nihil annotavit Camus, sed in Indice nominum inde *Cenkris* posuit. Albertus nominat *caboriz et antytonyz*. Gazae *tinnunculus*. Noster de Gener. 3, 1. μάλιστα δὲ ἡ κεγχρίς πολυγόρον· μόνον γὰρ σχεδὸν τοῦτο καὶ πίνει τῶν γαμψωνυχῶν. De eadem supra 6, 1. ὤπται μὲν οὖν καὶ τέτταρα εἶδη· τίκει δὲ καὶ πλείω. cap. 2. τὰ δὲ τῆς κεγχρίδος ὡς ἐρυθρά ἐστιν, ὥσπερ μίλτος. vbi male modo *mini* Gaza, rectius Thomas *sinopidis*. Consentiant hodie, Falconem tinnunculum Linnaei, Gallorum *Cresserelle*, intelligi.

CAPVT VI. (vulgo IV.)

τετράποδα τὰ ἄλλα] Gazae versio habet: *et reliquae huiuscemodi quadrupedes*. Legit igitur additum *τοιαῦτα*, et recte quidem. Ouantia enim quadrupeda sola intelligit Philosophus. Albertus etiam h. l. habet: *animalia autem squamosa ouantia, sicut lacertae*. Sequentia οὐ δὲ ὄφεις vsque ad τὰ ὠτόκα Mediceus omisit; librarius enim a simili initio ad simile transiliit.

καὶ ὀλιγαίμον πάντα τὰ ὠτόκα] Vulgatum τὰ ὀλιγαίμα πάντα καὶ τὰ ὠτόκα ex versione Thomae correxi. Leon. et Camotiana *πλευμονα* et *ὀλιγόαιμα* habent. In Veneto est *ἔχουσι δὲ σομφὸν ὀλιγόαιμον πάντα τὰ ὠτόκα*. Sed manus secunda post *σομφὸν* inseruit τὰ, supra *αιμον* posuit *αιμα* et καὶ adiunxit post πάντα. Sequens καὶ ante τοὺς ἔχεις omisit versio Thomae. Med. Venet. Reg. ὄφεις habent.

ὀστράκινα διατιθέντες] Ita ex Med. Canis. Camus scripsit pro *ὀστράκια* διὰ τὸ τιθέναι. Versio Thomae: *in vasibus testibus disponentes velut ad saginationes*. Legit igitur *διατιθέντες οἶον* scriptum. Deinceps ὅλα versio Thomae *omnia* reddit. Gazae: *reliquum totum emittunt*, quasi τὰ λοιπὰ πάντα scriptum legisset. Etiam versio Thomae et Alberti habet: *et exit residuum per eiectionem*.

τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα] *omnia fere id genus animalia* Gaza vertit. Generis formaeue cognatio nulla intercedit, sed similitudo victus. Albertus: *hoc autem similiter plura faciunt animalia.* Verba ἀλλ' ἔξω οἱ ἀράχνηι omittunt V. R. A. Postea ἐκχυμάζουσι Med. Versio Gazae: *foris sugendo euaporare mos est.* Vulgatum ἐξικμάζουσι correxi. Rationem dixi ad 5. cap. 25. s. 1.

2. ἐπανάγει] Gaza vertit: *reducit et vsque eo retractat, quoad partem nactus postremam e directo constituat.* Thomas: *sursum ducit — in rectum statuat.* Scotus apud Vincentium 20. cap. 45. *cumque aliquid in cibo acceperit, erigitur et transglutit, deinde constringitur, donec perueniat illud, quod transglutitur, ad inferius.* Albertus: *et quando in os aliquid accipit, erigit caput et collum et transglutit illud, deinde constringit, et contrahit corpus suum comprimendo hoc quod transglutit, in ventrem inferius.* Narrat deinde nidum picae in cacumine nucis depopulantem serpentem, qui matris aduolantis coxam apprehenderat, sed a mare fuit occisus tundendo cerebrum p. 79. b. Scoti et Alberti locum totum apposuit Camus Notit. Tom. VI. p. 450.

εἰς μικρόν] Camus ex Codd. εἰς inseruit. *in paruum* versio Thomae. Deinceps κάτωθεν pro καταποθέν Med. φαρμακοπῶλαι Thomae sunt *veneni venditores.* Audi nunc Plinium 10. s. 92. *Serpentes ouis pinguescunt, spectanda quidem draconum arte: aut enim solida hauriunt, si iam fauces capiunt; quae deinde in semet conuoluti frangunt intus, atque ita putamina extussiunt: aut si tenerior est catulis adhuc aetas, orbe apprehensa spirae ita sensim vehementerque praestringunt, vt amputata parte ceu ferro reliquam, quae amplexu tenetur, sorbeant. Simili modo devoratis auibis solidis, contentione plumam excitam et ossa reuomunt.* sect. 93. *Serpentes, cum occasio est, vinum praecipue appetunt, cum alioqui exiguo indigeant potu. Eaedem minimo et paene nullo cibo, cum asseruantur inclusae, sicuti aranei quoque, alioqui suctu viuentes.*

CAPVT VII. (vulgo V.)

μόνον δὴ τοῦτο τῶν ζώων] Ex Med. Reg. τούτων edidit Camus, quam lectionem sequitur versio Thomae. Albertus: *terram tenacem, quae glis vocatur.* Plinius 10. s. 93. *Serratorum dentium carniuora sunt omnia. Vrsi et fruge, fronde, vindemia, pomis viuunt et apibus, cancris etiam ac formicis. Lupi, ut diximus, et terra in fame.* Idem 8. s. 34. antea tradiderat, ad quem locum Alberti verba apposuit Harduinus cum Glossa Isidori: *Glis, glitis, humus tenax.* Cf. ad Catonis cap. 45. p. 114. dicta.

αἱ κύνες, ἐσθίουσι] Verba vulgo interposita ὅταν κάμνωσι cum Med. et versione Thomae omisit Camus. ἐσθίουσιν ἀνεμοῦσαι V. R. ἀναιμοῦσι Med. Sequens μονοπεῖραι Albertus vertit: *qui vadunt solitarii, non in societate.* Thomas: *soliuagi insidiatores.* Male Gaza: *qui inertes et vniuersae quidem sunt.* Hesychius: *μονοπέρας, τοὺς μὴ ἀθρόους ἀλλὰ καθ' ἓνα πειρατεύοντας.* ad quem laudauit Alberti Photii Lexicon.

μᾶλλον [αὐτῶν] ἢ τὰ] Seclusum αὐτῶν cum] Gaza omitendum censuit Sylburg, reddidit tamen Thomas, qui *κυνηγέσια consodalitatem* vertit.

2. γλάνον] Hesychius: *Γάνος καὶ ἡ ὕαινα ὑπὸ Φρυγῶν καὶ Βιθυνῶν.* Sic etiam scriptores graeci recentiores appellant, teste Glossario Cangii. *Glanom* nominauit Thomae versio. In Fragmento Callimachi apud Galenum Glossarii voc. *πολυγράω* et in Etymol. M. voc. *γράσων* Bernardus ad Synesium de Febribus p. 31. emendabat: *καὶ γάνος αἰζηῶν ἔγραε κηδεμόνα,* de hyaena interpretatus. *Cabonetiam* appellat Vincentius Sp. Nat. 22, 1. tanquam ex Aristotele: *lupus est comatus ut leo, cadauera de sepulcris extrahit et comedit.* Glossae: *ὑαινα, benua.* Clemens Recognitionum libro 8. p. 124. *alia quaedam mammalia marem vicibus alternis in feminam verterent, et semper per annos singulos commutarent, ut lepores et hyaenae, quas benuas vocant,*

Arnobius 7. p. 223. *camelos, belbas et leones*. vbi Elmenhorst malebat *benuas*, alii legunt *beluas*.

οὐκ ἔλαττων] Ita pro ἔλαττον scripsi praeceunte versione Thomae, vbi est: *non minor*. Deinceps *ὡσπερ ἵππου* ex Vatic. dedit Camus. Postea *σκληροτέραν* vertit Thomas. Denique *καὶ νέμουσα* V. A. cum Camotiana, damnante H. Mercuriali V. Lect. 6, 18. *vomitionem hominis imitando* vertit Gaza. *similans vomitum* Thomas, quasi *οἶον ἐμοῦσα* vel simile aliquid scriptum legisset. Plinius 8. s. 44. *Sermonem humanum inter pastorum stabula assimilare, nomenque alicuius addiscere, quem euocatum foras laceret. Item vomitionem hominis imitari ad sollicitandos canes, quos inuadat. Ab vno animali sepulcra erui, inquisitione corporum.* Quam narrationem inter hyaenam et crocottam diuidit Aelianus 7, 22. De imitatione vomitus suspicor intelligi id, quod in voce hyaenae Africanae maculatae observatum narravit Sparrmann Itiner. p. 154. et 161. vocem animal quasi ex stomacho profundam trahere. Manifestius etiam tradit hanc similitudinem auctor narrationis in Ephemeride Britannica *Political Magazine* 1786. Julii p. 65. vbi de hyaena viua filio Regis Angliae tradita refertur: *This howl is very peculiar. Its beginning resembles a man moaning, and its latter part as if he were making a violent effort to vomit. As it is loud and frequent at night, perhaps it has been sometimes mistaken for that of a human voice in distress and has given rise to the accounts of the ancients etc.*

σαρκοφαγίας τῆς τοιαύτης] Ita pro σ. τῶν ἀνθρώπων Medic. cum versione Thomae: *appetens esum carniū talium*. Sexus *ἐφιέμενον* respicit ad ζῶον, cum tamen *ἐμοῦσα* antecessisset. Sic saepe noster mutat genus. Deinceps *χερσοπούς* Med. Canis. *fructus immaturos* vertit Thomas, *legumina* Gaza. Pro *μέλι* Codd. omnes Cami *μελιττῶν* habent, quam scripturam Thomas, Gaza et Plinius reddiderunt. Nata forte ea est ex scriptura *μελιττῶν σμῆ-*

νη καταγνύουσα τὸ μέλι. Sed pro καταγνύουσα aliud scriptum Thomas vertit *deprehendens*, forte καταλαμβάνουσα.

3. τοῖς ἐλάφοις] Ita pro ταῖς ex Med. Reg. et versione Gazae scripsit Camus. Pro ἐπιτίθεται Thomas ὑποτίθεται scriptum vertit *supponitur*. Deinceps temere vulgatam et Med. Ambr. scripturam ex V. R. mutavit in ταύροις ὄμως. χωρήσασα γὰρ, sententia plane peruersa. Versio Thomae: *et in tauros ore ad os. Secedens enim a tauro secundum faciem supina incidit, et tauri conantis percutere brachiis quidem cornua apprehendit.* Legit igitur scriptum: ὑποχωρήσασα γὰρ ἀπὸ τοῦ ταύρου — ἐμπίπτει. In Leon. et Camot. est σαύροις pro ταύροις. Post βραχίοσι repetitum vulgo τοῦ ταύρου cum Med. et versione Thomae recte omisit Camus. ἀκρωμίαν *summitatem* vertit Thomas. Totum locum ita Albertus interpretatur: *et aliquando iniicit se super tauros cadens super dorsa eorum, et cum taurus vult eum ferire cornibus, apprehendit et tenet cornua manibus suis et lacerat spatulas eius.* Plinius 8. s. 54. *Ingrediuntur et bipedes: arborem auersi derepunt: tauros ex ore cornibusque eorum pedibus omnibus suspensi pondere fatigant.* Aelianus H. A. 6, 9. ταύρω δὲ λιμώττουσα ὅταν ἐντύχη, κατὰ μὲν τὸ καρτερόν καὶ ἐξ εὐθείας οὐ μάχεται, προσπαλαίει δὲ καὶ τοῦ τένοντος λαβομένη κλίνει καὶ ἅμα ἐσθίει. Ὁ δὲ πιέζεται καὶ μέμυκε καὶ τελευτῶν ἀπείπε καὶ κεῖται, καὶ ἐκείνη ἐμπίπεται.

4. λάβρωσ] Versio Thomae λάβρω vel potius λάβρω *gulososa* reddidit. Sequens ὄλα ex Med. et versione Thomae addidi: *multa tota non diuidens.* Albertus, qui totam narrationem ad lupum transtulit, haec addit: *et ideo abscondunt homines hamos multos in morsellis incisis et lupis expositis, et tunc transglutit hamos cum morsellis et moriuntur.* Aelianus H. A. 4, 34. ἀδηφάγος δὲ ὢν καὶ ὄλα, φασί, μέλη βρόνκων ἂν καταπίοι· τούτων οὖν πεπληρωμένος καὶ τριῶν ἡμερῶν οὐκ ἐσθίει πολλάκις, ἔστ' ἂν ὑπαναλωθῇ τὰ πρῶτά οἱ καὶ πεφθῇ· πίνει δὲ ὀλίγα. Postea vulgatum εἶδ'

ἡμέρας δύο ex Med. correxi. Denique Med. scripturam διὰ τοῦ πεπληρωσθαι reddidit versio Thomae quia repletus est.

ξηρόν] Med. σκληρόν. Versio Thomae durum et opacum. Forte ἐσκιασμένον scriptum legit. Sequens κυνὶ est pro κυνείῳ dictum. Albertus: *et exit cum eo (stercore) fortis ventositatis a parte ani.* Idem verba ἐμποιεῖ — καταπνέων omisit, et sequentia ita vertit: *et quando lupus aperit os suum, exit ab eo fortis odor.* Versio Thomae habet *et in aperto ipso.* Denique pro phoca nominavit κανίky. Aelianus H. A. 5, 39. οὐκοῦν περιχανῶν ἐμπνεῖ μὲν τοῦ καθ' αὐτὸν ἄσθματος, καὶ τούτῳ τὴν φυλακὴν ἐπιτρέπει, ἀπαλλαιττεταί γε μὴν αὐτός· τὰ δ' ἄλλα ζῶα ἠκοντα καὶ αἰσθανόμενα, ὅτου λείψανόν ἐστι τὸ κείμενον, οὐ τολμῶσι προσάψασθαι etc., quae simplicem Philosophi narrationem ad consilium aliquod et prudentiam leonis referunt.

5. ὁ καλουμενος κάστωρ] Ita Philosophus hoc vno in loco memorans simul indicat aliud fuisse etiam nomen animalis, sed vulgo κάστορα audiisse. Κυνα ποτάμιον alii vocarunt. Fīber Gazae audit.

σαθέριον] Med. σαθρίον καὶ τὸ σαπερίον. Versio Thomae sathrium et satirium. Gazae satherium, satyrium. Anonymus MStus Augustanus apud Cel. Matthaei cap. 54. ὅτι παρ' ὕδασι διατρίβει ὁ κάστωρ καὶ τὸ σαθέριον καὶ ἡ λάταξ καὶ ἐνυδρίς καὶ τὸ σαπηριον, ἐξ οὗ γίνεται τὰ σαπηρινὰ ἐνδυματα. Hesychius: Σατρίον — ζῶον τετραπόουν ἢ λιμναῖον. Noster supra 1, 1. τὰ δὲ τὴν τροφήν ποιεῖται καὶ τὴν διατριβὴν ἐν τῷ ὑγρῷ, οὐ μέντοι δέχεται τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ τὸν ἀέρα, καὶ γεννᾷ ἔξω. πολλὰ δ' ἐστὶ τοιαῦτα καὶ πεζὰ, ὡσπερ ἐνυδρίς καὶ λάταξ καὶ κροκόδειλος. vbi Gaza lutris, latax habet, Albertus andris et teutheath. Albertus ita: *sicut fastoz, kacheobeon, fassuron, anadriz, lamyekyz. Lamyakiz autem est satius quam anadriz et habet fortes dentes, et apud nos vocatur castor: anadryz autem est, quem nos luterem vocamus. Fassuron autem est chebalus dictus latine, hirsutam et nigram ha-*

bens pellem pretiosam valde, qua utuntur ante pallia varia. *Kachyneon* autem est id, quod nos vocamus martarum latine, et est animal fulvum, album in gutture, in quantitate catti existens. *Fastor* autem etiam genus martari minus et nigrius dicto. *Castor* autem habet dentes fortes valde et saepe exit nocte de caueis riparum, et amputat ramos arborum, quae sunt circa fluuios, et construit sibi casas ex eis: quas facit cum solario, in quò habitat, quando exaltatur aqua. Aug. Niphus satherion interpretatus est zibellinam, ab aquis alienissimam, quem tamen secuti sunt multi recentiores scriptores, inter quos Buffonus, qui *Latacem* censuit esse *Belonii* lupum marinum, descriptum ab eo *De la nature des Poissons* p. 18. *Satyrium* de bestia *Desman* vocata interpretatur *Histoire naturelle* XXVI. p. 118. ed. minoris. *Ἐνυδοίς* Schrebero in Enarratione Mammalium p. 461. est *Lutra* vulgaris Linnaei, a qua *Latacem* nisi nomine discrepare non putabat. De satherio recte negat idem p. 484. zibellinam esse. Pallas *Spicileg. Zoolog.* XIV. p. 42. *Latacem* e *Castore* male viso et relato fictam esse censet. Nam quae h. l. referantur, in nullam feram, imo in nullum quadrupes animal aquas dulces frequentans conuenire, praeterquam in castorem. Quod vero pilum durum specie inter vituli marini et cerui pilos medium dicit, id quoque superiori pilo castoris non male conuenire. Videri igitur Aristotelem aliena narratione falsum de castore geminum effecisse animal. Certe *Latacis* nomen in *Lutreolam*, cui a *Rzaczinskio* accommodatur, nullo modo quadrare. *Satherion* vero *lutreolam* esse Linnaei eo minus dubitat Pallas, quum pellis huius non ignobilis, praesentiaque in australibus quoque *Russiae*, vt *Poloniae*, prouinciis ita suadeant, vnde Graecis facile innotescere potuisse; quin fortasse per *Thraciam* vsque ad confinia *Graeciae* bestiam aquarum viciniam habitare. De satyrio tacuit Pallas, quod nomen forte putauit esse ex variatione prioris, *satherion*, ortum. Denique *Noerzam* Germano-

rum ex Alberto M. ad Luteciam hanc refert Pallas. Equidem locum Alberti nondum reperi. Sed est alius eiusdem libro 22. p. 221. a. *Guesselles vel roserulae vulgariter vocantur mures quidam, quorum stercus habet musci odorem, et hunc odorem habet etiam pellis muris. Est autem hic mus in dorso fulvus et in ventre albus, in pratis habitans et super riuos, et aliquando in domibus, si prata eis viridantia adiacentia sint. Hoc animal stercus suum in unum congerit, quasi iuuamenti aliquid sciat in ipso.* Quae paulo integriora habet Vincentius Sp. nat. 19. c. 103. sed animal *rosurellam* nominat, quem locum quasi ex Isidoro posuit Gesneri Histor. Quadrupedum p. 853. Dubito an haec ad soricem moschatum referri possint.

κερκίδας] Gazae versio *virgulta proxima*: Thomae *summitates arborum*. Forte huc spectat Hesychii glossa: κερκίδας, δονακίνας· ἐπεὶ ταῖς ἀνθηλαῖς ἐχρῶντο εἰς κερκίδας. Idem alibi: κερκίς, ἡ τῆς πίτυος κορυφή ἢ αἰγείρου. Apud Theophrastum h. pl. 3, 14. κερκίς est populus tremula, quae h. l. intelligitur, quanquam in Geoponicis 12, 29. est κερκίδι ἢ καλάμω.

οὐκ ἀφίησι — ψόφον] Albertus vertit: *et dicunt quidam morsum illum non sanari, nisi laesus audiat fracturam ossium castoris.*

λάτταξ σκληρόν] Albertus: *et iste castor pilos habet duros fului coloris, et est corium eius valde spissum, et pellicia dicunt valere paralyticis sicut et castoreum. Color autem eius, sicut dicit Aristoteles, est inter pilos konnichy et cerui, et hoc est quod diximus, quod fului sunt pili eius, et habundant ista animalia valde in partibus Alamaniae quibusdam et in terris Sclauorum Poloniae et Prusciae et Rusciae.*

CAPVT VIII. (vulgo VI.)

λάπτοντα] Versio Thomae *lambentia*: Gazae *lambendo*: Alberti *lambunt aquam lingua*. Deinceps οἶον ὑμῶς Med. *velut onymyes* versio Thomae. Alberti: *sicut mus, sed causa*

huius est, quod mus secundum totum genus suum, quod multiplex est valde, habet dentes priores, qui duales vocantur et incisores, longiores aliis et alte super mandibulam superiorem porrectos, et ideo sugere, sicut etiam animalia serrales dentes habentia non potant aquam propter inaequalitatem dentium, et propter hoc lambit aquam lingua. Plinius 10. s. 94. In potu autem, quibus serrati dentes, lambunt: et mures hi vulgares, quamvis ex alio genere sint. Quibus continui dentes, sorbent, ut equi, boves. Neutrum vrsi, sed aquam quoque morsu vorant. De modo bibendi peculiari canibus, equis, asinis et bobus egregia est observatio Aubentoni in Historiâ naturali equi ad Buffonum. Equus scilicet labiis nasoque immersis aqua sorbillat aquam, canis exserta curvataque lingua tenui lambit, asinus labiis contingit tantum aquam summam. Hinc equus narium morbis obnoxius.

τὰ δὲ συνόδοντα σπᾶ] Versio Thomae σπάσει reddidit. Alberti: quae autem aequales dentes habent, linguam intus et maxillas extra componunt ad dentium divisionem, et inter mandibulas sugunt aquam et bibunt, quod non possunt serrales dentes habentia facere. — Sugentia autem sunt sicut equus et taurus et ovis et capra et huiusmodi. Vrsus autem bibit alio modo. Aves autem quasi sugunt aquam etc.

οὔτε σπᾶ οὔτε λάπτει] Med. Vatic. et versio Thomae σπάσει — λάπτει habent hic et in sequentibus. Gaza: neque lambendo neque sorbendo, sed morsu. Equidem λάπτει scripsi pro κάψει. Camus cum R. A. πίνει ante κάψει adiecit. Sed ii Codices κάμψει habent.

μόνος κάψει] Plinius 10. s. 63. Bibunt aves suctu; ex his quibus longa colla, intermittentes et capite resupinato velut infundentes sibi: porphyrio solus morsu bibit. Paulo antea Ambr. μικρὰ habet pro μακρούχενα. Pessime Albertus: sicut anser et gallina, et similiter facit kaorkaleon.

Athenaeus 9. p. 388. ex nostro refert: *κάπτων δὲ πίνει.* Cf. 2, 17. et de Incessu animal. c. 10.

ἄγρια [καὶ] ὄσα] Copulam omisit Leon. et Camotiana. Deinceps *ποιοφάγα* — *ποιοφάγον* Medic. Totum locum ita vertit Thomas: *Quaecunque non carcarodonta, omnia fructus comedentia et herbae comestiua sunt non valde morosa in bibendo, excepto cane: hic enim minime herbaefagus.* Scotus autem: *Omne animal domesticum et sylvestre habens cornua, faciens serram dentibus, (manus aliena non inseruit) comedit fructus, nisi habeant famem magnam, praeter conor, quoniam hoc animal comedit fructus et herbas.* Thomas igitur τῷ πίνειν scriptum legit; quid vero pro *κατεχόμενα* scriptum in eius libro fuerit, difficile est mihi quidem ad coniiiciendum. Alberti versio consentit cum verbis e Scoto positis, nisi quod habet: *non habens cornua et faciens serram dentibus, non comedit fructus, praeter id quod vocatur cenon: hoc enim non comedit fructus et herbas.* Camus ex Aldina, Vat. Ambr. et versione Thomae *κυνὸς* dedit: *ὄς* vertit Gaza. Neutrum nomen conuenire putabat Scaliger. Plinius 10. s. 93. *Vnum animal digitos habentium herba alitur lepus, sed et fruge: solipedes et e bisulcis sues omni cibatu et radicibus. Solipedum volutatio propria. Serratorum dentium carniuora sunt omnia.* Quae nescio an ex h. l. olim integriore decerpta sint.

2. τὸ ὄγγχος] Plinius 11. s. 60. *herbas eruentibus limumque lata rostra, ut suum generi.* E Problematibus ductum censebat Sylburgius, quod habet Alexander Aphrodis. Problem. 1, 141. *διὰ τί ὕες τῇ κόπρω τέρονται; — κατὰ δὲ Ἀριστοτέλη, ὅτι παχύρυγχοι ὄντες ἔχουσι διαφορομένην τὴν ὄσφρησιν καὶ μὴ ἀντιλαμβανομένην τῆς δυσωδίας.* Quae ratio mihi non satis apta nec vera videtur esse.

καὶ εὐχερέστατον] Versio Thomae *maxime gaudiosum* expressit scriptum *εὐχαρέστατον*. Sequens *νῆστιν ἰστώντες* omisit versio Thomae. Albertus habet: *extempore men-*

surant pinguedinis quantitatem acquisitae. Plinius 8. s. 77. Pinguescunt LX diebus, sed magis tridui inedia saginatione orsa.

3. ἀκύλοις] Edd. pr. ἀκύλαις, quod correxit Sylburg. *palea* ex Scoti versione memorans Camus conicit in Codd. quibusdam ἀχύροις scriptum fuisse. Albertus: *ordeo, milio et palea furfuris siue siliquis: optimam tamen carnem accipit ex glande, et impinguatur praecipue cum quiete.* Versio Thomae verba σύκοις, ἀκύλοις, ἀχράσι, σικύοις praeteriit. Med. *συκινοῖς.*

κοιλίαν θερμὴν] Ita pro ἀγαθὴν ex Canis. et varietate Regii scripsi. *quibus venter calidus est* Gaza. Deinceps ἢ ἀτρεμίαν Med. et versio Thomae. Albertus ad h. l. narrat, Frisones ordeo egesto a bobus semicrudo saginare porcos in eodem loco inclusos.

παιίνει τὰς δὲ ὕς] Med. et versio Thomae et Gazae *παιίνει δὲ τὰς ὕς.* V. R. *παιίνει δὲ τὰς νηδύς.* Deinceps *νέμεσθαι ἐν πηλῷ* Med. *pasci in luto* versio Thomae, qui pro ἡλικίας *aetatem* reddidit. Aelianus. H. A. 5, 45. *παχύνεσθαι δὲ τὴν σὺν ἀκούῳ μὴ λοιομένην μάλιστα, ἀλλ' ἐν τῷ βορβόρῳ διατρέβουσάν τε καὶ στρεφομένην, καὶ πίνουσαν ὕδωρ τεθολωμένον, καὶ ἡσυχία καὶ στέγη σκοτωδεστέρα χαίρουσαν καὶ τροφαῖς, ὅσαι φρυσωδέστεραί τε εἰσὶ καὶ ὑποπλῆσαι δύνανται. — ὅτι καὶ ἰσχυαίνεται καὶ ἐπιτρέβει τὰ κρέα ὕς ὁρῶν τὸν θῆλυον, πεποίηκε (Ὀμηρος) τοὺς ἄρῶνας ἰδίᾳ καθεύδοντας καὶ τὰς θηλείας ἰδίᾳ.*

ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ] Ita pro τῶν σταθμῶν scripsi ex Med. Reg. versione Thomae et Gazae. *Ponderi decedit* interpretatur Sylburg. Sed Thomas totum locum ita vertit: *sexta parte ablatis pilis et sanguine et talibus.* Legit igitur scriptum *τῷ ἔκτω μέρει ἀφαιρεθέντων τῶν τοιχῶν καὶ αἵματος καὶ τῶν τοιούτων.* Albertus: *tantum autem de cibo transit in nutrimentum porci, quod dicitur sexta pars cibi sui transire in pilos et sanguinem et sibi similes partes porci. Pugnat autem cum lupo: et lupo ingeniose pugnat*

cum porcis accedens subito et recedens et attemptans morsum gutturis eius, ita quod quidam expertorum dixit mihi, quod lupus eo vidente in ore accepit lignum ponderis 30 vel 40 librarum in silua, et cum eo didicit saltare super truncum arboris abscissae etc. Ordinem sequitur Albertus paulo commodiorem vulgato.

Θηλαζόμενοι] *Porci autem cum pariunt, macrescunt, sicut et alia fere omnia animalia* Albertus.

CAPVT IX. (vulgo VII.)

ποηφάγοι] Medic. ποιοφάγοι bis habet, et sic Capite sequente. Deinceps φυσικοῖς Aldina, Junt. Codex Reg. Ambr. φυσηκοῖς Basil. Postea ἠρειγμένοις Camot. ἠρισμένοις Med. ἠρεισμένοις Canis. Versio Thomae *kiamis deiectis et foliis*. Denique ἐπτεμων — παράσχη τροφήν Med. Vulgo erat παρέχη τὴν τροφήν. Sequens ἐμφυσήση vulgato φυσήση substitui ex versione Thomae *incidens insufflauerit*. Gaza: *si cute incisa spiritum adigas*. Albertus: *fabā commolita et etiam fabae siliquis*. Dicitur autem, quod si scinditur corium tauri et insuffletur inter corium et carnem et dat ei praedictos cibos, citius impinguabitur. Plinius 8. s. 70. *lauatione calidae aquae traduntur pinguescere, et si quis incisa cute spiritum arundine in viscera adigat*. De hoc ἐμφυσήματι Riolanus in Paralipom. Enchiridii anatom. p. 483. Casaubonus ad Athenaei 5. p. 330. Mauchart in Ephem. Naturae Curios. Centur. I. p. 52. Beckmanni *Kleine Anmerkungen* p. 460. Noster de Sophist. Elenchis c. 1.

ἀπλάϊς] Camus ex Codd. non nominatis ἀπλῶς edidit. ἐπιτισμένοις Thomas *coctis* vertit. Deinceps ἀσταφίσι Atticum vulgato σταφίσι ex Med. et Vatic. substitui. Postea οἱ ἡλεῖοι Vatic.

χλαινώμενα τῶ κρηῶ] Plinius II. s. 45. *boum attritis vngulis cornua vngendo aruina medentur agricolae, adeoque sequax natura est, ut in ipsis viuentibus corporibus feruent; cera flectantur atque incisa nascentium in diuersas partes*

torqueantur, ut singulis capitibus quaterna fiant. Hac eadem arte in cornibus torquendis Islandi olim vsi traduntur in Itinerario Olafseni Tom. I. p. 27. versionis germanicae.

τὰ κεράτια ἀλείφῃ] Nicephorus ad Synesium p. 363. φησὶ δὲ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζώων ἱστορίας, ὅτι οἱ βόες ἤττον ἀλγοῦσι τοὺς πόδας, ἐάν τις τὰ κέρατα ἀλείφῃ πηλῷ ἢ πίττῃ ἢ ἐλαίῳ. Versio Thomae *unxerit cera nigra aut pice*, omisso oleo, habet. Cato R.R. cap. 72. *Boues ne pedes subterant, priusquam in viam quoquam ages, pice liquida cornua infirma unguito.* Columella 5, 15, 2. *Subtriti pedes eluuntur calefacta bubula vrina, deinde fasce sarmentorum incenso, cum iam ignis in fauillam recidit, feruentibus cineribus cogitur insistere, ac pice liquida cum oleo vel axungia cornua eius linuntur.* Cf. Niclas ad Geoponica 7, 9. Plutarchus de Sera Numinis Vindicta p. 65. καὶ τῶν βοῶν ἂν εἰς τὰς χηλὰς μαλακίῳσι, προσαλείφειν τὰ ἄκρα τῶν κεράτων.

2. αἱ ἀγέλαι] Versio Thomae *ἀγελᾶιαι gregales reddit.* Deinceps *Puricas boues.* Vulgatum *πάχνης* mutant V. R. A. in *γαλήνης* mira variatione. Pro nouem annis Scoti versio *undecim* habet, Plinius autem *quatuor libri 8. s. 70. id consecutus est non ante quadrimum ad partus vocando.* Plinianum numerum merito praetulit iam olim Conr. Gesner p. 29.

διαφυλάττουσιν] Hoc vulgato *διατηροῦσιν* ex Med. Canis praetulit Camus. Sequens ὅπως vulgato ὅταν substitui, suadente iam olim Scaligero ex Gazae versione: *ut incrementum ampliter capiant.* Etiam Thomae: *ut crescant.* Alberti: *et non student adhaec nisi ut crescant.* Miror Cami silentium. Denique *τριακοσίους* Canis. De Pyrrhicis armentis dictum est ad 3. cap. 21.

CAPVT X. (vulgo VIII.)

ποηφάγα] Med. *καρποφάγοι μὲν εἰσι καὶ ποιοφάγοι*, sed ita sequens *πιάίνεται* etiam mutandum erat. Deinceps vul-

gatum *δυσχεραίνει* correxi ex legibus grammaticis. Albertus: *et impinguantur aqua praecipue, in qua cocta est tortuca.*

κράσις] Leon. et Isingr. *κρατὶς*, Camot. *κράσις*, *farrago Gaza*. *ἐστὶ δὲ κρατὲς λειοκρατεῖν*. Med. *πλειοτριχεῖν*. Camus *κρασὶς* dedit, cum Sylburgius *κράσις* ex Hesychio, qui *χλωρὸς χόρτος* interpretatur, praetulisset. Versio Thomae: *Commixtio autem multiplicat pilos*. Albertus: *gazata facit pilos eorum molles et maxime si fuerunt seminae impinguatae*. Vocem *σκληροῦς* omittit Vatic. Graece *κράσις* vel *γράσις* est *farrago* vel triticea vel hordeacea. Hinc *γραστίζειν* farragine pascere. Cf. dicta ad Varronem R. R. 2, 7. p. 464. 465. In varietate Codicum *λειποτριχεῖν* latere suspicor.

πρωτόκουρος] *prima falx vitio datur* Gaza vertit: *quae primo oritur* Thomas. Deinceps Edd. Leon. Camot. *ἐπάγεται τῆς πόας*. Basil. et Med. *ἐπάγεται ὅξει γὰρ τῆς πόας*. V. R. A. *τῆς πόας ὅταν πίνειν* etc. Versio Thomae: *quando mali odoris aqua superueniat, odorat enim herbam*. Legit igitur scriptum *δυσῶδες ἐπιγένηται ὅξει γὰρ τὴν πόαν*.

οἱ δὲ ἵπποι] Equi sitiennes puram amant, siti vero extincta pedibus proculcant et turbant aquam, vt recte contra h. I. monuit Bourgelat, *Elemens de l'art veterinaire* Tom. II. p. 250. Cf. ad Columellam 6, 27. p. 345.

ἢ συνταράξῃ] Vulgatum *συνταράξει* correxi. Aelianus haec ad elephantem transtulit cum capite sequenti 17. c. 7. *διειδὲς δ' ὕδωρ καὶ ἀκραιφνὲς ἐλέφαντι πιεῖν ἐχθιστόν ἐστι, τεθολωμένον δὲ καὶ ῥυπαρὸν ἥδιστον πομάτων ἡγεῖται· καὶ μέντοι καὶ ἐς ποταμὸν εἰς ἀφίκηται ἢ λίμνην, οὐ πρότερον ἐπικύπτει πιεῖν, πρὶν ἢ τοῖς ποσὶν ἐπιταράξῃ τὴν ἰλὺν καὶ ἀφανίσῃ τὸ κάλλος τοῦ ὕδατος*.

τέτταρας] *per decem dies* Albertus habet: *ὁπῶ* scriptum legit et ad elephantem transtulit Aelianus 1. c. *εἰς δὲ ἅποτος μείνη, διακαστερεῖ καὶ ὁπῶ ἡμέρας*.

CAPVT XI. (vulgo IX.)

Μακεδονικοὺς κριθῶν] Posterius vocabulum ex Aeliano addidi praeunte Camo; ille enim ex h. l. 17, 7. *Ἀριστοτέλης ἐν τῷ ἢ περὶ ζώων φησὶ τοὺς ἐλέφαντας ἐσθίειν κριθῶν μεδίμνους Μακεδονικοὺς ἐννέα πλείστον· ἐπικίνδυνον δὲ τοσοῦτον πλῆθος· ἀλφίτων δὲ ἐπὶ τούτοις ἕξ· εἰ δὲ δοίης, καὶ ζ'.*

μαρεῖς] Hesychius: *μάρις τὸν ἕξ κοτύλας.* Cf. Pollux 10. s. 184. qui h. l. laudauit. Versio Thomae: *marces, est autem parvis sex cotilae, et vini.* Aelianus: *καὶ χιλῶν φύλλα καὶ κλάδους ἀπαλοῦς· πίνειν δ' αὐτοὺς ὁ αὐτὸς λέγει μετρητὰς Λακεδαιμονίους ἰδ', καὶ πάλιν τῆς δεῖλης ἐπιπίνειν ἢ.*

τριακόντα] Aelianus 4, 55. *καμήλους ἔτη βιοῦν καὶ πεντήκοντα ἀκήκοα, τὰς δ' ἐκ Βάκτρων πέπυσμαι προῖέναι καὶ εἰς δις τοσαῦτα.* Plinius 8. cap. 18. *uiuunt quinquagenis annis, quidam et centenis.* vnde h. l. *πεντήκοντα* emendabat Abr. Gronov ad Aelianum.

τριακόσια] Aelianus 17. cap. 7. *βιοῦν δ' ἐλέφαντας ἔτη σ' φησὶ, προῖέναι δὲ ἐστὶν οὓς καὶ εἰς τρεῖς ἑκατοντάδας.* Gaza: *alii annos ducentos viuere aiunt, alii trecentos.* quem ordinem praefero: eundem enim habet cum Aeliano Albertus ad h. l.

CAPVT XII. (vulgo X.)

μεδίμνον τοῖς ἑκατὸν] Versio Thomae αὐτοῖς ἑκατὸν scriptum reddidit *ipsis centum.* Vulgatum laudauit Eustathius ad Iliad. p. 919. ed. Basil. Deinceps οὕτως ὑγιεινότερον τὸ ποιμνίον Med. οὕτω ὑγιεινὸν Vatic. Postea τὰ πολλὰ δειλέζοντες V. R. A. in quo haud scio an verum lateat; vulgata enim vitiosa mihi videtur. Pro *ἄλλας πάτοντες* versio Thomae *sale aspergentes*: videtur ἄλλο scriptum reddidisse.

κινούμεναι τῆς μεσημβρίας] Versio Gazae: *et agitatae quoque meridie.* Nescio an bene habeat vulgata. Oues enim meridianis horis compulsae in vmbra quiescere so-

lebant. Ecce Albertus: *Capri autem postquam moti sunt post meridiem plus potant de aqua, quando autem eis sal datur ante partem (partum?) multum fluxum lactis habebunt a mamillis. Oves autem impinguantur lenticula et palea alienae cum sale.* Videtur is *πρὸ δὲ τοῦ τόκου* scriptum reddidisse. Deinceps vulgatum *τὴν δέλην* ex Med. correxi. Pro *καθιᾶσι* Thomas scripturam *καθισιᾶσι* constituit reddidit. *θαλλὸς* Gazae *olea*, *κότινος oleaster*. Timaei Glossa: *θαλλὸς, πᾶν τὸ θάλλον, κυρίως δὲ ὁ τῆς ἐλαίας κλάδος.* ad quem locum multa congescit Ruhnkenii sedulitas. Inprimis huc pertinet locus Dionis Chrys. Or. 65. *ἀπὸ θαλλοῦ περιάγοντες ὡσπερ τὰ πρόβατα.* quam locutionem in prouerbiū fere vertit consuetudo. Cf. loca a Ruhnkenio laudata p. 136.

2. *ἄχυρα ὅποια ἂν ᾗ]* Ita pro *ἄχυρα καὶ πόα* Med. et versio Thomae: *palea qualiscunque fuerit.* Deinceps *προσρανθέντα* Gaza *respersa* reddidisse videbatur Sylburgio. Postea *ὔδωρ δὲ προβάτοις τοῦ μὲν θέρους τὸ βόρειον, τοῦ δὲ μετοπώρου τὸ νότιον ἄμεινον,* scriptum vertit Scotus: *et in aestate valens est aqua septentrionalis frigida, et in autumnō aqua meridionalis tepida.* Ita etiam Albertus, et videtur ea scriptura verior. Ideo etiam Varro 2, 2, 10. sole exorto et occidente pecus potum propellit aestate. Contra verno et hiberno tempore semel meridiano tempore potum agit.

καὶ αἰ νομαὶ αἰ πρὸς ἐσπέραν] Albertus: *iuuat eas plus pastus in fine diei et motus per itinera et exercitium moderatum—immoderatus autem motus et labor cogit ad maciem.* Postea *γινώσκουσι μὲν* scriptum reddidit versio Thomae. *τῷ πάχην ἔχειν* Gaza vertit: *cum pruina quam susceperint seruant.* — *parum prae sua imbecillitate constantes discutiunt suo motu quantum susceperint.* Contra Albertus: *et quae inter oves est debilis, non potest ex se excutere glaciem.*

3. *ὅπου εἰς ἐλώδη]* Praepositionem monente Sylburgio

vt inutilem seclusi; et omisit versio Thomae. Verba ἢ ὄπου μετεωρότερα Gaza recte vertit: *cum locis palustribus quam editoribus pascit*. Probat autem Philosophus carnes ouium in montuosis et editis pastarum. Ita etiam Albertus vertit.

εὐχειμερότερα] Scaligeri emendationem *δυσχειμερότερα* vnice probandam censuit Casaubonus. *maxime bene hiemales* vertit Thomas. Cum Scaligero sentiebam olim in annotatione ad Varronem p. 405. Nunc vero dubius adhuc haereo. Laticaudatas vel Syriacas oves suspicor propter maiorem pinguedinem, qua praecipue cauda est repleta, frigus fortius pati.

κολοραλ] Med. κολοεραλ. Idem cum Canis. *δασέων* pro vulgato *λασίων* habet. Gaza prius vocabulum vertit: *glabrae exutiores quam vestitiores*. Thomas: *membris grossae lanosis*. Scotus: *et quod habens multos pilos multo magis quam habens paucos magis patitur hiemem*. Albertus: *similiter autem quaecunque habent pilos multos, melius sustinent hiemem quam habentes lanam paucam*. Sed antea idem: *et quaecunque habent ampliores et latiores caudas ex ouibus melius sustinent frigus hiemis quam habentes caudam longam et strictam*. Hesychius: *κολορά, νόθα, νωθρά. ἐνιοι δὲ πρόβατα τραχέα*. Quae sunt interpretationes omnes falsae. *Κολοραλ* oues sunt villo breui, quales Apulas fuisse refert Plinius 8. s. 73. *δασεῖαι* vel *λάσαι* *hirtae* Romanis. Denique *δυσχειμεροὶ δὲ καὶ αἱ οὐλαὶ* pro vulgato *αἱ αἴγες* ex Med. versione Thomae, Gazae, Scoti et Alberto dedit Camus. Sunt haec oues *molles, tectae* et *pellitae* Romanis, vt docui ad Varronem p. 406. Geoponica 18, 1, *τὰ δὲ παρουλότριχα σαθρὰ εἶναι τῇ φύσει διαβεβαιούνται*.

Υγιεινότεραι μὲν οὖν ὄϊες] Postquam vulgatum *αἱ αἴγες* membri antecedentis ex auctoritate Codicis Med. et versionum in *αἱ οὐλαὶ* mutatum fuit, superest tamen duplex dubitatio. Primum enim comparationem caprarum cum

ouibus ratione habita patientiae atque impatientiae frigoris fuisse institutam a Philosopho, suadet cum reliqua vtriusque pecoris comparatio, tum locus infra 9, 3. *εἰσὶ δ' αἴγες δυστριγότεραι τῶν οἴων.* Varro etiam 2, 3, 6. pecus hoc alsiosum esse ait. Deinde dubitari potest, quo referatur istud *μὲν οὔν*, cum in prioribus nihil adhuc de sanitate pecoris vtriusque dictum sit. Gaza etiam simpliciter vertit: *Valent melius oues quam caprae.* De caprarum valetudine imbecilli Varro 2, 3, 5. *capras sanas sanus nemo promittit: nunquam enim sine febre sunt.* ad quem locum vide annotata.

κώδια καὶ τὰ ἔρια] Thomas recte *vellera et lanae*: male Gaza *pelles ac vellera.* φθειρωδέστερα male Thomas *corruptibiliora* vertit. Aelianus H. A. 1, 38. *λυκοσπάδα οἶν πέξας καὶ ἐριουργήσας καὶ χιτῶνα ἐργασάμενος λυπεῖ τὸν ἡσθημένον· ὀδαξησιμὸν γὰρ ἐργάζεται, ὡς λόγος.* Plinius 11. s. 39. *gignuntur autem (pediculi) et vestis genere, praecipue lanicio interemptarum a lupis ouium.* Plutarchus Q. Sympos. 2, 8. *τὰ πρόβατα τὰ λυκόβρωτα λέγεται τὸ μὲν κρέας γλυκύτατον παρέχειν, τὸ δ' ἔριον φθειροποιόν.* vnde retulerunt Geoponica 15, 1, 5.

CAPVT XIII. (vulgo XI.)

ἐκχυλιζοντα ταύτη] Versio Thomae *exsugentes.* Supra c. 4. de serpentibus *ἐξικμάζειν* et *ἐκχυμίζειν* dixit, quod etiam h. l. restituendum censeo. Ita vulgo h. l. sequebatur *ξῆ χυλοῖς*, quod est etiam in Med. sed Camus ex V. R. A. *χυμοῖς* dedit. Postea vulgatum *σαθρὸν* ex Med. Vat. correxit idem Camus. *putridum* vertit Thomas, *nullis putidis* Gaza, *rem foetidam* Albertus.

ἡδίστον] Versio Thomae *ἡδίστως* scriptum reddidit: *libentissime* etiam Gaza. Sequens *καθαρόν* ex Med. Canis. versione Thomae, Gazae inseruit Camus. Albertus: *et apis etiam diligit aquas claras currentes.* Idem *μύωψ* et *οἰστρος* reddidit nominibus barbaris *rarubos et estaros.*

CAPVT XIV. (vulgo XII.)

οἱ μὲν τὰς οἰκίας] Leon. Iunt. cum Codd. versione Thomae et Gazae εἰς τὰς οἰκίας dant, quam scripturam Camotianae posthabuit Sylburg. *ad domos hieme se transferunt* vertit Thomas, *domicilia hieme repetunt* Gaza, *quidam enim homines latent in hyeme in domibus* Albertus.

οἱ δὲ πολλῆς — κρατοῦντες] Respicit morem regis Persarum, de quo narrarunt multi scriptores graeci et latini, velut ex h. l. Aelianus H. A. 3, 13.

μεταβάλλει τοὺς τόπους] Vulgatum μεταβάλλειν ex Codd. suis, vt videtur, correxit Camus. Libros enim auctores non nominavit. Contra Thomas μεταβάλλειν τοὺς τόπους, τὰ μὲν, omisso καὶ, scriptum vertit. Illam scripturam reddidit etiam Gaza et Albertus.

2. αἱ γέραναι] Med. οἱ γέραναι. Post Σκυθικῶν Camus πεδίων inseruit ex Codd. excepto Ambr. *campis* est etiam in versione Thomae, sed pro Σκυθικῶν per compendium scriptum habet *ex psmcis campis*. Aelianus H. A. 2, 1. ὅταν τὰ ἦθη τὰ τῶν Θρακῶν καὶ τοὺς κρυμοὺς ἀπολιποῦσαι τοὺς Θρακίους αἱ γέραναι et cet. Iterum 3, 13.

ὁ τόπος οὗτος — κατοικοῦσι] V. R. ὁ τόπος περὶ ὃν — κατεχοῦσι. Med. οὗ καὶ λέγονται τοῖς Πυγμαίοις ἐπιχειρεῖν. Sequens γένος μικρὸν Gaza *genus hominum, tum etiam equorum pusillum* reddidit: Scaliger contra simpliciter *genus pusillum, vt aiunt, ipsi atque etiam equi*. Gazam reprehendit propter additum *hominum* Edw. Tyson in Dissertatione Philologica de Pygmaeis addita Anatomiae Pygmaeorum vel Simiarum; ipse enim censet Philosophum Pygmaeos voluisse genus brutorum non hominum intelligi. Assenerationem autem de veritate narrationis Homericae pertinere ad locum habitationis: verba contra ὡσπερ λέγεται refert ad sequentia. Verum ista Aristotelis defensio non procedit: nam si verba καὶ οἱ ἵπποι referuntur ad genus reliquum equorum, necesse est, vt καὶ αὐτοὶ intelligantur de ceteris hominibus.

Quod si enim comparari velis Pygmaeos cum ceteris brutis animalibus omnibus vel maximis vel minimis, inepte facies loquentem Philosophum. Quare potius concedo in sententiam Schefferi in Epistol. med. Thomae Bartholini Centur. IV. p. 193. qui monet ex Strabone, fabulam de Pygmaeis renouatam fuisse a scriptoribus rerum Alexandri Magni; quorum testimonio confisum Aristotelem haec tradidisse censet, caute tamen addito *ὡσπερ λέγεται*. Ceterum in h. l. versio Thomae *διὰ τοῦ βίου* scriptum reddidit: *in cauernosis autem habitant et sunt per vitam*. Albertus: *et ibi occurrunt animalibus brutis, quae quidem genera sunt symiarum et dicuntur pigmei, qui cubitales homines vocantur* et cet. vbi addit: *apud nos autem grues sunt continue et hyeme et aestate, et tamen habitatio nostra est valde frigida fere*. Cf. omnino Heynii annotationes ad Iliadis 3. versum 6.

οἱ πελεκᾶνες] Gazae Plateae. Albertus: *auis quae dicitur graece kalakanes — a loco qui vocatur charemon vsque ad locum qui dicitur cimor et ad locum qui dicitur athytyron et ibi pullificant*. Addit obseruationem de anserum migratione. Pelecanum multitudinem ad Strymonem testatur Belonius de Natura auium 3. c. 2. De nomine et genere pelecantis dicitur ad 9. c. 10.

Στρομόνος ποταμοῦ] Cum Codicibus suis Camus *ποταμοῦ* omisit, et deinceps *οἱ πρότερον τοὺς ὑστερον* scripsit, cum tamen etiam in Med. sit *οἱ πρότεροι*: ego vero contra vulgatum *τοὺς ὑστερον* cum Camotiana mutauit in *τοὺς ὑστέρους*. Deinceps Med. et versio Gazae *τοὺς προτέρους τοῖς ὑστέροις* habent.

3. *οἱ ἰχθύες*] Albertus: *idem autem obseruant pisces mouendo de loco ad locum, et quaerendo loca cauernosa versus hyemem, ita quod expertus sum in villa mea super Danubium, vbi sunt plurimae cauernae in muris et lapidibus, quod omni anno post aequinoctium autumnii congregantur ibi pisces, quos vulgus barbellos vocat, et in tanta con-*

veniunt quantitate, quod manibus capiuntur, ita quod tempore meo simul bene usque ad decem plaustra manibus eiecerunt incolae loci. Compara cum his narrationem Aeliani H. A. 9, 57.

4. τὴν μετάβασιν] Med. V. R. A. μετάστασιν dant. Deinceps καθ' ἑτέραν Med. Vatic. σκόμβροι Thomae sunt *scombriae*. Alberto *chentomur*, θύννοι *cochera*, ὄρνυγες *arores*, γέρανοι *latalis*, βοηδρομιῶν *monodaranuen*, μαιμακτηριῶν *manacraron*: hunc Octobrem¹, illum Septembrem interpretatur; contra Gaza illum Augustum, hunc Septembrem. Addit Albertus observationes de migratione anium has: Ciconias prius recedere, quam hirundines; has, quam coturnices; cuculum ante utrasque recedere. Ficedulam in Sueuia semper reperiri, sed a Germania inferiore aestate recedere, redire in fine autumnii. Similiter cornicem variam, quae ex parte cinerea est, aestate recedere a Germania inferiore, redire autumno et manere per hiemem, sed a superiore Germania nunquam recedere.

5. πρὸς τὸ πνεῦμα] Gaza *flatu secundo*. Aelianus H. A. 3, 13. φυλάξασαι ἄνεμον οὔρον — καὶ κατόπιν ῥέοντα. Sequens ὅταν ἀνεμέσωσιν vulgato ὅταν ἐκπέσῃ substitui ex Med. et versione Thomae. Camus ex versione Scoti appositum verba: *in stomacho habent et vomitant ipsum*. Albertus autem ita: *et hoc quod dicitur, quod in stomacho habent lapidem et quod vomitant ipsum, quando volant, et inuenitur aliquando cadere ex ipsis, — falsum est: nec lapis cadens ex grege eorum cadit ab ore, sed a pedibus et cet.* Aelianus H. A. 3, 13. γέρανος δὲ λίθον ὄνπερ οὖν καταπίνει πετομένη ὑπὲρ τοῦ ἔχειν ἔρμα, χρυσοῦ βάσανός ἐστιν, ὅταν οἶον ὀρμισαμένη καὶ καταχθεῖσα, ἔνθα ἤκει, εἶτα μέντοι ἀνεμέσῃ αὐτόν. Ita confirmat Aelianus lectionem Medicei libri.

φάτται — πελειάδες] Versio Thomae: *fatgae — pelides*. Alberti: *pheytet et kaluados et turtures non hyemant in suis locis, sed columbae manent in locis suis.* De re vide

dicta ad 5, 13. Post *χειμάζουσι* verba vulgo interserta *καὶ αἱ χελιδόνες* post *τρυγόνες* collocata vertit Gaza, contra Med. cum versione Thomae et Alberti omisit, quos sequor.

ὄρνυες] Albertus: *et similiter antogos aliquando manet, et saepius mouetur de loco ad locum, turtures etiam saepe manent, praecipue quando montem habuerint contra boream, et ab alia parte locum liberum et patulum, in quo se soli exhibeant, et ipsa terra habitationis sit temperata. ἐν εὐήλοις χ.* Thomas vertit *temperatis locis.*

αἷ τε φάρται] Deinceps versio Thomae additum *καὶ οἱ ὄρνυες* reddidit.

ὅταν ἐμπέσωσιν] Vulgatum, quod Gaza reddidit *cum ceciderint*, ex Med. correxi. Camus Gesneri emendationem *πέτονται* recipere maluit. In versione Thomae scriptum dubie legi *resederint* aut *recederunt*. Equidem interpretor: *cum alis incubuerint et volatum inceperint*, ut dicitur *ἐμπίπτειν* de remigibus, cum remis incumbunt. Deinceps *καὶ βόρειον* scriptum vertit Thomas. Postea vulgatum *ἡρεμοῦσι* ex Med. versione Thomae, Gazae correxit Camus, monente Gesnero et Scaligero. Albertus aliter: *volant simul sicut greges, et in vento quidem puro frigido aquilonari cogit totus grex suum egohyat, hoc est stringunt cohortem, ut coniuncte volantes, ut una quasi alis aliam percutiat, et videatur grex minus, quasi niger pannus extensus in aere.*

ἐπιχειροῦσι τοῖς νοτίοις] Cum negatione Med. *οὐκ ἐπιχ.* Versio Thomae *non conantur*. Deinceps vulgatam scripturam *νοτίοις* *εὐδίας δὲ οὐ πέτονται*, quae est prioribus plane contraria, recte ut falsam damnauit Scaliger, cuius emendationem recepit Camus, tanquam a Gazae et Scoti versione confirmatam. Is, deleto *εὐδίας*, dedit *οὐ πέτονται δὲ διὰ βάρους*. Gaza vero ita totum locum vertit: *austrum non aquilonem obseruant. Omnino aegre propter sui corporis pondus volant*. In Alberto nihil reperio, quod his

verbis graecis respondeat. In Gazae versione potius coniecturae meae patrociniū paratum et apertum reperio, qua verba εὐδίας δ' οὖ (mutato tamen εὐδίας in εὐδία) antecedenti membro tribui; deinceps vero κακῶς δὲ inserui, sed seclusi, ne pro verbis scriptoris haberentur. Plinius 10. s. 33. *austro non volant, humido scilicet et grauiore vento. Aura tamen vehi volunt, propter pondus corporum viresque paruas. Hinc volantium illa conquestio labore expressa. Aquilone ergo maxime volant ortygometra duce.*

6. παραβάλλωσιν] Versio Thomae *permutauerint*, legit igitur μεταβάλλωσιν scriptum. Sequens ἀπαίρωσιν vulgato ἀπάρωσιν ex Med. substituit Camus. Albertus haec de coturnice narrata transtulit omnia ad grues. Pro glottide nominat *hakalokyrin*, quae est coturnix, ut quidam dicunt, quam aliqui quagliam vocant. Deinde: et ortygometra et orix — et auis quae vocatur fababorios, et iste est, qui de nocte versus diluculum clamat.

κύχραμος] Med. κέχραμος. Versio Thomae *kekharinus*, in Indice vero Camus *kekharinus* posuit: ego in Lipsiensi libro dubie scriptum *kekramis* reperi. Hesychius: κύχραμος, εἶδος ὄρνέου. Idem: κυκράμας, ὄρνέον. Videtur olim etiam κέχραμος lectum fuisse, nomine a κέχραω deducto, quare *miliariam* interpretatus est olim Belonius, assentiente Buffono, contra quos pugnat Camus Commentarii p. 271. Similiter rex Salaminis Κυχρεὺς vel Κυγχρεὺς ab aliis Κεγχρεὺς fuit vocatus. Cf. Heyne ad Apollodorum p. 775. et 783. et Interpretes Strabonis ad 9. p. 347. ed. Siebenk. Plinius l. c. pergit: *Semper hinc remeantes comitatum sollicitant, abeuntque vna persuasae glottis et otus et cychramus. — Cychramus perseuerantior festinat etiam peruenire ad expetitas sibi terras. Itaque noctu is eas excitat admonetque itineris.* vbi libri quidam habent scriptum *Cechramis* et *Cenchramis*.

ὄρνυγομήτρα] *Matrix* Gazae. Fridericus II. de Arte ve-

nandi I. c. 9. p. 14. *et modus rallorum terrestrium, quae dicuntur duces coturnicum*, refert autem ad aues boni gressus et mali volatus. Hodieque Italis *regem coturnicum* et *fulicam* dici genus ralli descriptum a Belonio Obseruat. 1, 11. monet is ibidem.

καὶ ἡ γλωττις] Repete παραπλησία τὴν μορφὴν τοῖς λιμναίοις ἐστὶ. Gaza *lingulacā* vertit, Albertus inepte *picum linguosum* interpretatur, quanquam de linguis picorum bene doceat. Plinius I. c. *Glottis praelongam exserit linguam, unde ei nomen. Hanc initio blandita peregrinatione auide profectam poenitentia in volatu cum labore scilicet subit: reuerti incomitatam piget, et sequi: nec vnquam plus vno die pergit: in proximo hospitio deserit. Verum inuenitur alia, antecedente anno relicta: simili modo insingulos dies.* Quae vnde ducta sint, ignoro. Recte iam olim Gesnerus eandem vel cognatam auem putauit esse Dionysii *ελαφίδα*, de qua ille Ixenticorum 2, 11. inter amphibias aues: *ελαφίς δὲ ὄρνέον ἐστὶ τὰ περὶ πάντα ἐπὶ τοῖς νωτοῖς ἐλάφων ἔχουσα εἰκότα θριξί, καὶ τρέφεται μὲν κατὰ τοὺς χερσαίους ἕγγας, τὴν γλωττιαν μεγίστην οὖσαν ὡσπερ ὀρμιάν εἰς τὸ ὕδωρ ἐπὶ πολὺ καθιῆσα, οὕτως τε κατὰ μικρὸν ἐπὶ τὸν λαιμὸν ἀνέλκουσα τὸν ἰχθὺν τὸν ἀπάτηθέντα, ὡς ἐπιψάσαντα ἴδοι.*

ὥτός] Gazae *otus*, Alberto *ortytor* siue *ortor*: eidem *γλαῦξ* est *galenky*. Sequens *κοβαλὸς* vulgato *κολοβὸς* iam olim monente Gesnero substitutum a Sylburgio ex Med. et Canis. confirmauit Camus. Emendationem eandem proposuerat etiam Hartung Decuriae 2. c. 1. Versio Thomae reddit *multi garritus*, Gazae *blattero*. Deinceps Med. Reg. *ἀντορχούμενος*. ἀλίσκεται δὲ. Postea vero Vat. et Reg. habent *περιελθὼν τοῦ θέρους τῶν θηρευτῶν*. Cum Med. facit versio Thomae.

γαμφώνυχα] V. R. A. *γαμφὰ πάντα*. Deinceps τῶν *Ἰνδικῶν ὀρνέων* scriptum vertit Thomas. Postea *σιττάκη* Med. *sitacus* versio Thomae. Camus in Indice *Itacus* po-

suit. Ceterum bene de aue comparato loco Ouidii Amorum 2, 6. et Plinii 10. c. 42. docuit Camus Comment. p. 626. si discesseris a coniectura de nomine auis graeco ἀνθρωπόλωπος.

CAPVT XV. (vulgo XIII.)

πρὸς τὴν γῆν] Ita pro εἰς ex Med. Camus. Deinceps βέλτιον καὶ ἀπαλωτέραν V. Reg. Postea θεῖς ὁ μέγας Med. et this qui magnus nascitur apud terram versio Thomae. Camus l'alque noire. Gaza: lituus niger — alter similis erraticis. Albertus: et forte oritur apud terram herba quae vocatur caper niger, quam libenter comedunt pisces: et hoc signant hi qui faciunt lacunas: hi enim aliquando remouent aquam et seminant fundum ordeo, quod cum exortum fuerit, inueniunt in eo pisces pastus. Videtur omnino verbis φρεται et ἀγρίοις corpus vegetabile aliquod intelligi. Forte θεῖς vitiosum est vocabulum.

κεκρασμένοι] Vulgatum κεκρασμένοι vitiosum esse monuit Sylburg. Medicei κεκρασμένοι dedit Camus. Deinceps καὶ αἱ σαρκες inserto articulo dedi.

σινόδων] Versio Thomae synodus, Gazae dentex. ὀρφὸς Gazae cernua, κάλλιόννημος pulcher, Thomae vero ὀρφὸς est tinica, τρίγλη vero omittitur. De sinodonte dictum in Histor. litter. Pisc. p. 93. Vulgatum ὀρφὸς hic et infra c. 15. mutauit in formam Atticam, de qua dictum supra ad 5, 9, 5. Albertus barbara nomina decem habet, et deinceps genera piscium edit, qui iuxta ripam morantur in mari Flandriae et inferioris Germaniae, alec, pectinum genera et qui dicuntur linguae siue soleae, et qui vocantur harderen, qui latine nulli vocantur, et qui vint vocantur, muruka, makarellus, lepus maris et perca maris et gemma maris, et qui vocantur hosemundus.

σκορπίοι καὶ γόγγροι οἱ μέλανες] Versio Thomae scriptum γόγγροι καὶ σκορπίοι οἱ μέλανες reddidit, Alberti

scorpius maris et asellus niger maris. Deinde post nomina barbara haec vernacula ponit: *boues marini, et milites maris, qui enses habent in fronte et galeas in capite et scuta super dorsum et isti sunt tortuca maris et pisces serpentini et cete et multa alia genera piscium.*

2. ἀγαθός πάλιν] Med. πλήν. Versio Thomae praeterquam post arcturum. Sequens ολιστρῶν παύεται Scotus reddidit: *in isto tempore dimittit coitum.* Ita plane etiam Albertus. Deinde σόρη Med.

Βιστωνίδι] Edd. pr. cum V. R. A. βιστωνῆ. Recte tamen Camotiana. Deinceps vulgatum τὰ γένη ex Med. versionibus Thomae, Gazae et Scoti correxit Camus. *Βιστωνικὴν λίμνην* vocat Aelianus H. A. 15, 25. vbi vide adscripta. *Ἀλωπεκόνησον*, litera non geminata ν, habent Leon. et Camotiana Editio.

κολίων] Med. Canis. *κολιοῶν*, et sic a secunda manu Reg. monedulae Gazae, *koliorum* Thomae. Sequens *Αιγαίω* mutare in *Αιγιαλῶ* ex Med. non sum ausus, quamvis videatur Aelianus H. A. 10, 6. ita scriptum legisse: *Ποντικοὶ κολίαι — ἐν μὲν τῇ καλουμένῃ Προποντίδι χειμάζουσιν· ἀλεινή γὰρ ἦδε ἢ γῆ· θέρους δὲ πρὸς τῷ Αἰγιαλῶ διαιτῶνται· παρέχει γὰρ αὐτοῖς αὔρας μαλακὰς ἢ θάλαττα ἢ προειρημένη.* Cf. ad sect. 6. Nunc video, in Veneto esse ἐν τῷ *Αἰγιαλῶ*. *θυννῆδες καὶ πηλαμύδες.* sed manus secunda correxit *αἰγαίω*. *θύννοι δὲ καὶ π:*

θυννίδες δὲ καὶ πηλαμύδες] Vulgatum *θύννες* ex Med. et versione Thomae correxit Camus, ego vulgatum *πηλαμίδες* ex Leon. et Camotiana. Gazae versio *thunni, limariae.* Deinceps *θυαλῶν* Med. Sequens *τε* omisit Leon. et Camotiana. Vatic. distinguit *ἀγελίων. ἰχθύων δὲ εἰσὶ.*

3. θηρία τὰ μεγάλα] Med. καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ μεγάλα. R. A. καὶ τὰ θηρία τὰ μεγάλα ἐλάττω. ἔξω γὰρ. Vat. βελτίω habet pro ἐλάττω. Deinceps vulgatum *φαλαίνης* ex Codd. etiam Veneto, et versionibus Thomae, Gazae et Scoti correxit Camus. Cf. supra 6, 12. *φώκης* ex

h. l. retulerunt Plinius 9, 15. et Aelianus H. A. 9, 59. De vitio iam olim admonuit Gesner p. 837. Aelianus ita: ἐνθεν τοι καὶ πολλοῖς ἰχθύσιν εὐθηνέεται ὁ Εὐξείνιος πόντος· θηρία γὰρ τρέφειν οὐκ ἔμαθε· φώκην δ' εἶ που τρέφει καὶ δελφῖνας βραχίστους, τῶν δ' ἄλλων ἀπάντων οἱ τῆδε ἰχθύς ἐν σκέπη εἰσὶ. Quae sunt ducta ex Plutarcho de Solertia p. 194. H. οὐ γὰρ τρέφει κήτη ἀλλ' ἢ φώκην ἀραιὰν καὶ δελφῖνα μικρόν.

ἐπιτηδειοὶ ἐντίκτειν] Ita Med. pro εἰς τὸ τίκτειν habet. Sequens ἀτ' οὐ γενομένης est coniectura Casauboni pro vulgato antea αὐτοῦ γεν. confirmata a Med. Canis. In Reg. correctum est ὡς οὐ. *utpote cum longior mora non fuerit vertit Gaza. Plinius 9. c. 15. Piscium genus omne praecipua celeritate adolescit, maxime in Ponto. Causa multitudo amnium dulces inferentium aquas. Amiam vocant, cuius incrementum singulis diebus intelligitur. Cum thynnus haec et pelamydes in Pontum ad dulciora pabula intrant gregatim cum suis quaeque ducibus, et primi omnium scombrum, quibus est in aqua sulphureus color, extra qui ceteris. Hispaniae cetarias hi replent, thynnus non commeantibus. Sed in Pontum nulla intrat bestia piscibus malefica praeter vitulos et paruos delphinos. Thynnus dextra ripa intrant, exeunt laeva. Id accidere existimatur, quia dextro oculo plus cernant, utroque natura hebet. — Opperiuntur autem Aquilonis flatum, ut secundo fluctu exeant e Ponto, nec nisi intrantes portum Byzantium capiuntur.*

4. οἱ δὲ τριχίαι] Vulgatum τριχῆοι iam olim correxit Gesner p. 991. verum habet ex h. l. Eustathius ad Dionysii Periegesin versu 298. et Med. *Sarda* vertit Gaza, *sardellae* Thomas. Plinius 9. c. 15. *intranterium Pontum soli non remeant trichiae, sed hi soli Istrum amnem subeunt: ex eo subterraneis eius venis in Adriaticum mare defluunt, itaque et illinc descendentes, nec unquam subeunt e mari visuntur.*

εἶθ' ἢ σχίζεται] unde *fisso flumine per abditum terrae meatum defluunt in Adriaticum sinum* Gaza vertit, male verba Philosophi ex Plinio interpolans. Thomae versio scriptum εἶτ' ἤδη σχίζεται καὶ πλέουσι *deinde iam dividitur et natant.* Communem antiquitatis errorem coarguit Strabo 1. p. 153. Sieb. vbi contra Eratosthenem disputat: *κοινήν δέ τινα τῶν πρὸ αὐτοῦ τισιν ἄγνοιαν ταύτην ἠγνόηκεν, ὑπολαβοῦσιν εἶναι τινα ὁμώνυμον τῷ Ἰστρῷ ποταμῶν, ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Ἀδριανὸν ἀπεσχισμένον αὐτοῦ· ἀφ' οὗ καὶ τὸ γένος Ἰστρων, δι' οὗ φέρεται, λαβεῖν τὴν προσηγροίαν, καὶ τὸν Ἰάσονα ταύτῃ ποιήσασθαι τὸν ἐκ τῶν Κόλχων ἀνάπλου.* Hac eadem via Timagetus eumque secutus Apollonius Rhodius Argonautas ex Ponto in Adriam perduxit. Cf. Scholia graeca ad Apollonii 4, 283.

συμβαίνει τὸναντίον] Gaza integrius vertit: *ibi contra euenit quam in Ponto.* Deinceps vulgatum *ἐκπλέοντες μὲν γὰρ οὐχ ἀλίσκονται εἰς τὸν Ἀδριανόν, εἰσπλέοντες δὲ ἀλίσκονται* ex Med. correxit Camus. Vitium viderat iam olim et correxerat Gesner ex Plinio. In ceteris Codd. tantum est: *εἰσπλέοντες μὲν γὰρ οὐχ ἀλίσκονται.* Gaza vertit: *exeuntes enim semper capiuntur, subeuntes nunquam.* Cum Mediceo facit versio Thomae,

5. ὀρῶσι, φύσει οὐκ ὄξυ βλέποντες] Ita vulgatum *φύσει, τῷ δ' ἀριστερῷ οὐκ ὄξυ βλέπουσι* ex Med. Canis. et versione Thomae correxit Camus. *βλέποντες* habent etiam Vat. Reg. Albertus etiam: *quamuis naturaliter non sit acuti visus.* Plutarchus de Solertia p. 190. H. laudato Aeschyli versu, *τὸ σκαιὸν ὄμμα παραβαλῶν θύνην δίκην,* perguit: *τῷ γὰρ ἐτέρῳ δοκοῦσιν ἀμβλυώττειν· ὅθεν ἐμβαλλουσιν εἰς τὸν Πόντον ἐν δεξιᾷ τῆς γῆς ἐχόμενοι, καὶ τὸναντίον, ὅταν ἐξίωσιν.* quem locum transtulit Aelianus^s H. A. 9, 42.

οἱ ὀυάδες] Male interpretatus est vocabulum Aelianus

H. A. 9, 46. male etiam Albertus: *rodez autem, quem latine scombrum vocant.* Deinceps καὶ μὴ Leon. Camot. si non *selachea* fiunt versio Thomae.

λέγουσι δέ τινες] Plinius 9. c. 15. *Bruma non vagantur, ubicunque deprehensi usque ad aequinoctium ibi hibernant.* — *Omnia autem hibernant in Aegaeo.* Plutarchus de Solertia p. 189. ed. Hutten. de thynno: ὅπου γὰρ ἂν αὐτὸν αἱ τροπαὶ χειμῶνος καταλάβωσιν, ἀτρεμεῖ καὶ διατρίβει περὶ τὸν αὐτὸν τόπον ἄχρι τῆς ἰσημερίας.

6. κολίαι εἰσιόντες] Med. κολιοὶ εἰσπλέοντες. Gaza: *monedulae subeuntes.* Thomas *koliae*, Camis. κολιοὶ. Ambr. θύννες εἰσπλέοντες. Reg. κόνες εἰσπλέοντες. Deinceps vulgatum ἀλίσχοι τε μᾶλλον ex Med. versione Thomae et Gazae correxit Camus. Versio tamen Thomae habet: *egredientes a Ponto capiuntur et magis optimi sunt.*

τοῦ Αἰγιαλοῦ] Versio Gazae prope *Aegaeum* habet, vt Thomae et Scoti. *Αἰγαίου* etiam est in Med. et a secunda manu in Regio, quod recepit Camus, quanquam fateatur Aelianum H. A. 10, 6. vulgatum ex h. l. retulisse. Sed Aelianus locum superiorem excerpit, vbi vulgo *Αἰγαίου* legebatur. In Veneto a prima manu *Αἰγαίου*, a secunda *αἰγιαλοῦ* scriptum extat. Deinceps τοῖς κολιοῖς Edd. pr. Codd. ex emendatione Sylburgii in *κολίαις* mutarunt recentiores. *Koliis* versio Thomae, *monedulis* Gazae. Postea καὶ οἱ σκόμβροι scribendum esse coniecerat Abr. Gronou. ad Aeliani l. c. Versio Thomae *scombrüis* habet et sequens καὶ ante κάτω omittit.

C A P V T XVI. (vulgo XIV.)

καὶ τὰς ὑπερβολὰς] Gaza vertit: *vt sibi contra utriusque exuperantiam temporis opitulentur*, quasi βοήθειαν τῆς ὑπερβολῆς scriptum legisset, vel τῆς καθ' ἑκατέρω τὴν ὥραν ὑπερβολῆς. Sylburgius vitio manifesto mederi vole-

bat scribendo *κατὰ τὰς ὑπερβολὰς*, quod sane remedium leuissimum est.

Φωλεῖ δὲ τῶν] Ita vulgatum *φολιδοτῶν* iam olim Casaubonus ex Gazae versione corrigi voluit, coniecturam firmante Med. Canis. et versione Thomae, vbi est: *Latibulum autem quaerit horum quidem totum genus*. In Reg. eadem est scriptura a secunda manu.

ἐπιδηλότερος] Sylburg *ἐπιδηλοτέρα* malebat, et rarior sane est haec comparatiui forma nominibus femineis adiuncta.

2. *πλὴν εἴ τι*] Vat. Reg. *πλὴν εἰπεῖν ταῖς οἰκήσεσιν εἴ τι συνανθρωπέυεται αὐτῶν*. Sequens *μη̄ διετίξει* Thomas vertit: *non diuorum annorum sunt*. Postea vulgatum *χειμεριώτερας* ex Med. Canis. Vat. correxi.

καὶ γὰρ [καὶ] αὐται] Alterum *καὶ* ex coniectura Sylburgii inseruerunt Editiones recentiores, quas sequor. Sequens *διαφανῆς* vulgato *ἀφανῆς* ex Med. Canis. et versione Gazae substituit Camus, quod fieri iam olim voluit Scaliger. Male Thomas vertit *apparet manifesta*, recte Gaza *ventre translucente*. Thomas verba *οὐδὲν φαίνονται γεύομεναι* reddidit *nihil gustant*. Postea *ἐπιμοιτάζεσθαι* Gaza vertit: *vbi sibi cubile constituere tutius solent*. Thomas: *consuenero locis latere*. Reddidit is scripturam Med. Canis. *ἐπιλυγάζεσθαι* vel *ἐπηλυγάζεσθαι*.

CAPVT XVII. (vulgo XV.)

τῶν ἐναίμων τὰ πολλὰ] Ita Med. pro *τὰ πολλὰ τ. ἐν*, Ex Reg. *πολλὰ καὶ τῶν ἐναίμων* dedit Camus. Deinceps vulgatum *σαῦραι* ex Med. correxi. Postea *οἱ δὲ ἔχينوί* Ambr. pro *αἱ δὲ ἔχιδναι*. Denique *καὶ τοὺς αὐτοὺς* ex Canis. V. R. A. versione Plinii, Thomae et Gazae inseruit Camus. *καὶ τοὺς ἄλλους* addit Med.

πάντα σχεδὸν φωλεῖ, καὶ μύραινα] Ita pro *πάντα φωλεῖ σχεδόν*. *Φωλεύουσι δὲ καὶ μύραινα* Camus scripsit, monens *φωλεῖ* deesse in Codd. omnibus, et in Med. pro *φω-*

λεύουσι esse φωλεῖ. Scaliger ἀεὶ in locum verbi φωλεῖ reponi voluit, quia Gaza vertit: *cum caeteri omnes fere semper capiuntur*. Equidem Gazam sequor, et deleui φωλεῖ.

ὄρφως] Vulgatum ὄρφος hic et supra c. 13. correxi. Cf. ad 5, 9, 5. dicta. Gazae etiam hic vt supra *cernua*, Thomae *tencha*. Plinius 9. s. 24. *Cum asperae hiemes fuere, multi coeci capiuntur. Itaque his mensibus iacent speluncis conditi, sicut in terrestrium genere retulimus, maxime hippurus et coracinus hieme non capti, praeterquam statis diebus paucis et iisdem semper: muræna et orphus, conger, percae et saxatiles omnes*. Is igitur *percae* nomen additum legit, quod fortasse ex membro sequente reducendum est.

οἱ ἄρῆνες τοῖς θήλεσι — νεοττεύουσιν] Gaza vertit: *conjugatim mares cum feminis conduntur, quomodo et foetificare solent*. Ad dativum graecum verbum *συνεξευγμένοι* intelligendum videtur vel praepositio σύν. Verbum *νεοττεύουσι* signatè dicitur de piscibus, vt aues per coniugia nidificant et foetus educant. De merulis nigris dixi in *Histor. litter. Pisc.* p. 88. de turdis p. 171.

2. ἂν ἀλεινοῦς ἢ ὁ τόπος καὶ ἐπιγίγνονται εὐδαίαι] Ita ex *Med. Canis.* scripsi pro vulgatis *ἐν ἀλεινοῖς τόποις καὶ εἰ ἐπιτείνονται αἱ εὐδαίαι*. Consentit etiam versio Thomae. Gaza *ἐπιγίγνονται* vertit *si temporis insolitae quietes contingant*. Copulam ante *ταῖς πανσελήνοις* omisit versio Thomae.

πριμάδες] Vulgatum *πριμαδαίαι* ex *Med. Veneto* et versione Thomae correxi. *Primadae* Gazae versio habet. Indidem vulgatum *ἔλυν δ' ἔχουσαι ἐν τῷ νώτῳ φαίνονται* correxi. Etiam V. R. *φαίνεσθαι* dant. Albertus: *vermedis — coenum iacet supra dorsum eius et supra alas eius*. Ex Scoti versione *vrmedez* posuit Camus. Ceterum *πριμάδες* hoc vno in loco nominatae Oppiano, Athenaeo et Hesychio sunt *πρημάδες* vel *πρηνάδες* vel *πρημνάδες* vel *πρηῆμαι*. Cf. *Histor. litter. Pisc.* p. 63.

3. ἐαρινὴν ὥραν] Aldina, *Cod. l. omnes*, versio Thomae

et Scoti *ελοημένην* habent, alterum reddidit Gaza. Deinceps *κύοντες* vulgato *κύουσαι* Med. et Vat. substituit. Sed dubitari potest, hoc membrum adhuc ad primades pertineat, an omnino ad pisces latitantes omnes. Sequens etiam variatio sexus auget dubitationem. Postea *διὰ τὸ ὄστριον* Ambr. propter *infesti asili stimulum* vertit Gaza. *quoniam tunc mouentur in desiderio coitus* Albertus.

ὑπερέχοντα τὸ στόμα] Albertus nominat in exemplo *piscem similem anguillae, quem quappen vel ascurem quidam vocant Germanorum, et pisciculos paruos, quos lostas vel loxas sive fundulas vocant*. Vbi Gesner p. 713. *Alpulten* scribit. *Loxas* ex Gallico *Loches* factas monuit idem pag. 480. Aelianus H. A. 9, 57. *οἱ μὲν τοῖς περὺλοις ἐπαμῶνται τὴν ψάμμον καὶ ἑαυτοὺς ἐπηλυγάζαντες ὑποθάλλουσιν*. vbi vide adscripta.

τοῦ χειμῶνος μόνον] Ex Med. accessit *μόνον*. Sequens *καὶ βάτοι* ex Med. Canis. V. R. A. versionibus Thomae, Scoti et Gazae. *petrei et raiae et selachothea* vertit Thomas, *raiae* Gaza, *piscis autem mollis testae et qui manent in lapidibus sunt sicut barcora quem purpuram nos vocamus et cheley* Albertus. Denique *μόνον* ante *ἡμέρας* ex Med. Canis. et versione Thomae addidit Camus.

4. *οὗτος γὰρ τοῦ θέρους*] Verba *τοῦ θέρους* omittunt R. A. Albertus praeter glaucum et asellum nominauit *akakea et offoros*. Sequens *διὰ πλείστου χρόνου* Thomas vertit *interpolato multo tempore*. Ad verbum *ἀνατρέπεσθαι* verbum aliud, velut *ἐνδέχεται* vel *συμβαίνει*, intelligendum esse vel excidisse, recte monuit Sylburg. Plinius 9. s. 25. *Terra quidem hoc est vado maris excauato condi per hiemis torpedinem psettam soleamque tradunt*. *Quidam rursus aestus impatientia mediis feruoribus sexagenis diebus latent, ut glaucus, aselli, auratae*. — *Et alioqui totum mare sentit exortum eius, sideris, quod maxime in Bosporo apparet*. *Alga enim et pisces superferuntur, omniaque ab ino*

versa. Is pro ἄλῆς fortasse ὕλη scriptum h. l. legit. Venetus *επανω γίνονται* habet.

τριβομένου τοῦ βυθοῦ] *detecto fundo* vertit Thomas, *si gurgitum ima saepius terantur* Gaza. Deinceps Edd. pr. *τὸ πρότερον ἢ ὅλως οὐχ ἐωραμένων*, quod in *ἐωραμένα* mutari voluit Syiburg, aut in *τῶν πρότερον — ἐωραμένων*. Postremam scripturam ex Codd. recepit Camus. Negationem ante *πολλακις* omisit Med.

C A P V T XVIII. (vulgo XVI.)

οἴονται, εἰς ἀλεινοῦς] Vulgatum *οἴονται, ὀλίγοι ἢ εἰς ἄλ.* ex Med. et versione Thomae correxit Camus. *non, ut aliqui putant, paucae nec omnes ad loca tepidiora abeunt* Gaza. Veriorem scripturam expressit etiam Albertus. Deinceps vulgatum *τοιούτῳ τόπῳ* correxit Camus ex Codd. assentiente versione Thomae et Gazae. Postea *οἶον ἰκτίνοι* ex Ambr. pro *καὶ ἰκτίνοι* dedit Camus, assentiente Gaza. Denique *τῶν τοιούτων τοπῶν* plenius scriptum vertit Thomas. Pro *ἐκτοπίζουσιν* V. A. *ἐπιπίπτουσιν* habent.

ἐν ἄγκεσιν] Ex Gazae versione *in angustiis conuallium* vulgatum *ἀγγείοις*, quod Thomas reddidit *in vasis spoliatae omnes*, mutare sum ausus. Camus etiam Gazam secutus vertit *dans des creux*. Albertus: *plantis se quibusdam concavis applicauerunt*: addit visam a se quercam cauam hirundinibus plenam. De *ἰκτίνοισ* dictum fuit ad 6, 6. Deinceps *κόρυθος* Med. *coridus* versio Thomae habet. Pro *διατέλει οὔσα* versio Thomae *διατέλοῦσα* reddidit. Verba de miluis et sequentia male interpretatur Albertus ita: *milvus enim per paruum tempus absconditur, ita quod multos latet absconsio eius: abscondere enim se per tempus et iterum manifestari accidit tam auibis vncorum vnguium quam rectorum*. Postea nominat *plargon, sacotos, thacoren et forador*, quem *fasianum* interpretatur, *thacoren* vero ait quosdam *quayam* vocare, alios aliud genus auis interpretari. Voluit, puto, *qualiam, caille*, dicere.

τῶν δὲ φρασσῶν] Vulgatum τῶν δὲ τιθασσῶν ex Med. Canis. versione Thomae et Gazae correxit Camus. τιθασσῶν Leon. et Camotiana dederunt. Albertus hoc vertit: *quaedam aves domesticae*. In sequentibus κίχλην omisit et pro ψάρος sparus dixit Thomas.

CAPVT XIX. (vulgo XVII.)

οὔτε ὕστριγγες καὶ αἱ ἄρκτοι] Med. ὕστριγγες. R. A. φωλοῦσιν αἱ ἀγριαὶ ἄρκτοι. πότερον δέ. Simile compendium in suo Codice secutus locum hunc vertit Gaza. Narrationem Philosophi de vrsu excerpit Aelianus H. A. 6, 3. sed admiscuit multa aliena et falsa, quorum deinceps fontem inuestigabimus. Primum Aristotelea videamus. χειμῶνος μὲν ἀποτίκτει καὶ φωλεύει τεκοῦσα καὶ ὑφορωμένη τοὺς κρυμούς τὴν ἐπιδημίαν τοῦ ἤρος προσμένει, οὐδ' ἂν, πρὶν ἢ πληρωθῆναι τρεῖς μῆνας, ἐξαγάγοι ποτὲ τὰ βρέφη. Ὅταν δὲ αἰσθηταὶ ἑαυτῆς πεπλησμένης, ὑφορωμένη τοῦτο ὡς νόσον, ζητεῖ φωλεόν· ἐντεῦθεν τοι κέκληται τῇ ἄρκτω φωλεία τὸ πάθος. Abhinc aliunde quaedam inserit, quae deinceps ponam. In his vero Aelianus falso, etsi confidenter, ponit causam latitationis nimiam corporis repletionem et pinguedinem; deinceps male ait φωλεύει τεκοῦσα, post partum latitare neque ante tres menses producere pullos propter frigoris timorem, cum Aristoteles dicat, in ipsa latitatione parere, causam frigoris non edat, et tres menses a bruma terminet. Sequitur ex nostro: καὶ παρεισελθοῦσα ἡσυχάζει καὶ τρόπον τινὰ τὴν ἔξιν ῥίνα, καὶ δοῖα τεσσαράκοντα ἡμερῶν αὐτό. Καὶ λέγει μὲν Ἀριστοτέλης, ὅτι ἄρα δις ἑπτὰ ἡμερῶν ἀκίνητος μένει καὶ ἀτρεμεῖ, τῶν δὲ ἄλλων στρέφεται μόνον. Ἄσιτος δ' ἄρα διαμένει τῶν τεσσαράκοντα πασῶν καὶ ἄτροφος· ἀπόρη δ' αὐτῇ τὴν δεξιάν περιλιχμᾶσθαι. Ἐκ δὲ τῆς συντήξεως τῆς ἄγαν συμπέπνυται τὸ ἔντερον αὐτῇ καὶ συνῆλθεν· ὅπερ εἰδυῖα, ὅταν προέλθῃ, τοῦ καλουμένου ἄρου τοῦ ἀγρίου ἐσθίει· τὸ δὲ ἄρα φουσῶδες ὃν διύστησιν αὐτῇ τὸ ἔντερον καὶ εὐρύνει αὐτὸ καὶ

ἀποφραίνει τροφῆς δεκτικόν. Postrema tamen non ex ipso fonte, sed ex Plutarcho duxit, vnde etiam deriuauit, quae supra interposuit, quaeque repetam, posteaquam locum Plutarchi apposuero. Is est de Solertia animal. p. 169. Hutt. ἡ δ' ἄρκτος ὑπὸ τοῦ πάθους, ὃ καλοῦσι φωλεόν, καταλαμβάνομένη, πρὶν ἢ παντάπασι ναρκῆσαι καὶ γενέσθαι βαρεῖα καὶ δυσκίνητος, τὸν τε τόπον ἀνακαθαίρει, καὶ μέλλουσα καταδυσέσθαι, τὴν μὲν ἄλλην πορείαν ὡς ἐνδέχεται μάλιστα ποιεῖται μετέωρον καὶ ἐλαφρὰν, ἄρκτοις ἐπιθυγγάνουσα τοῖς ἔχνεσι, τῷ νώτῳ δὲ τὸ σῶμα προσάγει καὶ παρακομίζει πρὸς τὸν φωλεόν. Quo in loco etsi difficultatem nemo hucusque animaduertit, magna tamen inest. Nihil enim oppositum videtur priori membro τὴν μὲν ἄλλην πορείαν — ποιεῖται μετέωρον καὶ ἐλαφρὰν. Nam quod additur τῷ νώτῳ δὲ τὸ σῶμα προσάγει, pertinet adhuc ad rationem suspensi incessus explicandam, dum corpus reliquum ad dorsum contractum adducitur. Quod si tamen τὴν ἄλλην πορείαν non de ipso incessu et via, sed de ratione incessus interpretari malueris, priora verba vsque ad ἔχνεσι pedum positionem spectabunt, sequentia vero τῷ νώτῳ — προσάγει conformationem reliqui corporis ad dorsum adducti et contracti continebunt. Tum vero quid significabunt ista: καὶ παρακομίζει πρὸς τὸν φωλεόν? vbi seu vulgatum, siue, quod Codices quidam offerunt, κομίζει simplex probaueris, pertinet id ad σῶμα. Itaque corpus vsus ad latebram ferre dicetur contractum et adductum ad dorsum, ipse summis pedum vestigiis insistens. Videamus nunc, quid inde effecerit Aelianus, qui locum ita traduxit: *Εἶτα εἰσέρχεται οὐ βαδίζουσα, ἀλλ' ὑπτία, ἀφανίζουσα τοῖς θηραταῖς τὰ ἔχνη· ἑαυτὴν γὰρ ἐπισυρρεῖ κατὰ τὰ νῶτα.* Quae Gyllius ita vertit: *in antrum non recto motu sui corporis sed supino ingreditur, et dorsi sui tractu repit, venatoribus vt vestigia sua oblitteret.* Aliter intelligere nec haec latina nec graeca licet, nisi ita, vt vsus in dorsum resupinatus repere et trahere se dicatur in latebram. Con-

tra locus Plutarchi hanc potius postulare videtur interpretationem, vt vrsus dicatur primum summis vestigiis insitens et suspensus incedere, deinde vero contracto et adducto reliquo corpore ad dorsum saltu ingredi et peruenire ad latebram. In Plinio fabulam hanc frustra quaesivi. Is 8. s. 54. haec ex nostro deriuauit: *Hystrix hibernis se mensibus condit, quae natura multis et ante omnia vrsis. Eorum coitus hiemis initio — deinde secessus in specus separatim, in quibus paruunt trigesimo die plurimum quinos. — Nec quidquam rarius quam parientem videre vrsam. Ideo mares quadragenis diebus latent, feminae quaternis mensibus. — Primis diebus bis septenis tam graui somno premuntur, vt ne vulneribus quidem excitari queant. Tunc mirum in modum veterno pinguescunt. Ab iis diebus resident ac priorum pedum suctu viuunt. — Cibi nulla tunc argumenta, nec nisi humoris minimum in aluo inueniri, sanguinis exiguas circa corda tantum guttas; reliquo corpori nihil inesse. Procedunt vere, sed mares praepingues, cuius rei causa non prompta est, quippe nec somno quidem saginatis praeter quatuordecim diebus, vt diximus. Exeuntes herbam quandam aron nomine laxandis intestinis alioqui concretis deuorant.* Is inter alios errores vrsam parientem habet pro praegnante. Nam de partu non adeo rarum esset in vrsa, cum in nulla fere fera contingat homini partus testem esse. De vrsa confirmant idem recentiorum testimonia, moneñte Schrebero. Ceterum Albertus recte videtur locum hunc ita conuertisse: *in aliis autem residuis diebus absconditur quidem sed mouetur extendendo et contrahendo membra, et aliquando sonando voce: quod autem vrsa tempore latentiae pariat, signum est, quod rarissime venantur venatores impregnatam.*

οὐδὲ γὰρ ἐξέρχονται] Vulgatum οὔτε correxi.

κενὰ φαίνεται] Vulgatum φαίνονται ex suis libris correxit Camus. Deinceps λέγεται δὲ καὶ scriptum vertit Thomas. Postea ὀλίγον Aldina cum Vatic. προσφθεσθαι Med.

concludere versio Thomae. Pro *ἀφιστάναι* Aelianus δι-
στάναι videtur scriptum legisse, sed potuit etiam vulgatum
 ita interpretari. Scilicet vulgabatur *ἀφεστάναι*, quod ne-
 cessario erat mutandum in *ἀφιστάναι*. Plutarchus p. 176.
*ἡ δ' ἄρκτος, ὅταν ἐκ τοῦ φωλεοῦ παρέλθῃ, τὸ ἄρον ἐσθί-
 οῦσα πρῶτον τὸ ἄγριον· ἡ γὰρ δριμύτης ἀνοίγει συμπε-
 φνκὸς αὐτῆς τὸ ἔντερον.* vbi Codices quidam *συμπεπηγὸς*
 habent.

2. *ἐλειὸς*] Med. *ἐλιὸς*, V. R. A. *ὁ λέϊος*, versio Thomae
elius. Hesychius *ἐλειούς* interpretans ait, Aristarchum cen-
 sere, esse animal lacertis simile *ἐν τοῖς φρυγάνοις*, in vir-
 gultis, Callistratum vero, esse genus vermis in quercubus,
 quo piscatores ad escam vtantur. Addit: *ἔστι γὰρ ζῶον τε-
 τράπουν ὁ ἐλειὸς καλούμενος μῦς, ὁ σκίουρος*, esse qua-
 drupes animal murem vocatum *eleion*, sciurum. Idem: *εὐ-
 λύτος, θηρίον ἀπὸ φρυγάνων σκωληκοειδές, ᾧ χρῶνται
 πρὸς δέλεαρ*. Idem: *ὀλιός, σκίουρος, ἔλιος*. Idem: *ὀλειρ,
 ἔλιος, μῦς*. In *ἔλαιο* habet: *Ἀντίγονος δὲ ὁ Καρύστιος ἐν
 τῷ περὶ ζῴων τὸν καλούμενον μῦν ἔλειον*. Tot habes scri-
 pturae varietates nominis animalis eiusdem, vt quidem vi-
 deri potest. In Alberto extat *alieus*. Interpretatio Hesychii
 partim vera, partim falsa est. Mus enim est, sed sciurus,
 qui nobis hodie dicitur, non est. Galenus libri 3. cap. 1.
 de Alimentorum Facultate: *τῶν ἀρουραίων μυῶν καὶ τῶν
 καλουμένων ἐλειῶν ἐν μέσῳ εἶναι τὸν μύωξον καλούμενον*.
 Ad Lucaniam is Italiae refert myoxum cum arctomy, alibi
 tamen eundem in deliciis coenarum esse confessus. Myo-
 xus igitur videri potest esse Romanorum glis, quem ho-
 dieque in Calabria ad cibos capi testatur *Swinburne* Itine-
 rarii Tom. I. p. 385. vers. german. *Ghiro* etiam nunc in
 Italia vocatur. Alii tamen ipsum *ἐλειὸν* glirem romanum
 interpretati sunt. Ita enim in Parabilibus Dioscoridi ad-
 scriptis 1. cap. 57. *κἄν τοῦ ἐκ τοῦ λίπους ἔλαιον, ὃ καλεῖται
 γλῆρις· καὶ γὰρ ὁ ἀπανονοσοκιώρους λέγεται*. vbi recte Sa-
 racenus cum Moibano corrigit *καὶ τὸ λίπος ἐκ τοῦ ἐλειοῦ*,

ὅς καλεῖται. In reliquis vitiosis verbis σκίουρος et fortasse λαγόγηρος latet. Plura dixi ad Varronem 3, 15. p. 568. sqq. De mure Ponticó dicitur ad 9, 50. Albertus eum h. l. vocat *fusitoz*. Vulgatum πόντιος ex Med. Camis. correxit Camus.

καὶ τὸ περὶ τὰς γενέσεις κέλυφος] Haec verba in versione Scoti omissa esse monuit Camus, nec simile aliquid habet Albertus. Gaza vertit: *et primi ortus operculum. c'est l'étui des parties qui leur sont essentielles* Camus. Gazae versionem iam olim reprehendit Veslingius *Observ. anatom.* p. 223. et 237. Possit enim aliquis secundinas intelligere, a quibus tamen vt a vera cute esse ait senectutem diuersam. Hanc bis anno exui et pullós ea post aliquot demum menses super cute vera et squamata integri, pellucida ita, vt squamae veluti per speculum transluceant. Exuiuias etiam oculis obduci et deinde exui obseruat Veslingius. Sed totus hic locus τῶν δὲ φαλούντων vsque ad illa τὸ κέλυφος plane alienus est ab hoc ordine; igitur aut transpositus aut ab aliena manu insertus. Certissimum argumentum praebent verba sequentia, *Τῶν μὲν οὖν πεζῶν* etc., quibus vrsorum et ceterorum quadrupedum viuiparorum latitatio absoluitur. Tum demum de squamatis ingreditur docere: *Τὰ δὲ φολιδωτά*. Igitur membrum suspectum vncis adhibitis seclusi.

καὶ ἐμύς] Med. ὁ ἐμύς. Edd. ante Sylburgianam habent ὁ μῦς. Sylburgii emendationem recentiores dederunt καὶ ἐμύς. Gaza *mus aquatilis* vertit, *emis* Thomas, *cohoz* Albertus. Camus ex suo libro Thomae versionis *et mys* posuit. Paulo antea τὰ πλεῖστα habebant Edd. ex Scaligeri emendatione pro τὰ πλεῖστον, confirmata a Mediceo. Pro ἐκδυνοσι Camot. habet ἐκδυουσι.

οἶον ἀσκαλαβώτης] Versio Thomae ἀλλ' οἶον reddidit, deinde *lacertae*, ergo σαῦροι. In Med. et Vat. similiter est ἀλλ' οἶον.

3. πᾶσι πρῶτον, ὥστε] Ita pro πρῶτόν φασιν, ὥστε Canis. V. R. A. Quare etiam vulgatum ἀφίστασθαι mutandum fuit, quod ipsum habet Leon. et Camotiana Editio. In Veneto est ἀφίστασθαί φασι πρῶτον, sed manus secunda ἀφίσταται πᾶσι πρῶτον correxit. Deinceps συννοοῦσι habet Med. et Venetus. Verba vulgata καὶ λευκὴ φαίνεται πάντων Camus ex Med. mutavit in κελυφὴ γὰρ φαίνεται πάντων. quae vertit: *il semble que ce soit l'étuit de tout le reste.* Non potuit ineptius. Gaza contra: *glabrum enim hoc omnium ante quam reliquum corpus apparet.* Is igitur scriptum legisse videtur λείη γὰρ αὕτη πρώτη φαίνεται πάντων. Albertus: *ita quod qui non cognoscit hoc accidens tyri, putet eum esse coecum propter dependentia veteris corii super oculos. deinde paulatim aufert corium residuae partis capitis et deinde aufert totum corporis corium usque ad caudam, et hoc perficitur intra diem et noctem.* Dubia igitur quam maxime est scriptura huius loci. Cami et Medicei κελυφὴ probare nullo possum modo. Sententiam enim minime aptam vel veram praebet. Nec forma vocabuli satis certa videtur. Quod enim ex Theophrasti h. pl. 3, 9. laudavit H. Stephani Thesaurus πρὸς τῇ κελύφῃ, id Heinsiana Editio et Bodaei tacite in τῷ κελύφει mutarunt. Interim dedi, Gaza praeunte, quod potest intelligi. Nunc video, in Veneto esse etiam κελυφὴ γὰρ φ. π. sed manus secunda suprascriptis καὶ λευκὴ γὰρ φ. π. Sequens ἀπολυόμενον vulgato ἀποδύομενον ex versione Thomae substituit, vbi est *absoluitur.*

τὸ ἐντὸς ἐκτὸς] Med. Canis. τὰ ἐκτὸς sine ἐντὸς, vt in Veneto, vbi tamen manus secunda τὰ ἐντὸς ἐκτὸς correxit. V. R. A. φνομένου habent pro ἐκδυόμενον. In Reg. deinceps addita leguntur haec: τοῦ ἐντὸς δέρματος ἢ τοῦ ἐκτὸς ἀποβολῆ. Similiter Gaza: *et cute altera intus subnascente ipsa remouetur.* Sed ita scribendum fuerat: Γίνεται δὲ ὑποφνομένου τοῦ ἐντὸς δέρματος ἢ τοῦ ἐκτὸς ἀπο-

βολή. Ita tamen sequentia non conueniunt. In Leon. et Camot. est τοῦ ἐντός.

ἐκ τῶν χορίων] Versio Thomae locellis. Legit igitur χωρίων scriptum. Gaza: *ut enim foetus in uolucro secundarum, quo contentus prodierit, exiit, sic ista senectute detracta renouantur.* Huc pertinere suspicor membrum, quod supra alieno loco collocatum esse monui: ἔστι δὲ τοῦτο ἔσχατον δέρμα καὶ τὸ περὶ τὰς γενέσεις κέλφος. quae continent descriptionem secundinarum aptam. Nescio qui factum sit, ut Sylburgius in Indice graeco sub vocabulo χόριον etiam hunc locum poneret, cum ipse tamen nihil plane ad h. l. monuisset.

4. σίλφη καὶ ἐμπὺς] στίλφη Camotiana, in quo geminam scripturam σίλφη et τίλφη latere, recte monuit Sylburg. Pro ἐμπὺς Edd. veteres cum V. R. A. ἀσπίς habent. Verum ex Camot. reposuit Sylburg. *culex* vertit Gaza, *sylpha* Thomas. Scripturam τίλφην probat Phrynichus p. 132. Scholia ad Aristophanis Acharn. versu 926. vbi quis naualia Attica incendere dicitur θροαλλίδι εἰς τίφην imposita, monent: Ἀθηναῖοι τίφην καλοῦσι τὴν καλουμένην σίλφη. ἔστι δὲ ζῷον κανθαρώδες. vnde Suidas in νεώριον, qui habet ζῷον κανθαρώδες. Eadem Scholia ad Pacem versu 1077. de silpha tradunt eadem, quae poeta de σπονδυλή, nempe eam βδεῖν. Et Galenus de Compos. medic. sec. loca 5, 9. habet ἢ σίλφης βδεύσης. vnde Aetius 8, 33. σίλφης τῆς κατοικιδίου τῆς βδεύσης τὸ στῆρ. Plinius 29. capite vltimo in eadem medicina habet *pinguedo blattae*. Paulus Aegineta in ἀντιβαλλομένοις libri 7. habet ἀντὶ βουπρήστως σίλφαι βδέουσαι. In his tamen locis omnibus adiectum βδέουσα suspectum habebat Cornarius ad Galeni l. c. p. 428. Σίλφην librariarum habet Eueni Epigramma Analectorum I. p. 167. vbi σεμιδηγάγος, λωβήτειρα, κελαινόχρωσ ἀudit. Scholia ad Lucianum Tom. VIII. p. 18. vbi libri inutiles ταῖς τίλφαις οἰκήσεις nominantur, ita tradunt: τίλφη ζῷον τι τοῖς βιβλίους ὡς ἐπίπαν ἐντί-

πτεσθαι πεφυκός, ἐπιμήκη κέρατα ἔχον ὡς ἐν μικροῦ κατιδεῖν, λευκὸν ἢ πέλιον· εἴ τις τούτου ἐγγρίψαιτο, κονιορτον ἀποβάλλον. Quae descriptio conuenit generi Lepismatis Linnaeani, cuius tamen species argentea ex America ortum habere dicitur. Contra Eueni silpha bene cum blatta Linnaeana conuenire videtur. Nidos hirundinum infestare ait σίλφας Aelianus H. A. 1, 37.

ζωοτοκουμένοις τὸ χόριον] Postrema duo vocabula ex Med. et tribus versionibus addidit Camus. Pro ζωοτοκουμένοις Sylburg malebat ὠστοκουμένοις. Sed id nunc saluum praestat additum χόριον. Contra equidem in sequentibus malim ὁμοίως δὲ καὶ μελίτταις. Gaza etiam separatim vertit: *Aequie et aribus et locustis*. Sequens ἐκδυσσωιν vulgato ἐξέλθωσι substitui ex versione Thomae, vbi est *exuerint*: sed est h. l. *cum emerserint e terra*. Cetera de cicadis illustraui ad 5, 30. Pro verbis ἐπί τε — καλάμους V. R. A. habent ἐπί τινα πέτραν. Albertus: *Tiacoz autem est genus locustae, quando exiunt recenter corium suum, primo manent super arbores oliuae et cannas — et acquirit ab eo modicum humiditatis: deinde exsiccatur ad solem, post modicum tempus volat et sibilat.*

5. τὴν γὰρ ἐκδυσιν] Med. ἐκλυσιν. In sequentibus cancri μαλακόστρακοι sunt, qui in alienis testis habitare solent, eremita Bernhardi et similes.

τὰς μαΐας τὰς τε γραῦς] Vulgo solae μαΐαι memorantur, sed Canis. τὰς γεραῦς, V. R. A. τὰς μαΐας τὰς γραῦς habent. Albertus solum *mehoz* nominauit. Equidem noui dubitauit nouum nomen et animal addere historiae animalium Aristotelicae, vnde idem olim descripserat Artemidorus Oneirocr. 2, 14. vbi est: ἀποδιδύσκονται γὰρ τὸ γῆρας τῶν ἰχθύων οἱ μαλακόστρακοι, οἷον καρὶς, καρᾶβος, καρκῖνος, ἀστακός, πάγουρος καὶ ἡ λεγομένη γραῦς καὶ ὅσα ἄλλα ἐστὶν ὅμοια. quem locum iam olim ad Oppianam p. 387. comparaueram cum Epicharmeo apud Athenaeum 7. p. 318. vbi post polyporum genera varia γραῖά τ' ἐρωθακώδης

memoratur, varie tentata a Casaubono. Hesychius habet: *Καραβίδες, γράες, Μεθυμναῖοι*. Idem: *Σμαρίδες, γράες, καὶ ἰχθυῖα μικρά*. Denique idem: *Κωρίδες, γράες, ζῶον θαλάσσιον*. Ad caneros ὄστρακοδέρμους vna cum maiis pertinere, docet hic locus.

CAPVT XX. (vulgo XVIII.)

καὶ πρὸς τὴν ἄλλην υἱείαν] Haec verba ex Med. V. A. versione Thomae et Gazae addidit Camus. *et ad aliam sanitatem et partus non minime* Thomas, igitur πρὸς ante τοὺς τόκους et copulam ante οὐχ ἤμιστα omisit. Etiam Alberti versio verba ista expressit, et *φάτταις* reddidit *fehynet generi hoc est generi columbarum*. Pariter sequens colou τοῖς δ' ἰχθυσι τὰ ἀνχμώδη ex Med. Reg. et versionibus tribus Thomae, Scoti et Gazae inseruit Camus. *piscibus autem siccitates* vertit Thomas. Igitur ἀνχμοὶ scriptum legit. Post ὅλως συμφέρει ex iisdem libris verba τοῖς ὄρνισιν accesserunt. Albertus de piscibus siccitate nimia aeris et calore morientibus in lacunis addit: *et vocatur vulgariter haec piscium pestis bullitio aquae*.

2. *Ἡρόδοτος*] Ex Med. V. R. versione Thomae et Gazae Camus dedit *Ἡσίοδος*. Scoti versio *Homerum* nominat. Albertus: *Homerus, quem Arabes antyopos dicunt, dicens in captura ylion vulturem potu suo et morte praesignasse vrbis excidium*. *Esyodus* Thomas habet. Cui sane nomini sequens verbum *πεποίηκε* melius conuenit, quam historico Herodoto, cuius locum hodie frustra quaesieris. Quae viri docti commenti sunt de libris perditis, vide apud Wesselingium ad Herodot. p. 54.

μαντείας πρόεδρον] Vulgatum *πρόσεδρον* correxi. Sylburgius ex causa grammatica *ταῖς μαντείαις* scribi malebat. *fecit enim diuinationis praesidem* versio Thomae. *τὴν Νίνου* pro *τῆς Ν*. ex Med. Vat. dedit Camus. Versio Thomae habet *vina non bibentem*, igitur is scriptum legerat *οἶνον οὐ πίνοντα*.

ὄλως δ' οὐδ' ἄλλο] Ita pro ὁμοίως Med. *generaliter* Albertus. *attamen neque* Thomas, qui ὁμῶς scriptum legit. Verba postrema ita interpretatur Albertus: *aegritudines animi cognoscuntur ex dependentia alarum, neque diu permittit alas in una dispositione manere, sed quasi continue eleuantur et decidunt.*

3. εὐθηνεῖ] M. V. R. εὐσθενεῖ. Sequens πλείω ante τροφήν ex Med. inseruit Camus. Vertit etiam Gaza *plus cibi*, et Albertus. Pro νόμενα male Med. φνόμενα habet. Plinius 9. s. 23. *Gustu olei maxime, dein modicis imbribus gaudent alunturque. Quippe et arundines, quamuis in palude prognatae, non tamen sine imbre adolescent: et alias ubique pisces in eadem aqua assidui, si non affluat, exanimantur.* vbi vitium manifestum est in olei mentione, quae ad antecedentia pertinere videtur.

4. εἰς τὸν Πόντον] Albertus: *ad locum qui caycon vocatur arabice, quem quidam potum interpretari dicunt, sed falso: caycon enim arabice vocatur cetus, et lacus sic vocatus est eo, quod ceti ibi expectant aquam dulcem.* Apparet quosdam πότον legisse.

καβιοὶ πίονες] Med. πλείονες, Thomas καὶ οἱ κ. πίονες scriptum vertit. Sequens εὐλίμνα vulgato εὐλίμενα ex Med. substituit Camus. *loca praedita lacus commoditate* vertit Gaza: *qui boni portus locorum* Thomas. Postea vulgatum ἐπομβρον ex Med. mutauit. Supra enim fuit ἐπομβροῖς ἔτεσιν. Infra cap. 20. est τὰ ἐπομβροῖα ἔτη sine varietate, sed paulo post τὰ ἐπομβροῖα ἔτη, vbi sola Basil. ἐπόμβροια habet, quod ex suis Codd. restituit Camus.

5. τοῖς πλείστοις ἰχθύσι] Med. πλείστοις omisit, habet versio Thomae. Deinceps vulgatum χρωμῖς correxi. De nomine et lapillis dixi supra ad 4, 8. Lapilli, quos, qui plurimos habent pisces, ternos habent in singulo latere, auditui inseruientes, sanitati piscium nocere nec a frigore quidquam pati posse videntur. Postea vulgatum γάγγρος ex libris suis correxit Camus. *fagrus* habet versio Thomae.

Albertus nominat: *coronus, lupus siue lucius et sciae, quae graece vocatur haremy, librahon et scabiae. sed et pisces apud nos tales lapides saepissime habentes sunt is, quem monachum vsualiter vocant, quem quidam numen, quidam autem klane vocant, et ille, qui vocatur bresma et qui vocatur naso, qui est in aquis Danubii, et de his sum ipse expertus, quod frequentissime lapides habent in cerebro et sunt albi.*

καταπήγνυται] Thomas vertit *laeduntur*. Idem deinceps *kefalo vel muleto — marinum*. Med. etiam et Venetus *μαρίνον* nominat. Rondeletius *μύξινον* legi voluit, quem alibi *μύξωνα* nominatum legimus. Albertus *murenos* habet, et addit: *et de isto genere est id quod vocatur gugum siue congruum et murena et orphus et pisces vocati lapidei: cavant enim terram et condunt se*. Plinius 9. s. 24. *Praegelidam hiemem omnes sentiunt, sed maxime qui lapidem in capite habere existimantur, ut lupi, chromes, sciaenae, pagri. Cum asperae hiemes fuere, multi caeci capiuntur. Itaque his mensibus iacent speluncis conditi, sicut in terrestrium genere retulimus*. — De barino cogitare hic non licet; is enim fluuiatilis est, et de eiusdem nomine dubitatio magna est. Sed Hesychii testimonium, *Μαρίνος, καθαρός, ἔχθυς θαλάσσιος, καὶ ὄνομα κυρίου*, fecit, vt Codicum optimorum scripturam vulgato *μυρίνον* substituerem. Quid? quod noster supra 6, 17. *κύουσι δὲ πλείστον χρόνον, οὓς καλοῦσιν τινες μαρίνους*. vbi Codd. nihil variant, nisi quod V. A. *μαρίνον* habent. *Marinum* piscem in Indice nominum et in Commentario plane omisit Camus.

6. τότε λεπτοί] Vulgato *λευκοί* ex Med. Canis. et tribus versionibus substituit Camus. Deinceps vulgatum *ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ψύχος μᾶλλον* ex libris suis correxit Camus.

Ναυπλίαν — τέναγος] Camus urbem vel oppidum putans maiuscula littera scriptum verbum *Tenagos* vertit, quod omnes Geographi ignorant et sensus loci repudiat.

7. ἀχάρονας] Vulgatum *ἀρχανας* ex Aldina, Med. Canis.

Reg. correxit Camus. Bas. Junt. Camot. ἀχάνας habent, quod cum Sylburgio ex Gazae versione in ἀρχάνας mutarunt recentiores Edd. aryez Alberto. acharnas Thomae. Pro coracino Albertus πορφυραν et κηρυκα vertit.

εὐθηρίαν] Camot. εὐθένειαν. Dicitur pro εὐσθένειαν. Sequens παραγειν ἢ πελάγια vulgato πελαγια ἢ αἰγιαλώδη ex Med. Reg. substituit Camus. Sed in Mediceo obscura tantum eius lectionis vestigia sunt. Aldina πελάγια ἢ πελάγια, Ambr. πελάγιοι πελάγιοι habet. quaecumque sunt non apud terram aut pelagalia vertit Thomas, sed voluit natura dare, et error videtur esse librarii. Scripturam nostram reddidit etiam Albertus.

φυκώδεις] Thomas vertit *graminata*.

8. τὰ γὰρ μικρὰ] Thomas μικρὰ vertit *parui*. Deinde πλείους τοῖς βορείοις ex Codd. suis dedit Camus.

οἰστρωῶσι] Thomas vertit: *Thynni autem et gladiati vel pisces cum sata insaniunt.* (sic) Prius compendium forte *vocati* significat, alterum non extrico. Athenaeus 7. p. 302. h. l. laudans habet καὶ οἱ ξιφίαι — οἶον ἐσφαλῆκιον. Deinceps τὸν καλουμένον de meo dedi pro vulgato τὸ καλουμένον. In Athenaeo τὸν καλούμενον ex Codd. dedit nuperus Editor. Postea ὄσον ἀράχνη cum Thoma praefero, qui vertit: *magnitudo autem quanta araneae.* Idem τὸν ξιφίαν altero loco vertit *piscis spatatus*. In Athenaeo constanter libri omnes ἠλίκον ἀράχνης habent, quod item Thomas interpretatus esse potuit. Cetera memoriter ita recitavit: τοῦτο δὲ ποιῆ αὐτοὺς ἐξάλλεσθαι οὐκ ἔλαττον τοῦ δελφίνος, καὶ τοῖς πλοίοις πολλαῖς ἐμπίπτουσι. Denique initio notitiae οἰστρον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς memorat, et postea p. 327. iterum τὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς οἰστρον habet, nescio quo auctore. Plinius 9. s. 21. *animal est paruum scorpionis effigie, aranei magnitudine: hoc se et thynno et ei qui gladius vocatur, crebro delphini magnitudinem excedenti, sub pinna affigit aculeo, tantoque infestat dolore, ut in naues saepenu-*

mero exiliant. Oppianus Halieut. 2, 508. vocat *περὺγες-σιν ἐνημενον ἄγριον οἰστρον*, ὅς σφισι — *κένιρου πευκε-δανοῦ δοὴν ἐνερείδεται ἀλκην.* Albertus nominat *Tachyos et kykya*, quod latine scia dicitur, pro oestro vero *astaros*. Statim tamen *cochyos* dicitur pro thynno. Ceterum insectum, a quo vexatur *xiphias* et thynnus, con- jicere nondum potui, quanquam suspicor ad genus *Lernaearum* aut *Monocolorum* Linnaei pertinere, sed haec praecipue branchiis adhaerent, veluti *Monoculus scombri*. Vide etiam dicta ad 5, 25, 3.

9. *καὶ τοῦ γόνου*] Ita Camot. Contra *καὶ τούτων* Edd. reliquae cum V. R. *καὶ τούτων οὐ* Ambr. Sequentia ita vertit Gaza: *cum enim pisces desiderio teporis loca foeturae adeant, liguriunt quicquid attigerint.* Longe integriorem igitur locum vertit, cuius vitium etiam per se est manifestum, quanquam taceat Camus. Ineptissime enim foetura piscium perire dicitur propter calorem, cui praecipue opponere student matres ipsae ova deponentes in locis soli expositis. *τὰς ἀλέας* superest ex scriptura *πόθῳ τῆς ἀλέας*. Conjicio, reliqua ita fere scripta olim fuisse: *διὰ τὸ τοῦς ἰχθύς προσχωρεῖν πρὸς τοιτούς τοῦς τόπους πόθῳ* (vel *ἐνεκα*) *τῆς ἀλέας· οὐ γὰρ ἂν* et cet.

10. *καὶ μετὰ τὴν δυσιν ὅλως δὲ — ἀνατολάς*] Haec verba omisit versio Thomae, nec habet simile quid Albertus. Plinius 9. s. 23. *Capiuntur ante solis ortum; tum maxime piscium fallitur visus. Noctibus quies, et illustribus aequae quam die cernunt.*

11. *οὐδὲν εἰς τοὺς ἰχθύς*] Ita pro *ἐν οὐδενὶ τοῖς ἰχθύσι* ex Med. Canis. versione Thomae et Gazae scripsit Camus. Ad sequentia *εἰς ἵππους* — *ἄγρια* repetitum *ἐμπίπτει* intellige. *καὶ βοῦς* omisit Juntina. Plinius 9. s. 73. *Morbos uniuersa genera piscium, ut cetera animalia etiam fera, non accipimus sentire. Verum aegrotare singulos manifestum facit aliquorum macies, cum in eodem genere*

praepingues alii capiantur. De piscium morbis compara Camperi librum: *Beantwortung einer Preisfrage* 1786. p. 24.

12. *τούτοις οὐδέν]* Ita pro *οὐδενὶ* dedit Camus ex Med. Vat. consentiente versione Thomae. Deinceps vulgatum *γλανὶς* mutavi. Albertus *geledys* nominat, quem *silitrum* interpretatur. Plinius 9. s. 25. *Fluviatilium silitrus Caniculae exortu sideratur et alias semper fulgure sopitur. Hoc et in mari accidere cyprino putant.* vbi pessime cyprinum facit marinum. Pro cyprino Albertus nominat *kokomos*.

μετεώρως νεῖν] Thomas vertit scriptum *μετέωρος εἶναι ελευatus est.* Deinceps *οἰστροπλήξ* Camotiana, Med. Canis. quod Thomas vertit *insania stupens fit.* Sequens *γλανεῖς* iterum mutavi in *γλάνεις*.

ἀπόλλυνται πολλοὶ] Posterius vocabulum ex Med. adieci. Idem scriptum legisse videtur Thomas, in cuius versione per compendium scriptum extat *m're.* Albertus: *adhuc autem sunt quidam piscium, qui cum a dracone aquatico mordentur, moriuntur.* Draconem serpentem mire dixit hoc vno in loco Aristoteles, quem in Indice et in Commentario omisit Camus. Nescias, num piscem aculeatum an serpentem dicere voluerit. Draconem in marinis nominavit, serpentes etiam fluviatiles; sed draconem fluviatilem vel aquarum dulcium nusquam.

βαλέρω] Vulgatum *βαλλέρω* Med. Vat. et versio Thomae in *βαλλίρω* mutant. Sed *ballero* Gaza vertit et supra 6, 14. Med. versio Thomae et Gazae *βάλερος* habent scriptum, quam formam hic reduxi. Deinceps *τριλῶνι ἔλιμης* Med. *throne* versio Thomae, *ballero et tilloni* Gazae. Herodotus inter pisces lacus Prasianae Thracicae *πάπραχας* et *τίλωνας* memorat 5, 16. Albertus haec nomina duo piscium omisit. Sed supra 6, 14. Codex Med. Canis. pro *ψύλωνα* dant *τύλωνα*, Reg. *ψίλωνα*, Gaza *fullonem*, Scotus *tilona*, Albertus *Cylona*, versio Thomae *tilonem*.

Quare etiam h. l. *τίλλωνι* praetuli vulgato *τίλλωνι*. Dicitur ibi fluuiatilis, *ἀγελᾶος*, et in littoribus tranquillis parere.

χαλκίδι] Thomas vertit *kyaldi*, Alberto *kakati*. Plinius 9. s. 71. vbi de pediculis marinis: *Quibusdam vero ipsius innascuntur, quo in numero chalcis accipitur*. Linnæae scilicet et monoculi Linnæani branchiis piscium multorum innascuntur.

13. *πλόμω*] Med. *πάγω* et deinceps *πλωΐζοντας*. Eadem est scriptura in Veneto, sed manus secunda *πλόμω* — *πλομίζοντες* correxit. Versio Thomae: *gelu, et vehantur alii quidem eos, qui in fluuiis et stagnis natantes*. Expressit igitur scripturam libri Medicei. Albertus pariter *πάγω glacie* expressit. Gaza *verbasco herba* vertit, igitur *φλόμω* legit et *φλομίζοντες*, aut potius *πλόμω* et *πλομίζοντες* pro *φλόμω* et *φλομίζοντες* dictum recte accepit. Galenus enim libro 8. de Simplicibus Medic. monet quosdam *πλόμον* dixisse. Modum piscationis eundem obiter memorat Aelianus H. A. 1, 58. de tollendis apium hostibus: *ἐμβαλὼν δὲ εἰς τὴν λίμνην φλόμου φύλλα ἢ κάρου ἀπώλεσε τοὺς γυρίνους ὁ τῶν μελιττῶν δεσπότης ῥᾶστα*. Pisces succo phlomi inebriati et stupefacti sursum emergunt et facile manu capiuntur. Verbascum phlomoide Linnaei hodieque in insula Tenedo et Athenis *φλόμον* vocari testantur *Forskäl* Flora Aegypt. p. XXXI. et *Riedesel* Itiner. orient. p. 112.

τὰ βαθέα ἐν τοῖς ποταμοῖς] Male Albertus vertit: *quando fugiunt in hieme a pelago propter tempestates et veniunt ad flumina*. Sequentia καὶ γὰρ ἄλλως — *ψυχρὸν* Gaza explicatius ita reddit: *cum enim alias aqua dulcis frigidior sit, tum vel maxime eius ima algent. τάφρον* male Thomas *foueam* reddit, recte Gaza *fossam in fluuium ducunt*. Sed quod addit *quam maceriae iungentes operiunt*, si voluit verba *διὰ ξηροῦ* reddere, aberravit. Melius *Camus hors du fleuve*. Est per terram continentem. Se-

quens γωλεόν ex Med. Canis. dedi. γρωλεον Vat. Reg. Vulgo erat φωλεόν. *caueam* vertit Thomas. In Reg. εἰσδυσιν postea correctum est. Pro κύρω Albertus nominat *maghade*, quod apud nos sonat *gurgustium*. Denique in altero modo piscandi φρουγάνοις Thomas vertit *fructectis*.

14. ἐξερεύεται] Thomas vertit *fluuius exundauerit*. Sequens γεύσονται vulgato γευσονται vel ex Sylburgii correctione vel ex suis Codd. substituit Camus. *gustauerint* etiam versio Thomae habet. Paulo antea ὅταν γὰρ τῇ γῆ ὁ ποταμὸς ἐξέρχεται est in Mediceo.

ὕπ' ἀλλήλων] Hinc sumpsit Plutarchus de Solertia animal. p. 192. de purpuris congregatis ad cerificandum: τὰ δ' ἐδώδιμα τῶν βουῶν καὶ τῶν φρυκίων ἀναλαμβάνουσαι προσισχύμενα τοῖς ὀστρακοῖς οἷον ἐν περιόδῳ κυκλομένην ἐστίασιν ἀλλήλαις παρέχουσιν, ἑτέραν ἑτέρας ἕξωθεν ἐπινεμομένης. Plinius 9. s. 61. *algense genus purpurarum enutritum alga vilissimum* censuit.

ἐπιγίγνεται γὰρ] Versio Thomae: *innascitur—fetulentia quaedam et scaturigo*. ineptissime. Albertus: *viror aquae hoc est humiditas quaedam aquosa viscosa*. οὐ πυρόροι κτένες Gazae: *pectines tunc magis trahunt rufum colorem*. Plinius 32. s. 53. *Pectines maximi et nigerrimi aestate laudatissimi Mitylenis*. Quae integriora habet Xenocrates c. 19. *Κτένες κράτιστοι οἱ εὐμεγέθεις, κοῖλοι, τὴν χροίαν μελάντεροι. ἀκμάζουσι δ' ἦρος καὶ θέρους, τότε γὰρ αὔξονται μάλιστα πρὸς σέληνην — οὐκ εὐφθαρτοὶ δὲ οἱ πυξίζοντες. — εἰσὶ δὲ οἱ λευκοὶ καὶ πλατεῖς γλυκύτεροι, σκληροὶ δὲ οἱ δὲ πυρόροι βρωματώδεις καὶ οὐρητικοί· οἱ δὲ ποικίλοι μέσοι*. Diphilus Athenaei p. 90. τῶν δὲ κτενῶν ἀπαλώτεροι μὲν εἰσιν οἱ λευκοὶ ἄβρωμοι γὰρ καὶ εὐκόλλιοι· τῶν δὲ μελανῶν καὶ πυρόρων οἱ μείζονες καὶ ἑαρινοὶ εὐστομοὶ. Mitylenaeos Lesbi pectines omnes laudant.

15. τῷ Πυρόραϊ] Ita pro Πυρόραϊων Med. Sequens ᾧ οὐ

vulgato δ οἱ ex Canis. Reg. substituit Camus, consentiente versione Thomae. τὰ ἐπόμβρια pro ἔπομβρα cum Basil. dedit Camus. Cf. dicta ad c. 19. Πόντος Alberto est kaycoz, τὰ δίθυρα rameteon, hoc est duarum concharum, μονόθυρα monokora, hoc est unam concham habentia.

ἀλλ' ἢ ὀλίγα] Thomas vertit in fluviis non sunt autem pauca. Sequens ἐμπήγνυται vertit compinguntur. Legit igitur scriptum συμπήγνυται. De Ponto alia noster infra c. 28.

CAPVT XXI.

τριῶν] Versio Thomae quinque habet. Deinceps βρογχία malebat Sylburg. Gaza fauces vertit, et morbum βράγγον raucedinem, rectius Scaliger anginam; nam Plinius etiam suum morbum anginam et strumam nominavit. Albertus haec curiosius vertit ita: Porcis enim tres modi accidunt aegritudinum in genere frequentius: quorum unus est, quod accidunt eis branchi quidam siue apostemata post auriculas et maxillas et sub mandibulis et forte etiam in pedibus, et in quolibet membro, quae fiunt ex collectione fleumatica a capite illis descendente: et hoc est fleuma naturale putrescens, quod calefactum putrescit in apostema. Aliquando autem dilatatur hic fluxus, et haec collectio sub gutture, et incidunt in squinantiam, et tunc multum mouentur pedes et moriuntur infra tres dies.

δὲ καὶ ὄπου] Versio Thomae copulam καὶ omisit. Deinceps τοὺς πόδας λαμβάνεται Vat. Reg. Postea πλεύμονα Iunt. Camot. νόβόσκοι Edd. pr. quod corrigi iussit Sylburg, seruauit tamen Camus. Albertus pergit: Aliquando autem non quidem in apostemate colliguntur, sed paulatim stillando implet pulmonem et corrumpit ipsum, et tunc cum aspiratione et tussi moritur porcus. Augmentatur autem haec infirmitas subito eo, quando ipsum fleumaticum et humidum est: et est consuetudo pastorum, qui porcos custodiunt, statim abscindere membrum, in

quo est infirmitas, si potest abscindi, quod videtur eis, quod non possunt iuvari nisi per incisionem.

αἰσθωνται μικρόν ὄν] Versio Thomae ἀρξωνται reddidit inceperint. In Vatic. est μένον σμικρόν, vnde σμικρόν assumsi in locum vulgati μικρόν.

2. κραυρᾶν] Vulgatum antea κραυγᾶν correxit Sylburg, monente etiam H. Mercuriali Var. Lect. 6. c. 10. de vitio. Comparauit etiam locum Suidae in vocabulo διάρροια, vbi haec sunt: παθος περι τὰς ὕς γινόμενον. Τρία δὲ εἰσὶ παθη, βράγχη, κραυρα, διάρροια. Ἡ μὲν οὖν βράγχη μέρους τινός τοῦ σώματος, ἢ δὲ κραῦρα πυρετός σὺν κεφαλῆς πόνο. Σημειοῦνται δὲ τοῦτο τῷ καταβεβλήσθαι τὰ ὄτα καὶ κατηφῆ εἶναι τὰ ὄμματα. Ἡ μὲν οὖν διάρροιά ἐστὶν ἀθερόρευτος· τὴν δὲ κραῦραν οἱ νομεῖς ἐγκυματίζουσιν· τῆς δὲ βράγχης περιτέμνουσι τὰ σεσηπότα τῶν σαρκιδίων. Quorum particulae extant etiam sub vocabulis βράγχη et κραῦρα. Hesychius: Κραυρᾶν, νόσος μελισσῶν, ὅταν σκώληκας καὶ ἀράχνας ποιήσῃ. vbi κραυρᾶν scribi debere viderunt interpretes; Alberti posuit locum ex Photii Lexico MSto hunc: Κραυρότερον, εὐθραστότερον. Κραῦρα δὲ καὶ ἢ τῶν συῶν νόσος ἰσχυρά τις οὔσα. Οὕτως Ἀριστοτέλης. Idem Hesychius: Βράγχος, νόσημά τι τῶν ἐν τῷ σώματι γιγνομένων τὸν πρόγχον, ὅταν ὕς μάλιστα διαφθείρεται. vt Codex habet, vbi Musurus διαφθείρηται dedit. Duker ad Thucydidem p. 631. ex antiquo scholio recte corrigendum vidit esse περι τὸν βρόγχον, ᾧ ἢ ὕς — διαφθείρεται. Ita coniectura Sylburgii βρογχία scribentis etiam Hesychii auctoritate confirmari videtur. Porphyrius de Abstinencia 3. p. 231. ed. Rhoer. ὕς δὲ βραγγᾶ καὶ ἔτι μᾶλλον κύων, καὶ τὸ πάθος ἐπ' ἀνθρώπῳ ἀπὸ τοῦ κυνὸς κυνάγχη κέκληται. vnde versio Scaligeri *anginam* interpretantis defendi potest. βράγχον esse *strumam* Columellae 7, 10. ex ratione curationis adhibitae suspicatur C. Gesner in Histor. Quadrup. p. 995. atque hinc *χοιραδες* strumae dictae fuerunt, quod

suibus familiare est vitium, vt recte vidit Beroaldus. Ita etiam Vegetius 2, 23. *plerumque strumae vel parotides aut scrophulae (vbi Codex scrufae) iumentorum guttur infestant et faucium tumorem producant.* Sunt autem scrophulae Graecorum *χοιραδες*. Albertus ita: *Alia autem duplex aegritudo porcis accidit frequentius, et haec duplex aegritudo fraretyr in arabico vocatur. Vna autem harum aegritudinum est dolor et ponderositas capitis siue scotomia, et ex hac moritur maior pars porcorum, propter congregationem multorum frigidorum humorum in capite. Alia autem infirmitas est fluxus ventris, ex humore radente intestina, aut etiam, quod verius est, ex fluxu lienterico ex multa viscerum in frigidatione. Et est opinio pastorum, hunc dolorem non habere remedium. Forte autem valet in ista vltima infirmitate vinum receptum cum cibo: sed tamen euadere ab ea est graue, quia, postquam inualuerit, ex vitio epatis instantur porci valde et interficiuntur intra tres dies.* Inter morbos suum foriam et febrem nominauit Varro R. R. 2, 4. *foria est διάρροια*, febrem dixit pro *κραύσει*. Noster etiam boum *κραύσει* cum febre humana comparauit.

ἀναίρει γὰρ] Vulgatum *ἀναίρειται* ex Med. correxit Camus. Deinceps *θέρως ἐνέγκη σῦκα καὶ πιότατα* habet Codex nescio quis; Vaticanum nominat Camus, sed idem ex Vat. et Reg. apposuit *τὸ ὄρος ἐνέγκη εὔ*. Gaza vertit: *quo montes abunde tulerint.* Versio Thomae habet: *cum aestas incidit.* quasi *τὸ θέρως συνενέγκη* vel simile quid scriptum legisset. Albertus post superiora ita pergit: *Quando autem primus et secundus dolor in porcis aggravantur, accidit eis casus auricularum, et si porci sunt pingues et grossi, iuuat eos comedere mora, et iuuat balneum aquae valde calidae, quod resoluit aliquantulum malum et quando minuatur eis vena, quae est sub lingua; et hoc magis valet ceteris medicinis.* Quid ille secutus sit in vertendo, coniectura equidem assequi non possum.

Lectionem vulgarem vitiosam esse non dubito; remedium nondum reperi. In Reg. est *συκαμίνια*.

3. *τοὺς ὄμους*] Thomas *spatulas* vertit, pro *γλυκερά* posuit *dulcior*, quasi *γλυκύτερα* scriptum legisset. Sequens *διάχυλος* vulgato *ἄχυλος* ex Med. Canis. substitui. *succosa* ex versione Thomae posuit Camus, ego vero ex libro Lipsiensi *lutosa* annotavi. *insipida* vertit Gaza. Albertus: *Porcis etiam mollis carnis qui sunt castrati contingunt pustulae in crure et collo et spatulis, et saepe sunt istae pustulae sub lingua et sub assellis: et vocantur leprosi tales porci. et quando extrahuntur pili et setae radicatus euulsi, adhaeret pilis humor albus venenosus, qui etiam exprimitur de porco, unde euulsus est capillus siue seta. Et contra hanc infirmitatem valet ei granum, quod dicitur tyki siue glandes, quae sunt cibus conuenientior porcis. Conueniunt autem etiam eis ciceres et ficus.*

4. *ἔχουσι τὰς χαλάζας*] Versio Thomae *ἔχουσι μάλιστὰ τὰς χ.* auctius reddidit. Sequens *λοφιάς seta* reddidit eadem. Plinius 8. c. 50. *et alias obnoxium genus morbis, anginae maxime et strumae. Index suis inualidae cruor in radice setae dorso euulsae, caput obliquum in incessu.*

ταῖς τίφαις] *típha* Gazae, *typhis* Thomae. *στιφαῖς* Aldina, Vat. Reg. Membrum sequens *τὸ δὲ σαρκούνη* ex Codd. et versionibus addidit Camus. *impleantur carne* Gaza, *haec autem carnes facere* Thomas, *quidam enim cibi sunt inflatiui, et quidam carnis, quidam autem pinguedinis generatiui* Albertus reddidit.

βαλάνους ἠδέως] Interpositum vulgo *μόνον* cum Med. Canis. omisi. Versio Thomae *βαλάνους μὲν* reddidit. Albertus: *Sed hoc generale est, quod porci delectantur in comestione glandis, et ex ea generatur caro solida, licet faciat carnem aliquantulum humidam.* Efferari sues glandium estu in Slaunia narrat Taube T. I. p. 38.

ἐκβάλλουσι] Albertus: *quando porcae multum comederint de glande, forte abortient, sicut et oves aliquando*

abortiunt ex pastu. De capris idem tradit Columella 7, 6, 5. vbi vide annotata. Postremum ὧν ἴσμεν referendum ad diuersam glandiorum rationem in aliis animalibus obseruandorum censuit atque ita Philosophum excusauit egregius Hartmann in Ephemerid. Naturae Curiosorum Decur. II. Anni VII. p. 59. qui glandia etiam in corde suis reperit, eadem praeterea in leporibus aliisque animalibus, atque adeo in piscibus adesse affirmat. Denique is primus glandia naec nidus esse vermium affirmauit. Naturam animalem grandinum suillarum demonstrauit libello peculiari anno 1784. Halae edito Goetz, qui obseruationem Hartmanni ignorauit. Mirum vero mihi accidit legenti rei rusticae scriptores romanos, Plinium et Crescentium, grandium suillarum mentionem inter morbos suum a nemine factam esse. *Glandiorum* vocabulo Hartmann abusus est ad grandines suillas significandas, sed *glandia suillae carnis* Plinius longe diuerso sensu dixit. Idem Plinius, vbi grandinosae suis indicia ex Philosopho memorare debebat, *inualidam suem* nominare maluit. Rufus autem medicus in Oribasii Collectione 4. cap. 2. egregie grandinem suum descripsit, quem locum graece ex-Codice Mosquensi ponam: χαλάζας δὲ τὰς ἐν τοῖς κρεάσι γινομένας (μάλιστα addo) δὲ ἐν τοῖς υἱείοις, ἡγουν (ηγού scribo) τὰς μὲν ὀλίγας ἠδίω τὴν σαρκα ποιεῖν, τὰς δὲ πλείους ὑγροτέραν καὶ ἀηδεστέραν. Πειρᾶσθαι μὲν οὖν μὴ χρῆσθαι τοῖς τοιούτοις· εἰ δὲ που δέοι, κηροῦ προσεμβάλλειν βραχὺ, ὀπτῶντας δὲ τοὺς ὀβελούς τῷ κηρῷ χρίειν. Διαγνώσῃ δὲ ἔτι ζῶντος τοῦ ἱερείου, εἰ ἔνεισι χάλαζαι, παρὰ τε τὴν γλῶσσαν σκεπτόμενος· διασημαίνει γὰρ ἐν ταῦθα· καὶ τοῖς πού τοῖς ὀπισθεν· οὐ γὰρ δύνανται ἀτρεμεῖν. Is igitur cognitam habuit grandinem etiam in aliorum animalium carne innatam. Denique Aristophanes Equitum versu 374. ita: ἐμβalόντες αὐτῷ πάτταλον μαγειρικῶς εἰς τὸ στόμ', εἶτα γ' ἐνδοθεν τὴν γλῶτταν ἐξείραντες αὐτῆς σκεφομεθα εὖ κἀνδρικῶς κεχηγῶτος τὸν

πρωκτόν, εἰ χαλαζᾶ. vbi Scholia haec annotarunt: νόσημα τοῦτο τῶν θροεμμάτων, ὅπερ ζώντων μὲν λανθάνει, ἀποθανόντων δὲ καὶ τεμνομένων φανερόν γίνεται. ταῖς σαροῦσι δὲ αὐτῶν ἀναμείμνεται καὶ ἐμπέφυκεν ἡ χάλαζα. Alter auctor ibidem ita tradit: εἰώθασι γὰρ οἱ μάγειροι πασσάλοις τὰ τῶν χοίρων ἀνοίγοντες στόματα (μετὰ τὴν σφαγὴν addit Suidas in χαλαζᾶ, qui haec exscripsit.) κατανοεῖν, εἰ χαλαζῶσι. χάλαζα δὲ πάθος χοίρων. Archigenes apud Aetium de elephantiasi in Codice graeco ita habet: καὶ αἰ ὑπὸ τὴν γλῶτταν φλέβες κυρτοῦνται καὶ μελαίνονται, ὡς ἐμφαίνειν, ὅτι ἐν ὁμοίᾳ τινὶ καταστάσει καὶ τὰ σπλάγχνα εἰσὶν, ὅποια βλέπεται καὶ τινῶν χοίρων τὰ ἐντὸς, ἃ δὴ χαλαζία καλεῖται. Albertus in extremo vertit: *Pustulae autem elephanticae, de quibus dictum est, non accidunt inter quadrupedia nisi porcis.*

CAPVT XXII.

λύττα] Med. λύσσα hic et alibi. Deinceps sola Juntina πρὶν ἀνθρώπου habet. Sequens membrum in libro Regio et versione Scoti deesse, arguo ex verbis Cami: *La phrase suivante n'est point dans le Ms. R. ni dans la traduction de Scotus. L'ancien Traducteur a aussi abrégé cet endroit: et cum lyssam patiuntur, omnia morsa excepto homine interimunt.* Narrat etiam H. Mercurialis Var. Lect. 1, 2. in Codice antiquissimo verba deesse haec: καὶ ὅ, τι ἂν δηχθῆ ὑπὸ λυττώσης πλὴν ἀνθρώπου. Equidem in Lipsiensi libro Thomae legi scriptum: *et cum lissam patiatur, omnia morsa excepto homine interimit. Perimit autem infirmitas haec canes, perimit et kynanke canes.* Is igitur brevius scriptum legit: καὶ ὅταν λυττῆ, ἅπαντα τὰ δ. πλὴν ἀνθρώπου ἀναιρεῖ. Ἀναιρεῖ δὲ τὸ νόσημα τοῦτο τὰς κύνας· ἀναιρεῖ δὲ καὶ ἡ κυνάγκη τὰς κύνας. Antigonus cap. 102. ex h. l. retulit haec: ὑπὸ κυνὸς λυττώσης λυττᾶν πάντα τὰ δηχθέντα πλὴν ἀνθρώπου. Pollux 5. s. 53. difficultatem, quae his verbis πλὴν

ἀνθρώπου inest, et quae torsit interpretes, ita vel emol-
lire vel euitare voluit, vt diceret: πᾶν τὸ ὑπὸ λύττη
ἐχομένου κυνὸς δηχθὲν ἀναιρεῖται· ἄνθρωπος δὲ μόνος
οὐκ ἄνευ κινδύνων περιγίγνεται. Ita apparet etiam alte-
rum orationis membrum in Codice eo fuisse scriptum, quo
vsus erat Pollux. Alii negabant antiquis hydrophobiam
fuisse cognitam apud Caelium Aurelianum Acutor. 3, 25.
Leonicensem πρὶν ἀνθρώπου scribentem refutauit Mercu-
rialis l. c. Accorambonus tamen ex codice antiquo πρὶν
ἀνθρώπου scribendum esse iterum (p. 510.) contendit;
quia homines tardius et post multo longius temporis inter-
vallum rabidi fiant et intereant. Cum Polluce facit Arabs
Eldemir, cuius hunc locum ex versione gallica post Op-
pianum gallicum Galli *Belin de Ballu* p. 208. habe, vbi
is alium scriptorem Arabem laudat in haec verba: *Il ajoute
que la morsure du chien malade est mortelle pour tous les
animaux excepté pour l'homme, qui peut en guerir. L'âne
et le chameau sont aussi sujets à cette maladie.*

Quod attinet ad ipsam rabiem caninam, Plinius libri
29. c. 5. s. 32. hanc originem tradit: *Est vermiculus in
lingua canum, qui vocatur a Graecis lytta, quo exempto
infantibus catulis, nec rabidi fiunt nec fastidium sentiunt.*
Sic etiam Gratius Cynegeticus versu 386. *Namque subit,
nodis qua lingua tenacibus haeret, vermiculum dixere,
mala atque incondita pestis.* Sed hic error recentioris
est aetatis, eumque iterum in fraudem et damnum domi-
norum dominarumque reduxit in Marchias imperante
Friderico II. alioquin superstitionis hoste acerrimo credu-
litas aulicorum. A Graecis recentioribus susceptum er-
rorem tradidit Cynosophium Rigaltii p. 264. *ἐν τῷ κάτω
μέρει τῆς γλώττης αὐτοῦ δεσμοῖς τισι κατέχεται, γίνεται
δὲ εἶδος εἰς ἐκτύπωμα σκώληκος, ὁμοῖος νεροῦ λευκοῦ
πρὶν ἢ οὖν ἀξήση καὶ λάβη πάντα τὸν λαιμὸν τοῦ κυνὸς,
ἀπόκοψον.* Signa canis rabiosi accurate tradidit Paulus
Aegineta 5, 3. cuius locum integriorem exscripsit Glycas

Annalium p. 63. nominans Παῦλον τὸν Σινώπην et Σενόπτην, quem Labbeus de Paulo Silentiaro inepte accepit.

περισώζονται] Med. περιφεύγουσι. Versio Thomae *effugiunt*. Eadem copulam καὶ omisit. Pollux 5. s. 53. ex h. l. retulit, ἀλλ' ἡ μὲν ποδάγρα οὐ πάντη ἀνίατος, ἡ δὲ κυνάγχη εἰς θάνατον φέρει. Sequebatur vulgo λαμβάνει ταῦτα καὶ τὰς καμήλους. Correxith Camus ex Med. Canis. versione Gazae, Thomae, Scoti et Alberti. *Capit autem et lissa* habet versio Thomae. Auctor Arabs, quem supra nominavi et testem adhibui, praeter camelum nominavit etiam *asinum*.

τοὺς δ' ἐλέφαντας] Verba haec vsque ad finem sectionis seclusi, vtpote ab hoc loco aliena, vbi primum morbi domesticorum animalium pertractantur. Elephantum demum morbos infra c. 26. noster tractabit, vbi etiam inflationes iterum memorantur. Albertus contra hic statim subiunxit ea in versione, quae Caput 26. de morbis elephantis tradit. Scaligero etiam hic locus ob eandem causam fuit suspectus.

2. οὐδὲ τὰς ὀπλάς] Vulgatum τὰς δ' ὀπλάς ex Med. versione Thomae et Scoti correxith Camus, consentiente nostro supra 6, 21, 4. vbi est: τὰς δὲ ὀπλάς, ὅποταν ποδάγρα, οὐκ ἀποβάλλει, ἀλλ' οἰδεῖ μόνον σφόδρα τοὺς πόδας. Albertus: *Cum autem habent podagram, constringuntur eis pedes, neque statim propter hoc eiiciunt vngulam, sed si inunguntur eis cornua oleo mixto cum cera et pice, aliquando sanantur.*

βέλτιον δ' ἰσχοῦσι] Vulgatum βελτίω ex Med. Canis. correxith, vbi tamen est βέλτιον δ' ἰσχοῦσι, quod reddiderunt etiam versiones, si Camo credimus. Gazae habet: *valent melius cornibus pice illitis*. vnde βέλτιον ἰσχοῦσι iam olim scribi voluit Sylburg. In Vatic. similiter est ἰσχοῦσι. Praeterea Ambr. verba πίσση θεομῆ omisit cum versione Scoti; in Regio manus secunda supplenuit. Cf. supra 8, 7. et ibi annotata.

θερμὸν καὶ πυκνὸν] Gaza vertit: *euenit struma, ut calidius frequentiusque spiretur*. Albertus: *Cum autem accidit eis dolor capitis, quem dicunt crocharos, vehementer inspirant ex angustia et cito reuertitur anhelitus et fit breuis, ac si aestuet ex febre: quia ista infirmitas in vaccis assimilatur infirmitati febris in hominibus*. Is scilicet ab initio [de hoc morbo dixerat: *podagra videlicet et crocharos, quod est dolor capitis arabice*. Is igitur comprobatur, quod in locum vulgati ἐν τοῖς βουσι τὸ κραυρᾶν restitui vocabulum κραυρῶς. Similiter Gaza idem in boue struma est: et Thomas, qui *crauros* repetiit. Febrem in boue dixit Columella 6, 9. Denique πλεῦμων atticum habent Iuntina et Camotiana. Post τὰ ὄττα malim additum γὰρ, ut est in capite sequenti: *σημείον δὲ τῆς ἀρρώστιας ὁ γὰρ ὄρχις ἄλλεται*.

CAPVT XXIII. (vulgo XXIV.)

φορβάδες] Med. φοράδες, deinceps ταύτη habet, quod vulgato ταύτην praetuli. Ita enim noster paulo post: οἱ δὲ τροφίαι πλείστοις — κάμνουσι. φορβάδας gregales Gaza interpretatur, Albertus *siluestres, qui sunt in equarum congregationibus in pascuis*.

ὁ γὰρ ὄρχις] Male Camus γὰρ omisit, quod equidem etiam in simillimo loco Capitis antecedentis addendum censi. Deinceps vulgatum ἐν κοῖλον γίνεταί καὶ ῥυτιῶδες ex Gazae versione, vbi est *cauum quiddam rugosumque*, iam olim corrigi iussit Sylburg et Casaubonus, quod ex auctoritate Med. fecit Camus. Versio tamen Thomae: *una caua fit et rugosa*. Albertus posuit tantum *tremor dextri testiculi*: cetera omisit. Scaliger vertit: *testis dexter subsidit, vel etiam paulo infra nares medio in loco rugosa quaedam cauitas est*, atque in annotatione interpretatur: *Labium sub naribus subsidit cauum atque corrugatur*. Quem secutus est Camus. In Hippiatricis p. 164. Apsyrtus inter signa podagrae habet etiam οἱ τε ὄρχις αὐτοῦ ἐνάλλονται

ἐναλλάξ καθ' ἓνα καὶ ὁ καυλὸς προπίπτει καὶ ἐπαίρεται. unde *naturam submissam* tantum transtulit Vegetius M-lomedic. 3, 53. reliqua praeteriit Apsyrus.

εἰλεὸς] Med. ἡλεός. Ex eodem vulgatum ἐφέλκουσιν ἐπὶ correxi, vti deinceps vulgatum ὥστε ἀλλήλοις συγκρούειν, vbi Juntina, Camot. ἀλλήλους, Basil. ἀλλήλα habent. *ut fere copulent* vertit Thomas. Sequentia εἶτα μανῆ — ἐκτέμνοντες Gaza vertit: *Si, vbi antea diebus aliquot sponte ieiunarint, mox in furorem vertantur, sanguine detracto iuuantur.* Omisit igitur verbum ἐκτέμνοντες, vt Camus, et de suo addidit *sponte*. Scaliger annotauit, propter frequentiam capitum et morborum necessario mutasse Philosophum loquendi modum, et mira breuitate vti, signa praecedentia simul, et morbum et remedium ponentem. At vbi signum morbi editur? ἀσιτήσας continet causam, non signum. Deinde qui potuit Scaliger ἐκτέμνοντες interpretari *secare venam*? Ex falsa interpretatione nata est reprehensio falsa, qua dici oportuisse ait ἐκταμόντες, et anteponi ἐκτέμνοντες καὶ ἀφαιροῦντες, prius enim secari venam, postea auferri sanguinem. Nusquam ἐκτέμνειν venam secare significat, nec potest significare; vbique est excicare, id est excidere, vel virilitatem cum testibus auferre. Audi nunc Albertum ita vertentem: *Et signum huius infirmitatis in eis est, quod membra posteriora adunantur per constrictionem ita, quod quaedam videntur constringi ad quaedam, et amittit cibum et desiderium comedendi: et iuuamentum eius est per minutionem forte in coxa, quod ibi est quaedam vena, quae minuitur a medicis equorum.* Vides nullam hic furoris mentionem fieri, et in cura verbum ἐκτέμνοντες plane omitti. Similiter Scoti versio apud Vincentium S. N. 18. c. 54. *adunantur membra posteriora — item equus abscinditur quandoque a comestione et cum minuitur ei, iuuabitur.* Contra Thomae versio aliud et quidem manifestius corruptelae indicium praebet. Ea enim pro μανῆ reddidit *rarefiat*. Legit igitur

scriptum *μανωθῆ*. Alterum res ipsa praebet: deest enim signum morbi, quod ubique addit Philosophus. Tertium argumentum vitii est in causa furoris edita: *ἀσπιήσας τὰς ἔμπροσθεν ἡμέρας: si diebus aliquot antea ieiunauerit*. Philosophus si voluit inediai morbi causam significare, debebat inediae tempus aliquod numero definire, non id nominare tempus simpliciter, quod antecedit furorem manifestum. Nec vsquam furoris causam equini inediai traditam legimus. Contra ipsa oratio et modus loquendi arguit, *τὰς ἔμπροσθεν ἡμέρας* referendas ad sequentem curae rationem et venae sectionem, quam post aliquot dierum inediai adhibendam censuit scriptor. De furore igitur minime loqui voluisse videtur Philosophus. Sed nec ipsi ileo, de quo praecessit, conuenit remedium venae sectionis. Alia commodiora subministrant Hippiatrica et Vegetius Mulomed. 2, 14. et 20. Indicio igitur corruptelae facto contentus aliis locum emendandum peritioribus relinquere cogor.

2. *καὶ ἡ κεφαλή*] Haec Gaza vertit: *venae ut omnes nervique intendantur et caput ceruicesque immobiliter rigeant, rectisque cruribus gradientur*. Albertus: *Equis etiam accidit contractio neruorum, et signum huius est extensio venarum et capitis et colli, ac si distendatur equus: et tunc grauat eos ambulare, et expedit eis quies*. Versio Scoti apud Vincentium l. c. plane eadem est, nisi quod ibi male scriptum *humorum contractio* extat. Vulgatum *προσβαίνειν* iam olim ex Gazae versione corrigi iusserat Sylburg. quod auctore Med. Canis. et Regio fecit Camus. De tetano equorum compara Hippiatrica p. 119: et Vegetium 5, 23, (vulgo 3, 24.)

ἔμπνοι] Gaza: *suppuratione infestantur*. Scaliger: *pulmo laborat pure*. Annotat, Italos *bolsum* vocare equum aegrotum, Gallos *poussif*. Camus: *une autre maladie pour eux est de jeter*. Albertus: *Aliquando etiam accidit equis ag-*

gregatio pori siue veneni siue in pede siue in alio loco.
 Apud Vincentium Scotus: *accidit in eis congregatio veneni.*

κρηθιάων] Vulgatum *κρηθίας* ita corrigi voluit Sylburg, et ex Med. correxi. Versio Thomae *kriyare*, seu, vt Camus ex suo libro refert, *krichiare* habet. Gaza *hordeatio* vertit. Albertus: *Accidunt etiam equis infirmitates oris multae, et in palato est vna, quam quidam vocant forcin, a nostratibus autem Germanis Schuf siue Schule vocatur, et nisi tunc cito iuuentur, cadit eis palatum et fit eis anhelitus calidus.* Scoti versio apud Vincentium *formi* habet. A verbo *κρηθιάων* dicitur *κρηθιάσις* hic morbus in Hippiatricis p. 36. sed ibi *οὐρανίσκος μετέωρος* in signis est, sed plane *θερμὸν πνεῖν*. Ibidem p. 266. eadem de *ἀσπιτῆ* traduntur. Columella 6, 14, 2. nomen morbi nullum posuit, sed signauit ita: *Interdum et tumor palati cibos respuit crebrumque suspirium facit* etc. ad quem loca adscripti quaedam. Nimis inepte Camus h. l. vertit: *qu'on appelle l'orge.*

τό, τε νυμφιάων] Repete *λαμβάνει τοὺς ἵππους*. Juninae et Camotianae *νυμφίαν* ante Sylburgium correxerat etiam Scaliger. Versio tamen Thomae δὲ reddidit. Margo Isingr. *λυμφιάων* habet. Versio Thomae *nifiare*, Gazae *lymphari*. Sequentia idem Gaza vertit: *ad tibiae sonum quiescat et demittat frontem.* Hesychius *κατωπιῶν* interpretatur *κατηφῆσαι*, quasi oculos deiicere. Albertus ita: *Accidit autem etiam equis rabies. Signum autem huius est quod declinant aures et reflectunt ad collum, et haec infirmitas in equo non est visa habere medicinam.* Scotus apud Vincentium: *rabies — quod tunc declinant eorum aures ad colli partes.* Difficillimam igitur loci partem omiserunt; aut potius totum hunc locum omiserunt. Pertinet enim haec versio ad sequentem periodum et sequitur statim in Alberto: *Accidit etiam equis vesicae infirmitas.* Thomas ita: *detineri et cum fistulet aliquis, recalcitrare — donec vti que possit aliquis retinere.* Quanta scripturae di-

versitas! cui simile nihil exhibent Codd. nisi quod Med. habet ἕως ἂν μέλλῃ τις κατασχεῖν. Breuius Canis. ἕως ἂν τις κατασχη. Sed Gaza etiam vertit: *cum vero conscenderis, citetur contentius, donec retineas.* Camus vulgatam lectionem admirabili ratione vertit: *Le son d'une flûte le tranquillise dans les accès de ce mal. Lorsqu'il en est attaqué, il baisse les yeux à terre; si on le monte, il ne cesse de tourner, jusqu'à ce qu'il voye quelqu'un sur qui courir.* Scaliger: *Et quod vocant lymphari, cohibetur sono tibiae: demissa his frons est. At ubi conscenderis, cursu incitantur, quoad fiat, ut ad quempiam feratur.* Hoc erat verba graeca reddere et proprie interpretari. κατέχεσθαι enim est *inhiberi, cohiberi.* Sed idem Scaliger egregie vidit, si ita, vti fieri debet, vulgatam et librorum omnium scripturam κατέχεσθαι interpreteris, prius poni remedium, quam morbi rationem absoluerit, nisi iungantur verba ita: τό τε νυμφιάν καλούμενον καὶ κατοπιᾶν (πάσχουσιν, vt supplet Scaliger, vel λαμβάνει). Itaque mendum aliquod in Graeco inesse suspicabatur. Ceterum qui sint νυμφόληπτοι, alibi a se in libris de Re equestri declaratum esse ait. Quod attinet ad verbum κατοπιᾶν, quod Thomas mirabiliter reddidit *recalcitrare*, idem statim sequens κατηφεῖ δὲ ἀεὶ vertit: *recalcitrat autem semper et girat.* Signum autem etc. Vides igitur, eum pro verbis καὶ λυττήση aliud verbum scriptum legisse. Albertus cum Scoto hinc *rabiem* duxit. Locum antea posui. *Rabiem* etiam Gaza interpretatus est. Itaque tres morbos congeneres equi memorari vides, *μανίαν*, *νυμφιάν* et *λύτταν*, qui nullo tamen signo certo discernuntur. Sed absoluamus postrema de *λύττη* verba, vbi pro καὶ πνεῖ Codices Med. Canis. et Reg. habent καὶ πνεῖ. Gaza vertit: *rursusque protendat idque vicissim factitet.* vbi simile Graecis nil inest. Thomas et *flat* interpretatur. Scaliger ἀσθμαίνει dicendum potius fuisse admonens vertit: *et deficitur animo et anhelat.* Redeo nunc ad morbos ipsos, ex quibus alterum verbo νυμ-

φιᾶν signatum agnoscere mihi videor in loco Columellae 6, 35. *Rara quidem sed et haec est equarum nota rabies, ut cum in aqua imaginem suam viderint, amore inani capiantur, et per hunc oblitae pabuli, tabe cupidinis intereant. Eius vesaniae signa sunt, cum per pascua extimulatae concursant, subinde ut circumspicientes requirere ac desiderare aliquid videantur. Mentis error discutitur, si deducas ad aquam. Tum demum speculatae deformitatem suam, pristinae imaginis abolent memoriam.* Fateor tamen, signa infirmitatis non esse similia, nec praeter nomen ab aquis sumtum conuenit quicquam. Nec ab Hippiastris graecis auxilii quid speraueris in hac loci difficultate, quam aliis expediendam relinquere iterum cogor. Igitur in scriptura vulgari nihil sum ausus mutare, cum verborum sensus omnium sit dubius et morborum non solum natura sed etiam numerus in ambiguo lateat. Vulgatum tamen προστεινει mutandum in προτεινει censeo.

3. καὶ τὰδε] Versio Thomae τὰδε omisit, et sequentia reddidit ita: *gracile existens: et si vesica transciderit.* Omisit igitur verbum ἀλγῆ. Gaza: *irremediabile etiam malum, si cordis dolore vexatur: cuius indicium, ut latera subsident et ilia praestringantur.* Scaliger ita: *cum dolet, ducit ilia.*

μεταστῆ] In Aldina, Juntina, Camotiana est lacuna, vt in Codice Ambr. et Regio. Isingr. suppleuit παρακινήθει τόπου, e Gazae videlicet versione, vbi est *dimoueatur de suo situ.* Sylburgiana eamque secutae παρακινήθει solum adsciuerunt. Ex Med. Canis. μεταστῆ recepit Camus, et versio Thomae *transciderit* habet: Camus ex suo libro *transsiderit* posuit. Idem Thomas pro vocabulo ἰσχία *vertebras* reddidit, Gaza *clunes.* Albertus: *Accidit etiam equis vesicae infirmitas, et signum huius est, quod tunc mingere non possunt, et declinant musculos coxarum versus sotulares pedum inferius.* Versio Scoti apud Vincen- tium: *trahunt coxas et sotulares.* Mars. Cagnatus Var.

Observ. I. cap. 7. malebat συστραφῆ, quoniam Plinius 8. cap. 42. ita scribat: *Equo fere qui homini morbi, praeterque vesicae conuersio.* Scaliger ἀποστῆ scripsit et vertit: *sive abscedat vesica.* Gazae παρακινήθῃ ideo reprobatur, quia non possit moueri vesica loco, sed abscessus pati, vnde fiat ischuria. In Hippiatricis p. 116. legimus haec: *δεῖ γε μὴν πεύθεσθαι Ἀριστοτέλει, ὅς φησιν ἵππον μόνον περιπίπτειν τῷ τῆς δυσουρίας πάθει.* quae sententia si fuit olim a Philosopho hoc in loco perscripta et tradita, lacuna maior esse in libris scriptis debet, quam vt verbo μεταστῆ interpolari possit. Scilicet dysuriam equi repetierunt graeci Hippiaatri a vesica loco mota, vti patet ex ratione curandi, quae traditur in Hippiatricis pag. 111. et 115. De vesicae μετακινήσει, aut, vt in verbis textus est, *ἐὰν κύστις μεταχωρήσῃ ἀπὸ τῆς ἕδρας,* exstat caput ibidem pag. 267. Vegetius Mulomed. 2, 23. (vulgo 1, 51.) *Si vesica currendo fuerit inuersa, similis dolor sine inflatione ex cursus iniuria et nimietate frequenter emergit.*

καὶ ἐὰν σταφυλῖνον περιχάνῃ] V. R. A. καὶ τυφλὸς οἶον-περ ἢ χάνῃ. Versio Thomae *staphilion* — *fondile* habet. Gazae *pastinacam* — *verticilli bestiolae.* In Hippiatricis pag. 266. est: *ἔστιν ὁ σταφυλῖνος ὁμοῖος ταῖς σπονδύλαις ταῖς κατ' οἰκίαν, μεζῶν δέ. οὗτος γίνεταί ἐν τοῖς ἀγροῖς πανταχῆ, καὶ πορεύεται ἐπηρκῶς τὴν οὐράν. — ἢ γὰρ πνοὴ δριμύεια καὶ οἱ ἰχῶρες ὥσπερ ἔχεως etc.* Hesychius: *σταφυλῖνος, ζῶον ἠλίκον σπονδύλη.* De σπονδύλη dictum ad 5, 7, 2. Staphylinum equidem aliunde cognitum non habeo: quanquam in cauda sublata agnouisse sibi videtur Camus cum aliis staphylinum Linnaei, quod genus alii in plura dispartiti sunt. Scaliger herbas staphylinum et sphondylium intelligendas censuit.

τῆς μυγάλης] Med. τοῖς μεγάλοις. Versio Thomae: *Morsus autem magis.* Voluit *magnis* dare. Gaza *muris aranei* vertit. Deinceps verba *γίνονται δὲ φλύκταιναι* omittunt V. R. A. Postea vulgatum *εἰ δὲ μὴ, οὐ· ἀποκτείνει δὲ δά-*

κνουσα ἢ σφόδρα ex Reg. Camus mutauit in εἰ δὲ μὴ κνουσα, οὐκ. Ἀποκτείνει δὲ δάκνουσα ἢ etc. Contra Med. Can. habent: εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἀποκτείνει. ἔτι δὲ δάκνουσα. Ita Thomas: *si autem non, non moriuntur. Adhuc autem mordens. Gaza: Sed si non grauida est, non interimit. Quin etiam ea, quam alii chalcidam, alii dygnidam vocant, suo morsu aut interimit aut vehementem dolorem mouet. Albertus: Morsus etiam venenosorum multum nocet equis. Si enim mordeatur ab eo quod vocatur mogaliz, nocet equis et mulis: facit enim venenum huiusmodi animalis vesicas amputulosas in corporibus equorum. Sed pessimum est, quum hoc animal momorderit equam impregnatam; quoniam tunc ex quantitate et extensione impregnationis finditur ampulla et moritur equa. Si enim non findatur, consumitur paulatim veneni vapor a calore naturali, et euadit equus. Cum autem finditur, nimius fit affluxus humorum et moritur.* Apparet Scotum scriptum legisse εἶν κνουσαν δακη. Sed omnes reliqui scriptores grauidi muris aranei morsum grauiorem tradunt. Vegetius Mulo-med. 5, 81. (vulgo 3, 82.) *Quod si praegnans mus araneus fuerit, qui percusserit, his agnoscitur signis. Pustulae per totum corpus exeunt.* Sed idem paulo antea dixerat: *Quod si eruperint vulnera.* ad quem locum Hippiatricorum auctoritatem adscripsi. Dioscorides Theriac. c. 8. morsum muris consequi ait haec: *περὶ τὸν τόπον τοῦ δηγματος γίνεται φλεγμονή, φλυκτὶς δ' ἐπανίσταται μέλαινα μεστή ἐχῶρος ὑδατώδους. — ῥαγέλης τε τῆς φλυκταίνης, νομὴ παραλαμβάνει παραπλησίᾳ τῇ ἀπὸ τῶν ἐρυστικῶν etc.*

ζιγνίς] Med. ζιγνίς. Versio Thomae zignis. V. R. A. dygnus. Gaza dygnidam vertit. Hesychius: ζιγνίς, ἢ χαλκῆ σαύρα. Idem: πύγγαλος, σαῦρος ὁ καλούμενος χαλκίς. Scholia ad Nicandri Theriac. vers. 817. *σῆπά γε μὴν πεδα- νοῖσιν ὀμὴν σαύροισιν ἄλυξεις*, eandem sepem docent etiam χαλκίδα vocari, eamque describunt ita, vt agnosci possit. Hoc genus in Sardinia equis et bobus cum herbis

denoratum ventris tumorem excitare dicitur, *cicigna* ab incolis vocatum; in quo nomine reliquias antiqui agnoscere possis. Vulgatum *ζυγνίς* ob Medicei et Hesyhii auctoritatem correxi. Columella 6, 17. caeciliae morsum bobus infestum memoravit; quae videtur eadem esse cum chalcide, quam Philosophus caeciliae similem dixit. Albertus ita: *Similiter autem morsus animalis, quod dicunt haldyz, quidam autem vocant hoc acingyz, inducit equis magnas aegritudines. Est autem hoc animal simile lacerto paruo, et iacet in prato sub gramine: in colore autem simile est serpenti, qui vocatur kokamoz. Haec autem animalia venenosa non multum abundant apud nos, nisi itlud, quod vocant halkyz, videtur esse quidam vermis apud nos viridis et latus, octo pedum, et est brevis, et habet crura alta sicut musca, et foetet multum, cum rumpitur, et fama est, quod animal comedens eum inflatione dirumpitur, et praecipue equus: et quando mordet equum, contrahit vesicas.* Quod insectum dicat Albertus, alii quaerent; male id cum chalcide comparavit lacerta.

4. ἀρόσθηματα] Vocabulum omisit versio Thomae: eadem etiam sequens *σανδαράκης* et copulam καὶ vulgo positam ante ἐν ὕδατι. Gaza vertit: *Interit veneno sandaracae et equus et quoduis iumentum siue veterinum; datur in aqua percolatum.* Contra Thomas *διηθεῖται* vertit *penetrat.* V. A. habent *δίδοται δὲ ἐν νυκτί.* Reg. *δίδοται δὲ ἐν νυκτί καὶ ἐν νυκτί διηθεῖται.* Albertus haec cum praecedentibus ita copulavit: *multotiens enim, sicut homines, ita moriuntur et equi et oves veneno aut ex venenosis humoribus putrefactis.* Omisit igitur mentionem sandaracae, vt Thomas. Quam sandaracam intelligi voluerit Philosophus, dubium est; nomen enim variis rebus datum nouimus; nec simile quid in scriptoribus rei veterinariae graecis aut latinis traditum reperi. Semel cum asphalto et alio sandaracham in suffumigatione adhibuit Vegetius; pluribus in morbis adhibitam testatur Dioscorides 5, 122. et Plinius 34. s. 54. At-

que ipse Philosophus verbo *δίδοται* medicamentum contra morbos adhibitum significare voluisse videtur.

ὄσμῃ λύχνου] Vulgatum *ὄσμῃν* ita ex Gazae versione *odorem sentiens fungi fumigantis lucernae extinctae* corrigi iussit Sylburg. *odore* habet versio Thomae. Scaliger *διὰ τὴν ὄσμῃν* correxit. Aelianus H. A. 9, 54. *Ἀριστοτέλης φησὶν ἐκβάλλειν τὰ ἔμβρονα τὰς ἵππους, εἴαν ἐπὶ πλεον ὄσφορήσωνται θρυαλλίδα λυχνου ἐσβεσμένην.* Hierocles in Hippiatricis p. 58. *εἴ τις μέντοι μὴ θέλοι τὰς ἐγκύους ἐξαμβλίσκειν, φυλασσέσθω, μὴ δαδῶν σβεσθέντων τῆς κνίσσης αἰσθωνται· εἴωθε γὰρ ἐκ τούτων ἐξάμβλωσις γίνεσθαι.* Vincentius S. N. 18. cap. 50. ex Zenone in Libro de animalibus habet: *Equa foeta cum odorat quod est in sebo renum vaccae, egreditur partus eius.* Albertus vertit: *Similiter autem si olfecerit equa impregnata collectionem magnam candellarum extinctarum, abortiet.*

5. *περιλείχουσι καὶ καθαίρουσι*] Vulgatum *περιλείχουσαι καὶ καθαίρουσαι περιτρογουσιν* ex Med. correxi. *abrodunt* etiam Gazae versio habet. Pro vocabulo *πωλίον* Thomas *πολιόν* vel *πολιάν* scriptum legit et *canitiem* vertit. Ceterum merito miratur Scaliger, quare repetat hic Philosophus, quod alibi narravit, et quidem accuratius. Idem monuit, etiam reliquam capitis partem extra propositum esse, et ad mores pertinere, non ad *εὐθηνίαν* nec ad morbos. Quare haec equidem omnia suo a loco diuulsa et a librariis transposita esse censeo. Albertus ita: *Adhuc autem si adhaereat pullis equarum id quod vocatur ycomenes, quod est pellicula secundinae, equae lambunt illud lingua sua et comedunt ipsum; et mulieres incantatrices quando possunt habere hoc, cum hoc faciunt quaedam carmina incantationum, quibus prouocant parentes ad dilectionem infantum: et haec carmina vocat Aristoteles corrupte prouerbia: et haec est culpa non philosophi, sed eius qui transtulit librum in latinum. Ab equis enim exit apud partum: id vocatur kolaydon, hoc est secundina: et*

sanguis menstrui, quod multum quaerunt magi ad incantandum, sicut et quaeruntur secundinae cattorum.

6. *εἶτα πιῶσαι*] Sylburg *πιόντες* scribendum censuit; quod probo. Pro *φίλυδρον* Thomas *φίλιδρον* scriptum vertit *amans sudorem*. Ad verba *οὕτως συνέστηκεν* Gaza adiecit haec: *ut vivere nisi in humore non possit*. Aelianus 11. H. A. 36. *πυνθανομαι τοὺς ἄνδρας τοὺς πωλευτικούς λέγειν, ὅτι ἄρα χαίρουσιν ἵπποι λουτρῶ καὶ ἀλοιφῇ*. Cf. idem 16, 24. Plane cum nostro idem 4, 6. *τοὺς ἵππους ἐλεσι τε καὶ λειμῶσι καὶ τοῖς κατηνέμοις χωρίοις ἤδυσθαι*.

ἀκέραιδον] Cato R. R. c. 73. *per aestatem boues aquam bonam et liquidam bibant semper, curato: ut valeant, refert*. ad quem vide adscripta.

CAPUT XXIV. (vulgo XXV.)

μηλίδα] Gaza *malidam* vertit. *quae vocatur melida* Thomas. Albertus: *quae arabice vocatur milida, latine vero catarrus*. Scaliger monet, etiam equum morbo hoc laborare, quem Galli vocent *hormum*. Suidas in vocabulo *Μαλιασμός· νόσος περὶ τοὺς ὄνους γινομένη· ὅς ἐστι κατάρρους διὰ μυκτήρων· καὶ στρόφος περὶ τοὺς αὐτοὺς· οὐκ ἐκφεύγει δὲ οὐδέτερον τῶν νοσημάτων ὁ ὄνος*. Hesychius: *Μαλίη, τὸ περὶ τὰ ὑποζυγία πάθος, ὅτε βήτη*. Idem *Μαλις* interpretatur *ἀφθα, φλεγμονή*. Vegetius Mulomed. 1, 2. *malleum* dixit, ad quem loca Hippiatricorum adscripsi, quae *κατάρρουν* et latine *suspirium* interpretantur.

ῥεῖ φλέγμα] Vulgatum *ῥέει* monente Sylburgio correxi. Idem ex Canot. *φλέγμα* vulgato *ῥεῦμα* substituit, quod est etiam in V. R. A. Deinceps *πολὺ καὶ πυρρόν* Med. quod reddidit Gaza. *grossum et spissum* Thomas. Sequens *πρωτον* omisit Thomas et Gaza.

τοῦτο τὸ ζῶον] Versio Thomae *τοιούτων τῶν ζῶων* reddidit. De sententia paulo inferius dicetur accuratius.

CAPVT XXV. (vulgo XXVI.)

καὶ ἐὰν γῆν ἐσθίῃ] Med. καὶ γὰρ ἐσθίῃ. Albertus: *et quando terram comederit, morietur, nisi ad hoc fuerit generatione assuetus*. Pro diarrhoea Albertus alium morbum nominat: *Accidit etiam elephantum dolor iuncturarum: et contra hoc valet ei potus aquae calidae, et herbae submersae in melle comestae: hae enim duae res fluxum ventris elephantis prohibent*. Vitio igitur librariorum videtur scriptum *dolor iuncturarum*, cum ipse postea *fluxum ventris* nominet.

ἀλλ — ὕδατι θερμῷ] Albertus *salem* omisit. ὕδατι πολλῷ habent V. R. A. Sequens remedium carnis suillae tradit etiam Arrianus Indicorum cap. 14. ἐπὶ δὲ τοῖσι ἔλκεσι τὰ ὕεια κρέα ὀπτώμενα καὶ καταπλασσόμενα. vbi male nuper etiam Editio *καταπλασσόμενα* habet. Aelianus H. A. 13, 7. τὰ τραύματα — ἐὰν ἦ βαθέα, τὴν φλεγμονὴν προἴνουσιν ὕεια κρέα θερμὰ μὲν, ἔλαιμα δὲ ἔτι προσφέροντες καὶ ἐντιθέντες.

σιδηρίον τι] Aelianus 2. H. A. 18. ὅταν εἰς αὐτὸν ἔλθῃ δόρατα καὶ βέλη πολλὰ, ἐλαίας πάσων ἄνθος ἢ ἔλαιον αὐτὸ, εἶτα πᾶν τὸ ἐμπεσὸν ἀπεσείσατο, καὶ ἐστὶν αὐτῷ ὀλόκληρος. Plinius 8. s. 10. *inflationemque et profluvium alui nec alia morborum genera sentiunt. Olei potu tela, quae corpori eorum inhaereant, decidere inuenio: a sudore autem facilius adhaerescere. Et terram edisse his tabificum est, nisi saepius mandant. Deuorant autem et lapides*.

τοῖς δὲ μὴ πίνουσιν, οἶνον] Vulgabatur τοῖς δ' οὐ, ῥίζαν ἐψήσαντες ἐλαίῳ διδόασιν. Med. habet τοῖς δὲ πίνουσι τὸν οἶνον, ῥίζαν ἐψήσαντες ἐν ἐλαίῳ διδόασιν. Canis. idem habet, nisi quod verba τὸν οἶνον omittit. Venetus: τοῖς δὲ μὴ πίνουσι, τὸν οἶνον ῥίζαν ἐψήσαντες ἐν ἐλαίῳ διδόασιν. sed verba τὸν οἶνον punctis suppositis damnauit. Aldina τοῖς δὲ ὄνοις habet. Gazae versio: *qui autem oleum non*

bibunt, iis radix tyrtami decocta in vino datur. Thomae: non bibentibus autem, vinum radicem decoquentes in oleo dant. Albertus vertit: Elephas etiam bibit vinum, et quando potare non possunt, accipiunt medicinas et decoquunt cum oleo et dant illam decoctionem elephantibus ad potandum, et tunc curantur. Apparet igitur, horum in libris fuisse scriptum τοῖς δὲ μὴ πίνουσι οἶνον. Solus Gaza οἶνον non reddidit; et radicem tyrtami nominavit. In Regio Codice manus secunda posuit τυρτανῶ ῥίζαν ἐψησαντες. Tyrtamum herbam vel radicem ignorare se, iam olim C. Gesner professus est. Equidem τοῖς δὲ μὴ πίνουσι, οἶνον ὀρύξης ἐψησαντες ἐν ἐλαίῳ διδόασι scribendum censui, facillima omnium correctione. Elephanti bellatori praeberi solitum vinum, non viteum, sed quem Indi τὸν μὲν ἐξ ὀρύξης χειροουργοῦσι, τὸν δ' ἐκ καλαμου, testatur Aelianus H. A. 13, 8. Vinum ex oryza confectum memoravit etiam Strabo 15. p. 1035. Idem Aelianus 13. c. 7. τὰ δὲ νοσηματα ὅσα αὐτοῖς προσπίπτει ἄλλως ὁ μέλας οἶνός ἐστιν αὐτοῖς ἄκος· εἰ δὲ μὴ γένοιτο ἐξάντης τοῦ κακοῦ τῷ φαρμάκῳ τῷδε, ἄσσωτά οἱ ἐστί. Arrianus l. c. πρὸς δὲ τὰς ἄλλας νόσους ὁ μέλας οἶνός πινόμενος.

CAPUT XXVI. (vulgo XXVII.)

ἐν ἡπερ ὄρα] Ver significari, monet Scaliger, qui queritur merito de oratione paulo concisiore, et in altero membro ὅταν τοιοῦτον ἢ τὸ ἔτος deesse censet καὶ aut διό. Gaza inseruit videlicet: eo tempore valet, quo gignitur. Camus idem inseruit vertendo, sed ἐν οἴαπερ ὄρα reddidit, quod etiam ipse vnice probo.

τοῖς μηνέσι] Med. ταῖς μηνέσι. Deinceps τὸ δὲ σκολήμιον scriptum vertit Thomas. Pro ἀραχνιῶν Gaza ἀραχνιῶδες vertit. Postea Junt. Camot. πυραύτην habent. Piraustin versio Thomae. Suidae auctoritatem antestatus est Sylburg, vbi est: Πυραυστου μύρον· πτηνον ἐστι ζωύ-

φριον; ὃ προσπιτάμενον τοῖς λύχνοις καίεται· καὶ Αἰσχύλος·
 δέδοικα κάρτα πυραύστου μόρον· εἶρηται ἐπὶ τῶν ὀλιγο-
 χρονίων. Eadem tradit Aelianus H. A. 12, 8. qui locum
 Aeschyli integriorem habet. De κλήρω Noster iterum 9,
 40. τὰ δὲ νοσήματα ἐμπίπτει μάλιστα εἰς τὰ εὐθνηοῦντα
 τῶν σμηνῶν, ὃ τε καλούμενος κλήρος· τοῦτο γίγνεται ἐν τῷ
 ἐδάφει σκωλήκια μικρὰ, ἀφ' ὧν ἀϋξανομένων ὡσπερ ἀρά-
 χνια κατίσχει τὸ σμηῆνος ὅλον καὶ σήπεται τὰ κηρία. vbi
 Codd. nihil variant, nisi quod versio Thomae τό, τε κα-
 λούμενον reddidit, Juntina vero, Camot. Codd. Vatic. et
 Ambr. σκλήρος habent. Notitia ipsa tam dissimilis est, vt
 vix animal idem agnoscere possis. Dicitur in nostro loco
 simile sibi animal parere in fauo specie araneae: ἀράχμιον
 igitur hic insectum et animal ipsum, non telam araneae si-
 gnificat. Contra in altero loco nasci dicuntur in pavimen-
 to aluei vermiculi, qui crescentes totum alueum veluti
 araneis obducunt. Hic verba οἶον ἀράχνια κατίσχει telam
 aranearum manifesto significant, nec insecto ipsi conue-
 niunt. Neutri vero notitiae conuenit nomen et natura πυ-
 ραύστου vel tineae, insecti volatilis, et vereor, ne mem-
 brum hoc, οἱ δὲ πυραύστην καλοῦσι, locum alienum occu-
 pauerit, translocandum in altero membro post verba ὁ
 ἠπίολος — πετόμενος. Nomen haud vulgare ἠπίολος no-
 tiore πυραύστης interpretari voluisse videtur Philosophus.
 Hesychius ita: σκωλήκιόν τι σμηῆνεσι γινόμενον. Plinius II.
 cap. 19. s. 20. *Sunt et operis morbi, cum fauos non explent:*
cleron vocant: item blapsigoniā, si fetum non peragunt.
 sect. 21. *Inimica est et nebula. Aranei quoque vel maxime*
hostiles: cum praeualuere, vt intexant, enecant alueos. Pa-
pilio etiam ignauus et inhonoratus, luminibus accensis
aduolitans, pestifer nec vno modo. Nam et ipse ceras de-
pascitur, et relinquit excrementa, quibus teredines gignun-
tur; fila etiam araneosa, quacunque incessit, alarum ma-
xime lanugine obtexit. Nascuntur et in ipso ligno teredi-
nes, quae ceras praecipue appetunt. vbi Codices aliquot

claron habent, quod recepit Brotier. Plura dabit sequens annotatio.

οἶον ὁ ἠπίολος] Versio Thomae: *ipiliotis quae circa lucem*. Deinceps *τι χροῦ ἀναπνέων* vulgabatur. Junt. Camot. *ἀναπλέων* habent. Med. Canis. *ἐντίκτει χροῦν ἀναπνέων*. Reg. Ambr. *χοῦ*, quod recepit Camus, qui *ἀνάπλεων* ex Reg. dedit, vertens *il produit aussî quelque chose qu'il enveloppe de pousseiere*. Scaliger etiam *ἀνάπλεων* probavit. *τι χροῦ ἀραχνείου* coniecit Pauw ad Philen p. 107. ex Plinii loco supra posito. Certe Plinius *χροῦ lanuginem* reddidit, sed dubitari potest, *ἀνάπλεων* is an *ἀναπλέων* (implens, opprensus, obtegens) exprimere voluerit. Gaza contra cum Camo *χοῦ puluerem* reddidit. Vulgatum reddidit Gaza: *haec puluerem spirando in alveo parit*. Versio Thomae *caliginem exspirans* habet. Scoti: *quando inspirat, eicit in fauos terram*. Alberti: *et aliquando generantur inter eas in casis et vasis vermes nocentes apibus et sugentes eas et mel corruptentes. Ex vermibus autem illis, cum creuerint, generantur araneae: et huiusmodi signum est, quod in examine corrupto inueniuntur nidi et telae araneorum. Aranea autem illa arabice felideon vocatur: quidam tamen vocant eam ferzyzez. Hae enim in domibus apum faciunt texturam. Est autem in casis apum etiam aliud, quod vocatur akykolon graece, et est animal alatum, quod volat circa lumen immittens se lumini. Hoc autem animal per spiritum alarum et motum corporis puluerem et terram inicit inter fauos et interficit eos. Apes vero non pungunt ipsum: et quando suffumigantur examina, euolat morientibus apibus ex fumo. Haec autem duo animalia generantur ex cerae putredine: et illud quidem, quod vocatur aranea, primum est paruum, velocis motus, sicut vermiculi qui gusanos vocantur: et postea crescit et efficitur in araneae quantitate. — Secundum autem animal nascitur etiam ex cerae putredine aliquantulum humida, et primo est sicut vermiculus, qui teredo vocatur, et postea nascuntur*

ei (alae) et volat: et locum, cui insidet, primo inficit albo puluere, sicut sit respersus modica farina: et ille pulvis est ex terrestri cera: et paulatim crescit ille pulvis ita, quod inficit fauos et reddit eos inutiles apibus. Apparet, cum Scoto Albertum scripturam *χοῦ ἀναπλέων* reddidisse; sed praeterea ex verbis *per spiritum alarum et motum corporis pulverem et terram iniicit inter fauos* videtur argui posse, Scotum pariter vt Plinium vocem *περῶν* additam in suo libro legisse. Vnde enim Plinius *alarum lanuginem* duxit, nisi ex graeco *χοῦ τῶν περῶν*? Versionem Scoti excerpit etiam Vincentius Sp. nat. 20. c. 112. vbi est: *Araaea, quae graece felidron, generatur in domibus apum, et nocet eis corrumpens mel, facitque texturam in circuitu domorum illarum.* Idem cap. 110. *animal, quod circa candelam volat, eiicit fauos in terram, cum inspirat, et apes quidem non pungunt illud, sed fugit, cum apes suffumigauerit.* Equidem in tam magna scripturae varietate et dubitatione scripturam *χοῦ ἀναπλέων* cum Scaligero tenui, donec Codices meliores lucem his tenebris intulerint. Notitia enim ipsa duorum hostium apum valde ambigua et obscura est, nescio auctoris an librariorum culpa. De priore genere suspicionem posui antea. Alterum hoc Philosophus intelligere videtur infra 9, 40. vbi est: *ἐπιμάθηνται δ' ἐπὶ τοῖς κηρίοις αἱ μέλιται καὶ συμπέττουσιν· ἐὰν δὲ τοῦτο μὴ ποιῶσι, φθείρεσθαι φασὶ τὰ κηρία, καὶ ἀραχνιῶσθαι· καὶ ἐὰν μὲν τὸ λοιπὸν δύνωνται κατέχειν ἐπιμαθήμεναι, τοῦθ' ὡσπερ ἔκβρωμα γίγνεται· εἰ δὲ μὴ, ἀπόλλυνται ὅλα. Γίγνεται δὲ σκωλήκια ἐν τοῖς φθειρομένοις, ἃ περούμενα ἐκπέταται.* Hoc genus puto dici *ἡπίολον* hic, ab aliis vero *πυραύστην*, latine papilionem vel tineam. Hesychius plura habet nomina, quae dubitari potest ad hoc an ad prius genus sint referenda. Is enim: *Κάπρος — καὶ νόσημά τι γινόμενον ταῖς μελίσσαις.* Idem: *Σκήνος — ἢ σκῆλος ἢ πάθος ἐν μελίσσαις, ὅταν ἐν τῷ σμίηνει γένηται σκωλήξ.* Denique: *Σκῆν, ὃ τινες ψυχρὴν, τινὲς δὲ φά-*

λαιναν. Suspisor, σκῆνος vel σκῆλος cognatum vel idem esse vitium cum σκλήρω Juntinae et Camotianae. Audi nunc Plinium 11. s. 16. *Fit in fauis quibusdam, qui vocatur clauus, amarae duritia cerae, cum fetum inde non eduxere morbo aut ignauia aut infoecunditate naturali. Hic est abortus apium.* vbi Harduinus *clauus* ex Codd. regis edidit, cum Edd. antiquiores omnes cum Vincentio *clerus* haberent. Plinius tamen sua ex altero loco Aristotelico, antea posito, duxisse videtur; quem nisi aliter scriptum legit, interpretando peruertisse videtur. In Columella 9. cap. 13. morbus est nullus qui cum nominatis duobus a philosopho conuenit. Sed idem cap. 14. in cura totius anni haec posuit: *ut omnia purgamenta, quae sunt hiberno tempore congesta, eximantur, et araneis, qui fauos corrumpunt, detractis fumus immittatur factus incenso bubulo simo. — Vermiculi quoque, qui tineae vocantur, item papiliones enecandi sunt: quae pestes plerumque fauis adhaerentes decidunt, si simo medullam bubulam misceas, et his incensis nidorem admoueas.* Idem sect. 8. *Praeterea ut tineae, si apparuerint, euerrantur papilionesque enecentur, qui plerumque intra aluos morantes apibus exitio sunt: nam et ceras erodunt, et stercore suo vermes progenerant, quos aluorum tineas appellamus.* Tineas, quae faciunt telas araneosas, Hesychius etiam in aluis apum natas habet: Σῆς, σκώληξ ὁ ἐν τοῖς μελισσίοις γινόμενος καὶ ὑφάσμασι. Denique haud scio, an prius illud genus sit, de quo noster 5, 32. καὶ ἐν κηρίῳ δὲ γίγνεται παλαιουμένῳ ζῶον, ὃ δοκεῖ ἐλάχιστον εἶναι τῶν ζῴων πάντων, καὶ καλεῖται ἀκαρι, λευκὸν καὶ μικρόν. Acarum telarium Linnaei esse videri, dixi ad Columellam p. 498.

κεντᾶται] Malim κεντεῖται, qua forma alibi noster vtitur. Alteram nullo exemplo firmavit Stephani Thesaurus, sed κατακεντᾶν ex Theodoreti Hist. eccles. annotauit.

ἄς καλοῦσι τερηδόνας] Haec verba omisit versio Thomae cum Med. Totum membrum omisit Scotus, teste Camo.

Vocabulum *τερηδόνας* deest in Reg. Amb. eiusque in loco lacuna est. Deinceps verba *νοσοῦσι δὲ μάλιστα* desunt in Edd. pr. et in Codd. V. R. A. E Camotiana inseruit Sylburg, adiecto indidem *ἡλιούμενα*, quod auctoribus Med. et Canis. et tribus versionibus resevit Camus. Gaza vertit: *aegrotant potissimum, cum sylva flores aeruginosos tulerit, atque etiam temporibus siccis*. Thomas ita: *cum flores erysiboidei per materiam illati fuerint*. Legit igitur scriptum *ἀνθη διὰ τὴν ὕλην ἐνεχθῆ*. Albertus: *Adhuc autem apes infirmantur tempore, quo flores papaveris multum tumescunt, quia hoc fit ex ventositate generata in ipsis ex siccitate temporis: et hoc est contrarium omni generi apum: hoc enim tempore maxime in terris calidis sequitur epidimia, quum aurugo quasi aeris rubigo vocatur: et haec inducit rores siccos in album pulverem conuertibiles, et ex illis apes infirmantur*. Is igitur pro *ὕλη* videtur *μηκων* reddidisse. Rem conficit, quod noster de eadem re infra 9, 40. tradit: *νοσοῦσι δὲ μάλιστα, ὅταν ἐρυσιβωδη ἐργαζονται ὕλην*. quae Gaza vertit: *cum per aeruginosam materiam operantur*.

ἐλαιούμενα] Canis. Vat. *ἡλιούμενα* habent; vnde videtur verbum in Codice Camotii alienum in locum immigrasse, vnde illud Camus expulit. Versio Thomae habet: *oleata citissime, si quis*. Scriptum igitur legit: *ἐλαιούμενα τάχιστα, ἂν τις τὴν κ*. Albertus vertens *et praecipue caput eius, et tunc maxime, quum inunctum soli exponitur*, videtur *μάλιστα* reddidisse. Plinius 11. s. 21. *Oleo quidem non apes tantum sed omnia insecta exanimantur, praecipue si capite vincto in sole ponantur*. Aelianus H. A. 4, 18. *τὰ δ' ἔντομα φθείρεται, εἰ ἐλαίῳ τις ἐγχοίσειεν αὐτά*. Basilius Homil. 8. in Hexaemeron, cum eadem tradidisset, addit: *ὄξους δ' εὐθὺς ἐπιβληθέντος παλιν ἀναβιώσκειται, τῶν διεξόδων ἀνοιγόμενων*. Item Eustathius in Hexaem. p. 31. *αἱ μέλισσαι καὶ σφήκες ἐλαίῳ καταβροχθεῖσαι φθείρονται τῶν πόρων ἀποφρα-*

γέντων· ὄξει οὖν ἀναβιοῦσι βροχόμεναι. Apes mortuas circa aequinoctium vernum in solem proferre ficulneo-que cinere obruere iubet Hyginus apud Columellam 9, 13. Cf. Plinius 11. c. 20. Varro R. R. 3, 16. De muscis necatis aqua eadem Aelianus H. A. 2, 29.

CAPVT XXVII. (vulgo XXVIII.)

ὀλιγοβιώτερα] Vulgatum ὀλιγοχροσιώτερα ex Med. correxi, *minoris vitae* versio Thomae, *vita breuiore* Gazae habet: vnde iam olim βραχυβιώτερα scribi voluit Scaliger, cum in Aldina, vt in Codd. Vat. Ambr. esset πολυχροσιώτερα. Paulo antea ὄλως omittit Med. Deinceps vulgatum ἔνθα δ' οὐ γίνονται mutat Med. in ἐπέκεινα δ' οὐ γίνεται. Sed ea scriptura ex sequenti membro huc videtur immigrasse. Albertus: *Diuersificantur autem animalia praecipue anulosa secundum regiones et loca, in quibus sunt vel esse possunt — parua et paucae vitae et macra. et illa loca aliquando sunt valde propinqua et aliquando valde remota ab inuicem.* Idem τέττιγας mutauit in τατγες, quod *stridens dentibus* interpretatur. Pro γαλή nominat *murem quendam paruulum rubeum, qui nocte clamat et stridet dentibus: et vocatur apud Germanos inferiores Schermus et apud superiores vocatur Spitzmaus, et catti non comedunt hunc murem, et abstinent ab eo, ac si sit venenosus.*

2. Προδοσελήνη] Vulgatum Προδοσελήνη ex Camotiana mutauit. Προδοσελήνη Aldina et Juntina habent: *Contoselina* versio Thomae, *Prodoselena* Gazae. Sequebatur vulgo Βοιωτία — ἀσπάλακες μὲν περὶ τὸν Ὀρχομενόν: quod ex Med. correxi, vbi tamen οἱ ἀσπάλακες legitur et ἐν Βοιωτίδι. Versio Thomae: *in Biotide circa Orchomeniam talpae multae sunt.* Gazae: *terrae Boeotiae in Orchomenio agro.* Similiter ex Med. vulgatum Λεβαδικῆ correxi. *Lebadico* tamen Gaza vertit, Thomas *Lemediaca*, omisso γειτινώση. Albertus *Labadiaky* nominauit.

Plinius 8. s. 83. *In Poroselene insula viam mustelae non transeunt: in Boeotiae Lebadia illatae solum ipsum sugiunt, quae iuxta in Orchomeno tota arua subruunt: —* *In Ithaca lepores illati moriuntur extremis quidem in litoribus. — Cyrenis mutae fuere ranae, illatis e continente vocalibus durat genus earum. — In Africa autem nec apros nec ceruos nec capreas nec ursos. Idem ~~2. c. 26~~ xi. 32.*

Est quaedam et iis locorum differentia. In Milesia regione paucis sunt locis: sed in Cephalenia amnis quidam penuriam earum et copiam dirimit. Ita etiam Aelianus H. A. 5, 9. de Cephaleniae cicadis. Verba Philosophi transtulit Antigonus c. 3. καὶ ἐν Κεφαληνίᾳ δὲ ποταμὸς διείργει· καὶ ἐπὶ τὰδε μὲν γίνονται τέττιγες, ἐπέκεινα δὲ οὐ. Auctor θαυμασίων ἀκουσμάτων cap. 69. ἐν Κυρήνῃ φασὶ τοὺς ὄντας βατράχους ἀφώνους τὸ παράπαν εἶναι. Similiter Aelianus H. A. 3, 33. Idem auctor Mirabil. c. 136. Ἐν Κορωνείᾳ δὲ τῆς Βοιωτίας λέγεται τοὺς ἀσπάλακας τὰ ζῶα μὴ δύνασθαι ζῆν μὴδ' ὀρύσσειν τὴν γῆν, τῆς λοιπῆς Βοιωτίας πολὺ πλῆθος ἐχούσης. Ex eodem fonte hausit Antigonus, qui cap. 10. Τῆς δὲ Βοιωτίας ἐχούσης πληθεὶ πολλοὺς ἀσπάλακας, ἐν τῇ Κορωνικῇ μόνῃ οὐ γίνεσθαι τοῦτο τὸ ζῶον, ἀλλὰ καὶ εἰσενεχθῆ, τελευτᾶν. De Coronea adstipulatur Stephanus Byzantius in voce Κορώνεια. Contra ex nostro Aelianus 17, 10. Ἡ Βοιωτῶν γῆ ἀσπαλάκων ἀφεῖται, καὶ αὐτὴν οὐ διορύττει τὸ ζῶον τοῦτο κατὰ Λεβαδίαν· εἰάν δέ πως καὶ ἀλλὰχόθεν εἰσκομισθῶσιν, ἀποθνήσκουσι· περὶ μὲν οὖν τὴν Ὀρχομενίων γίνονται καὶ πολλοί. Ἐν δὲ Λιβύῃ συῶν ἀγρίων ἀπορία ἐστὶ καὶ ἐλάφων. Ἐν δὲ τῷ Πόντῳ οὔτε μαλάκια οὔτε ὄστρακόδεσμα γίνονται, εἰ μὴ σπανίως καὶ ὀλίγα. Ceterum Lebadia et Coronea sitae sunt contra Orchomenum, et vicinae sibi, sed Lebadia ad sinistram Coroneae versus occidentem magis conuersa est. Ceterum Vat. cum Med. ἂν τις κομισθῆ ἔχον.

Ἰθάκη] Versio Thomae *Vithaca* habet. Pro ἡπερ ἂν

Eustathius ad Odysseam p. 632. ed. Basil. οὔπερ ἄν habet. Antigonus c. 11. ἐν Ἀστυπαλαίᾳ δὲ ὄφεις οὐ γίνονται, οὐδὲ ἐν Ἰθάκῃ λαγαῖς, οὐδὲ ἐν Λιβύῃ ὕς ἀγρία οὐδὲ ἔλαφος, οὐδὲ ἐν Ῥηναίᾳ τῇ πρὸς Δήλῳ γαλῆ, οὐδὲ μελεαγροῖς οὐδαμοῦ ἄλλη οραταί.

ἱππομύρμηκες] Med. οἱ ἱππεῖς μύρμηκες. Forte vera scriptura. Hesychius enim: Ἴππῆς — λέγονται καὶ μύρμηκες οὕτως. Noster supra libro 4. ἱππεῖς e cancrorum genere memoravit. Albertus *formicae magnae* posuit. Sequens πάση omisit Med. Postea σῦς οὐτ' ἄγριοις Aldina, Junt. Camoſ. habent.

3. οὔτε ἡμερος] Versio Thomae ἐστι additum reddidit. Deinceps ἔναιμα Med. et versio Thomae et Scoti. πάντα omisit Med. cum R. A. et versione Gazae. omnino magna habet versio Thomae.

οὔτε τὰ μαλάκια] Versio Thomae οὔτε omisit. Haec excerpſit Aelianus H. A. 17, 10. cuius verba supra posui. Narrationem de ostracodermis maris rubri alibi nondum reperi. Deinceps πάντα δὲ ἐν τῇ Συρία scriptum reddidit Thomas, qui σπιθαμῆς καὶ παλαιστῆς vertit *palmae quatuor digitorum*. De ouibus et capris Syriacis Albertus: *Ego autem vidi plures oves, quarum in cauda latitudo fuit quantitas palmi et amplius, et inter auriculas caprorum et caprarum illius terrae est quasi distantia palmi, et quidam caprorum habent caudas pendentes vsque ad terram, et auriculae eorum fere veniunt ad terram: et tauri illius regionis habent pilos super spatulas, sicut camelī, et tondentur sicut oves.* Caprae istae a monte Syriae hodie *Mambricae* vocantur.

κάτω πρὸς τὴν γῆν] Vulgatum κάτω ἀλλήλοις vel, vt est in Edd. antiquis, ἀλλήλαις, ex Med. Canis. versione Thomae, Scoti, Alberti et Gazae correxit Camus. *pertingunt secundum aures ad terram* est in Thomae versione; *ita vt spectent ad terram* Gazae.

οἱ βόες ὡσπερ αἱ καμηλοὶ χαίτας] Vulgatum καμπὰς

ex Med. versione Thomae, Scoti et Alberti mutauit Camus, qui praeterea cum Med. dedit καὶ αἱ κάμηλοι. Thomas vertit: *iubas habent in summitatibus*. Equidem auctoritate optimorum librorum motus χαίτας recepi, verum nec hoc nec vulgatum καμπὰς verum puto. Ecce enim Plinius 8. s. 70. *Syriacis non sunt palearia, sed gibber in dorso*. Is igitur ὕβους vel τύλους scriptum legit, et praeterea scripturam ὡσπερ αἱ κάμηλοι defendit. Boues gibberes nouimus Asiae, non item camelos iubatas.

ἐν Λυκία] Vulgatum ἐν Κιλικία ex Med. Canis. correxi. Callisthenes Aeliani 16, 30. ἐν Λυκία κείρεσθαι καὶ τὰς αἴγας — γίνεσθαι γὰρ δασυτάτας καὶ εὐτριχας δεινῶς, ὡς εἰπεῖν βοστράχους, ὡς τινὰς ἑλικὰς κόμης ἐξηρητῆσθαι αὐτῶν. Καὶ μέντοι καὶ τοὺς τεχνίτας τῆς τῶν νεῶν ἐργασίας καταχοῆσθαι αὐταῖς τὰς σειρὰς συμπλέκοντας, ὡς καὶ τοὺς καλῶς ἄλλοι. ad quem vide adscripta in annotatione.

4. τὰ κερατώδη] Sylburg intelligebat ζῶα. Sed sequens κριῶν molestiam inprimis facit in priore membro, cum οἱ ἀρῶνες generis definitionem non habeat, vti debebat. Expectabas enim τὰ κερατώδη τῶν ζῴων, οὐ μόνον οἱ κριοὶ — καὶ τὰ ἄλλα. Locus Homericus est in Odysseae 4, 85. καὶ Λιβυην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι. Gaza vertit: *In Africa arietes statim cornigeri generantur, nec solum mares, vt Homerus scribit, sed etiam foeminae*. Is igitur scriptum legisse videri potest κέρατα ἔχοντες οἱ κριοὶ — ἀλλὰ καὶ αἱ θήλειαι. At ita si locutus fuisset Philosophus, merito ineptus diceretur. Debat enim dicere κέρατα ἔχοντα τὰ πρόβατα — τὰ θήλα. Gazae tamen scripturam expressit etiam Albertus: *In eadem Nubya oves pariunt agnos cornutos, et cornua in terra illa non habent tantum arietes, sed etiam oves feminae, sicut dixit Homerus. In terra autem septentrionis in terra Κουκορ accidit contrarium huius; quoniam ibi neque mas neque femina habet cornua*. Ver-

sio Scoti apud Vincentium Sp. nat. 18. c. 7. *in Libya cito apparent cornua in capitibus arietum, et, ut ait Homerus, cornua sunt etiam in capitibus feminarum arietum. Apud Septentrionem vero arietes non habent cornua in quodam loco.* Confirmare haec videtur scripturam τὰ θήλια pro vulgari τὰ ἄλλα, sed ab initio vulgatum κριῶν reddidisse videtur, cum ex Alberti interpretatione τὰ γεννήματα τῶν κριῶν possis suspicari scriptum fuisse in libro Scoti. Audi nunc Herodotum 4, 29. de Scythia disputantem: δοκέει δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον διὰ ταῦτα οὐ φύει κέρα αὐτόθι· μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ Ὀμήρου ἔπος ἐν Ὀδυσσεΐῃ· καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι· ὀρθῶς εἰρημένον. Ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνεσθαι τὰ κέρα· ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύει κέρα τὰ κτήνεα ἀρχὴν ἢ φύει μόγις. Ex quo loco possis suspicari in nostro scribendum τὰ κερατώδη τῶν κυνῶν — ἄρδενες κριοὶ, ἀλλὰ καὶ τὰ θήλια. Nescio vnde habeat Auctor anonymus Augustanus, quem manuscriptum humanitate Cel. Matthaei legi et excerpsti, cap. 34. haec: Ὅτι ἐν Λιβύῃ τοῦ ἔτους τρίτον κατὰ διαδοχὴν ἀλλήλων τίπτει τὰ θρέμματα. Ὅτι ἐν Λιβύῃ θερμοτάτη οὖση καὶ νομὰς ἐχούση (deest vocabulum) ταχέως κερατώδη τὰ πρόβατα γίνεται, καὶ συνεχῶς τίπτει, καὶ γάλα οὐ λείπει διὰ παντὸς ἐν αὐτῇ. Ὅτι ἐν Λιβύῃ γένος ἐστὶν προβάτων ἀγριον μὲν, ἠλίθιον δὲ καὶ εὐχερῶς ἀγρευόμενον, τὸ δὲ ἔριον αὐτῶν ἀχρηστόν ἐστιν. Cf. supra ad 3, 9. ἀκέραια γὰρ γίνονται] Praeter locum Herodoti antea positum compara Aelianum H. A. 2, 53. qui contraria docet cum Strabone 7. p. 471. Noster eadem repetit de Generat. 2, 8.

τὰ μὲν ἄλλα μείζω] In Reg. manus secunda ἄλλα delet, quem secutus Camus omisit, improbatum iam olim a Scaligero. Deinceps Λεβιάδι pro Ἑλλάδι Med. Postea vulgatum οἱ ὄνοι mutauit in οἱ κύνες e Medic. versione Gazae, Scoti et Alberti. Falsum de asinis esse, iam olim

monuit Scaliger; esse enim in Aegypto grandissimos et pulcherrimos. Lupos et vulpes Aegyptiacas duplo minores testatur P. Alpinus Histor. natur. Aegypti p. 232. De vulpibus variae recentiorum interpretum fuere opiniones. Diversum enim animal putant pro vulpe habitum. Compara dicta a Caino in Comment. p. 726.

λαγωῖ] Vat. λαγῶ. Deinceps vulgatum ἀφ' ὀνόως — σπανίως ex Med. et versione Thomae correxi. Gaza vertit: *qui aliis large, aliis parce fit, ut lupis et accipitribus. Carnivoris enim parum cibi suppeditatur propter raptus, quo vivunt, penuriam.* Is plura verba aliter scripta legisse videtur, veluti τοῖς γὰρ σαρκοφάγοις ὀλίγη ἢ τῆς ἀρπαγῆς ὕλη. Sylburg malebat τοῖς τε σαρκοφ. Sed ex Codd. et versionibus tribus vulgatum ἢ ὕλη in ὀλίγη mutavit Camus. *sarcosugis quidem autem paucum* versio Thomae habet. Videtur is scriptum legisse τοῖς σαρκοφάγοις μὲν δὴ.

ἀκρόθρα — χροῖνιος] Gaza vertit: *neque nices nec poma sunt diuturniora.* Thomas: *nec summitates nec tempore nascentia diutina.* Plura in hoc membro reprehendit Scaliger; primum illa, ὅσα οὐ σαρκοφάγα, quibus etiam boves comprehenduntur; deinde lepores monet non pomis potius quam segete ali, quae in Aegypto laetissima et largissima sit Albertus ita: *cibus enim animalis comedentis carnem est ibi paucus, quoniam parvae aues sunt ibi et siccae et parum nutrientes. Et similiter est de carne alia quae est in Aegypto animalium, quae venari possunt a lupis et canibus. Animal autem non comedens carnem praecipue domesticum habet ibi in locis palustribus multum cibum et multum nutrientem. Lepus autem et silvestria sunt in Aegypto pauca et parva, eo quod arbores non habent ibi multos ramusculos, quos decerpant talia animalia, et fructus arborum illius regionis non possunt durare nisi parum: et ideo animalia silvestria in hyeme non inveniunt cibum.*

5. Θράκη] Med. παροίκη habet, deinceps καὶ ἐν τῇ κεν-

τικῆ pro verbis ἐν δὲ τῇ Σκυθικῆ. Sed versio Thomae: *in Celyca autem et Lycia et Scithia.* Sequens ταῦτα eadem in πάντα mutatum reddidit. Alberti versio mira regionum nomina posuit, et pro asinis haec: *propter maximum frigus eorum non inveniuntur in eis aues parvae omnino.*

τῇ Ἀραβίᾳ] Vatic. omisso articulo Ἀρῶναβία. Albertus: *in terra Arabiae est species lacertae parvae, quae apud nos est quantitatis siue longitudinis palmi, et accibras proprie vocatur, inuenitur in longitudine cubiti: et lacertae prouinciae versus hispaniam sunt breues et magnae valde malorum morum, aliquando insilientes in facies hominum.* Deinceps πολλοὶ μείζους Med. In sequentibus ὅσον omittunt V. R. A. Versio Thomae: *quantum vsque ad primam iuncturam cubitorum.* Is igitur τῶν πήχεων scriptum legit, non τῶν δακτύλων. Vnde scribendum ὀπίσθια ἄχοι τῆς πρώτης καμπῆς ὅσον πήχεως docui ad 6, 37. Inepte Albertus: *et posteriores forte habent longitudinem digiti, quoniam mus incedit quasi super totum crus posterius.*

6. ἄπλατον] Vulgatum ἄπλαστον Sylburgio debetur. Iunctina enim ἄπλατον habet, Camotiana vocabulum omisit. Scaliger ἄπλετον praefererat, quod manus secunda in Reg. scripsit. Med. ἀπαλτόν habet, vnde natum in versione Thomae *ad quantitatem lanceae.* Gaza vertit: *magnitudo anguium mira.* Albertus: *Adhuc autem in Libya inuenitur genus serpentum, quod aplaton graeci sapientes dixerunt, eo quod sine latitudine proportionata longitudini ipsius.* Confirmat igitur scripturam ἄπλατον, quam Moeris Atticis propriam facit, cum Plato et Xenophon forma ἄπλετος vsi reperiantur in libris editis.

προσπλεύσαντες] Versio Alberti: *et dixerunt quidam se vidisse, quod in mari ciuitatum Lybiae viderunt ossa tauri, quem comederunt serpentes dicti.* Sequentia καὶ δῆλον ἦν αὐτοῖς versio Thomae reddidit: *et palam fiunt ipsis.* Postea

vulgabatur καὶ ἐνίων αὐτῶν ἐκβάλλειν ἀναστρέψασαν. Med. Canis. καὶ ἐνιοὶ αὐτῶν ἐμβαλεῖν ἀνατρέψαντες. Gaza vertit: *cum triremes productas in altum quam primum angues insectarentur et nonnulli aggressi triremem evertent.* Gazam scriptum legisse καὶ ἐνίους αὐτῶν ἐμβαλλοντας ἀνατρέπειν τὴν τριήρη suspicabatur Sylburg. Contra Scaliger malebat ἐσβάλλειν ἀναστρέψαντων. Ex Reg. vbi manus secunda adscripsit, dedit Camus hanc lectionem: ἀναγομένων γὰρ ταχὺ διώκειν τὰς τριηρεῖς αὐτοῦς, καὶ ἐνίους αὐτῶν ἐκβάλλειν ἀναστρέψαντας τὴν τριήρη. Quod nollem factum. Diversam lectionem secuta est versio Thomae: *et quidam ipsorum quos ὁ γ' vidisse redierunt ad nauem.* In compendio scripturae latere videtur *dicunt* vel *ferunt.* Scriptum igitur Thomas legit: καὶ ἐνιοὶ αὐτῶν, οὓς φασιν ἰδεῖν, ἀνέστρεψαν πρὸς τὴν τριήρη. Equidem leuissima mutatione facia Med. et Canis. scripturam recepi.

ἐν τῇ Εὐρώπῃ μᾶλλον] Gaza vertit *in Europa potius sunt.* Supra 6, 31. erat: τὸ τῶν λεόντων γένος οὐκ ἐν πολλῷ γίγνεται τόπῳ, ἀλλὰ τῆς Εὐρώπης ἀπάσης ἐν τῷ μετὰ τὸν Ἰχελῶου καὶ τοῦ Νέσσου ποταμοῦ. Hoc nostro in loco versio Thomae post Νέσσου additum μόνον reddidit: *Achelou et Nessu solum.* quod inserui. Vir doctus, qui censuram Gallicae editionis Cami dedit in Ephemeridibus Goettingensibus, pro μᾶλλον scriptum malebat μέζους ob locum Plinii 8. s. 17. *In Europa autem inter Acheloum tantum Nestumque amnes leones esse, sed longe viribus praestantiores iis, quos Africa aut Syria gignant.* Compara dicta ad 6, 31.

7. ἀνδρειότερα] Med. ἀδρειότερα. Deinceps pro ποτοῦ Iunt. Camot. ποταμοῦ. Albertus ita vertit: *omnia animalia agrestia sunt in Europa magis siluestria et magis fortia quam alia propter spiritus et sanguinem, quae multiplicantur in eis ex habitatione frigida; sed animalia Asiae sunt malorum morum.* Postea pro ἀπαντῶντα ver-

sio Thomae reddidit *commisceri videntur omnibus quae ad aquas. Legit igitur scriptum ἀπασι τοῖς πρὸς τὰ ὕδατα. Plinius 8. s. 17. Africa haec maxime spectat, inopia aquarum ad paucos annes congregantibus se feris. Ideo multiformes ibi animalium partus, varie feminis cuiusque generis mares aut vi aut voluptate miscente. Unde etiam vulgare Graeciae dictum: Senper aliquid noui Africam afferre. Noster de Generat. 2, 7. Λέγεται δὲ καὶ τὸ περὶ τῆς Λιβύης παροιμιαζόμενον, ὡς αἰεὶ τι τῆς Λιβύης τρεφούσης καινὸν διὰ τὸ μίγνυσθαι καὶ τὰ μὴ ὁμοφυλὰ ἀλλήλοις λεχθῆναι τοῦτο· διὰ γὰρ τὴν σπανίαν τοῦ ὕδατος ἀπαντῶντα πάντα πρὸς ὀλίγους τόπους τοὺς ἔχοντας τὰ ναμάτα μίγνυσθαι καὶ τὰ μὴ ὁμοιογενῆ. vbi versio Thomae scriptum reddidit: ἀπαντῶσι — καὶ μίγνυνται τὰ μὴ ὁμοιογενῆ.*

καὶ γὰρ δέονται] Vulgo post γὰρ insertum καὶ cum Thoma omisi; idem pro ἄλλων aliis reddidit, et sequens μᾶλλον omisit.

8. καὶ ἄλλα] Copulam ex Med. Vat. et versione Thomae inseruit Camus. Verba καὶ γεννῶσι desunt in R. A. omisit etiam Gaza. Laconicos ita signat noster de Generat. 5, 2. ὅσων οἱ μυκτῆρες μακροὶ, οἷον τῶν Λακωνικῶν κυνιδίων, ὀσφραντικά. Albertus: *Animalia etiam proficiunt et deficiunt aliquando ex seminum permixtione cum speciebus, sicut dicitur, quod canis profecit in speciem leporarii ex coitu cum vulpe, et ex coitu cum lupo profecit in speciem magni canis, qui mastinus vocatur a nobis. Camus ait, in Scoti versione esse et generant leuerrarios, sed coitus cum vulpe ibi mentionem non fieri.*

ἐπὶ τῆς τρίτης] Articulum τῆς inseri iussit Sylburg. sed ex tertia permixtione versio Thomae, sed tertio coitu Gazae. Albertus: *sed aliquando, quum tigris animal multum est in libidine luxuriae, coit cum ipsa, et dentibus abscidit ligamen, et talis fetus primi ventris non domesticatur, sed coit cum domestica catula, et cum peruenit*

ad tertium ventrem, tunc domesticatur. Dicunt etiam quidam, quod leporarii magni, quos veltres quidam vocant, venerunt ex coitu leopardi cum cane. Plinius 8. s. 61. E tigribus eos Indi volunt concipi, et ob id in siluis coitus tempore alligant feminas. Primo et secundo fetu nimis feroces putant gigni, tertio demum educant. Hoc idem e lupis Galli. Copiosius haec eadem aliunde narravit Aelianus H. A. 8, 1. Noster de Generat. 2, 7. καὶ οἱ Ἰνδικοὶ δὲ κύνες ἐκ θηρίου τινὸς κυνώδους γεννῶνται καὶ κυνός. et hoc in loco pro τίγριος καὶ κυνός Vatic. habet ἀγρίου κυνός.

C A P V T XXVIII. (vulgo XXIX.)

καὶ οἱ τόποι] Versio Thomae copulam hinc demtam et ante τὰ ἤθη collocatam reddidit; quem ordinem ex Med. secutus est Camus. Sequens πεδινοῖς vulgato πεδίσις substitui ex Med. vbi tamen est πεδεινοῖς. in campestribus mollibus habet versio Thomae, plana et molliora Gazae. ἀλκιμώτερα Thomas crudeliora vertit. Albertus: Porci enim in terra Ako vocata et similiter lupi fortissimi sunt, eo quod est locus altus et montuosus: et dicitur, quod feminae de loco illo, porca videlicet et lupa, plus fortitudinis habent, quam masculi inferiorum locorum.

Καρία] Med. ἐν Σκυθία, quam scripturam reddidit etiam versio Thomae et Gazae. Plinius 11. c. 25. s. 30. Visuntur tamen aliquando in Italia, sed innocui, multisque aliis in locis, ut circa Pharum in Aegypto. In Scythia interimunt etiam sues, alioqui viuaciores contra venena talia: nigras quidem celerius, si in aquas se immerserint. Vulgatam scripturam defendebat Pintianus et Scythiam reiciebat propter frigus ineptum ad generationem veneni scorpionum vehementioris. Caricos scorpiones etiam Nicander memoravit, ad cuius Theriaca plura de his dicentur. Locum Aristotelis disertiozem ex νομίμοις βαρβαρικοῖς posuit Apollonius Dyscolus παραδόξων c. 11.

καὶ χαλεποὶ] Haec omisit Camotiana. Sequens τάρχιστα vulgato μάλιστα substitui ex Med.

2. ἐξ οὗ ὄφεις ποιοῦσι] Med. ἐξ ὧν ὄφεις ποιοῦσα. Deinceps vulgabatur καὶ ἄλλως ἀνιάτως. Gazae versio habet: *Aspis enim anguis, ex quo medicamentum putrifium illud componunt, in Africa gignitur, cuius ictui nullum remedium est.* Retulit igitur verba ad serpentem; contra Scaliger cum Alberto ad septicum medicamentum, quibus opitulari videtur ordo verborum. Quare etiam Sylburgius ἀνιάτων scribi maluit. Is tamen simul etiam ἄλλοθι ἀνιάτος coniecit, et membrum aliquod excidisse tale fere: τοὺς δὲ ψύλλους οὐδὲν βλαπτει, suspicatus est ex Antigoni c. 19.

ἐν τῷ σιλφίῳ] Reg. habet ἐν τῷ σιλφιδέι. Gaza vertit: *in agro, in quo laser.* Scaliger: *inter virgulta laseris.* Deinceps non ὄφιδιον, sed θηροῖδιον Thomas reddidit *bestiola*. Med. R. A. ὄφειδιον habent. Idem Thomas sequens ἄκος omisit vertens: *vbi dicitur esse lapis.* Postea ὅν τινες λαμβάνουσιν ἀπὸ τάρχου βασιλέων τῶν ἀρχαίων scriptum reddidit Thomas: *quidam accipiunt a sepulcro regum antiquorum.* In vocabulo ἀρχαίων corruptelam quaesivit Th. Reinesius Var. Lect. p. 109. quem videbis.

ἐν οἴνῳ ἀποβάσαντες] Albertus: *nisi lapis, qui accipitur in antiquissimis regum sepulturis. — hic acceptus et rasus in vino et in potu datus dicitur hoc venenum restringere.* Pro ascalabotis idem nominavit *astoloboron*. Stellionem vocat Plinius 29. sect. 28. no. 12. et in Italia nasci negat. Idem 8. s. 49. auctore Theophrasto refert, *stelliones mortiferi in Graecia morsus innoxios esse in Sicilia.* In quo loco librarii error intercessisse videtur, quo minus Theophrasti fidem agnoscamus. Auctor Mirabilium cap. 160. Καὶ ἐν Σικελίᾳ δὲ φασὶ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ τοὺς γαλιώτας θανασίμον ἔχειν τὸ δῆγμα, καὶ οὐχ, ὥσπερ τοὺς παρ' ἡμῶν, ἀσθενὲς καὶ μαλακόν.

σκορπίου ἔχισ] Sylburgii emendationem vulgato σκορπίον substitui. In Med. est σκορῖος. Gaza vertit: *si alterum ederit alterum, ut scorpionum deuorari a vipera certum est.* Scaliger: *Si forte alia aliam deuorarit — veluti si scorpionem vipera comederit.* In annotatione inepte quaerit, quomodo possit hoc esse, vt duo inter se deuorent, et alterius morsus sit pessimus. Nam si ἀλλήλων sit vtrunque reciprocum, neutrum fore superstitem. Intelligit igitur alterutrum. Non animaduertit, Philosophum dicere ἀλλήλων ἐδηδοκότα, si ex se inuicem gustauerint, non vero ἀλλήλους κατεδηδοκότα, si se inuicem deuorauerint. Eam ob causam Sylburgii emendationem recipendam censi.

πτύελον] Plinius 7. s. 2. *omnibus hominibus contra serpentes inest venenum, feruntque ictas saliuā vt feruentis aquae contactum fugere. Quod si in fauces penetrauerit, etiam mori; idque maxime humani ieiuni oris.* Albertus: *E contra saliuā hominis ieiuni, qui diu ieiunauit et in praecedenti sero abstinuit, contrariatur omnibus venenosis.*

ἔροδόν] Vulgatum ἔροδόν ex Med. et versione Gazae et Thomae, vbi est *sacrum*, correxi. Deinceps ὁ οἱ πάντες μεγάλοι Reg. habet. Albertus: *Inuenitur autem tyrus siue serpens quidam, quem Graeci alkyneny dicunt, latine autem quidam vocant eum basiliscum: alii verius vocant eum regulum, eo quod est rex serpentum, quem alii serpentes etiam magni fugiunt, cum tamen in longitudine non excedat cubitum: et est pilosus in toto corpore: et quando mordet aliquod animal vel hominem, cito putrescunt ea, quae circumstant morsum, ex calore veneni.* Nomen serpentis ex versione Scoti Vincentius Sp. nat. 20. c. 45. posuit *caciem*.

δὲ μέγεθος τούτου πηχυαῖον] Vulgatum δὲ τὸ μέγιστον πηχυαῖον ex Med. correxi. Etiam Camotiana habet μέγεθος πηχυαῖον. Gaza vertit: *Magnitudo huic ad cubi-*

tum. Thomas: *magnitudo huius cubitalis*. Scotus apud Vincentium: *quantitas eius est cubitalis quasi*.

καὶ δασὺ ἰδιῶν] Margo Isingr. δασὺ εἶδει habet, inutili emendatione. δασὺ refer ad ὀφίδιον, non ad proximum μέγεθος. Deinceps ὅταν τε δάκη scriptum vertit Thomas *cumque morserit*. Verba τὸ κύκλω desunt in V. R. A. Denique οὗ μόνου Camus ait se ex Med. vulgato μόνου substituisse. At Syllburgiana et Laemariana anni 1597. μόνου habent. Quod attinet ad rem, serpentem hirsutum vel pilosum equidem nullum adhuc vidi vel memoratum legi. Fuerunt tamen olim, qui Nicandream descriptionem in Theriacis versu 321. eo detorquerent. Verba enim, ἡ δὲ νυχροῖη οἷηπερ λασίης δάπιδος περιδέδρομετέρφει, Eutecnius paraphrastes ita reddidit: *κατὰ παντὸς δὲ παρέχεται τοῦ σώματος τρίχας· καὶ μὴν ἀλλὰ καὶ τάπητος εὐανθοῦς ὅδε που δείκνυσσι τὴν χροιοῖν*. Cum quo facit Epiphanius T. I. p. 116. cuius verba excerpta posui ad Aeliani H. A. 15. c. 18.

Quod Albertus serpentem hunc facit eundem cum basilisco, nescio qua fide quae auctoritate nitatur. Sunt quidem multa a Plinio, inprimis Nicandro Theriacorum versu 396. et seqq. narrata de basilisci imperio in reliquos serpentes et veneno acerrimo, sed nihil plane apud vllum scriptorem vel graecum vel latinum reperi traditum, quo hirsutia vel pilositas eius firmari possit. Memoratur etiam ab auctore Mirabilium c. 162. Thessaliae *ἑρὸς καλούμενος ὄφεις*, de eiusque natura et veneno eadem fere tradit scriptor, quae de basilisco narrant ceteri; sed pilos tacet, et de magnitudine haec tantum posuit: *τῷ δὲ μεγέθει οὐκ ἔστι μέγας, ἀλλὰ μέτριος*. Denique Indicum serpentem postremo loco commemoratum ab Aristotele Albertus idem pariter basiliscum vocari ait. Itaque in basilisci nomine tam varie huc et illuc tracto praesidium nullum quaeri potest.

CAPVT XXIX.

Λέγεται δὲ κήσις] Ita pro *βλέπεται δὲ ἡ κ.* ex Med. versione Thomae et Gazae scripsit Camus. Verba respiciunt opinionem Aristotelis, qui *ὄστρακοδέσμων τὰ καλούμενα ὡὰ* oua negavit esse vera, et pinguedinis aliquod genus potius existimavit.

2. *καὶ πλατύτερος*] Ita pro *παχύτερος* Med. versio Thomae, Gazae et Scoti. Deinceps comparatiuum *χείρους* expressit versio Thomae. Albertus *μαινίδα* vertit *menyz*. Plinius 9, 25. *Mutant colorem candidae hieme maenae et fiunt aestate nigriores.* quem locum Harduinus nulla Codicum auctoritate male mutavit. *Paruum tragum* vt a nullo alio dictum ex Ouidio commemoravit 32. c. 11. sed ibi Broterius ex coniectura Harduini et Ouidio *percam tragum* edidit. Oppianus Hal. 1, 108. maenides et hircos vna nominat, et vtrumque in litoribus algosis sub herbis degere canit. Marcellus Sidetes versu 28. paruas maenides, versu 23. hircos (*τραγίσκον*) separatim nominavit. Aelianus 12, 28. ex nostro: *καὶ ἰχθῦς δὲ τὴν χροῖαν μεταβλητικοὶ οὔδε, κίχλαι τε καὶ κόσσυφοι καὶ φουκίδες τε καὶ μαινίδες*, vbi *τῆς χροῖας* scribi debuisse opinor. Cetera vide in Histor. litter. Pisc. p. 96.

καὶ κίχλας] Omisit haec versio Thomae, vbi est: *kossifos: etenim karis*. Supra c. 15. *κόσσυφον* nominavit, *κίχλην* contra quatuor in locis, vbi plura de hoc genere dicta sunt. Albertus *focokoco et clayca* nominat.

ἡ καρίς — κατὰ τὰς ὄρας μεταβάλλει] Verbum postremum ex Med. et versione Thomae adieci. *καρίς* Gaza *squillae* vertit eumque sequitur Camus. Statim eadem varietas occurret. Tacuit h. l. Camus, et Aelianus *καρίδος* mentionem omisit. Albertus *meryz* nominat, quasi iterum *μαινίδα* scriptum legisset interpretis Arabs.

3. *φουκίς*] Supra maris et feminae differentiam posuit 6, 13. quae colore et squammarum magnitudine contine-

tur. *στιβάδας* versio Thomae *stratum* reddidit. Albertus habet *koky autem qui est vitulus marinus*, quasi *φώκη* scriptum legisset Interpres. Idem habet: *facit astarady hoc est nidum*. Deinceps *ἐν τῇ στιβάδι* habent V. R. A. Plinius 9, 26. *mutat et phycis reliquo tempore candida, vere varia. Eadem piscium sola nidificat ex alga atque in nido parit*. Plutarchus de Solertia p. 196. Hutten. *ἰδίᾳ δὲ αἱ φυκίδες ἐκ τῶν φυκίων οἷον νεοττιὰν διαπλασάμεναι περιαμπέχουσι τὸν γόνον καὶ σκέπουσι ἀπὸ τοῦ κλύδωνος*. Marcello Sidetae versu 29. *ἐρευνήσασα φυκίς*, i. e. rubra, dicitur. Cf. *Histor. litt. Pisc.* p. 170.

καὶ ἡ σμαρῖς] In versione Thomae iuxta maenidem nominatur *caris*. Igitur *καρῖς* scriptum legit. Gaza post *alecem*, quo nomine reddere solet *μαινίδα*, nominavit *cerrum*. Nihilominus Camus ad vocabalum *μαινῖς* sectionis sequentis, ubi optima ad esum grauida dicitur, ex Med. apposuit varietatem *κυρῖς*, ex Canis. *καρῖς*, versionum nulla habita ratione. Albertus tantum *medyz* nominavit, et paulo post *menyz*; nec initio sectionis 3. Gaza seu Thomas variant. Si *καρῖς* vel *κυρῖς* vel *κερῖς* piscis est, habendus mihi videtur idem, qui alibi *κηρῖς* vel *κέρῖς* vocatur, de quo dictum fuit ad Oppianum p. 383.

οἱ λοιποὶ πλωτοὶ] Ita pro *οἱ λεπιδωτοὶ* scripsi ex Med. et Veneto. Dixi ad 6, 13. Vulgatam reddiderunt Thomas, Scotus cum Alberto et Gaza.

4. *δύο πήξεων*] Vulgatum *πέντε* ex versione Plinii, Thomae, Scoti et Gazae correxit Camus. Plinius 9, 15. *Invenimus talenta XV. pependisse thynnium, eiusdem caudae latitudinem duo cubita et palmum*. Versio Thomae: *duorum cubitorum et palmae*. Albertus: *Iam enim deprehensus est tochen antiquus et ponderabat XV. talga, et sua cauda erat duorum cubitorum lata et unius palmae*.

5. *ὅταν ἀνατραφῶσι*] Thomae versio: *qui remissi fue-*

rint. σαπέροδην ab Athenaeo et Hesychio vocari, monuit Sylburg. Compara Hist. litter. Pisc. p. 103.

γλάνις] Vulgabatur γλανίς. Alberto halon dicitur, qui cum eo sequentia male copulavit addens: *Est autem genus quoddam ostrei, et unum videtur habere virgam et alterum vuluam, et vocatur apud Germanos inferiorum marium billegen.* Forte vocabulum postremum idem est cum Pilleger, et Itineratorum pilei ornamentum, ostreum St. Iacobi, genus pectinis significat.

ἀλλὰ τῇ ὄψει διαφερούσας] Vulgabatur δοκούσας. Camotiana cum Med. Canis. διαφέρουσιν. Camus ex V. R. διαφόρους recepit. Nostrum habet versio Thomae: *visu differentes.* Gaza: *quia aspectu a caeteris discrepant, foeminae appellantur.* De re dictum ad 4, 11, 5.

1824

